

INCUNABULI
P
4
26
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

[c. 1488] GJ. 1974 p. 84

161 8290

Cat. Massimo, 1717

Tabũla

Liber creaturaꝝ siue de hoīe compositus a reue=
rendo raymũdo sebeydem artib⁹ et medicina ma
gistro. et in sacra pagina egregio ꝓfessore regente
in alma vniuersitate tholosana.

A Auuenga chi questa

la compositione

concatenata

Sequitur tabula presentis opere.

5

Explicit tabula
liber creature

ꝓpria culpa nisi ex culpa aliena q̄ iputatur eis nisi sint baptizati. ac tū ꝓpter cōplemētum vniuersi ne ꝙ corpꝰ remaneat ꝑpetuo nec potest esse ꝙ aliqua aia recuperet sic cesse erit eos resurgere quia nō solum iudiciū gn̄ale requirit resurrectionē oim boim. ymo etiā ordo et complementum vniuersi.

9

B Laudem et gloriã
sanctissime trinitatis
et gloriose v̾ginis ma
rie. In nomie dñi no
stri ihesu xp̄i ad vtilita
tem et salutem oim xp̄ianoꝝ seq-
tur scientia libri creaturaꝝ seu li-
ber nature et scientia de homie q̃
est propria homi. Inquãtũ homo
et que est necessaria omni hoi et ẽ
ei naturalis et cõueniens per quã
suum cõditorẽ cognoscit et diligit
et ad cognoscenduꝫ seip̄m homo
illumiatur et ad omne debituꝫ ad
quod homo tenetur: Inquantum
homo et de iure nature et per cõ
sequẽs cognoscet oia ad que obli
gatur naturaliter tam deo q̃ꝓ. pxi-
mo. Et nõ solũ illumiabitur ad co
gnoscendũ. ymo per istam sciam
voluntas mouebit̃ et excitabitur
cũ leticia et sponte ad volẽdũ faci
endũ et operandũ bonũ ex a mo-
re. Et nõ solũ hoc sed etiaꝫ ista sci
entia docet omnẽ hominẽ cogno
scere realiter infallibilit̃ sine diffi
cultate et labore omnẽ veritatem
homi necessariam tã de homie q̃ꝓ
de deo et oia que sũt homi neces-
saria ad salutem et ad suã ꝑfectio
neꝫ vt perueniat ad vitã eternaꝫ:
Et per istã sciam homo cognosc̄ꝫ
sine difficultate et infallibiliter q̇c
quid cõtinetur in sacra scriptura
Et p̄cipue per hãc sciam cum ma
gna certitudine intellect⁹ huma-
nus adheret et credit absq̇ꝫ dubi-
tatione toti scripture sacre. qm̄ re
mouet hominẽ ab oi errore et du
bitatione. Item in ista scia et ꝑ
ip̄am potest solui ois questio que
debꝫ sciri ab homie taꝫ d̃ deo q̃ꝓ d̃
hoie et hoc sine difficultate et co-
gnoscũt̃ ifallibilit̃ oẽs errores an
tiquoꝝ philosofoꝝ paganoꝝ ⁊ in
fideliũ. Et per istã sciaꝫ tota fides
catholica infallibiliter cognoscit̃
et ꝓbatur esse vera. et ois secta q̃
est cõtra fidẽ cognoscit̃ et ꝓbatur
esse falsam et erroneã. Et ideo nũc
in fine mũdi sũme necessaria ẽ ista
scia omi xp̄iano vt q̃libet sit muni
tus cert⁹ ⁊ solidatus in fide catho
lica cõtra impugnatores fidei vt
nullus decipiat̃ et sit quilibet ꝑa-
tus mori pro ea:

Ulterius per istã sciam intelli-
get quilibet facilit̃ oĩs doctores
sanctos. ymo ista est incorporata
in libris ipoꝝ. sꝫ nõ apparet sicut
alphabetũ est incorporatũ in omi
bus libris. Ideo ista scia est sicut
alphabetũ oim doctoꝝ. et ideo si
cut alphabetũ debem⁹ primo ip-
sam scire. Quare si quis velit intel
ligere breuiter oĩs doctores ⁊ to
tam sacrã scripturã habeat istam
sciam q꞉ est lumẽ oim sciaꝝ: Ideo
si vis esse solidatus fundat⁹ cert⁹
et firmatus addisce hãc sciam alit̃
eris vagus ⁊ cõfus⁹. nõ habẽs sta
bilitatem in te ip̄o. q꞉ ista est radix
origo et fundamentũ oim sciaruꝫ
⁊ q̃ꝓ maxime illaꝝ que sunt homi

necessarie ad salutē. Et ideo q̄ ha
bet eā in se habet radicē et funda
mentum oīs veritatis.

Ulterius ista scīa nulla alia sci
entia indiget nec aliqua arte nec
etiam p̄supponit gramaticā logi-
cā nec aliquā d̄ septē artibus libe
ralibus nec phisicaꝝ nec metha-
phisicam quia ista est p̄ma et omi
homini necessaria et ordinat oīs
alias ad bonū finē et ad verā hoi
nis vtilitatem: Quia ista scīa do-
cet hominē cognoscere seip̄m pro
pter quid factꝰ est ⁊ a quo factus
quid est bonū suū et quid malum
quid debet facere ad q̄d obligat̄
et cui obligatur: Et nisi homo pri
mo cognoscat oīa ista que sibi p̄fi
ciunt alie scīe oīs sunt vanitates
hoībus et oībus vtitur homo ma
le et ad suū dampnum quia nescit
vnde venit nec vbi est. Unde etiā
docet cognoscere oīs corruptio
nes et deffectꝰ hoīs ⁊ dāpnatio-
nem et vnde venit ⁊ in quo statu
est ip̄e homo et in quo primo fuit
et vnde cecidit et quo iuit et quā
tum elongat̄ a sua prima p̄fectio-
ne Et docet qualiter reparari pōt
homo et q̄ sunt necessaria ad suā
reparationem. Et ideo ē cōis cle-
ricis ⁊ laycis. Et pōt haberi infra
mediū mensem ⁊ sine labore. Nec
oportet aliq̄d ipectorare nec hr̄e
aliquē librū in scriptis. q: nō pōt
tradi obliuioni si fuerit semel sci-
ta. Facit etiam hoīem letū humi
lem benignū obedientem odiēdo
vicia et diligendo virtutes.

Preterea hec scīa arguit per ar
gumēta infallibilia quibꝰ nullus
potest contradicere q̄m arguit p̄
ea que hoī sunt certissima per ve
ram experientiā scꝫ per oīs crea
turas et per naturā ipiꝰ hoīs ⁊ p̄
ip̄mmet hoīem oīa p̄bat et p̄ illa q̄
per certitudinalē experientiā hō
cognoscit de se ip̄o. Nulla aūt p̄-
fectior cognitio est q̄ per experiē
ciam et maxime per experimentū
cuiuslibꝫ infra se ip̄m. Ideo ista
scīa nō querit alios testes q̄ ip̄m
met hominem.

Item hec scīa in primo appa-
ret vilis eo q: incipit in rebꝰ mi-
nimis quas quilibꝫ vilipēdit. Sꝫ
tamē i fine sequitur fructꝰ Infini
tus et noticia altissima de homie
et de deo. q: quāto magis incipit
in rebꝰ hūilibꝰ tanto magis ascen
dit ad nobilissima et ardua. Et iō
qui vult habere fructū magnum
exerceat se primo in p̄ncipiis hu
milibꝰ huiꝰ scīe et nō cōtempnat
quia aliter nullū fructū haberet si
cut puer si nō sit bn̄ exercitatus in
cognitiōe alphabeti et cuiuslibꝫ
littere per se postea nō poterit ad
discere ad legendū et ideo non sit
alicui graue. vnde plus sciet ifra
mensem p̄ istā sciam q̄ p̄ centū an
nos studendo alios doctores. Et
post q̄ hūit hanc sciam intelliget
oīs doctores.

Item hec scia nihil allegat nec sacram scriturã nec aliquẽ doctorẽ ymo ista cõfirmat nobis sacram scripturã ⁊ per ipam hõ credit firmiter eidẽ scripture sacre. et iõ precedit scripturã sacrã quo ad oĩs Unde sunt duo libri nobis dati a deo scilicet liber vniuersitatis siue liber nature. Et ali⁹ est liber scripture sacre. Primꝰ liber fuit datꝰ hoĩ dũ vniuersitas creaturaꝝ fuit cõdita. qm̃ quelibet creatura ñ est nisi quedã littera digito dei scripta. Et ex pluribꝰ creaturis sicut ex pluribꝰ litteris est cõpositus liber vnus qui vocatur liber creaturarũ in quo libro cõtinetur homo tãq̃ principalior littera ipius libri. Et sicut littere ⁊ dictiones facte ex litteris importãt ⁊ includũt scientiã et diuersas significatiões et sentẽtias mirabiles: ita pformiter ipe creature sibi inuicez cõiuncte ⁊ cõparate important et significant diuersas significationes et sentẽtias ⁊ cõtinent scientiã hoĩz necessariam. Secundꝰ autez liber qui est scripture sacre datꝰ est hoĩ et hoc deffectu primi libri eo quia hõ nesciebat legere in pmo eo q: cecus erat. Sed tamẽ primus liber creaturaꝝ est oĩbus cõmunis. Sed liber scripture sacre nõ est oĩbus cõis quia soli clerici sciunt legere in eo. Et primus liber nature ñ potest falsificari nec deleri nec false interptari. Ideo heretici nõ possunt eũ false intelligere nec aliquis potest esse in eo hereticus. Sed secundꝰ potest falsificari et false interptari et male intelligi: et tamẽ vterq̃ liber est ab eodem q: idem dñs creaturas cõdidit et sacram scripturaz reuelauit et ideo cõueniunt adinuicẽ nec vnꝰ cõtradicit alteri. Sed tñ primus nobis naturalis est secũdus vero super naturalis.

Preterea cum hõ sit naturaliter rationalis et susceptibilis disciplĩne et doctrine. et cũ naturaliter a sua creatione nullã actu habeat doctrinam nec disciplinã. Quis sit bene actus ad susceptionẽ eiꝰ et cum doctrina et disciplina siue liber in quo scripta sit non possit haberi conuenientissimum fuit ne frustra homo esset capax q̃ diuina sapientia librum creauit homini in quo per se sine magistro possit studere doctrinam et disciplinam sibi necessariam propter hoc totum istum mundum visibilem creauit homini et dedit tamq̃ librum proprium generalem infallibilem digito dei scriptum in quo singule creature quasi quedem littere sunt non humano ingenio sed diuino iuuente ad demonstrandum homini sapientiaz et doctrinam sibi necessariam ad salutem Queq̃uid sapientiam nullus potest videre nec legere p se in libro illo semper aperto nisi

sit adeo illuminat⁹ ꝛ a peccato ori
ginali mūdatus. Et ideo nullus
antiquoꝝ phōꝝ paganorum po
tuit legere nec intelligere hāc sci=
entiaꝫ qꝛ erant excecati quo ad sa=
lutem ꝓpriam ꝙuis in dicto libro
legerent aliquā sapienciam. ꝛ oēꝫ
quā habuerunt extraxerūt ab eo=
dem. Sed veram sapiam que du
xit ad vitam eternā ꝙuis fuerit i
eo scripta legere nō potuerūt. ista
autem sapientia siue scientia nō ē
aliud ꝙ cognoscere et videre sapi
enciam scriptā in creaturis et ex
trahere eā ab illis ꝛ ponere eaꝫ in
anima et videre significationē cre
aturarum. Et hoc fit cōpēdo vnā
ad aliam et ꝯiungendo sicut di=
ctionē dictioni. et ex tali cōiunctiō
ne resultat sentēcia et significatio
vera Et qꝛ sacrosancta romana ec
clesia ē mater omniū fideliū xpia
norum et magistra et regula fidei
et veritatis. Idcirco sue correctio
ni submittitur quicquid hic dici
tur et continetur.

Sequitur radix origo pricipi=
um et fundamentum istius scie.

Uia homo naturaliter sem=
per querit certitudinē ꝛ eui
denciā claram et naturaliter quie
scit dum habet nec quiescere pōt
donec peruenerit ad vltimū gra=
dum ꝛ veꝝ certitudinis. Sed cer
titudo et probatio habet suos gra
dus et est maior et minor ꝓbatio
et maior et minor certitudo. Uir=
tus autem probationis et causa
totius certitudinis oritur ex certi
tudine testimoniorum et testiū ex
quibus dependet et causatur to=
ta certitudo. Unde ꝙto magis te
stes certi et manifesti veri et indu
bitati sunt tanto magis est certuꝫ
illud quod ex eis probatur. Et sic
sint ita certi et manifesti et testi=
monia eoꝝ ita certa et manifesta
ꝙ nullomodo possit de eis dubi=
tari. tunc illud quod ex eis pro=
batur sine dubio erit nobis certis
simum manifestissimū et euiden=
tissimum: Et quia quanto testes
sunt magis extranei distantes et
elongati a re d̄ qua dubitaꝛ tunc
minorem fidem generant et certi
tudinem. Quanto autem testes
sunt vicini proprij et intimi tunc
maiorē fidem et credulitatem ge
nerant. Et quia nulla res magis
vicina magis intranea magis ꝓ=
pria ꝛ intrinceca alicui ꝙ ipamet
sibi ipsi: Ideo quidquid probatur
de aliqua re per ipsammet et per
naturam eius maxime certum est
Et cum nulla res creata sit propī
quior homini ꝙ ipsemet sibi ipsi.
Ideo quidquid probaꝛ de homi=
ne per ipsum met hominem ꝛ per
suam naturam propriam et per
illa que sunt sibi certa de illo est
maxime certum manifestuꝫ ꝛ eui
dentissimum ipsi homini. Et ista

⁊ vltima certitudo et maxima cre dulitas que potest causari in ho mine per aliquam probationem. Et ideo ipsemet et sua natura pro pria debet esse mediū argumentū et testimonium ad probandū om nia de homine scȝ que pertinent ad salutem hominis vel ad dāp nationē vel felicitateȝ vel ad bo num vel ad malū eius. Aliter hō nunꝗ͂ erit vltimate cert⁹. Neces se est igitur vt hō cognoscat se ipȝ ⁊ naturā suam si aliquid voluerit probare certissime de se ipo. Et qꝛ homo est extra se ipm et elongat⁹ et distans a se ipo per maximam distanciam et nūꝗ͂ habitauit i do mo propria scȝ in se ipso ymo sem per mansit extra domū suam ⁊ ex tra se. eo quia ignorat se ipsum ne scitqȝ se ipsum et de tanto est elon gatus et distans a se ipso et de ꝗ͂ to est extra se ipsum de tāto igno rat se ipsum. Et quia totaliter ignorat se ipsum. Ideo totaliter est extra se ipsum et per cōsequēs quia nunꝗ͂ habitauit in se ipso nec intrauit se nec vidit sed igno rat se et nescit quantum valet. Et ideo dat se pro nihillo.

Quia ergo homo totaliter est extra se. Ideo se debet videre se ō bet in tueri et necesse est ꝙ intret in se et intra se et veniat ad se et habitet intra se. Aliter est impos sibile ꝙ coguoscat se et videat se ⁊ suū valorem. suam naturam et pulchritudinem naturalem.

Et quia homo ignorat se ipsū a natiuitate et nescit domum su am in qua debet habitare Ideo necesse est ꝙ alie res ducant ip sum ad se ipsum et ad domum su am et doceāt iter et viam ꝑ quaȝ reddeat in se ipsum.

Eruȝ quia homo est in alto lo co secundum naturaȝ. Ideo si de bet ascendere ad se necesse est ha bere scalam per quam ad se ascen det. Tunc enim homo intrat et ad se ascendit dum se cognosce re incipit quot passus facit et tot gradus ascendit tot cognitiones de se ipso acquirit. Et tunc in trat se ipsum dum cognoscit se ip sum.

Et quia modus homis cogno scendi est vt per illa que sunt ma gis et primo nota cognosat illa q̄ sunt sibi ignota. et per illa que scit ascendit ad ea que non scit. Et cum semper res minus nobiles ⁊ inferiores sunt homini primo co gnite ⁊ res perfecte digniores no biliores et meliores sunt sibi vlti mo cognite. Et ideo quia ho mo est res dignior superior et per fectior huius mundi. Ideo vlti mo cognoscit se ipsum et primo cognoscit alia ⁊ ex cognitione ali liorum venit ad cognoscendum se ipsum.

Quapropter ut homo qui tantum per ignorantiã est elongatus a se ita quod totaliter ignorat se et est extra se. et ut possit reduci oportet ascendere per cognitionẽ ad se. Ideo ordinata ẽ rerum et creaturarum universitas tanquam via et scala immobilis et naturalis hñs gradus firmos et imobiles per quos hõ veniat et ascẽdat ad se ipsum. In qua una res ẽ superior et alia inferior. una perfectior alia minus perfecta una nobilior et dignior quam alia ad modum scale ascendendo.

Et ideo ut homo possit pueni re ad cognitionẽ suipsius necesse est sequentem ordinẽ observare. Primo oportet cõtemplari ordinem rerum inter se et diversos gradus rerum ordinatarum in universo et cõsiderare quãlibet rem in se et quid habet in se ipsa. secundo hoc cõsiderato oportet cõparare hoiem qui est supremus inter res mũdi ad omnes alias res. Ista autem cõparatio fiet duobus modis scilicet primo secundum puenientiã et 2°. secundum differentiã ita quod necesse est cõsiderare quã cõvenientiã habet hõ cum alijs rebus. et secundo dr̃am ab eis. Postea ex ista cõvenientia et dr̃a manifestabũtur oia que scire debemus de homine et de deo. quia per illa que sunt iferiora homini itineramus et ascendimus ad hominem et per hominẽ itineramus et ascendimus ad deũ sicut per veram scalem per quam debemus ascẽdere in cognitionẽ. Aliter est impossibile veritatem recte cognoscere ita quod duo sunt ascensus sive due diete: Prima dieta sive primus ascẽsus est de omnibus inferioribus creaturis usque ad hominem. secunda dieta et secundus ascẽsus est de homine usque ad deum. De prima scala vel dieta ascendi in deum.

Quantum ad primũ videndum est quomodo sũt multi gradus rerum in mũdo distincti ab invicem imobiles et finiti ex quibus scala nũc ordinatur et cõponitur et oportet eos numerare et cognoscere quẽlibet per se. unde tota rerum universitas reducitur ad quatuor gradus generales ex quibus est cõposita scala nature. Tamen infra quẽlibet gradum generalẽ sunt multi gradus speciales qui cõtinentur sub uno gradu generali. Generales aũt gradus sic ordinẽtur adinuicem. Omne quod est vel est tm̃ et nõ vivit nec sentit nec itelligit nec discernit nec vult libere et est primus gradus. vel est et vivit tm̃ et nõ sẽtit nec intelligit nec discernit nec vult libere et est secundus gradus. Vel est et vivit et sentit tm̃ et nõ intelligit nec discernit nec vult libere et est tercius gradus. Vel est vivit sentit intelligit discernit vult libere et spon-

te et est quartus grad⁹. Sic igit̃ ista quatuor sc3 esse viuere senti-re et intelligere cõtinẽt om̄e qđ ẽ et oia includuntur in ipis quatuor. et nihil est extra ista quatuor Ideo em̄ intelligere cõprehen-dit discernere et velle libere.

In primo ḡ gradu sunt oia illa que hn̄t esse tm̄ et nõ viuere sẽtire nec itelligere. ⁊ sub isto gradu cõtinentur et intelligũtur res inumerabiles que q̄uis om-nes in hoc cõueniant quia habẽt esse tantum. tñ sub isto esse multũ differunt adinuicem scđm q̄ vna res habet nobilius esse q̄ altera ⁊ nobiliorem virtutem et operationem. Unde in isto primo gradu continẽtur quatuor elemẽta scil3 terra aqua aer et ignis et vnum q̄đ habet suam ppriam naturam distinctam ab alijs vt terra hab3 suam naturã separatã ⁊ distinctã ab alijs sc3 aqua aere et igne. ⁊ ẽ ordo inter ipsa quia terra est infima quasi nulli⁹ nobilitatis. aqua nobilior et dignior et aer nobili-or aqua et ignis nobilior aere. Considerandũ est igit̃ quodlibet istoꝝ in se et videatur quid hab3 in se grosso et vulgari modo. Sub isto etiã modo siue gradu continẽtur oia que generãtur i terra sicut sũt oia mineralia vt metalla ⁊ hm̄õi que drñt adinuicẽ scđ3 maiorem et minorẽ nobilitatem et ẽ etiã azuriũ quođ excedit oia metalla in preciositate et valore. sunt etiam ibi sulphur salpetra et alumina. que sunt alteri⁹ virtutis et valoris. In isto etiã gradu sũt om̄s lapides tam preciosi q̄ alij comunes. Cogita q̄ta nobilitas est in lapidibus preciosis q̄ta virtus. q̄tus valor rõe virtutis ⁊ nõ ratione q̄titatis sicut sunt carbũculus Jacintus. smaragdus cristallus saphir⁹ et ceteri lapides preciosi. In isto etiã gradu cõtinẽtur omnes celi et omnia corona celestia vt sunt planete et stel-le Sic ḡ in isto gradu cõtinentur principaliter quatuor elementa. 10. celi. septẽ planete et om̄s stelle et septem metalla aliuã lapides preciosi et alij comẽs vitrum et omnes res artificiales. que oia i hoc cõueniunt quia habent esse tm̄. et hoc primo gradu scalle.

In secundo gradu scale na-ture sunt oia illa que habẽt esse et viuere tantum et nõ senti-re nec intelligere. Unde illa dicũtur viuere que per se ipsa mouentur sine alio sursu3 et deorsum ante et retro adextris et a sinistris Et in isto gradu continẽtur om̄s plante sc3 arbores et herbe que dicuntur viuere q2 continue mouentur per se sine alio et hoc du3 crescunt sursum deorsũ ante et retro adextris et a sinistris et p se

atrahunt alimenta a terra et nu-triuntur continue ꝛ augmētantur et generant sua semina suos fru-ctus. Et dicūtur viuentia quia ꝑ se nutriūtur generantur ꝛ augmē-tantur et per virtutem ꝓpriā quā habent in se de natura propia et ideo per se mouētur in omnes ꝑ-tes. Et hoc viuere nō repitur in elemētis nisi per quandā similitu-dinem. Sub isto autē gradu sūt due differentie scꝫ arbores et her-be. sed dignior et nobilior est ar-bor ꝙ herba. Et sub arbore ꝯtinē-tur innumerabiles species et con-ditiones arboꝝ que differunt ad inuicem et vna nō est alia et vna nobilior est altera. Numera si po-tes. Sub herba similiter cōtinē-tur infinite et innumerabiles spe-cies conditiones et nature herba-rum quaꝝ vna nō est alia et que-libet habet suam ꝓpriam naturā et virtutem.

Considera igitur innumerabi-les species arborum et herbarū operationes et virtutes earum. Et hec de secundo gradu.

In tertio gradu scale na-ture sunt omnia illa que ha-bent esse viuere et sentire tantuꝫ et nō intelligere: Et talia dicunt sensibilia quia ascendunt vsqꝫ ad istam perfectionem et nobilitateꝫ que est sentire et nō vltra. Et istō sentire continet sub se videre au-dire gustare odorare tangere et omnes operationes quas habēt bruta animalia plusꝙ arbores.

Sub isto gradu continētur oīa bruta siue que habitant in terra siue que volant in aere siue que ha-bitant in aqua sicut sunt anima-lia terrestria quadrupedia repti-lia aues et pisces. Considera qō sunt species aīaliū que ambulāt super terram nobilitates et dife-ferentias eorum. species et diffe-rentias eorūdem piscium et nu-mera si potes. In animalibus autem sunt tres gradus ꝑ quos animalia adinuicem ordinentur diuiduntur et distinguntur. Quō sunt quedem animalia que hn̄t sensum tactus tantum et nō ha-bent memoriam nec auditum vt conchilia et animalia radicibus affixa. Iste est primus et infimꝰ gradus Queō sunt que habent sensum tactus memoriam et non auditum vt formica. iste est secun-dus gradus. Queꝫ sunt q̄ ha-bent omnes sensus ꝛ ista sunt ani-malia perfecta vt sūt canes aues et cetera. et iste est tertius gradꝰ Quartus gradus nō potest esse scꝫ ꝙ aliqua sint que habāet au-ditum et nō memoriam quia vbi cunqꝫ est auditus ibi est memo-ria relicta ex auditu.

Prima animalia que nō habēt

memoriam nullam habent prudē ciam et quia nō habent auditu3 non sunt disciplinabilia nec possunt moueri de vno loco ad aliu3 locum. quia nullum aial mouetur de loco ad locum nisi habeāt memoriam. Secūda animalia que sunt in secundo gradu que habēt memoria3 possunt habere aliquā prudenciam et moueri localiter sicut dicim⁹ ꝙ aliqua prudentia est in formica quādo congregat grana frumēti ad aliquam certū locum et hoc est ꝓpter memoriā sed quia nō habent auditum nō sunt disciplinabilia.

Tertia animalia que sunt in tertio gradu quia habent memoriam habent aliquā prudenciam et quia hn̄t auditum sunt disciplinabilia vt canes et aues disciplinantur ꝓpter auditū. Et ista omia siue de primo gradu siue de secūdo siue de tertio continentur sub vno gradu scilic3 sub tertio quia oia dicuntur sensibilia. tamē animalia. primi gradus sunt ꝓpinqssima plantis. et ideo sunt infima animalia. Animalia secundi gradus sunt magis distentia a plantis. et ideo sunt nobiliora. Animalia tertij gradus sunt adhuc magis elongata a natura plantarū et ideo sunt nobiliora illis de secundo gradu. Considera ergo omnes istos gradus scilicet minima mediocria et maxima et nihil pretermittas. Et hoc de tertio gradu.

IN quarto gradu sunt illa q̄ habēt esse viuere sentire intelligere discernere velle libere et sponte siue que habent liberꝝ arbitriu3 quod contthet rōnem ⁊ voluntatem. Et in isto gradu sunt homines quibus nihil deficit in natura nec aliquid pōt vltra addi quia supra liberum arbitriū nō est aliquis gradus nec est ascensus superius in natura. Unde q2 homines habent rationem possunt intelligere discernere iudicare racōcinari et sūt capaces et susceptibiles cognitionis experimentalis artis scientie doctrine et discipline quod non habēt animalia bruta: Et quia habēt voluntatem libertatem et consensu3 spontaneum secundum naturā. Ideo possunt velle et nolle consentire et dissentire sponte et libere absque coactione quod non habent animalia bruta. et hoc ꝺ̄ quarto gradu. Et sic est completa tota scala nature cum suis gradibus que est prima consideratio in hac scientia radicalis et fundamentalis scilicet considerare istos gradus in se ⁊ bene plantare et radicare eos in corde et figurare sicut sunt realiter in natura.

Sequitur cōparatio hoīs ad alias res inferiores scd̄m conuenientiam et differentiam.

Onsideratis istis gradibus rerum que sūt in mūdo et q̄ sunt nobis note per sensus et experientiā et de quib⁹ null⁹ potest dubitare. Nūc oportet ꝯparare vnam rem ad aliā et cōparare hominē ad oīs alias res ⁊ hoc scd̄z ꝯuenientiā et dr̄am sc꞉ in quo cōuenit hō cū alijs rebus inferioribus et in quo differt ab eis et in ista cōparatione cognoscet hō se ipm̄ ⁊ hoc qd̄ est supra ipm̄ scilic꞉ conditorē et deum suū. Considerет ḡ homo primo ꝯueniētiā quaz habet cū alijs reb⁹ et primo gn̄alem. scd̄o spetialē. Unde hō ꝯuenit cū oībus rebus inferiorib⁹ et habet colligātiam cū eis q꞉ hab꞉ inse illa eadem que alie res inferiores hn̄t et easdez perfectiones ⁊ omnes gradus. Unde habet inse esse sicut res d̄ primo gradu vt elementa q꞉ ꝯtinet inse quattuor elementa inuisibiliter et occulte et sub alia forma ⁊ nutrit̄ per elemēta et habitat et viuit in elemētis ⁊ sine ipis n̄ potest cōseruari nec viuere per vnu꞉ momentū. et. sic conuenit cum eis et cum omnibus que habent esse tantu꞉ et nō viuere et hoc generaliter. Item conuenit cu꞉ rebus. scd̄i gradus scilicet cu꞉ plantis arborib⁹ ⁊ herbis quia hn̄t viuere sicut ille nutrire augmentare crescere et generare qm̄ homo viuit nutritur crescit et generat sicut et plante.

Conuenit etiam cu꞉ rebus tercij gradus scilicet cum animalibus generaliter quia habet sentire sicut bruta. vnde habet tangere videre audire gustare odorare comedere bibere dormire vigilare moueri de loco ad locu꞉ sicut animalia bruta. igitur magnam conuenientiam habēt cum illis. Illa ergo que sunt in alijs rebus inferioribus trium graduum sunt in homine. habet ergo colligantia꞉ fraternitatem conuenientiam et amiciciam cum eis omnibus.

Sed tamen considerare d꞉ homo ꝙ illa eadem que alie res inferiores habent diuisim et separatim habet homo simul et coniunctim. Unde res que sunt in primo gradu vt elementa habent solum esse et defficit eis viuere sentire et intelligere: res. secundi gradus vt arbores habent esse et viuere et hoc est earum perfectio s꞉ defficit eis sentire et intelligere.

Res autem que sunt in tertio gradu vt animalia bruta habent viuere et sentire defficit tamen eis intelligere et liberum arbitrium. Sed homo qui est in quarto gradu et supremo habet omnia dicta coniunctim et nihil ei defficit nec aliquid pōt supaddi nec ali⁹ gradus potest esse supra

homine in dignitate quia habet esse viuere sentire intelligere et liberū arbitriū. ꝛ sic illa que sepati ꝛ diuisim sunt in aliis reb⁹ per suas perfectiones sūt in hoie cōiūctim et nihil ei defficit:

Quomō per pdicta cōcludit ꝛ ꝓbatur necessario ꝙ aliquis dñs ē supra hominem:

Unc oportet cōsiderare q̄d debet homo arguere et concludere ex ista ꝯparatione enim debet exinde arguere et cōcludere qꝛ hō habet simul et ꝯiūctim illa que alie res hñt diuisim ꝙ ille idē qui ordinauit diuisiꝫ alias res et naturas dādo cuilibꝫ suā pfectionē ꝙ ille idē numero et nō ali⁹ ꝯiūxit oīa simul in ipo hoie scꝫ cōiungēdo simul esse viuere sentire intelligere et liberū arbitriū. ḡ ille idem qui dedit aliis reb⁹ inferioribus hoc qd̄ hñt dedit homini hoc qd̄ habet: Et sicut homo nō dedit alicui rei inferiori hoc qd̄habꝫ. ita nō dedit sibimet hoc qd̄ habetq̄m sicut nulli rei inferiori hō dedit eē viuere nec sētire ita nec sibimet dedit. Igitur eadē man⁹ oīa fabricauit. Idē dñs ideꝫ fabricator et idē artifex oīa ordinauit, ꝓportionauit limitauit. Queram⁹ igit̄ quare res primi grad⁹ vt elemēta hñt tm̄ esse quis limitauit eis vt non haberēt nisi hoc qd̄ hñt: quare arbores et herbe hñt esse et viuere ꝛ nō plus et ascendūt supra elemēta in certo gradu et determinato. q̄s limitauit q̄s posuit terminum eis vt vltra nō trāsirēt. quare aialia hñt esse viuere ꝛsentire ꝛ nō vltra q̄s ista tria in simul ꝯiūxit ꝛfecit aialia supra gradū plātaꝝ ascēdere de tanto et nō plus. q̄s mensurauit hoc eis in certa mensura. Quare homines hñt ista tria scꝫ esse viuere et sentire et vltra h̄ hñt intelligere et velle spōte siue liberuꝫ arbitriū. q̄s ꝯiūxit ista tria cū libero arbitrio in simul et vltra nō est ascēsus. Sed in hoie est finis et cōplementū et in eo sūt oīa ꝛ nihil ei defficit: q̄s eleuauit hoiem solū sup elemēta arbores et aialia quis eū sic magnificauit et ascendere fecit: Queram⁹ an hō ꝯiūxit oīa ista in seipo vt nihil ei defficiat et an ipemet se ipm sic exultauerit magnificauerit ꝛ ascendere fecit supra oīa alia an alius hoc fecerit. Queram⁹ an oīa ista ordinauerit et mensurauerit se ipa vt quodlibꝫ tentū et nō plus haberent vel aliq̄s alius ab eis hoc fecerit. An oīa ista dederint sibimet hoc qd̄ hñt tm̄ et nō vltra. vel aliq̄s alius hoc dederit eis. Sed est impossibile ꝙ oīa ista hoc fecerint et se ipa ordinauerint mēsurauerint ꝛ sibi ipis dederint hoc quod hñt et tm̄ sūt ordinata et mēsurata ergo aliq̄s alius existēs superior oībus oīa ista mensurauit ordinauit et dedit eis hoc qd̄ hñt. Ergo

idem magister idē artifex eadem
manꝰ oīa ista mēsurauit ordina=
uit limitauit et cuilibet suū prop
um gradū dedit. Et ille idē qui fe
cit ascēdere arbores supra elemē
ta in dignitate et aīalia supra ar=
bores fecit etiā hoīes ascēdere su
pra bruta. Et ille idē qui ordina=
uit vt arbores viuerēt et nutrirēt
capiēdo imediate nutrimētū a tra
p radices ꝯiūctas īfra trā illemet
ordīauit ꝙ aīalia viuerēt ⁊ nutri
rēt n̄ p radicē sꝫ p os separatū a
terra et hoīes similiter: Et ꝙuis
viuere sit cōmune arboribꝰ aīali
bus et hoībus tamē nobilius vi=
uere et nobilior modus viuendi
et nutriendi est in aīalibꝰ ꝙ̄ i plā
tis ⁊ i hoībꝰ ꝙ̄ i aīalibꝰ: ⁊ q̄s hoc
ordīauit q̄s iuenit istos tres mōs
viuēdi nōne idē dn̄s iꝫ artifex.

Preterea quis oīa ista cōseruat
vt quodlibet maneat in suo gra=
du statu ⁊ ordine. quis facit istos
gradus stabiles vt permaneāt cō
tinue sine cōfusione. Quis manu
tenet ea vt terra maneat terra et
aqua permaneat aqua et sic de a
lijs. Nōne ille idē qui ordinauit
ea et condidit.

Ergo conclude homo ꝙ tu acce=
pisti quicquid habes ab illo eo=
dem a quo oms̄ alie res accepe=
runt hoc quod habent. Quare tu
homo pertines ad ordinē aliaꝝ
rerum et facis vnū ordinem cuꝫ
eis et vnā ierarchiam. Quare seq̄t
ꝙ tn̄ es illius cuiꝰ sunt alie res ⁊
gubernaris et ꝯseruaris ab illo
eodē a quo ⁊ alie res. et sicut alie
res nō sunt sui ip̄ius: sed illiꝰ qui
fecit illas Similiter tu homo nō
es tui ip̄ius sed illiꝰ cuiꝰ sūt alie
res. ḡ tu es illiꝰ cuiꝰ est terra cuiꝰ
est aqua. et cuiꝰ sunt elementa in
quibus habitas

Ulterius cōclude et argue tu
homo ꝙ nō ꝯdisti tibi ip̄i hoc q̄d
habes nec res inferiores tibi de=
derunt hoc q̄d habes nec fecerūt
te talem. ḡ aliquis aliꝰ maior ꝙ̄
tu et qui est sup te dedit tibi hoc
q̄d habes q: ab illo habes postꝙ̄
a te ipso non habes.

Preterea necessario sequitur ꝙ il
le qui est supra hominē a quo ha
bet homo quicquid habꝫ est vnꝰ
dn̄s ⁊ nō plures. Quāuis em̄ sint
plures et innumerabiles res ⁊ di
uerse in istis quattuor gradibꝰ ta
men nō est nisi vnus ordo vna or
dinatio. omnia sunt ꝯiuncta oīa
sunt colligata vno ordine. omia
ascendunt gradatim de gradu in
gradum de minori ad maiꝰ sem=
per ad digniora ascēdendo. ḡ vni
tas ordinis demōstrat vnum so=
lum ordinatorē vnuꝫ artificē qui
tam diuersa coniunxit in vno or=
dine.

Item quomō diuerse res ⁊ cō
trarie adinuicē sicut aq̄ et ignis
⁊ multe res adinuicē contrarien=
tes possent cōiūgi in vno ordine

nisi per vnũ ordinatorem. Igitur contrarietas rerum in vno ordine. arguit vnum artificem tantum.

Preterea elemẽta intrant arbores et herbas et nutriũt eas. et fructus earum arborum. Et ipe herbe itrant et nutriũt aialia. Etiã fruct⁹ herbe et carnes aialium intrant⁹ et nutriũt hoies. Et corpora celestia vt sol et luna cõtinue influunt in ista inferiora et dãt vigorem et lumen et calorem cõtinue ipis et ipa recipiũt Et sic vnũ cedit alteri vt videmus per experientiã vnũ sustinet aliud oia se iuuãt et inferiora seruiunt maiorib⁹ et supiorib⁹ ordinate et in hoc faciũt vnũ ordinem vnã amicitiam vnã vnitatẽ Sequitur ergo q̃ tm̃ est vn⁹ qui omnia ista ordinauit et cõiũxit in vna societate.

Item videm⁹ per experiẽtiam q̃ prim⁹ grad⁹. secũd⁹ et terci⁹. cedunt et ordinãtur ad quartũ tam̃ ad digniorem. et sunt pp̃ter ipsum. Sed in primo gradu est maxima rerum diuersitas mlt̃e species et nature. Et in secundo gradu ẽ etiam magna rerum et specierum diuersitas. Et in tertio simılit̃. Sed in quarto siue supremo nõ est nisi vna natura vna species scilicet homo et oms homines sunt eiusdem nature eiusdẽ spẽi et dignitatis naturalis: nec est aliqua diuersitas qr equaliter oms hñt liberũ arbitrium que est ppria dignitas hominis et est suprema per quam homo facit suum pprium gradũ et differt ab alijs gradibus. Sic igitur plures et innumerabiles nature rerum et diuerse que sunt in mundo tendũt ad vnam solam naturã et nõ ad plures tanq̃ ad supremã et nobiliorem eis scilicet ad humanam et vni soli seruiunt et nõ pluribus naturis. Igit̃ multomagis humana natura debet solum tendere ad vnam solam naturam sibi superiorẽ et dñantem et ñ ad plures et seruire vni soli nature et nõ plurib⁹. vnde enĩ esset hoc q̃ alie inferiores nature et minus digne tẽderẽt ad vnitatẽ et ad vnicam solam naturã tanq̃ ad maiorem et humana natura que est dignior tẽdere ad plures naturas tanq̃ ad maiores et dñantes et omnes res inferiores homine tẽderent ad vnitatem et humana natura dignior omnibus tenderet ad diuersitatem. Hoc non patitur natura nec ordo rerum hoc sustinet q̃ inferiora et minus digna tendent et ordinentur ad melius forcius et dignius et superiora et magis digna tendent ad peius et debilius: Sed melius forcius et nobilius est tendere ad vnitatem quam ad diuersitatem et ad vnum quam ad plura quia tendere ad vnitatem et ad vnum est tendere ad esse ad bonum et ad fortitudinem et conseruationẽ

Et ire et tẽdere ad diuersitatem et pluralitatẽ est ire ad nõ esse ad malũ ad diuisionẽ ad debilitatẽ ad destructionẽ: Quare si spẽs om̃s ⁊ nature inferiores tendũt ad vnicam naturam tantũ scz ad humana. Multo magis humana natura tẽdit ad vnicã: Sed si omnes nature inferiores seruiãt vni soli nature scz humane et ad illaz ordinẽtur ḡ multo magis humana natura ordinatur ad vnã solã naturã sibi dñantem et supremaz et nõ ad plures cui debz soli seruire. Igitur vna sola natura est sup̃ hominẽ que dñãtur homini

Sed restat ostẽdere ꝙ illa natura que existit supra hoĩez et cui subicitur nõ solũ sit vna sed ꝙ sit magis vna ꝙ̃ humana natura. Si em̃ humana natura ad quam tendũt inferiores nature est magis vna ꝙ̃ sũt om̃s inferiores nature qꝛ ille sũt plures ⁊ diuerse nature et spẽs et inter ea est magna diuersitas et modica vnitas: In humana aũt natura est vnitas in specie. Natura igitur illa que est supra hominẽ et cui subicitur debet esse magis vna ꝙ̃ humana natura et in ea dz maior vnitas esse Sed inferiores nature que seruiunt hoĩ sũt plures et diuerse ĩ speciebus et in indiuiduis et hũana natura est vna in spẽ et plures et diuersa in indiuiduis. Igitur illa natura que est supra hoĩem ⁊ que dñat̃ ei dz eẽ vna ĩ spẽ ⁊ ĩdiuiduis vna. Ita ꝙ ĩ ea ñ dz eẽ nisi vna spẽs ⁊ vnũ ĩdiuiduũ ⁊ nl'la diuersitas ĩdiuiduis aliť ñ eẽt mag̃ vna ꝙ̃ natura hũana. Et sicut natura hũana est vna in spẽ solũ. Ita ista natura que ẽ sup̃ naturã hoĩs debet esse vna in induiduo et nullo mõ multiplicata. quia vltra vnitatem specificã nõ est maior vnitas ꝙ̃ numero exñte ⁊ ita oportz vt sicut om̃s nature ĩferiores hominis sũt colligate cũ vna natura que est vna sola in spẽ scz hũana. Ita natura hũana q̃ ẽ vna sola in spẽ sit colligata cũ vna alia natura superiori q̃ sit vna nũo vt mundus sit colligatꝰ et vnꝰ et teriatur et finiatur in sũma vnitate et maiori ꝙ̃ possit eẽ. Et sicut hũana natura alia est et distincta et separata ab aliis inferioribꝰ. ita etiã illa natura que ẽ sup̃ hoĩem q̃ ordinauit oĩa est summe distincta et separata ab humana et ab aliis oĩbus naturis hñs suũ propriũz esse in se. Et hec est diuina natura oĩa ordinãs regẽs et ꝯseruans.

Preterea diuina natura que est supra om̃s naturas debet esse maior ꝙ̃ hũana. Sed humana natura est infinita in possibilitate qꝛ ẽ multiplicabilis quãtũ est de se in infinitũ qꝛ sibi nõ repugnat quibuscũqꝫ em̃ hoĩbus exñtibꝰ adhuc pñt alii generari ꝙ̃tũ est de ratione nature neqꝫ sibi re-

pugnat. Ita similiter est de natura ignis quia in infinitū pōt crescere et multiplicari q̄tū est de se Igitur cū diuina natura nō sit facta nec finita sit. maior quā humana et q̄ oēs alie nature facte cū natura humana sit infinita in potētia cū sit facta. seq̄t q̄ diuina natura est infinita magis q₂ infinita est in actu. Et q₂ nulomō pōt multiplicari in indiuiduis sequit̄ q̄ tota actu est in vno i diuiduo ꝛ extra illō indiuiduū nō pōt eē. ḡ diuina natura que est sup̄ hoiem est vnū solū indiuiduū iam infinitū actu sicut oēs hoies possibiles qui sūt infiniti poten̄ sed non sunt vnius singl'aris hō et vnū indiuiduū. ḡ ꝓbatū est q̄ illa natura q̄ ē supra hūanam et q̄ fecit ea₃ ē vna sola numero ꝛ infinita in actu ꝛ ꝓ ꝯsequēs q̄ vnꝰ solꝰ est dn̄s ꝛ deꝰ

Si em̄ essent plures aut eēnt cōtrarij et discordes aut amici et ꝯcordes. si cōtrarij ordo reꝝ non esset vnꝰ nec mūdus etiā esset colligatꝰ et ordinatꝰ sicut ē. Si amici et ꝯcordes aut ambo essent necessarij in simul cōiuncti aut vnꝰ sufficiēter ageret. Et si ambo essēt necessarij in simul cōiuncti: tunc vnꝰ semꝑ indigetur altero ꝛ necessario semꝑ deberēt eē cōiuncti ad inuicē. et hoc nō pōt esse q₂ tunc nō possent dare alicui rei nec esse nec viuere nec intelligere nec cōseruare ordinē reꝝ in suo statu q₂ ambo essent indigētes. Si aute₃ vnꝰ sufficeret. ḡ superfluū eēt ponere duos sine necessitate. q₂ ordo reꝝ hoc nō ꝑmittit. Unde nō sūt duo soles q₂ vnꝰ sufficit et si essent duo vnꝰ esset superfluꝰ et nihil est superfluū in natura nec sūt duo capita in aliqua re q₂ vnū sufficit. Si em̄ in rebꝰ inferioribꝰ nō est superfluitas quō erit in suprema natura que oīa ordinauit.

[E]cce ḡ homo ex ista cōparatione cū alijs rebꝰ et naturis ꝯsiderando ꝯuenientiā quam habes cū eis et cōparando vna₃ naturā ad aliā et vnum gradū ad aliū inuenisti et ꝯclusisti aliā natura₃ inuisibilē esse sup̄ te sicut tu es sup̄ alias naturas q̄ oēs istos gradꝰ ordinauit ꝛ mēsurauit in rebus. Igitur aliq̄s gradꝰ est supra te q̄ ē maior q̄ tu. Illiꝰ autē ē opꝰ Illiꝰ est factura. et creatura. Manus sue sic te fecerūt. Ille igitur ē dn̄s tuus artifex tuus ꝛ pater tuꝰ et oīm aliaꝝ reꝝ que sūt infra te. ḡ habes dn̄m habes superiorē habes vnū et nō plures et illū eūdē quem alie res habent.

Ex cōpatione istoꝝ quatuor graduum ad deū ꝓbatur q̄ ipe hab₃ esse viuere sentire et intelligere siue liberum arbitrium.

[P]ostq̄ per istos gradꝰ quatuor cōparando vnū cū altero homo ascendit ad tātam noticiam q̄ ipe inuenit suū factore₃

quem nō videbat esse realiter et existere ⁊ eē vnū numero ⁊ infinitū actu ⁊ nō debꝫ desistere ab inquisitione ymo magis dꝫ laborare si poterit ipm adhuc magis cognoscere in spāli scꝫ qualis sit q̄s conditiones hꝫ cōparendo istos quatuoꝛ gradꝰ ad ipm. vn̄ postq̄ ipse solus et nullꝰ alius ordinauit producit diuisit ⁊ mēsurauit istos gradus scꝫ esse viuere sentire ⁊ intelligere siue liberū arbitrium dādo aliquibꝰ esse tm̄ et nō viuere. Aliquibus esse et viuere sꝫ nō sentire. Aliquibꝰ esse viuere sētire sꝫ nō itelligere. Aliqbꝰ eē viuere sētire itelligere seu liberꝝ arbitrium ḡ sequitur q̄ ipemet habeat in se ipso istos gradꝰ cū dederit alijs.

Quare sequit̄ q̄ ipē est viuit sētit intelligit et habet liberū arbitrium. ḡ habet esse viuere sentire et intelligere et velle libere ⁊ spōtanee.

Quō deus habet ista in se.

Ed quia a nullo recepit ista quia nihil est supꝛa ipsum aquo receperit ista. Igitur hꝫ omnia ista sine mēsura termino et limitatione. quia quis sibi limitasset quis mēsurasset cū a nullo habeat. nec etiam ipse mēsurauit sibi quia ipsemet nō dedit sibi ipsi. Nam tunc aliquādo nō habuisset et aliq̄n non fuisset. ḡ quando non erat quomō poterat sibi ipsi dare nec alijs. Igitur ista nō sunt sibi data nec a se ipō nec ab aliquo Ergo ab eterno ⁊ sine pn̄cipio hꝫ a se ipso. ḡ nihil recipit nec ipa sūt recepta i eo quare postq̄ nō sunt recepta i eo nec data ei tn̄ sūt i eo realit̄ ⁊ verissime sequit̄ q̄ sūt i eo sine mēsura sine termino. Quare ꝯcluditur q̄ suū eē est infinitū immensuratū ⁊ sine t̄mino et suuꝫ viuere est sine termīo et infinituꝫ et suū sentire similiter et suuꝫ intelligere ē infinitū et sine mēsura. Hic tractatur de istis quattuoꝛ gradibus ꝓut sūt in deo. Et quō esse est radix et fundamētuꝫ oīm alioꝛuꝫ

T qꝛ nos videmꝰ per experientiā q̄ esse pōt inueniri sine viuere sine sentire et sine intelligere vt in rebꝰ pꝛimi gradꝰ sed non econuerso quia viuere nō potest inueniri sine esse nec sentire sine esse nec intelligere similiter qꝛ omne quod viuit est sed non omne quod est viuit et omne quod sentit est sed non omne qō est sentit. et omne quod intelligit est sed non omne quod est intelligit ipsuꝫ esse. ergo potest inueniri separatim sine alijs et alia nunq̄ pn̄t reperiri separata ab ipso esse.

Sequitur q̄ omnia alia fundantur substinentur et radicantur in esse ⁊ plantantur. Igitur ipsum esse est radix et pꝛimum fundamentum omnium alioꝛū et oīa poꝛtat et a nullo poꝛtantur nec substinētur nec in aliquo fundāt̄

Quod in deo idem sunt viuere sẽtire intelligere et esse et omia alia et sunt ipsummet esse.

T quia oia ista sunt in deo nostro vt probatũ est. Igit̃ esse in eo erit primũ et radix ꝛ fundamentum alioꝝ. Et cuȝ a nullo receperit esse et per ꝯsequẽs nec viuere nec sentire nec intelligere sequitur ḡ ꝙ viuere in ipo nõ ẽ receptum in ipo esse nec sentire ĩ viuere nec intelligere sine liberum arbitrium in ipo sẽtire nec ĩ alijs. quare sequit̃ ꝙ viuere in ipo nõ ẽ adiunctũ cũ esse nec sentire cũ viuere et sic de alijs nec in eo est aliqua cõiunctio istoꝝ qꝛ quisꝯiun sisset ea simul q̇s cõgregasset vnũ alteri cũ null⁹ sit sup̄ ipm. qm̄ si in eo esset aliqua ꝯiunctio plurium tũc iam esset factus et sic aliq̇s eũ fecisset ꝛ ꝯiunxisset vnũ alteri ꝛ sic aliter nõ fuissȝ. Sed cũ ista verissime sint in eo qꝛ alijs dedit seq̇tur necessario ꝙ in ipo deo viuere sit idem ꝙ esse ꝛ sentire. Idẽ ꝙ esse et sic de alijs oibus que sunt in deo qꝛ omia sunt idẽ ꝙ esse q̇a eẽ est pꝛimũ ꝛ fundamentũ. Ideo in deo nostro idem est esse ꝙ viuere et idẽ est esse ꝙ sentire et sic de alijs oibus que sunt in deo. Alit̃ esset in ipo aliqua ꝯiunctio ex diuersis quod est impossibile.

Q̇ꝺ esse est radicale fundamẽtum et regula ad pꝛobandũ et cognoscendũ omnia alia de deo.

T quia esse est pꝛincipium et in deo oia alia sunt idem ꝙ ipsum esse Sequitur ḡ ꝙ quidquid dicitur de suo esse dicitur de oibus alijs. et quidquid attribuitur ipsi eẽ oibu s alijs etiã attribuitur. Et eomõ quo esse se habet in deo codẽ modo se hñt viuere sentire intelligere et velle. Et qꝛ esse ẽ pꝛincipium oia cõueniunt ei per suũ esse: Ideo si volum⁹ querere quale est suũ viuere suũ sentire suum intelligere suũ velle ꝛ alia nõ opoꝛtet nisi videre quale est suuȝ esse. Igitur totũ fundamentũ est in esse. et tales cõditiones habẽt quales suũ esse hñt. et per esse tan ꝙ̄ per ꝓpꝛium mediũ cõcluditur ꝛ ꝓbatur de oibus alijs. Ecce igit̃ habem⁹ vnum fundamentũ radicale ad scindendũ et cognoscendum oia de deo nostro. Cognito igitur ipo esse oia manifestabunt̃ nobis. Ecce igitur breuissimã doctrinam cognoscamus ipm esse si volum⁹ alia cognoscere sine laboꝛe ꝛ videam⁹ pꝛopꝛietates ipi⁹ eẽ

Sequũtur pꝛopꝛietates conditiones et doctrina ipsius esse.

Uia ipsum esse est ianua et pꝛincipium ad intrandũ in oia alia. Ideo queram⁹ cognitionem ipius esse. Unde qꝛ esse dei nõ est receptũ nec datũ nec ꝯiunctũ nec alio. sequitur ꝙ in suo eẽ nulla est pluralitas nec multitudo nec intelligi potest nec aliq̃ cõ

iunctio duo℞ aut pluriū est i suo
esse q₂ quis ꝯiunxisset cū nihil a-
nullo receperit. ḡ suū esse nullam
habet pluralitatē nullā ꝯpositio
nem nullā diuersitatē sed hab₃ oi
modam et summā vnitatē indiui
sibilem et simplicitatē carens oio
partib⁹. et per hoc ipm esse dei ē
summe vnū summe indiuisibile ⁊
summe simplex et ꝑ ꝯsequēs pu-
rissimū nihil habens commixtū.

Preterea sequit̃ ꝙ de⁹ est ipm
met esse et nō est nisi esse et esse ē
deus eo q₂ suū esse est simplicissi-
mum et q₂ a nullo recepit esse et
ideo de se habet suu₃ esse ⁊ est ip
sūmet esse et totū esse et nulla alia
res est suu₃ esse q₂ omis alia res
recipit esse ab alio et ꝑ ꝯsequens
de se hab₃ nō esse q₂ inter esse et
nō esse nō est dare mediū. Igitur
nulla alia res ē suū esse s₃ magis
dicit̃ de se nō eē et nihil. Igit̃
in oi alia re possumus intelligere
esse et nō eē. nō eē de se ipsa ⁊ eē
ab alio. In deo aūt nō possumus
intelligere nec cogitare nisi esse ⁊
nullomō nō eē quia de se hab₃ eē
et nō de aliquo alio. Ideo solum
est esse et nullomō habet nō esse.
Et ideo oīs alia res dicitur ꝓprie
habere eē sed nō ē eē. s₃ deus ha
bere eē dicitur et est ipmmet ⁊ im
ꝓprie dicitur habere esse. Colliga
mus igitur iam ꝓbata de ipso eē
vnde esse dei nō ē ab alio accep-
tum et est simplicissimū esse. et est
ipsemet de⁹ et deus est ipmmet
esse. et exinde sequitur ꝙ eē dei ē
in infinitū elōgatum a nō esse et
ab ipso nihil. vnde q₂ deus est su
um esse et est ipmmet esse ⁊ nō est
ab alio acceptū suū esse nō venit
de nō esse nec de nihillo nec ꝺ ali
quo sed est totaliter principiū q₂
si nō esset principiū tūc nō esset ⁊
nihil ess₃ principiū ⁊sic. nūꝙ ip₃
esse posset existere. Igitur neces-
sario ipm esse est principiū totale
et ideo totaliter fugat nō esse ⁊ ni
hil. et ideo nō esse et nihil nullo-
modo possūt in ipo esse aliqd nec
possunt ipm destruere nec dimi-
nuere ip₃ esse quod ē de⁹ nec pōt
nō esse. Ideo necesse ē semꝑ ipm
esse et impossibile est nō eē et per
ꝯsequens nūꝙ est defficiens nun
ꝙ incipiens s₃ est eternū sine pri
cipio et sine fine.

Ulterius q₂ ipm esse cū sit pri
cipium et fugat totaliter nō esse.
sequitur ꝙ ipm esse qꝺ est de⁹ est
infinitum interminatū illumina
tum nō clausu₃ q₂ esse nō pōt re-
stringi nec terminari nisi per nō
esse qꝺ est suu₃ oppositū. Et quia
nullū nō esse potest esse in ipo eē.
sequitur ꝙ esse istꝺ se extēdit in in
finitum. et per ꝯñs ipm esse quod
est deus habet in se qdquid perti
net ad esse et ꝑ ꝯñs habet omēs
modos et gradus essendi infini-
tos sicut si esset infinitū in ꝗtita-
te vt infinita magnitudo vel infi-

nitus numer⁹ qui ꝯplectitur ⁊ cō
ꝑhēdit oīs grad⁹ et modos eſ
ſendi quātitatꝭ ⁊ infinit⁹ numer⁹
ꝯplectitur infinitos mōs ⁊ grad⁹
numeroꝝ. Ita et infinitū eſſe infi
nitos modos et grad⁹ eſſendi. et
ſic fugit a ſe infinitos mōs et gra=
dus nō eſſendi et i infinitū nō eē
et quicquid partinet ad non eſſe
Quare ſequit̄ ꝙ ſicut nihil ē in nō
eſſe ſimpliciter ita et nihil pōt eſſe
recipere qđ eſt tam pfectū et nl'la
pōt ſibi fieri additio cū nl'lum eſſe
ſibi defficit q₂ tūc in ipo eēt aliq̄d
nō eē et defficeret ſibi. Nam non
eēt adhuc hoc qđ pōt eē ⁊ addi ei
ideo neceſſe eſt ꝙ ſit actu quicq̄d
poteſt eſſe. Et exinde ſequit̄ ꝙ eſt
actualiſſimū ꝯpletiſſimū pfectiſſi
mum et maximū. Et q₂ in ifini
tum elongatura nō eſſe. ideo ē in
mutabiliſſimū q₂ ſi mutaret̄ habe
ret aliqđ nō eſſe. Igitur ſemꝑ per
manet id qđ eſt ſine aliqua varia
tione nec diſcurrit de vno ad ali=
ud. Igitur nō habet p̄teritū₃ nec
futuꝝ ſed tm̄ eſſe pn̄s. Nihil ḡ no
ui poteſt acquirere nec aliquid
quod habet perdere.

Item q₂ deus eſt eſſe in finitū
nō terminatū. Ideo eſt fons ⁊ ma
re infinitum eſſendi ſine termino
ſine mēſura ſie fūdo. Cōcludam⁹
⁊ colligam⁹ oīa que dicta ſunt de
ipſo eſſe qđ eſt deus. Dicam⁹ er=
go ꝙ eſſe dei nō eſt acceptum ab
aliquo et ideo eſt principiū tota=
le ſimpliſſimū₃ fugās totaliter ip
ſum nō eſſe et nihil ⁊ in infinitū₃
elongatur ab eo. Et ideo eſt infi=
nitiſſimū actualiſſimum ꝯpletiſſi
mum immutabiliſſimū et eternū
Et oīa iſta ꝓbāt̄ ꝑ vnū fūdamētū

Sequit̄ doctrina et regl'a ad ꝓ
bandū oīa de ipſo eſſe.

T autē habeamus regula₃
et modum ad ꝓbandu₃ oīa
de ipſo eſſe ⁊ ordinato modo ꝓce
dam⁹ oportet facere vnū funda=
mentum et vnā radicē in quibus
oīa fundant̄. Primum autē funda
mentum et prima radix eſt ꝙ ip₃
eſſe dei nō eſt acceptu₃ ab aliquo
nec a ſe ipſo. et exinde ſequit̄ omia
que dicūtur de ipſo. Item ad iſtō
fundamētum ſequitur vnū aliud
ſc₃ ꝙ eſſe dei in infinitu₃ elongat̄
a nō eſſe et ab ipſo nihil et fugat
totaliter nō eſſe. Per iſta duo oīa
radicaliter ꝓbantur et ꝯcludunt̄
vnde q₂ ipſum eſſe dei nō eſt ac=
ceptum ab aliquo ſequit̄ ꝙ eſt to
taliter primum. Et vlterius ſequi
tur ꝙ eſſe ei⁹ eſt ſimpliciſſimū ⁊ ſi
ne partibus. Et exinde ſequit̄ ꝙ
eſſe dei eſt ipſemet de⁹ et ꝙ de⁹ ē
ipſummet eſſe. Et exinde ſequitur
ꝙ elongatur in infinitū a nō eſſe
et fugat totaliter nō eſſe et nihil.
et ꝙ nō eſſe et nihil nullū eſſe ha
bent contra ipſum exinde oīa con
cluduntur. vnde q₂ ipſum eſſe pri
mum quod eſt de⁹ totaliter fugat
ipſum nō eſſe. Ideo ipſum eſſe qđ

est ipsemet deus nō pōt non esse nec defficere sȝ necesse est ipm eē et ideo eternum. et sibi nō potest fieri addicio nec diminutio nec mutatio. Et sequitur ꝙ necessario est cōpletissimū pfectissimuȝ hñs omnē pulcritudinem essendi ⁊ iō est fons infinitissim⁹ essendi. vn-de in infinitū elongatur a nō esse et a nihillo et ipm nō esse et nihil in infinitū ab esse distāt. Et q² esse est principiū et eternuȝ. ideo tota liter nō esse est fugatū ab ipo esse Et quicquid ptinet ad nō esse elō gatur a deo qui est esse et q̇cquid ptinet ad ipm necessario ē in ipo Ideo si vis intelligere veritatem clarissime cōpara primo ipm esse ad ipm non esse. q² quicquid pōt dici vel cogitari pertinet ad eē vl̄ ad nō esse. Cōiunge aūt ista insi-mul scȝ esse dei nō est acceptū. de us est suū esse. ⁊ ipm esse totaliter fugat nō esse. Ista tria simul ꝯiun cta manifestāt oīa de ipso esse. q² quicquid sequitur ad ista necessa rio verꝫ est et quicquid repugnat istis fl̄m est et impossibile xbigra tia si queratur si pn̄t eē duo talia esse quoꝝ quodlibet nō est accep tum. Et sint ipm esse quod fugat omne nō esse et dicatur ꝙ sic sta-tim apparet repugnātia. Si em̄ sint duo iam et ipm esse nō totali ter fugat nō esse. q² ipȝ esse qđ est deus habet nō esse alterius quia nō est ipm postꝙ̄ sunt duo diuisa esse nec vnum est de altero q² qđ libet est indiuisibile et sic vnū def ficit alteri. Nec pn̄t duo infinita esse quia tūc quodlȝ defficeret al teri. et ideo in quolȝ esset infinitū nō esse q² tantum est nō esse quā-tum est esse. Et q² non esse vnius esset in esse alteri⁹. Ideo in quod libet esse esset infinitū nō eē. et sic simul in eodē essent infinitum eē et infinitum nō esse quod est ipos sibile. Quare sequitur ꝙ impossi-bile est esse nisi vnū tale esse vt di ctum est. ḡ impossibile est nisi vnū deum esse qui est ipm esse et est su um esse.

Preterea si queratur vtrum in deo sit omis fortitudo omis virt⁹ omis potestas. statim soluit̄ ꝙ sic quia deus est ipm esse et in infini tum elōgatur a nō esse et necessa rio in eo est quicquid cōuenit et ptinet ad ipm esse et fugatur ab eo quicquid ptinet ad nō esse. Et ideo q² debilitas fragilitas ipotē tia pertinēt ad nō esse. Et fortitu-do potestas et virtus ptinent ad esse. Ideo debilitas fragilitas im potentia in infinitum elōgatur a deo. Et fortitudo potestas virtus in infinitū sunt in eo. Et ideo esse dei est fortissimū potentissimum virtuosissimum elongatū in infi-nitum ab omni debilitate fragili-tate ⁊ impotentia.

Item si queratur vtrum in deo sit potentia creandi ⁊ faciendi ali

quid ex nihillo. Jam soluitur ista questio quia in deo est q̄cquid p̄tinet magis ad esse ꝙ ad nō esse. et ideo qꝛ potestas creandi pertinet ad esse et impotentia ad nō eē Jdeo necessario est in deo ista potentia. Aliter in deo essꝫ aliquod nō esse quod est impossibile.

De duplici esse et de duplici non esse siue de duplici nihil.

Quia dictuꝫ est ꝙ esse dei fugat a se omne nō esse et per ꝯñs nullum esse defficit ei. nulluꝫ esse est supra siue extra ipsum sicut per cōtrarium dicimus ꝙ homo nō habꝫ esse terre nec aque nec plante nec equi et sic de alijs Jta ꝙ homo habꝫ tot nō eē quot sunt res que remouētur ab eo q̄a homo nō est equus. Jdeo habet nō esse equi. Et qꝛ nō est lapis iō habet nō esse lapidis. Et sic esse hominis nō fugat totaliter omne nō esse sed solum fugat vnum nō esse scꝫ nō esse hominis. Sed esse dei fugat totaliter nō esse. Jdeo fugat omne nō esse. Jdeo necessario habet omne esse et per ꝯñs sequitur ꝙ esse dei habet in se eē terre esse aque et esse omnium quatuor graduum et oīm que ꝓtinentur in ipsis gradibus quia nullū esse ei defficit. Et ideo esse dei est esse vniuersale omnium.

Sed tamen duplex est esse terre et aque et omnium aliorum scilicet vnum in se et in propria natura quod videmus. Aliud in ipso esse dei quod nō videm⁹ sicut domus habet duplex esse. vnum in propria natura ad extra quod videmus. Aliud in anima artificis quod nō videmus. Sicut etiam duplex est. a. vnuꝫ extrinsecū quod videmus. Aliud in anima quod nō videmus. Res auteꝫ q̄ tum ad esse quod habent in propria natura nō habent esse in deo quia esse dei non potest esse tale quia esse dei non est ista terra nec ista aqua et sic de alijs qꝛ eē dei ē īdiuisibilissimū ī mutabilissimū et nū vt ꝑbatū est: terra autē et alia sunt per oppositum. Sed cum necesse sit ꝙ esse dei sit omne esse q̄a extra esse dei nullū esse pot: st esse Jdeo oportet ꝙ si deus sit eē omnium reruꝫ ꝙ habeant aliud esse quam proprium quod videmus quia necesse est ꝙ omnia habeāt esse in deo istud autem esse est sicut esse domus in mente artificis et esse ipsius. a. in anima. Sed est differantia quia artifex recipit esse domus in anima quia nō semper habuit et etiam recipit esse. a. quia non semper habebat Sed esse dei nihil potest accipere nulla additio potest ei fieri qꝛ in eo ē infinita simplicitas nulla coniunctio. Et ideo necesse est ꝙ esse dei ab eterno et ineternum habeat in se ipō esse omnium rerum.

Et sic necesse est ꝙ esse oīm rerūʒ sic eternū in deo et necesse est ꝙ sit idem qḋ esse dei qꝛ in eē dei nulla pōt esse pluralitas sʒ sūma simplicitas. Et ideo oīa sūt vnū eē in esse dei qḋ est summe vnuʒ. Et sic nihil nouum apud deum sed omnia sunt ab eterno.

Quod esse oīm rerꝫ in propria natura et etiam in esse dei et ī deo non sit idem.

T qꝛ esse dei fugat nō esse. Ideo nulluʒ esse pōt esse extra ipm. Et cuʒ creature habeant ꝓprium esse reale distinctum ⁊ separatū ab esse dei. Igitur illḋ tale esse reale nō est in deo. Et dicēdū est ꝙ tale esse reale oīm rerꝫ necessario est in deo nō quidē ꝙ sit idē ꝙ esse dei. Sed necesse ē ꝙ veiat ab esse dei ⁊ oriaᷓ ab esse ipsi⁹ dei totaliter qꝛ esse dei ē primū ⁊ non est aceptum. igitur necesse est ꝙ oēe aliud esse oriaᷓ ab ipso esse et pululʒ ab ipso esse tanꝙ a radice Et qꝛ esse dei est indiuisibile summe simplex. Igiᷓ tale esse rerꝫ impossibile est ꝙ sit decisū nec sumptum ab esse dei qḋ est infrangibile. Igiᷓ necesse ē ꝙ sit ⁊ venerit de nō esse et nihil qn̄ non pōt venire de esse qḋ est deus. Et qꝛ nō eē ⁊ nihil nō pn̄t aliquid ꝓducere Igiᷓ necesse est qḋ esse dei qḋ ē primū ꝓducerit oēe aliud esse de nō eē et nihil. vnde solum esse pōt ꝓducere esse sicut ignis ignē et simile suum simile. Cū igitur esse reale oīm rerꝫ nō sit esse dei sed aliud. ḡ necesse est ꝙ sit ꝓductum ab esse dei qḋ est principiū de nō esse ⁊ nihilo. Et ideo sequiᷓ ꝙ tale eē reale pro tanto est in deo qꝛ totaliter venit a deo et ab esse suo est ꝓductum de nihilo et totaliter cōseruatur in tali esse ab ipso eē dei qḋ nō venit ex nō esse. et sic oēs res hn̄t esse in deo ab eterno et sūt idḋ quod esse dei. ⁊ hn̄t esse reale in se et tūc nō sunt esse dei sed sunt producte ab esse dei. Et si primo non haberēt esse in deo et in eē dei ab eterno nō possent habere esse reale in se ipsis qꝛ istud esse reale qḋ hn̄t venit ab illo esse quod hn̄t in deo ab eterno. Sic ḡ inuenimus duplex esse rerꝫ vnū est esse primū nō acceptuʒ simplicissimū fugans totaliter oēe non esse qꝛ nunꝙ habuit nō esse. qḋ est eternum et immutabilissimū. Et aliḋ est esse quod differt ab ipso esse et est aliud ab eo quod ꝓductū ē ab ipso esse primo de nō esse et de nihilo et hoc est esse oīm aliarꝫ rerum. Primū esse est simplicissimū et indiuisibilissimū. Sed scḋm eē est diuisū per multas partes sciʒ per tot partes quot sūt res et est multiplicatū vnde primo est diuisum per quattuor grad⁹ in generali. et postea quilibet gradus est diuisus per multa esse in speciali et per multas spēs. Et quelibet

species per multa individua.
Postꝙ ergo sunt duo esse vera realia et indubitabilia quorum primū nō est acceptū ab aliquo et est simplicissimū per se existens immutabilissimum in se ipso substētatum. Necesse est ꝙ aliud esse quod nō est idez quod primū oriaẗ et veniat a primo esse. Aliter esset equale alteri esse quod nō esset acceptū sed hoc ē impossibile ꝙ sint duo equalia eē et prima. Ergo necesse est ꝙ reperiatur aliud ab esse primo ⁊ quod oriatur ab ipso esse primo ex nihilo quod primū esse nō pōt diuidi diminui nec mutari ideo impossibile est ꝙ aliud esse possit accipi ab ipso esse primo. Igitur necesse est ꝙ sit ortū ex nō esse totaliter. sequitur ergo necessario ꝙ omne aliud esse sit ꝓductū a primo esse de nō esse. Ergo oms quattuor grad⁹ q̄ faciūt aliud esse a primo sūt ꝓducti de nō esse et de nihilo ad esse.

Sequitur comparatio istorū duorum esse ad inuicem.

Et quod primū esse quod est per se quod nō venit de nō esse ꝓducit aliud esse de nō esse. Ideo necessario habuit esse in ipso anteꝙ ꝓducet ipm quod omne quod producitur ab aliquo necessario prius est in illo a quo ꝓducitur anteꝙ ꝓducatur. Sicut dom⁹ est prius in aīa artificis ꝙ ꝓducaẗ ab artifice. Aliter impossibile esset ꝙ artifex posset ꝓducere domū ab extra in esse reali. nec pictor ymaginem ergo omne ꝓductū necessario fuit in primo esse ab eterno anteꝙ produceretur: Et ideo quod aliud eē quod est ꝓductū est de nō esse ꝓductuz Igitur habz alias ꝯditiones ꝙ ipm esse quod nō est ꝓductū ab aliquo vnde nō potuit esse equale ei. Idō necessario habuit esse diminutuz et in cōpletū et nō esse sibi adiunctum quod de nō esse venit nec potuit habere esse de per se sz per participationē primi esse. Ergo necessario habuit esse finitū limitatū terminatū et mēsuratum. Et quod primum eē nō est acceptū ab aliquo et secundū est acceptū ex nō esse. ergo oms conditiones que ꝯueniūt primo esse quod nō est acceptum ab aliquo nec de nō esse remouētur ab alio esse per hoc quod est acceptum ab aliquo et de nō eē. et opposite cōditiones ei ꝯueniunt. Et ideo primū esse est primariū quia nō acceptum ab aliquo. Ideo aliud esse est secundarium quod est acceptū ab alio de nō esse. Et sicut esse dei quod est ipm esse est sūme simplex nullam hn̄s pluralitatē eo quia nō est acceptū et est primuz ita omne aliud esse est cōpositum hn̄s aliquam pluralitatē quod acceptum est et nō est primū. Ideo in omni alio esse ē intelligere aliud preter esse scz nō esse quod venit de nō esse et pōt redire in nō esse. In esse autē dei nihil possum⁹ intelli

gere nec esse q: nō venit de nō eē nec pōt redire in nō esse. Item sicut de⁹ est suū esse et nō est aliud nisi esse eo quia nō est acceptum de nō esse et etiā q: ē summa simplicitas sine vlla pluralitate. Ita nullū aliud a deo est suū esse s; ē aliud ꝙ esse q: de se est nō esse eo quia acceptū ē ō nō esse et h; aliquam pluralitatē. Item sicut esse dei fugat om̄e nō esse totaliter et in infinitū elōgatur a nō eē eo ꝙ nō est acceptū a nō esse nec de aliquo. Ita nullū aliud esse fugat totaliter nō esse nec in infinitū elongatur anō esse. ymo necessario de se tendit ad nō esse. vnde venit q: productum est de non esse.

Preterea ꝙadmodū esse dei ē immutabilissimū ⁊ inuariabilissimū eo q: nō est acceptū et fugat totaliter nō esse. Ita om̄e aliud esse est mutabilissimū et variabile eo q̄a est ꝓductum de nō esse nec fugat nō esse totaliter. Sic igitur q: sūt duo esse realia distincta sc; eē dei et esse mundi. Etiā sunt due radices ad probandū ꝯditiones amboꝝ et hn̄t radices oppositas. q: radix ad probandū oia de esse dei est q: nō ē acceptum nec receptū nec datum ab aliquo. Radix autem ad probandum omīa de esse mundi q: est acceptum et receptum et datum et de nō esse productum. Rursum aūt reuertētes cōparem⁹ vnū esse ad aliud esse vt nobis magis manifestetur ⁊ dicimus ꝙ vnū esse sc; esse mundi qd̄ ꝯtinet quattuor grad⁹ est nobis primo manifestū per se. ymo manifestissimū et certissimū et ꝯducit nos ad aliud esse ⁊ fecit nobis ip̄m iuenire esse quod erat occultissimum. Et repertū est infallibiliter per illud esse mūdi qd̄ ē ꝓductū et venit ō nō esse. Et aliud eē quod est ip̄m esse per se existēs nō ꝓductū nō venit ō nō esse et ꝙ eē mundi postꝙ est ꝓductū oportet ꝙ sit ꝓductum ab ip̄o esse nobis occultissimo quod est de⁹ Et ideo eē dei qd̄ ē occultissimū ē tanꝙ radix et origo ipsius esse mundi. et esse mundi est sicut trunc⁹ frōdes ⁊ brāche arboris: Et ideo sicut in arbore sunt duo scilicet vnū qd̄ videtur sc; quicquid est supra terrā ⁊ aliud quod nō videtur sc; radix occulta. Et tn̄ illud qd̄ videtur oritur ab illo qd̄ nō videtur. Ita sūt duo esse tantū vnū quod videtur et apparet nobis sc; totū esse mūdi cū trunco branchis frondibus ramis folijs floribus⁹ et fructibus quod est diuisu; per multos gradus. Aliud ē eē quod nō videtur nec apparet sc; ip̄; esse dei per se exn̄s occultissimū. Et tn̄ illud esse quod videtur. primo mund⁹ oritur ab illo esse qd̄ nō videtur idē ab ip̄o esse dei. Sed tn̄ in hoc ē dissimilitudo q: radix est pars arboris. sed esse dei nō pōt esse pars

alicuius necq ex istis duob⁹ esse fit vnū esse. Sic igitur eē mundi erat nobis manifestū primo sz nesciebam⁹ vnde venerat. Sz istō esse manifestauit nobis aliud esse scz esse dei quod ē primū esse ⁊ cognouim⁹ ꝙ istud eē a nullo venerat. Deinde istud esse manifestauit nobis esse mūdi quod d̄ nihillo et de nō esse venit. Et sic modo cognoscim⁹ mundū de non esse ⁊ de nihillo venisse ⁊ ꝑductum fuisse quod primo nesciebam⁹. Et ita fuit ibi ascens⁹ et descensus ⁊ vnū eē manifestauit aliud esse ⁊ ad inuicem se manifestāt et reuelāt. Et exinde possum⁹ dicere ꝙ esse totius mundi est quasi punct⁹ et centum respectu esse dei q: ipsum eē dei est infinitum actu et in infinitum elongatū a nō eē. Sed esse mundi est finitum de nō eē et de nihillo ꝑductuz igitur. Compara vnum ad aliud et vide ꝙ eē toti⁹ mundi nō est nisi punct⁹ quidem dum cōparatur ad ipm eē dei maximum et sine mensura.

Quod ipm eē dei ꝑducit totuz eē mundi de nō eē et de nihil voluntarie et ꝑ modum artis et non naturaliter nec necessitate.

T q: eē mundi de nihillo ꝑductuz est ab esse dei. videamus si ꝑductum est naturaliter ⁊ ex necessitate sicut ignis naturaliter ꝑducit calorem vel voluntarie sicut artifex domum. Et est dicendum ꝙ ipsum esse dei producit eē mundi sicut artifex domum ⁊ per modum artis ⁊ nō naturaliter necq ex necessitate. q: enim esse dei est idem quod intelligere et velle seu liberum arbitrium. Ideo producere dei est per intellectum ⁊ voluntatem et intelligendo et volendo producit omne illud quod producit. Ulterius quia esse mundi est extraneum ab esse dei et non est de natura sua quia est de non esse et de nihillo et esse dei nunꝙ habuit non esse. Ideo sequitur ꝙ esse mundi productum ē sicut res artificialis producitur ab artifice Et sicut res artificialis nō ē d̄ natura artificis. ideo suuz esse est extraneum ab artifice. Ita esse mundi non est de natura dei ymo extraneum est ab ipso. et ideo totuz esse mundi est quasi vna res artificialis et vna domus vel palacium productum per artem artificis. Et ideo sicut artifex producit domum voluntarie et non ex necessitate nec naturaliter. Ita deus producit mundū voluntarie et artificialiter et non naturaliter. Quare sequitur ꝙ sicut artifex anteꝙ producat domuz habet in intellectu totam formam vel ymaginem vel similitudinem et ydeam domus aliter impossibile. esset ꝙ produceret domum.

Ita ip̄m esse dei ꝓducens mūdū qđ est ip̄m intelligere ⁊ intellectꝰ habuit in intellectu formā ⁊ ydeā mūdi anteꝙ̄ ip̄m ꝓduceret aliter esseꝫ impossibile ꝙ mundū ꝓducisset. Et qꝛ deꝰ nihil pōt recipere vt ꝓbatum est idō a nullo alio potuit recipere formā mundi nec similitudineꝫ et ideo ab eterno habuit intra se formā totius mūdi et per ꝯn̄s totꝰ mundꝰ ab eterno fuit in deo et in esse dei. Et qꝛ in esse dei simplicissimo nulla ē pluralitas sequit̃ ꝙ mundꝰ vt est in deo est idē ꝙ deus et esse dei. Et qꝛ esse dei ē nobilissimū ⁊ dignꝰ ꝙ̄ eē ꝓductū de nihilo. Ideo sequit̃ ꝙ nobiliꝰ ⁊ digniꝰ esse habet mundꝰ in deo sine aliqua cōparatione ꝙ̄ in propria essentia et natura qꝛ in ꝓpria essentia est de nihilo ꝓductꝰ. Et in deo habꝫ esse eternū qđ nunꝙ̄ habuit nō esse. Verūptamē artifex indiget materia in qua ponat formā domus. Sed ipsuꝫ esse qđ est deꝰ totum de nihilo ꝓducit qꝛ quicquid est p̄ter ip̄m est ab ipso de nihilo ꝓductū. Et exinde sequitur ꝙ sicut artifex pōt ꝓducere infinitas domos per domū suaꝫ ꝙ̄ habet intra se absq̃ diminutione domꝰ que est in mēte. Ita deꝰ qui ē ip̄m esse pōt ꝓducere infinitos mundos ꝑ mundū quā habet in intellectu suo absq̃ diminutiōe illiꝰ mundi et maxime qꝛ totum de nihilo ꝓducit quia ꝓducit oīa intelligendo et volēdo. Ideo totū mūdum ꝓducit sine labore sine fatigatione et sine pena. Sed q̇a artifex ꝓducit domū meliori modo quo pōt iuxta exigentiam domus. Ita deus ꝓducit mundum meliori modo quo fieri potuit iuxta exigentiā mundi. Ita ꝙ nihil vltra potuit addi nec minui nec ē aliquid sup̱fluū in eo. Sed qꝛ artifex solum ponit formā in materia et nō facit ipsam formam. Idō non est necesse ꝙ artifex sit semꝑ cum domo ymo domꝰ facta pōt per se stare et remanere et conseruari sine p̄n̄cia artificis. Sed nō est ita de mundo respectu dei. qꝛ enim ipse artifex deꝰ non soluꝫ ponit formam in materia sed totum de nō esse et de nihilo producit. Ideo cōtinue necessaria est p̄n̄tia ipsiꝰ esse dei in toto mundo. neq̃ mundꝰ pōt per se stare nec conseruari absq̃ p̄n̄cia incessabili dei artificis per vnū momētum qꝛ stati rediret in nō esse et in nihilū totꝰ mundꝰ qꝛ de nihilo venit. Ideo necessariū est mūdo si debeat cōseruari ne redeat in nihilū ꝙ totū esse dei sit p̄n̄tissimū per totū esse mundi. Nō tn̄ ꝙ sit inclusū in eē mūdi qꝛ etiā est extra munduꝫ in infinitum. Et sic summꝰ artifex deus continue portat et cōseruat ac cōtinet totū mundum in pugillo et in manu sua et ipsum substinet sine labore tantum volendo.

Item ex hoc sequitur ꝙ summ⁹ artifex deus nūꝙ dormit sed semp vigilat q: si dormirꝫ tot⁹ mūd⁹ ad nihiluꝫ rediret. Itē ꝙuis potētia ipi⁹ eē dei nō possit defficere mū do q: necessario esse dei est vbi libꝫ. ac tñ q: sola voluntate. et nō naturaliter mundū cōseruat. Iō etiā sola voluntate mundū posset deserere si vellet ⁊ sic rediret in nihilū. vnde venit. Preterea sequit ꝙ ipm esse dei sūmi artificis mūdum de nihilo ꝑducit eo q: ipm cōtinue cōseruat continet et manutenet ne redeat in nihilum. Et iō ipm cōtinue cōseruat sic vt sol ꝯtinue radios ꝑducit in aere. Aliter si nō ꝑduceret radij defficerēt et desinerent esse sicut ꝯtingit de nocte q: tunc solares desinūt eē Ita mund⁹ desineret eē nisi continue conseruaretur a deo.

Quod deus est ipm esse ꝑ se subsistēs ꝑducens esse mundi de nihilo absq3 sui indigentia:

T q: iam indubitāter ꝯclusum est ꝙ deus est ipm esse in infinitū elōgatum a nō esse et nihil et fugat a se oīne nō esse et ē infinitū. Et ꝙ esse mundi est ꝑductū de nō eē ⁊ de nihil. Ideo seq̄t necessario ꝙ de⁹ sine indigētia ꝑducit mundū q: tunc sequeretur ꝙ ipm esse eternū per se exñs elōgatum in infinitum a nō esse indigeret ipo esse ꝑducto de nō eē et de nihil qḋ est absurdissimū et impossibilissimū et dicere nephādissimuꝫ cū ipm esse qḋ est deus sit perfectissimū ꝯpletissimū hñs i se ipo omēꝫ plenitudinē. Quō ei posset hoc esse ꝙ tale esse indigeret alio esse ꝑducto ab ipo de nihilo. ğ concluditur ꝙ de⁹ q: ē ipsum esse per se exñs ꝑducerit totum esse mūdi de nihilo et de nō esse absq3 aliquali sui indigētia.

Quod deus qui est suum esse producit esse mūdi de nouo quodq̄dem non est eternum sed nouū.

T quia duo sunt esse vnum quod est ipm esse qḋ nō est acceptum de nō esse ⁊ aliō quod nō est ipm esse sꝫ ē acceptuꝫ ō nō esse et de nihilo qḋ in infifinituꝫ elōgatur a primo esse et habet cōditiones opositas primo esse vt ꝑbatum est. Rursum etiā q: eē ꝑductum de nihilo est summe inequale ipsi esse qḋ est ipmmet esse Et iteruꝫ q: deus qui ē suuꝫ eē ꝑducit mūdum absq3 sui indigētia de nō esse voluntarie et nō naturaliter. Sequitur ex oībus istis ꝙ taliter debuit ꝑduci eē mundi vt manifestaretur oīs in equalitas ⁊ taliter ꝙ per esse mundi nulla indigētia apparet ipsi⁹ dei nec intelligi nec cogitari posset. Que quidē indigentia destrueret totaliter esse dei et suā ꝑfectionē. Sꝫ potius vt cognosceretur sūma liberalitas et bonitas ⁊ ꝙ sine mūdo haberet suum perfectū eē Et

ideo si mūdus esset ꝓductꝰ ab eterno et nō de nouo sed esset ei equalis in duratiōe et nō ꝓcederet mūduʒ duratiōe iam notaret aliqua equalitas in eternitate et notaret ꝙ ipse deꝰ indigeret mūdo ⁊ ꝙ n̄ potuit esse sine mūdo ⁊ sic natura liter ex necessitate ꝓduxit mundū ⁊ nō ex mera liberalitate. Sʒ oīa ista sunt absurdissima et nephādissima ipi deo excellētissio. Si aūt mundꝰ sit ꝓductꝰ de nouo ⁊ ipse deꝰ ꝑcesserit munduʒ duratione totū oppositum signatur et denotatur excellentia et nobilitas et ꝑfectio ipsius esse dei. Et qꝛ deꝰ nō ꝓduxit mundum contra se ipsum sed per modum artis intelligēdo ⁊ volēdo. Ideo ꝯcluditur ꝙ mundus ē ꝓductꝰ eo modo ꝙ magis ꝯuenit ipsi esse dei excellētissimo et ipsi mundo non repugnat et ꝑ ꝯsequens non fuit eternus sʒ de nouo est ꝓductus aliter ꝓducisset mundum contra seipm. Neqꝫ ꝓpter hoc in esse dei est aliq̄ nouitas neqꝫ nouuʒ velle qꝛ ab eterno voluit ꝓducere munduʒ in eē reali altero ab ipso de non esse et voluit ab eterno ꝙ mundꝰ producceret ꝑ illum moduʒ per quē magis suuʒ esse excellētissimū manifestaret et appareret et distingueretur ab esse de nihilo ꝓducto. Ideo ab eterno voluit ꝙ suū esse ꝑcederet esse mundi duratiōe qꝛ si aliter voluisset ꝯtra se voluisset. Et sic ab eterno voluit ꝙ tunc produceret quando productus est.

Quod ipsuʒ esse qđ ē deꝰ ꝓduxit totum esse mundi ꝓpter vnum finē pricipalē scʒ propter se ipsum m̄ autē iam probatum ē ⁊ infallibilr̄ ⁊ verꝫ ē ꝙ deꝰ produxit totuʒ munduʒ de nihilo ꝑ modū artis ⁊ sicut artifex domuʒ et qꝛ oīs artifex opaꝛ propter aliquē finē seu intēcionē ⁊ iō necesse est ⁊ ipossibile est aliter esse ꝙ ipse summꝰ artifex deꝰ nō producerit mundū totū ꝓpter aliquē finē ⁊ ꝓpter aliquā intētionē. Et qꝛ nihil erat ꝑter ipm iō nō potuit ꝓducere mundū propꝛ aliquē aliū ꝙ ꝓpꝛ semetipsū. Nō ei potuit producere mūduʒ propꝛ nō esse ḡ ꝓpter eē. ḡ proter semetipsū q̇ solū ē esse rursū etiā qꝛ eē de nihilo ꝓductuʒ nō potuit eē nisi propꝛ esse qđ nū ꝙ̄ habuit nō eē cū nō sint nisi ista duo eē ḡ vnū ē propꝛ aliđ. Sʒ cū ipse deꝰ nl'iomō indigeret mundo quō ḡ fecit mūduʒ propꝛ semetipsum diceđ ē igr̄ ꝙ fecit munduʒ n̄ ꝙ idigeret mundo nec ipso eē producto de nō eē. sʒ vt ipsuʒ eē eternuʒ ꝑfectissimuʒ pleissimuʒ idefficiēs qđ ē deꝰ sine sui dimunitiōe cōicabile alicui alr̄i ex se daret et cōicaret seipsuʒ ⁊ iō ꝓduxit ipsuʒ eē nouuʒ de nihilo vt istđ eē participaret aliđ eē ꝑmuʒ. Nō q̇deʒ ꝙ vnuʒ eē mutaretꝛ in aliđ eē qꝛ hʒ ē ipossibile sʒ vt ipsuʒ eē ⁊ de nihi

lo ꝑductuȝ vniret ipsi eē imutabi
lissimo vt pficeret in eo vt sic eēnt
duo bona scȝ ipsū eē ꝑductū ⁊ cō
municatio vel vnio seu pticipatō
ipsi⁹ excellētissimi et opti eē vt sic
maīfestaret sua liberalitas et ꝙ si
ne idigētia ipsi⁹ voluit producere
aliō eē vt ei se cōicaret. Nec indi
gebat ipsuȝ eē plenissimuȝ qō est
de⁹ vt se cōicaret alicui eē extra se
Sȝ sua mera et purissima libera
litate voluit se cōicare. Iō ex ꝯdi
tionib⁹ istoꝝ duoꝝ eē est ꝯclusū
ꝙ ipsuȝ esse mūdi de nihilo ē pro
ductuȝ eo qꝛ ē de nō eē et necessa
rio est ordinatuȝ ad aliō eē qō ñ
venit de nō eē et ē propꝛ ipsuȝ eē
qō est de⁹ eo qꝛ est pfectissimū ⁊ ē
finis et ꝯplemētuȝ ac pfectio al-
terius eē.

Qō ipsuȝ eē mundi de nō eē pro
ductuȝ respicit ipsuȝ eē qō ē de⁹
et ligat cum eo triplici respectu et
ligamie idiuisibili seu idissolubili.

Uoniā aūt oīe artificatū
vt dom⁹ necessario ad tria
respicit scȝ ad artificē vt ad cām
producentē et ad formā et simili-
tudinē in aīa artificis exñtē sicut
ad cām exēplarē. et ad finē propꝛ
quē est. Ergo cuȝ totuȝ eē mundi
est productū adeo p moō artis et
rei artificialis. Ideo necessario re
spicit ipsum deum sub tertij respe
ctu. Primo respicit ipsuȝ sicut arti
ficē suuȝ et cām efficientē. scōo re
spicit ipsuȝ sicut cām exēplarem
hñtem in se formā totius mundi
eternā et tanꝙ cām finalē propꝛ
quā est. Causa autem materialis
mundi nō respicit deum qꝛ de ni
hilo est. Et sic ipsum eē mundi ni
hil aliō respicit nisi deuȝ. Ideo to
tus mund⁹ est adeo et scōm deū
et propter deum. et sic de⁹ est cā
mundi efficiēs et exēplaris et fi-
nalis. et sic producit mundū ex se
scōm se ⁊ propter se.

De cōparatiōe istoꝝ duoꝝ eē
ad duo nō eē et duo nihil.

Uoniā autē duo sūt eē rea-
lia ⁊ existētia in reꝝ natura.
Primuȝ ē eternum et ad nouum.
Et qꝛ eē respicit nō eē et nihil tan
ꝙ suum oppositum et inimicum.
Ideo sicut sunt duo eē ita sunt cō
siderāda duo nō esse et duo nihil
eis correspōdentia vnum nō esse
seu nihil qō opportet ipsi eē etno
et ipsum respicit. Aliud nō eē ⁊ ni
hil respicit ipsum eē nouum et ei
dem opponitur et aduersat. Con
siderādum est igit diligenter quō
vnumquidē istoꝝ duoꝝ eē se ha-
beant ad nō eē et ad nihil sibi op
posituȝ. vnde aliter se habet ad ñ
eē et nihil primum eē eternum.
Aliter ipsum eē nouum. qm̄ ipsuȝ
eē eternuȝ precedit nō eē et nihil
sibi oppositum. Et ideo est primū
de necessitate ex se ipso. Et ideo
quia est primum quam non esse
sibi oppositum et habet posse-
ssionem primitatis in infinitum

expellit nō esse et nihil et p ꝯñs sine mēsura se extendit. Et ideo ñ esse et nihil nullū locuȝ pñt habe re in ipō esse: qꝛ esse totū pcupat eo qꝛ primuȝ. Sicut etiā si nō eē et nihil esset primū et precederet esse ⁊ haberet possessionē primita tis in infinitū se extēderet et totū occuparet et ipm esse nullū locuȝ haberet. et sic totū esset nihil ⁊ nō esse: et ipsum nihil esset eternuȝ et esse nō haberet. Unde veniret qꝛ ipm nō esse et nihil nō ꝓduce- ret nec faceret ipm esse sibi oppo situm. Et qꝛ esse est primū. Jdeo destruit et expellit in infinitū nō esse et nihil: Et qꝛ ipm nō esse et nihil nō habet vnde veniat in ip so esse qꝛ nō potest venire de ipō esse. Et ex hoc necessario cōcludi tur ex tali ꝯparatione ꝙ esse ne- cessario habet in se ex se et de se. ⁊ de natura sua ei ꝯuenit q̇cquid ē cōtra nō esse in infinitū ⁊ sine mē sura. qm̄ si aliquid defficeret eidē qō potest ptinere ad esse iam nō esse ⁊ nihil posset eē in ipō eē qō ē impossibile. Jdeo esse necessario est primariuȝ absolutū a nullo de pendens eternū simplicissimū ac tualissimuȝ perfectissimū ⁊ sum- me vnū immutabilissimū et imen sum: quia oīa ista pertinēt ad esse. Et nullo mō intellect⁹ itelligēs na turā ipsi⁹ esse pōt cogitare oppo sita istoꝝ ymo ista sunt ita certa ꝙ nullo mō pñt dubitari nec in ipso esse potest cogitari nō esse. et tale eē vocamus deū. Et exinde cōcluditur necessario ꝙ de⁹ ha- bet omnē potestatem oīe dñiuȝ supra nō esse et nihil. et ista est pri ma potestas ⁊ maioꝛ que possit es se. ⁊ ista est prima cōparatio.

De comparatione mūdi ad su um non esse et nihil.

Unc restat videre qualiter alterū esse. reale scilicet esse mundi se habeat ad nō esse et ad nihil. Unde manifestum est ꝙ alī ter ymo opposito modo se habet ꝙ̄ primū esse qm̄ nō esse et nihil p̄ cesserunt eē mūdi ei oppositum. Et ideo nō esse mūdi et nihil pces serunt esse ipsi⁹ mūdi in ꝓpria es- sentia et istud esse qō est de⁹ ha- bet suum ꝓprium nō esse ⁊ nīum in infinitū potest se ⁊ a se elōgatū qꝛ nō pōt ñ eē Jstud ḡ nō esse mū di habuerit primariū esse ⁊ posses sionem primitatis respectu scōi es se mūdi. Et ideo esse mūdi sibi op positū nō potuisset habere extñaȝ nisi primū esse qō ē de⁹ qui hȝ ple num imperium sup̄ nō esse extra- xisset mūdum de tali nō esse et de tali nihil qꝛ per se nō potuisset exi re de nō esse. Et ideo nisi ipse de- us qui est ipm esse manuteneat ⁊ deffendat cōtinue et incessanter per suā manū fortem totū eē mun di contra nō esse et ipm nihil sta tim rediret ī nihil. vnde extractuȝ est. Et ideo semp esse mundi ē in

potentia ad nō esse de se et semp potest nō esse ō natura sua. Et qꝛ nō esse ⁊ nihil nullā resistentiā pos sunt facere cōtra ipm esse quod ē deus. Ideo sequit͛ ꝙ deꝰ qui est eē habet om̄e preceptū om̄e imperi um omnē potestatē et om̄e dn̄iuȝ supra non esse et nihil. Et ideo po test sine impedimento quocunqȝ ⁊ sine quacūqȝ resistētia facere qc quid vult qcquid sibi placet solo velle de nō esse et de nihil et ꝓdu cere in esse reali et per ꝯn̄s sine fa tigatione sine labore qꝛ nō est fa tigatio qn̄ nulla fit resistētia. Et ex inde sequitur ꝙ totū esse mundi ē tanꝗ nihil in respectu esse dei.

Ecce igitur habemꝰ deū nostruȝ fortissimū oipotentissimū eternuȝ et infinitum immutabilissimū ⁊ sū me vnū qui nō potest nō esse. qui totum mūdū de nihilio fecit. Er go cū tu hō sis principalior pars mūdi sequitur ꝙ es totus factus et productꝰ de nō esse et de nihil lo. Gaude igitur qꝛ tam nobilissi mū excellentissimuȝ et oipotentis simum habes conditorē qui tam nobilē et excellentem creaturam sicut tu es potuit facere ō nihillo.

Cōparatio duorū esse ad duo luminaria. et ꝙ esse dei est tanꝗ sol et esse mundi tanꝗ luna et vm bra.

Ecce quomodo habemꝰ duo esse tanꝗ duo luiaria ma gna scȝ luiare maius et luiare mi nus. Primū esse eternū est luiare maius. Scōm esse scȝ mundi est luiare minus. primū esse est tāꝗ sol scōm esse tanꝗ luna. Et sicut luna ō se nullū habȝ lumē sȝ totū recipit a sole. Ita esse mūdi nullū habet esse ꝗtum est de se sȝ totuȝ suum esse recipit a primo esse eter no. Et sicut sol dē se habet lumē ⁊ nl'lum recipit ab alio corpore. Iō semper est plenū lumē nūꝗ deffi ciens. Ita primū esse de se ipo ha bet suū esse et a nullo a lio recipit esse. Et ideo semp habet plenū eē nunꝗ defficiens. Et sicut per lu men lune quod videmꝰ de nocte cogitamꝰ lumen solis quod tunc est occultum. Ita per esse mundi quod videmus cogitamꝰ esse dei quod nō videmꝰ. Et sicut lumen lune in p̄n̄tia solis nihil apparet Ita esse mundi in p̄n̄cia ipsiꝰ esse dei nihil apparet. Et dum magis appropinquat ad esse dei tūc mi nus apparet. Sed dum per se cō sideratur tūc apparet magnū esse sicut lumē lune dū elongatur a so le apparet maiꝰ. Ista ergo duo es se sunt duo luminaria. primū lu men est eternū et indeficieus se cundum lumē est nouū et factuȝ habens tot radios quot sūt crea ture. Primo lucet lumen nobis fa ctum et ipm possumus videre si ne periculo et dāpno occulorum sicut lumē lune. Et postea per istō lumen debile cogitamus aliud lu

men fortissimuz solis. Et sicut occuli nō possunt substinere lumen solis directe per se sine destructione occulorꝝ tñ lune lumē videm⁹ sine dāpno. Ita occuli nostri interiores nō pñt per se videre de directo ipm esse eternū luiosum ⁊ excellētissimū in hoc mūdo sine destructione occulorꝝ. Et ideo esse mundi est tanq̄ vmbra per quam possum⁹ intueri et respicere lumē eternū et infinitū scz esse dei infinitum. Aliter est nobis impossibile sicut per vmbrā videmus lumē solis sine periculo. Et ista ad pñs sufficiāt d̄ ipo esse quod est ianua omnium aliorum.

Sequit̄ doctrina de ipso viuere et primo q̄ viuere per se facit secundum gradum.

Ostq̄ dictū est fundamētaliter cū dei auxilio d̄ esse qd̄ est fundamentū et ianua oim aliorum. Nunc dicem⁹ de viuere Sicut aūt esse se habet ad viuere ad sentire et ad intelligere. Ita viuere se habet ad sentire et ad intelligere qꝛ sicut esse potest inueniri sine viuere et alijs et ideo semper facit primū gradū. ita viuere pōt inueniri separatū ab ipo sentire ⁊ intelligere sz nō ecōuerso. Nam oīe quod sentit viuit sz nō oīe qd̄ viuit sentit. Et etiā oīe quod intelligit viuit sz nō eꝯ. Et sic viuere potest inueniri sine sentire et sine intelligere sed non sine esse quia oīe quod viuit est. Et ideo viuere facit per se. scōm gradum. vnde nobili⁹ est viuere q̄ esse tm̄ Et ideo oportet cōsiderare ipsuz viuere ꝑ se sicut cōsideratū ē ipm esse per se.

Quod duplex viuere probat̄ esse in deo.

Uoniā aūt esse reperitur separatum per se in pmo gradu. Ideo sicut cōsiderat̄ ipm esse in deo ꝑ se sine alijs scz sine viuere sentire et intelligere. Ita qꝛ viuere reperit̄ separatū sine sentire et intelligere. Ideo similiter ꝯsideram⁹ ipm per se sine sentire et intelligere. Sicut aūt per esse quod videm⁹ et est manifestū arguim⁹ aliud esse scz ipm esse dei. ita ꝑ viuere qd̄ videm⁹ arguim⁹ aliud viuere quod nō videm⁹ scz viuere dei a quo ꝓuenit viuere quod est manifestū nobis et hoc iā ꝓbatuz est. Sed alit̄ ꝓbatur viuere eē in deo et hoc per ipm esse qꝛ oia conueniūt deo ꝑ suū eē. vnde qꝛ de⁹ est ipm esse et esse ē primū q̄ non esse. Ideo necessario de⁹ hz esse ⁊ est quicquid ē cōtra nō eē ⁊ q̄cq̄d ꝯuenit cū esse. Et qꝛ viuere ꝯuenit cū esse et ē nobilissimū esse. Ideo necessario in deo ē viuere et in eē suo. Et ꝑ eūdē modū dicam⁹ de ipo sentire ⁊ de ipo intelligere qꝛ ꝯueniūt cū esse et iō sūt in deo necessario. Et silr̄ dicendū ē de posse de velle de boitate de veritate et

de oib⁹ que ꝯueniūt cū esse q꞉ ꝑ esse oia ꝓbant. et ipm esse dei oia necessario includit. Et dū noio ipsum esse dei dico ipm viuere sentire et intelligere velle posse bonū et verū et oia nec aliq̇d addo sup̄ suū eē qm̄ suū esse est oia ista de necessitate. Sꝫ in alijs rebus dū dico esse nō intelligo viuere sētire nec intelligere q꞉ esse inueniť sine illis. Et dū dico viuere nō intelligo sentire nec intelligere q꞉ viuere inueniť sine illis. Et dū dico sentire nō dico intelligere. q꞉ viuere sine sentire inueniť et sētire reperitur sine intelligere. Sꝫ ī deo dū dico esse oia intelligo. Sic ǧ duob⁹ modis viuere ꝓbatur esse in deo. vt ꝑ creaturas quas fecit quib⁹ dedit viuere. et per suū esse et ita de alijs sicut de viuere.

Quod similis ꝓcess⁹ ⁊ ordo sit in ipo viuere sicut in ipo esse ⁊ oia que ꝓbata sunt de esse probantur etiam de viuere.

Uāuis aūt ꝑ cognitionē habitā de ipo esse dei oiā alia cognoscātur ⁊ sint maīfesta q꞉ oia claudūtur in ipo esse ac tm̄ q꞉ magis gaudꝫ hō dum audit quodlꝫ ꝑ se ⁊ iūctū cū alio. et magis gaudet dū audit deū esse viuere sentire et intelligere ꝙ esse solū. Et duꝫ audit deū esse viuere sentire intelligere velle posse veꝝ bonum et sic de alijs ꝙ dum audit tm̄ esse. Ideo cōgruuꝫ est vt de quolꝫ per se loq̄mur. Forma aūt et mod⁹ dicendi de oibus est similis et talis sicut fuit de ipo esse q꞉ oia in deo sunt idem qd̓ esse et sunt ipmmet esse. Et ideo sicut esse dei nō ē acceptum ab aliquo nec venit de n̄ esse nec de aliquo. Ita viuere dei non est acceptum ab aliquo nec venit de nō viuere. Et ideo sicut esse dei est primū et simplicissimū ita viuere dei est totaliter p̄mum ⁊ simplicissimū ⁊ ꝑ ꝯn̄s sicut de⁹ est suum esse et ipm esse est idē ꝙ deus ita de⁹ est suū viuere et est ipmmet viuere et viuere est idem quod deus et per ꝯn̄s de⁹ est vita et nō est nisi vita. Item sicut nulla res alia ꝙ deus est suuꝫ eē quia recepit ab alio esse et per ꝯsequens de se habet nō esse. Ita nl'la alia res est suuꝫ viuere quia recipit ab alio viuere et per consequens hꝫ de se nō viuere et in oī alia re que hꝫ viuere possum⁹ intelligere non viuere. In deo autē non possumus cogitare nō viuere quia de se ipso hꝫ viuere et est ipm viuere. Preterea sicut esse dei in infinitum elongatur a non esse et fugat totaliter non esse. ita viuere dei in infinituꝫ elongatur a non viuere et fugat totaliter ipsum nō viuere. Ideo sicut esse dei est eternum nunꝙ incipiens nunꝙ desinens imutabilissimum inuariabilissimum actualissimum ꝑfectissimum completissimum.

Ita viuere dei est eternũ nũq̄ in cipiens nũq̄ desinēs ⁊ sic de alijs Ideo habet optime viuere. Et illa oīa que dicta sunt de ipso esse. Ita ꝓportionabilit̃ dicas de ipso viuere q₂ idem sunt in deo.

Generalis doctrina tam ad eē q̄ ad viuere et ad oīa alia.

Quauis aũt doctrina habita de ip̄o esse sufficiat ad viuere et ad oīa alia tñ vt de quol₃ per se sine alio habeatur plena cognitio hic datur generalis doctrina ad oīa et sũme facilis et leuissima. Et primo de ipso esse et per esse ad oīa alia que sunt in ip̄o d̄scendimꝰ. vnde debemus cōparare esse ad nō esse duobus modis sc₃ ante esse et post esse ⁊ dicamꝰ sic ꝙ nō esse duobꝰ modis cogitatur. vnomō ꝙ sit ante eē. Aliomō ꝙ sequatur ip̄m esse. Primũ non esse quod intelligitur ante esse vocatur negatiuũ vt est purissimu₃ nihil scd̄m nō esse quod sequitur post esse vocat̃ nō esse priuatiuũ seu corruptiuũ. Et sic ipsum esse pōt cōparari ad nō esse añ ⁊ post Deinde querendũ ē quid est primum an esse vel nō esse et si eē habuit esse ante nō esse. Respondendum est ꝙ esse est primũ necessario et nō habuit ante se nō esse. Et exinde sequitur necessario ꝙ post ip̄m esse nō potest sequi nō esse et sic ip̄m esse caret nō esse añ ⁊ post et sic caret nō esse negatiuo et priuatio seu corruptio et per ꝯñs est eternũ indefficiens et istud esse ē deus. Aliud aũt esse mũdi habuit nō esse ante se et potest habere nō esse post se. et sic stat in medio nō esse negatiui et priuatiui q₂ venit de nō esse et potest ire ī nō esse Sicut aũt fecimus de ip̄o esse ita consimiliter fecimꝰ de ip̄o viuere et de oībus alijs. vnde sicut ē duplex nō esse ita est duplex non viuere. Primũ nō viuere est qd̄ pōt cogitari ante viuere et istud ē nō viuere negatiuum. scd̄m nō viuere est qd̄ sequit̃ post viuere ē istud nō viuere est priuatiuũ et corruptium et h₃ speciale nomē sc₃ mori seu mors. Querēdũ est postmodũ quod est primũ an viuere aut nō viuere et si viuere habuit ante se nō viuere. Et respondēdu₃ est ꝙ de necessitate viuere est primũ et ꝙ nō habuit ante se nō viuere q₂ si nō viuere esset primũ tunc viuere nō posset esse q₂ viuere nō pōt venire de nō viuere. Et exinde sequitur ꝙ viuere ab eterno fuit et nihil habet de nō viuere s₃ est primitiuum elongatũ in infinitu₃ a nō viuere q₂ viuere totum occupat. Et q₂ viuere est primũ ⁊ nō habuit ante se nō viuere. Sequitur necessario ꝙ ip̄m viuere quod est primũ nō pōt habere post se ñ viuere nec per ꝯñs mori seu mortem. et tale viuere est deꝰ. Et ita deus qui est viuere caret nō viue

uere ante et post et sic caret nō viuere priuatiuo et negatiuo. Et iō ab eterno et i eternū viuit sine pricipio ⁊ sine fine. Et ipm mori sīe ipsa mors nō h3 posse sup ipsum. Ideo solus imortalis de sua propria natura et de se ipo. Et exinde sequit̄ ꝙ in suo viuere et in sua vita nulla pōt esse mutabilitas nulla additio nulla diminutio q2 nō pōt mutari in nō viuere nec i aliud viuere q2 nō viuere iam esset in ipo nec pōt ꝑdere suū viuere. Et q2 iam ꝓbatū est ꝙ totum esse mūdi est ab eterno i deo. Et quia deus est ipm viuere et tot⁹ est vita sequit̄ ꝙ oīe quod factu3 ē viuit in deo et est vita in deo et oīa viuūt ab eterno et ieternū in deo et ideo nihil morit̄ s3 oīa viuunt in eo. Rursus q2 deus est ipm viuere. Igitur oīe aliud viuere ē ꝓductū ab ipo de nō viuere sicut oē aliud esse ē de nō esse. Et ideo oīe aliud viuere ab ipo p̄mo. q2 venit de nō viuere pōt hr̄e post se nō viuere. i. mori. Et sic oīe q̄d viuit preter p̄mu3 venit de nō viuere negatiuo et pōt ire in nō viuere priuatiuu3. i. mortē post viuere ꝙ tū est de se. Et iō nisi manuteneat̄ ab ipo q̄ est viuere et ꝯseruet̄ continue statim v̄teret̄ in nō viuere ⁊ in mori. Preterea sequit̄ ꝙ ipe h3 oīe3 potestatē oīe imperiū oīe dn̄ium oīe p̄ceptum sub̄ non viuere et supra mortē. Et iō pōt extrahere quicq̄d vult de nō viuere ad viuere sine aliquo ipedimēto ⁊ resistētia. Et etiam de morte pōt quicquid vult reducere ad vitam solo velle et sola volūtate. Et sic ipe sol⁹ ē de⁹ vite et mortis.

Ecce igit̄ habem⁹ duas vitas et duo viuere realia vnū occultū et aliud maifestu3 vnu3 eternum et aliud nouu3 de nō viuere acceptum. Cōpara ipa duo adinuicē et postea ad nō viuere sicut fecisti de ipo esse et habebis noticiā cōpletam de ipo viuere. vide igitur hō quomō inuenisti tuū ꝑditorē qui viuit in eternu3 ⁊ est vita eterna q̄ nō pōt mori. qui tibi dedit d̄ nō viuere viuere et te cōseruat ne reuertaris in nō viuere ⁊ in mortē extrā ipse immortalissimus.

Sequit̄ doctrina de ipso sētire.

Icut dictū est de ipo esse et de ipso viuere ita dicēdu3 ē de ipso sentire q2 sentire per se facit tercium gradū in natura. Nā esse et viuere pñt esse sine sentire ⁊ ipm sentire sine intelligere. Sicut autē sunt duo eē et duo viuere sc3 vnu3 quod videm⁹ ⁊ aliud occultissimū quod nō videm⁹. Ita sūt duo sentire vnū maifestissimū q̄d videm⁹ ⁊ aliō occultissimū quod n̄ videm⁹. Et per illud quod videmus cognoscim⁹ et ꝑuenim⁹ i cognitionē illi⁹ quod nō videmus. Et probam⁹ sentire esse in deo q2 dedit alijs. Item etiam ꝓbatū est

ſentire eſſe in deo quia ſentire eſt eſſe nobile et ideo neceſſario ē in deo aliter eſſet in ipo nō eſſe nec haberet q̄cquid eſt contra nō eſſe nec eſſet omne eſſe quod eſt impoſſibile. Et quia deus eſt ſuū eſſe et ſuum viuere ita eſt ſuū ſentire et eſt ipm ſentire q2 idē eſt eſſe et viuere ꝙ ſētire ī deo. Et ideo in deo eſt videre audire et om̄e ſentire. Nō tn̄ tale ſentire ē in deo ſicut ē in alijs reb9 q2 hoc ē ipoſſibile ſ3 nobiliſſimo modo ⁊ perfectiſſimo ſicut ei cōuenit Rurſum ſicut dictum eſt de ipo viuere ita dicēdū eſt de ipſo ſentire ſc3 q2 ſentire poteſt cōparari ad nō ſentire ante ⁊ poſt. pꝛimū non ſentire eſt negatiuum. ſcōm nō ſentire eſt pꝛiuatiuum et vocatur inſenſibilitas. Et q2 ſentire in deo eſt pus ꝙ̄ nō ſentire et ante ſe nō habuit nō ſentire. Ideo ſequitur ꝙ poſt ſentire nō pōt ſequi nō ſentire neq3 inſēſibilitas. Ideo ab eterno et in eternum ſentit. Sed om̄e aliud ſentire ꝓductum eſt ab ipſo de nō ſentire et habuit ante ſe nō ſentire ⁊ ideo pōt redire in nō ſentire et in inſenſibilitate niſi manu teneatur ab ipſo qui ē ip3 ſentire. Et q̄ ſol9 nō poteſt eſſe inſenſibilis. et ideo om̄e aliō qᷓ habet ſentire per ipſum videt audit tangit odoꝛat guſtat etc. Et ſicut om̄e qᷓ ē ⁊ viuit ꝑpter ip3 ꝑ ip3 ē ⁊ viuit. Ita omne quod ſentit per ipm ſentit. Et ſicut habet omnē poteſtatem et imperium ſupꝛa nō eſſe ⁊ ſupꝛa non viuere. Ita ſupꝛa nō ſētire. Ideo poteſt extrahere q̄cquid vult ō n̄ ſentire ad ſentire et oīa que dicta ſunt de eſſe dicantur de ſentire.

Sequitur doctrina de ipo intelligere.

Uia ipſum intelligere eſt vltimus grad9 in ſcala nature et per ꝯn̄s nobiliſſim9. Ideo de ipſo eſt loquendū ampli9 ꝙ̄ de viuere et ſentire. vnde q2 ꝓbatum eſt ꝙ om̄s quattuoꝛ gradus ꝓducti ſunt de nō eſſe. ⁊ ideo ſequit̃ ꝙ intelligere quod eſt in mūdo pꝛoductū ē de nō eſſe et de nō intelligere Et ideo neceſſario ſequit̃ ꝙ ille qui ꝓducit et dedit intelligere habet in ſe ipo intelligere quod ē nobiliſſimū eſſe. Pꝛoterea ꝑ ipm eſſe hoc idem ꝓbatū ē iam qm̄ ipſum eſſe eſt deus et de9 eſt ipm eſſe et h3 quicquid pōt ꝑtinere ad eſſe. Et q2 intelligere ꝑtinet ad eſſe ymo eſt nobiliſſimū eſſe ⁊ excellentiſſimū ğ in eſſe dei neceſſario eſt intelligere aliter defficeret in ſuo eſſe illud qᷓ eſt nobiliſſimum Sed cū eē dei ſit ſumme ſimplex ⁊ in eo nulla ſit cōpoſitio ſequit̃ ꝙ ipmmet eſſe dei eſt ipmmet intelligere et q̄cquid ꝓbatum eſt de eſſe dei iam ꝓbatum eſt de intelligere nec opoꝛtet ꝓbare de nouo ſed ſolum aplicare ad ipm intelligere. Dicam9 ğ per oꝛdinē ſicut dictu3

est de esse. vnde sicut esse dei nō ē acceptuȝ ab aliquo nec datū nec cōicatum ita nec ipm intelligere dei. Et sicut esse dei est primū totaliter ita intelligere. Et sicut esse dei est simplicissimū ita intelligere. Et sicut esse dei ē summe vnum ita intelligere. Et sicut de⁹ est suū eē ⁊ est ipmmet eē. ita etiā ē suū intelligere ⁊ ipȝmet itelligere. Et q̄admoduȝ esse dei eo qꝛ est primū elōgat̄ in ifinitū a nō eē ⁊ fugat totaliter nō esse et ante se nō habuit nō esse nec post se pōt habere nō esse. Ita intelligere dei eo qꝛ ē primum et est idē qđ ipm esse. Ideo elōgat̄ i infinitū a nō intelligere ⁊ fugat totaliter nō intelligere priuatiuū qđ est ignorare. Et sicut esse dei nūq̄ est incipiens nūq̄ ō̄ sinens. Ideo est eternū et p ꝯn̄s ipm intelligere. Item sicut esse dei est infinitum sine mēsura ita ⁊ intelligere. Et ita sicut esse dei nō pōt restringi per nō esse ita intelligere dei nō pōt restringi per nō itelligere ⁊ iō i suo itelligere est oē itelligere et q̇cq̇d ptinet ad intelligere Et sicut ad esse dei nō potest fieri additō nec diminutō nec aliqua mutatio. Ita nec ad intelligere dei. Et ideo sicut esse dei nō est in potencia ad aliquod eē nec aliud pōt recipere. Ita itelligere dei nō est in potencia ad aliquod intelligere nec in suo intelligere potest aliquid recipi. Et ideo sicut suum esse est semper in actu cōplettissimum pfectissimum ita suū intelligere.

Ulterius sicut suū esse est imutabilissimū et ideo nō decurrit ab vno in aliud nec hȝ pteritum nec futurum sȝ tantum esse p̄ns. Ita suum intelligere non decurrit ab vno i aliud nec hȝ pteritū nec futurum sȝ tm̄ presens et ideo omia sunt ei p̄n̄cia ab eterno et in eternum. Item sicut de⁹ non indiget aliquo alio ad essendū. ita nō indiget aliquo alio ad intelligendum. et sicut de se ipo est ita de se ipo intelligit. Et qꝛ esse dei est infinitum ⁊ ipse ꝯtinue intelligit suum esse. Ideo semper intelligit in infinitū. Et qꝛ in ipso est tot⁹ mūdus et quicquid potest esse in eo. Ideo quia semper intelligit suuȝ esse continue intelligit et videt totum mundum et omnia que possunt esse. Et quia in suo esse sunt omnia simul. Ideo simul omnia intelligit videt et cognoscit per suum esse quod est speculum vniuersale.

Propterea quia perfectissime itelligit se ipm qꝛ tm̄ ē suū itelligere q̄tū ē suū eē iō intelligit se hr̄e eē eternū et se viuere in eternū̄ et eē imortalissimū ꝯpletissimū omipotētissimū totalit̄ ⁊ plenissime intelligit suū eē tale q̇le ē. et qꝛ idē ē esse ei⁹ q̄ suū intelligere. Iō sēp ⁊ cōtinue intelligit suuȝ intelligere

Item qr in ipo esse dei sunt ifi-niti grad⁹ essendi actu vt ꝓbatū est. Et qr ipe intelligit totaliter suum esse. Ideo simul intelligit infinitos grad⁹ essēdi intelligendo suum esse. Ulterius qr duo sūt esse tm̄ vt ꝓbatum est scꝫ esse dei infinitū ⁊ esse mūdi ꝓductum ab eē dei cōtinēs quattuor grad⁹ generales ⁊ q̄libet grad⁹ ꝯtinet quasi inumerabilia esse. Et qr totum eē mundi est ꝓductum ab eo iō simlʼ actu intelligit cognoscit et videt totum esse mūdi oēs grad⁹ spēs et naturas et oīa indiuidua et q̄cquid cōtinetur in toto mundo et quicquid fuit est et erit et pōt eē. Ideo simul et actu videt et nūe-rat totā arenam maris oēs guttas eius oēs partes terre et oīa que cōtinētur in terra et in visceribus terre. Oēs stellas celi oēs dies oēs horas oīa momēta temporis que fuerūt sunt et erūt. Et oēs herbas et virtutes eaꝝ oēs arbores et oīa folia oīa seīa ⁊ grana. oēs aues pisces et aīalia oēs homines qui fuerūt sunt et erūt. Et cogitationes itētiones corda et desideria oīm hoīm. opera et v̄ba oīa simlʼ cognoscit ⁊ videt clarissime ⁊ nihil est ei occultū. Ecce qualiter suum intelligere est infi-nitum et in cogitabile ⁊ ita necesse est ipm̄ esse et Oia sunt tanq̄ nihil apud eū. Preterea qr nūeri pn̄t multiplicari in infinitum ⁊ etiam figure. ⁊ ideo ipse intelligit simul et actu infinitos numeros et infinitas figuras vt triangulū quadrangulū et sic de alijs que multiplicātur in īfinitū. Et iō sciēcia dei ē infinita innumerabilis incogitabilis et sapiencie ei⁹ nō est numer⁹. Rursus sicut cōparatum fuit esse ad uō esse. Ita po-tes cōparare intelligere ad nō intelligere. qr sicut est duplex nō esse negatiuum et priuatiuum. Ita est duplex nō intelligere scꝫ negatiuum et ꝓuatiuū. Et ideo qr intelligere dei est ꝓmū. et ipe de⁹ ē intelligere et iō nō veit de nō itelligere nec pōt habere nō intelli-gere priuatiuū quod vocatʼ ignorare siē ignorācia. Sed oīs alia res que intelligit recipit de nō intelligere suum intelligere sicut de nō esse. Ideo nō pōt habere ipsū totum intelligere sicut nec totum eē. Ideo oēe aliud intelligere est finitū et mēsuratū nec pōt aliqua alia res intelligere infinita simul nec successiue. Et qr oīs alia res q̄ intelligit habuit de nō itellige-re suū intelligere. Ideo pōt hēre post itelligere n̄ itelligere siē post esse nō esse. Et nisi manuteneatur ab ipso deo qui ē esse et intellige-re statim rediret in nō esse ⁊ nō intelligere. Et sicut deus habet omnem potestatem supra nō esse q̄a est ipm̄ esse et supra nō viuere eo quia est ipm viuere et supra nō sē

tire q: est ipm sentire. Ita etiaz su
pra nõ intelligere et ignorare co
q: est ipm intelligere. Ideo potest
deducere quicquid vult de non
esse et de nõ intelligere ad esse ⁊ in
telligere et similiter de ignorare
ad scire.

Quedem regula generalis ad
oia que dicuntur de deo.

Ursum ponēda est quedem
generalis regula ad oia p̄-
dicta et sequētia et est ista

Qđ sicut in deo idē est esse qđ
viuere idē est esse quod sētire. idē
est eē quod intelligere idē est esse
qđ vez esse idē ē esse quod bonū
esse ⁊ sic de oibus. Ita p oppositū
in deo idē est nō esse ꝙ nō viuere
ꝙ nō sentire ꝙ nō intelligere ꝙ n̄
bonū esse ꝙ nō vez esse et sic de
oibus. Ergo qui dicit deū nō vi-
uere dicit deū nō esse et q̄ dicit de
um nō intelligere dicit deū non
esse. et qui dicit deū nō bonuz eē
vel non vez vel nō iustū vel non
posse vel aliquā aliā impfectionē
dicit deum nō esse. Ergo sicut im
possibile est deū nō esse ita impos
sibile est deū non viuere nō intel-
ligere non esse bonū et sic de omi
bus alijs. Et sicut deus fugat a se
per suum esse om̄e nō esse. ita fu-
gat om̄e nō intelligere per suum
intelligere. om̄e nō posse p suum
posse om̄e non esse iustum omne
non bonū esse n̄ vez ⁊ sic d alijs.

Quod per intelligere ꝓbatur
deum nō esse corpus nec res coz
poralis.

Uoniam quidē iam ꝓbatū
est ꝙ in deo idē est eē quod
intelligere et intellect⁹ q: vero in
telligere est nobilissimū esse et su-
premū. et altissimū. Ideo intelli-
gere trahit ad se oia alia sc3 esse
viuere sentire et cōuertit ad se
Ideo totum esse dei ē intellectua
le spiritualc et similiter totū viue
re dei est intellectuale et similiter
totum sentire. Et quicq̄d in deo
est totū est spūale et intellectuale
Et q: esse dei est simplicissimuz p
se exn̄s sine partibus. Ideo totuz
est pure intellectus et ideo intel-
lectualissimum et spūalissimū. Et
exinde sequitur ꝙ esse dei nō est
corpus nec corporale q: intellige
re seu intellectus nō est corp⁹ nec
corporalis nec de natura corpo-
ris. et hoc ꝓbatur per quartū gra
duz scale q: intelligere nō est ope
ratio corporalis nec fit i corpore.

Quod idem ꝓbatur per senti-
re et viuere.

Tem etiam nec viuere est
corpus nec sentire q̄uis vi
uere sit iunctum et alligatū cum
corpore et etiam sentire q: viuere
seu vita et corpus duo sunt reali-
ter distincta. vnde nō est de natu
ra corporis ꝙ viuat nec sentiat q:
inuenitur corp⁹ sine viuere et si-
ne sentire vt patet in primo gra-
du scale q: oia sunt corpora que

non viuunt nec sentiunt. g̊ viuere seu vita nec sentire seu sensꝰ ñ sũt corpus nec de ratione coporis qꝛ tunc om̄e corpꝰ viueret et sentirꝫ sed sunt iũcta cũ corpore et recepta i corpore. Et iō corpꝰ pōt separari ab ipo viuere et sentire vt ptꝫ qꝛ qñ arbores perdunt vitã et viuere remanent corpora sine viuere et sentire. g̊ aliud est corpꝰ aliud viuere et aliud sẽtire vt qñ aĩalia moriũtur remanent corpora sine sentire. Igitur aliud est viuere ꝛ sẽtire ab ipo corpore Et qꝛ ĩ deo est viuere nō receptũ nec iunctũ cũ aliquo sꝫ simplicissimũ sequiť ꝙ in deo nullũ est corpꝰ nec deꝰ est corporalis sꝫ totus spũalis.

Quod solus homo pōt intelligere et cognoscere deum in hoc mũdo et ꝓpter hoc hꝫ ĩtellectum

E qꝛ deus est totus intellectualissimus ideo non visibilis occulo corporali qꝛ nullum colorem hꝫ nec aliquaꝫ figuram nec est palpabilis nec per aliquẽ sensum corporalem sensibilis q̇a sensus qui sunt cões nobis et bestijs solũ apprehendũt et senciũt corpora et accidẽcia corpoꝝ. vt visus apprehendit colores figuras et lucem corporalem et auditus sonos qui fiunt in aere qui ē corpus. et odoratus odores et gustꝰ sapores. et tactus calidum et frigidũ et. cetera. Et quia deus est solum res intellectualis et spiritualis nō potest cognosci nec videri nec apprehẽdi nisi per intellectũ et per intelligere quare seq̇ť ꝙ solus hō in mundo pōt cognoscere et apprehẽdere deũ et ꝙ aĩalia bruta nullomō pñt cognoscere ipsum deũ. Et ideo ꝓpter hoc hō hꝫ ĩtellectũ vt possit cognoscere conditorem suum.

Quod i infinitũ ĩtellectualia ꝛ spũalia excedũt corporalia et sensibilia et ꝙ visibilia nihil sũt respectu inuisibilium.

Uoniam aũt iam infallibiliter monstratũ est ꝙ esse dei est infinitũ et sine mẽsura et ꝙ in esse suo sunt oĩa esse actu. Et quia totum esse suũ est intellectuale spirituale et inuisibile. Et ista corpora visibilia et sensibilia sunt ꝓducta de nō esse et sũt finita et mensurata Sequiť g̊ ꝙ iuisibilia ĩtellectualia et spũalia sine mẽsura excedunt corporalia et sensibilia et per ꝯñs ꝙ ista visibilia que apparent nobis sunt quasi nihil ꝑ cōparationẽ ad inuisibilia q̄ nō apparent qꝛ inuisibilia nō hñt mensuram nec terminũ. Ideo ciuitas et regnũ inuisibiliũ nō habẽt mẽsuram nec clauditur ipa ciuitas nec terminať neqꝫ ipm regnum.

Et cũ intellectus hoĩs sit factus ad intelligendũ intellectualia et ĩuisibilia et sensus ad senciendum sensibilia. Cũ etiã sicut sensibilia sunt bona ipsiꝰ sensꝰ ita ĩtellectua

lia sunt bona intellect⁹ Sequitur ꝙ bona intellectus sūt infinita et bona sens⁹ sunt finita. Et ꝙ bona intellect⁹ sunt eterna immutabilia inenarrabilia ⁊ semp exñcia sꝫ bona sens⁹ sunt de nouo facta mutabilia variabilia nō semper existentia.

Sequitur de velle et libero arbitrio.

Uia dedit deus alijs velle sponte et libere absq̄ coactione et libeꝝ arbitriū et libertatem volendi sequit̄ necessario cū hoc ꝙ sit nobilissimū et ꝙ de⁹ habet in se ip̄o velle libere et sponte sine coatione et libeꝝ arbitrium et plenissimā libertatem volendi hoc idē probatur per suū esse intellectuale q̄ʒ vbicūq̄ est intelligere seu intellect⁹ ibi necessario est velle seu voluntas libera et ꝑ ꝯñs libeꝝ arbitrium. Et q̄ʒ voluntas dei que est idē q̄ꝺ velle est prima voluntas. Ideo nullā aliam pōt sequi voluntatē Et ideo quicquid vult sola sua propria volūtate vlt Et q̄ʒ in deo idem est velle q̄ꝫ eē Ideo sua volūtas que idē ē quod velle ē imutabilissima ienarrabilissima eterna cōpletissima nobilisima ꝑfectissima nullo indigēs extra se plenissima omnipotentissima sicut suum esse.

Rursum q̄ʒ suum esse ē primuꝫ nobilissimū optimū et perfectissimū ideo q̄ʒ ip̄e intelligit primo se et suum esse sequitur ꝙ ꝑmo vult se ip̄m et suum esse et suā ꝑfectionem et inde sequit̄ ꝙ oīa a se vult ꝓpter se ip̄m nō ꝙ indigeat sꝫ vt se cōicet alijs extra se. Et q̄ʒ ꝑmo vult se ip̄m esse ideo primo vult sibi ipsi bonū. Et ideo nihil potest velle cōtra se ip̄mmet nec per ꝯñs facere cōtra ip̄m. Ideo nō potest velle se nō esse. Et q̄ʒ habet in se ipso quicquid vult et om̄em plenitudinem. Ideo ē in cōtinuo gaudio et leticia sine quacunq̄ tristicia. Et ideo hꝫ eternū gaudiuꝫ in se ip̄m et eternam leticiam.

Quod per intelligere seu ꝑ intellectum cōcludūtur et ꝓbantur perfectiōes et nobilitates voluntates dei.

Et quia iam conclusū est ꝙ intellectus dei intelligit actu omnia et infinita nec potest esse aliqua ignorancia. Et cum voluntas in deo sit idem quod intellectus et velle idem quod intelligere. Ideo impossibile est ꝙ volūtas dei possit aliquid velle contra rationem neq̄ contra rectum iudicium intellectus nec contra rectum ordinem Et inde sequitur ꝙ nihil potest velle iniustum nihil inordinatum nihil iniquuꝫ nihil contra veritatem quoniam si posset iam voluntas sua deuiaret ab intellectu et sic non esset idem ꝙ intellectus.

Et ideo sequit̃ q̃ voluntas dei est rectissima iustissima ordiatissima et regulatissima et hoc ex se ipa et a nullo ordinat̃ siue regulatur. Et q2 est idẽ quod intellect⁹ et nõ solum in hoc s3 est prima rectitudo ipamet iusticia et regula prima q̃ nõ põt obliquari nec tortuosa eẽ q2 nõ potest declinare a veritate cũ sit ipamet veritas. Et exinde sequitur q̃ voluntas dei est sanctissima summe bona ymo est ipa bonitas et p̃ma bonitas. Et sequit̃ exinde q̃ nullũ malu3 põt facere nihil iniustum nihil in ordĩatum q2 nõ põt ipsa velle et nihil põt facere nisi q̃ põt velle. Et q̃uis permictat fieri malum tñ nũq̃ relinquit istud inordinatũ s3 ordinat illud malum in bonum.

Quod nulla alia volũtas ẽ recta nisi cõcordet cũ voluntate dei

Uoniã autẽ voluntas dei ẽ p̃ma ⁊ est ipamet rectitudo ipa iusticia et prima regula. Ideo nihil est rectum nihil est iustũ nihil est bonũ si nõ ꝯformet̃ cu3 ipa Et ideo oĩs voluntas que deuiat a voluntate dei et discordat ab ea est tortuosa iniusta et mala eo q̃a deuiat ab ipa p̃ma rectitudine. iõ per voluntatẽ ⁊ libertatẽ possum⁹ oĩs perfectiones cõcludere de deo. Cõclusũ est autẽ q̃ in deo est liberũ arbitrium et q̃ ẽ primũ et eternũ. Ideo sua libertas ẽ prima eterna plenissima et summa libertas. Ideo nullo modo põt ꝯ p̃mi nec violari. Et inde sequitur q̃ habet oĩa illa que pertinet ad sũmã libertatem sine quib⁹ nõ posset esse summa et plenissima libertas. Ideo quicquid vult est et q̃cquid nõ vult non est et comõ quo vult ⁊ sicut vult. Et inde sequit̃ q̃ est talis qualis vult esse et tantus quãtus esse vult. Aliter sua volũtas esset restricta et p ꝯñs in eo ñ esset summa libertas. Et iõ necessario est oĩpotens ⁊ est sũme bon⁹ summe benign⁹ sũme iust⁹ sũme pius summe misericors sũme sciens de nihillo oĩa producẽs q2 talis est qualis vult esse. Ite3 sequit̃ q̃ in eo est summe dñiu3 oĩe imperium et q̃ est summ⁹ dñs summus imperator et sol⁹ et vnic⁹ et nullus ali⁹ preter ipm põt esse q̃a talis vult esse. et tantus et oĩa ista fundãtur in voluntate et libertate quia deus vult esse infinitus in omnibus perfectionibus. et si nõ esset talis qualis vult esse et tantus nunq̃ posset esse quia nullus alius posset ipsum facere talem ⁊ quantum nec ipsemet et tamen vellet esse et non posset et sic esset in eterna pena et miseria quod ẽ nephandissimum dicere. Et sic necessario ipse in se ipso est talis et tantus qualis et quantus vult esse. Et extra ipsum nihil potest esse nisi sicut ipse vult esse vel permittit esse.

Et sic per voluntatē et libertatem possum⁹ oīa probare de deo si vo lum⁹ ac tñ specialiter per liberta-tem ꝓbatur dñium esse in deo q: ibi est plena libertas ibi est plenū dñium et ideo uaturale dñium ē in deo et primū et eternū q: sua libertas est prima et eterna. Ideo ex se ipo est dñs et primus dñs et eternus dñs et oīpotens dñs ⁊ so lus est verus dñs q: sua potestas suum dñium nulla potestate pōt imperiri q: nec esse sibi pōt resiste re nec nō esse. Et ideo in eo ē sum ma magestas que nullo mō subi-ci potest.

Sequitur de posse.

Uamuis autē ipm posse nō fuerit positum in scala natu re. quattuor graduū expresse ac tñ includitur necessario in quolibet gradu scale et quilibet ꝑsuponit ipm posse et includit. Unde oīe quod est pōt esse s; nō oīe qḋ pōt esse est. Similiter oīe quod viuit potest viuere s; nō oīe qḋ pōt vi uere viuit. Eodēmodo oīe quod sentit vel intelligit vel vult potest sentire vel intelligere vel velle sed nō ecōuerso. Sed tñ ipm posse ñ facit aliquē gradū in rebus quia potest reperiri posse in aliqua re separatū a suo esse. ac tñ mūdus ꝓductus de nihillo habuit primo posse esse ꝙ eē quia primo potuit esse ꝙ esset q: si nō potuisset eē nū ꝙ fuisset. Sed istud posse eē non erat ad extra deum. Ideo mūdus potuit habere esse q: deus potuit ipm ꝓducere in esse. s; de se potest habere nō esse. In deo autē idem est esse qḋ posse. vnde q: deus est ideo pōt esse et q: potest esse ideo est. Et similiter de sentire de viue re et intelligere et velle et idē est vi uere qḋ posse. Intelligere quod posse et velle qḋ posse. Et sicut eē dei est infinitū sine mēsura ita et suum posse. Et oīa que dicta sunt de esse dicūtur de posse. Ideo pos se dei est primū eternū i ꝯmutabi le infinitū et in infinitū elongatū a nō posse et ab impotēcia et ideo est oīpotens. Et inde sequit̄ ꝙ de us nō potest nō esse q: idem ē esse quod posse. Deus aūt nō potest nō viuere q: idē est in deo viuere qḋ posse viuere. Deus nō potest nō intelligere q: idem est in eo in telligere qḋ posse intelligere. Ul-terius sequitur ꝙ des est pur⁹ ac tus. q: in eo idē est esse quod posse

Sicut aūt in deo idē est eē qḋ posse. ita idē ē nō esse qḋ non pos se esse. Et ide; est nō posse esse qḋ impossibile esse. Igitur qui dicit deū nō esse dicit eū nō posse esse et impossibile esse. ḡ si de⁹ nō est ñ potest esse et ita de oībus vt si de us nō est bonus ḡ nō potest eē bo nus et impossibile est ipm esse bo num. et sic de alijs. Et hec ꝯfirma tur q: nullus posset ipm facere eē si nō esset. Null⁹ posset ip; facere

bonum si nō esset bon⁹. Nullus posset aliqd sibi dare nec ipemet sibi ipi pōt dare esse nec aliqd. ḡ vel totū habet vel est impossibile ꝙ habeat.

Quomodo intelligit ꝙ de⁹ sit summe potens et omnipotens.

Si aūt queratur quomō de⁹ est oipotēs. dicitur qꝛ omia potest quecūqꝫ arguūt potenciā et perfectionē qm̄ posse corrūpi posse i nihillū redigi. posse descrescere posse defficere posse mētiri ⁊ sic est multis alijs magis dicunt nō posse. et posse ista nō est potencia sꝫ in potēcia. Et ibi in potēcia intelligr̄ p potenciā qꝛ quāto aliud hꝫ hanc potenciā tāto pl⁹ aduersitas et puersitas in eo sūt potenciores et ipe cōtra eas impotētior. Oia igitur illa potest de⁹ et sola que posse pfectū est que posse potēcia est aliqua. ymo magis et veri⁹ oipotentē dicim⁹ qꝛ ab eius potencia remouem⁹ oia p̄dicta ⁊ alia imperfectionē indicantia.

Qō p itelligere ⁊ sapere pbat in deo omē posse ⁊ pleitudo potēcie

Uia ꝯclusuꝫ est ꝙ intelligere ⁊ noscere seu sapere dei ⁊ ei⁹ posse seu potēcia vnum sūt et sunt idē qō suū eē. Ideo nihil maius nihil melius est in ipo intelligere seu nosce ꝙ̄ in ei⁹ posse. quicqd igr̄ optimū hꝫ ab ei⁹ sapiēcia intelligit et totū hoc iuxta eandē plenitudinē ab ei⁹ potēcia ꝓpre- hendit et totū in suo esse includit Nā si aliqd ꝗtuꝫ ad pfectionis sūmitatē intelligeret quod ñ realiter haberet in se ipo. Iaꝫ lacius p sapienciā intelligeret et se extēderet ꝙ̄ per potenciā. et sic vna et eadē res esset se ipa maior et minor. Si igit deus intelligat aliqd de plenitudine qō habere nō possit mai⁹ erit aliud in ei⁹ intelligere ꝙ̄ i ei⁹ posse. quorꝫ vtrūqꝫ nihil aliō est ꝙ̄ ipm eē. Erit igit vnū et idē esse se ipso mai⁹ et se ipo min⁹ quod natura nō patit. Sed cum intellect⁹ dei intelligat omēꝫ gradū potencie. ḡ necessario hꝫ in se ipo omēꝫ gradū potēcie et p ꝯñs omē posse et sic plenitudinē potēcie. Et silr̄ argumentū pōt fieri ō plenitudie oīs pfectōis. Seqtur ḡ ꝙ de⁹ nihil mai⁹ nihil meli⁹ se ipo pōt itelligere et qcqd pfectionis pōt intelligere totum habet.

Qō p posse et plenitudinē potēcie pbat plenitudo sapiēcie ⁊ etiam oīs pfectionis esse in deo.

Sicut aūt ex plenitudie sapientie ꝯcludit pleitudo potēcie Ita ex plenitudie potēcie pbatur pleitudo sapiēcie. qm̄ vbi omī potencia ē nō pōt defficere plenitudo sapiēcie. Nā si aliqd defficeret de pleitudine sapiēcie qō hr̄e nō posset absqꝫ dubio oī potēcia nō esset et ꝯformit de pleitudine bonitatis et veritatis. vbi ḡ oī potēcia ē ibi necessario pleitudo oīs

pfectionis et oim bonoꝝ est.

Quod nō potest esse nisi vnus solus de⁹ omps et summe potēs.

Vi aūt vere oipotēs ē omēz gradū potēcie hꝫ.ḡ sine diffi cultate pōt facere vt null⁹ ali⁹ pos sit aliō et stati ꝙ pdat potēciā alit̄ nō eēt vere ops si hoc nō pōt ⁊ vl tro seq̄t̄ ꝙ null⁹ talis ē oipotēs q̄ pōt fieri nihil potēs. Cōcludit̄ ḡ ꝙ vn⁹ sol⁹ ē oips et sūme potens Et q꞉ iā ꝯclusū ē deū eē oipotentē sequit̄ ꝙ sicut nō pōt esse nisi vn⁹ oipotēs. ita n̄ pōt eē nisi vn⁹ solus de⁹

Epilogatio predictorum.

Ex pdictis possum⁹ colligere q̄lit̄ eē mūdi qō ē q̄si quoddā corp⁹ diuisū et distīctū ⁊ ordiatū p q̄ttuor grad⁹ fecit nos ascēdere ad aliō eē et ipm nobis maifesta-uit a quo totū eē mūdi ē pductū de nihillo et ō nouo. Et in illo esse necessario iueim⁹ eē q̄ttuor gra-d⁹ scꝫ eē viuere sētire et itelligere seu liberꝝ arbitriū. Et vltra iueni-m⁹ ipm posse qō nō facit graduꝫ sꝫ fūdat oēs grad⁹ ⁊ icludit̄ in oi-bus gradibꝫ. Et sic iueim⁹ infalli bilit̄ ꝯditorē mūdi esse viuere sen tire itelligere velle et posse. Et ꝙ oia sūt idē ꝙ eē. Et vltra iuenimus ꝓprietates ꝯdictiones et nobilita tes diuini eē scꝫ q̄lit̄ ē icreatū pri mū sēpiternū icōmutabile icorru ptibile eternū ifinitū imēsū siplici mū sūme vnū maximū actualissi mū ꝯpletissimū optimū ⁊ verissi-mū ⁊ ifinita alia. Et oēs iste ꝓprie tates ꝯueniūt equalit̄ ipi qm̄ tale est suū viuere suū itelligere suum velle suū posse ꝙuis aūt oia ꝯuei unt deo p suū eē tn̄ magis appria te aliqua ꝯueniūt ei p viuere aliq̄ p intelligere aliq̄ p velle aliq̄ per posse vt p viuere ꝙ ē imortalis. p itelligere ꝙ ē sapiēs sciēs ver⁹ iu dex. Per velle ꝙ est benign⁹ bon⁹ sctūs rect⁹ iust⁹ liberalis p posse ꝙ ē oipotens. Sic ḡ pmo cogno scim⁹ deū eē viuere sētire itellige-re velle posse. ⁊ per ista postea co-gnoscim⁹ ꝯueire ei oia alia ⁊ oia alia icludūtur i suo eē. Cōiunge ḡ vnū cū alio ⁊ cōpara adiuicē et cū ipo eē ⁊ itelliges mirabilia de deo: vtꝰbiḡ ꝯiūge itelligere ⁊ vel le cū posse q꞉ tm̄ ē suū posse q̄tū ē suū velle ⁊ suū itelligere ⁊ ꝯuerso Et q꞉ oia sūt eidē qō eē ⁊ sic hēm⁹ maximā sciam de deo cū ipsi⁹ ad iutorio. Hic tractat̄ ⁊ oñdit̄ quō pductio mūdi adeo fctā de nihillo nobis iā certa maifestat ⁊ arguit aliā pductionē sūmā actualissimā et etnā i deo q̄ ē de sua ꝓpa natu ra ex suo ꝓprio eē inq̄ pducit̄ de⁹ de deo ⁊ p quā⁹ oñdit̄ trinitas sū-ma in deo.

Ostq̄ p eē mūdi p grad⁹ q̄t tuor diuisū ⁊ ordinatū p experien ciā nobis maifestissimā ascēdim⁹ ad videndum et cognoscendum infallibiliter aliud esse quod erat occultissimum quod est summū ⁊

infinitũ et cognomim⁹ infallibili per q totũ esse mũdi est pductum de nihillo de nouo ab illo esse su premo et q est quasi punct⁹ et nihil respectu immẽsitatis et infinitatis illi⁹ esse eterni et sic per ↄ̃ns manifestata est nobis vna pductio que erat nobis occulta scȝ productio mũdi de nihillo facta ab illo esse eterno et inↄmutabili qd̾ est deus. Postq̃ aũt ista pductio est cognita. Nũc vlterius laborãdum est fortius si per istã pductõnem nobis iam dei gr̃a manifestam potimus ascẽdere ad videndum et cognoscẽdum aliã productionẽ excellentiorẽ nobiliorẽ ⁊ altiorem q̃ sit ista vt ascendam⁹ de gradu in gradũ et de vna pductione ad aliã sicut de vno esse ad aliud esse. vnde prima pductõ nobis cognita est de nihillo et de nõ esse et est nobilis excellẽs et potẽs Et manifestauit nobis excellẽtiã potentiã sapientiã et bonitatẽ diuini esse. Sed sine conparatione aliquali nobilior et excellẽtior melior altior ac dignior et maior est pductio de ipsomet esse dñio eterno infinito q̃ pducto de nihillo ⁊ magis radicalis et naturalis ipsi deo et de tanto de quãto esse diuinum eternũ distat a nihil. Sicut homo artifex qui pducit domum inq̃tũ artifex et nõ in q̃tũ homo de alia natura a se ⁊ pducit hoiẽ sibi similẽ viuentem de ppria natura sua inq̃tũ hõ et nõ inq̃tum artifex. Sed nobilior et altior et magis radicalis et cõueniens homini inq̃tũ hõ est pductio qua pducitur hõ q̃ illa qua pducit̾ domus. qr in vna pducitur hõ ꝺ̃ homine viuens de viuẽte et de propria natura et nõ de aliena. Sed in alia nõ pducitur dom⁹ de homine sȝ ꝺ̃ extranea materia ab homine. Cõformiter cũ deus qui est ipm esse eternũ pducit totum esse mundi tanq̃ artifex nõ de pprio esse nec de propria natura sed de nihillo qd̾ in infinitũ elongat̾ ab ipso esse. Si pducat alter inq̃tũ deus et nõ inq̃tuȝ artifex de sua ppria natura excellẽtissima vt pducat̾ de⁹ de deo viuẽs de viuente. Nõne ista pductio erit magis radicalis naturalis et ↄueniens deo inq̃tũ deus et maxime ppria hoc igit̾ nunc inuestiguẽdum est an sicut de⁹ inq̃tũ artifex pducit totũ mundũ de nihillo. ita inq̃tũ de⁹ producit de sua natura ppria et de suo pprio esse aliquẽ alium. Et sic per vnẽ pductionem possumus arguere aliã esse de necessitate sicut per vnũ esse arguimus aliud esse de necessitate.

Hic ponũtur rationes que probant pductionẽ esse in deo de sua propria natura.

Q aũt in deo sit pductio de sua ppria natura de necessitate et nõ aliter possit eẽ hoc ostẽ-

ditur multis rationibus et hoc cō parendo productionē artificialē ad naturalem primo sic. Productio q̄ cōuenit deo inquantū deus magis est cōueniens deo quam productio que cōuenit deo in quantū artifex. Sed productio q̄ producitur deus de deo et d̄ proprio esse dei ē conueniens deo naturaliter inquantum deus. Et productio qua producitur mundus a deo de nihillo est cōueniens deo artificialiter inquantū artifex ergo ḡ productio qua producitur deus de deo et de propria natura dei est magis cōueniens deo quam productio quā producitur mundus de nihillo. vnde prima est cōnaturalis radicalis propria et intrinceca. Et alia artificialis et extrinceca. Si ergo productio que necessarius conuenit deo inquantum deus existit in re multo magis existit illa que cōuenit deo maxime inquantū deus ē et prior est. quia que magis cōuenit deo prior est. Item sicut homo sibi magis cōplacet naturaliter quia producit hominem sibi similē de natura sua quam quia producit domū per artem de natura aliena. Ita conformiter magis sibi cōplacebit deus naturaliter si producit aliquem sibi similem de natura sua qui sit deus quam in producendo mundū per artem qui nō est de natura sua sed de nihillo. Et sine comparatōne magis diliget productum ab eo sibi simile de natura sua quam productum de nihillo sibi extraneum sed necesse ē esse in deo illud in quo magis sibi cōplacet et quod magis diligit. ergo necesse est quod sit aliquis alius productus de natura dei qui sit deus sicut est aliquod productū a deo d̄ nihillo quòd nō est deus, et hoc est mundus

Item si dn̄s voluit producere aliquod esse de nihillo ergo multo magis voluit producere deum de deo et de se ipso si potuit. Unde postquam deus producit mundū quando nō erat et quod sibi cōplacet in producēdo quia si nō complaciusset non produxisset. ergo multo magis cōplacet in producendo sibi simile de suo proprio esse quam de nihillo et quanto magis productum erit sibi simile equale et ei connaturale tanto magis cōplacebit in illo. Sicut pater homo magis cōplacet in filio producto quam in domo ab ipso producta. Cū ergo magis sit delectabile desiderabile et amabile deo producere de sua propria substātia alterum qui sit deus quam producere mundū de nihillo qui nō est deus nec pōt esse deus nec sibi similis in natura. Et quia deus vult quod ē magis amabile et delectabile sibi ergo necessario habet actu quia habet semper quod vult. Nam si vult et nō pōt habere ē in maxima tristicia et pena intrinsceca et per cōsequens habet infinitam tristiciam et eternā displicenciam et cōtinuam quia in-

telligit se nõ posse habere in eter-
num quod vult necessario et non
potest ñ velle qꝛ necessario vlt qȯ
est magis amabile sibi et delecta
bile. Et exinde sequit̃ ꝙ si de⁹ hꝫ
intra se eternã displicẽtiam ꝙ nõ
opabitur nec ꝑducet aliqȯ eẽ de
nihilo qꝛ nihil põt ꝑducere nisi ꝑ
cõplacenciã g̊ sequit̃ ꝙ mundus
nõ est qȯ falsum est. Sic g̊ cõclu-
ditur ꝙ si de⁹ nõ ꝑducit aliquem
de natura sua ꝙ nihil est ꝑductũ
in esse. Propterea de⁹ magis si
bi cõplacet in ꝑducẽdo creaturas
sibi magis similes et q̃to magis
sũt similes tãto magis cõplacet.
g̊ sequit̃ ꝙ sũme sibi ꝯplacebit i ꝑ
ducẽdo aliquẽ sibi similẽ et ꝯfor-
men. sꝫ null⁹ põt sibi esse sũme si-
milis et ꝯformis nisi sit ꝑduct⁹ de
sua ꝑpria natura et de suo ꝑprio
esse. qꝛ oĩs creatura est ꝑducta de
nihilo. Ideo ñ põt deo esse sũme
similis et ꝯformis. Et qꝛ necesse ẽ
in deo esse summã ꝯplacenciã et
vltimũ gradũ cõplacencie qua ñ
possit cogitari maior. g̊ necesse est
ꝙ deus habeat aliquẽ aliũ ꝑdu-
ctum de sua ꝑpria natura summe
similẽ et ꝯformã sibi vl̃ ei defficiet
sũma ꝯplacẽcia qȯ est impossibile

Deus etiã cõplacet in societa
te et cõgaudet qꝛ aliter nõ ꝑducis
set mũdũ de nihilo. Sed si deus
cõplacet i societate alicui⁹ alteri⁹
ab ipo ꝑducti de nõ esse. g̊ sine cõ
paratione magis ꝯplacebit in so
cietate alicui⁹ ꝑducti de sua pro-
pria natura q̇ sit oĩo conformis ei
g̊ necessario hꝫ societatẽ ꝑductaꝫ
de sua ꝑpria substãtia ⁊ natura vt
ei nõ defficiat sũma ꝯplacẽtia so-
cietat̃ sũme cõformis. Itẽ de⁹ rea
lissime ẽ ĩfinit⁹ ĩfinite virtut̃ ĩfini-
ti vigoris et sua natura ẽ sũme ac
tiua ⁊ sũme in actu. igit̃ necessario
est ꝙ in eo sit ꝑductio infiniti vt
sit in eo sũma ꝑductio qua nõ pos
sit cogitari maior vt ꝑducat scȯꝫ
totũ suum vigorẽ et totã suã vir-
tutem naturalẽ. Aliter esset octio
sus ſm̃ suã naturã. Sed produ-
ctio mũdi de nihilo est quasi pro
dutõ vni⁹ pũcti ⁊ cẽtri respectu sue
infinitatis Et impossibile est ꝙ in
finitũ i actu possit produci ȯ nihi
lo. g̊ necesse est ꝙ ꝑducat infinitũ
de sua propria natura et de sua
substentia et de suo ĩfinito eẽ. vñ
postq̃ i deo reperit̃ productio ne
cesse est ꝙ in eo reperiatur sũma
productio qua nulla possit intelli
gi maior. Et ista est productio tal̃
infiniti sicut ip̃emet est et hoc nõ
põt esse nisi productio sue ymagi
nis. Postq̃ aũt producit finitũ de
nihilo necesse ẽ ꝙ ꝑducat ĩfinitũ
de se ipso vt sit in eo plenitudo ꝑ
ductionis et ista ẽ productio na-
turalis et nõ artificialis. Sic igr̃
ꝯparẽdo productionẽ artificialẽ
ad naturalẽ reperim⁹ ꝙ impossi-
bile est productionẽ artificialẽ de
nihilo esse. Primã ymo necesse ẽ

in deo productionē naturalē pce dere artificialē et productum ꝭm naturā pcedere productū ꝭm ar tem. Et sic ꝑ productionē mūdi d nihilo factā a deo maifestatur no bis alia productio in deo que est de suo esse proprio

Qō etiā ꝑductiones q̄ reperiūt in esse ꝑducto de nihilo pot pro bari productio dei de deo.

Item⁹ possum⁹ idē ꝑbare ꝑ ꝑductiones reptas in crea turis arguendo ꝑ illas ꝑductio nes dei. vñ cū in hoie qui ē i quar to gradu scale et q̄ plus appropi quat deo ꝙ alij grad⁹ reperiātur due ꝑductiones vna naturalis ⁊ alia artificialis qꝛ hō producit ho minem de hoie et domū per artē non de hoie sꝫ de aliena natura. quare ergo in sūmo deo qui dedit homini nō erūt due productiōēs scꝫ naturalis et artificialis. Sed in deo reperit ꝑductio artificialis scꝫ productio mūdi de nihilo. ḡ erit etiā productio naturalis in q̄ producꝫ deū de deo. sꝫ ista occul tissima est quia deus est occultis simus et productus similiter.

Item totū esse mūdi est a deo productū de nihilo. sꝫ quelꝫ res creata nobis nota ꝑducit natura liter suā ymaginē continue et in cessanter vt sol suuꝫ radiū qui est ymago solis. et ignis suū splēdo rem qui ē ymago ignis. et quecū ꝙ alia res producit suā ymaginē sibi conformeꝫ vt ptꝫ in speculo. quare ergo similit de⁹ qui dedit hoc alijs reb⁹ nō produceret suam naturalē ymaginē de se ipo cōti nue et incessāter. Sed cū sit yma go dei producta naturaliter ab ip so ⁊ de se ipo necesse ē ꝙ sit viuēs et intelligēs sicut ipe. Si em̄ de⁹ de nihilo producit res viuentes et intelligentes. ḡ quāto magis si ne cōparatione ymago dei ꝑdu cta de sua natura et substēcia erit viuēs et intelligēs ymo necesse ē ꝙ sit ei equalis et totaliter cōfor mis et nō minor eo qꝛ de ipomet oritur tanꝙ radius splēdor et fi gura et ymago sue substancie.

Qō idē ꝑbatur ex plenitudine iocūditatis que nō potest deffice re vbi est ois perfectio.

Uoniam autem nihil meli⁹ nihil dulcius amabilius sū ma iocūditate. Igit necessarie ē esse in deo summa iocūditas qua non possit intelligi maior. sꝫ sum ma iocūditas non potest esse sine societate alterius summe ꝑsimilis et conformis in qua sit ver⁹ amor et vera dilectio et tantus amor ꝙ non possit esse maior. Que iocun ditas summa nō potest esse solita ria. Si autem deus producit ali um aliquē de sua substētia qui sit deus perfectus sicut ipse est erit ibi summa societas et summa di lectio qꝛ diliget alterum a se pro ductum de sua natura infinitum.

Et productus diliget ip̄m producentem in infinitū. Et sic ibi erit mutua dilectio infinita et summa ex parte vtriusq3 et per p̄ns sūma et plena iocunditas. Si aūt deꝰ careat societate sue nature tunc carebit summa iocūditate quā n̄ potest habere sine ꝑducto ⁊ quā nō potest h̄re cū creatura de nihillo ꝑducta. ḡ vt in deo sit plena iocunditas necesse ꝙ producat aliquem alterum de suo proprio eē quē diligat sicut se ip̄3 ⁊ a quo diligatur in summo quod si non pōt tūc priuatur per suam impotenciā infita iocūditate quā n̄ potest habere q3 si nō potest producere de sua natura aliquā3 sibi cō formē tūc est deffectuosissimus in sua natura q3 nō potest illud qđ ē sibi melius dulcius amabiliꝰ. Et oīa ista sunt absurdissima q3 iam totum ꝯtrarium probatum est scilicet ꝙ nihil deo pōt defficere q3 ipse h3 ab eterno oīe cōplementum in se ipso et per p̄ns summa3 iocunditatem.

Quod ꝑ dare et ex plenitudie dandi manifestatur ī deo eterna productio de suo eē proprio ⁊ eternitate summa.

Quoniam aūt dare est in deo naturalissimu3 et sūme proprium. per naturam ipsius dare tamq̄ per illud qđ deo summe cō uenit probare possumꝰ in deo sūmam et eternam productionē et summam trinitatē. Sed oportet primo manifestare ꝙ de natura dei sit dare. hoc aūt ostendit primo per mūdi productionē q3 cuilibet rei dedit suu3 eē cōpletū iuxta suam naturam et suā capacitatem et quodl3 adimpleuit scđ3 ꝙ recipere potuit quod non fecisse nisi sua propria natura esset dare Et tn̄ nulla creatura sibi ꝑus dedit aliquid. Item etiā hoc oñdūt res ab eo producte que q̄to maiores et digniores sunt et superiores magis dant et nihil recipiūt vt videmꝰ ꝙ corpora celestia cō tinue et incessanter dāt istis inferioribus et in fluūt et nihil recipiunt ab eis et tn̄ nūq̄ diminuunt nec decrescūt in dādo nec vmq̄ cessant dare. Sicut sol incessanter dat suas in fluencias suu3 lumen et calorē istis inferioribus nec vmq̄ substrahit suā in fluanciam et hoc ostēdit ꝙ sūma nobilitas est dare et per p̄ns ꝙ in deo cū sit nobilissimꝰ et creator omniū est ip̄m dare in summo gradu. Et etiam inter hoīes nobiliorꝰ est magis dans. Sic igit̄ cōcludere possumus ꝙ dare est naturalissimū ꝑprissimū et deo cōueniētissimum

Et q3 idem est deo dare ꝙ esse ideo sicut esse suū est infinitū sine mensura. Ita necesse est ꝙ dare ī deo sit infinitū sine mēsura ⁊ ꝙ tota sua natura sit dare et ꝙ in infinitum elongatur a nō dare ⁊ per

cōsequēs nihil possit retinere qui det nec possit desinere dare. Jō necesse est ꝙ sit infinit⁹ dans ⁊ infinitus cōicās vt nō possit cogitari maior et etern⁹ dans. Nō autem pōt esse talis nisi det et cōicz totam suā substanciā et naturam infinitā et totū suum esse excellētissimū ⁊ nobilissimū vni alteri scz vt sit aliquis product⁹ ab ipo ⁊ eq̄ nobilis sicut ipe producēs qui sit per oia ei equal' ita magn⁹ sicut ipse in oibus perfectionib⁹. Et qꝛ maior est datio actualis ꝙ̄ potencialis et intrinseca ꝙ̄ extrinseca ⁊ sbālis ꝙ̄ accidētalis et de propria natura ꝙ̄ de nihilo. Jdeo necesse est ꝙ in deo sit ab eterno talis datio et per ꝯñs ꝓductio cōsubstancialis et actualis et alteri⁹ eq̄ nobilis sicut est producēs. Nā dare quod fit ex parte creatoris dum dat esse creaturis de nihilo ē quasi pūctus ⁊ nihil respectu infinite bonitatis sue et immēsitatis. Uñ maius est dare qñ dans cōicat alteri totā suā sbām et naturā nisi ḡ det totū suuz esse vt alter habeat sicut ipe nihil dat de suo proprio nec dat qd̄ meli⁹ est ymo retinet sibi totuz et iō summe auar⁹ est ⁊ summe retinēs et nō dans qꝛ esse ipsi⁹ creature est de nihilo et vertibile in nihil. Jdeo nō potest esse summū datū. Sic igr̄ vel deus ñ est deus vel necesse est ꝙ det totā suam naturā alteri ab ipo ꝓducto de se ipo vt nihil habeat quod ñ sit cōicatū et datum. et hoc ē summe manificēcie et sūme glosuz nihil habere nec velle habere quiz sit alteri cōicatū. Et sic ꝓbata ē eterna ꝓductio dei de suo eē ꝓpo

Quod ex predictis ꝯcluditur summa trinitas ꝑsonaꝝ in deo sūma trinitate est vnius esse simplicissimi et indiuisibilissimi.

Et qꝛ dare nō pōt esse sine recipere nec dās sine recipiēte et ideo necessario in esse ⁊ in natura diuina sūt duo. vn⁹ dans et alter recipiēs vn⁹ producēs ⁊ alius product⁹. Et qꝛ esse dei infinitum est indiuisibilissimū et sūme simplex et impartibile nō hñs ꝑtes et iō nō pōt vna pars dari et alia retineri. Sed totuz necesse ē ꝙ detur et cōicetur ⁊ totū recipiatur. Jdeo totū datur aut totū retinetur ꝓpter hoc dans et recipiēs hñs vnū eē reale indiuisibile vnā naturā tantūmodo et vnā et eād̄ sbām simplicissimā ⁊ in nullo differūt nisi qꝛ vn⁹ est dās et alter recipiens. hic habēs esse diuinuz a se ipo. iste ab alio hic producēs h̄ product⁹. Et qꝛ dans inq̄tū dās nō est recipiēs nec recipiens inꝙ̄tum recipiēs est dans nec producens est ipe product⁹ ymo necessario sunt duo realiter distincti. Jdeo iam iuenim⁹ in esse diuino duos realiter distictos ita ꝙ̄ vn⁹ nō est alius habentes idem esse.

Et qz totum esse diuinū datur et nihil retinetur quin cōicetur. Jō necessario ē ibi sūma coequalitas summa ꝯformitas sūma cōfigura litas sūma ꝯsbālitas germanitas et insepabilitas et hoc ex summa cōicabilitate et ꝑ ꝯñs summa co eternitas et eadē potestas ⁊ nihil plus in vno ꝙ̄ in alio de ꝑfectio ne. Nec est maior vn⁹ ꝙ̄ alius. qz dans et ꝓducens alter minor q̄a recipiēs ⁊ product⁹ qz idē esse est in ambob⁹ et iō sunt vnū essēcia liter et substencialiter et per ꝯñs sunt vn⁹ de⁹ tantum ⁊ nō duo dij quia nō hñt nisi vnū et idem esse numero indiuisum. Jtez nec vn⁹ est prior altero ſm̄ durationē ⁊ ali us posterior qz licet vn⁹ oriatur ⁊ ꝓducatur ab alio tñ simul sunt ab eterno qz ab eterno et sine inicio dans est dans ⁊ qz sua natura est dare et ideo ab eterno et sine ini cio est alius recipiēs in eadē na tura qz cōtinue et semꝑ sunt simꝉ dans ⁊ recipiēs nec possunt sepa rari. ideo istud dare ⁊ istud recipe re est sine principio et sine fine. Et semꝑ vnus est dans et alius reci piens nūꝙ̄ desinēs qz si desineret esse dans ⁊ producēs desineret es se. Ecce igitur iam cū dei adiuto rio inuenim⁹ vnam productio nem in natura diuina queq̄dem productio est naturalis ⁊ necessa ria siue per modū nature Et quia de⁹ ē spūalis et intellectualis na ture et tot⁹ est spūs ⁊ nullomō est corpus nec corporalis. Jō neces se est ꝙ producat et det naturā su am alteri ſm̄ modū nature intel lectualis et spūalis. et qz in oī na tura intellectuali est intellect⁹ et voluntas et intellect⁹ est naturaꝉ et operatur naturaliter et de ne cessitate. ⁊ volūtas est liberalis et nō necessaria et operatur libere ⁊ voluntarie. et ideo necesse est ꝙ ois productio que ē in natura di uina fit per modū intellect⁹ ⁊ vo luntatis naturalis vel volūtaria quia ois productio vel est intelle ctualis naturalis et necessaria vꝉ voluntaria et liberalis. Nec sunt alij modi producēdi nisi isti duo. prima aūt productio in esse diui no est naturalis et iō est ꝑ modū intellectus. vñ deus intelligendo suum esse ⁊ suā sbām producit ne cessario ymaginē et figurā sui esse et sue substancie sicut sol radium sui esse et coicat et dat sue yma gini totā sbām suā et qz ista ꝓdu ctio est per modum nature. iō vo catur gñatio. Et qz product⁹ est eque nobilis et per se subsistens si cut producēs et ē ꝑfecta ymago ideo vocatur filius ei⁹ et ꝓducēs vocatur pater. Et qz pater produ cit filium intelligēdo se. iō filius vocatur verbum patris et qz istō qō producitur ꝑ modū nature et intellect⁹ vocaꝉ verbū intellectua le siue noticia siue sapia. Et sic ꝓ

ductus per modū nature et itel-lect⁹ in diuino esse vocatur fili⁹ ymago et verbū patris. et q2 qui-libet est per se subsistēs ꝛ nature i tellectual' seu raciōalis. iō vtꝗ vo catur ꝑsona. et sic sūt due ꝑsone i diuina natura per vnā productō nem coequales et cooipotentes ꝛ coeterne nec pōt esse nisi vna pro ductio in deo per modū nature ꝛ per vnū modum q2 de⁹ producit naturaliter tm̄ ꝙtū potest ꝛ ꝭm̄ to tam suam virtutē. Et iō q2 ē pur⁹ actus et infinite actiu⁹ totū quic quid pōt per modū natu?e produ cit in vna vice iō nō pōt e sse nisi vnus product⁹ ꝑ modum nature et sufficit ei vn⁹ productus q2 in isto teriatur tota productio nec pater pōt vltra producere ꝑ istu3 modum q2 producit quicq̄d po-tuit ꝑ modum nature et sufficit ei vnus product⁹ et vn⁹ fili⁹ ꝛ vna productio per istū modu3 q2 pro ducens est infinit⁹ et productio ē infinita et sic nō pōt esse nisi vn⁹ sol⁹ fili⁹ vna ymago vnū ꝟbū p̄ris.

Quod productō ꝑ modū intel lect⁹ ꝛ nature iam repta maīfestat nobis de necessitate eē i deo aliā productionem per alium modu3 sc3 ꝑ modū voluntatis ꝛ libertat[is]

Et q2 semp oportet nos ꝓ-cedere ordinate ꝛ de ḡdu in gradum. iō per istā productionē summā et infinitā dei gr̄a inuētā debem⁹ vlterius currere ad inue nien dum si est in esse diuino alia productio. Et q2 pater dans ē in-telligens. et filius product⁹ ꝛ re-cipiens est similiter intelligens ꝛ nō ignorās. Et ex dare ꝛ recipere cū sint ꝑfectissima oportet ꝙ seq̄-tur et procedat aliud q̄ non est dare neꝗ recipere sc3 amor. Igit̄ cū in natura diuina sit dare et re-cipere. et dans et recipiens opor tet ꝙ ꝓcedat amor a dante in reci pientem et a recipiente in dantē et sic est ibi processio amoris. ab vno in alterum et ecōuerso. Et sic est ibi tertia res ꝓducta sc3 amor que quidem res nō est pater dās nec fili⁹ recipiens s3 procedit ex ambobus. vnde pater nō potest nō amare suam ymaginem suum filium ab ipo productum cui de-dit omne quod habet. Nec filius potest nō amare patrem qui ge-nuit eū equalem per oīa sibi. Et sic ꝑ productionē primā inueni-mus scđam. et prima probat ꝛ ma nifestat scđam et sic sūt due pro-ductiones in natura diuina mul tum differentes. quia scđa est ꝑ modū voluntatis et libertatis q2 productus per istā productione3 est amor vł caritas qui amor a vo luntate procedit. Rurs⁹ ista scđa ꝓductio fit a duob⁹ siml' sc3 a p̄re et filio q2 ambo producūt tertiu3 s3 ꝑma ꝓductio fit ab vno tm̄ sc3 a p̄re. Sed q2 pater nō est prior filio sed ab eterno simul sunt.

Ideo nō prius ꝓcedit amor a patre in filiū ꝙ a filio in patrē. Ideo nō sunt due ꝓductiones amoris patris et filij ſꝫ vna tm̄. Ideo producitur amor ab ambobus et per vnum modū. Rursus sicut ꝓductum per modū nature et intellectus noīatur ymago verbū ⁊ filius et ymago noīat ipsum tamꝙ similitudinē expressā et cōformē. verbum noīat ipm̄ tāꝙ similitudinem expssiuā et intellectualē et filius tāꝙ similitudinē per se subsistentē et ꝑnālem. Ita productus per modū volūtatis et libertatis nomiatur donuꝫ amor seu caritas seu nexus seu vinculū et spūſſanct⁹ patris et filij qꝛ ista sūt voluntaria. Et donuꝫ noīat ipm̄ vt voluntariū donū seu datuꝫ amor caritas nexus vinculū noīat ipm̄ vt donū voluntariū primuꝫ ⁊ principium spūſſanct⁹ noīat ipm̄ vt donū voluntariuꝫ primū et per se subsistēs siue ypostaticū qd̄ idem est. Ecce ergo distinctos mōs ꝓducēdi et duos ꝓductos distinctos realiter qui sunt equales in oībus qꝛ hn̄t eandē essenciā ⁊ idē esse in diuisū. Sicut em̄ filius est equalis ꝑ oia patri nec vn⁹ maior altero. Ita spūſſanct⁹ ē equal' ꝑ oīa patri et filio qꝛ producit̃ ab ambobus neqꝫ est posterior eis ꝓpter hoc qꝛ est etern⁹ qꝛ ab eterno siml' sūt. Nā ibi nō est ordo durationis ſꝫ tm̄ ordo originis. Jō pater est prim⁹ qꝛ a nullo recipit esse diuinū nec oritur ab aliquo filius est scd̄s qꝛ primo oritur a patre nō ꝑoritate durationis. Spūſſanct⁹ est tertius qꝛ ab ambobus procedit et tn̄ oēs tres equales sūt qꝛ hn̄t idem esse diuinum eandē substenciā indiuisaꝫ Sed per tres modos qꝛ pater tā ꝙ fons hꝫ a se et ꝑ modū dantis tm̄ filius hꝫ esse diuinū per mod̄ recipiētis ab alio ad modū generationis et ꝗcquid hꝫ tamꝙ datum ei a patre hꝫ. Sed spūſſanctus hꝫ diuinū esse per modum ꝓcedētis ab vtroqꝫ seu producti ab vtroqꝫ ad modū voluntatis. Ideo sua productio vocatur processio seu spiratio et sic in esse diuino est v̄a origo et v̄a distinctio ⁊ tn̄ idem esse nec est ꝑoritas nec posterioritas durationis nec processio sicut ptꝫ in sole qꝛ ꝙuis radij et oriātur a sole tn̄ nō prius ē sol ꝙ radius et similiter de igne qꝛ licet splēdor ⁊ calor oriātur ab igne tn̄ simul sunt nec ignis ē prior suo splēdore et calore. Sic igitur pater filius et spūſſanct⁹ eq̄les sunt et pater infinit⁹ filius infinitus spūſſanct⁹ infinit⁹ qꝛ necesse ē ꝙ amor ꝗ procedit a patre in filiū et ecōuerso sit infinit⁹ ꝗa pater amat filiū ꝙtū pōt et filius amat patrē ꝙtū pōt Ecce igr̃ qualiter necesse ē ponere et recto ordine cū dei auxilio īuenim⁹ in eē

diuino duas eternas ꝓductio-
nes indesinētes ⁊ tres ꝑsonas rea
les eq̄les distinctas et tn̄ nō ē ni-
si vna sb̄a vna natura vnū esse in
diuisuȝ infinitū in tribus.

Quod hō pōt ꝑduci ad ꝯcedē
dū ꝙ vna ⁊ eadē sb̄a infinita indi
uisa pōt eē in trib⁹ realiter distin
ctis ꝙ̄uis sit in cōp̄hensibile ab
homine.

Uoniā aūt valde incompre
hēsibile ē intellectui hūano
ꝙ vna eað sb̄a indiuisa realr̄ sit
in plurib⁹ iō hic ꝑ aliqua iam no
bis nota in reb⁹ creatis fit maīfe
statio vt nō videat̄ īpossibile ymo
valde possibile. Si em̄ vna natu
ra creata de nihilo finita eadem
spē ȝ nō nūo potest esse in pluri-
bus realiter qð patet qꝛ vna natu
ra hūa est in plurib⁹ realr̄ eað spē
vt in petro et iohāne. Quare igr̄
nō debem⁹ credere vnū ḡduȝ ma
ioꝛē in vnitate in eē ipi nature in
create infinite sine mēsura exn̄ti ⁊
sic ꝙ ipa natura diuina vna nūo
indiuisa realir̄ sit ⁊ possit eē i plu-
rib⁹ ꝑsonis realr̄ distinctis. Un̄
maioꝛ vnitas et idētitas et supra
vnitatē in spē ē vnitas in nūo. igr̄
sicut natura diuina īcreata ⁊ infi-
nita ascēdit sup naturā creatam ⁊
finitā sine mēsura. ita vnitas natu
re infinite ⁊ increate ascendit sup
vnitatē nature finite et create et
hoc sine mensura. ḡ postꝙ̄ natura
creata eað spē iuenit̄ realr̄ i plu-
ribus et eis nō repughat. igr̄ ipa
natura infinita eodē numero rea
liter īuenitur in trib⁹ ꝑsonis ⁊ si-
bi nō repugnat. Itē vbi amoꝛ
vnitas ibi maioꝛ perfectio maioꝛ
cōcoꝛdia maioꝛ pax et inter ꝑso-
nas diuinas necesse est ꝙ sit sum
ma vnitas qua nō possit esse ma-
ioꝛ nec cogitari et illa ē ꝙ sit vna
sb̄a numero in trib⁹ aliter nō esset
maxima vnitas nec maioꝛ q̄ pos-
sit esse et cogitari nec maioꝛ ꝙ̄ in
ter ꝑsonas creatas sicut inter ho
minem et hoīem et sic possibile es
set diuisio et discoꝛdia inter ꝑso-
nas diuina sicut inter hoīes vel
posset intelligi esse qð ē impossibi
le. Sicut ḡ necesse est esse plurali
tatem ꝑsonaꝝ in sūma natura di
uina. Ita necesse ē eē summā vni
tatē inter ꝑsonas diuinas. Hebȝ
aūt hō hoc ꝯcedere licet nō possit
cōp̄hēdere quō pōt esse qꝛ non
sequit̄ ꝙ si nō possit cōp̄hēdi ab
hoīe ꝙ ita nō sit. vn̄ multa hō co-
gnoscit per experienciā que tn̄ n̄
potest cōp̄hēdere ꝑ rōnem qūo
est vt vidȝ hō ꝙ aīa et coꝛp⁹ cum
sint ita diuerse nature faciūt vnā
ꝑsonaȝ. et tn̄ qūo hoc pōt fieri rō
humana nō pōt cōp̄hendere.

Si igr̄ istud est incōp̄hensibile
quomō fit ꝙ tn̄ hō cognoscit per
experienciā ꝙ̄tomagis istud per
nullā experienciā hūanaȝ potest
videri. Et etiā multa pōt hō per
racionē cognoscere que tn̄ ꝑ expe

rientiā nullomō pōt videre vt rō ꝓbat vt qō idē ē posse itelligere ⁊ velle et sūt idē qō eē in deo ⁊ tria sunt vnū. ⁊ tn̄ quō hoc pōt eē nullus pōt cōprehēdere tm̄ em̄ est incōphēsibile ꝙ esse dei sit hec tria scȝ posse itelligere ⁊ velle ⁊ ꝙ tres psone sit vna sbā et vnū esse et tn̄ primum omnes concedunt.

Quō oīa q̄ ꝓbata sūt ð diuinaꝝ psonaꝝ pluralitate ⁊ vnitate pn̄t maifestari per verbum actiuuȝ ⁊ passiuum in gramatica.

Uoniā aūt oīa pdicta sunt altissima et sup nr̄m intellectum. Ideo vt fiāt aliq̄liter nobis ꝓportionata debēt declarari per exēpla q̄ maxime sunt nobis familirissima. Et cū quilȝ cleric⁹ habeat noticiā a puericia de v̄bo actiuo et passiuo iō p ista que quilibȝ cognoscit de ipis erit valde ꝯgruum ascēdere ad intelligendū illa que dicta sūt et est exēpluȝ valde ꝯueniēs et nos illuīans et cōparatio multū ꝓpinqua. vn̄ sicut se hȝ verbū actiuuȝ ad passiuum et ecōuerso sic se hȝ in diuinis pater ad filium et ecōuerso qꝛ pater est actiuum et psona actiua et filius est passiuū et psona passiua. Sicut em̄ verbū actiuū est plenuȝ ⁊ pfectum v̄bū et a nullo alio orit̄ nec producit̄ inq̄tū v̄bum actiuū est ymo est primum in se ipo. ita pater in deitate est plen⁹ de⁹ et pfect⁹ de⁹ nec a nullo alio ꝓducit̄ ymo est psona pma et primū principium in esse diuino. Et sicut verbum actiuū de se ipo hȝ plenam significationē ⁊ suū totū significatum cōtinet in ipo ita pater de se ipo hȝ plenā deitatē et totū eē diuinū cōtinet in se ipo. vn̄ significatum et res significata v̄bi actiui est sicut esse diuinū seu sbā diuina in patre. Et sicut v̄bum actiuū q̄uis ex seipo sit pfectum et plenū producit ex se ipo v̄bū passiuum ita ꝙ passiuum orit̄ ab actiuo et nō ecōuerso et est scd̄m et n̄ primū et actiuum est primū et nō scd̄m ita pater q̄uis ex se ipo sit pfect⁹ et plen⁹ de⁹ producit de se ipo filiū tanq̄ suuȝ passiuū et fili⁹ orit̄ a patre tanq̄ a suo actiuo ⁊ n̄ ecōuerso et fili⁹ est scd̄a psona ⁊ n̄ prima et pater prima psona et nō scd̄a. Et sicut verbū actiuū de necessitate producit suū passiuuȝ Ita ꝙ impossibile est esse v̄bū actiuuȝ quim producat suū passiuū et simul sunt v̄bū actiuuȝ et passiuum qꝛ nō est pus v̄bū actiuum q̄ passiuuȝ qꝛ actiuuȝ nō pōt esse sine passiuo nec pri⁹ est actiuū vt postea habeat passiuum sȝ simul sunt vel nō sūt. Ita pater qui ē totus actiuus de necessitate producit suū filiuȝ passiuū. ita ꝙ impossibile est esse deum actiuū qui ꝓducat suū passiuū nec est primus pater actiu⁹ q̄ fili⁹ passiu⁹. Itē sicut verbū actiuū cōicat suo ver

bo passiuo dum ipm pducit quic qd h3 sc3 totũ suũ significatũ ⁊ qc quid se tenet ex parte rei significa te et oia sibi cõicat dẽpto suo pro prio mõ et sua ppietate per quã est actiuũ q: suũ proprium modũ nõ põt cõicare. Et iõ similiter ver bum passiuũ h3 suũ ppriũ modũ ⁊ suã ppietatẽ quã nõ h3 actiuũ q: actiuũ nõ ẽ passiuum nec passi uum actiuũ. Sed tñ oia alia sunt cõia demptis pprijs modis q̃ nõ possunt siml' stare in codẽ. Et ideo necesse ẽ q sint duo verba nec pñt esse vnũ verbum et tñ hñt vnũ et idẽ significatũ ⁊ eãd rẽ significãt et nihil est in actiuo qn sit in pas siuo verbo s3 sub alio mõ et sic v bum actiuum et passiuũ sunt duo verba et distincta ppter duas p prietates distinctas que non pñt esse simul in codẽ. Jta similiter in diuino esse pater qui est tot⁹ acti u⁹ cõicat suo filio passiuo dũ ip3 pducit qcqd h3 ⁊ totã suã essẽciã ⁊ totũ eẽ ⁊ qcquid se tenet ex par te ipi⁹ esse et essencie diuine et sic oia cõicat dempto suo pprio mõ et sua ppietate actiua per quam pater est actiuus q: nõ põt cõica re suã propriam ppietatem. ⁊ si militer filius su⁹ passiuus h3 suũ modum pprium et suã ppietatẽ passiuã correspondentẽ ppietati actiue patris quã ppietatẽ passi uam nõ põt habere pater et ideo pater non est fili⁹ tñ oia alia sunt cõia dẽptis pprijs modis qui nõ possunt stare simul in eadem per sona. Et omnia que sunt in pa tre sub modo actiuo et proprieta te paternali sunt in filio sub mo do passiuo et proprietate filiali. et sic necessario sunt duo distincti pater et filius propter duas i cõ municabiles proprietates. Jtẽ sicut verbũ passium per omnia ẽ equale suo verbo actiuo nec vnũ est maius altero quia in verbo ac uo reperitur significatum et mo dus proprius significandi. Et in verbo passiuo reperitur simili ter idem significatum et propri⁹ modus significandi ita q vnum et idem significatum sub duobus modis equalib⁹. Jta cõformit' per omnia filius est equalis pa tri nec vnus est maior altero qa in patre non est nisi esse diuinum et proprius modus. et in filio idẽ est esse diuinu3 et suus proprius modus ita q idem esse sub duo bus modis equalibus et vtrobi q idem esse et vtrobiq3 proprie tas s3 non eadem sed correspon dens et sic tantum est in vno si cut in altero.

Jtem sicut nos videm⁹ q ver bum actiuum ingtum actiuũ h3 vnum proprium casum scilicet ac cusatiuũ et hoc est sibi propriũ in qtum actiuũ et iõ nũq cõicat il lũ accusatiuum suo vbo passiuo. Et similiter ingtu3 passiuũ hab3

suũ ꝓpriũ casũ scȝ ablatiuũ quã ñ
hȝ actiuum. ymo isti casus sunt
incõicabiles inter ip̃a qꝛ ꝯueniũt
eis ꝑ suas discretas ꝓprietates.
Sed tñ si verbũ actiuũ hȝ aliquẽ
aliũ casum vltra ꝓprium accusati
uũ vt gtm̃ vł datiuũ actm̃ vł abla
tiuuȝ quia illud nõ habet inquã
tum actiuum ẽ nec rõe sui propꝛij
modi significãdi sȝ rõe sui signifi-
cati et rei significate vt v̓bigr̃a ac
cuso p̃ter propriũ actm̃ hȝ gtm̃ vt
accuso te sceleris. Et do hȝ dctm̃
vt do tibi panẽ. Et doceo aliũ ac-
cusatiuum vt doceo te gramaticã
Et audio abltm̃ vt audio lectionẽ
a magistro. totũ et q̇cquid hȝ acti
uum p̃ter suũ ꝓpriũ actm̃ hȝ et su
um passiuũ p̃ter suum ablatiuũ ⁊
sic actiuum totũ qd̓ hȝ cõicat suo
passiuo et sic p̓mo hȝ actiuũ ⁊ se-
cundo passiuũ. Jõ dicimus accu
sor a te sceleris. filiꝰ daᷣ tibi a pa
tre. doceor a te gramaticaȝ. lectio
audiᷣ a me a magistro. Et cã huiꝰ
est qꝛ hñt idẽ significatũ et eandẽ
rem et illi casꝰ se tenẽt ex parte si-
gnificati et rei significate et ñ ex
parte mõi propꝛij significãdi. Jõ
sunt cões casus. Jta cõformiᷣ
in deitate pater inḡtũ pater ẽ ac-
tiuꝰ et hȝ aliqua que ei soli cõue-
niunt vt esse pꝛimũ pꝛĩcipiũ non
de aliquo pꝛincipio in deitate eẽ
a se ⁊ nõ ab alio esse innascibile eẽ
ip̃roductũ esse p̓mã ꝑsonã simili-
ter generare. Et qꝛ ista ꝯueniunt
ei ꝑ suum modũ ꝓpꝛiuȝ inḡtũ pa
ter nõ cõicat ea suo filio passiuo
ꝓducto ab ip̃o. Et similiᷣ filiꝰ in
ḡtũ filius et passiuꝰ hȝ aliqua q̃
sibi soli cõueniũt vt esse productũ
ꝑ modũ nature et intellectꝰ eẽ na
tum esse scd̓am ꝑsonã esse ymagi
nem esse verbũ. qꝛ ista cõueniunt
ei per suũ propꝛiũ modũ. Jõ solꝰ
hȝ. Sed tñ q̇cquid hȝ pater inḡ
tum deꝰ ex parte ipsius esse et es-
sentie et oĩs ꝓprietates q̃ cõue-
niunt esse diuino totũ cõicat suo
filio. Et ideo qꝛ eternitas oĩpoten
cia summa sap̃ia sũma bonitas ve
ritas vita et multa alia que se te-
nẽt ex ꝑte eẽ et essencie ⁊ ꝯueniũt
patri inquãtũ deꝰ ẽ iõ oĩa illa cõi
cat suo filio et sũt cõia et nõ pro-
pꝛia. Preterea sicut verbũ passi-
uum q̇cquid hȝ vt datũ et recep-
tum hȝ ⁊ tñ hȝ totũ q̇cquid hȝ ac
tiuum. Jta filiꝰ q̇cquid hȝ vt da
tum et receptũ hȝ et tñ totum hȝ
q̇cquid pater hȝ. Et si verbum
actiuum esset ab eterno necesse ẽ
verbũ passiuũ esse ab eterno. ⁊ qꝛ
pater est ab eterno necesse est fili-
um esse ab eterno. Et sicut vnuȝ
verbũ actium nõ hȝ nisi vnũ ver
bum passiuum nec potest habere
ymo sufficit ei. Jta pater non hȝ
nisi vnũ filium nec põt alium ha
bere qꝛ sufficit ei. Ecce igitur
qualiter est magna similitudo in-
ter patrẽ ⁊ filiũ ab vna parte ⁊ ver
bũ actiuũ ⁊ passiuũ ab alia parte

Ita q multum relucet nobis mi-sterium diuinaꝝ personarum in ista cōparatione q: vtrobiq3 vnū et idem cōe et due ꝓprietates et v̄bo actiuo ⁊ passiuo io significatū et duo modi. Nā idē significatū intelligo dū dico amo et amor s3 sub duob⁹ modis significandi Similiter in patre et filio est eadē essencia cōis ⁊ duo modi seu due ꝓprietates. Et sicut in verbo actiuo et passiuo est opatio intellectualis ita in patre et filio. q: pater intelligēdo gignit filiū et ꝑducit sicut verbū actiuū per virtutē3 intellect⁹ ꝑducit verbum passiuum de necessitate. Et sic habem⁹ exēplum valde ꝯueniens et familiare ad duas personas diuinas.

Sed q: verbū actiuu3 et passiuum nō sunt res intelligētes io n̄ ꝑducunt amorē inter se. Sed tn̄ si verbū actiuum intelligeret suū passiuū ipm diligeret tanq̄ ymaginē suam. et verbū passiuu3 diligeret suū actiuū q: ab ipo h3 oia et sic esset ibi similitudo tertie ꝑsone in trinitate sc3 spūssancti q: actiuū et passiuū semp sunt in simul. Ideo in simul semp ꝑducerent vnū amorem. Sed tn̄ largo modo possum⁹ cōparare verbu3 impersonale passiue vocis ipi spiritui sancto q: verbū actiuū ⁊ passiuum ꝑducunt ipm impsonale ⁊ ab eis ꝓcedit ⁊ sumit oia que h3 et est tertiū verbū ꝑductū ab eis vnde capit vocem passiuā a passiuo et significationē actiuā ab actiuo nec h3 suū ꝓpriuū modum significandi et suā ꝓprietatē ab actiuo passiuo et nō est actiuu3 nec passiuū vn̄ distinguit̄ ob actiuo ⁊ passiuo q: significat indeterīate sine certa persona et sine numero ⁊ tn̄ h3 idē significatū et eandē re3 significat qō significat actiuu3 ⁊ passiuū et idē signat̄ vt cū dicit̄ legit lectionē et cū dicitur ꝑsonalit̄ lectio legitur et legit̄ ipersonalit̄ sumptū s3 tn̄ non eodē modo ⁊ sic est idē significatū ⁊ tres modi ⁊ iō sunt tria verba distincta et sic applica per te ipsum.

Generalis epilogatio.

Ecolligentes igit̄ in generali oia que manifestata sunt nobis ꝑ scalē quattuor graduu3 nature nec possum⁹ videre q̄liter per cōparationem hois qui est in quarto ḡdu ad alias res iferiores seu ad alios tres gradus inferiores et ipsoꝝ adinuicē et hoc ꝑm̄ cōuenientiam generalē ascendimus ad cognitionē vnius nature supreme infinite que ē sup hoīe3 et qualis sit et quanta. Inuenim⁹ in illa natura suprema esse viuere sentire et intelligere aliud q̄ in scala nature et ibi. fecim⁹ aliam scalam incipiēdo ab ipo esse diuino ⁊ procedēdo ad alios tres gradus. Et cognouim⁹ q in illa natura sūma que ē de⁹ noster idē

est esse qđ viuere qđ sentire qđ intelligere. Rursū inueim⁹ istud eē in pductū nō acceptū sȝ eternuȝ et ꝙ ab illo esse eterno et ab illa natura est pductū totū esse mundi et tota scala nature et hoc đ nihilo ꝛ de nouo etiā p istā pductōnē mundi de nihilo iam inuentā ascendim⁹ ad vnā aliā pductionem nobilissimā et eternā et ipaȝ pclusim⁹ esse que ē in ipo esse diuino per quā inueim⁹ in natura diuina esse necessario duas psonas eternas et deū de deo esse pductū et hoc p modū nature. Rursum per istā pductionē quā inuenim⁹ i eē diuio p modū nature repim⁹ ibiđ eē necessario aliā pductionē de esse diuino que est p modum volūtatis ꝛ libertatis p quā producit̄ tertia psona in esse diuino. Et sic in generali per scalē nature inuenim⁹ quattuor scȝ esse diuinū et tres pductiones et tria pducta adeo. Prima productō inuenta est pductio mūdi đ nihillo extra se. scđa productio est productio dei de deo intra se ab eterno per modū nature. tertia pductio est dei natura diuina p modū voluntatis et iste due sūt eterne sine principio et sine nūꝗ cessātes.
Tria igr̄ sūt pducta scȝ mūd⁹ filius dei et spūssanct⁹. Et vnū i productum scȝ pater filius a patre. Et a patre et filio spūssanct⁹. Et a patre et filio et spūsācto tanꝗ ab vno deo mund⁹ ē product⁹. Et ex istis oibus possum⁹ cōcludere talez diuisionē in qua claudūtur oia Omē qđ est vel ē ab eterno et a se ipo vel non est ab eterno nec a se ipo vl' ē ab eterno et nō a semetipo sȝ ab alio. in prima parte dionis est pater. in scđa mund⁹. in tertia filius et spūssant⁹. Et sic p istum processum inueim⁹ deū trinū et vnū. vnū in essentia ꝛ trinū in psonis a quo oia in quo oia et p quē oia viuūt. Qui viuit et regnat in secula seculorum benedictus. amen.

Sequitur de cōparatione hominis q̄ est in quarto gradu ad alias res inferiores triū graduū ꝟm cōuenientiam specialem et de fructu qui inde colligitur.

Onsiderata ꝯparatione hominis ad res inferiores trium graduū ꝟm ꝯuenienciā generalē ex qua collect⁹ est fruct⁹ iestimabilis. Et qꝛ adhuc est alia ꝯueniencia et similitudo spālis. Ideo nūc cōsideranda est. vñ homo hȝ cōuenientiā ꝛ similitudinē specialem vltra generalem. Primo cū rebus que sunt in primo gradu que tantum hn̄t esse scȝ cū elementis et corporib⁹ celestib⁹ qꝛ sicut ista sunt ordinata inter se sic hō in se ipso. Nam in illis que hn̄t esse tātum nobiliora et digniora sūt superius ꝛ altius. Et minus nobilia

et min⁹ digna sunt inferi⁹ et infi-
ma vt celū sursū terra et elemēta
deorsum. Et inter elemēta similit̄
quia terra minus digna et ideo
infima. et aqua que est dignior q̄
terra superior et aer q̄ aqua ⁊ ignis
q̄ aer. Ita similiter in corpore ho-
minis caput est supremū in altissi-
mo loco q2 nobilissimū et dignissi-
mum inter mēbra exteriora ⁊ alia
mēbra min⁹ digna sunt infima vt
pedes. Et sicut terra q2 īfima por-
tat alia elemēta ita pedes qui sūt
infimi portant oīa alia mēbra. Si-
cut ḡ inter elemēta est superi⁹ ⁊ in-
ferius ita in hoīe. Item sicut supe-
riora corpora et celestia regūt in-
feriora corpora. ita mēbra superio-
ra sicut caput et man⁹ regunt in-
feriora. Et sicut inter corpora ce-
lestia sol influit oībus alijs et dat
eis lumē et vitā oībus corporib⁹
viuentibus. Ideo existit in me-
dio septem planetaꝝ et influit su-
perius ⁊ inferius sedēs im medio
eorum. Ita in homine cor in-
fluit vitam et calorem naturali-
ter omnibus membris et existit
collocatum in medio et ibi sedet
influens super ius ⁊ inferius.

Ecce ergo magnam conue-
nientiam et similitudinem.

De conueniencia homīs spā-
li ad res secundi gradus que hn̄t
tantum viuere cum esse.

Hhuc aūt tu hō habes ma-
gnam similitudinem cū re-
bus secundi grad⁹ scilicet cū plā-
tis arboribus et herbis quia si-
cut semen et granum de quo est
talis arbor siue planta ponitur et
seminatur in terra et ibi claudit̄
per certum tempus tamq̄ in ven-
tre. Ita granum et semen de quo
tu homo pululas ponitur et semi-
natur in terra sine agro id est in vē-
tre matris tue et ibi clauditur.
Et sicut istud granum siue semen
de quo nascitur arbor vel planta
recipit materiam et aumentum d̄
terra. vn̄ fiunt radices truncus et
oīa alia. Ita istud granum d̄ quo
tu pululas recipit materiā et aug-
mentū de terra sua sc3 de sangui-
ne menstruo mulieris in ventre
vnde membrat fiunt et crescunt.
Et sicut de vno semine siue grano
modico arboris in quo nulla ē di-
uersitas apparens sed magna si-
militudo exeunt et pululāt tot di-
uersa sicut sūt radices lignum trū-
cus cortex medula frondes folia
flores fructus semina. Ita cō-
formiter de illo modico grano et
semine patris tui in quo nulla est
dissimilitudo nec diuersitas exe-
unt et pululant tot diuersa innu-
merabilia et mirabilia membra q̄
habes exteriora ⁊ interiora. Si-
cut sunt caput occuli aures nas⁹
os dētes lingua brachia manus
digiti dissimiles tibie pedes ossa

dura carnes molles nerui arterie vene cor epar splē stomac⁹ pulmo renes intestina que oīa exeūt et pululant ex modico semie patris. Ex quo potes cōcludere ꝙ tu hō es opus magnū dei qui de ita modico grano tot membra diuersa et mirabilia extraxit. Et ꝙ iste idē qui de vno grano in arborib⁹ ordinauit fieri tot diuersitates in numerabiles et mirabiles sicut radices trūcum frondes etc. Ipemet ordinauit ꝙ de ita modico grano patris tot mirabilia et diuersa mēbra sicut sunt in corpore tuo exierūt. Quis em̄ ordinauit ꝙ tot partes et nō plures ⁊ tales pulularēt de illo modico grano arboris. Et ꝙ tot mēbra ⁊ nō plura et talia taliter disposita et mēsurata inter se sic ꝓportionata cū mēsura in certo numero in certo mō exirēt de isto modico grano patris in due man⁹ quinqꝫ digiti in qualibet diuersi duo occuli et ñ plures nec pautiores caput altū et sic de alijs. Quis ita ordinauit fabricauit disposuit mēsurauit collocauit cuiꝫ que suū officium tribuit. Nōne iste idē qui in arboribus ordinauit similit̄ et in hoibus. Nō ḡ pater tuus nec mater tua formauerūt ista mēbra q̄a ipsis nescientibus et dormiētib⁹ mēbra formātur occulte in vtero et multotiēs fit generatio patre ⁊ matre nollētibus et qñ vollūt nō fit. Nōne aūt manifestissime ⁊ darissime maīfestatur in formatōne tui corporis potentia immēsa sapiencia mirabilis et bonitas benignissima tui creatoris q̄ sic potenter sic rōnabiliter cū maxima sapia et bonitate oīa membra tui corporis organizauit disposuit distinxit diuisit et mēsurauit dulcit̄ et in sensibiliter matre nō senciēte ita pulcherrime sup oīa mundi corpora. Item sicut hō operat̄ ita rōnabiliter et per in tellectum opera sua ordinate ꝓcedendo sine īpetu vnū post aliud faciendo et vnū ꝓpter aliud donec pueniat ad finē intentū. ita similiter arbores et plāte operātur ad modū rationis et intellect⁹ sine impetu ordinate ꝓcedendo ⁊ vnū post aliud operādo ac si cognocerēt finē ad quē tendūt vt producāt folia post flores et fruct⁹. ⁊ qñ fructus est matur⁹ cessat operari exterius ꝑterea arbores et plāte seminant̄ nascūtur nutriunt̄ ipis nesciētib⁹ Ita hō te nesciente ⁊ ignorāte fuisti semiatus plātatus generatus natus nutrit⁹ et sic mirabilit̄ formatus. Igitur bene es similis arboribus et plātis. Iteꝫ sicut totum augmētū quod hñt arbores receperūt a terra mixta cū aqua ⁊ recipiūt cōtinue. Ita tota magnitudo tui corporis venit d̄ ipsa terra mixta cū aqua et alijs element̄ scꝫ decibis et potib⁹ sumptis de

terra et aqua.

De similitudine et conuenien cia speciali hominis ad res tertij gradus que sunt aialia bruta.

Ed adhuc homo natus est magis similis aialibus brutis ꝙ arboribus et plantis et maiorem conuenientiaꝫ hꝫ cū eis. Nam sicut ista generant per coytum et per masculū et femelleꝫ in vtero et ibidem mēbra aialiū formantur. Ita tu homo generaris in coytu et per masculū et femellam in vtero matris tue. Et sicut aialia habent caput et occulos aures os linguam dentes pedes tibias colluꝫ cor iecur splen ventrem et sic de alijs ita tu hō omia ista habes. Et sicut per se ambulant de loco ad locū vident audiunt viuunt cōmedunt nutriunt digerunt in stomaco expellūt superfluitates dormiūt vigilāt quiescūt lassantur. Ita etiam tu homo oia ista habes.

Item ē alia magna cōuenien cia hois cū aialibus arboribus ⁊ plātis q: sicut arbores plāte ⁊ herbe et etiā aialia reuertūtur in terram. Ita corpus hois reuetitur i terrā. ꝙ de terra sumptuꝫ erat. Eadem igiť ē materia tui corporis arborꝝ plantarꝝ et aialiū postꝙ reuertuntur in eandem materiam tecum.

Generalis vtilis colligitur ex ista cōparatione speciali.

Uid aūt colligere debemus ex ista cōparatione et conueniēcia spāli hois ad alios gdꝰ. quid significāt oia ista quid dicunt quid loquuntur nobis Nōne oia ista et hec spālis cōueniencia et hec similitudo arguūt et dicūt primo ꝙ tm̄ est vnꝰ et idē artifex vnꝰ et idem dn̄s vnus ordinator oīm illorꝝ graduū vnum cōsiliuꝫ vna puidēcia. scdo arguūt summam potenciā summā sapienciā et summā bonitatē eiusdē. arguit ergo vnitas artificis sūme potentis summe sapientis et optimi. Nō eñ eēt tanta cōueniencia et similitudo hois cū arboribꝰ plātis et aialibus si essent duo ꝯsilia in rebus duo rectores duo artifices nec opera arborꝝ et plātarꝝ sic ordinate procederēt et rōnabiliter ad modū operum hūanorū nec eis assimilarētur nisi iste ideꝫ regeret et dirigeret opera ipsarū arborꝝ et plātarꝝ qui dedit homi rōnem. vnus est ꝙ qui dedit hoi intellectū et qui dirigit opera arborum que fiūt ad modū intellectus cū in arboribus et plantis nō sit ratio nec intellectꝰ Sed multo fortius vnitas materie et idēptitas tam hominum ꝙ aialium et arborꝝ arguit vnitatē artificis cū ergo eadem sit materia hominuꝫ aialium et plantarꝝ oia reuertunť in terram et per ꝯn̄s de terra facta sunt a principio oia. Sicut

nix sumpta est de aqua q2 reuertitˀ in aquã et gelu et sal similiter.
Sed tñ nec hõ seu corpus hoĩs per se ipm factuȝ est de terra nec tot spẽs aĩalium per se facte sũt d̃ terra nec tot spẽs arborꝝ et plantarum nec ipa fecerũt se ipa d̃ terra. hoc em̃ est opꝰ alicuiꝰ hñtis artem sapienciã et intellectum. Sequitur ḡ q͞p vnus est artifex qui d̃ eadeȝ materia oĩa ista fabricauit Quia si essent duo cõtrarij nõ cõuenirẽt in eadẽ arte formandi nec esset tanta similitudo nec eadẽ eẽt materia q2 vnus nõ cõicaret materiam alteri. Jtẽ ondĩtur et ꝯcluditur sũma potencia et sapĩa summa bonitas sũmi artificis qui de vna ⁊ eadẽ materia tot inũabl̃es ⁊ mirabl̃es ⁊ diuersas spẽs ꝓducere potuit et sciuit et voluit. vide qd̃ spẽs plantaꝝ arborꝝ et herbaruȝ Et quot spẽs auium. et tñ oĩa de eadem materia. Sed mlto mirarabilius est de materia tã vili infima ⁊ grossissima posse et scire formare tam nobile corpꝰ sicut ẽ corpus humanũ quod est capax aĩe racionalis intelligẽtis que ẽ ymago summi artificis. vide quanta distantia ẽ in nobilitate inter terrã et corpus humanũ. maior em̃ est subtilitas et sapĩa atq3 potencia de materia vili et infima scire et posse formare res nobiles q͞p de materia nobili. Ergo tu hõ certitudinaliter argue summã potenciã summã sapienciam cõditoris seu creatoris tui ⁊ cõsidera q͞p qui potuit sciuit et voluit te tam nobilem et excellentẽ super oms̃ alias res facere de terra infima ⁊ ita te exaltare super oĩa q͞ta poterit tibi facere. Quõ poterit te magis exaultare si voluerit de statu in quo es ad maiorẽ statum et digniorem. Ecce igitur quot fructus quot vtilitates quot vtiles cognitiones potes tu hõ colligere ex dicta cõparatione tui ipsius ad creaturas inferiores. Nõ igr̃ spernas creaturas ĩferiores ama illas cogita similitudinẽ tuã ⁊ fraternitatẽ quã habes cũ oĩbꝰ creaturis. Noli dimittere fraternitatem illaꝝ s3 humilia te cuȝ oĩbus frica animũ tuum cũ eis ipse em̃ reddunt te excellentẽ et mirabile q2 es super eas nobilitate dignitate et excellẽcia. Sed tñ cogita q2 creatura es nõ em̃ propter tuam excellẽciam desinis esse creatura Noli igr̃ obliuisci te esse de nũo creaturaꝝ ne separeris a cõsortiõ eaꝝ q2 magnã cõueniẽciam habes cũ eis eandẽ materiã eũdem artificem. Exercitate igr̃ ĩ cognitione eaꝝ q2 quãto magis cognosces ipas tãto magis tuã dignitatem agnosces et acq̃res maiorẽ ⁊ certiorem et profundiorẽ cognitõnem de tuo cõditore. Si ḡ vis q͞p fiat in te cognitio tui ipsius ⁊ tui cõditoris. fiat pꝰ ĩ te cognitõ crea

turarum quia quanto magis appropinquabis ad creaturas tanto magis appropinquabis ad te ipsum et etiam ad tuum creatorem et quanto magis elongabis te ab aliis creaturis tanto magis elongaberis a te ipso et a tuo creatore. Si igitur in te crescat cognitio ipsarum creaturarum crescet etiam cognitio et certitudo tui ipsius et tui conditoris in te ipso. Et si illa diminuitur hec diminuietur Et si illa adnihilletur hec adnihillabitur et si illa maneat hec manebit quia ex ista nascitur illa.
Et sic est finis istius partis que est de comparatione hominis ad tres gradus inferiores secundum conveniencia generalem et specialem. deo gratias . A.

Sequitur secunda pars specialis de comparatione hominis qui est in quarto gradu ad alias res inferiores trium graduum penes differanciam et hoc duobus modis scilicet generaliter et specialiter.

Postquam cum dei auxilio comparavimus hominem ad alias res inferiores penes convenienciam nunc secundo debemus eum comparare penes differenciam. dum enim comparamus unam rem ad aliam duo manifestantur nobis scilicet conveniencia et differencia unius rei ad alteram. Et per istam duplicem comparationem manifestatur nobis natura cuiuslibet rei naturaliter quia ista est via nature et via intrandi in noticiam cuiuslibet rei. Et ideo ad habendum veram cognitionem de homine et per consequens de deo per hominem oportet quod comparemus hominem ad alias res ut videamus quomodo convenit cum eis et quomodo differt ab eis. Et quia iam vidimus dei gratia quanta sunt nobis revelata comparando hominem per convenienciam nunc videamus que et quanta revelabuntur nobis comparando ipsum hominem ad alias res inferiores cum quibus convenit per differanciam et si magna cognoverimus per convenienciam magna etiam cognoscemus per differenciam et magis nobis utilia ymo ibi erit complementum tocius nostre cognitionis nobis necessarie ad salutem. nec prima cognitio iam habita proficit nobis quicquam sine secunda

Quod primo est sciendum duplex comparatio secundum differentiam omnium quattuor graduum. prima generalis unius gradus ad alium et secunda est specialis infra quemlibet gradum.

Itaque autem ad predictam comparationem attendemus oportet considerare omnes quattuor gradus rerum generales iam dictos et hoc penes differentiam inter se scilicet ut videamus excelsam excellanciam dignitatem nobilitatem et superioritatem unius gradus super alterum et quarti gradus super omnes tres ista differencia est primo consideranda et iam ex antedictis manifestata est secundo oportet considerare specialiter infra quemlibet gradum generale multos et differentes gradus speciales

Quia ꝙuis oīs res vnius ḡdus
couenīant in vno gradu genera-
li tñ adhuc infra istum gradū sūt
multi differentes spāles gradus
rerū et plures nature et spēs. Et
ideo cōsiderandū est qualit̃ vna
natura dr̃t ab altera. ⁊ qualit̃ vna
est superior dignior nobilior ⁊ ex
cellentior ꝙ̃ altera. ⁊ verbi ḡ. in p̃-
mo gradu. quattuor elemēta con
ueniunt in illo gradu generali q̃
solū hn̄t esse et nō viuere. sʒ tñ in-
ter se differunt q̃ nobilius digni
us et pulchrius esse habet vnuʒ
ꝙ̃ aliud et quodlʒ hʒ suā singula
rem ⁊ propriā naturā vt videlicʒ
terra hʒ suam naturam inferiorē
oībus minus nobilē et minꝰ di-
gnam et minꝰ pulchrā. Aqua hʒ
naturā superiorē nobiliorē dignio
rem et pulchriorē ꝙ̃ terra et aer ꝙ̃
aqua et ignis ꝙ̃ aer. Et similiter
est inter metalla q̃ nobiliꝰ est ar-
gentū ꝙ̃ alia metalla infima et
auꝝ ꝙ̃ argentū et azuriū ꝙ̃ auꝝ.
Et vnus lapis preciosꝰ nobilior ē
altero. Et celi atqʒ corpora celestia
nobiliora sūt ꝙ̃ oīa ista. Et sol ꝙ̃
luna et vna stella plusꝙ̃ alia. Et
tñ oīa cōueniunt sub vno gradu
generali q̃ oīa soluʒ hn̄t esse ⁊ nō
viuere. Et similiter in rebus que
sunt in scd̄o gradu generali que
oīs cōueniūt generaliter q̃ hn̄t
esse et viuere sʒ nō sentire sʒ inter
se multū differunt q̃ arbor conti-
net infinitas spēs et naturas et si
militer herba ɔtinʒ in se innume-
rabiles spēs quaꝝ quelibet hʒ su
am singularem naturā distinctaʒ
a natura alteriꝰ. Cōformiter in re
bus que sunt in t̃tio gradu gene
rali. vñ infra istū gradum sūt mul
ti gradus spāles et innumerabi-
les spēs nature aīalium vt iam de
claratum est. Nā quedē ambulāt
super terrā quedē volant in aere
quedē natant in aqua. et cōsidera
quot differentes spēs sunt in omi
bus quot nobilitates quot supe-
rioritates quot dr̃e ſm̄ naturam

In rebus aūt quarti gradus
que hn̄t liberꝝ arbitrium vt sunt
hoīes nō est sicut in tribus gradi
bus precedētibus qm̄ in tribus
gradibus p̄dictis infra quēlibet
graduū sunt multe spēs et natu-
re. Sed infra istuʒ gradū quartū
nō sūt multe spēs nec nature nec
multi gradꝰ naturales q̃ in isto
gradu nō est nisi vna spēs vna na
tura et oīs res istius gradꝰ sunt
vnius nature. Nec vnꝰ hō ē no-
bilior ⁊ dignior altero ſm̄ naturā
ymo sūt oīs equales per naturā
q̃ equaliter hn̄t liberꝝ arbitrium
per qd̄ cōstituunt̃ et ab alijs disti
guntur licet autē oīs hoīes sint
eiusdem nature tñ intra istū gra-
dum ⁊ intra naturā hūanam sūt
multi gradus accidentales ⁊ mul
te differencie et dignitates et no
bilitates accidētales et superiori
tas et inferioritas. vñ hoc fit per

accidētia ꝛ ꝑ illa q̄ aduenīūt post naturā et hoc vel ꝑ acquisitionē vl' per dationē. Et iō sicut in reb⁹ ꝑmi sc̄di ꝛ tertij ḡduū intra quēlibꝫ gradū ḡnalem sūt mlti grad⁹ sp̄ales dr̄ntes naturaliter et ſm̄ naturam. Ita infra quartū ḡduꝫ qui n̄ hꝫ nisi vnā speꝫ sūt mlti ḡdus accidētales ꝛ dr̄ntes ꝑ accidēcia magis nobilia ꝛ min⁹ nobilia magis digna et min⁹ digna superiora ꝛ inferiora. Sic igr̄ illud qd̄ i alijs gradib⁹ facit natura: in reb⁹ quarti gradus scꝫ in hoīb⁹ facit accidens nobile nō corporale sꝫ intellectuale. vñ q: hō facit quartū ḡdum per intelligere et liberū arbitrium. Ideo ꝑpria dr̄a inter hoīes et dignitas et nobilitas superioritas et grad⁹ debñt accipi penes accidencia intellectualia que adueniunt intellectui et volūtati et aīe et nō penes accidēcia corporalia q̄ cōueniūt alijs gradib⁹ inferiorib⁹ sicut hoī et ērōnale vt q: res pmi sc̄di et tertij graduuꝫ opantur naturaliter et nō volūtarie. iō distinctio nobilitatis et dignitatis fit in eis ſm̄ naturā. Et q: hoīes opantur ſm̄ voluntateꝫ et libertatē dignū ē ꝗ distictio nobilitatis ꝛ dignitatis fiat in eis ꝑ accidencia liberi arbitrij que sūt volūtaria et intellectualia. Ista aūt accidēcia intellectualia per q̄ dr̄nt hoīes et faciūt mltos ḡdus sp̄ales sunt ista potestas siue iuridicio. officiū sciā ars et virt⁹ q̄ acquirūtur per hoīem et aliqñ dātur adeo liberaliter. Et q: sūt accidēcia que perdi p̄nt. tñ qui ꝑdit illa remanet hō. et iō nō sunt naturalia hoī licet aūt sint accidencia tñ mltum nobilitāt dignificāt et exaltāt naturā hūanam et faciunt vnū hoīem digniorē et nobiliorē alio ꝛ sic istis natura hūana esset nuda et spoliata. Et iō digni or habit⁹ vestiētes ipam naturaꝫ propter qd̄ qui sūt induti exteri⁹ nobiliorib⁹ vestib⁹ apparēt nobiliores. ita qui sūt induti in aīa nobiliorib⁹ btibus sunt nobiliores Et est simile de pāno crudo nūō preparato qm̄ ꝗuis plures pāni a principio sint oīo eq̄les ꝛ eiusd̄ valoris tñ per nobiliores tincturas et colores nobiliores et alciores vn⁹ pānus nobilitatur et exaltat̃ sup alterū et fit superior. Et tñ oīa sunt accidēcia nobilitācia ꝛ facientia mltos grad⁹ in ipis pānis de se equalib⁹. Et ita fit similiter de hoībus. Si eīm natura hūa est de se nobilissima sup oms alias naturas inferiores qualiter debēt esse accidēcia nobilissima q̄ ipam faciūt magis nobilē et exaltant. Et ideo ꝑ ista accidēcia hoīnes ascēdunt et fiunt propinqui deo altissimo.

De ꝯpatiōe hoīs ad alias res triuꝫ ḡduū penes dr̄aꝫ ḡnalē.

Ostēꝯ aūt visa ē duplex cō

paratio et cõsiderata superioritate et inferioritate dignitate et nobilitate vnius gdus ad aliũ ⁊ vnius nature ad alterã intra eundẽ gradum. Nũc videam⁹ qualiter differt hõ ab oĩbus reb⁹ inferioribus trium graduũ qꝫ hic est clauis et secretũ et fundamẽtum totius vere cognitionis hũane et totius boni. vñ duplex est dĩa hominis ad alias naturas. vna cõmunis et generalis et alia valde spãlis. Dĩa gñalis seu cõis dicit̃ que etiã reperitur inter alios gradus qꝫ sicut vn⁹ grad⁹ differt ab altero et vna natura ab altera qꝫ est nobilior et dignior ꝙ̃ altera vt arbor ꝙ̃ terra ⁊ asin⁹ ꝙ̃ arbor. Sic cõformiter differt hõ ab alijs gradibus per suã nobilitatẽ et dignitatem eo qꝫ hꝫ nobiliorẽ ⁊ digniorem naturã super alias res. et ꝑ istam dĩam sue nobilitatis et dignitatis hñ ꝯsideratã cognoscim⁹ ꝙ hõ hꝫ maximã dignitatẽ naturalẽ et nobilitatem inter oñs res quas videm⁹. hꝫ eñ dignitatẽ liberi arbitrij ita ꝙ hꝫ racionẽ per quã iudicat intelligit et discernit oĩa et hꝫ voluntatẽ liberalẽ et naturalem libertatem. ita ꝙ nõ põt cogi sꝫ operatur ex libertate ⁊ nõ ex necessitate. Et iõ ꝓpterea quia habem⁹ istam dignitatem super alias res reddit duas naturales excellẽcias. Primo qꝫ p̃est et p̃fert̃ et ꝑ̃ponitur oĩbus alijs reb⁹ triuꝫ graduũ vt aĩalib⁹ auib⁹ piscibus arboribus et ceteris. Secundo qꝫ hꝫ dñium super oĩa inferiora ⁊ oĩbus dñatur ex dignitate liberi arbitrij et nulli rei create subicit̃ qꝫ talis dignitas liberi arbitrij est maior dignitas nobilitas ⁊ excellencia naturalis que possit esse in rebus. Nec aliqua dignitas põt esse superior ꝙ̃ dignitas liberi arbitrij et iõ nõ põt esse ascens⁹ sup hanc dignitatẽ in natura. Et ista dignitas nõ põt cognosci nisi ꝑ ꝯparationẽ ad suum oppositũ qd̃ reperitur in alijs rebus qm̃ oĩs alie res inferiores hoĩs operant̃ ex necessitate nature et ex impetu nature faciũt id qd̃ faciũt nec pñt aut hñt potestatem faciendi aliud. Et ideo omẽs dicũt̃ naturaliter serue et subiugate respectu hoĩs. Solus aũt hõ liber est g̃ sola dignitas liberi arbitrij separat hominem ab alijs reb⁹ inferioribus. Ideo homo dicitur sedere super oñs res inferiores.

Quod ex ista dĩa hoĩs ad alias res fũdatur vna regl'a hoĩ certissima que ẽ fundamẽtuꝫ firmissimum ad cognoscendũ firmissime sic difficultate oĩa necessaria de deo

Nouiã aũt hõ hꝫ sup aĩalia et alias res inferiores intellectum et voluntatẽ. Cõsiderãdum est quid et quantũ põt hõ ꝑ

suum intellectũ et suã voluntatẽ quod aialia nec alie res pñt vt clarius dña cognoscatur. vnde hõ potest intelligere verba ꝛ sermones et sentencias et percipit significata dictionũ. et hoc nõ faciũt aialia qꝫ solum pñt audire sonũ verboꝝ sꝫ significationẽ et sentẽciaꝫ nõ pñt itelligere. Sed hõ audit sonum et vltra intelligit et cogitat significationẽ et sentenciam verboꝝ. et hoc est primũ intelligere hoïs et per hoc in mẽte separatur ab aialibꝫ ꝛ ascẽdit sr̃ illa ita ꝙ ista est prima operatio intellectus. et est quedã porta ad omnia alia et hoc est magnũ ꝛ magna dignitas in hoïe qꝫ quicquid habꝫ hõ vltra aïalia est magnũ et magna dignitas. Sed hoï nõ videt ꝙ posse hoc facere sit magnum ymo apparet sibi ꝙ̃ nihil sit. Et cã est qꝫ ipe non cõparat se ipm per hanc differenciã ad aialia que ñ pñt hoc facere. Jõ si hõ vult clare videre ꝙ illa que hꝫ sunt magna et magne dignitatis cõparet se ipm ad inferiora et ad aialia q̃ nõ receperũt hoc nec hñt hoc. et hic est totũ secretum et clauis tocius cognitionis hoïs de se ipo. ꝛ nisi hõ faciat hoc nõ cognoscꝫ se ipm nec cõtẽtabitur de deo. Et si hoc faciat et cõtinue magis cognoscet se ipm ꝛ cognoscet per experienciaꝫ ꝙ̃ magna sũt illa q̃ accepit vltra aïalia et gaudebit ac relinquet oïa extra se et erit semper cõtentꝰ de deo creatore suo ꝛ hoc sit p̃ceptũ vniuersale in oïbꝰ.

Sic igitur magnꝰ factus ẽ hõ super animalia qꝫ accepit hoc ꝙ possit intelligere et percipere in corde suo sentencias et significata verborum vltra sonũ et ꝙ possit per se cogitare in corde suo sentencias diuersas. Et nõ solum hoc sed ascendere de vna sentencia ad aliam et de vna cogitatione ad aliam et de minori ad maiorem vt hoc intelligat et cogitet ꝙ facere aliquid de aliquo ẽ magna potestas. Sed vltra intelligit et cogitat istam sentenciam maiorem ꝙ facere aliquid de nihilo est maior potestas ymo maxima. Jta ꝙ homo percipit in corde suo et potest cogitare istas sentencias ꝛ discernere inter vnã scalam et aliam quod non faciunt alia animalia. Et quicq̃d homo habet dignitatis et potestatis totum accepit et totum datum est sibi a suo conditore.

Et ille idem qui dedit eẽ et non viuere rebus primi gradus. et esse et viuere sed non sentire rebus secundi gradus et esse viuere et sentire sed non intelligere rebus tertij gradus. Jlle inquam dedit homini esse viuere sentire et super addidit intelligere et velle et quicquid homo vltra animalia habet.

Et q₂ creatura nõ põt ascẽdere supra suū creatorẽ. Jō ipossibile ẽ ꝙ hõ per intelligere suū siue cogitare siue desiderare ascendat supͣ illū qui dedit ei oĩa ista ḡ ipossibile est ꝙ intelligere cogitare desiderare ipius hoĩs possit esse maius et altius ꝙ̄ ille qui dedit ista hõi. Ergo seqtur ꝙ hõ nõ põt intelligere nec cogitare i corde suo aliqd maiꝰ et meliꝰ suo cõditore Aliter hõ esset maior cogitẽdo ꝙ̄ creator suus existẽdo et esset aliquid maiꝰ in creatura ꝙ̄ in creatore sc₃ cogitatio nostra ⁊ sic i corde creature esset aliqd maiꝰ suo creatore q₂ qd cogitaꝛ in corde ẽ et hoc est absurdissimū. quō igiꝛ creator tribuisset hoc sue creature vt posset cogitare maiꝰ vł meli us ipo hoc natura nõ substinet.

Et q₂ cogitare intelligere ⁊ desiderare hoĩs põt crescere ad infinitū ad modū numeroꝝ qui nõ hñt finem nec terminū q₂ intellecto cogitato aut desiderato quocūꝗ finito adhuc põt hõ ascẽdere cogitãdo et intelligere cogitare ⁊ desiderare maius et melius. ḡ postꝙ̄ ista ptãs data est hoĩ per suum intelligere et velle et nõ aliis rebꝰ sequitur ꝙ ille qui dedit hõi hãc patestatem est infinitꝰ et sine mẽsura. Ex ista pñ̃a hoĩs ad alias res per potestatẽ intelligẽdi cogitãdi et desiderandi extrahiꝛ vna regula infallibilis de deo que ẽ fundamentum et radix ad pbandum et cognoscendū certissime et sine labore oĩa de deo. Et iste modꝰ cognoscẽdi est ppinquissimꝰ homini quia ex propria cogitatione et ex proprio intelligere potest probare oĩa de deo nec oportet ꝙ querat alia extͣ se nec aliō testimoniū ꝙ̄ se ipm. Regula aūt est ista que radicatur in hoĩe. Qd deꝰ ẽ quo nihil maius cogitari põt. Et inde sequitur ꝙ deꝰ est maiꝰ qd cogitari possit. Et inde sequiꝛ ꝙ deus est quicquid melius est esse ꝙ̄ nõ esse. Quicqd ḡ põt hõ cogitare pfectissimū optissimū nobilissimu₃ dignissimū et altissimū est deus. Ergo põt secure et certissime affirmare de deo et attribuere ei quicquid meliꝰ et maiꝰ põt cogitari i corde suo. Et in ista regula fūdaꝛ tota sciã et cognitio certissima de deo.

Sequitur modꝰ et practiqua istius regule ad probandum per ipsam omnia de deo.

T q₂ ista regula se extendit ad oĩa que de deo dicuntur et oritur ex nobis et ex natura hominis et ideo vtile et desiderabile est videre practicam eiusdem ⁊ fundare oĩa in homie. Qm̃ autem melius est esse ꝙ̄ nõ esse ideo necessario esse dicitur de deo ⁊ attribuitur ei. Jdeo deꝰ nõ põt cogitari nõ esse. Et q₂ melius est esse

nō acceptum nec productū de ñ esse ꝙ esse acceptum et productū de nō esse. qꝛ maius est ꝙ de⁹ sit suum esse ꝙ si nō essꝫ. Ideo necessario de⁹ est suum esse. Postꝙ hō potest cogitare ꝙ hoc est maius. Similiter qꝛ mai⁹ est esse eternū sine principio et sine fine ꝙ non eternū. Ideo necessario esse dei ē eternū. vñ possum⁹ cogitare esse quod hꝫ principium et finē et eē quod hꝫ principium et nō finem et hoc ē mai⁹ ꝙ ꝓmū. ⁊ possum⁹ cogitare esse qđ caret principio et fine et hoc est maius nec vltra potest mai⁹ cogitari. Ideo necessario de⁹ est tale esse qꝛ deus est maior ꝙ cogitari possit et quo nihil mai⁹ cogitari potest. Et quicqđ melius est esse ꝙ nō esse. Item sequitur ꝙ deus est eē sūmū veꝝ solum eꝶñs per se ipm oīa alia fecit ex nihilo qꝛ si nō esset hoc iam nō esse maius qđ cogitari possit ymo esset minus ꝙ cogitari possit qꝛ hoc potest cogitari quod est absurdum. Iteꝫ sequitur ꝙ deus est oīo bonus ꝰ iustus verax beatus viuēs intelligens qꝛ melius est esse bonū ꝙ non esse bonum et iustum ꝙ nō iustū ⁊ veracem ꝙ nō veracē et beatum ꝙ nō beatum et viuentem ꝙ nō viuentem et intelligentē ꝙ nō intelligētem. Et qꝛ melius et maius est eē ipam bonitatem ꝙ bonuꝫ et iusticiam ꝙ iustum et vitā ꝙ viuentē et sapienciam ꝙ sapientem et ipsam veritatem ꝙ veꝝ et sic de oībus alijs. Ideo necessario de⁹ ē ipsa bonitas ipsa iusticia ipsa vita ipsa sapiencia et veritas.

Ulterius qꝛ melius est esse indiuisibile ꝙ diuisibile et simplicē ꝙ cōpositum. ideo necessario de⁹ est esse indiuisibile sūme simplex summe vnuꝫ ideo est ipsa vnitas simplicitas bonitas vita sapiēcia iusticia ⁊ oīa illa ñ sūt partes dei sꝫ sunt vnū et quodlibet est totuꝫ quod deus qꝛ deus nō habꝫ partes qm̄ quicquid partib⁹ ē vnitū nō est vnum oīo sꝫ quodmō plura quia omne diuisuꝫ in se ipō dissolui potest vel actu vel intellectu que oīa aliena sūt adeo quo nihil melius cogitari possit. Itē esse quod nullo loco clauditur aut nl'lo tempore mai⁹ ē ꝙ illud qđ clauditur loco et tempore qm̄ aūt nihil est mai⁹ deo nec cogitari pōt ergo sequitur ꝙ deus nullo loco clauditur nec tempore nec ē coartat⁹ in aliquo loco. Item possum cogitare ꝙ vna res sit simul et semel in vno loco solum sꝫ maius esset si siml' et semel sit in pluribus locis. Sed adhuc maius esset si tota simul et semel sit in oībus locis et extra omnem locum ergo quia hoc est maius ⁊ ego possum cogitare ꝙ hoc est maius. ꝰ deus est tot⁹ simul et semel in oī loco et extra omnem locum.

Item sequitur ex dicta regula
ꝙ deus pōt plura facere que nul
lus hō potest intelligere q: hoc ē
maius ꝙ̄ si solum posset facere il
la que hō potest intelligere ⁊ ego
possum hoc cogitare ḡ deus pōt
multa facere que hō nō potest in
telligere quia aliter nō esset maiꝰ
quod cogitari possit. Item per
istam regulam certissimā in natu
ra fundatā pōt hō certitudinalit̄
attribuere d̄o cōditori suo sine du
bitatione infinitas ꝓprietates et
dignitates per quas habebit ma
gnam cōsolationē et gaudiū per
istum modum dicendo deꝰ est ita
bonꝰ ꝙ nō pōt cogitari melior.
Ita potens ꝙ nō pōt cogitari po
tencior. Ita sanctꝰ ꝙ nō potest
cogitari sencior. Et ita cōformiter
dicamꝰ de benignitate dulcedi=
ne clemēcia pietate mia fortitudi
ne sapiencia libertate largitate p
fectione amore magnitudine cōi
catione caritate amicia consola=
tione diuicijs habūdancia pleni=
tudine magnificēcia veritate fi=
delitate saluatione beatitudine
gaudio leticia virtute gloria ho=
nore laude salute protectione au
xilio duratione immutabilitate
dignitate amabilitate timore da
tione spūalitate cōitate visione
auditione cognitione honestate
fecunditate ordinatione consilio
prudēcia pulchritudine odio pec
cati mendacij doli fraudis amo=
re veritatis et iusticie. Castigatio
ne correctione luce maiestate ac=
tiuitate productione cōseruatio=
ne prudēcia libertate imperio re=
gno penetratione subtilitate cla
ritate operatione subita. Et sic de
multis alijs. Si aūt cuilibet isto=
rū addas ista duo adiectiua eter
num et infinitum multū cōsola=
beris vt dicas. Deus est eterna ⁊
infinita bonitas. Deus est eterna
et infinita sapiencia eterna et infi
nita lux. eterna et infinita mage=
stas et sic de alijs. Et sic isto mo=
do multiplicādo habebis maxi=
mam noticiā de deo et cōsolatio=
nem. Item per istā regulā pōt
etiam ōndi sūma trinitas in deo
q: oportet ꝙ in deo sit tāta ꝓdu=
cio et talis ꝙ non possit cogitari
maior et tāta cōicatio qua nō pos
sit cogitari maior. Ideo oportet
ꝙ sit in deo productio infinite p=
sone et ita nobilis sicut ip̄e de sbā
propria aliter nō eēt sūma ꝓductō
ymo posset cogitari maior ⁊ ꝙ sit
cōicatio infinita ī actu ideo opor
tet ꝙ det totam suā sbām infinitā
vni alteri aliter nō esset maior cōi
catio que cogitari pōt. Et oportꝫ
ꝙ̄ in eo sit productio per modum
nature et per modū voluntatis
⁊ amoris. Et ideo oportet ꝙ sit du
plex productio in deo de ipa sbā
diuina et sint due persone ꝓdu=
cte equales aliter aliquid deffice
ret deo et posset cogitari maiꝰ eo

quod est impossibile.

Ecce qualiter hō ex virtute et magnitudine sue cogitatiōis ⁊ sui intellect⁹ et ex propria et intrinceca operatione sibi certissima pōt certitudinaliter cognoscere qualis et quant⁹ sit su⁹ cōditor qui ipsum creauit de nihilo qm̄ necessario h₃ dicere et nō pōt negare ꝙ conditor su⁹ est id qđ nihil mai⁹ cogitari potest et per ꝯñs ꝙ est maius qđ cogitari pōt. Et ideo ē quicqđ melius est esse ꝙ̄ nō esse.

Item nō solum necessario h₃ hoc dicere ymo tenetur facere attribuere et dare de iure nature suo conditori quicquid nobilitatis dignitatis magnitudinis potestatis excellēcie et bonitatis pōt cogitare. et tenetur affirmare de ip̄o quoniā sicut conditor su⁹ magnificauit exaltauit et dignificauit ip̄m hominem super omnes mundi creaturas sua libertate.

Ita homo tenetur đ iure nature ꝙ̄tum poteri exaltare magnificare et dignificare suum conditorem. Ideo tenetnr sibi attribuere et dare quicquid magnum et bonum potest in corde cogitare et non remouere sibi nec facere ipsum minorem sed maiorem ꝙ̄tu₃ poterit cum acceperit posse cogitare ab eo Aliter homo esset inimicus sui conditoris capitalis q̄a homo cū hijs que suus conditor dedit ē contra ipsum et ipsum diminuit et facit ip̄m inferiorem ꝙ̄tu₃ in eo est cū possit facere supremum. Ideo esset malus pessim⁹ peruers⁹ et cōtra ordinem omniū creaturarū si nō faceret ip₃ maiorem ꝙ̄tū posset cum hijs que acceperit ab eo attribuendo sibi q̄c q̄d mai⁹ et melius est. vnde si conditor hominis per vnū gradum supra hominē est mirū. Est ꝙ sicut homo q̄ ē creat⁹ ascendit vsq₃ ad infinitū cogitando et etiam ꝑ virtutem adeo sibi datam desiderando ꝙ conditor eius non habeat vltra vnum gradum scilicet ꝙ ascendat vsq₃ ad infinitum existēdo. Et istum gradum debet dare et attribuere homo suo conditori vt ponat ipsum omnibus modis supra se quia maius est esse infinitum in existencia reali ꝙ̄ in sola cigitatione intellectus.

Et ideo illud quo maius cogitari non potest. Non potest esse in solo intellectu et cogitatione quia maius est si sit in intellectu et in re ꝙ̄ si sit in solo intellectu. quia si dicatur ꝙ in solo intellectu et nō in re tūc ill₃ quo mai⁹ cogitari non potest est illud quo maius cogitari potest quod est impossibile. Igitur necesse habet homo confirmare et concedere ꝙ illud quo maius cogitari non potest est in intellectu et in re realiter existeus.

Hic ponitur regula affirmādi et negādi oia necessaria hōi. inꝙtum hō est que fundatur in dr̄a ⁊ in cōparatiōe hois ad alias creaturas.

Uoniā aūt hō hꝫ intellectū vltra aīalia et alias res. Jō per interllectū et eiꝰ operationes et officia differt hō ab alijs oibꝰ. Et q̇a visa ē vna ptās intellectꝰ seu officiū et vna oꝑatio qꝛ hō ꝑ intellectū pōt cogitare et intelligere v̄ba sermones et sentēcias. Et ista erat prima porta ad omīa alia. et in ista oꝑatione fundata fuit vna regula. Et qꝛ post istam operationē sequit̄ vna alia operatio seu officiū ipius intellectus q̄ est nobilior per quē homo adhec magis differt a brutis aīalibꝰ scꝫ affirmare et negare. vn̄ nulla res inferior hoīe pōt affirmare vel negare. hoc aūt officiū soliꝰ intellectus est. Et qꝛ hō dum affirmat aliquid recipit illud nec dicit̄ esse receptū ab intellectu donec ē affirmatuꝫ qꝛ per affimare oīa intrāt intellectū et per negare refutatur Et dū intellectꝰ affirmauit et cōcessit vnū iā recepit illud ⁊ tenet et obligatꝰ est ȯ necessitate ad affirmādum et ꝯcedēdum oīa q̄ sūt ligata et ꝯiuncta cū primo affirmato ⁊ ꝯcesso et q̄ sequnt̄ ad illȯ. Et silr̄ est ȯ negatōe. Et iō affirmatio et negatio obligāt et ligāt ipꝫ intellectū. Et iō maximū ꝑiculuꝫ est affirmare et negare ⁊ hoc in illis rebus q̄ tāgūt bonū vel malū hois inꝙtum hō est. Et qꝛ aliqn̄ hō affirmat et ꝯcedit illud qȯ est falsum et malū suuꝫ et ad suā destructionē. Et negat illud qȯ verū est ad bonū suuꝫ et ad suā saluationē q̊ est valde vtile et necessarium oī hōi habere artē et regulaꝫ affirmādi ⁊ negādi vt sciat homo quicq̇d debet affirmare et ꝯcedere seu credere. et q̇d negare vt sit certꝰ de hoc et nō dubitātiꝰ. Nō quiȯ vt habeat artē ⁊ regulā affirmādi oia vel negādi. Sed solum illa. illa q̄ pertinet ad hominem inꝙtum homo est et que sunt necessaria homini. Si em̄ homo habet artem et regulam loquendi scribendi et dictandi multo magis debet habere regulam affirmandi et negandi que magis ꝑtinent ad hominem inꝙtum hō est et in quibus maximum est periculū perditionis hominis. Jō hic dabitur ars et regula affirmādi et negandi et maxime oīa illa que sunt supra naturā et intellectum et supra hominem nō quiȯ ꝙ hō propter hoc de facto concedat ⁊ affirmet et recipiat et credat. sꝫ qꝛ cognoscet debitū ⁊ obligationē affirmādi et credēdi. Ita ꝙ quilibet hō videbit se esse obligatuꝫ de iure nature et teneri ad affirmādū et credēdū ꝙuis de facto non credat nec affirmet.

Aliud est enim cognoscere et videre se obligatū ad faciendū aliqd. et aliud est facere de facto illud. quod nō ꝑpter hoc facit quis cognoscat se esse obligatuȝ ad faciendum illud sicut hō pōt cognoscere et videre se esse obligatū de iure nature ad credendum et affirmanduȝ aliqd tñ nō propter hoc affirmabit nec credet. vnde regula pōt poni ꝙ qñ aliquid probatur de homine ptinēs ad operatiōēs hois inquantum hō est ꝯcluditur ꝙ debet vel obligatur vel tenetur ⁊ nō qꝛ est vel qꝛ facit scȝ ꝙ hō debet esse talis vel tenetur seu obligatur esse talis. vel debet tenetur et obligatur facere hoc et nō dicetur. ergo est talis vel facit hoc et hō et iste est modus cōcludendi aliquid de hoie scȝ per moduȝ debiti vel obligationis et nō per modum facti et hoc est ratione libertatis qꝛ est dñs suoꝝ operꝝ ⁊ libere operatur et nō cogitur. In alijs aūt rebus pōt cōcludi ꝑ debet et per tenetur et per est et per facit qꝛ necessario faciūt qō faciunt. Igitur sufficit ōndere et probare hoī debitum suū et obligationem naturalē. Et qꝛ ista scia ē de homine inquantum hō est iō hic debem⁹ probare debitū et obligationem hois inquantum hō est. ⁊ ad quid tenetur et quid debȝ facere vt hō est et hoc est habere sciam de hoie. Non enim oportet probare ꝙ hō est qꝛ per se notuȝ est nec ꝙ homo viuit vel intelligit etc. qꝛ per experienciā notū ē. sȝ nundū est notum per se qualis dȝ esse hō et tenetur esse et quid dȝ et tenet facere. Et iō in partib⁹ ꝑcedentibus per illa que nota erant ꝑ experienciā de hoīe et de alijs reb⁹ qꝛ notuȝ erat hoīem esse viuere sentire intelligere. et alias res vel cē tm̄ vel viuere tm̄ etc. Probatuȝ fuit deuȝ esse et qualis debebat esse et quātus et ꝙ necessario talis semp erat ⁊ tātus qualis debebat esse. Ideo tota pars ꝑcedens fuit magis scia de deo ꝙ de hoie Etiam tota pars sequēs erit magis de hoie ꝙ de deo qꝛ vt plurimū cōcludem⁹ aliquid de hoie ⁊ hoc fiet per cōparationē hois ad alias creaturas aliqñ per dr̄am. Aliqñ per cōueniencīā aliqñ per totum in siml̄. Aliqñ per cōparationem hois ad deuȝ et aliqñ per comparationē hois ad se ipm.

Qm̄ autē hō inquantuȝ homo hȝ intellectum et voluntatē cū libertate et per hoc est hō et differt ab alijs rebus inferioribus ideo oīa que cōcludentur et ꝓbabūtur de hoie inquantuȝ hō est concludentur vel racione intellect⁹ tm̄ vel racōe libertatis vel ratione vtriusqꝫ siml̄ Quia quicquid hō tenetur facere ⁊ debet inquantum hō vel pertinet ad intellectum vel voluntatē vel ad vtrumqꝫ siml̄. Et etiā quicquid ei

cōuenit inq̄tū hō cōuenit ei rōe illoꝝ. Et q꞉ intellectu ꝯuenit affirmatio et negatio et hoc ē suū officiū. iō ꝓbam⁹ q̄d dꝫ ⁊ tenet̄ ⁊ obligat̄ de iure nature affirmare ⁊ negare.

Hic ponitur fundamētum omnium sequencium.

Fundamētū aūt in quo tota ars affirmādi et negādi fūdatur est hoc scꝫ ꝙ oīs res dꝫ ⁊ tenetur vti hijs q̄ hꝫ ad suā vtilitatem et ad suū bonuꝫ et ad suū melius et ad aumētum sui boni ⁊ sue meliorationis ⁊ hoc q̄tū pōt ⁊ nulla res dꝫ hijs vti que hꝫ cōtra se ipam et ad destructionē sui boni et sue vtilitatis et dignitatis q̄m ymo dꝫ naturā suā dignificare et exaltare et destruere oīa illa et expellere a se que ipam pn̄t minorare et adnihillare. Hoc autē manifestum est q꞉ quelꝫ res hꝫ q̄cq̄d hꝫ ad suā vtilitatē et nō ad suum dampnū. Et cuilꝫ rei data sūt oīa que hꝫ propter bonū suum et suū cōplemētum et nō ad suā destructionem nec ad suū maluꝫ nec facit cōtra se ipā aliquid. Hoc autē per experienciā videm⁹ in rebus primi scḋi et tertij ordinis siue graduum. Herbigr̄a in clemētꝫ q̄ꝫ lꝫ em̄ multiplicat se ipm̄ q̄tum pōt et auget suū bonum et cōseruat sicut ignis q̄ sp̄ mlt̄iplicat se ipm̄ q̄tū pōt et destruit suum ꝯrium et nūq̄ facit aliquid cōtra se ipm̄ nec cōtra naturam suā sꝫ atrahit oleum in lichino vt viuat et conseruetur in esse. Idem videm⁹ in arborib⁹ et plantis quō atrahūt alimentum ad sui vtilitatē et atrahunt hoc q̄ꝺ est eis cōueniens et nunq̄ discōueniens et ponūt radices firmas vt viuunt ⁊ atrahūt alimētum de terra et profundant radices suas q̄tū pn̄t et multiplicant suā naturā vt durent in esse. Cōsimiliter faciūt aīalia iuxta naturam suā. Cū autē hō sit de nūo illoꝝ et sit res naturalis in quarto gradu nobilior et excellentior cunctis reb⁹ mundi dꝫ et tenetur et obligatur de iure nature vti oībus que h⁹ in se et que sibi data sunt ad sui vtilitatē et ad suuꝫ bonum et augmētū et ad suā meliorationē ⁊ hoc q̄tū pōt ⁊ nullomō dꝫ vti hijs que habet cōtra se ipꝫ ad destructionē sui ipius et minorationem et adnihillationem q̄m aliter esset cōtra naturā et contra totum ordinē vniuersi ⁊ oīm creaturaꝝ et esset deuiatus a toto ordine reꝝ. Ex isto fundamēto firmissimo per om̄s creaturas confirmato sequitur de necessitate ꝙ cū hō habeat intellectū et volūtatē vltra aīalia et per illa differt ab eis et est hō ꝙ dꝫ et tenetur et obligatur de iure nature vti suo intellectu et sua voluntate ad vtilitatē suā ad suū bonum ad suum

gaudium et leticiã et ad maiorez ipsius cõsolationem pacẽ quietẽ securitatem et cõfidenciam cõtra suum dãpnum et suũ malũ scz cõtra tristiciam inquietem despera tionem et cetera mala vnde homo per intellectũ et voluntatem dz acquirere totũ suũ bonũ et totam suã perfectionẽ dignitatem ⁊ nobilitatem inq̃tũ hõ est. g̃ nullo modo debet vti suo intellectu cõtra se ipm nec contra hominẽ sed pro homine.

Hic ponitur conclusio in qua concluditur regula ⁊ ars affirmãdi et negandi.

Quoniã ad intellectum ptinet affirmare credere vel negare et est actꝰ secundus qui sequitur post cogitare qui etiaz est diuisus in duas partes opposi tas quia affirmare ⁊ negare sunt opposita. et hoc est propter hoc Quia omne quod cogitatur ⁊ dicitur habet suum oppositum sibi repugnans cõtraditorium que simul nõ possunt esse. Sed necessario illud quod cogitatur vel dicitur est verum vel suum oppositũ. Ideo homo debet vnum negare et aliud affirmare. vnam partem recipere et affirmare tanq̃ veram. et aliam repellere et negare tanq̃ falsam. et cõcludere q̃ homo de iure nature debet et tenetur et obligatur credere affirmare et recipere illam partẽ tanq̃ veram que erit magis ad vtilitatem bonum perfectionem meliorationem dignitatem et exaltationem hominis inq̃tuz homo est et per quam in homine generabitur leticia gaudium consolatio spes confidencia securitas. et fugabitur tristicia desperatio ab ipso homine. et per cõsequens sequitur q̃ habet affirmare illam partem tanq̃ veram que erit magis amabilis et desiderabilis de se et de natura sua et que magis habet de esse et de bono. Et aliaz partem oppositã tenetur et dz negare tanq̃ falsã et a se ipo fugare tanq̃ sibi inimicã. Si autẽ homo faciat oppositũ tũc vtitur intellectu suo contra se ipsum et cõtra hominem et contra suum bonum et ad suum dampnum ad suam desperationem et tunc facit contra ordinem rerum quia quelibet res inferior homine vtitur hijs que habet ad suum bonum et homo ad suum malum ideo facit contra cursum nature et omnium rerum et contra hominem iõ tunc non debet dici homo quia facit contra hominem et habet intellectum deuiatum ⁊ corruptuz et deceptum. Et q̃uis non intelligat quomodo fieri potest nec quomodo potest esse verum non est excusatus homo quin teneatur affirmare et credere.

Et si aliqs dicat quare affirmas et credis quod nõ intelligis quia forte est falsum. Respõdetur ꝙ ille excusat⁹ est qꝛ credit illud qd̃ est ad suuꝫ bonũ et ad suã vtilitatem qꝛ hoc tenetur naturaliter facere de iure nature et qui facit ꝑm naturã suã facit quod dꝫ et q̃ facit qd̃ debet excusat⁹ est nec intellect⁹ in hoc põt errare postꝙ illd̃ quod credit ⁊ affirmat est sũmuꝫ bonum sibi et opositũ est ꝓuatio sui boĩ qꝛ tũc facit maximũ bonũ sibi ipi ⁊ voluntati et hoc tenetur facere qꝛ fact⁹ ẽ intellect⁹ et dat⁹ homini ad suãmet vtilitatẽ ⁊ non contra se. Et ideo qꝛ melius ẽ hoĩ sine cõparatione affirmare et credere illã partẽ que est pro se ⁊ pro bono suo ꝙ illã que ẽ pro ꝓuatione boni sui. Ideo tenetur facere quod melius ẽ pro se qꝛ quelibet res tenetur facere qd̃ sibi melius est. Et hoc sufficit homĩ ad videndum et cognoscẽduꝫ certitudinaliter qd̃ affimare et credere debꝫ ꝗuis nõ intelligat quõ est Si enĩ hõ affirmet et credat partẽ opositã que est ꝓuatio sui boni tũc recipit in se ipso inimicũ suuꝫ et illud qd̃ est cõtra se et expellit a se ipo et fugat amicũ suũ et illum q̃ est pro se. Ideo est puertissim⁹ et maxim⁹ inimic⁹ et aduersari⁹ sui ipius et nocẽs sibi ipi et nulli ꝓficiens et sic est repḣensibilis ab oĩ creatura ⁊ mito cõdamnabilis. Et ideo est stultissim⁹ et sine sensu et istud est certissimũ signũ et argumẽtum ꝙ si aliqs hõ ista facit et nolit credere et affirmare quod meli⁹ est pro se ꝙ ipe possideť ab inimico suo mortali qui dñatur intellectui suo et tenet ipm ligatuꝫ et vinculatum vt nõ possit vti intellectu suo nec eius officio affirmãdo et credendo ad vtilitatẽ suam sed suum dãpnũ cõtra se ipm et cõtra ordinẽ creaturaꝝ ⁊ talis hõ est sicut ille qui hꝫ stomacum corruptũ et plenum malis hũoribus qui nõ põt recipere aliquem bonũ cibuꝫ ſꝫ statim euomit. Sic intellectus talis hoĩs et volũtas nõ pñt recipere illud quod ẽ bonum et meli⁹ credendo qꝛ est corruptio in eis. Ecce igitur cõclusa est ars et regula affirmandi et credẽdi vel negãdi debitũ in hijs q̃ pertinẽt ad hoiem inq̃tum hõ ẽ cui cõcordat tota natura.

Sequitur pratica et mod⁹ vtendi predicta arte et regula per quã probatur ꝙ tota fides catholica siue xpiana est affirmãda et credẽda et oẽs hoies de iure nature d̃bent tenentur et obligantur candem tenere et affirmare.

Ut autem ꝑdicta magis clarescant declarem⁹ per praticam et exẽplum. Modus autem exercendi est iste ꝙ si alicui proponatur aliquid ad affirmãdum et credendũ vel negãdum quod

nō possit intelligi p rationē statim debet accipere oppositum cōtradictorū illius et facere duas partes oppositas quas impossibile est simul esse verus vel simul falsas. Sed de necessitate oportet solum vnam esse verā et aliam falsam. Et tūc si vult cognoscere quā partem debet ⁊ tenetur affirmare et credere cū solum vna necessario sit vera debet comparare ābas partes inter se et postea ad hominem et ex ista cōparatiōe videbit que pars est magis amabilis et desiderabilis de se et q̄ magis cōuenit cū esse et bono et cuz maiori eē et maiori bono. Itē duz comparabit ambas partes ad hominem videbit que illaꝝ partiū est ad bonum hōis scz ad maius gaudiuz cōsolationem securitatē et sic de alijs et sic statim apparebit que pars est pro hoie et que ē contra hoiem vel que est magis pro hoie. Et tūc facto isto discursu debet statim affirmare et credere illam partē que est pro hoie vel que magis est pro homine. et illā que est contra hominē vel minus pro hoie negare et refutare quia postq̄ vna sola potest affirmari concedi et credi et nō simul ābe debet illa affirmari et credi que ē pro hoie et nō illa que est contra hominē. Uerbigratia si ppo natur hoc q̄ deus est statim fiāt due partes oppoite scz deū esse ⁊ deum nō esse et comparentur iste due partes inter se et videamus que magis cōuenit cū esse et cum bono vel cū meliori bono. Et nōne ista pars deuz esse que ponit infinitum esse et infinitū bonum quo mai⁹ cogitari nō pōt qz deū esse signat hoc. Et alia pars opposita scz deū nō esse priuat infinitum esse et infinitū bonum. ecce maximā differenciā inter illas duas partes. vlterius videam⁹ que pars est ad bonū hōis vel deum esse vel deū nō esse. Nonne ista pars deū esse qz ex ista parte de⁹ est. sequitur maximū bonū homi scz gaudiū cōsolatio spes fiducia et sic melius est hoi deū esse q̄ nō esse qz ex ista parte deum nō esse nullū bonū sequitur hoi. ergo hō tenetur de iure nature affirmare et credere deū esse et recipere in se ipo tanq̄ magis amabilez et desiderabilē in se meliorē et vtiliorē sibi. et nō aliā partem nullomodo amabilē nec desiderabilē in se homini ymo priuatē bonū suum.

Aliter hō vtitur suo intellectu cōtra se ipm et suam desperationem ⁊ est pessima creaturaꝝ. Sed hō tenetur vti intellectu suo ad bonum suū et nō ad suū malum qz aliter reciperet in se malū suuz et expelleret et fugaret a se bonum suū. sic igitur melius est coniungere se et habere societatē cū parte fructuosa. que ponit bonū suum.

Nonne sic melius est dare sibi locum et fidem suã. Si enĩ homo societ se cũ ista parte deũ esse et recipiat eam in suo intellectu credendo affirmando et adherendo ei et plantet eam in se ecce bona que sequuntur intellectus ei⁹ efficitur magnus exaltatus nobilior excellentior dignior et perfectior et recipit magnũ incrementuȝ et ascensum ⁊ vadit ð nõ esse ad eẽ eo quia cõiungit⁊ vnit se cũ parte magis amabili et que magis cõuenit cũ esse et cum bono et recipit influenciã ab ea quia intellectus efficitur illius nobilitatis dignitatis ⁊ pfectionis quale est illud qð credit et affirmat. Ideo debet se totum dare parti meliori nobiliori et pfectiori. Si autem hõ societ se cũ parte opposita q̃ ẽ deum nõ esse tũc intellect⁹ efficitur paruus et tendit ad nihil et nõ esse ⁊ infinita mala sequentur ipm ex illa societate. quare cõcluditur ꝙ homo de iure nature dȝ et tenetur et obligatur affirmare et credere istã partẽ deũ eẽ et aliã partem debet negare et fugare ⁊ hoc dicit oĩs creatura homini ꝙ hoc debet facere. Ulterius sequitur ꝙ veꝝ est deũ esse q: post ꝙ̃ homo de iure nature tenetur ⁊ obligatur hoc credere ⁊ affirmare et natura nõ mẽtitur sequitur ꝙ hoc ẽ affirmabile credibile ⁊ veꝝ quia hõ naturaliter nõ obligatur ad flm̃. g̃ hoc est veꝝ. Si igit̃ primo cõcluditur debitũ et obligatio affirmãdi et credendi. scðo ex hoc cõcluditur ꝙ illud est verum ex tali debito nature q: in natura nullũ flm̃ est nec est obligatio naturalis ad falsum. Ecce g̃ modũ et praticã trahẽdi hoĩes nõ credentes ad credendũ et affirmãdum illa que nõ intelligunt per rõneȝ et per istũ modũ intellect⁹ hũan⁹ roboratur et ↄfortatur vt firmiter credat.

Aliud exemplũ de vnitate dei.

Ulterius vt magis ars videatur ponatur aliud exẽplã An sit tm̃ vnus deus. statim fiant due partes vt dictũ est. Et sunt iste deũ esse tm̃ vnũ et deum nõ esse tm̃ vnũ sȝ plures q: necessario pars vna est vera et alia falsa tm̃ et nõ ambe simł. vt ergo cognoscas quã partem tenemur affirmare et credere cõparẽtur iste due partes inter se et postea ad hominẽ et eũdem processũ faciamus sicut in alio exemplo. vñ statim apparebit ꝙ ista pars scȝ deum esse solum vnum singularem est magis amabilis et desiderabilis de se et magis cõuenit cũ esse et cũ bono est etiaȝ magis ad bonum hominis. vide quot mala sequntur et nullum bonum si sint plures dij et plures dñi separati et diuisi inter se per sbãm et volũ

tatem q: si sint plures quilibz habebit suaz ppriam voluntatẽ et p pñs poterit esse diuisio et discordia inter eos et quilibz diliget ppriuz honorẽ. et tũc homo erit in maxima tribulatiõe et pena ymo totũ vniuersum destruetur et eorum discordia et nũq̃ hõ esset securus nec in quiete nec in pace. ymo natura nõ posset pati eẽ duos deos nec duos dños. Sed si sit tm̃ vnus singularis dñs et deus vitabunt oĩa mala pdicta ⁊ sequentur infinita bona. Et sic bonum est hoĩ esse tm̃ vnũ deum et dñm. et esse plures deos est malũ hoĩ et cõtra hoiem. Ideo dz hõ ⁊ tenetur affirmare istam et credere scz esse vnum solũ deũ singularẽ et negare aliã partem. Et vlterius sequitur q̃ vez est q̃ tm̃ est vnus solus de⁹ quod ex obligatione vt supra in alio exemplo homo tenetur credere et affirmare.

De pductione diuina inter se

Item si ponatur hoc. Si deus producit filiũ de natura sua sibi equalẽ vel si in deo est productio de propria sbã et natura. Certe magis est desiderabile ⁊ amabile et melius est hoĩ q̃ de⁹ producat filiuz de propria sbã q̃ si nihil produceret q: potentior ẽ deus si põt producere aliũ sibi equalẽ de sua propria sbã ⁊ natura q̃ si nõ posset. et etiã est melior et summe cõicatiu⁹ si cõicat totã suam sbãm et deitatem vni alteri. si aũt non cõicat non est ita bonus nec sũme cõicatiu⁹. Et hoc est bonum hoĩ habere deũ summe potentem et ita bonũ ⁊ cõicatiũ quo nõ possit cogitari melior nec magis cõicatiu⁹. vnde ex hoc potest generari in hoĩe mai⁹ gaudiuz et maior spes maior cõfidentia erga deũ si totũ q̃cquid hz cõicat et nihil retinet. Sed ex alia parte scilicet q̃ in deo nulla sit productio de sua ppria natura nullũ bonum sequitur homini et etiaz melius est hoĩ hr̃e deum fecũduz q̃ sterilẽ et ita secundũ q̃ de natura sua pducat aliũ sibi equalẽ. Et ideo qui credit partẽ oppositaz diminuit deũ et per pñs bonũ hominis et sic ẽ cõtra hoiez. qui aũt affirmat deũ hr̃e plẽ ɔ̃ sua sbã generatã dicit deũ esse sũmuz bonũ et per pñs affirmat bonuz hoĩs. Quare sequit̃ q̃ hõ tenet̃ affirmare ⁊ credere in deo esse plurissimã pductionẽ de sua natura et negare oppositũ. q: pars pma ẽ ad bonũ hoĩs et scõa ad malũ eiusdẽ q: diminuit bonũ hoĩs q: quãtũ bonũ sequit̃ hoĩ ex vna pte tm̃ malũ sequitur ex alia opposita q: puat totũ bonũ quod sequitur ex alia.

De omnipotencia dei sapiencia et bonitate etc.

Itẽ ẽ bonũ hoĩ hr̃e deũ omĩpotentẽ sũme sapientẽ sũme bonũ et oppositũ eẽt malũ hoĩs

Et etiam est bonū hoi ꝙ deus sit illud qd maius cogitari nō possit et oppositum esset malū homi. Quare sequitur ꝙ hō debet affirmare et credere deū suū esse omipotentem sūme sapientē sūme bonum et id quo mai⁹ cogitari nō possit.

De veritate dei fidelitate ⁊ alijs proprietatibus eius.

Tem bonū est hoi deū esse veracem summe fidelē summe benignū summe piū sūme clemētem et sūme misericordē. Et oppositum est malū homini. Ergo homo tenet affirmare et credere deū esse veꝛ summe fidelē etc. et negare oppositū et obligatur facere bonū suū ⁊ nō suū malum.

De creatione.

Uia etiam bonū est hoi habere deū ita potentē ꝙ creauerit oia de nihilo celū et terram mare et oia que in eis sūt ⁊ oppositum est malū hoi vel nō bonū est hoi. Et etiā bonū est hoi ꝙ fuerit creatus de nihilo et meli⁹ est homini ꝙ̄ si fuisset fact⁹ ō aliquo qm̄ maior confidēcia maior spes maior securitas gn̄atur in homie de deo si totus est fact⁹ de nihilo ꝙ̄ si de aliquo. Et magis gaudebit se habere deū ita potentē qui ipm potuit creare de nihilo et p pn̄s magis spabit in eo et nō poterit diffidere de deo nec de sua potencia. Si autem fecerit hoiē de aliquo nō sequitur tale bonū. Ideo hō tenetur affirmare iuxta regulā superius datā ꝙ de⁹ creauit oia de nihilo et ꝙ ipe hō creatus est de nihilo. Et quo melius est hoi ꝙ̄ suū oppositum. Et vlterius sequitur ꝙ ita est et ꝙ veꝛ est ꝙ de⁹ creauit oia de nihilo eo modo quo iam dictum est.

De incarnatione.

Ropterea melius est homi ꝙ deus fact⁹ sit hō et hūanitas vnita sit deitati in vna persona ꝙ̄ eius oppositum ymo ē sūma perfectio sūma dignitas summa nobilitatio sūma exaltatio sūmum bonū hois et maius quod possit esse. Et q̄ affirmat et credit ꝙ nunꝙ̄ de⁹ fiat hō nec possit fieri remouet quātum in eo est summam perfectionē et exaltationē ab hoie et summū bonū et priuat naturā humanā tāto bono. ergo talis est inimicus hois inꝙ̄tū hō est. Igitur melius est hoi affirmare et credere ꝙ de⁹ factus sit hō ꝙ̄ eius opositum.

De comparatione filij dei in humana natura.

Tem meli⁹ est hoi et digniꝰ credere et affirmare ꝙ ille hō cui⁹ humanitas vnita est deitati sit concept⁹ de spūsancto ꝙ̄ de virili semine et sine carnali cōcupiscencia ⁊ melius nobilius et etiam digni⁹ est credere ꝙ sit natus de virgine ꝙ̄ de corrupta

quia in omnibus hijs nobilitatur homo et humana natura. quia cum ille homo sit excellentior cunctis hominibus et non possit esse nobilior nec magis exaltatus melius est et nobilius quod habeat omnem nobilitatem ex parte sue generationis et natiuitatis. Et melius et dignius est credere hoc quam eius oppositum quia hoc ponit maximam nobilitatem in natura humana scilicet quod habet talem hominem. et oppositum poneret indignitatem et innobilitatem et remoueret nobilitatem et dignitatem. Et hoc etiam est summe amabile et desiderabile homini inquantum homo est quod humana natura sit tantum dilecta adeo et exaltata. et ideo hoc est pro homine et oppositum est contra hominem ergo etc.

De resurrectione mortuorum

Iterius melius est homini affirmare et credere resurrectionem mortuorum in corpore et anima quam eius oppositum et quod humana natura resurget a mortuis et accipiet immortalitatem quoniam affirmare et credere hoc ponit hominem et naturam hmanam in maximo gaudio in maxima spe et consolatione dignitate et exaltatione et in maximo ornatu ad bonum et exaltat hominem super omnia animalia. Credere autem et affirmat oppositum nullum bonum ponit in natura humana ymo remouet omne bonum et priuat. ergo ille qui credit et affirmat oppositum est contra hominem et inimicus hominis inquantum homo est et per consequens est contra se ipsum. vnde etiam summe amabile et desiderabile est homini inquantum homo est quod resurrectio erit generalis et oppositum est odibile. Item melius est homini affirmare et credere quod iam a mortuis aliquis resurrexerit ad vitam immortalem quam si nullus resurrexerit quoniam hoc ponit hominem in maiori et infirmiori spe et consolatione future resurrectionis generalis. Si autem nullus adhuc resurrexerit non est tanta spes nec tanta securitas in homine de futura resurrectione. Si enim aliquis credat futuram resurrectionem generalem et non credat adhuc aliquem resurrexisse a mortuis ad vitam immortalem non habet tantam spem nec tantam securitatem de resurrectione futura sicut ille qui credit quod iam aliquis de humana natura resurrexit a mortuis. Igitur melius est homini credere quam eius oppositum.

De ascensu ad celos.

Reterea melius est homini affimare et credere quod iam

aliquis homo ascendit ad celos et ꝙ sedet ad dexteram dei patris in eternum ꝙ̄ eius oppositum q2 ex hoc sequitur maxima spes cō-solatio securitas et gaudium hu-mane nature et ponit maximam dignitatem et exaltationē in hu-mana natura et maximuȝ deside rium eundi ad celum et relinquē di terram et vitam bestialem. Ex opposito autem eius nullum bo-num sequitur homini.

De iudicio vniuersali.

Item melius est homi ni credere et affirmare ꝙ erit vni uersale iudiciuȝ in quo omēs ho mines recipient mercedem sm̄ opera sua ꝙ̄ credere eius opposi-tum quoniam ex hoc homo indu cetur et conabitur ad bonuȝ ope randum et ad meliorendum ope ra sua vt remuneretur et ad malū fugiendum et opera mala ne pu gniatur et condempnetur ymo h̄ est necessarium homini credere ⁊ affirmare si vult esse bonus et cō uenit homī ratione liberi arbitrij quia cum homo per liberum arbi trium possit facere bonum et ma-lum et nō cogatur ab aliquo et ta men tenetur esse bonus ⁊ nō ma lus summe necessarium et vtile ē homī credere et affirmare ꝙ erit iudiciū vniuersale in quo vnusq̄ ꝗ recipiet sm̄ opera sua summaȝ retributionem boni vel punitio-nez mali et summū honorem vel summam confusionē. Si auteȝ n̄ credat non conabitur ad bonum ymo faciet malū et viuet non vt homo sed vt animal brutum sm̄ propria desideria brutalia et dele ctationes carnales.

De anime immortalitate.

Item melius est homini cre dere et affirmare ꝙ homo habet animam immortaleȝ ꝙ̄ ei us oppositum quoniam inq̄tum homo est eam inmortalem affir-mare et credere est magna exalta tatio dignitas et bonum humane nature et per hoc magis separat a bestijs et magis appropinquat deo et etiam ex hoc generatur in homine maximum gaudium ma gna spes ⁊ iō ista fides ista credu litas de sue anime immortalitate est sine comparatione melior ⁊ vti lior ꝙ̄ suum oppositum quia si cre dat suum oppositum nullum bo-num sequitur homini sed priuat bono. et homo tenetur credere il la per que generatur in eo maior spes quia habere magnam spem est magnum bonum hominis et magna spes prouenit ex magna fide. Et ideo qui non vult credere illa per que potest generari ma-gna spes facit contra se ipsum et contra hominem inq̄tum homo est ⁊ est causa sue desperationis

Conclusio de omnibus predictis super fide christiana

Uia ergo quicquid continetur in fide christiana est magis amabile et desiderabile homini inquantum homo est quam eius oppositum. Et nihil est magis desiderabile nec amabile. et magis conuenit cum bono et cum esse hominis quam eius oppositum. Et etiam utilius melius et dignius est homini inquantum homo est credere et affirmare quicquid continetur in eadem fide quam eius oppositum. ymo nihil dignius et melius homini et humane nature potest credi quia ex tali credulitate et affirmatione sequuntur infinita bona homini inquantum homo est Et ex eius opposito nullum bonum sequitur homini nec nature humane ymo priuatio boni. Sequitur et concluditur quod quilibet homo inquantum homo est debet tenetur et obligatur de iure nature et secundum ordinem nature affirmare et credere fidem christianam et eius oppositum negare et refutare. Quia cum opporteat postquam fuit audita et intellecta eam affirmare et credere et negare eius oppositum nec debet de ea dubitare. Sed postquam melius est homini credere. cum teneatur homo uti hijs que sunt ad suum bonum sicut alie creature sequitur quod debet uti intellectu suo ad suum bonum eam affirmando et credendo et oppositum negando. Aliter sequitur quod talis homo est deuiatus a toto ordine creaturarum nec facit ut homo ymo facit contra hominem inquantum homo est et ad suum malum contra suum bonum. Et quia homo inquantum homo non est contra hominem sequitur quod qui non uult credere fidem christianam quod ipse habet inse ipso scilicet in suo intellectu et uoluntate aliquid quod est contra hominem et inimicatur homini et destruit bonum ipsius inquantum homo est. Ulterius sequitur quod fides catholica nullo modo est contra naturam ymo est pro natura et pro bono nature et ad complementum nature et ad eius perfectionem quia ad bonum perfectionem et exaltationem humane nature cui seruiunt et propter quam fiunt omnes alie nature inferiores. Et per consequens oppositum fidei christiane est contra naturam et pro malo nature quia uilificat diminuit destruit et priuat quantum in eo est bonum perfectionem et exaltationem humane nature et ei nocet et per consequens nocet omnibus alijs rebus et eas diminuit diminuendo hominem quia omnes seruiunt homini et sunt propter hominem et qui nocet domino nocet et seruis eius.

Ulterius sequitur ꝙ quicunq; credit et affirmat fidem christianam nullomodo propter hoc est increpabilis nec adeo nec a natura quia credit quod melius est ꝑ humana natura. Et ꝗuis fides catholica non esset vera qd̄ est impossibile excusatus est coram deo ⁊ omni creatura. quia affirmat et credit partem meliorez et magis amabilem et desiderabilem et que magis est pro bono vtilitate et perfectione hominis inꝗtum homo est et hoc debet facere quoniaz hoc dicit omis creatura. Et qui facit quod dz nullomodo ē increpand⁹. et per ꝯñs qui facit oppositum est increpandus et culpabilis a deo a natura et ab omni creatura quoniaz nullā excusationē habet quia reliquit quod bonū est et recepit quod ñ bonum est et partem non amabilem non desiderabilez nec vtilez.

Alia confirmatio ad debitum credendum.

Item etiam quia non soluz fides christiana est magis amabilis et desiderabilis ꝗ̄ eius oppositū sed etiam est publicata et predicata denūciata et preconizata per vniuersum mundum per homines sanctissimos cū cōminatione dampnationis eterne credere nolentibus et promissione vite eterne credere volentib⁹ et pro cōfirmatione eius mortui sunt voluntarie infiniti homines et martirizati. Sed oppositum ſi dei christiane non est preconizatum per vniuersum orbem cuz cōminatione nec cum promissione boni aut mali eterni nec etiam ꝑ sustentamēto oppositi fidei christiane nullus voluntarie mortuus est. Et etiam infiniti homines sancti vite tenuerunt eā ⁊ vixerūt in ea laudabilit᷑ vsq; ad finez vite

Et omnia ista et plura alia simul congregata reddunt homines non credentes nec affirmantes fidem christianam inexcusabiles et crepabiles. et reddunt credētes īfirmos securos ⁊ in fide solidos immobiles et omnino excusabiles et nullomodo increpabiles. Tutissimum est igitur et securissimuz stare viuere ⁊ mori in fide christiana. Ecce igitur quāta cognitio ⁊ certitudo generatur in nobis dum comparamus hominem ad alias res inferiores ꝑ conuenienciam et per differanciam. quoniam ex hoc magis cognoscimus nosmet ipsos et nostram naturam debitumq; ⁊ obligationem nostram et sic generatur sciencia de homine inꝗtum homo est.

Quod ex comparatione hominis ad alias res per differanciam generalem scilicet liberi arbitrij generatur certissima cognitio de homine et operibus eius ꝗ

recte immediate et infallibiliter ducit in certissimam dei cognitionem.

Quoniam autem cognitio de deo que oritur ex propria natura est certior et magis familiaris et placens. Ideo inquantum possumus laborare debem⁹ vt naturaȝ hominis cognoscam⁹ vt per nostraȝ naturā quam intra nos habemus cognoscamus deum quia talis cognitio est nobis valde propinqua. Quis autē multis modis per comparationem hominis ad tres gradus inferiores cognouerim⁹ deum esse et suas proprietates. Tamen adhuc restat alius modus valde secur⁹ et grossus qui ab omnibus statiȝ potest videri per quam nascitur cognitio de homine et de operibus eius que vltra ducit i cognitionem dei certissimam. Iste autem modus est per differenciā totius liberi arbitrij vnde omnes res trium graduum inferiorum carent libero arbitrio et ideo operātur sua opera non libere nec voluntarie sed ex necesse nature vel ex impetu nec habent potestateȝ et dominum suarum operationuȝ nec cognoscunt sua opera nec iudicant de suis operibus nec sciūt quid faciunt et hoc est quia non habent liberum arbitrium. Sed homo qui est in quarto gradu, propter hoc quia habet liberum arbitrium habet potestatem et dñium suaruȝ operationū. Ideo operatur tanq̄ liber et dñs et ex libertate & ñ ex necessitate nec ex coactione et pōt iudicare de suis operibus anteq̄ ea faciat et deliberare. Ista est ergo generalis differēcia hominis ex vna parte et oīm aliarum rerum trium graduuȝ ex altera quia homo inq̄tum homo operatur ex libertate. Sed alie res ex necessitate nature vl' ex impetu. Et ex inde sequitur q̄ opera hominis inq̄tum homo ē sunt alterius conditionis vel nature ab operibus oīm aliaruȝ triū graduum. Et ideo quedem proprietates cōueniunt operibus hominis que nō conueniunt operib⁹ aliaruȝ rerum. vnde opera hominis inq̄rum homo est sūt dignissima et nobilissima de natura sua eo quia facta sunt cum libertate voluntatis que nō capit extimationem et excedunt. in dignitate sine mensura opera aliarum rerū

Item propter istam differentiam sequitur q̄ opera hominis dicūtur sua quia sunt in potestate sua Sed opera aliarum reruȝ ñ sunt in sua potestate et ideo non sunt sua quia potius aguntur q̄ agāt

Item ex hoc sequitur q̄ opera hominis imputantur homini.

Sed opera aliarum rerum non imputantur eis. Item ex ista dr̄a

sequitur quod opera hominis inquantum homo est de natura sua sunt laudabilia et honorabilia vel vitupe rabilia approbabilia vel repro babilia remuneratiua vel puniti ua. Unde in homine propter opera sua remanet respectus qui non est opus sed sequitur ad opus.

Et hoc est meritum vel demeritum seu culpa ita quod ista opa post quam sunt facta relinquunt in homie meritum vel culpam et hoc est quia operatur cum libertate ratione et voluntate. Sed opera aliarum rerum non habent tales proprietates eo quia non sunt talia.

Et ideo opera hominis ornant hominē vestiunt maculant et turpāt per illud quod remanet ex ipsis. Ulterius quia homo potest bene operari vel male et hoc voluntarie. Et ex hoc generatur et remanet in homine culpa seu meritum. Ideo ultra opera hominis debetur de iure nature aliud scilicet premium vel pugnitio seu pena quod non debetur operibus aliarum rerum.

Unde homo tenetur operari quantum poterit et nō esse occiosus ab opere bono. Et debet implere mundum suis operibus sicut alie res continue operantur et nunquam sunt occiose. Et tenetur operari melius quo poterit sicut faciunt omnes alie res. Nam ex hoc decoratur vniuersum et totus ordo creaturarum quia non propter hoc habet libertatem vt non operetur vel vt male operetur quia tunc haberet quod habet ad malum suum et non ad bonum suum

Sed habet libertatem propter hoc scilicet vt voluntarie libere et sponte ac continue operetur et bene operetur et melius quo poterit operetur vt sic cum suis operibus ornet et decoret vniuersum. Quia quicquid habet homo in quantum homo totū habet ad bonum suum et ad decorem. Sed quia ratōne libertatis potest operari et non operari et eē occiosus. Et potest bene operari et male operari si vult et quādo vult. Ideo si non operetur et sit occiosus vel si male operetur quia hoc facit ex libertate et propria voluntate.

Et quia etiam in hoc ledit propriam naturam et diminuit suum bonum et corrumpit se ipsum et facit malum voluntarie et per consequens destruit et deturpat ordinem rerum et armoniam tocius vniuersi cuius ipse est principalior pars quia non debet hoc facere et facit et voluntarie facit et nulla res inferior hoc facit. Ideo tūc est in culpa in iniuria et offensa quia iniuriauit et offendit totum ordinem rerum et per consequens debetur ei de iusticia naturali pugnitio pena et vituperium. Si au

rem bene operetur et melius quo poterit operetur tūc decorat vniuersum et ornat et facit quod debet quia hoc facit voluntarie et sponte. Ideo tunc habet meritum et ei debetur premium et est laudabilis et premiabilis. Et sic quattuor sūt que sequntur ad opera hominis de natura sua et non ad opera aliarum rerum scilicet meritum et culpa premium et pena et est tāta colligatio ꝙ nō possunt separari. Quia primo ad opus hominis postꝙ factum est sequitur culpa vel meritum et postea ad culpam debet sequi pena et ad meritum premium. Sic igitur recoligendo opera hominis inꝙtum homo habens has conditiones et proprietates inseparabiles vltra aliarum rerum opera scilicet ꝙ dicuntur sua et imputātur et ex eis nascitur culpa vel meritum et ideo debetur eis premium vel pena. Ideo sunt laudabilia hōrabilia vituperabilia et increpabilia remūerabilia vel pugnibilia Et si sint bene fctā sūt dignisima et decorant vniuersū.

Si male facta indignissima et pessima et deturpāt vniuersum.

Et hoc totum ex vna radice scilicet quia sunt voluntarie et ex libertate facta.

Ecce igitur qualiter ex comparatōne hominis ad alias res pernes differentiam liberi arbitrij generatur et nascitur magna cognitio de homine et siencia inꝙtū homo est ex operibus que vlterius ducent nos in magnam dei noticiam certam et in effabilem vt sequitur.

Hic ostenditur qualiter cognitio nunc habita de homine et de operibus eius ducit nos et facit ascendere in dei cognitionem et suarum proprietatum

Uoniam autem homo inꝙtum homo est talis nature ꝙ facit opera sua talia ad que de natura sua sequitnr meritum vel culpa et per consequens eis debetur de natura propria premium vel culpa siue pena. Et dicuntur meritoria vel culpabilia. et ideo premiabilia vel pugnibilia et per consequens indicabilia vel examinabilia.

Et qꝛ homo nō potest remunerare se ipsum vel premiare nec natura humana potest se ipsam remunerare nec etiam nature inferiores homine possunt remunerare nec premiare hominem inꝙtum homo.

Ideo cum natura hominis de na

tura sua requirat remuneratione vel punitionem. Ideo necesse ē ꝙ sit aliquis supra hominē maior homine qui possit premiare ⁊ remunerare hominem vel punire et corrigere ipsum secundum ꝙ opera eius requirunt.

Si enim non esset aliqua natura supra naturam humanam q̄ posset remunerare ipsam nec aliquis supra hominem qui posset premiare vel pugnire ipsū de operibus suis sequeretur ꝙ homo operaretur frustra et in vanum.

Sed quia sunt talis nature opera eius supra opera aliarum rerum ꝙ sunt remunerabilia vel pugnibilia. et si nullus sit qui correspondeat suis operibus premiando vel puniendo sequitur ꝙ totum vniuersum esset frustatum ⁊ totum inordinatum quia omnia inferiora seruiunt homini et sunt propter hominem sed homo est frustra ergo totum est frustra.

Sed tamen nos videmus ad sēsuꝫ ꝙ omnia inferiora vsqꝫ ad hominem sunt ordinata et tamē homo non ordinauit ipsa igitur seq̄tur ꝙ etiam homo erit ordinatus vt aliquis respondeat homī ꝑm̄ suam naturam aliter erit dare vacuum in vniuerso et maximuꝫ vacuum ymo totum erit vacuuꝫ q: opera hominis sunt vacua et vana et quia de natura sua sunt capacia premij vel punitionis. et si eis non detur remanebūt vacua nec aliter erunt plena. Et tamen impossibile est esse vacuum et in minimis rebus et insensibilibus quia cicius celum rumpetur ꝙ patentur vacuum in vniuerso

Igitur quomodo erit in maximis rebus sicut sunt opera hominis inq̄tum homo. Unde videmus in natura ꝙ cuilibet rei correspondet quod sibi propriuꝫ est et sibi proporcionabile et quod sibi debituꝫ est et nulla capacitas remanet vacua sed cuilibet rei secundum suam naturam correspōdet illud quod exigit et sibi debetur. Uerbigratia rebus visibilibus correspondet occulus ad videndum rebus audibilibꝫ auris ad audiendum rebus odorabilibus odoratus rebus tangibilibus tactus et rebus intelligibilibus intelllectus. et sic de omnibus alijs et hoc est vt omnia ista nonsint frustra. Quare ergo n̄ similiter correspondebit rebus p̄miabilibus premiator ad premiandum et rebus punibilibus puniens ad puniendum et rebus iudicabilibus. Judex ad iudicandum et hoc in natura vt non sint frustra nec in vanum talia hoc n̄ potest pati ordo vniuersi. Igitur necessario correspondebit homini iuxta opera sua aliquis premiator et punitor maior homine

Item qr opera hoīs imputātur hoī et ideo si male agit ipe ē i cul pa illius mali et iam in eo est cul pa. igitur in culpa est hō qñ male operatur et qñ nō facit quod de= bet facere sibi totum imputandū est qr h3 ptātē faciēdi. 7 ñ faciēdi Igit᷑ postq̄ ē i culpa alicui fit offē sa 7 alicui fit iniuria q̄ ē i natura. Igit᷑ obligat᷑ stati3 hō alicui dū ē i culpa ligatus et debitor factus ē quia culpa inq̄tum culpa de na tura sua obligat ad penā et facit hominem debitorē naturaliter et tot quot sunt culpe tot sūt debita tot obligationes et est impossibi le aliter esse. Igitur naturaliter et de iure nature remanet hō obli= gatus propter culpa3 sequit᷑ ḡ q̄ aliquis est superior hoīe cui est obligat⁹ homo propter culpā qui est debitor qñ male operat᷑ et etiā cum culpa nō possit remoueri ni si per veniā vel q̄ soluatur totu3 debitum pro culpa. Et cū hō nō possit dare sibimet veniam de sua culpa nec soluere nec remittere si bimet illud debitu3 pro culpa igr̄ necessario est aliquis superior ho mine ad quē pertinet dare veniā vel exigere debitum vel remitte= re totum. ḡ necessario culpa hoīs arguit et cōcludit deum esse. Et si militer meritum hoīs arguit deū esse. Ideo bonū argumētum est. homo pōt peccare et male opera ri 7 habere culpā. ḡ deus est. Si militer homo pōt bñ operari 7 ha bere meritū. ḡ deus ē. Sic ḡ ope= ra hominis inq̄tum hō est neces= sario cōcludūt esse aliquē maiorē supra hominem qui sit pmiator 7 punitor remunerator et retribu= tor.

Quod ex operibus hoīs oñdi tur q̄ ille qui est supra hominem premiator et punitor est sūme po tens sūme sapiens et sūme iust⁹.

T quia ad recte et debite remunerandū et ad dendū cuilibet operi quod ẜm naturam suam debetur. necesse est q̄ omia opera pōderent᷑ examinētur dis= cussiantur et recte iudicētur. ali᷑ esset inordinatio et cōfusio in vni uerso qō natura nō patitur qr vi= demus q̄ nobilior est aīa i corpo re humano q̄ in corpore asini eo quia debetur ei et alteri nō. Et qr opa hoīs sunt magis vel min⁹ re munerabilia et magis vel minus premiabilia ẜm q̄ cū maiori com= placencia et voluntate vel mino ri fuerūt facta. Et ẜm maiorē vel minorem cognitionē etia3 sūt ma gis vel minus bona vel mala. Ideo necesse est q̄ ille qui debet pmiare vel punire cognoscat et discutiat 7 discernat oīa opera ho minis et ponderet vt nullomodo possit falli et vt recte et infallibili ter iudicet quod debetur cuilib3 et quantum et quale vt recte oīa sint pportionata et in natura ni=

hil sit in ordinatū quod esset si qȝ libet opus hois nō haberet quod sibi debetur. et ideo necesse est ꝙ habeat plenā cognitionē et ifallibilez de oibus operibus hūanis et plenā sciam et per ꝯñs necesse est ꝙ cognoscat ⁊ videat perfectissime opera totius humane nature. Et ideo oportet ꝙ videat oēs cogitationes oia verba ⁊ oia opera exteriora et interiora io homi. Et qꝛ opus hois est magis vel minus remunerabile vel punibile scdm latentem intentionē et volūtatem per quā fit necesse est ꝙ ille qui est pmiator ⁊ punitor videat clarissime et discernat oēs intenciones et voluntates occulta omnium hoim aliter esset impossibile ꝙ posset remunerare recte vel punire aliquod opꝰ hois qꝛ totū oritur ab intencione et volūtate. et ibi est radix totius remuneratōnis vel punitionis. Et qꝛ oēs homines qui simul viuūt simul operantur. Ideo necesse est ꝙ simul et semel videat oia opera oim hoim viuencium ymo etiā omniū hominum pteritoꝝ et necesse est ꝙ nihil obliuiscatur sȝ oia retineat in memoria vt nō sit aliquod opus minimū qn habeat quod ei debet. Cogitemus ḡ quid estȝ cognoscere ⁊ videre clarissime ⁊ certissime simul oia opera oēs cogitationes vnius hois tm̄ a principio sue discretionis vsqȝ ad finē vite sue. sed plus esset duoꝝ et plus triū ⁊ plꝰ decem millium. Sed cogitemus oēs hoēs simul qui fuerūt sunt ⁊ erunt ⁊ oēs cogitationes oia verba oia opera cuiuslȝ quid et quātum erit simul oia discernere et discutere et iudicare et cognoscere quid et quātum et quale debetur cuilibet. Ecce ergo bñ possumꝰ cōcludere de scia et sapiencia illius qui est supra hoiem ꝙ necesse est ꝙ nō habeat mēsurā nec terminū Est ergo sūme sapiens sūme sciēs sūme cognoscēs et clarissime oia videns. Oia ergo nuda et aperta sūt oculis eiꝰ et nihil est inuisibile in cōspectu eius. Est ergo iudex sapientissimꝰ et scientificꝰ et nullomodo fallibilis. Et ita necesse ē esse vt hoc pbāt arguūt et exigūt de natura sua opera hois inqm̄tū hō est. vide ḡ sciam dei infinitaȝ latissimā pfundissimā et tantā sciam requirūt opera hois inqm̄tum homo est vt recte remuneretur et premiatur.

Quod etiam est summe potēs

Et qꝛ ad remunerādū et puniendū non sufficit scia nec sapiencia et rectū iudicium ymo requiritur potencia vt possit de facto dare et retribuere cuilibet qȝ ei debetur et punire qȝlibet opus iuxta suā exigenciā et scdm ꝙ ei debetur per quā potenciā possit dare execucionē per rectū iudiciuȝ qȝ iudicatū est. Et qꝛ opera hois

et totius hūane nature sūt quasi infinita nūo et diuersa ꝛ requirūt de natura sua maiores vel minores retributiones et penas et punitiones ꝑm ꝙ opera sunt magis vel min⁹ bona vel mala. Et ꝑm ꝙ homines sunt maiores vel minores. Ideo necesse est ꝙ ille qui est supra hoiem nō solū oīa videat ꝛ cognoscat et recte iudicet ſ; etiaꝫ ꝙ habeat omnē potenciaꝫ ad plenissime et potentissime remunerādum ꝛ puniendū vt nihil per defectuꝫ potēcie remaneat impunitum nec iremuneratū q: alit̄ vniuersum esset inordinatū ꝛ essꝫ vacuitas in rebus q: ñ oīa haberēt quod eis debetur qđ fieri nō pōt nec natura patitur. Est ğ summe potēs remunerator et punitor et talem exigūt opera hōis inq̄tuꝫ hō est cui nihil possit resistere.

Quod etiā est summe iustus.

Uia etiā nō sufficit habere scienciam et sapienciaꝫ ad recte iudicandum et discernendū et potenciam ad potenter remunerandum et puniendum nisi cū hoc habeat etiam bonā voluntatem ad hoc recte volendum et ꝑ consequens oportet ꝙ habeat sūmam et rectissimam iusticiam et ꝙ velit iustissime et eq̄tissime dare cuilibet quod sibi debetur nec sit acceptor personarum sed retribuat et puniat ꝑm mita ꝛ culpas vt nullum opus bonuꝫ relinquat absq; remuneratione et nullū malum opus relinquat absq; punitione debita ne vniuersum remaneat in ordinatum quod fieri nō potest. et ideo necesse est ꝙ habeat iusticiam, inflexibilem invariabilem et in cōmutabilem alter ordo vniuersi periret quod fieri nō potest. Recoligentes ergo dicamus quia hō inq̄tum hō est hꝫ liberum arbitriuꝫ per quod potest voluntarie bene vel male operari. Ideo opera sua sunt meritoria vel punibilia et ideo sunt iudicabilia examinabilia et discussibilia Et ideo necessario correspondet eis et homini inq̄tum homo aliquis in natura premiato vel punitor et iudex summe potens sūme sciens et summe iust⁹ qui possit sciat et velit remunerare et punire qui non possit falli nec corrūpi nec vinci et per ꝯñs nullomō indigens aliter homo non esset hoc quod est quia hoc exigit natura hominis inq̄tum homo est. Ideo si homo est. ita necesse est nec aliter ordo vniuersalis rerum non haberet complementū ymo totū esset frustra q: hoc clamat tota natura hoc clamat opera hominis bona et mala.

Quod necesse est ꝙ sit vnus et idem et non plures qui sit punitor premiator et iudex principalis etc.

Et quia opera hoīs sunt re-
muneranda et puniēda et
hoc ex vna et eadē radice scʒ qꝛ p
cedunt ex libero arbitrio quod est
vni⁹ et eiusdē nature in oībus hoī
nibus. Etiam oīa opera debēt re-
cte remunerari vel puniri et nul-
lum dʒ relinqui. Et qꝛ si essēt plu-
res principales remuneratores ꝛ
punitores et iudices esset cōfusio
et inordinatio maxima in remu-
nerādo et puniendo et opera ho-
minum nō possent recte premiari
nec puniri nec iudicari nec exaia
ri. vnde oportet ꝙ tantā potenci
am haberet vnus sicut alius sci
enciam tanam et tantam iusticiā
et volūtatē. Et quod vn⁹ sciret alī
sciret et sēper essent cōcordes. Et
hoc nō potest esse ymo repugnat
nature plures tales esse quia si es
sent equales et quilibet haberet
potestatem distinctam ab alio et
scienciam et voluntatem possent
esse discordes vel esset superflui-
tas in natura et sic humana ope-
ra nō possent habere debitam re
muneratione vel punicionē. Si
ergo opera hominis inꝙtū hō re
quirunt vnum tm̄ et eundē remu
neratorē punitorē et iudicem qa
aliter impossibile esset ꝙ haberēt
quod eis debetur et vniuersū esset
inordinatum nec posset stare. Et
etiam quia liberuʒ arbitriū ē eius
dem et vni⁹ nature in oībus ho-
minib⁹ quod est radix remunera-
cionis et punitionis iō requirit
tm̄ vnum et eūdem ꝑmiatorē ꝛ re
muneratorē et iudicē et n̄ plures
Quod principalis remunera-
tio hoīs inꝙtū homo et punicio
est intellectualis et spūalis inuisi
bilis et non corporalis.

Uoniā autē opera hoīs sūt
remunerabilia vel punibi-
lia propter liberꝫ arbitriū qō est
causa et radix remunerationis et
punitiōis. Et cū homo sit hō pro
pter liberū arbitriū et per hoc se-
paratur a brutis sequit̄ ꝙ cū libe-
rum arbitriū sit intellectuale spūa
le inuisibile et nullomō corporale
nec sensibile nec visibile. seqtur ꝙ
ꝑncipalis remuneratio hoīs iꝙtū
hō est intellectualis spūalis ꝛ inui
sibilis quia remuneratio correspō
det radici remunerationis. Non
eīn esset proporcionata nec cōue
niens nec recta nec debita nec iu
sta remuneratio corporalis post-
ꝙ tota radix. vnde oritur meritūʒ
est spūalis nec esset remunerare
dare aliquid corporale quia nul-
lum coporale potest equiparari
rei intellectuali et spūali nec oēs
res corporales possent remunera
re vnum op⁹ hoīs inꝙtū homo ē
si sit remunerabile. Si g̃ opus ho
minis inꝙtū hō est requirit ō na
tura sua remunerationē itellectua
lem et spūalem et similiter est de
punitione et pena hoīs inꝙtum
homo est. Et sua principalis pu-

nitio est spũalis et intellectualis
et nõ corporalis. Et qꝫ remunera
tio dꝫ recipi ab hoīe ꝛ esse in hoīe
et nõ extra hoīeꝫ. Jõ necesse est ꝙ
remuneratio hoīs inq̄tũ hõ est re
cipiatˀ in libero arbitrio aquo oritˀ
meritũ et sic necesse est ꝙ in libe-
ro arbitrio sit capacitas ad p̄mũ
et ad punitionẽ. Et iõ cũ libeꝝ ar
bitriũ ꝯprehendat intellectũ ꝛ vo
luntatẽ sequitˀ ꝙ principalˀ remu-
neratio vel pugitio hoīs. inq̄tuꝫ
hõ est in ipa volũtate et itellectu
Et per ꝯñs tota capacitas p̄mij
vel pene. ḡ totũ quod debetˀ hoī i
q̄tũ homo ẽ ex suis opibus et est
bonũ et remuneratõ volũtatꝭ ꝛ in
tellectꝰ vel malũ et pugnitio volũ
tatis et itellectꝰ. Sequitˀ ḡ ꝙ prin
cipale bonũ hoīs inq̄tũ hõ est bo
num intellectꝰ et volũtatis. Et ꝑ
ꝯñs principale malũ hoīs inq̄tũ
hõ est. est malũ intellectꝰ et volũ-
tatis. Et ex inde sequitˀ ꝙ diuicie
ꝛ thesauri hoīs inq̄tũ hõ est sunt
intellectuales spũales et inuisibi
les et nõ sensibiles per aliquẽ sen
sum corporalẽ. Et etiã sequitˀ ꝙ re
gnum hominũ est intellectuale ꝛ
nõ corporale et qꝫ libeꝝ arbitriũ
abstrahit a loco et tpe et nõ subi-
citur eis de natura sua nec est lo-
cale nec tpale. Sequitˀ etiã ꝙ bo-
num hoīs inq̄tũ hõ est nõ est lo-
cale nec tpale. Nec diuicie hoīs
sunt locales nec tpales. Jdeo sũt
extra locũ et extra tpũs. Et iõ seq̄
tur ꝙ nõ trãseunt nec fluũt a p̄nti
in preteritũ sed semꝑ manẽt ĩ eod̄
statu et iõ sunt eterne et in muta-
biles in variabiles in corruptibi-
les et fixe. Et ex inde sequitur ꝙ
bonũ hoīs inq̄tũ homo est nõ cõ
sistit in aliquo qđ sit cõe hoībus ꝛ
bestijs et iõ nõ consistit in aliqua
re que possit videri occulis corpo
ralibus nec audiri nec tãgi gusta
ri nec odorari nec ymaginari nec
in aliqua re lõga lata ꝓfunda nec
extensa extensione corporali. ꝛ ꝑ
ꝯñs bonũ hoīs nõ consistit in ali
qua dilectione corporali. Et simi-
liter dicendũ est de malo hoīs
Sic igitur cõsiderantes dicamꝰ
ꝙ principalis remuneratio hoīs
inq̄tum hõ est et suũ malũ princi
pale nõ cõsistit in aliquo qđ sit cõ
mune hoībus et bestijs. Jdeo ma
lum hoīs inq̄tum hõ est nõ ẽ pri
cipaliter in aliqua re sensibili per
aliquẽ sensum corporis ꝛ per ꝯñs
nõ est principaliter ĩ pena corpo
rali. Sic igitur ꝯcludentes dica
mus ꝙ principalis remuneratio
hoīs inq̄tuꝫ hõ est et etiã puni-
tio est intellectualˀ spũalis inuisi-
bilis et nõ corporalis nec per ali
quem sensũ corporis ap̄p̄hensibi
lis qꝫ quale est libeꝝ arbitriũ ne-
cesse est ꝙ sit talis remuneratio ꝛ
pugnitio eius.

Quod per predicta oīs hõ põt
certitudinaliter cognoscere quaꝫ
legem debet tenere.

Et quia remuneratio prin⸗cipal' bois inq̃tũ hõ ẽ. est in tellectualis spũalis in visibilis et nullomodo corporalis nec visibi lis vt iam pbatum est. Sequitur necessario q̄ oĩs lex seu secta que ponit principale bonũ hois ⁊ pri cipalẽ eius remunerationẽ in re⸗bus corporalibus visibilib⁹ sen⸗sibilib⁹ per aliquẽ sensũ ẽ mẽdosa falsa deceptuosa ⁊ est cõtra homi nẽ inq̃tũ hõ ẽ. Et q̄ tales hoĩes tenẽtes talẽ sectã seu legẽ sunt de cepti ⁊ querũt vanitatẽ ⁊ mẽdaci um et oẽs sunt perditi. Et iõ qui⸗cunq̃ talẽ legẽ vel sectã in choa⸗uit ipe fuit decept⁹ in seipo et de ceptor alioꝝ mẽdax dolosus et fraudulẽtus. Et ꝑ oppositũ possu mus cõcludere q̄ illa lex que po nit principale bonũ hois ⁊ princi palem eius remunerationẽ in re⸗bus intellectualib⁹ spũalib⁹ inui sibilib⁹ icorruptibilib⁹ ⁊ eternis ⁊ que magis elongãt a reb⁹ corpo ralib⁹ et delectationibꝫ corporis est verissima sanctissima purissi⸗ma et est lex que est hois inq̃tuꝫ homo ẽ. Et iõ sequit̃ q̄ oẽs hoĩes talem legem hñtes sunt in verita te et tendũt ad veꝝ bonũ ad ve⸗ras diuicias ad veros thesauros hois inq̃tũ hõ est. Et iõ sequit̃ q̄ ille qui talẽ legem fundauit et in stituit q̄ fuit ver⁹ sanct⁹ pfectus sine dolo sine fraude diligens bo num hois inq̃tuꝫ hõ ⁊ cognoscit veꝝ bonũ ipius. Ex hoc sequit̃ q̄ oĩs hõ põt certitudinalit' cogno⸗scere et discernere quã legem dꝫ tenere et in qua debet viuere.

Quod opa hoĩs nõ statiꝫ dũ fuerunt facta punit vel remune⸗rat deus sed expectat.

Voniã quiđ ex libero arbi⸗trio tãq̄ a radice orit̃ meri⸗tum vel culpa et ex merito sequi tur premiũ et remuneratio. et ex culpa pena et pugnitio si tollatur libeꝝ arbitriũ tollitur meritum ⁊ culpa premiũ ⁊ pena. Loquor au tem de hoĩe inq̃tum hõ ẽ. Et q̃a totũ bonum hois inq̃tũ hõ est. ẽ habere meritũ et totum malũ ho minis habere culpas q: ex meri⸗tis p̃miũ nascitur et ex culpis pe na. Ideo q̃to hõ plus hꝫ merita tãto magis crescit bonũ suũ ⁊ sibi d betur mai⁹ bonũ. Et iõ seq̃tur q̄ nõ statim dũ bonũ opus factuꝫ ẽ remunerãõ est scꝫ finali remune⸗ratione q: tũc ampli⁹ hõ ñ posset habere alia merita si esset facta re muneratio finalis. Et iõ q: hõ põt cõtinue mereri et merita cu⸗mulare dꝫ expectari remuneratõ totalis oĩm meritoꝝ vsq̃ in finẽ vt simul remuneretur de oĩbus et recipiat totũ p̃miũ in simľ. Et sic natura hois nõ exigit sua merita premiari vsq̃ in finẽ ymo nõ essꝫ bonũ hoĩs si statim remuneraret̃ q: tunc ampli⁹ nõ posset mereri. Rursum etiã q: si statim hõ dum

habet culpā puniretur finali pu-nitione et pena sibi debita et sta-tim fieret excucio et iudiciū. iam esset pditus totaliter et cōdēpna-tus et amplius nō posset reparari nec restaurari. Et quia hō quādiu vi-uit est ꝯuertibilis de malo in bo-num et ecōtra ex pte liberi arbitrij et si male operatus est pōt cogno-scere culpā et malū suū et reuoca ri ad bonū et hoc nō ē impossibile Ideo expectādus est si ꝯuertatur ad bene opandū et relinquat ma lam viā. Et hāc exigit expectatio nē naturā liberi arbitrij ipsius hoīs nō ex merito quia ei nō debetur ex merito sed solū punitio ymo citius pena debetur sed ex eo quia mutari et cōuerti pōt et idō necesse est puni-torem et iudicē eē sūme misericor-dem ad expectandū vt nō stati iu-dicet et puniat ꝑ finalē sentēci-am quia melius est hoīez saluari quā perdi. Sic igitur natura hoīs ex parte liberi arbitrij exigit talē re-muneratorē et punitorē et iudicē qui neque statim remuneret neque statim puniat sed semp respiciat ad bonum hoīs et per ꝯñs quod sit sū-me misericors ad expectandū et ad parcendū homini si velit relin-quere malum et facere bonum.

Quod ex operibus hominis ostenditur duas esse principales ciuitates et perpetuas habitatio nes hominis scilicet paradisus et infernus

Um autem omnes homi-nes sint eiusdē nature et cō uenīāt i libero arbitrio tñ quia li berum arbitriū potest tēdere et ire per duas vias et duo itinera ꝯria et opposita adinuicem quia po-test ire per viam meriti bene ope rando et per viā culpe male ope rando et occiosus existendo et quia culpa et meritum sunt vie repu-gnantes adinuicem nec possunt simul esse in eodem. Et exinde sequitur quod homines possunt di-uidi et separari adinuicem et esse contrarij et inimici inter se quia quī dem possunt ire per viam meriti quidem per viam culpe. Et quia non sunt nisi iste due vie in homi nibus et sunt contrarie. ideo tota natura humana non potest diui-di nisi in duas partes que sunt ī-uicem repugnantes et i duas cō gregationes. Et quia pars homi num qui ambulant per viam cul pe et operum puniendorum con trariatur et inimicatur quātū potest alteri parti homini qui ambulāt per viam meriti et operum remu nerādorum. Et ideo necesse ē quod iste due partes adinuicem finaliter et ppetue sepētur tanta sepatiōe et elongatione et distancia qua non possit maior esse. vt sicut elō gātur adinuicem per voluntatē et per culpam et meritum tanta

elõgatione qua nõ põt esse maior ita elongentur inter se distãcia localitanta qua ñ possit esse maior. Et talis separatio debet eis ex ppria volũtate et ex suis operibus nec esset ɔueniẽs remuneratio nisi fieret ista separatio localis quia malis debetur sepatio a bonis et bonis a malis debet etiam separatio. Et iõ deus qui est pmiator et rectissim⁹ iudex debet finaliter sperare istas duas partes hoim adinuicẽ maiori separatiõe q̃ pos sit fieri in rebus. et iõ qꝛ maior separatio localis que possit esse est. ꝙ vna pars ponatur sup̃ celos ⁊ super oĩa loca. Et alia pars ponatur i medio terre. vñ circõferẽcia et centũ sũme distãt. Et iõ qꝛ medium terre est centũ mundũ. Iõ ibi dꝫ habitare vna pars. Et alia pars hoim debet poni sup̃ circũferenciam celi vltimi ⁊ ibiõ habitare perpetuo. Et pars maloꝝ in cẽtro terre seu in medio. Et talis habitatio conuenit vtrãqꝫ parti ex ppria natura. Item qꝛ remuneratio bonoꝝ opeꝝ et pugnitio maloꝝ debet fieri in distinctis locis et cõgruis. Iõ debẽt esse due habitationes et due ciuitates separate et opposite et sic de⁹ qui ẽ premiator et pugnitor rectissim⁹ debet habere duo loca distincta ⁊ summe opposita vnũ in quo fiat remuneratio pmiandoꝝ et aliuꝫ puniendoꝝ. Sic igr̃ ex operib⁹ bomis ɔcludere possum⁹ duas esse principales et ppetuas habitationes hoim adinuicẽ opposiptas et sũme distantes localit quarum vnaꝝ paradis⁹ nũcupatur ⁊ alia inferi⁹ quaꝝ vna est in qua nõ est nisi puruꝫ veꝝ bonũ hoĩs in quantũ hõ est. Et in alia nõ ẽ nisi malũ et veꝝ maluꝫ hoĩs. In vna sola pmiatio bonoꝝ operuꝫ. In alia sola pena et pugnitio maloꝝ operum. Et sic tria laca realiter distincta possum⁹ ɔcludere in effabiliter scꝫ vnũ qui est loc⁹ bñ operãdi et habendi merita vl' male operãdi et hñdi vel acquirendi culpas et talis loc⁹ ẽ i quo nunc sum⁹ in quo nũc acquirim⁹ merita et culpas. Alia duo loca sũt remuneratiõis et pugnitiõis que dicta sunt quoꝝ vn⁹ est altissimus scꝫ loc⁹ remunerationis ⁊ alius infim⁹ et pfundissim⁹ scilꝫ pugnitionis. Et inter ista duo loca est medius scꝫ bñ vl' male operandi de loco aũt purgatiõis alibi dicetur sꝫ sufficit nũc ostendisse que dicta sunt.

Quod et operibus hoĩs etiaꝫ inꝙtum hõ ostenditur imortalitas et ppetuitas liberi arbitrij.

E qꝛ ex operibus hoĩs inꝙtum hõ est nascitur culpa vel meritũ quib⁹ debetur pena vl' premiũ. Et cũ hõ ꝙdiu viuit acqrit merita vel culpas ⁊ de illis nõ recipiat debitã remunerationem

nec punitiōez dū viuit. Et ordo v niuersi nō patitur ꝙ aliqd ꝙ̄tum cūqꝫ modicū remaneat inpunitū vel in remuneratū. ideo necesse ē dū homo moritꝰ ꝙ remaneat libe rū arbitriū quod fuit radix merito rūz et culpaꝝ vt recipiat debitaz ꝛ rectā retributiōz vel pugnitōnē quod fieri nō posset si post morte nō remaneret liberū arbitriū vñ cū culpa remaneat post morte ho mis et etiā meritū necesse est ꝙ re maneat liberū arbitriuz in quo ē culpa vel meritūꝛ cui debetur pu nicio vel pmiacio ꝛ in quo est ca pacitas pmij vel punicionis. Itē etiā quia meritū pōt esse perpetu um et etiam culpa perpetua quia tādiu durat aliquid donec est de structū. Sed nulla res destruitur nisi per suū oppositū ergo meri tuz nō potest destrui nisi p culpā nec culpa nisi p meritū cō sint op posita. dū em̄ meritū recipit pmi um tūc nō destruitꝰ merituz ymo manet sꝫ solū completꝰ et sūt duo semper et vnum corespōdet alte ri et vnū pficit aliud. Et sicut for ma perfecit materiā complet ꝛ fa ciat. Ita premiū perfecit merituz complet et faciat. Et sicut matia nō destruitur dum recipit formā. Ita meritum non destruitur dū recipit premium ergo sequitur qō meritum hominis inquātum ho mo est semper est perpetuuz quā tum est de se nec potest destrui ni si per culpā. Sꝫ culpa nō potest esse ꝙ̄diu meritū est et meritum semper est dū est pūctum cū pre mio qꝛ vbi est premiū nulla culpa pōt esse. g̃ sequitur ꝙ meritū pōt esse perpetuū et per pn̄s liberum arbitrium in quo est meritū. Si militer qꝛ culpa nō pōt destrui ni si per meritū qꝛ pugnitio nō de struit culpā nec delet ymo eaz cō plet et pficit qꝛ pena ei debetur et hoc est suū cōplemētum. Ideo dū culpa recipit debitā punitio nem ñ destruitur ymo manet et ē iuncta cū sua formaꝛ suo pplemē to. Dare em̄ debitā penam nō est destruere culpā qꝛ culpa et puni tio concordantꝛ conueniunt ita ꝙ nō possunt magis pcordare. g̃ vnū nō potest destruere aliud. Culpa em̄ nō deletur nisi per ve niam et venia non datur nisi me renti eam. Et nullꝰ meretur veni am ꝙ̄diu imputatur ei culpa Et semper inputatur donec p con trarium expellatur. Ita ꝙ sicut generata est culpa volendo et vo luntarie intrauit et libere cū ppla cencia. Ita nolendo et displicen do libere et voluntarie expellatꝰ et odio habeatur et tunc meretur veniam. Aliter semper manet cul pa et ei imputatur. Et ideo culpa potest esse perpetua maxime qa post mortem nō potest deleri ꝛ p pn̄s libeꝝ arbitrium est perpe tuum. Item punitio manet ꝙ̄diu

culpa manet quia punicio nõ destruit culpam sꝫ punicio nõ põt esse sine illo qui punit. ergo si punicio potest esse perpetua et liberũ arbitriuꝫ potest esse perpetuuꝫ quod punit. Sicut aũt dolor que est sequella infirmitatis maneret ꝙdiu manet infirmitas. Ita punicio et pena que est dolor et sequela culpe manebit ꝙdiu culpa manebit. Et simile iudiciũ est de merito et primo quia ꝙdiu manebit premiũ tãdiu manebit meritũ sꝫ meritum potest semꝑ manere qr nõ destruitur nisi per culpaꝫ. Sꝫ si premium semper manet ergo sẽper manet ille qui est premiat⁹ qr premiũ nõ põt esse sic premiato ⁊ hoc est liberũ arbitrium igitur liberum arbitriũ semper potest manere quod semper manet est ꝑpetuuꝫ ⁊ natura sua est talis. Ecce igitur quomodo liberum arbitrium bene operatur et male operatur vel octiosum ẽ. et exinde gñeratur meritum vel culpa in eo exinde sequitur premium vel punicio in eo. Et sic necesse est liberum arbitrium ineterunm manere premiatum vel punitum et esse in premio vel in pena neqꝫ est dare aliam viam mediam per quaꝫ possit ambulare neqꝫ fugere.

Ecce igitur qualiter ex operibus hominis inquantum homo ẽ. ostenditur clarissime liberi arbitrij inmmortalitas et perpetuitas et per consequens sequitur quod intellectus et voluntas sunt immortales et perpetui quia constituunt liberum arbitrium et per consequens anima hominis est immortalis et perpetua et manet in eternum et sine fine mortuo corpore. Tractare autem de modo et forma et qualitate premiorum et penarum et de forma iudicandi in speciali nõ est presentis intentionis sed sufficit generalit͛ oñdisse ea que dicta sunt de hoĩe et de deo. Ostensum igitur est q̃liter ꝯparando hoĩem ad alias res per dr̃am generalẽ liberi arbitrij nascitur vera et magna cognitio de hoĩe et de operib⁹ ei⁹ que ducit nos in cognitionẽ dei ineffabilem ac in effabilẽ. et ꝑpinꝙ. Et in ista differencia generali liberi arbitrij. fũdatur tota cognitio in generali de hoĩe inꝙtũ hõ est Optimũ ergo ẽ se exercitare in ista cõparatione per differentiã gñaleꝫ

Sequitur de cõparatõe hoĩs ad alias res triũ graduum inferiorꝝ penes dr̃am spãlem et moð differẽdi singularẽ nulli rei iferiori cõicatum et est vltima et finalis comparatõ in qua completur sciencia de homine.

Ostꝙ dictũ est ð ꝯparatiõe hoĩs ad al'as res penes dr̃aꝫ et moð dr̃andi gñalẽ q̃ erat ꝑma ꝑs istius ꝯparatiõis ex qua cõparatione ort⁹ est magn⁹ fructus

Nūc restat cōsiderare scdām par
tem istiꝰ ꝯparatōis que est de cō
paratiōe hoīs ad alias res penes
dr̄am et modū differendi spālem
et singularem. Et ista est finalis ⁊
vltima cōparatio de qua extrahi
tur vltimꝰ fructꝰ et finalis ⁊ totū
cōplementū hoīs et cōpleta noti
cia de homine. Prima em̄ dr̄a
et primꝰ modꝰ differendi gn̄alis
et cōis fuit per habere. et iste mo
dus cōuenit oībꝰ rebus et oībus
gradibus q: quil3 gradꝰ differt
ab alio q: h3 aliquā dignitatē su⸗
pra aliū. Et infra eundē gradū si⸗
militer vna res differt ab alia q̇a
h3 aliquā naturam aliquā perfe
ctionē ꝙ nō h3 alia et talis modꝰ
differendi cōueit nō solum homi
ymo oībus rebus. Sicut em̄ hō
habet dignitatē sup alias res ita
dicimꝰ ꝙ vna res h3 maiorem di
gnitatem in natura ꝙ alia ⁊ ideo
differt ab illa vt aīalia ꝙ arbores
et arbores ꝙ lapides aurū ꝙ ar⸗
gentum. Ignis ꝙ aqua sol ꝙ lu⸗
na rosa ꝙ vrtiqua. Sed est vnus
alius modꝰ drn̄di spālis qui solū
cōuenit hoī per quē modum spāli
ter et singulariter differt hō ab oī
bus alijs. Et iste modꝰ non est p
habere sed p cognoscere se habe⸗
re. Oēs em̄ res inferiores hoīes
hn̄t suas digitates suas naturas
suas perfectiones suas propeta⸗
tes et suos decores ⁊ eos accepe
runt a suo ꝯditore et vna res h3
plusꝙ alia et est nobilior ꝙ alia s3
tamen ꝙuis habeant nō cogno⸗
scunt se habere nec possūt cogno⸗
scere se habere nec habent cū quo
possint hoc facere. acceperunt g̊
hoc a conditore. Nulla igitur res
inferior hoīe pōt cognoscere se il⸗
lud habere quod h3 nec tm̄ vale⸗
re ꝙtum valet nec cognoscit se es
se in illo gradu in quo est nec in il
la dignitate in qua ē vt aīalia nō
cognoscunt quid et ꝙtum hn̄t et
acceperūt plusꝙ arbores nec ꝙ⸗
tum valet id quod hn̄t nec cogno
scunt quid et quantum habēt ar⸗
bores nec alia inferiora similiter
nec arbores cognoscunt quid ha
bent nec quantu3 acceperūt plus
quā lapides ⁊ elemēta et sic de a⸗
lijs. Sed solus homo hoc specia
liter et singulariter habet et acce⸗
pit a suo conditore qd̊ n̄ solū h3
dignitate3 et excellenciā sup̄ oīa
alia ymo habet et accepit cū quo
possit se cognoscere ⁊ habere talē
dignitatē accepit em̄ homo nō so
lum maiorem dignitatem ꝙ alie
res sed etiā cū quo cognosceret se
hr̄e ⁊ accepisse plꝰ et maiorem di
gnitatem ꝙ alie creature. Et ac
cepit et habet cum quo potest co
gnoscere q̄cquid hn̄t ⁊ acceperūt
alie creature et quantū et in quo
g̃du sunt et ꝙtū valent ⁊ illud qd̊
acceperūt ⁊ h3 cū quo cognosce⸗
re pōt q̇d ē et ꝙtu3 h3 ⁊ cognoscit
homo ꝙ alie creature non habēt

nec acceperunt hanc excellenciā ꝙ possint cognoscere se habere et accepisse hoc qđ hn̄t et cognoscit ꝙ ipse solus hꝫ ⁊ accepit hoc. Cognoscit ꝙ hō se esse hoīem ratio⸗nalem et vtentem rōe ⁊ se habere liberꝝ arbitriū ⁊ cognoscit aīalia bruta esse hoc qđ sunt et esse irra⸗tionabilia. Et cognoscit arbores esse nō sencičtes nec intelligētes. Et cognoscit ꝙ lapides sūt lapides n̄ viuētes nec senciētes nec intelli gentes. Accepit eñi hō solus cuꝫ quo pōt cognoscere discernere et iudicare ꝙ res que sunt et existūt sunt meliores ꝙ̄ que nō sunt et ꝙ res viuentes sunt meliores digni ores et nobiliores ꝙ̄ nō viuentes et res sencientes ꝙ̄ nō sencientes et res intelligentes ꝙ̄ nō intelli⸗gentes. et res immortales ꝙ̄ mor⸗tales

Quod in ista differencia ⁊ mō differendi continētur quinqꝫ gra dus adinuicem ordinati.

Tā aūt dicta dr̄a hominis ad alias res magis clare vide atur. Considerabim⁹ quinque gra dus ordinatos inter se. qui conti nentur in ꝑdicto modo differēdi vel sunt colligati cū eo. Prim⁹ gra⸗dus est habere scꝫ habere aliquā perfectionem vt habere esse vl' vi uere etc. scđus grad⁹ ē cognosce⸗re se habere et cognoscere etiā qđ alia hn̄t. tertius gradus ē cognosce re ꝙ a se ipo nō hꝫ hoc qđ hꝫ sed ab alio accepit h̄ qđ hꝫ ⁊ ꝙ alie res n̄ hn̄t a se ipis nec ab ipo ho mine sed a deo illud hn̄t qđ hn̄t. quartus gradus ē posse querere et inuenire et cognoscere illum a quo accepit hoc qđ habꝫ ⁊ a quo alie res acceperunt hoc qđ hn̄t. quintus grad⁹ est posse tenere il⸗lum a quo accepit dū inuent⁹ fu erit et regratiari illi indesinēter ⁊ posse habitare cū eo inseparabiliter

Primū gradū hn̄t oīa que sunt scꝫ habere qꝛ quelibet res dicitur habere hoc qđ hꝫ scꝫ suaꝫ ꝑfectō nem et suam proprietatē. Alios aūt quattuor gradus solus hō in mundo scꝫ cognoscere se habere ⁊ cognoscere se accepisse et posse q̄ rere et inuenire illum a quo hꝫ et ipm cognoscere et inuentū posse tenere et illi regraciari.

Quod solus homo pōt gaude re de hijs que sunt et alie res nō possunt.

Uid aūt valet quid prodest quid ꝑficit alicui rei habe⸗re dignitatē nobilitatē superiori⸗tatē et excellenciā. Et habere no biliorem naturam ꝙ̄ alie res et ꝙ nō cognoscat se habere. Quid ꝓ⸗dest habere thesaurum infinini⸗tum et nescire nec cognoscere se habere quale gaudium qualē le⸗ticiam dat certe nullā ac si nō ha⸗beret. Hoc aūt est in oībus q̄ sunt infra hoīem. Que gloria quale gaudiū qualis leticia est aque ꝙ

sit nobilior quam terra. Et igni quod sit nobilior quam alia elementa. Soli quod sit nobilior quam alia corpora celistia Et rose quod sit pulcherrima flor. Et auro quod si nobilius metalor. Et arboribus quod sint nobiliores quam elementa. Et aialibus quod sint nobiliora quam sint arbores. Certe nullum gaudiū nulla leticia et nulla glia est eis. et cā est quia nō cognoscunt nec sciunt se habere talē naturam pulchram et talem dignitatē nec cognoscūt quod alia inferiora sit minus digna. Ergo gaudiū oritur ex hoc quia aliqua res cognoscit et scit se habere id quod hȝ et nō ex hoc quod hȝ tm̄. Sȝ ex hoc quod alie res hn̄t Quid ergo pficeret hoi habere tantam dignitatē et excellenciā sup omnes alias res et habere dignitatem liberi arbitrij et nō cognoscere nec scire se habere q̄le gaudium qualis gloria eēt tunc nl'la. Ecce iam hic incipit gloria hois et gaudiū leticia et bonū quia cognoscit se habere. sed adhuc non sufficit et modicū pficit cognoscere ⁊ scire se habere nisi cognoscat et sciat a quo hȝ et quod a se ipo non hȝ sed ab alio accepit. Et adhuc nō sufficit cognoscere se accepisse ab alio et quod a se ipo nō hȝ nisi possit querere inuenire et cognoscere illum a quo hȝ. Nec adhuc sufficit inuenire et cognoscere illum aquo hȝ nisi possit illū tenere firmiter dum inuenit et illum amare et illi regraciari. Ista aūt omia solus hȝ homo in vniuerso solus homo accepit et nulla alia res accepit inferior. Hō igitur hȝ et cognoscit et scit se habere cognoscit se accepisse et pōt inuenire et cognoscere illū aquo accepit et illi regraciari. Ecce igitur qualit oīa ista sūt ordinata adinuicem ⁊ vnū nō valet sine alio et qualiter hō hȝ oīa pro se et pro alijs et quod non soluȝ cognoscit se habere ymo cognoscit alias res habere hoc quod hn̄t. Et nō solū cognoscit se accepisse ab alio et a se ipo nō habere ymo cognoscit alias res accepisse ab alio hoc quod hn̄t et nō a se ipis nec ab ipo hoie et ppter hoc sequitur quod solus hō pōt gaudere de bono quod hȝ inquantum hȝ. Et alie res nō possunt gaudere de hijs q̄ habent inquātū hn̄t quia eis defficiunt quattuor gradus ex quibus nascitur gaudium et leticia.

Quod per istam drām hois ab alijs rebus manifestatur et ondītur debitum de iure nature ⁊ vera obligatio naturalis indebilis qua solus hō in vniuerso deo naturaliter est obligatus et primo tam p se quam p omnibus creaturis

Uoniam aūt dictum est quod habere et nō cognoscere se habere nullum gaudiū generat rei hn̄ti nec est aliqua gloria. Et cum cōditor et creator omniū deus dederit oībus creaturis infe-

riorıbus hoīe eſſe et nobile eſſe ⁊
vni plus alteri minꝰ et tñ nulli
earum dedit cũ quo poſſit cogno
ſcere ſe habere illud quod hꝫ nec
dedit eis cũ quo poſſint cognoſce
re ſe accepiſſe quod hñt vel illuꝫ
a quo hñt nec cũ quo poſſent ei
regraciari ſolꝰ aũt hõ in vniuer⸗
ſo hꝫ hoc et accepit ꝙ põt cogno
ſcere ſe habere et accepiſſe et co⸗
gnoſcere illũ aquo hꝫ et illi regra
tiari. Et ideo querendũ et inueſti
gandum eſt quale ſignuꝫ eſt hoc
quid ſignificat quid ẽ arguendͦ ex
hoc ꝙ ſcꝫ ſoli hoī hoc datũ ſit ex
nõ alijs creaturis. Et veriſſime di
cere poſſumꝰ ꝙ hoc ẽ ſignũ veriſ⸗
ſimũ et argumentuꝫ in falibile ꝙ
ip̄e creator deus ñ fecit alias crea
turas inferiores propter ſe ipſas
nec ꝓpter bonum eaꝝ ſed oīa or⸗
dinauit et fecit ꝓpter hoīem et ꝓ
pter bonũ hoīs et ꝓpter vtilitatẽ
eius vel ꝓpter ſeruiciũ vel neceſ⸗
ſitatem vel ſolaciũ et gaudiuꝫ ho
minis vel ꝓpter doctrinam. Et
q̇cquid deus dedit creaturis de⸗
dit ꝓpter hoīem et quicquid hñt
et acceperũt creature inferiores
a creatore totũ hñt et ceeceperunt
propter hoīem et nõ ꝓpter ſe ip⸗
ſas quid em̄ ꝑficit eis habere qͦ
hñt qꝛ neſciunt ſe habere. Et exin
de apparet ꝙ creature inferiores
ſũt colligate cũ hoīe qꝛ quod eis
deſſicit hõ hꝫ pro ipſis qꝛ ip̄e hõ
poteſt cognoſcere ſe habere id qͦ
habet et etiam qͦ hñt alie crea⸗
ture et q̃tũ hñt et iõ qꝛ ſolus hõ
hoc accepit pro oībus g̊ oīa faci⸗
unt cũ ip̄o vnum corpꝰ vnã ciui⸗
tatem vnũ regnũ vbi ipſe hõ eſt
caput et rex. Cum em̄ om̄s creatu
re inferiores et ip̄e hõ acceperint
quicquid hñt ab vno et eodeꝫ ſo
li hoī datuꝫ eſt vt poſſit cognoſce
re ſe ip̄ꝫ et quicquid ip̄e accepit ⁊
quid alia hñt et acceperũt. Et cũ
ſolus ip̄e põt cognoſcere illũ qui
dedit et illi regratiari. Signuꝫ ve
riſſimũ eſt ꝙ hoī data ſunt oīa et
oīa ſunt vnũ cũ hoīe et ideo ſolus
homo dicitur accepiſſe ꝓprie et
alie creature nõ dicũtur ꝓprie ac
cepiſſe qꝛ ñ ꝓ eis ſꝫ pro hoīe acce
perunt illud qͦ acceperũt qꝛ ſi ꝓ
ip̄is accepiſſent haberent cũ quo
cognoſcerent ſe habere ⁊ accepiſ
ſe et poſſent illũ cognoſcere aquo
acceperunt et illi regratiari ſicut
homo põt. Sic g̊ tu ſolꝰ homo ac
cepiſti quicquid habes in te ipſo
et accepiſti quicquid habent alie
creature qꝛ alie nihil acceperunt
ꝓ ſe ipſis ſꝫ ꝓ te qꝛ q̇cq̇d eis datũ
eſt pro te datũ eſt. g̊ tu ſolus hõ es
accipiens et acceptor in vniuerſo
et ſolus deus eſt dans et dator.
Omnia ergo que ſunt claudũtur
in tribus ſcꝫ in dante. accipiente
et dono. Tria ergo tm̄ ſunt ſcilꝫ
dans ſeu dator ⁊ accipiens ſeu ac
ceptor et donũ ſeu datum. Deus
ẽ dans et dator. ſolus hõ ẽ accipi

ens et acceptor inter creaturas et mundus ē donū seu datū seu munus. Et qꝛ ex dare et accipere ⁊ ex dando et accipiendo oritur obligatio naturalis ex pte recipientꝭ et oīs qui dat aliquod donum libere voluntarie et nō ex necessitate obligat illum qui recipit et hoc maxime qñ ille qui recipit nō pōt esse sine tali dono ymo est sibi necessariū. qꝛ ergo solus deus dat et solus homo recipit et oīa data sūt homini libere voluntarie et non ex necessitate nature Ergo ex omnibus hijs concluditur infallibiliter naturale debitum et naturalis et necessaria obligatio hoīs ad creatorem omnium. et ꝙ solus homo ī mūdo naturaliter ⁊ necessario tenetur et obligatur deo ⁊ ꝙ alie creature nō obligantur deo creatori nec tenētur de hijs que habent sed solus homo obligatur et tenetur pro omnibus creaturis insimul et pro qualibet in particulari et sic omnes creature clamant et testificantur naturaliter solum hominem in mundo esse obligatum pro ipsis. Et non solum homo est obligatus deo pro creaturis sed etiam pro se ipso et pro hijs que accepit in se ipso qa quicquid habet totum accepit.

Et sic deus dedit mundū homini et etiam dedit homini quicquid habet in se ipso. Ideo dedit ipsummet hominem sibi ipsi. et sic est datum et accipiens.

Mundus autem est tantum datum et non accipiens. Et homo accepit mundum et se ipsum. et ideo obligatur et tenetur et pro se ipso accepto et pro mundo. Conclusa est ergo et inuenta obligatio naturalis hominis ad deū indelebilis infallibilis indestructibilis et nullomodo negabilis sꝫ summe manifesta et clarissime visibilis.

Hic declaratur experimentaliter ꝙ omnia homini seruiunt et sunt propter hominem.

Et quia probatum est ꝙ omnia sunt propter hominem et quicquid omnes creature acceperunt totum acceperunt propter hominem. Ideo oportet videre qualiter seruiunt homini et sūt ad bonum hominis vt homo magis cognoscat se esse obligatum ꝑ experientiam visibilem. Unde quia homo non habet nisi animā et corpus et ideo quicquid seruit homini ad bonum hominis vel seruit anime vel corpori vel ē ad bonum anime vel corporis.

Et primo declaremus de corpore scilicet qualiter omnia seruiunt corpori vel ad necessitatem vel ad delectationem ad solaciū vel adiutorium.

Unde alique sunt creature que sūt necessarie hoī quo ad corpus sie quib⁹ nullomō pōt esse nec p̄manere sicut sunt aer vict⁹ sol ⁊ multa alia. necesse est ei hoīez vti aere victu et sole Ista aūt necessitas et indigencia meli⁹ videt̄ cogitādo sublationē et remotionez creaturaꝝ vt cogitem⁹ ꝙ si terra aufferatur a nobis vl' amoueatur quō possum⁹ permanere. Itez si aq̄ substraheret̄ a nobis quō possemus viuere. Et similiter de aere igne et sole. ḡ necessaria sunt oīa ista sie quib⁹ hō nō pōt esse. Itez si plante et herbe vt verbigrā. si blada nō essent quō viueret hō. Et si arbores nō essēt que ꝑducerēt hoī fruct⁹ quō viueret hō iocunde. Etiā si aīalia nō essent cogita quō essēt hoī· qm̄ aliqua dātur hoī in cibum aliqua ad portādum aliqua in solaciū et delectatione vt aues canes. ec. oīa ḡ ista vel aliqua sūt necessaria hoī quo ad corpus et hō nō pōt esse q̄m accipiat bn̄ficiū istaꝝ reruz velit aut nolit et hoc cōtinue et incessāter. Sic ḡ oīa que sunt in mundo pro hoīe die ac nocte laborāt incessanter pro hoīe operātur cōtinue hoī seruiunt indesinēter ⁊ totum vniuersum est pro hoīe et ꝓpter hoīem ⁊ ꝓpter bonū suuz sic mirabiliter ordinatū. Et si forte dicat hō quia ista que seruiūt homini etiā seruiunt bestijs et aīalibus sicut spiramē aeris lumen solis terra aqua herbe et fructus. respondetur ꝙ oīa ista seruiendo hoī seruiunt aīalibus propter hominem q: aīalia et bestie sūt ꝑpt̄ hoīem et nō propter se et iō seruicium qđ fit aīalibus fit hoī. sic igr̄ que seruiūt hoī sine illa seruiant aīalibus sie nō oīa data sunt hoī. omnia obsequiuū impendūt hoī vide igr̄ homo istū vniuersū mundum considera si sit aliquid in eo quod tibi nō seruiat. Omnis em̄ natura adhoc laborat vt obsequijs tuis famuletur et tue vtilitati deseruiat tuis ꝙ necessitatibus et delectamentis vt ꝓm̄ affluenciam indefficiētem bona. Suscipias hoc celum hoc terra hoc aer hoc mare cum omnibus que in eis sunt complere nō cessant. H etiam circuitus tēporis per quattuor tempora anni innouando ⁊ renouando oīa quolibet anno cōtinue ministrant. Cogita ḡ hō quis hoc instituit quis istud p̄cepit nature vt sic vnanimiter tibi seruiat beneficium omniū negare nō potes. quare ergo datorem tanti beneficij nō cognoscis qm̄ hoc nō ē debitum tuum s₃ bn̄ficium alienum. vide quō accepisti ea que habes n̄ a te ipo. Igitur nec alies res que seruiunt tibi acceperunt illa q̄ habēt a se ipis quia tūc eēnt maiores q̄ tu nec acceperunt a te

Sed cũ tu capias seruiciũ aliaꝝ cõtinue et bñficiũ et tu nõ dedisti rebus hoc qd̄ hñt per qd̄ seruiũt tibi nec ordinasti ipas res vt ser- uirent tibi cũ semper recipias ser uiciũ et bñficium ab ipis rebus. g̃ obligat⁹ es ꝓ illo bñficio suscepto ꝫ nõ obligaris ipis reb⁹ que tibi seruiũt. g̃ alicui alteri obligaris ñ alicui iferiori g̃ superiori. Multũ eĩñ tibi dedit. g̃ illi obligaris ⁊ te neris multũ illi debes qui tm̃ vo luit tibi dare. vñ oĩs creatura cla mat tibi accipe seruiciũ et bñfici- um ⁊ redde debitũ. Celũ dicit mi stro tibi lucẽ i die vt vigiles tene bras in nocte vt pauses ad tuã d̄ legationẽ fatio gratas renouatio nes et mutationes tempoꝝ scꝫ tẽ peramentũ veris feruorẽ estatis pleitudinẽ autũpni et frig⁹ hyeis Ego vario dies ⁊ noctes nũc bre ues nũc lõgas vt varietas tollat fastidiũ et ordo faciat delectamẽ tum. Aer dicit prebeo tibi flatũ vi talem et mitto ad tuũ obsequium oĩne gen⁹ auiũ. Aqua dicit potuꝫ tibi p̄beo sordes tuas abluo rigo ficta et arencia et ad tuũ cibũ mi stro oia gña pisciũ. Terra dicit ego te porto ego te nutrio pane cõforto vino letifico oim generuꝫ fruct⁹ oblector diuersis aialibus mẽsas tuas repleo. Mund⁹ tot⁹ dicit vide hõ ꝙ te amauit qui pro pter te me fecit seruio tibi qꝛ pro- pter te fact⁹ sum et vt seruias illi q̃ me fecit ⁊ te. et te ꝓpter se me ꝓ- pter te. Si sentis bñficiũ redde d̄ bitum. Ecce igr̃ oia que sunt serui unt expimẽtaliter hoĩ ⁊ sũt ad bo num hoĩs ex parte corporis.

Quod etiam oia sunt ad bonũ hominis ꝙtum ad aiam quia oia sunt ad gaudiũ et doctrinam.

On soluꝫ aũt totus iste mũ dus vniuersus est ad serui- cium hoĩs et obsequium ꝙtuꝫ ad corpus ymo qd̄ maius ẽ quo ad animam qꝛ nõ est aliqua creatu- ra ꝙtũcꝫ modica quin hõ possit extrahere ab ea aliquã doctrinã vel documẽtum vel aliqd̄ bonuꝫ vñ oĩs creature sunt vel ad gau dium hoĩs vel ad doctrinam Et primo videam⁹ qualiter oĩs sũt ad gaudiũ hoĩs. vñ dictũ est ꝙ so lus hõ gaudet et potest gaudere de hijs que hꝫ et de hijs que ha- bent alie creature et ꝙ de alie cre ature nõ pñt gaudere de hijs q̃ habent. qꝛ gaudiũ oritur ex habe re qñ aliqua res cognoscit se hr̃e illud qd̄ hꝫ. et qꝛ solus homo co- gnoscit se habere id qd̄ hꝫ et etiã cognoscit quid hñt alie creature ideo hõ põt gaudere de se et de alijs creaturis et totũ gaudiũ est hoĩs. Et alie creature hñt id qd̄ habent ad gaudium hoĩs et ipse nullũ gaudium hñt de hijs q̃ hñt sed totum gaudiũ ꝙ quelibet res deberet habere de hijs que habꝫ

vt ō sua pl̄cbritudine etiā sol⁹ hō hʒ q̄r sol⁹ hō cognoscit ipas res hn̄e h̄ qō hn̄t marie q̄r cognoscit ꝙ pro ipō hn̄t et ideo sicut gaudʒ homo de hijs que habet in se ipo ita gaudet de hijs que hn̄t creature vt verbigratia. totū gaudiū qō deberet habere aqua de sua claritate et pulchritudīe hō hʒ. similiter de rosa sole et stellis etc. ⁊ ita de oībus creaturis. Et sic patʒ ꝙ om̄s creature sunt et hn̄t quicquid hn̄t ad gaudiū hoīs et non ad gaudium ipsarum.

Maior declaratio gaudij.

Tem adhuc euidencius potest declarari quō om̄s creature sunt ad gaudiū hoīs ymo nl'lum gaudium haberet hō nisi essent alie creature inferiores eo q̄r nō cognosceret se esse nobilem et excellentē creaturam nec cognosceret se ipm. Nam dum homo compat se ipʒ ad alias creaturas inferiores tūc cognoscit ꝙ sua natura est dignior nobilior et melior q̄̄ natura oīm aliaꝝ creaturaruʒ ita ꝙ alie creature faciunt apparere et videre nobilitatem nature hoīs sicut subditi milites et barones faciunt apparere nobilitateʒ regis. Et tunc homo gaudet q̄a habet pulchriorem digniorem et nobiliorē naturam super omnes alias creaturas et gaudet quia sibi plus datum est q̄̄ oībus alijs creaturis. Et ꝙ natura sua exaltata est super elemēta lapides arbores herbas et supra aīalia bruta et de hoc hō hʒ magnum gaudium. et maxime gaudet qn̄ vidʒ se tm̄ esse dilectum p̄omib⁹ creaturis a suo cōditore quia sua sola voluntate bonitate et benignitate voluit ipm hoīem talis nature facere ⁊ preferre oībus creaturis et ipm dignificare ⁊ magnificare super om̄s. Ista autē oīa non cognosceret nec cogitaret hō nisi essent alie creature īferiores sub eo quib⁹ se ipm cōparet et que min⁹ acceperunt q̄̄ ipe que reddunt ipm hoīem pulcherimū nobilissimum dignissimū dū fit cōparatio ad alias creaturas insiml' et a dq̄̄ libet per se. Si ergo homo vlt̄ habere gaudiuʒ de hijs que hʒ et q̄ data sunt sibi cōparet se ad inferiores creaturas et tunc videbit se ipm et cognoscet se ipm et dignitatem suā nec aliter pōt se ipʒ cognoscere. Dum eīm hō cōparat staturam sui corporis ad staturā aīaliū tunc cognoscit suā dignitatē ⁊ suaʒ pulchritudinē vt q̄r aīalia semper respiciunt terrā ⁊ hn̄t caput et facieʒ versus terrā hō autem respicit celum et hʒ caput et faciem versus celuʒ. Et aīalia habent staturam curuā et hō hʒ rectam. Et dum etiā hō videt qualiter ambulāt aīalia videt magnaʒ differantiam. dū etiā ꝯparat pulchritudinem sue faciei ad faciem

aialiū brutoꝝ pedes magn⁹ ⁊ alia mēbra ad mēbra aialiū tūc certe hō cognoscit suā nobilitatē ⁊ multum gaudet et reputat se ex hoc solū esse diuitē q2 cognoscit ꝙ cōditor oim sibi tantam voluit conferre dignitatem et extellenciam et nobilitatem pōibus creaturis et maxime q2 voluit eū facere rationabilē creaturā ⁊ alias creaturas irrationabiles et brutas. Et quia voluit ei cōferre nobilitatem liberi arbitij et nō alijs creaturis que oms sunt Ꝑue. respectu hominis. Et dum etiam voluit homini dare suam ymaginē et ñ alijs creaturis et istam prerogatiuam et dignitatem cognoscit hō propter alias creaturas quibus se cōparat. Et sic apparet ꝙ oms creature sunt ad gaudiū hoīs q̄a per ipas hō cognoscit se ipm et hͦ est magnū bonū hoīs cognoscere se ipm et magnum malum est ignorare se ipm. Item etiam res inferiores hoīs sūt ad magnā doctrinam et cognitionem hois. vñ per aialia bruta homo cognoscit ꝙ suum vltimū finale et verū bonum non est i rebus corporalib⁹ nec in delectationibus corporis sicut in commedendo bibēdo luxuriando q2 ista sunt cōia bestijs etiam. Et ideo arguit homo ꝙ ipse debet habere alia bona que nō conueniunt aialibus ⁊ alias delectationes que nullomodo possūt esse in animalib⁹. Item ipe hō excedit oia animalia et ideo cognoscit ꝙ summa felicitas nō est vti istis rebus corporalibus quibus etiam vtūtur aialia. Et si aialia non essent forte crederet ꝙ ñ essent alia maiora bona pro ipso sed solum ista ⁊ ideo istā cognitōnem hꝫ propter aialia. Ulterius non est aliqua creatura aqua homo nō possit extrahere aliquā doctrinam aliquod exēplū ad suum bonū ad suā vtilitatē et ad suum aduisamētū. Et sic oia sūt vel ad bonū corporis vl' aie vl' vtriusꝙ in sil'. Preterea declaratū est in scala nature que cōposita ē ex oibus creaturis qualiter hō ꝑ oms creaturas ascēdit ad cognitionē sui creatoris et acquirit magnam sciam de deo ita ꝙ omnes creature iuuant ipm hoiem ad acquirēdum veram sciam hoī necessariā vt iā declaratū est et nō solū hoc ymo plures alias scias q̄ nō sunt hoī necessarie. Sed in eis pōt hō delectari quas extrahit hō ď creaturis sicut sūt geometria astrologia naturalis phia ⁊ methafisica et q̄ oēs sūt orte a creaturis. ꝯcludim⁹ igr̄ iteꝝ ex dict' ꝙ oia q̄ facta sūt in mūdo fctā sūt ꝑpt' hoiē ⁊ ꝙ nulla creatura inferior hoie ē ꝑpter se ipam nec ad bonum sui ipius sed ꝑpter hoiem et hoc vel ad seruiendū corpori vl' aie scilicet vel ad necessitatē vl' ad vtilitatē

vel ad iuuamẽ vel cõsolamẽ ꝛ gaudium vel doctrinam et exemplũ. Quare sequitur ꝙ hõ est obligatus deo pro oibus creaturis et ꝑ toto mũdo q: propter ipm fact⁹ ẽ verissima ḡ et realis est obligatio hois ad deũ scripta in oibus creaturis et ista obligatio est primũ ligamẽ et vinculũ quo hõ ligatur a deo. Sic ergo creature ligãtur cũ hoie q: sunt propter hoiẽ. Et exinde homo ligatur cũ deo per obligationẽ. Obligat⁹ ẽ ḡ homo deo a quo accepit et ei debitor factus est.

De conditionibus et circõstãtijs et modis istius obligationis et primo de magnitudine obligationis.

Quoniam manifestata ẽ obligatio inter hoiem et deum que orta est ex acceptione et datõne visa ḡ radice et fundamẽto ipsius obligatiois vt magis cognoscatur considerande sũt ꝯditioẽs et circõstancie ipsius obligatiois et modi que oia oriũtur ex parte accipientis vel ex parte dãtis vl' ex parte doni et rei date. Et ꝑmo cõsiderenda est obligationis magnitudo ꝛ quãtitas scʒ ꝙta ẽ obligatio et ꝙ magna est. Et quia donum acceptũ est manifestissimũ. Ideo primo videbim⁹ magnitudinem obligationis rõne donoꝝ acceptoꝝ. vñ magnitudo obligationis crescit ex magnitudine et multitudine donoꝝ et tãta ẽ obligatio quantũ est illud qđ est acceptum. Ideo ponderẽda ꝛ mensurãda et numerãda sunt oia dona et accepta pro quib⁹ hõ est obligatus deo et tenetur ꝙtũ fieri poterit. Et q: primo homo obligatur pro toto mundo et pro oib⁹ creaturis. ideo tm̃ obligatur ꝙtuʒ valet tot⁹ mund⁹ ꝛ oẽs creature. Et incipiam⁹ primo in ipa terra. vñ ipa accepit q̃cquid hʒ a deo q: accepit eẽ đ ñ eẽ ꝛ đ nihilo ꝛ hʒ plus ꝙ nihil in natura et q: accepit ꝑ hoie. Ideo homo obligat̃ deo ꝑ terra ad tm̃ quãtum terra obligaretur si accepisset pro se ipa et ad tm̃ obligatur ꝙtum terra valet et terra valet tm̃ ꝙtum valet suũ eẽ plus ꝙ nihil. vñ magis valet eẽ ꝙ nõ esse et aliquid ꝙ nihil. Item ñ solum hõ obligatur pro terra de tanto ꝙto valet plus ꝙ nihil ymo etiam de tãto ꝙtũ terra valet hoi. Aliud eñ est dicere ꝙtũ terra valet hoi et aliud ꝙtũ valet in se et alius est iste valor ꝛ alius ille. Itẽ obligatur hõ pro seruitõ qđ facit et impedit' terra homini. Ulterius hõ obligatur pro aqua et tm̃ obligatur ꝛ tenetur ꝙtũ aqua teneretur deo si ꝑ se ipsa accepisset hoc qđ hʒ. Et q: aqua hʒ nobilius esse ꝙ terra eo quia est clara lucida. Ideo de tanto hõ plus obligat̃ ꝑ aqua de quanto aqua nobilior est ꝙ terra que est opaca

nigra et obscura vnde alius est valor terre et alius est valor aque Unde postq̄ aqua accepit adeo plusq̄ terra et maiorem pulchri-tudinē ideo plus tenetur deo. Et quia ꝓ hoīe accepit ideo hō tenetur ꝓ tota aqua et q̇cquid dȝ reddere aqua pro hijs q̄ habet plusq̄ terrea hō debet reddere. Item etiā obligatur homo ꝓ seruicio q̄ suscepit ab aqua ⁊ de tāto quāto aqua valet homini et ꝓ tāto quāto homo vellet habere aquā. Ultra quia aer accepit q̇cquid hȝ a deo et quia accepit esse de nō esse et accepit nobiliorem naturā q̄ aqua ⁊ terra ideo pl⁹ tenet̄ aer deo q̄ aqua et terra. sȝ quia nō cognoscit se accepisse ⁊ habere q̄ habet et homo cognoscit. ideo tenet̄ homo ꝓ aere facere deo quicq̄d aer deberet facere ⁊ hoc quia ꝓ hoīe accepit q̇cquid accepit ideo hō ē obligatus deo ꝓ aere et etiā pro seruitio q̄ aer tribuit hoī et pro tāto ꝓ quāto hō nollet ꝓuari aere. Propterea q: ignis plus accepit q̄ alia elemēta et nobiliorem naturā ideo pl⁹ obligat̄ deo ꝓ hijs que accepit q̄ alia elemēta de tāto quāto plus accepit q̄ illa. Et q̇a ignis nescit se habere nec accepisse et homo cognoscit ꝓ ipso et quod ꝓ hoīe accepit et propter hominē datū ē sibi ideo totaliter homo obligat̄ ꝓ igne ⁊ loco ignis Ita ergo duplici capite hō obligatur ꝓ qualȝ creatura deo p̄mo quia nulla creatura cognoscit se habere nec accepisse hoc quod sibi datum est ideo nescit quid deo debet nec q̄tum debet et tamē accepit ideo ad debet reddere deo ꝓ hijs que accepit. Et quia sol⁹ homo scit ⁊ cognoscit hoc ideo ipse homo tenetur facere ꝓ qualibȝ creatura illō quod quelibet creatura deberet facere deo q: ipse solus in mūdo potest ⁊ scit. Sicut si in aliqua ciuitate non esset nisi vn⁹ sapiens et omnes alij essent ignorātes vel pueri. si aliquis p̄nceps faceret quoddā magnū bonum ciuitati et cuilibȝ. Nonne ille sapiens deberet loqui pro oībus et gratias agere ꝓ ipis. et si nō faceret nōne imputaretur illi sapiēti et nō alijs. Ita similiter q: de⁹ qui est summ⁹ princeps dedit cuilibet creature hoc qō hȝ et alteri plus et alteri min⁹ et oīs faciūt vnam ciuitatē cū hoīe. Et cū oēs creature sint nesciētes et sol⁹ hō est sapiēs sciēs itelligēs et cognoscens. Ideo solus homo debet loqui deo pro oīb⁹ creaturis et reddere debitum pro ipis. Itē scōo capite hō obligatur deo ꝓ qualibet creatura q: creature acceper̄t adeo quicq̄d hn̄t et de⁹ dedit eis propter homiem et pro homine ad ei seruiendū et iō sicut dn̄s obligatur pro oībus bonis que dant̄ seruis suis propter ipm̄ et nō ipi

ſerui. Jta homo obligatˀ ꝓ omni-
bꝯ que dicta ſūt alijs creaturis et
nō ipſe creature qꝛ propter ipꝫ da
ta ſūt eis oīa vt ſuiāt ipi ideo ſūt
ſerue eiꝯ. ⁊ ideo ad recognoſcēdū
magnitudinē obligatōis ꝓ quali-
bꝫ creatura conſiderāda eſt crea-
tura ꝙ̄tuꝫ valet iſe ipſa ⁊ ꝙ̄tū plꝯ
valꝫ vna ꝙ̄ altera in nobilitate ⁊
ꝑfectione in natura et i vniuerſo
ſecūdo. cōſiderandū eſt ſeruiciuꝫ
⁊ beneficiū quod recepit homo ō
creatura ⁊ ꝙ̄tuꝫ creatura valet ho
mi ⁊ ꝙ̄tū homi eſt neceſſaria. Et
ꝯſiderāda eſt nobilitas vł ignobi
litas creature ſeruiētis. Unde ꝙ̄-
uis creatura minꝯ nobilˀ ⁊ iſima
ſit hoi magis neccceſſaria ⁊ magis
ſuiat ꝙ̄ creatura magis nobilis
et ſuꝑior at tn̄ nobilius ⁊ dignius
⁊ maiꝯ ē ſeruiciū ꝙ impēdit crea
tura magis nobilis ⁊ magis tene
tur homo pro ſeruitō creature no
bilioris ꝙ̄ minus nobilis. quia ſi
cut creatura excedit creaturaꝫ in
nobilitate. Jta ſeruiciuꝫ excedit ſ
uiciū in nobilitate quāuis nō in
neceſſitate vt declaratˀ ꝑ exemplū
plus em̄ tenetur aliquis dn̄s pro
ſuicio vniꝯ militˀ ꝙ̄ ꝓ decē alioꝝ
inferioꝝ. Et plus ꝓ ſeruicio vniꝯ
comitis ꝙ̄ viginti militū Et plus
ꝓ ſeruicio vniꝯ ducis ꝙ̄ pluriū co
mitū quāto igitˀ res que ſeruit eſt
nobilior tāto ſuiciū eſt nobilius
et preciosius et magis obligatur
recipiens ſeruiciuꝫ. hoc enim eſt
ad magnū honorem et magnā di
gnitatem et exaltionē alicuius ꝙ
res nobiles et excellētes ſeruiant
ei. Sic ģ cōſiderāda eſt nobilitas
ſeruientis et neceſſitas et nobili-
tas excellit neceſſitateꝫ Et ex hoc
ſequitur ꝙ plꝯ tenetnr hō ꝓ ſerui
cio aque ꝙ̄ terre. Et plꝯ ꝓ ſeruitio
aeris ꝙ̄ aque. Et ignis ꝙ̄ aeris.
Et plus ꝓ ſeruitio celi ſolis lune
et oīm ſtellaꝝ ꝙ̄ elemētoꝝ. Et plꝯ
pro ſeruicio reꝝ viuenciū ꝙ̄ non
viuencium. Et plꝯ ꝓ ſeruicio aia-
lium ꝙ̄ arboꝝ. Et plꝯ pro ſeruicio
hoīm ꝙ̄ aīaliuꝫ et totuꝫ hoc ē rōe
nobilitatis creature ſeruiētis cuiꝯ
vnū ſeruiciū ꝑciosiꝯ ē ꝙ̄ mille ſer
uicia creature minꝯ nobilis. Sic
etiā ſeruiciū mēbroꝝ ſuperioꝝ ſi-
cut ſūt caput lingua manꝯ etc eſt
nobiliꝯ ꝙ̄ ſeruiciū mēbroꝝ iferio
rum ſicut ſūt pedes et cetera men
bra occulta. Ex oibus hijs funda
tur vna regula ad cognoſcenduꝫ
magnitudinē obligationis. videli
cet ꝙ cōſiderandū eſt de qualibet
creatura ꝙ̄tū hꝫ et accepit ⁊ ꝙ̄tū
ſibi datū eſt et per ꝯn̄s quātū obli
garetur deo ꝓ hijs que data ſūt ei
et intantū obligatur hō deo ꝓ illa
creatura qꝛ tm̄ eſt ac ſi hō accepiſ
ſet illud in ſe ipo qđ talis creatu-
ra hꝫ qꝛ pro ipo accepit. Et quia
oms creature ſunt ordinate ꝑ gra
dus. Jdeo poſſumꝯ cōſiderare va
lorem creaturaꝝ et gradꝯ. Et eti-
am inquolꝫ gradu ſunt multi gra

dus. Unde ille creature q̄ sunt in primo gradu que hn̄t tm̄ esse ⁊ nō viuere tenent deo pro eē qd ac ceperūt qꝛ hn̄t plusq̄ nō esse ⁊ plus q̄ nihil et ideo de tāto tenētur de quanto esse valet sup̄ nō esse et ni hil. Et qꝛ in illo esse sūt adhuc mlti grad⁹ et differencie nobilitatis et pulchritudinis qꝛ vna hꝫ nobi lius esse et pulcherrim⁹ q̄ altera. Ideo magis tenēt ille q̄ hn̄t nobi lius esse et pulchri⁹ esse q̄ alie. Et qꝛ hō obligatur loco creaturarum Ideo hō tenetur pro creaturis in oibus inquibus ipe tenēt. Ulteri us ille creature que sūt in scdō gra du plus tenētur deo q̄ ille q̄ sunt in primo qꝛ pl⁹ acceperūt inq̄tuꝫ acceperūt esse et viuere et ille de primo solum esse iō nobiliores sūt q̄ ille que hn̄t esse tm̄ ꝰ tanto igit iste magis obligātur et tenēt deo de quāto viuere plus valet q̄ nō viuere et de tanto viuere q̄ esse tantum. Item etiam iste crea ture scdi gradus obligantur et te nentur quia recipiunt seruicium ⁊ beneficiū a primis que tantū ha bent esse. Sed qꝛ propter homi neꝫ acceperunt et non propter se Ideo homo pro ipsis obligatur

Item etiam inter creaturas isti us gradus est magna differen cia in nobilitate pulchritudine ⁊ natura et plus tenentur ille que habent nobilioreꝫ naturaꝫ q̄ alie et quia pro homine acceperunt Ideo pro omibꝫ istis obligat hō ⁊ tenet deo Uide igitur quanta est ista obligatio et quomodo sē per crescit. Ulterius ille creatu re que sunt in tcio gradu magis obligantur et tenentur deo q̄ ille que sunt in primo vel scdo gra du quia acceperunt esse de non es se et de nihilo et acceperunt nobi lius esse q̄ prime et q̄ scde et non solum esse ymo etiam viuere ⁊ no bilius viuere q̄ creature secundi gradus et non solum viuere ymo etiam altiorem gradum scilꝫ sen tire quod est sine comparatione dignius q̄ viuere tantum de tan to igitur iste magis obligātur deo q̄ ille de primo gradu vel secun do de quanto sentire valet supra non sentire. Et in isto gradu sunt adhuc tres gradus in scala nature dictum est ꝙ quedem aīa lia habent tantum vnum sensum scilicet tactum ⁊ aliqua vltra hoc habent memoriam et aliqua su pra habent auditum et omēs qui ꝗ sensus. Ideo plus tenentur q̄ alia quia plus acceperunt.

Iteꝫ sunt ibi pisces aues ⁊ ani malia ambulancia supra terram.

Uide quot sunt species anima lium que ambulant supra terram et quomodo adinuicem differūt et quomodo quedem acceperunt naturam pulchriorem q̄ alia et maiorem nobilitatem

Uide etiã quãta pulchritudo
est i auib⁹ et quõ vna accepit pul
chriorem naturam ꝙ alia. Uide
etiã quot sũt spẽs piscium. vlteri⁹
obligantur oĩa ista qꝛ recipiũt ser
uicium et bñficium a creaturis ꝓ
mi et scd̄i. graduũ. sꝫ oĩa ista acce
perunt pro hoĩe. Ecce igitur quã
ta est obligatio hoĩs qꝛ pro oĩbus
obligatur hõ deo qꝛ propter ho-
minem acceperũt oĩa. vid̄ igitur ꝓ
quibus creaturis hõ tenetur deo

Iteꝫ corpora celestia hñt vnũ
gradũ nobilitatis scꝫ ꝑpetuitatẽ
qꝛ nũꝙ mutantur nec pñt corrũ-
pi nec mutari a sua natura et⁹ etiã
sol inter oĩa corpora et sup̃ oĩa ha
bet suuꝫ splẽdorem et lucẽ sie def
fectu. ꝙtum igitur obligatur sol
qui est ita pulcher ita nobilis sẽ-
per plen⁹ luĩe sine deffectu. Cogi
ta igitur ꝙtum valet sol in se ⁊ ꝙ
tum valet hoĩ et exinde ꝙtũ obli
gatur hõ pro sole qꝛ sol ꝓpter ho-
minem est et seru⁹ est et seruit re-
bus primi scd̄i et tertij gradus ꝓ-
pter hoĩem. Ecce igitur ꝙ magna
est hoĩs obligatio ad deũ et quã-
tum tenetur hõ deo pro toto mũ-
do. tm̃ aũt tenetur ꝙtum valet il-
lud qd̄ mund⁹ accepit et quelibꝫ
creatura adeo pro hoĩe satis igit̃
est obligat⁹ hõ pro mundo si ad-
huc nihil pro se accepisset.

Quod magis est obligat⁹ ho-
mo deo pro hijs que accepit in se
ipso ꝙ pro toto mundo.

Et quia homo accepit a deo
quicquid hꝫ in seipso sicut
alie creature. Igitur si hõ obligat̃
pro hijs que acceperũt alie crea-
ture qꝛ pro ipo acceperũt et solus
ipe cognoscit eas accepisse qd̄ ac
ceperunt et quãtuꝫ acceperũt igr̃
multo magis debet esse obligat⁹
deo pro hijs que ipemet hꝫ in se
ipso cũ ipe sciat se habere et acce-
pisse et ꝙtum valet qd̄ accepit cũ
etiã cognoscat ꝙtũ plus accepit
ꝙ alie creature et ꝙtum valet illd̄
quod plus accepit sicut igit̃ hõ te
netur pro toto mũdo ita tenet̃ pro
se ipo qꝛ sicut de⁹ dedit hoĩ mun-
dum ita dedit hoĩeꝫ sibi ipi. Ideo
tm̃ tenetur homo ꝓ se ipo quantũ
valet homo. Quod aũt homo
valeat et sit multũ p̃cios⁹ in natu
ra sua hoc oñdit et manifestat to-
tus ipe mund⁹ et oẽs creature q̃
sunt in eo qꝛ iste mund⁹ factus ẽ
propter hominem et pro hoĩe.
Igitur magis ponderat hõ ⁊ ma
gis precios⁹ est et pl⁹ valet ꝙ to-
tus mund⁹ et oẽs creature insil̃.
Sed cũ in mundo sunt tam excel
lentes creature et tam preciose et
magne que oĩs sunt propter ho-
minem et seruiũt homini sicut sũt
elemẽta et viuencia et senciencia
et corpora supra celestia incorrup
tibilia et ꝑpetua et inter oĩa maxi
me sol. Cum eñ ex preciositate ⁊
magne seruitorum cognoscitur p̃
ciositas et magnitudo illius cui

seruiunt cogitare possumꝰ. quan
ta est magnitudo ꝓciositas et va
loꝛ nature hoīs cui totꝰ mūdꝰ tā
magnꝰ ⁊ ꝓciosꝰ plenꝰ creaturaꝝ
ꝯtinue seruit ⁊ sine dubio ꝓciosi-
tas et nobilitas creaturaꝝ homi
ni seruiēcium manifestant et di-
cunt nobis ꝙ in hoīe ē aliquid im
moꝛtale et in coꝛruptibile perpe-
tuū et semꝑ viuens et nūꝗ moꝛi
ens quia queꝫ creature que serui
unt homini sūt incoꝛruptibiles ꝑ
petue et semper durabiles in suo
esse sine aliqua sui diminutione
sicut sol et coꝛpoꝛa celestia. Unde
enī esset hoc quis oꝛdo essꝫ iste q̄
oꝛdinatio ꝙ creature que homi
seruiūt ꝯtinue et ad hoc facte sūt
⁊ oꝛdinate eēnt tāte nobilitatꝭ ꝓci
ositatꝭ ⁊ ꝑfectōi ꝙ eēnt icoꝛruptibi
les ⁊ ꝑpetue ⁊ ꝙ homo cui seruiūt
essent totus coꝛruptibilis et moꝛ
talis et nihil esset in eo immoꝛta-
le et semper durans. ergo i homi-
ne ē aliquid immoꝛtale ⁊ hoc nō
est coꝛpꝰ quia moꝛitur ergo i ho-
mine est aliquid vltra quod ē im-
moꝛtale et perpetuuꝫ hoc autem
nō potest esse nisi illud qḋ est i ho
mine excellentiꝰ et hoc est liberū
arbitriuꝫ radicatū et plātatuꝫ in
aīa Ergo magnitudo et ꝓciositas
creaturarum hoi seruiētiuꝫ. Uera
citer ostendūt quāte ꝓciositas est
hō cui veracitꝰ ⁊ sic tāta diligentia
seruiūt ꝯtinue et seruicium impē-
dunt ergo magni pꝛecij est homo
⁊ magni pōderis atꝗꝫ magni va-
loꝛis. Igitur mltū ⁊ magnū dedit
deus hoi quādo ḋdit hoi ipīmet
hoiem. plus igiꝛ dedit ꝙ quando
dedit totū mundū de quāto plus
valet hō ꝙ totus mūdꝰ. Ideo ꝑ
tanto hō obligatur deo pꝛo se ip-
so ꝗtum hō ponderat.

Quod pōderandꝰ est hō ꝑ su-
as partes vt sciatur ꝗtum valet.

Uoniā aūt hō nō pōt scire
ꝗtum obligaꝛ deo ꝓ se ipso
nisi sciat ꝗtuꝫ valeat ⁊ pōderet. ⁊
qꝛ hō totꝰ simul est maximi pōde
ris qꝛ plus pōderat ꝙ totus mū-
dus. Ideo sicut mundꝰ nō potuit
ponderari nisi diuisus in suas ꝑ-
tes generales ita hō mlto minus
poterit pōderari nisi diuisus in su
as partes generales pōderetur ⁊
sic meliꝰ sciemꝰ pōdus totius ho
minis insimlꝛ et valoꝛē et pꝛecium
quantū fieri poterit. Et pꝛimo di
uidatur in suas ꝑtes generales ⁊
magnas et postea iteꝝ ille ꝑtes
diuidanꝛ in ꝑtes spāles et ꝑuas
qꝛ quelibꝫ pars i hoīe est magni
valoꝛis et pꝛecij. Partes aūt ma-
gne et grosse i quas pōt diuidi to
tus hō sunt esse viuere sentire et
intelligere siue liberꝝ arbitriū vel
partes hoīs magne sunt coꝛpus
et aīa. Sed partes speciales ⁊
parue sunt partes coꝛpoꝛis et ꝑ-
tes aīe qꝛ coꝛpus hꝫ suas partes
et similiter aīa. Ponderandꝰ ē igꝛ

homo ſm oēs ſuas ꝑtes magnas ſcđo ſm oms ſuas partes paruas Ponderet ḡ ſe ipm primo ſcđm ſuum eſſe que eſt prima pars. vnde debet cogitare hō ꝙ aliqñ nō fuit et nihil erat. accepit igitur hō primo hoc vt eſſe inciperet cū nō eſſet et aliquid fieret cū nō foret.

Magnū ḡ bonuꝫ accepit cū eſſe accepit qui nihil erat et nihil habebat et ꝗuis alie creature ſimiliter acceperit eſſe cū nō eſſent ⁊ facte ſunt cū nihil fuerint añ et eis deus dederit eſſe poſt nihil ac tñ datum eſt eis eſſe cū nō eſſent ꝓpter eſſe hoīs. igitur ꝑcioſiꝰ eſt eē hoīs ꝙ eſſe aliaꝝ creaturaꝝ vñ eē aliaꝝ reꝝ reſpicit ad eſſe hoīs et ad ipm tendit tanꝙ ad principalius ⁊ ꝑcioſius eſſe propter qđ eſt oīe eſſe creaturaꝝ. Ecce igiť ꝙtum ponderat eſſe ipſius hoīs qđ accepit ꝙtū valet et ꝙti ꝑcij eſt.

Multū igř obligatur hō deo pro eſſe qđ accepit. Et ꝗuis nihil plꝰ accepiſſet. plus eñ valet eſſe hominis ſupra nihil ꝙ eſſe oīm aliarum creaturaꝝ. Item nō ſoluꝫ accepit hō eſſe ymo ampliꝰ accepit pulchꝛū ⁊ formoſū eē ⁊ artificioſū ħ ē eñ maiꝰ ꝙ eē tñ ⁊ aliqđ tñ plura eñ ſunt q̄ hñt eſſe ſꝫ nō hñt pulchrum eſſe nec formoſum ſicut hō hꝫ. Et ſi aliqbꝰ ſit datū pulchruꝫ et formoſum eſſe at tñ eſſe hoīs ē pulchꝛꝰ et formoſiꝰ ꝙ eē oīm aliarum creaturaꝝ. Et etiam ſi habeant pulchrum eſſe hñt pulchrum propter hoīem quare multū tenetur deo, ꝓpterea qꝛ dedit ei tā pulchrum eſſe et formoſum tanta artifitioſitate fabricatū. Itē ſcđo hō debet cogitare et pōderare ſe ipm per ſuum viuere. vñ nō ſolum datum eſt hoī eſſe et pulchruꝫ eſſe ſꝫ plus voluit deꝰ eleuare hoīem in altiori gradu vnde eſt ei datū viuere et vitam vñ maiꝰ bonuꝫ ſine cōparatione. eſt viuere ꝙ eſſe tñ et maius eſt accipere viuere et vitam de nōviuere ꝙ eſſe de nō eſſe Et ꝗuis alijs creaturis datum ſit viuere at tñ datuꝫ eſt eis propter viuere quod eſt in hoīe. Ideo precioſior eſt vita hominis ꝙ vita oīm aliaꝝ creaturaꝝ qꝛ oīa propť hominem viuunt. vñ oīe viuere et oīs vita creaturaꝝ tendit et reſpicit ad ipm viuere hoīs tamꝙ ad principalius et nobilius viuere. Ideo viuere hoīs tāꝙ principalius viuere excellit oīe aliud viuere.

Magne igř ꝑcioſitatꝭ eſt viuere quod eſt in hoīe et plꝰ pōderat ꝙ viuere oīm aliaꝝ creaturarum.

Multū igitur obligatur hō deo ꝓpter ſuū viuere qđ accepit.

Ulteriꝰ et tertio poſt eē ⁊ poſt viuere datuꝫ eſt hoī ſentire vt hō adhuc altius eleuetur ad graduꝫ ſuperiorem. et ꝗuis alijs creaturis datuꝫ ſit ſentire tñ propter hominem datum eſt eis. aīalia aūt ſētiunt et hoc hñt propter hoīem.

Item etiã ē nobili⁹ sentire ho-
minis φ oim aliaꝝ creaturaꝝ et
nõ solum datũ est hoi sentire vno
modo ymo multis mõis qꝛ datũ
est hoi audire videre odorare gu-
stare et tangere. O quanta eleua-
tio est ista. O quant⁹ ornatus est
O φtum accepit hõ et tñ ante ni
hil habuit. O quãti ponderis est
in natura istud sentire ꝛ quãte no
bilitatis. vide φtum eleuatur hõ
per suum sentire supra terrã sup
lapides supra arbores in quibus
nõ est sentire. Ecce igitur quantũ
obligatur hõ pro tanto dono.

Ulterius debet se ipm ponde-
rare et videre suum valorē per su
um liberꝝ arbitriũ. nõ em̃ soluꝫ ac
cepit esse et pulchrũ esse nõ soluꝫ
viuere et nobile viuere. Non solũ
sentire ꝛ ꝯpletum sentire ymo pl⁹
supra oia ista accepit liberꝝ arbi-
trium rem in natura gratuissimã
dignissimã nobilissimam et valde
preciosam. Ecce ꝓciositatē liberi
arbitrij qꝛ nulli alteri datũ est nisi
homini et spãliter hoi datum est
ecce spãle priuilegium et hois ꝓ-
rogatiuam. qꝛ esse viuere sentire
etiam alijs creaturis data sunt si
cut homini. Igitur sunt alijs crea
turis et homi cõmunes. Sed
hoc solum scilicet liberꝝ arbitriuꝫ
specialiter est homini nõ em̃ ē cõ-
mune alijs ab homine. Igitur
ista specialitas significat preciosi
tatem ꝛ dignitatem liberi arbitrij

Plus igitur ponderat liberꝝ arbi
trium φ oia alia esse viuere et sen
tire. Igitur est supra oia eleuatũ
dignissimum et altissimũ in natu
ra. Ecce ibi magestatē nature in
peratorem et regem tocius natu-
re ecce dignitatē nature. Omne
igr̄ esse viuere et sentire est ꝑpter
liberꝝ arbitriuꝫ. vnde sicut omne
esse quod est in creaturis et omne
viuere ꝛ omne sentire sũt ꝑpter eē
viuere et sentire que sunt in hoie
Ita esse viuere et sentire que sunt
in hoie sunt ꝑpter liberꝝ arbitriũ
immediate. Ecce mirabile regnũ
nature liberꝝ arbitrium est rex esse
et viuere et sentire in homie sunt
sedes ipius liberi arbitrij in q̄bus
immediate sedꝫ liberꝝ arbitriuꝫ ꝛ
que immediate et sine me⁹ seruiũt
ei cõtinue. Iõ sũt nobilissima ista
in hoie qꝛ immediate seruiũt ꝛ sũt
cõiuncta libero arbitrio ꝛ seruiunt
ei et portant ipm sicut equus por
tat dñm suum. Deinde omne
aliud esse extra hoiem in creatu-
ris et omne viuere et om̃e sentire
sũt ꝑpter esse viuere et sentire que
sunt in hoie. Oia em̃ que sunt
viuũt vel senciunt continue labo
rant vt seruiant esse viuere et sen-
tire que sunt in homine vt sedeat
et maneat continue ipse rex ipse
īperator scilicet liberum arbitriuꝫ
quod est immortale et perpetuuꝫ
et diuinum.

Ideo tota natura extra hoiem so
licitat ꝑ hoie ⁊ sede liberi arbitrij
vt cõseruetur et duret et perma=
neat. vñ oia que sunt inferiora ho
mine hñt quodd̄ esse in hoie et in
cluduntur in hoie qm̄ elemēta ha
bent quodd̄ esse i hoie et arbores
et plante qꝛ tota natura plantaꝝ
est in hoie scꝫ vita vegetatiua cū
oibus suis virtutibus. Et etiam
aialia hñt esse in hoie qꝛ sensitiua
que est in brutis tota est in hoie.
Ac tñ nobilius esse hñt elementa
in hoie q̄ in se ipsis et natura ar
boꝝ similiter hꝫ nobilius esse in
hoie q̄ in arboribus. Et similiter
sensitiua nobiliori modo ē in hoie
q̄ in aialibus. Et hoc ideo qꝛ hñt
esse humanū in hoie et sunt ꝯiun
cta cū libero arbitrio qd̄ ē dignis=
simuꝫ supra oia creata per quod i
hoie est imperiū principatus dñi=
um et regnū et ideo que ꝯiungū=
tur cū eo nobilitanť et dignifican
tur. Et exinde sequitur q̄ oia ele=
menta arbores et aialia hñt aspe=
ctum ad illud esse nobile qd̄ hñt
in hoie et ad ipm ordinantur ⁊ sūt
propter illum et appetunt natura
liter cōseruare illum qꝛ in hoc no
bilitantur. Non aūt oia ista in
mediate ꝯiungūtur cū libero ar=
bitrio nec equaliter apropinquāt
ei qꝛ nō sunt eque digna sꝫ ꝑ quē
dem pulcherrimū ordinē sm̄ ma
iorem vel minorem dignitatē ma
gis vel minꝰ appinquāt. vñ eē ele
mentoꝝ qd̄ est in hoie est infimū
et ibi collocatur et portať vita ve
getatiua eo nobilior deinde vita
vegetatiua portat sentire et ipam
sensitiuā qꝛ dignior est ista q̄ illa
Ultimo ipa vita sensitiua sic ipm
sentire cū oibus suis partibꝰ por=
tat libeꝝ arbitrium et ideo in ea
sedet libeꝝ arbitriū. ibi regnat ⁊ i
perat ibi dñatur. Ulterius aūt li=
beꝝ arbitrium nihil portat creatū
in eo qꝛ nihil creatū est supra ipm
sꝫ ipm est supra oia ğ solus crea=
tor debet ibi sedere qꝛ valde ratō
nale est q̄ sicut libeꝝ arbitriū qd̄
est supra omia creata sedet supra
oia ita creator qui est supra libeꝝ
arbitrium sedeat supra ipm. Ecce
libeꝝ arbitrium factum est sedes
dei et ibi solus deꝰ dꝫ regnare et
impare. Ecce libeꝝ arbitrium por
tat deū et est equꝰ dei in quo deꝰ
portatur et eq̄tat. Uide igiť qua=
liter libeꝝ arbitrium imediate et
sine medio ꝯiūgiť cū creatore suo
tangit ipm sine medio ⁊ portat ip
sum ⁊ nō pōt magis ei appinqua
ri. Ecce summā hois dignitatē et
exaltotionem per libeꝝ arbitriuꝫ
qꝛ factum ē ei hitaculū vnū ꝑpe=
tuum et immortale. Omia aūt cla
mant libeꝝ arbitriū esse ꝑciosissi
mum et dignissimū in natura sup̄
omnia. et ordo creaturaꝝ hoc cla
re manifestat. vide qualiter ipm
esse reperitur in oibus creaturis
generaliter qꝛ est infimū oim. De

inde vide quō ipm viuere .qa est
nobilius reperitur impautioribus
ꝙ ipm esse. Deinde vide ascendē
do qualiter ipm sentire reperitur
in pautioribus ꝙ ipm viuere eo
qꝫ est nobilius. Et vltra attende
quō liberꝝ arbitrium adhuc i pau
cioribus reperitur qꝫ in solis ho-
minibꝰ. Iste igr̄ ordo clare mani-
festauit summā dignitatem in na
tura ipius liberi arbitrij qd ꝯiun
git oia cū deo qꝫ elemēta ꝯiungū
tur cū vita vegetatiua et vita ve-
getatiua cū sensitiua et sensitiua
cū libero arbitrio et liberꝝ arbitri-
um immediate cōiungit̄ cū deo
Ecce igitur qualiter deꝰ eleuauit
hoiem per quand scalā scꝫ de gra
du in gradum et viuit ⁊ traxit ad
se ipm nec potuit hō magis eleua
ri per naturam nec maiorē recipe
re dignitatem naturalem qꝫ ele-
uatus est et tractatus vsqꝫ ad dei
similitudinem et ymaginem viuā
Nam liberꝝ arbitriū est ymago et
similitudo dei viua. Quid ampliꝰ
quid sublimꝰ qd digniꝰ et qd me
lius ꝙ esse ymaginē et similitudi
nem dei viuā. Multū igitur de-
dit deꝰ homini qn̄ fecit eū esse cū
nō esset sed magis fecit qꝫ fecit eū
viuere sꝫ adhuc magis quia fecit
eum sentire sꝫ maximuꝫ dedit qn̄
liberꝝ arbitriū dedit immortale et
perpetuū suam ymaginē suam si-
militudinem qua tūc fecit eū simi
lem sibi in natura et quasi de suo
genere. et nullam aliā creaturam
mūdi ad hanc dignitatē eleuauit
vnde in hoie sine dubio est cōple
ta dei ymago ⁊ similitudo creata
vnde vltra nō est ascensꝰ et h̄ oñ
dit ipe ordo nature. vnde plus in
mitantur deū illa que viuunt ꝙ il
la que sunt tm̄ et plꝰ illa que sen
ciunt ꝙ illa que viuūt. Igit̄ maxi
me imitatur deū hō et in eo est fi-
nis imitandi in scala nature quia
supra ipꝫ nulla creatura est ⁊ ipe
est supra oms̄ huius mūdi creatu
ras. g̃ in eo est cōpleta similitudo
⁊ ymago dei creata. vide igit̄ quā
ti ponderis est ꝙti valoris et quā
ti p̄cij p liberꝝ arbitriū. vide quā-
tum accepit hō quale donum cū
accepit liberꝝ arbitrium immorta
le et perpetuū. vide quantuꝫ obli
gatur et tenetur hō qui solus tm̄
donū accepit specialissimū et etiā
qꝫ accepit alia dona cōia et ante
nihil habuit. Sic g̃ diuidendo to
tum hoieꝫ per suas ptes magnas
et eas ponderando cogitare pos-
sumus pondꝰ precium et valorē
tocius hois Plus em̄ sine dubio
obligatur homo deo pro se ipō ꝙ
pro toto mundo. vigillare igitur
debet homo vt sciat quid accepit
postꝙ cognoscere potest et scire.

Quod pōderandꝰ est etiaꝫ hō
per aiaꝫ et corpꝰ que sunt partes
eius principales.

Quoniam aūt totus hō non solum diuiditur in ptes p̄re dictas ymo etiam aliter pōt diui-di et cōiter diuiditur in duas par tes principales que sunt corpus et aīa ex quibus cōpositus est hō Jdeo si volum⁹ scire q̄ntum acce-pit hō aliter q̄ per modū supradi ctum et clarius ponderem⁹ valo rem hōis ex parte corporis et aīe et videam⁹ q̄tū sunt nobiles quā tum excellētes iste due partes scz corpus ⁊ aīa. vnde vide primo no bilitatem corporis qualiter corp⁹ hominis est mirabilissime dispositum organizatuz sapientissime or dinatum et fabricatū supra omia mundi corpora. Ecce quāta ꝑpor tio qualis ordinatio est inter men bra ei⁹ quō sunt inter se cōnexa in ter se ꝑportionata. Unum iuuat alterum vnū seruit alteri. Ecce q̄ pulcherrima organizatio int̄ mē-bra cuz sūma artificiositate et sū-mo decore ecce faciem hominis pulcherrimam ecce man⁹ pl'cher rime organizatas nihil superfluū nihil diminutū ī oībus membris ecce staturam hōis pulcherrimā superius erectam. Quanti igitur ponderis quanti valoris sit.

Quis pōt extimare quis pōt pō-derare pl⁹ eīm pōderat corp⁹ hu manū pl⁹ p̄ciosū est q̄ oīa corpo-ra mūdi pl⁹ eīm tenet̄ hō deo pro suo corpore q̄ ꝑ toto mūdo vt aūt magis valor toci⁹ corporis maife stetur. Cogitem⁹ ipa membra in se quātum valent et q̄tum hō ap preciat quodlz membrū. videmus quantuz hō app̄ciat manuz suā pro quāto vellet ꝑdere manū suā quātum daret vt man⁹ ei⁹ nō auf ferrentur quātuz daret vt manus ꝑdita restauraretur. ecce hō nollz ꝑdere manum suā ꝑ toto mundo ymo daret totū mūdū si posset vt man⁹ ei nō aufferretur. et si man⁹ ablata esset daret totū mundū vt sibi restitueretur. Sed q̄tum re-putaret se homo obligatū alicui q̄ restitueret sibi manū. Et qd̄ loqui mur de tota manu loquimur solū de vno solo digito ymo qd̄ min⁹ est de iunctura vni⁹ digiti ꝑ quā to hō vellet perdere. Ecce igitur tm̄ hō pro vno digito solū quid sit igitur ꝑ duob⁹ quid pro trib⁹ di-tis quid pro tota manu quid pro duabus manib⁹. Plus eīm appre ciat homo duos digitos q̄ vnuz et plus duas man⁹ q̄ vnā et pl⁹ dextrā q̄ sinistrā. et tm̄ hō nollet ꝑdere vnū digitum pro toto mun do. vide igit̄ q̄tū hō obligat̄ deo pro oībus digitis suis et duabus manibus et q̄ mirabiliter et cum summa sapiēcia et artificio est fa bricat⁹. Et vide similiter discurrē do per oīa mēbra sua cōsiderādo valorez cui⁹ libz membri sicut de manu et postea cōgregando totū valorē oīm membrorum insimul vt pedum occulorꝝ lingue capit

et oim membroꝝ interiorum ⁊ exterioꝝ insimul et videbis magnitudinem obligationis hoīs ad deum postq̄ obligatur tm̄ pro vno membro si em̄ hō obligatur ⁊ sentit se obligatū medico sanāti vnū membrum quātum autē obligat̄ deo qui dedit sibi totuꝫ mēbrum et q̄uis solueret medico adhuc sētiret se obligatum ipsi medico et q̄uis postea perderet mēbrum illud post q̄restaurauerit semꝑ se sētiret illi medico obligatum igitur similiter et multo magis tenetur deo qui dedit mēbrum et q̄uis ꝑderet ipm̄ q: semel deus dedit sibi et homo semel accepit.

Quod plus obligatur homo ꝑ anima q̄ pro corpore.

Sicut em̄ hō hꝫ corpus mirabiliter organisatum et fabricatum supra oīa mūdi corpora in quo sunt multa corpora et instrumēta dissimilia pl'cherria visibilia et maifesta ita hꝫ aiam excellentissimā et nobilissimā corresp̄odentē corpori iuxta suā capacitatē et dignitatem suā et iplēteꝫ suum corpꝰ et oia organa sua viuificādo et inducēdo vitā sensum et motū in oibus mēbris. ita q̄ sicut in corpore est multiplicatō organoꝝ pl'cherrimoꝝ ⁊ magna diuersitas seu dissimilitudo īter ea et tn̄ oia ꝯiungūtur et faciūt vnū corpus mirabilissimū. ita ꝓportōnalit' ipa aia hꝫ multiplicitatē ⁊ multitudinē officiorum nobilissimorum et mirabiliū seu virtutum et potestatum naturaliū et inuisibiliū. iuxta exigentiā organoruꝫ corporis ita q̄ quot sunt membra organizata et istrumēta in corpore distincta. differencia et dissimilia tot potestates tot virtutes inuisibiles et dissimiles ⁊ tot officia habet aīa ita q̄ ipa anima intrat ipsum corpus tota plena officijs virtutibus et potestatibus vt totum impleat corpus et nulluꝫ mēbrum sit vacuum. Et ideo sicut organa et instrumenta corporis sūt distincta dissimilia et diuersa ita officia anime sunt diuersa et dissimilia et virtutes et potestates.

Sicut enim vnus homo potest habere multa officia et dissimilia et multas artes et illa excercet ꝑ diuersa instrumenta et dissimilia naturaliter et per diuersa et dissimilia organa et instrumenta corporis diuersitas igitur et dissimilitudo organorum in corpore arguit et manifestat diuersitatem et dissimilitudinem officiorum virtutum et potestatum naturaliter in anima. Et adhuc plus habet alia officia et potestates plures que non excercentur per organa corporis. Et quia om̄s operationes producuntur ab anima necesse est q̄ tot sint officia tot virtutes tot potestates in aia quot

ſunt operationes diſſimiles int̃ ſe
Et quia omnia q̃ ſũt ext̃ hominẽ
ſũt ordinata ꝑ pulcherrimũ ordi⸗
nẽ ſcd̃m ſupi⁹ ⁊ inferi⁹ ⁊ ſcd̃ȝ ma
iorẽ et minorẽ dignitatẽ ita ꝙ nõ
oia ſunt equalia ⁊ etiã ſicut ciuita
tes et regna ſũt ordinata ſcd̃ȝ di⸗
uerſitate officioꝝ ita ꝙ officia nõ
ſunt ſimilia nec equalia in digni⸗
tate et cũ oia facta ſint ꝓpter ho⸗
mieȝ igit̃ mlt̃o magis debent eſſe
ordinata officia naturalit̃ in ani⸗
ma et virtutes et poteſtates ſcd̃m
ſuperi⁹ et inferi⁹ et ſcd̃m maiorẽ
vel minorem dignitatem et nobi
litateȝ. ideo nõ omnes virtutes ⁊
poteſtates ſimiles ſũt et equales
nec officia eq̃lia ĩ ipſa aia. Sȝ ali
que poteſtates ſunt ĩfime alique
interiores alique exteriores aliq̃
ſupreme alique nobiles aliq̃ ma⸗
gis nobiles. Ideo aia eſt quoddã
regnũ in ſe qꝛ hȝ ſuas ptãtes ⁊ of
ficia ordinata ad mod̃ regni qꝛ ſu
periores virtutes et ptãtes impe
rant precipiũt et dñantur inferio
ribus et regũt eas et gubernãt et
ptãtes et virtutes inferiores obe
diunt eis et famulãtur et ſeruiũt ⁊
recipiunt mãdatum ab eis ⁊ regũ
tur ab eis Et iõ ſicut regnũ eſt bñ
diſpoſitũ et ĩ pace qñ ſuperior po
teſtas vt regina vł imperatrix bñ
regit et impat ⁊ inferior ptãs obe
dit vel famulatur ita in regno aie
eſt bona diſpoſitio bona pax ⁊ trã
quilitas qñ superiores ptãtes q̃
ſunt in aia bñ regũt et impant ad
inferiores. et inferiores bñ obedi⸗
unt et famulãtur. Incipiam⁹ eni
ab infimis ptãtibus que ſũt in re
gno aie. vñ infime operationes q̃
apparent in hoie ſunt nutrire au
gere et generare qꝛ in hoie prius
apparet nutritio q̃ꝫ augmẽtatio ⁊
augmẽtatio q̃ꝫ generatio. Et iõ qꝛ
iſte tres operatiões ſũt diſſimiles
neceſſe eſt ꝙ ſint tres virtutes et
ptãtes in aia eis correſpondẽtes
et diſſimiles. Ideo ẽ in aia virtus
nutriendi augmẽtandi et gñandi
primo virt⁹ nutritiua virt⁹ aug⸗
mẽtatiua ⁊ virt⁹ gñatiua. Et ſunt
ibi tria officia naturalia ⁊ iſte tres
ptãtes virtutes et officia cõtinen
tur ſub vna generali ptãte ſeu vir
tute que eſt vegetatiua ⁊ iſte tres
ptãtes ſũt in regno aie ad modũ
laboratoꝝ agricolaꝝ et mercato
ruȝ qm̃ ſũt iſte ↄtinue laborantes
ad ſubſtinendum alios ſtatus no
biles regis. Aliter nullus ſtatus
poſſet durare niſi iſte ſemper ⁊ cõ
tinue operantur. Ideo iſte por
tant totum pondus regni et om⸗
nes ſtatus ſuperiores Ita con
formiter iſte tres virtutes anime
ſubſtinent et portant allias virtu
tes et poteſtates ſuperiores et no
biles in regno anime continue et
inceſſanter laborant pro eis ⁊ por
tant totum pondus regni anime
et omnes ſtatus ſuperiores pote
ſtatum et officiorum et etiam.

Iste tres virtutes hñt quattuor alias correspõdentes et famulantes que sunt appetitiua atractiua quaꝝ officia sunt appetere cibum et atrahere et retentiua cui⁹ officiũ est retinere cibum iã atractum. Et digna cui⁹ officiũ est decoquere cibũ retentũ et coquinare. Et etiã virt⁹ expulsiua cui⁹ officium est expellere supfluitates et impuritates cibi coquinati vt purificetur pro nutriendo et nutrimẽto mẽbroꝝ oĩm et oĩa ista officia excercet aĩa cũ instrumentis et organis corporalibus ita ꝙ iste potestates et virtutes sunt ligate et ꝯiuncte cũ corpore et operationes eaꝝ fiunt mediante corpore. Ideo debilitantur et fortificãtur operationes iste ſm̃ debilitationes et fortificationes corporis Ita ꝙ quanto corp⁹ est forcius tanto iste virtutes forcius operãtur ⁊ ideo dicũtur virtutes corporales Post istũ statum infimaꝝ virtutũ sequitur in regno aĩe ali⁹ status supioꝝ virtutum ⁊ potestatum et officioꝝ magis nobilium. vñ in hoĩe sũt alie operatiões magis nobiles ꝙ̃ predicte que tñ nõ sũt supreme ſ ʒ mediocres que sũt notissime sicut tãgere gustare seu saporare odorare videre et audire Et quia iste operationes sũt dissimiles igitur necesse ẽ ꝙ in aĩa sint tot dissimiles ⁊ dñtes ṽtutes. iõ in aĩa sunt quinqꝫ potestates dissimiles istis correspondentes scʒ virtus tactiua seu tactus cui⁹ officium est discernere calidũ frigidum huidum et siccũ et oĩs q̃ntitates tangibiles et ista virtus est per totũ corp⁹. Alia est potestas gustatiua seu gustus cuius officium est gustare siue discernere saporem a sapore et ista virt⁹ est cũ linga ligata et per lingam aĩa excercet istam operationẽ. Alia potestas est virtus odoratiua cuius officium est odorem discernere ab odore et hoc aĩa excercet cũ naso et iõ ista potestas est iuncta cum naso matrimoĩaliter. Alia potestas est visiua seu officiũ cuius officiuʒ est discernere colores luceʒ figuram etc̃ cõia sensibilia et ista virtus est ꝯiugata cũ occulis ⁊ ibi aĩa excercet istud officium. Alia virtus siue potestas est auditiua seu auditus cui⁹ officium est destruere sonos et voces et armonias et cõsonancias et ista potestas ẽ copulata cũ auribus ⁊ ibi excercet aĩa hoc officium. Ecce mirabile matrimoniũ inter mẽbra corporis organisata ex vna parte et inter virtutes et potestates seu officia anime ex alia parte. Ecce corpus cũ multitudine organoꝝ pulcherrimoꝝ. Ecce aĩam cũ multitudine et varietate potestatum virtutum et officioꝝ nobilium. Oĩs aũt iste virtutes et ptãtes cõtinentur sub vna virtute et ptã

te generali et cōi que dicit̄ sensiti-
ua et iō oēs iste virtutes dicunt̄ ꝑ
sitiue seu sensꝰ et vocātur corpora
les vel organice qꝛ sunt ꝯiūcte cū
corpore cu carne et cū organo et
operationes eaꝝ fiunt cū adiuto
rio organi corporalis. Jdeo fortiſ
ficātur vel debilitant̄. Jtem etiaꝫ
iste ptātes dicuntur ꝑuiles et ꝑue
et nō libere qꝛ sūt ligate cū corpo-
re et qꝛ subiecte sunt alijs ptātibꝰ
superioribꝰ naturaliter ꝙuis em̄
iste potestates dicantur vno noīe
qꝛ dicūtur sensus corporales. Ac
tn̄ est ordo dignitatis et nobilitatꝭ
inter eas nec sunt equales qꝛ sic̄
vnus sensꝰ excellit aliū in diuersi
tate et nobilitate loci. Jta excellit
in virtute senciēdi. vn̄ odoratꝰ ex
cellit gustū in situatione sui loci ⁊
per longitudinē senciēdi qꝛ longi
us sentit Silr̄ auditꝰ excellit odo
ratū lōgius em̄ auditus ꝙ odora
mus. Et visꝰ auditū qꝛ longiꝰ vi-
demꝰ ꝙ audiamꝰ. Sensꝰ aūt tac
tus est inferior oīm et est ꝑ totum
corpus expāsus. Preterea au-
teꝫ istas virtutes seu sensꝰ exterio
res hꝫ aīa alios sensꝰ interiores
et nobiliores et occultos qui hn̄t
organa interiora et occulta in ca-
pite ⁊ cerebro. queq̇dem virtutes
sunt sensꝰ cōis ymaginatiua fan-
tasia ⁊ memoria. Post p̄dictas v̄
tutes et officia est alia virtꝰ et po
testas ī regno aīe scꝫ potestas mo
tiua de loco ad locū et per istā vir
tutem cōstringit et dilatat mēbra
et progreditur de loco ad locū et
operatur opera mechanica et arti
ficialia et oīa ista sunt per organa
corporalia vidꝫ per neruos manꝰ
et pedes post istū statuꝫ p̄dictaꝝ
virtutum et potestatū seu officio-
rum que hn̄t cōiunctionē cum or
ganis corporeis et oꝑantur medi
ante corpore. Sequitur in regno
aīe alius statꝰ supremus et altissi
mus aliaꝝ ptātū virtutuꝫ et offi-
cioꝝ que hn̄t regimē oīm virtutū
p̄cedenciuꝫ. vn̄ in hoīe sūt due al
tissime ptātes sup̄ quas nulla est
virtus nec ptās in hoīe que sunt
intellectꝰ et voluntas que hn̄t di
stinctas oꝑationes et disticta of-
ficia qꝛ aliud ē officiciū itelligēdi
aliud officiū volēdi et iste due ptā
tes vnuꝫ faciunt statū seꝑatuꝫ ab
alijs statibꝰ aliaꝝ virtutū ī regno
aīe qꝛ iste nō sunt colligate nec cō
iuncte cū corpore nec cū organo
corporali sꝫ sunt ꝑ se exn̄tes in aīa
et operātur sie corpore et iō nō di
cunt̄ corporales nec carnales nec
organice nec debilitātur nec forti
ficant̄ ꝓpter fortifficationē vel de
bilitationē corporis. Dicunt̄ aūt
incorporales spūales ⁊ itellectua
les sie in materiales Et iō aīa per
istas ptātes et v̄tutes sup̄mas est
seꝑata ab oībus terrenis ab omi-
bus tꝑalibus et nulli rei corpora
li subicit̄ sꝫ est in libertate sic quo-
cunqꝫ ligaīe corporali. ⁊ iō status

istarum virtutum dr̄ eē in regno aīe status imꝑialis et regalis et quid principat⁹ et quedē suprema curia. qꝛ sunt instatu regali et imꝑiali suut cōsiliarij et radicātes cōsiliantes discernētes ꝛ sentēciātes et postea est rex seu impator imperans mādans et ꝑcipiens qd̄ cōsilium decreuit et iudicauit. ita cōformiter in regno aīe et instatu supremo eius est intellect⁹ seu rō tā ꝙ cōsiliarius iudicans ꝯsilians et discernās. Et volūtas imꝑans ꝑcipiens et executionē faciēs ꝛ hr̄ sic quocunqꝫ ipedimēto. Et iste vltim⁹ status dicit̄ liberū arbitriū Et ideo liberū arbitriū est vltimus status. Et sic patꝫ ꝙ aīa hoīs vna et eadeꝫ nūo exn̄s est qd̄dem regnum naturale iu se ipa cōtinēs naturaliter distinctos status mirabilit̄ ordinatos diuersarū virtutum ꝑtātum seu officiorū scꝫ infimos medios et supremos. Ecce igitur aīam hoīs dotatā ornataꝫ indutam et vestitam tot mirabilibus ꝑtātibus virtutib⁹ et officijs naturalibus et nō solū aīa hꝫ in se ꝑtātes virtutes et officia naturalia ymo etiaꝫ pōt de nouo dotari ornari et super vestiri nouis virtutibus potestatib⁹ et officijs nō tm̄ naturalib⁹ sꝫ gratuitatis et accidētalibus et hoc tam per grām sui creatoris ꝙ per acquisitionē proprij laboris. Sic igitur videre potest hō magnitudinem obligationis ex parte aīe sue quaꝫ accepit adeo tam mirabilem tam excellentem naturaliter diuitem habundantem plenam tot officijs tot potestatibus aptamqꝫ ad recipiendum nouas et dignissimas et nobilissimas super primas naturas Ponderet igit̄ aīam suā hō ꝺm̄ partes suas et videbit ꝑcium et valorem incogitabilem in apꝑciabilem et extimabilē. Quis pōt extimare quātū valet intellectus quātū voluntas ꝙtū liberis ꝙtum memoria. et similiter de tactu gustu odoratu auditu et visu et sic de alijs virtutib⁹. Cogitet ergo hō magnitudinē obligatiōis sue erga deū creatorē suū et hoc tam pro illis que accepit extra se scꝫ pro toto mūdo qui factus est propter hoīem. tam etiam pro illis que accepit in se ipso scꝫ pro toto corpore et oībus mēbris eius et pro tota aīa et oībus potestatib⁹ eius. Et sic taliter manifestata ē magnitudo obligationis naturalis ipsius hoīs per ꝑdicta ratione datorum et acceptorū que sunt ita manifestata ꝙ nullus negare potest.

De magnitudine obligatiōis ex parte dantis scilicet dei.

Et qꝛ obligatio nō soluꝫ crescit ex magnitudine et multitudine datorum sed ex volūtate magis et affectu dantis et ex mōdandi qꝛ magis pensat̄ voluntas

et liberalitas ꝛ mod⁹ dātis ꝙ ipm donū. Et ideo pēsenda est magnitudo obligationis principalis ex volūtate dantis scʒ dei. Et q: sunt duo dona vnū ē sensibile visibile ꝛ manifestum. Aliud est inuisibile ꝛ occultū donū. Manifestum ē totus mund⁹ et oīa que sunt in ipo Sed donū occultum et inuisibile est amor dantis qui est inuisibilis et occultus. Unde primuʒ qδ datur est amor et primū donuʒ sʒ quia est ocultus et inuisibilis iō quasi nō reputatur donum sʒ tñ ē radix et primū fundamētū omnium aliorum donoꝝ et oīa alia dona sequūtur amorem et procedūt ab amore tāꝙ a radice et a principali dono. Et iō oīa alia dona nō sunt nisi signum amoris ꝛ manifestant et declarent ipm amorē occultum et inuisibilem eo q: ipa dona videntur et iste amor nō videtur in se ipo sed bñ videtur in alijs donis q: sicut fum⁹ videtur et arguit ignem infallibiliter. Ita dona exteriora arguunt amorē dantis. Et ꝙuis amor primo detur et sic primuʒ donū tñ primo apparent dona exteriora et manifestāt primo ipm amorem qualis et quāt⁹ sit vnde hic est simile sicut de productione mundi visibilis et manifesti que manifestat nobis aliam productionē in deo que est amor infinitus et etern⁹. Ita donū visibile qδ videm⁹ manifestat nobis donum inuisibile dei occultū scʒ amorem suum qui p̄cessit oīa alia dona q: nisi prius dilexisset nūꝙ dedisset. Sic ꝙ ipa dona dei exteriora sunt via et scala ad ascendendū ad amorem dei et ipʒ inueniendū q: igitur ipa dona sunt signa vera et argumēta amoris dei Ideo ex quantitate et p̄rogatiua donoꝝ recte possum⁹ cōcludere quātitatem et p̄rogatiuā amoruʒ et q: deus totū mūdū fecit ꝑpter hoīem et pincipaliter ꝛ oīa alia dilexit ꝑpter hoīem ꝛ sic primo principaliter et nō dilexit nisi hoīem

Item q: super oēs creaturas exaltauit hoīem dotauit ꝛ ornauit in corpore et in aīa sequitur ꝙ sup oēs creaturas et p̄ceteris dilexit hoīem et qm̄ amor dei qui est donum ocultū ei⁹ excellit et superat oēs creaturas et omīa dona creata qui etiā dei amor erga hominem est verissimus ꝛ purissim⁹ et summe liberalis ḡtuitus q: ipe primo dilexit hoīem ꝛ amor suus precessit nec dilexit hoīem ꝑpter aliquid qδ hʒ ab hoīe nec aliquid prius dedit ei homo vt de⁹ sic eū diligeret et tanta dona donaret sʒ sola sua volūtate pura ꝛ liberalitate p̄uenit hoīem amando eū antequꝫ esset et gratis et gratuite ei dādo sua dona inextimabilia. Sequitur ergo ꝙ homo obligat᷑ deo creatori suo plus sic cōparatione pro amore dei liberalissimo et sin

cerissimo quo primo dilexit eum quam pro omnibus aliis donis et quanto magis valet amor dei quam omnes creature duo igitur sunt pensanda diligentissime scilicet dona dei et amor ipsius que precesserunt magna est autem obligatio ex parte donorum sed maxima est ex parte amoris. Ecce igitur duo ligamia per que deus sibi obligat homines et reddit ipsum maxime sibi obligatum scilicet donum dei et amor eius. Igitur cogitare debet homo continue et incessanter si vult cognoscere magnitudinem sue obligationis dona dei sibi data et magnum eius amorem erga ipsum. Declarata est igitur magnitudo obligacionis ex parte dantis scilicet dei quam oritur ex puritate et sinsceritate sui dignissimi amoris omnia dona precedentis qui amor in tantum est excellens quantum ille qui amat et quid est excellentius deo quid potentius amore dei.

De magnitudine obligationis ex parte accipientis ipsius hominis.

Non solum autem magnitudo donorum et amor dei sincerus et potentissimus purissimus et liberalissimus causant magnitudinem obligationis. Sed etiam necessitas inestiabilis ipsius accipientis scilicet hominis. Non enim sicut est libera voluntas et gratuita ex parte dantis et non ex necessitate. Ita est liberalitas ex parte accipientis quia velit homo aut nolit neccesse est ei quod accipiat dona et bona dei sine quibus non potest esse per unum momentum refutet enim si possit dicere non indigeo donis dei. Nec indigeo aere terra aqua igne et sole. Jam sine hiis possum esse amplius non recipiam dona nec beneficia dei Dico tibi quod non potes esse sine minimo. Videte igitur manutenentie necessitatem degentiam hominum accipiendi dona et benefitia dei et continuam et incessabilem. Videte quomodo homo summe indiget continue donis dei. Videte ulterius quomodo deus continue et incessanter gratis et liberaliter tribuit sua dona et succurrit indigencie hominis numquam defficit numquam se denegat. Rursum est alia necessitas et maior in homine quia continue et incessanter indiget conservari et manutenere in esse quia de nichilo est et in nihil luz rediret nisi adeo manutenere tur ut iam ostensum est. Ecce igitur quomodo homo indiget deo quia sine ipso nullomodo potest esse nec potest durare per unum momentum quia igitur homo semper est insumma necessitate et indigentia quia nullomodo potest vivere nec esse sine ipso et donis eius Et deus continue liberaliter et gratuite subuenit homini sue neccessitati et indigentie et nullus alius potest ei subuenire Sequitur ergo quod soli deo obligatur homo et summe obligatur tamquam amico suo summo et intimo qui in summa neccessitate

et ꝯtinua nō deserit nō deficit.
Sic ergo sūma et extrema neccessitas et indigentia in qua ꝯtinue est homo et cōtinuū auxiliū et incessabile adiutoꝛiū concludūt et causant summā obligationez hominis ad deum.

De ceteris condicionibꝰ circōstātijs ꝛ ꝓpꝛietatibꝰ istiꝰ obligacōis.

Uia aūt obligatio ligat hominē cū deo ꝛ dū magis cognoscitur magis ligat et hoc ē totum bonū hominis scz ꝙ sit cum deo ligatus et ab oī alia re sepatꝰ quia nihil pꝛodest hoī cognoscere deum nisi iungatur et societur cū eo. Ideo sūme vtile est homini cognoscere cogitare et in quirere ꝯditiones circōstantias et ꝓpꝛietates ipsius obligationis ꝙ̄tum fieri pōt et poterit qḋ tūc erit suū bonū. Uisa est autē magnitudo obligacōis dei ꝛ vnde oꝛitur sed sūt adhuc ꝙ̄ plures ꝯdiciones etꝰ. Unde vna alia eius ꝯdicō est scz ꝑmitas obligatōnes quia ista obligacō est ꝑma et pꝛecedit aliam obligacionez omnem et ideo oīs alia obligacio vera et iusta fundatur in ista et oꝛiť ab ista et ideo in ista obligatioue fūdatur pꝛimū ius et pꝛima iusticia et ab ista oꝛitur pꝛima accio. Item ista obligacio est infallibilis et indelebilis ꝛ infalsificabilis immoꝛtalis incoꝛruptibilˀ et in strumenta in carta eius sunt indelebilia quia sūt dei digito scripta in qualibet creatura et in ipso homine i coꝛpoꝛe et i aīa ꝛ est omnibꝰ patens ꝛ quilibz potest eam legere in libꝛo nature Item est cōis generalis et naturalis et ipē homo et omnes creature dicūt et sūt testimoniū istius obligationis. et ideo nullomō potest negari ab aliquo qꝛ testimonia sunt sēper credibilia Ulterius h̄ obligatio ē obligatio tociꝰ vniuersi et pꝛo toto vniuerso. Sunt aūt multe alie cōditiones que de pn̄ti relinqūtur quas quilibet per se pōt inuestigare. Et sic cū dei adiutoꝛio manifestata est obligatio hoīs inꝙ̄tum hō ad deū cuz suis conditionibꝰ et circōstancijs.

Hic oñditur ꝙ hō debet teneť et obligatur dare deo quid retribuere quid recōpensare pꝛo omibus datis et acceptis.

Uoniam quiḋ demōstratū est hoīem inꝙ̄tum hō eē verissime et summe obligatum deo ꝛ debitoꝛē pꝛo oībus que accepit ꝛ cōtinue accepit Ideo neccesse est demōstrare quid debet et tenetur hō dare deo qꝛ qui obligatus est et debitoꝛ ad aliquid est obligatꝰ et aliquid debet. Et qꝛ hō soli deo est debitoꝛ et obligatꝰ ꝛ quicquid hz a deo accepit. Ideo teneť dare deo et retribuere ꝙ̄cquid potest ꝛ

quantũ põt ⁊ omẽ qd̃ magis p̄ciosum hʒ et melius amabilius ⁊ nobilius quod possit dari ⁊ melio ri modo quo põt. Igitur q̃cquid hʒ homo in se qd̃ possit dari ẽ iaʒ totũ deo debitũ et obligatũ de iu re nature. Cõsiderare aũt oportet q̃ñ hõ habeat aliquid qd̃ sit vere ⁊ p̄prie suũ qd̃ possit dare et sit deo acceptabile. et necesse est ꝙ ita q: postq̃ꝫ est ostensũ infallibilit hoieȝ esse summe deo obligatuȝ de iure nature ymo ipse hõ nascitur tot⁹ obligatus. Et cũ hõ cognoscat ve rissime se esse obligatũ q: cogno- scit se oia accepisse a deo. Sequi tur ꝙ necesse ẽ ꝙ hõ habeat na- turaliter i se aliq̃d quod possit da re et retribuere deo p̄ bñficijs ac- ceptis. Aliter inuanum esset obli gat⁹ ⁊ obligatio naturalis eẽt fru stra qd̃ est impossibile et hõ natu- raliter esset cõstitut⁹ i maxima pe na q: coguosceret se oia accepisse et per ꝯñs obligatum et debitorẽ esse. Et vltra cognosceret se nihil habere de quo posset soluere debi tum nec retribuere nec recõpen- sare pro tantis bñficijs acceptis cõtinue et incessanter et tñ vellet et nõ posset. q: naturale est ꝙ ois qui accepit bñficiũ vellit aliquid recõpensare p̄ bñficio. Que autẽ pena maior q̃ꝫ cognoscere se obli gatum et debitorem et velle retri- buere et nihil habere vnde debi- tum possit soluere. igitur necesse est ꝙ homo habeat aliquid quod possit dare pro oibus que accepit Et quia nullus vere iuste ⁊ p̄prie potest aliquid dare alicui nisi qd̃ est vere et proprie et totaliter suũ quia aliter nõ esset donum perfec tũ nec reconpemsatio nec retribu cio conueniens nec acceptabilis ideo necesse ẽ qd̃ homo habeat aliquid quod sit vere ⁊ proprie su um et totaliter et qd̃ sit in sua me ra et libera voluntate potestate et dominio. Nihil aũt potest dicere homo qd̃ sit vere ⁊ proprie suum quod possit ab eo auferri aliquo modo vel tolli per violẽtiam ip- so nolente et inuito. Si eñ ho- mo non habeat in se tale donum quod possit dare non erit accep- tabile deo quia opʒ quod retribu tio et recõpensatio correspondẽ- at ipsi obligationi et modis con- dicõnis ipsius dantis. Et quia ipse dans scilicet deus dedit libe re sponte voluntarie ⁊ gratis sine necessitate sine coactione ⁊ since ro et puro amore et extali libera litate et spontanea voluntate et gratuita et tali amore tanq̃ꝫ a ra- dice orta est obligatio ideo neces se est quod recompensatio ⁊ retri butio sit correspondens et cõfor- mis scilicet quod sit libera sponta nea volũtaria ⁊ ñ coacta nec ð ne cessitate. Unde nullum donum est acceptabile nisi sit tale et pro- cedat de intimo cordis affectu.

Oportet aut̄ inquirere si hō habe at tale donum et aliquid viuere ꝛ proprie suū et in suo dn̄io et pura libertate ꝙ nemo possit ab eo tol lere ipo inuito. vn̄ talis rex nō po test esse aliquid extra hoīeꝫ qꝛ om nia que sunt extra hoīem possunt tolli ab hoīe et aufferri per violen ciam ipo nolente et inuito et iō n̄ sunt ꝓprie sua nec in sua mera li bertate quare de ipis nō pōt fieri recōpensatio deo vlteriꝰ talis res non potest esse corporalis sic cor pus hoīs nec aliquid de corpore nec vita corporalis qꝛ totū corpꝰ et quodlꝫ mēbrum et vita corpo ralis pn̄t tolli ꝛ aufferri ab ipo ho mine ipso inuito et ĩ voluntarie et per violenciā et per ꝯn̄s nō sunt vere et ꝓprie sua nec in sua plena ꝛ libera potestate nec etiā oīa ista supradicta sunt magis p̄ciosa et meliora que habeat hō. et homo debet dare illud quod magis est preciosum et meliꝰ ꝛ nobiliꝰ quod hꝫ in se. Restat igitur ꝙ talis res sit aīa vel aliquid qd̄ sit in aīa.

Non em̄ pōt esse tota aīa qꝛ aliq̄ partes et alique virtutes aīe sunt ꝯiuncte cū corpore et cū organo corporali et iō ille partes ꝛ ille vir tutes nō sunt in libera et pura po testate hoīs sicut nec corpus. Re stat igitur ꝙ talis res sit nobilior pars et porcio ipius aīe vel sit in illa parte que sit separata a corpo re et ab organo corporali et nullo modo sit coniuncta cū corpore. h̄ autem est liberū arbitrium qd̄ est nobilissima res et altissima in ani ma purum spirituale et hoc con uenit cū deo qm̄ est totus sp̄ualis et nullomodo corporalis. Sed in libero arbitrio sūt due partes scꝫ intellectus et voluntas et sola vo luntas est libera et spōtanea ꝛ in ipa est vera libertas dn̄ium et im perium et nulla coatio nec violen cia pōt in ea esse. ipa sola est dn̄a sui ipius et om̄e donum ꝓcedit a volūtate aliter nō esset donum.

Igitur talis res quā querimꝰ vel erit ipa volūtas vel donuꝫ libera le vel spōtaneū quod fit in pura ꝛ mera voluntate et libertate et ac ceptabile diuine volūtati. Ta le aūt donum est soluꝫ amor ꝓce dens libere et spōte a voluntate. Sola aūt voluntas potest dare ꝛ primū qd̄ pōt dare est amor. Igit amor est premiū et p̄miū donum volūtatis et maius donū et p̄ciosi us qꝛ est donum liberalissimū spō taneum voluntariū ꝛ nullomodo pōt cogi nec pōt tolli nec aufferri per violenciā ipo hoīe inuito ni hil igitur hꝫ hō qd̄ sit vere et pro prie suum nisi amorē que ē in me ra voluntate que sola est dn̄a sui i peratrix et regina hn̄s imperium et dn̄ium in hoīe. Igitur amor est totus thesaurus hoīs et res nobi lior et preciosior et carior ꝛ ꝓprior que sit in hoīe que potest dari.

Inuenim⁹ igitur rem quā inq̄rebamus et talem qualibet querebamus nō extra hoīem sʒ in hoīe nō in corpore sʒ i anima nec in tota anima sed i suprema ⁊ nobilissima parte ei⁹. Habet igr̄ homo in potestate sua aliquid qd̄ potest dare deo ⁊ dequo potest retribuere et recōpensare sibi nō igitur frustra est obligatio. Tenetur igitur homo et debet ⁊ obligatur dare soli deo et retribuere totū suuʒ amorē quantū potest ⁊ meliori modo quo potest cui soli totus et totaliter est obligatus. Totus igitur amor hominis deo est debit⁹ et de iure nature. Inuenim⁹ igitur rem quam debet homo et tenetur et obligatur deo dare retribuere et recompensare pro omnibus datis et acceptis scilicet ipʒ amorem liberalissimum.

Quod sola amoris retributio est conuenissima ⁊ acceptabilis deo creatori nostro.

Uoniā autē iam declaratū est in precedētibus quod ex parte dantis scʒ dei duo processerunt scʒ amor et dona ei⁹ exteriora et manifestata ⁊ q̄ amor dei p̄cessit oīa dona q̄ nisi precessisset nihil adeo datū fuisset et nihil ab eo acceptū fuisset. Primum igitur q̄ deus dedit hoi est amor suus et exinde per amorē oīa alia data sunt et accepta. Et q̄ amor requirit amorem et amare req̄rit amari de natura sua nec aliter satisfit amori nisi per amorem ymo con queritur nisi sibi reddatur amor pro amore. Igitur reddend⁹ et retribuend⁹ est amor q̄ etiam p̄mū donum dei est amor eius et est p̄ma radix oia dandi. Sequitur ex hijs q̄ illud quod est pri⁹ añ oia et cōueniens quod debet retribui et reddi ex parte hois. Ipsi deo p̄us amanti est amor vt amor retribuat̃ pro amore et homo dʒ p̄mo correspōdere radici et fundamento et cause oīm bonoꝝ scʒ amori ipsius dei vt sunt primo dilexit ⁊ amauit hoīem anteq̄ aliquid sibi daret et exinde per amoreʒ dedit oīa que dedit. Item homo dʒ primo ante oia Ipm deuʒ amare diligere et dare ei suum amorem et exinde per amorē dare oīa alia vt correspondeat deo ꝓportionalit̃ et cōueniēter aliter nō ē ordinata retributio nec ꝑ ꝯñs deo placens quia nihil inordinatū placet deo Iteʒ etiā sicut amor liberalissim⁹ sine cōparatione est nobilior preciosior amabilior et iocundior et acceptabilior q̄ oīa alia dona exteriora et excellit ea in infinitum ita ꝓportionaliter amor liberalis ipius hois sine cōparatione ē nobilior ⁊ preciosior amabilior dulcior et acceptabilior q̄ oīa dona q̄ posset dare et oīa alia sine cōparatione excellit. Ergo primū qd̄ hō debet retribuere deo pro amore

suo liberalissimo est amor liberal' postquam hz et e fundamẽtum radix orıgo et causa radicalis quare homo debet ipsũ amare ⁊ dare ei suũ amorem debet etiã quia de⁹ ipm hominem pmo dilexit ⁊ amauit liberalissime sponte et gratuite. Aliter si propter aliã cãz ipsuz amet non erit cõueniens retributio nec correspõsio nec deo acceptabilis. Preterea ad confirmandum oĩa facit quod amor per se placet et solus sñ omibus alijs ẽ amabilis per se acceptabilis per se iocundus ⁊ dulcis. Sed nulla alia per se placẽt sñ amore. nihil amabile nihil acceptabile nil iocũduz nil dulce sine amore. Timor enim sine amore nõ acceptatur nec honor nec alia dona. Amor aũt ẽ acceptabilis nunquam respuitur nunquam refutatur nunquam displicet. Et ideo quantuncumque sit aliquis potens diues et plenus oi bono semp vult amari semp vult amorẽ et numquam refutat amorem. Et iõ sequitur quod quamuis deus sit potentissim⁹ ditissimus et plenissim⁹ oi bono tñ semper vult amari vult amorem nunquam refutat amorẽ. Magna ymo maxima res est amor qui solus p se est amabilis solus per se acceptabilis et nunquam refutabilis debz igitur homo talẽ rez preciosissimã et acceptabilem tribuere et dare deo postquam hõ in se hz et obligat dare deo quicquid melius et preciosius habet. Concluditur ergo quod sola amoris retributio est conuenientissima et acceptabil' deo.

Quod solus amor ẽ in quo potest homo correspondere creatori et de simili respondere vicem.

Sit aũt magna amor dignitas preciositas et excellencia qr solus amor est de quo et in quo põt hõ correspõdere suo creatori quamuis nõ ex equo nec equalit' licet de simili respõdere vicẽ. Uñ si de⁹ irascatur hoi nõ illi irascet' homo sz magis ptremiscet ⁊ pauebit. Si de⁹ arguat hoiem ñ arguetur ab hoie. Si iudicet hoiem nõ iudicabit' ab hoie. Si saluet hominem nõ querit saluari ab hoie. Si faciat hoiem diuitẽ nõ querit ditari ab hoie. Si dñetur hoi hõ nõ dñabitur et et sic de alijs. Sed videam⁹ de amore qualiter sit. vñ cũ deus amet hoiem nõ aliud vult quam amari. vult ergo hoiez correspondere sibi in amore et de sili respondere vicẽ in quo ordinatur maxima amoris preciositas. Quãuis aũt hõ nõ possit ex quo correspondere nec tñ amare quãtum amatur a deo eo qr minor est creatura et amor eius. Ideo minus diligit homo deũ ymo si homo se totum cõuertat in amorem nihil erit in comparatione amoris dei erga hoiem qr amor dei in infinitum superat et vincit amorez

hominis q̄tūcun[que] magnus sit Ac tamen debet homo ex toto se ipso ex toto corde ex tota sua virtute correspondere amori sui creatoris vt ipsuz amet quātū poterit ex toto se ipo amet ⁊ modo melio ri et puriori quo poterit q2 de⁹ principaliter vult amorē sibi retribui pro suo amore et suis beneficijs. Ideo vult illū purissimū sanctissimū sincerissimū sanissimū castissimuz nō corruptū nec in mūdū sicut amor suus erga hoiem ē sincerissimus purissim⁹ castissim⁹ et sic de alijs. Aliter n̄ esset correspō dere de simili s3 de dissimili et cō trario. Que em̄ correspondencia respondere amorē corruptuz pro amore purissimo respondere amorem inmundū p mūdissimo. Si ergo homo debet respōdere amorez pro amore post[quam] h3. ita deb3 respondere similē pro simili Vide te q̄ q̄liter per amorez pōt homo correspondere deo et assimilari ei Maxima igitur ⁊ dignissima res est amor qui reddit hoiem deo similem ⁊ conformem

Quo ordine et quali mō obligatur hō deo et ipm amare.

Voniaz aūt hic tractamus de debitis in speciali in q̄bus homo obligatur deo et inuestigamus oia illa que hō tenetur dare deo et tota cognitio oim illorum que deb3 hō reddere deo oritur ex obligatione iam fundata ineternū. Jō si volum⁹ habere veram et infallibilem certitudinē de omib⁹ illis que homo obligatur reddere deo neccesse est semper recurrere ad ipsam obligatione3 q̄m ipsa est radix origo et lumen indefficiens ad cognoscendū q̄d homo debet reddere deo. et ideo ista obligatio est plantanda et radicanda in corde tan[quam] solidum et nouum fundamentum.

Sicut em̄ ipsum esse fuit fundamentum ⁊ radix ad cognoscēdu3 oia alia de deo. Ita ista obligatio est fundamētum ad cognoscēdum quid hō debet facere et reddere deo. ⁊ ideo qui nō cognoscit istam obligationem nō cognoscit quid debet aut quid tenetur reddere deo. Et quia obligatio causatur ex dare et accipere quia sc3 deus dedit et homo accepit q̄m si deus nihil dedisset et homo nihil accepisset nulla obligatio esset et etiam mod⁹ ordo et forma reddendi et dandi deo debitum oritur ex modo et forma accipiendi Ideo si volumus cognoscere modu3 ordinem ⁊ formam dandi et reddendi deo debitum obligationis oportet considerare per que3 modum formam et ordinem homo accepit quia homo obligatur eo quia accepit et sicut ⁊ qualiter accepit taliter obligatur reddere quod debet.

Et quia homo tenet et obligatur reddere et dare deo amorē suum vt prepositū est. Ideo videamus modū ordinem et formā quibus hō obligat et dʒ dare deo amoreʒ vñ q: hō quicq̄d hʒ boni accepit a dō ⁊ nihil accepit a se ipo nec ab alio ꝗ̄ a deo. Ideo nulli obligatur nisi deo nec sibi ipi obligatur dare aliquid q: nihil accepit a se ipo exinde sequitur ꝙ p̄mo debet ⁊ tenetur dare deo amorem. Ita ꝙ ñ solum tenetnr deo dare suū amorem sʒ etiam primo et nō sibi ipsi primo. Et q: totū accepit a deo q̄cquid hʒ et per ꝯñs soli ipi est obligatus et idō sequitur ꝙ totaliter ⁊ totum amoreʒ tenetur et obligat dare deo et reddere et nulli debʒ reddere partem de suo amore nec ipm diuidere q: totꝰ ē deo debitꝰ et sic homo tenetur dare deo primo totum et totaliter. Et qm̄ hō continue et incessanter conseruat a deo ne reuertatur in nihilluʒ et continue et incessanter creature impēdunt seruicium et bñficium homini sine quo nō potest durare per vnū momētum et sic indesinā ter sine intermissione debet ⁊ tenetur hō reddere deo amorē et ipm amare et pro oi momēto. Patʒ igr̄ quo ordine et quali mō obligatur homo reddere amorē deo et ipm amare qm̄ primo totū et totaliter cōtinue et incessanter ⁊ pro omni momento.

Quod creature incessanter clāmant ad hoiem ꝙ reddat deo debitum amoris quod dʒ et ostendunt qualiter reddere debeat.

Non solum aūt amor dei cōtinuꝰ nūꝗ̄ cessans erga hominem clamat ꝙ hō debet continue et incessanter reddere bñficium et debitū amoris primo totaliter fortiter ex se ipo et corde totum et ꝗ̄tū poterit et meliori mō et puriori quo poterit qm̄ deꝰ prius dilexit hoiem inter oms creaturas mūdi ymo in toto mūdo ñ dilexit p̄mo nisi hoiem qm̄ totum mundū et oms creaturas fecit ꝓpter hoiem et sic p̄mo dilexit solū hoiem. verūptamē oms creature et totus mundꝰ hoc idē clamant ad hoiem incessanter sicut em̄ totus mundꝰ ⁊ quelibʒ creatura ex mandato et voluntate dei seruit hoi et impēdit bñficium de meliori quod hʒ ⁊ totū qd̄ meliꝰ hʒ dat hoi vt manifestū est per experienciam. Ita hō debet seruire deo et impendere et dare deo de meliori quod hʒ et totū quod meliꝰ hʒ. Sed illud qd̄ meliꝰ hʒ hō ē amor igitur ois creatura dicit ꝙ hō dʒ seruire deo de amore ⁊ reddere debitum et seruiciū amoris tanꝗ̄ ꝺ meliori sicut ipe creature seruiunt hoi de meliori et per ꝯñs dʒ hō ſ uire de tota voluntate ⁊ libertate sic etiā creature seruiūt hoi et ipē

dunt bñficiuꝫ et volũtate dei me lioꝛi mõ quo pñt puꝛioꝛi et verio ri et nõ mõ ficto. Item etiã debet hõ seruire deo ⁊ dare debitũ amo ris melioꝛi mõ quo pñt et purioꝛi et magis sincero ⁊ ñ ficto mõ. Nõ ne etiã sicut creature mundi ex oꝛ dinatione dei ꝗtum pñt totis su is viribus ex totis se ipis seruiũt hoi et pstant bñficiũ sibi. Ita etiã hõ tenetur ꝗtum põt suis virib⁹ ex toto se ipo seruire deo et pstare debitum et seruiciũ amoꝛis quod dꝫ vere sibi. Nõne etiã sicut crea ture incessanter et cõtinue p omẽ momẽtuꝫ die nocteqꝫ et oĩ tẽpoꝛe seruiunt hoĩ ex mandato dei et ni hil aliud faciũt nisi seruire soli ho mini nec ad aliud intendũt rõ ratio nabile est ꝙ hõ soli deo seruiat et nulli alteri suũ amoꝛẽ tribuat ⁊ ni hil aliud intendat. Nõne etiam si cut creature conãtur et faciũt ser uicium placens acceptabile et de lectabile hoĩ ita etiã debet hõ red dere deo debitum ⁊ seruiciũ amo ris placens acceptabile ⁊ delecta bile. Item etiã ꝗadmodũ creatu re seruiũt hoĩ ſm suã ꝓpꝛiaꝫ natu ram quã hñt et scõm suum modũ ꝓpꝛium quẽ hñt. ita dꝫ hõ deo ser uire iuxta suã ꝓpꝛiã naturã et pro pꝛium moduꝫ nature sue. Et iõ sic creature hoĩ seruiũt naturaliter ⁊ ex necessitate quasi coacte ad mo dum seruoꝝ qꝛ ista ẽ ꝓpꝛia natu ra eaꝝ qꝛ nõ hñt libertatẽ. Ita eti am hõ debet seruire deo ex liber tate spõte et libere qꝛ talis est sua natura vt operetur ex libertate et spontanea volũtate et nõ ex coac tione qꝛ aliter nõ operaret vt hõ Et ideo sicut creature seruiũt hoĩ scõm ꝙ sunt tales et suo mõ. Ita homo dꝫ seruire deo scõm ꝙ ẽ ta lis et suo mõ. Ideo seruiciũ hoĩs quod facere dꝫ deo dꝫ esse vt ho minis et ideo dꝫ esse vt libeꝝ spõ taneum et voluntariũ et nõ coac tum. et iõ ꝗcquid hõ dꝫ reddere deo dꝫ reddere libere spõte volũ tarie et nõ coacte. Et qꝛ nihil ma gis spontaneũ nec voluntariũ ꝗ amoꝛ qui nullomõ põt esse coac tus nec ꝺ necessitate dat⁹. Ideo solum seruicium amoꝛis est hoĩs inꝗtum hõ et est solũ deo accep tabile et pacibile. Sic ḡ duplex ẽ mod⁹ seruiẽdi vn⁹ ex necessitate et naturaliter et alius ex libertate et voluntarie. pmus est creatura rum erga hoĩem. scõus est hoĩs er ga deum. ꝗuis etiã seruiciuꝫ crea turaꝝ ex parte dei mandantis oꝛ dinantis et volentis sit libeꝝ ⁊ vo luntariũ. videte igr̃ quõ ipe amoꝛ dei verissim⁹ purissimus et libera lissim⁹ ꝑueniens hoĩem et cõtin⁹ erga hoĩem ex vna parte ⁊ seruici um quod faciũt creature soli hoĩ ex dei voluntate et oꝛdinatiõe de melioꝛi qꝺ habeant et melioꝛi et purioꝛi modo quo pñt sine fictio ne et totis viribus incessanter in

desinanter et continue et per omne momentum placibilius et accepta bilius quo pñt et scdm suam pro priam naturam et proprium mo dum clamãt incessanter quid dz homo reddere deo. Ita etiam clamãt incessanter homini ꝙ ipse dz et tenetur seruire soli deo et da re ei soli id qd melius hz et red dere ⁊ soluere ei soli debituz amo ris meliori modo puriori et verio ri quo poterit sine fictione forcius quo poterit et totis viribus inces santer et continue et in omni mo mento et placibili⁹ ⁊ etiam accep tabili⁹ quo poterit et scdm prop am naturam et suum modũ et tñ libere sponte ⁊ volũtarie. Clamãt igitur incessanter ipse creature et dicunt ipsi homini qd debet deo reddere et qliter dz reddere sibi.

Doctrina et regula generalis docens hoiem qualiter et quomo do debeat dare ⁊ reddere deo oĩa illa que ei tenetur dare et etiam reddere.

Uoniam autem deus vult ꝙ ei detur et reddatur illud quod sibi debetur ab hoie et ĩ qui bus ei obligatur de iure nature ⁊ hoc requirit et exigit et ñ solũ hoc sed etiã vult et exigit ꝙ sibi detur et soluatur eo modo quo debetur qa nihil ẽ acceptabile deo nec ser uicium nec aliquid qd debetur ei nisi sit scdm modũ et formã sicut et qualiter ei debetur. Et ideo ne homo perdat temp⁹ suũ et seruici um neccesse est ꝙ sciat et cogno scat certe qualiter et quomõ debz dare et soluere deo illud qd ei dz vt sibi sit acceptabile. Istud autẽ potest homo cognoscere infallibi liter p creaturas que hoĩ seruiũt ex dei ordinatione volũtate ⁊ bñ placito qm̃ in hoc ꝙ de⁹ fecit cre aturas et ordinauit ad seruiendũ homini solum et ad dandũ ei bñ ficium significauit et declarauit ꝙ ipe vult ꝙ homo seruiat ei sili suomodo. Unde qz seruiciũ crea turarum quod impenditur homi ni est primum ideo est regula et doctrina scdi seruicij quod homo debz reddere deo qz seruiciũ crea turarum est iuxta voluntatẽ dei: Ideo bene ordinatum ⁊ quale de bet esse. Et ideo in omib⁹ que ho mo debet reddere et soluere deo recipiat pro exemplo et magistro qualiter creature inferiores serui unt et dant bñficium hoĩ. Unde arbores non solum dant homini fructus sed fructus maturos dul ces bonos placibiles et accepta biles et hoc ex ordiatione dei et ad hoc laborant qz hõ ñ accepta ret aliter. Non em̃ homo accepta ret fruct⁹ ĩmaturos virides ama ros vel corruptos ymo refutaret. Ita ꝙ arbores in vanũ laborarẽt Ita cõformiter nõ soluz hõ debz reddere seruicium deo amorem ⁊ timorem sz etiam debet reddere ⁊

dare amorem maturum dulcē bonum et ꝑfectum et ad hoc quantū potest laborare debet quia aliter deus nō acciperet nec acceptaret. Non enim deus acceptat amorem malū corruptū nec timorem nec honorē nec seruiciū ymo refutat et homo in vanum laborat. Et sicut arbores non seruiunt homini cum dolo et fraude. Sed simpliciter pure sine aliqua fictione. Ita homo debet seruire deo ⁊ reddere illud quod ei reddere debet simpliciter sine dolo ⁊ fraude pure sine aliqua fictione sed cum bona intencione vt sit ei acceptabile Est igit̃ doctrina ⁊ regula certa infallibilis ⁊ gn̄alis homi ꝙ ita se debet habere erga deū ad dādū ei seruiciū amorē timorē et honorem et om̄e ꝙ debet suomodo sicut creature iferiores se hn̄t erga hoiez ad p̄standū ei seruiciū ⁊ bn̄ficiū suomodo. Ideo ad hoc quātū pōt debz laborare vt sicut creature ꝟuiunt ei suomō ita ip̄e seruiat dō suomodo nec cessare debet donec ita faciat. Et sic potest homo cognoscere per creaturas iferiores ꝙ nihil fictum nihil dolosū nihil fraudulentū nihil corruptū nihil i purū ē acceptabile deo sz magis refutabile ⁊ odibile.

Quod nulla pōtest esse excusatio de non reddendo debitum continuum amoris deo nec propter penuriam nec propter impōtentiam nec fatigacionem seruicij seu laboris et penarū.

Uoniam autē homines eq̄liter habent liberum arbitrium et tantū habet vnus sicut alter de libertate et volūtate cū nullus possit cogi in voluntate quia hoc est propria natura volūtatis vt cogi non possit. Et inde sequitur quod quilibet est dn̄s sue voluntatis et per consequēs cuz amor procedat a voluntate secundū puraz libertatē sequitur quod quilibet est dn̄s sui amoris equaliter et potest dare cui vult et nullomodo potest impediri cōtra voluntatem et cum voluntas semꝑ habeat amorem ⁊ plena amore ⁊ numꝙ̄ defficit in amore quim semper habeat amorem nec diminuitur propter amorem quia etiam homo continue et incessanter obligatur reddere deo continuū debitū amoris de iure nature vt certissime probatum est. Exinde sequitur quod nulla potest esse excusatio alicui homini de non reddendo et exsoluēdo deo istud debitum amoris propter aliquā penuriam nec impotenciam de non soluendo continue et incessanter quia nulla operacōe potest amor impediri quin homo continue et icessāter possit amare deū nec comedēdo nec bibēdo nec oꝑando

Et ideo sicut semper et incessã ter obligatur amare deum et dare sibi amorem ita similiter si vult potest cõtinue et incessanter sine impedimento ipsum amare ỏ die de nocte et omni tempore.
Rursũ quia in amando nulla est fatigatio nulla pena nullus labor nulla tristicia null⁹ dolor nullum odiũ ymo amor releuat a labore et pena a fatigatione et tedio et omnes labores alleuiat ⁊ reddit suaues quia dulce ẽ amare ⁊ delectabile dat gaudium et leticiam Exinde sequit̃ ꝙ nulla põt esse excusacio alicui de nõ reddendo et soluendo deo continue debituꝫ et seruiciũ amoris nec excusatur ꝓpter fatigacionem vel tediuꝫ seu penam laboris in continue amãdo. In omnibus autem alijs operacionibus potest eẽ fatigatio labor pena et tediũ p̃t ꝙ̃ i amãdo Et ex hoc cognoscere põt homo qualiter obligationis debituꝫ radicale p̃mum et principale quod tenet̃ reddere et soluere deo ꝓ bñficijs nõ est graue nec importabile ymo leuissimũ suauissimũ ⁊ delectabile valde. Et in hoc manifestatur clarissime summa dei dulcedo et benignitas erga hoiem qui noluit hoĩem obligare ad rem penosam et fatigabilẽ ſꝫ ad rem dulcem suauem et delectabilẽ et infatigabilẽ. Concluditur ĝ ꝙ nulla dꝫ esse excusatio nec põt de ĩ reddendo et exsoluendo debitũ cõtinuum amoris deo nec ꝓpter penuriam nec impotẽciam nec fatigatõnẽ nec fuicij sic laboris penã

Quod om̃e debituꝫ et om̃e seruicium qꝫ dꝫ et obligatur homo reddere et soluere redundat et reuertitur in solam hominis vtilitatem bonum et comodum.

Uia vero iam in p̃cedẽtib⁹ partib⁹ infallibiliter demõstratuꝫ est deũ esse infinitũ plenissimum p̃fectissimũ nullo indigentem qꝛ hꝫ in se om̃e cõplementuꝫ Ideo non indiget vtilitate nec quomõ. Et cum seruicium creaturarum inferiorum nõ sit vanũ ymo venit ad magnam hominis vtilitatem bonum et commoduꝫ vt experiencia manifestat sequitur ꝙ seruicium hominis quod tenetur exsoluere deo non debet esse vanum et in vtile ymo debet esse ad maximam vtilitatem maximum bonum proficuum et cõmodum alicuius. Si autem tã vtile et fructuosum sit seruicium aliarum creaturarum. Nonne magis sine comparatione seruicium hominis qui excellit omnes creaturas debet esse vtile fructuosum et ex eo maxima debet sequi alicui vtilitas et perfectio et de tanto de quanto homo excellit alias creaturas.

Et quia seruicium hoīs nō potest venire ad dei vtilitatem nec commoḋ q̄2 deus nulla indiget vtilitate aut cōmodo nec idigere pōt Sequitur et cōcluditur ꝙ seruiciū hoīs quod dꝫ reddere deo redundat et reuertitur ad solam maximā et inestimabilē hoīs vtilitatem. Et sic tam seruicium creaturaꝝ ꝙ̄ seruicium hoīs adeū totum venit et redundat ad solam hoīs vtilitatē fructū et cōmoḋ. Et ex hoc hō magis debet inclinari totis virib⁹ ad deū seruiēdum vñ magis tenetur hō sibi ipī et ad suam vtilitatem ꝙ̄ alie creature teneātur ei. Sed cum alie creature seruiant ipī hoī ad ipsi⁹ vtilitateꝫ Igitur mlt̄o magis debet hō seruire deo ad sui ipsi⁹ vtilitateꝫ. Aliter hō esset cōtra se ipm. Ecce admiranda dei bonitas ⁊ amoꝛ erga hoīem qui totuꝫ oꝛdinauit ad bonum hoīs cōmodū et vtilitatē et nō sui ipsius. Et ex hoc maxime obligatur hō ad ipm deum amandum sine mensura.

De cōparatione istoꝝ duoꝛuꝫ seruicioꝝ inter se et ad hominem

Quoniam duo sunt seruicia primū ē seruicium creaturarum ad hoīem scd̄m est seruicium hoīs ad deum ⁊ cū ambo sint ad bonum hoīs sicut dictū est. Ideo opoꝛtet videre quō cōparātur ad ipm hoīem et qualiter inter se differunt. Unde primū seruicium creaturaꝝ ad hoīem est naturale et ex necessitate et nō ex liberalitate q̄2 creature naturaliter et ex necessitate seruiunt hoī nec possunt oppositū facere. Sed seruiciuꝫ scd̄m scꝫ hoīs ad deū est voluntarium spōtaneum, pcedēs ex libertate et exinde sequitur vna differencia scꝫ ꝙ seruicium craturarū nō est remunerabile nec p̄miabile q̄2 nō est factū ex libertate. ideo creature nō sunt remunerabiles de seruicio hoī impēso. Sed seruicium hoīs q̄2 est voluntariū ex libertate et nō ex necessitate coactōnis est de natura sua p̄miabile et remunerabile. Nam de tanto seruiciū hoīs qḋ impēdit deo est maius alti⁹ et nobilius de quanto libertas excelit seruitutem et necessitatē. Uñ ꝙ̄uis hō obligetᷣ ⁊ debeat seruire deo de debito. Et tñ q̄a tale seruicium fit spōte et ex libertate. Ideo fit remunerabile. patꝫ igitur ꝙ maifesta ē dr̄a istoꝝ duorum seruicioꝝ inter se. Sed restat cōparare āb̄o seruicia ad ipm hoīem cū ambo sint ad eius vtilitatem et cōmodum et cōsiderare opoꝛtet quare sunt necessaria ista duo seruicia hoī et quid hꝫ et recipit per primū seruiciū et quid per scd̄m et per quod recipit mai⁹ bonum et quod est sibi magis necessarium et vtile an primū vel scd̄m

Propter qđ aũt cõſiderãdũ eſt ꝙ
homo nõ ſolũ indiget eſſe et dura
re in eſſe ymo etiã indiget bñ eſſe
et optime eſſe. Uñ nõ ſufficit ho
mini eſſe tm̃ niſi etiã habeat bñ eẽ
et optimũ eſſe. Talis eſt em̃ natu
ra hominis ꝙ nõ põt contentari
nec q̇eſcere donec habeat bñ eẽ ⁊
optime eẽ et ad hoc cõtinue labo
rat ꝗ̄tum põt. Quia igitur hõ in-
diget eſſe et etiã indiget durare ⁊
permanere in eſſe et etiã indiget
bñ eſſe permanere in ipſo bñ eſſe.
Ideo ſunt duo ſeruicia que reſpi-
ciunt hoiem. primũ ſeruiciuꝫ ſcꝫ
creaturaꝝ reſpicit eſſe hois ⁊ du
rationẽ ipſius in eſſe. Secunduꝫ
ſeruiciũ reſpicit bñ eſſe et optimũ
eſſe hois. creature em̃ ſeruiũt hoi
vt ſit et duret in eſſe ⁊ permaneat
et ipſe homo dꝫ ſeruire deo vt ei
bñ ſit et optime et vt per tale ſer-
uicium recipiat bñ eſſe et optime
a deo. vñ cũ vtrũqꝫ ſeruiciũ ſit ad
bonuꝫ hois et nõ põt habere nec
accipere alia bona niſi iſta duo
ſcꝫ eſſe et durare in eſſe et habere
bene eſſe et durare in ipſo bñ eſſe
ſequit᷑ ꝙ iſta duo ſ'uicia erũt ꝓpt᷑
eſſe et ꝓpter bonũ eſſe hois. Et cũ
per p̄mum ſ'uiciuꝫ ſcꝫ creaturaꝝ
homo permaneat in eſſe ſeq̇turꝙ
per ſcḋm ſeruicium cũ ſit maiꝰ et
excellenciꝰ hõ recipiat et ꝑmane
at ĩ bñ eẽ. Sicut em̃ ẽ maiꝰ bñ eẽ
ꝗ̄ eſſe ita maiꝰ eſt ſeruiciũ ſcđꝫ ꝗ̄
p̄mum. Quãadmodũ igitur ſerui

cium creaturaꝝ eſt hoi continue
neccceſſarium vt duret et perma-
neat in eſſe ita neccceſſariuꝫ ẽ hoi
vt ipſe cõtinue ſeruiat deo vt ha-
beat et recipiat bñ eſſe et in ipſoꝑ
maneat. Et ꝗ̄admodũ ſi ſeruiciũ
creaturaꝝ defficiat hoi ſtatim mo
ritur defficit ⁊ perdit ſuũ eſſe vt ex
perientia maifeſtat qꝛ homo non
põt durare per vnũ momẽtum ſi
defficiat aer vl' terra aut victꝰ. ita
ſimiliter ſi defficiat ſeruiciũ qđ hõ
mo debet facere deo et hõ nõ ſer-
uiat deo ſtati ꝑdit ſuũ bñ eſſe ⁊ ha
bet malum eẽ. Sicut igĩ pro def-
fectu ſeruicij creaturaꝝ ꝑdit hõ
ſuum eſſe ita per deffetũ ſui ſerui
cij qđ debet facere deo ꝑdit ſuum
bene eſſe. ⁊ iõ ſicut dicitur homo
mori qñ perdit ſuum eſſe ita dicit᷑
mori et magis qñ perdit ſuũ bñ eſ
ſe. ideo hõ qui nõ ſeruit deo mor-
tuus eſt. Sicut igitur creature in-
deſinẽter ſeruiunt hoi vt duret in
eſſe ita ip̄e hõ inceſſanter dꝫ ſ'uire
deo vt ei bñ ſit et habeat bene eſſe
quia nihil ꝓficit hoi ſeruicium qđ
faciũt creature niſi ip̄e ſeruiat đo
Et ꝗ̄admodũ magis eſt neccceſſa
rium hoi et magis amabile bene
eſſe ꝗ̄ eſſe tm̃. Sic plus indiget
bñ eſſe ꝗ̄ eſſe tm̃. Item magis eſt
neccceſſarium hoi ſeruiciũ qđ ipſe
debet facere deo ꝗ̄ ſeruicium qđ
ei creature preſtant et magis dꝫ
eſſe ei amabile. Sicut g̊ hõ plus
indiget bene eſſe ꝗ̄ eſſe tm̃ ita plꝰ

indiget seruicio quod debet face-
re deo ꝙ̄ seruicio creaturarum
Sicut igitur se habet esse homis
ad suum bene esse. ita se habet ser
uicium creaturarum quod faciũt
homini ad seruicium quod debet
homo facere deo. Et ꝙ̄admoduꝫ
esse est propter bene esse. Ita ser-
cium creaturarum quod faciunt
homini est propter seruicium qḋ
homo debet facere deo. Et ideo si
cut creature sunt vt seruiant ho-
mini. Ita homo est vt seruiat deo
Ideo si scḋm seruicium defficiat
primum est frustra ideo perditum
est seruicium creaturaruꝫ quando
seruiunt homini nō seruienti deo
et talis homo ꝙ̄tum in eo est fru-
stra totum vniuersum. Et sicut
ordinatum est ꝙ homo non possit
durare in esse nisi creature serui-
ant ei. ita ordinatum est ꝙ homo
non capiat bene esse si non serui-
at deo. Ecce igitur qualiter ista
duo seruicia habent comparatio-
nem adinuicem et ad ip̄m hoīem

Quod per seruicium creatura-
rum hō quasi ad oculum pōt vide
re ꝙ neccessario deus est qui ma-
nutenet omnia in esse.

Et quia ipse homo non po-
test durare in esse nisi alie
creature manuteneant ip̄m in eē
vt experiencia manifestat. Seq̇t
etiam ꝙ nec ip̄e creature que ma
nutenēt hoīem nō possunt durare
nec in eē permanere nisi etiaꝫ ma
nuteneantur ab aliquo. Si enim
homo qui est maior et nobilior in
ter omnes res mundi non potest
durare in esse nisi adiutorio crea-
turaruꝫ inferiorꝝ manuteneat̄ sic
impossibile est ꝙ ipse res inferio-
res et creature possint durare in
esse et ꝑmanere ꝑse ip̄as sine ad-
iutorio. Aliter creature essent ma
iores ip̄o hoīe qꝛ homo esset indi
gens et ip̄e creature nullomō in-
digerent. Sed hō nō manutenet
creaturas ymo manutenetur ab
eis igitur sequitur ꝙ aliquis alius
manuteneat ipsas vt durent in es
se et per ꝯn̄s. Ille idem manute-
net hominem quia manutenēdo
creaturas manutenet hominem
et ille est deus Et sic per seruiciuꝫ
inferiorum rerum homo ad occu
lum videt ꝙ neccessario deꝰ ē qui
manutenet oēs creaturas in esse
vt durēt in eē ⁊ manuteneant ho
minem. Et per ꝯn̄s sequitur ꝙ
homo nō obligatur creaturis liꝫ
ei seruiant et manuteneant eū in
esse sed solū ip̄i deo qui manutꝫ
creaturas inferiores vt ꝑmaneāt
in esse.

Quod per ista duo seruicia to-
tus mundꝰ est obligatꝰ vnitꝰ et
mirabiliter ordinatus cum deo.

Ecce mirabilē colligationē ec
ce mirabilē ordinē i vniuer
so ꝑ ista duo ſuicia qm̄ creature

inferiores seruiunt hoi et sūt ppt hoiem et seruiendo hoi sunt colligate et vnite cū hoie et sic primuʒ seruiciuʒ colligat oia inferiora cū hoie. Deinde homo debet seruire deo per amorem et hō seruiendo deo colligatur cum deo sicut alie creature seruiendo hoi colligātur cū hoie et sic seruiciū primū colligat creaturas inferiores cuʒ hoie et seruiciū scōm colligat hoieʒ cū deo et sic obligatio amoris cōplet cōseruat et colligat totū munduʒ vnde primo oia ab amore pcedūt et pcesserunt et in amore cōsomātur. et ideo amor oia cōplet quia primo per amorē deus oms creaturas ordinauit ad hoiem. Deinde hō per amorē pungit cū deo et ideo si hō n̄ cōiungatur cū deo et seruiendo tūc mund9 est deuiatus in ordinat9 et disligatus et h̄ duo huicia sr̄ ad bonū totale hois ⁊ nulli9 alt9 qꝛ primū ē ad esse totale hois scōm aūt est ad bene esse qm̄ creature seruiendo hoi nullā vtilitatem recipiunt ab hoie sed hō recipit totam vtilitatē et cōmodum nisi qꝛ nobilitantur seruiendo hoi. Sed hō seruiendo deo solus recipit vtilitatem et cōmoduʒ seruicii et nobilitant seruiendo ei.

Uidete igitur qualit p ista duo seruicia tot9 mund9 est colligat9 et vnitus intra se et cum deo ⁊ ad ipm ordinat9 mirabilit. Ecce duas ligas in mūdo mirabiles p ma est naturalis et necessaria scʒ creaturaꝝ ad hoiem et scōa liga est hois ad deū. pma est ex parte creaturaꝝ que necessario seruiūt licet ex parte dei sit liberalis et voluntaria. scōa que est hois ad deū est liberalis spōtanea et voluntaria. Et ideo prima liga semp durat et pseuerat qtum est ex parte creaturaꝝ sʒ scōa nō semper durat in oibus hoibus ymo multotiens desinit et frangitur. Prima liga est magna pulchra et mirabilis. Sed scōa est maior pulchrior et mirabilior. Prima liga est sensibilis visibilis et oibus manifesta. sed scōa est in sensibilis inuisibilis occulta et secreta. Prima liga scʒ creaturaꝝ ad hoiem est corporal et extrinseca scōa liga scʒ hois ad deum est spūalis cordialis intellectualis et intrinseca et ideo de tāto excellit primā ligā de quanto spūale excellit corporale ⁊ sic opʒ q hō sit quodō mediū inter creaturas et deum per qō creature inferiores cōiungunt cū deo. Ecce duo extrema scʒ creature inferiores et de9. Ecce mediū cōiungēs extrema scʒ ipe hō. Et ex hoc apparet q mirabilis et valde bona est obligatio hois ad deū que totum cōplet et cōsūmat vniuersuʒ et hoiem ad deū colligat vt ab eo bene esse et optime esse recipiat.

Quod ex prima obligatione et ex primo debito amoris ad deum

oritur alia obligatio necessaria ad debitum amoris

Quoniam aũt probatum est pbatione visibili et experimẽtali ꝙ hõ debet deo totuꝫ suũ amorem et hec est pma obligatio et principalis et pmuꝫ debitũ. Et ideo etiam sequit ꝙ soluere ⁊ reddere istõ debitũ ẽ pma iusticia et principalis ipius hois. Et qꝛ qõ est totaliter obligatũ et iuste debitum alicui nõ põt dari alteri nisi iniuste ⁊ cõtra iusticiã. Sequitur exinde ꝙ cũ tot⁹ amor hominis sit deo iuste et iustissime totalit obligatus et debit⁹ ꝙ hõ non põt dare alicui alteri ꝙ̃ deo amorẽ suum nisi iniuste et cõtra iusticiã nec ꝑ pñs debet nec etiã põt nisi iniuste facere partẽ sui amoris alicui alteri nec ipm diuidere nec obligare. Et ideo ex hoc seqtur ꝙ hõ nõ tenet dare amorẽ alicui creature ꝑpter aliqua bñficia vel seruicia recepta sꝫ soli deo. Et per pñs sequitur ꝙ nulla creatura facit hoi aliquod bñficiũ sꝫ de⁹ per creaturam qꝛ ois creatura dei est. Et iõ totũ bonũ ꝙ creatura facit deus facit qm̃ aliter sequentur ꝙ totus amor nõ esset debit⁹ ⁊ obligatus deo. Et etiã sequitur ꝙ null⁹ hõ dꝫ sibi ipsi attribuere qñ facit aliquod bonũ alicui sꝫ deo nec debꝫ exigere sibi ab eo ex debito obligatiois amorẽ nec honorẽ nec aliquod seruiciuꝫ sꝫ totũ dꝫ attribuere deo. Sed qꝛ hõ dꝫ attribuere deo pmo suũ amorẽ totum ⁊ dare tanꝙ̃ sibi debitũ et vere obligatũ Ideo etiã dꝫ dare ⁊ obligare amorem oibus hijs que dei sũt inꝙ̃tũ dei sunt. Et cũ ois creatura sit dei sequitur ꝙ hõ dꝫ etiaꝫ amare omnes creaturas qꝛ dei sũt inꝙ̃tum dei sũt et in hoc obligatur et hoc debet facere in virtute pme obligationis et pmi debiti ⁊ sic ex prima obligatione et pmo debito oritur scḋa obligatio et scḋm debitum qõ cõtinetur in pma obligatione. Et iõ ꝓprie nõ sũt alia obligatio nec aliud debitũ a primis. Et qꝛ nõ oms creature sunt equales et inter oms illa est maior q̃ ẽ dei ymago viua et que portat suã ymaginem et suã similitudinẽ. Et ideo hõ statim et immediate post deũ tenet dꝫ ⁊ obligat amare suã ymaginẽ viuẽtem et illã creaturã que portat suã similitudinẽ quia post deum imediate sequitur sua ymago. Et qꝛ hõ super oms creaturas mundi est ymago dei viua creata et portat suã ymaginẽ et similitudinẽ et iõ immediate et statim dꝫ amor dari post deũ hoi tãꝙ̃ ymagini viue create ipius dei qꝛ sicut homo obligatur amare deuꝫ. Ita obligatur amare suã ymaginem viuentem inꝙ̃tum est dei ymago.

Quod totus mundus et ordo

creaturarū dicit et clamat ꝙ ho-
mo est tota et completa dei yma-
go impressa et creata.

Uod aūt homo sit dei yma
go tota et cōpleta per ordi-
nem creaturaruꝫ hoc cognoscere
possum⁹. Unde inter creaturas ē
ordo et sunt multi gradus vt iam
declaratum est ⁊ omnis creatura
aliquo modo immitatur deū sed
aliqua magis et aliqua minus.
Unde magis immitātur deū vi-
uēcia ꝙ̄ nō viuencia et magis sē
sitiua ꝙ̄ nō sensitiua et adhuc ma
gis intelligencia ꝙ̄ nō intelligen
cia. Ideo cū in creaturis sit quedā
scala immitandi deū secundū ma
gis et minus vt ad oculum vide-
tur et creature habēt ordinem inť
se ad immitandum deuꝫ ita ꝙ in
homine est finis et status et gra-
dus nulli⁹ immitandi in naturaꝝ
inipso completur scala immitacio
nis ⁊ signū est ꝙ nulla creatura ē
supra hominēꝫ in hoc mūdo ⁊ in
isto ordine ꝙ in homine est com-
pleta immitacio. Aliť em̄ inuanū
esset inchoacta scala immitacōis
nisi impleretur immitacio. Et ꝑ cō
sequens sequitur quod homo est
ymago dei cōpleta et tota quia ī
eo finitur scala immitacōnis ⁊ sic
hō secundū naturaꝫ ⁊ inꝙ̄tuꝫ ho
mo est ipsa ymago dei tota et cō-
pleta et creata ita ꝙ sicut sigillum
imprimit suam totaꝫ ymaginem in
cera. Ita quodōmodo deus impſ
sit suā totam similitudinē et yma-
ginē in homine et ideo homo to-
tū deū representat ⁊ ꝑ cōsequens q̇
videt hominem videt deū qꝛ vi-
det suam ymaginem viuentem et
homo est quasi deus quia repre-
sentat totum deū et sic patet ꝙ or
do creaturaꝝ maīfestat ipꝫ hoīeꝫ
esse cōpletā dei ymaginē viuentē
Et qꝛ deus est tot⁹ intellectualis
et spūalis et nullomō corporalis
Ideo etiam sua ymago cōpleta ⁊
perfecta est tota spūalis et intelle
ctualis et nullomō corporalis.
Exinde sequiť ꝙ cū homo habeat
in se duas partes scꝫ corp⁹ ⁊ aiaꝫ
et aia sit intellectualis et spūalis
ꝙ hō est ymago dei cōpleta scd̄m
aiam et ibi querenda est ymago
cōpleta. Et ideo cū hō post deum
primo teneatur amare suā ymagi
nem sequitur ꝙ post deū imedia-
te dꝫ amare aiaꝫ que est dei yma
go et tanꝙ̄ ymaginē dei spūalem
et intellectualē.

Quod quilibet homo tenetur
et obligatur amare quēlꝫ hoiem.

T qꝛ oīs hō īquantū hō hꝫ
dei ymaginēꝫ. Cū hō vt hō
sit dei ymago. Ideo cū quilibet te
neatur post deū intelligere ⁊ ama
re eius ymaginē imediate. Seqť
ꝙ quilibet hō tenetur et obligať
amare om̄em hoiem inꝙ̄tū hoieꝫ

et inquantum dei ymaginem. Et quia homo inquantum homo semper est dei ymago viua. Ideo sequitur quod quicunque homo tenetur et obligatur amare omnem hominem siue sit amicus siue inimicus siue sibi proficiat siue noceat quia semper est homo et per consequens dei ymago

Quod ois homo tenetur amare aliū quēcunque sicut se ipm.

Et quia ois homo tenetur amare se ipm inquantū est homo et inquantum est ymago dei viua. Et quia ois homo inquantum homo est equaliter dei ymago quia equaliter ē homo sequitur quod omnis homo tenetur amare omnem aliū hominem sicut se ipm et tantum sicut se ipm. Et cū oms homines sint eiusdē nature inquantū homines et eodem modo sint dei ymago et vniformiter sequitur quod oms debēt se habere adinuicem tanquam existētes vnam et eandē dei ymaginē et per consequens quilibet debet reputare aliū tanquam se ipm et nō diuersum nec diuisum ab eo. Et quia omne bonū conuenit homini inquantum homo et in quantū dei ymago ē vnū et idē bonū respectu oim hominum et tantum cōueit vni sicut alteri. Et cū quilibet teneatur amare alterū sicut se ipm vt est ymago dei sequitur quod totū bonum quod quilibet homo debet sibimet velle et optare inquantum est homo et dei ymago tenetur velle et optare oi homini inquantum est homo et dei ymago et eiusdem nature cū se ipso. Et cum vnus homo teneatur amare alterum eo quia ipse est dei ymago et econuerso alter tenetur amare eundem eo quia est dei ymago. Et quilibet etiam tenetur amare se ipsum eo quia est dei ymago. Sequitur ex hoc quod inter omnes homies debet esse de iure nature maxima liga maxima vnitas maxima concordia et pax et vera societas. quia omnes debent et tenentur seinuicem amare propter vnam causam et vnam rōnem scilicet quia sunt dei ymago viua vniformiter. Et per consequens debet esse tantum vnus homo et non plures. Et quia istud debitum et ista obligatio oritur a primo debito et a prima obligatione per quam obligati sunt omnes homines. Sequitur quod postquam prima obligatio est iustissima et rectissima et in iure nature fundata ita et secunda. Et per consequēs sicut prima obligatio seu primum debitum est prima iusticia. Ita et secunda obligatio seu secundum debitum est secunda iusticia naturalis. Et quia quilibet homo est dei ymago secundum animā sequitur quod omnis homo tenetur amare animam alterius sicut suam propriam. Et ex omnibus istis apparet quod secundum ius et ordinem nature et vniuersi duo debent esse ligamia et vincula amoris in hominibus.

primum dȝ esse hois cuiusiabȝ ad deum q: quilȝ hō obligat⁹ ē deo dare amorem primo et sic dȝ esse primo ligatus deo per amorē. secūdū ligamen et vinculū amoris dȝ. esse inter oms hoies adinuicē ita ꝙ oms hoies debēt esse inter se ligati per amorē. et istud scdm ligamē et vinculū oritur a primo ligamie et virtute illi⁹ q: oms debent se amare adinuicē q: sūt dei ymago et iō q: scdm ligamen orit a primo Si primū nō est secundū esse nō pōt et si primū est necessario secundū erit. Et sicut creature ligantant cū hoibus seruiendo et hoies ligantur cū deo amando. Et exide q: seiuicē ligant hoies inter se amando. Et ꝙ totū vniuersuȝ per debitū ordinē dȝ esse ligatum. Ecce mirabilē ordineȝ deus pmo nos dilexit ⁊ diligit hoies cōtinue. et creature manifestāt istaȝ dilectionē cōtinue seruiendo hoibus. et sic deus traxit hoies ad se diligendo et amādo ɔtinue ⁊ obligat ad amādum eū pmo deinde obligati sunt amare se inuicem et continue.

Quod istud debitū scdm ⁊ obligatio amoris erga hoiem redundat et reuertitur in solaȝ hominis vtilitatem

Uia vero vt iam ꝓbatū est omne debitum et omne ser cium ad qđ hō obligatur de iure nature et debȝ reddere et soluere deo redūdat et cōuertitur in solā hois vtilitatē ideo exinde sequit neccessario ꝙ cū istud secundū debitum quod quilȝ hō debet alteri oriatur et descendat totaliter a pmo debito quo hō obligatur deo ꝙ totū reddūdat et cōuertatur in solam hois vtilitatē et nō dei. Iō sequitur ꝙ si homies se amarent adinuicē q: sunt dei ymago ꝙ totum est ad bonū comodū et vtilitatem hois. Et q: hoc est pmum quod hoies debēt et tenētur facere scȝ ꝙ amare deuȝ pmo ⁊ hoies q: sunt dei ymago qđ pmū bonū hois radicale et principale. et iō omē aliud bonū hois neccesse est ꝙ oriatnr ab isto bono iō est verꝫ bonum hois ⁊ sic apparet ꝙ quāto magis mltiplicatur debitū hominis erga deū et crescit tāto magis multiplicat bonū hois et cōmodū. Et per ɔñs apparet ꝙ oīa facta sunt ꝓpter hois vtilitateȝ et nō dei. et ipē hō nō est factus propter alicuius alteri⁹ vtilitatē sed tantum propter se ipm et sui vtilitatem.

Quod omē seruiciū creaturaꝝ indifferenter sine acceptione psonarum cuilȝ hoi seruienciū inqꝫtū est ymago dei manifestat ꝙ oms hoies adinuicē debent se reputare tanꝗ vnum hominem.

On solum aūt ex virtute prime obligationis qua omēs

homines sūt obligati ad deū de-
bent se reputare adiuicem tamꝙ
vnū hominem et quilibet debet a
mare alterū tamꝙ seipsū ymo eti
am ipse creature hoc idem signāt
et manifestant. Ipse eīn creature
que sūt facte ꝑpter hominē ad ser
uiendum ei ex voluntate dei nul
lam differanciā faciunt inter ho-
mines seruiendo et beneficiū im
pendendo ymo quantū in eis est
nō plus seruiūt vni homini ꝙ al
teri. Sed equaliter omnibus nec
plus laborāt pro vno ꝙ pro alio
nullum reputant maiorē nullum
minorem. Hoc aūt clare patet dis
currendo per creaturas. Nā ter-
ra equaliter seruit omnibus hoi-
bus equaliter omnes portat. Si
militer aqua vel ignis plāte et aī
malia indifferēter ꝙtuꝫ in eis est
se habent et maxime hoc declara
tur in sole qui est nobilis creatu-
ra que plus super omnes creatu-
ras seruit hoibus non plus vniꝙ
alteri nō est acceptor personaruꝫ
nullum reputat maiorem superio
rem nec inferiorem sꝫ omēs equa
les. Quid igitur significat ꝙ crea
ture communiter et indiffrēter abs
ꝙ acceptione personaruꝫ seruiāt
hominibus et hoc ex ordinatōne
dei. Nisi ꝙ omnes hoies reputā
tur tanꝙ vnꝰ hō et ꝙ oēs debent
se reputare tanꝙ vnū hoiem adi-
uicem. Unde creature fuiūt cuili
bꝫ hoi inꝙtum hō ē ꝛ ymago dei
Et ideo equales reputātur hoīes
et ideo qꝛ seruiūt hoi inꝙtū yma
go dei ē seruiūt ꝫm ꝙ ꝯuenit yma
gini dei et ideo honorabiliter dili
genter et pure. Et hō debꝫ recipe
re seruiciū a creaturis inꝙtū dei
ymago est nec aliter est dignū ꝙ
hoi seruiatur. Et ideo mundꝰ talꝭ
et tantꝰ tam pulcher tam nobilis
tam nobilibus creaturis plenus
factꝰ propter hoieꝫ inꝙtū portat
dei ymaginē qꝛ tam nobilis et ho
norabilis est dei ymago viua vt
talis mundꝰ et tam nobiles crea
ture ei debēt fuire. Nō ḡ estimet
se hō ꝙ mundus ei seruiat nisi qꝛ
dei portat ymaginem viuentē et
nō propter hoc qꝛ est talis hō vel
talis. Igitꝰ si creature que nō sunt
de natura hominis tam nobile ꝛ
honorabile seruiciū faciunt cuilꝫ
hoi qꝛ portat dei ymaginem mul
to magis hoies ipi adinuicē se de
bent amare qꝛ vnusquisꝗ portat
dei ymaginē. Creature ḡ manife
stant ꝙ oīs homīes sub vna ra-
tione et propter vnam causam se
debent adinuicem amare qꝛ vnus
quisꝗ portat dei ymaginē et per
ꝯñs debēt se reputare tanꝙ vnū
hominē. Sic igitꝰ cōe seruiciū crea
turaꝝ indifferenter sine acceptio
ne personaꝝ cuilibet hoi seruiciū
inꝙtum ē dei ymago manifestat
ꝙ omnes hoies debēt se reputare
adinuicē tanꝙ vnum hoiem et ꝑ
consequēs debēt seinuicē amare

si essent unus hō et quilibꝫ debet amare alteruꝫ sicut seipsum.

Recolectio eoꝝ que dicunt ꝙ hoīes oēs se debēt reputare tanꝙ̄ unum solum hoīem.

Concludamꝰ ergo ꝙ cōitas unius solius dei eternaliter viuentis cuiꝰ quilibet hō inꝙ̄tum hō est viua ymago et uniformis. et coīs amor ipius dei ḡ homies oēs inꝙ̄tuꝫ sūt hoīes et sue ymagines eadem acceptio bonoꝝ eadeꝫ indigencia eadꝫ obligatio et pro eadeꝫ cā qꝛ quilꝫ hō obligatꝰ uni et eideꝫ dño pro eadem conseruatione dei a quo oēs hoīes cōseruant̄ in esse idē et cōe seruicium oīm creaturaꝝ indifferenter hoī seruiēciuꝫ absqꝫ acceptione ꝑsonaꝝ. Et insuper etiā ꝯformitas et unitas eiusdē nature et rōnis in oībus hoībus hec oīa simlꝰ collecta clarissīe dicūt ⁊ ꝯcludūt omnes hoīes debere se reputare adinuicem tanꝙ̄ unū hoīem ⁊ debere habere adinuicem maximam unitatem.

Quod per virtuteꝫ ꝑme ⁊ scđe obligationis concluditur duplex fraternitas et societas scꝫ specialis et generalis.

Et hic ex oībus supradictis manifestatur duplex fraternitas hoīs una generalis ad omnes creaturas qꝛ hō est creatura dei et hꝫ esse adeo ⁊ alie creature similiter ideo habet hō ratione istius generalis origīs ab uno et eodem patre fraternitatē gñaleꝫ cū oī creatura. Alia fraternitas est spūalis inter oēs hoīes qꝛ oēs sunt a deo tanꝙ̄ ab uno patre et quilibet est eius ymago et ista est fraternitas maior que esse possit.

Quod ex unitate que debꝫ esse de iure nature inter hoīes oritur inuisibilis fortitudo

Quoniam autem oīs fortitudo oritur ex unitate et debilitas ex diuisione et ꝙ̄to maior ē unitas tanto maior est fortitudo ⁊ ubi summa unitas ibi sūma fortitudo. Et quia ista unitas debet esse inter homines oritur ex hꝫ ꝙ quilibet homo primo est unitꝰ cum deo per amorē et deinde qꝛ quilibet est dei ymago vera et viua ideo ex consequenti debent se amare et inter se habere unitateꝫ Impossibile ē ꝙ aliquis amet deum quin amet eius ymagineꝫ viuam et quanto magis deum amabit tanto magis amabit eiꝰ ymaginem. Et ideo cū unusquisqꝫ homo sit dei ymago viuens quāto magis aliquis amabit eum tāto magis amabit quēlibet hoīem et ꝙ̄to magis unus homo amabit alium tanto magis unietur ei et ista unitas durabit ꝙ̄ diu amor durabit et amor potest semper du

rare ideo vnitas potest semp du-rare. Et inde sequitur q inter homines potest ee perpetua vnitas Quia igit ista vnitas que puenit ex tali amore facit homines vnū Ideo mutat vnum hominē in aliū et transfert et ecōuerso et ideo homines per istam vnionem sūt tantuz vnꝰ q nō possunt esse magis vnꝰ. Et quia ex maxima vnitate orit maxima fortitudo ideo homines dum sūt vniti per istum modum habent maximā fortitudinem et inuincibilē Et sic patz q homines dum respiciunt ad deū tunc vniūtur inter se et fiunt vnū et ideo fortificant se ex tali vnitate et dum magis respiciunt deuz magis vniuntur inter se et magis fortificātur. Sed dum homines respiciunt ad se ipsos et nō ad deum sed quilibet ad se ipsum tunc diuidūtur inter se et fiunt plures et ꝯsequens debilitant et tota fortitudo destruitur que soluz oritur ex vnitate et ideo ista vnitas est totū bonum hominis et tota fortitudo et quanto magis crescet tāto magis crescet et bonum homi. Et quia ista vnitas potest semper durare ideo bonum homi potest esse perpetuum. Et quia omnes possunt esse i ista vnitate ideo omnes possunt participare vnuz bonum et simul sine diminucōne nec vnus impediet alterum. Et cum ista vnitas procedat ex nostra voluntate et libertate ideo non pōt destrui per aliquaz violenciā nec per aliquam penuriam. Ideo sequitur q in ea est fortitudo inuincibilis et sic verz bonuz hominuz est incorruptibile et imortale. Uidete igitur quātuz bonuz aduenire pōt homini ex obligatione amoris scilz societatis cum deo societatis cū hoibus et hoc ē totum bonum hoi perfetum et verum.

Breuis epylogatio omnium predictorum.

Epilogantes autē generalit totum huius libri processuz iam dictum aīaduertere et videre possunt qualiter primo incipiēdo ab infimis creaturis et a primo gradu et inferiori scale nature ascendendo prouenient paulatum ad noticiam veram et cognitionem infallibilem dei omnipotentis summe sapientis et sūme boni. Ita q creature duxerunt nos et eleuauerūt per quandā scalā ordinatissimam ad deū creatorem omium tanq ad vnuz summū principiū patrem et creatorē ac rectorem omniū. Et iterū iste creature dixerunt nos profundius et intimus ad ipm deū et duxerunt nos ad amandum ipm et in amorem eius et ostenderunt nos esse sūme obligatos ipsi omipotenti deo ad amandum totaliter ipsum.

Et sic inquantum est eis vnierunt et coniunxerunt nos cum deo quasi matrimonium facientes. Deinde descendimus de ipso deo summo creatore ad ipsas creaturas ita quod per amorem creatoris descendimus ad amorem omnium creaturarum quia amando deum creatorem amamus omnia que sunt sui inquantum sunt sui. et sic amamus omnes creaturas propter ipsum et sic fit ascensus a creaturis ad creatorem et descensus ab ipso creatore ad creaturas omnes. primo autem amabamus creaturas quia erant pulchre et bone et quia nobis seruiebant et propter nosmet ipsos secundo autem eas amamus propter creatorem et quia sunt ipsius et quia creauit eas ymo etiam diligimus nosmet ipsos quia sumus dei et iste amor est perfectus bonus nobilis durabilis et permanens quia oritur a creatore nobilissimo altissimo et summo. Et sic apparet quod amor primo datur deo et non perditur nec diminuitur ymo crescit et multiplicatur in infinitum et in potencia extenditur sine mensura. quia per amorem dei amantur omnes creature et omnia que sunt dei et sic omnia amantur per vnum amorem et in virtute vnius amoris. Et nulla res est quin sit amata per virtutem istius amoris et ideo amor dum datur deo fit altissimus vniuersalissimus communissimus et latissimus

Sciencia de natura viribus conditionibus seu proprietatibus et de fructu amoris.

Quoniam autem manifestum est quod nihil habemus in nobis quod sit vere nostrum et totaliter in nostra voluntate et potestate nisi solum amor. et ideo totus thesaurus noster et totum bonum nostrum est amor bonus et totum malum nostrum est amor malus quia postquam nihil habemus quod sit nostrum nisi amorem. Si igitur amor noster bonus est. est bonum quicquid habemus et si amor noster malus est malum est quicquid habemus. vnde si amor noster bonus est boni sumus. si malus est mali sumus. si corruptus est corrupti sumus. Solus enim amor facit hominem bonum vel malum et sicut nihil est melius in nobis quam amor bonus ita nihil peius quam amor malus Quia etiam nihil habemus quod sit vere nostrum nisi amorem. Ideo quando dedimus amorem nostrum omnia que habemus dedimus et nihil amplius habemus quod dare possimus quia totum dedimus. et ideo si perdimus amorem totum perdimus quicquid habemus et per consequens perditi sumus. Tunc autem perdimus amorem nostrum cum damus eum cui non debemus quia etiam totum bonum nostrum est amor bonus et totum malum nostrum est amor malus. Sequitur quod virtus nihil aliud est quam amor bonus et vicium nihil aliud quam amor malus. Quia igitur ipse amor est totum quod habe-

mus et totũ bonũ nostrũ consistit in amore. Sequitur ꝙ qui habet sciam et cognitionẽ de amore ha‑bet cognitionẽ de toto bono hoīs et q̄ ignorat naturā amoris igno rat totũ bonũ suuȝ. Igitur quili‑bet ꝗtũ potest debet habere noti ciam et sciam de amore. Et ideo hic tradetur in spāli scia et cogni tio de amore ꝗtũ sufficit de natu tura viribus conditionib⁹ ꝓprie‑tatib⁹ et fructib⁹ ipsi⁹ amoris.

Quod principalis fortitudo ⁊ ꝓpetas amoris est ꝙ vnit amā tem cũ amato et mutat conuertit et trāsformat amātē in rem amatā

Habet aũt amor vim et virtu teȝ vniendi mutādi conuer tendi et trāsformādi et ista est ꝓ pria natura et cōditio inseparabi lis amoris ⁊ ideo amantā vnit cũ re amata et transformat exinde et cōuertit et mutat amantē in rem amatā. Et ꝗuis hoc sit notuȝ per experienciā tñ per naturā amo‑ris potest manifestari q: amor de natura sua est donũ et ṗmo donũ ita ꝙ est res donabilis de natura sua et iō nō pōt retineri quin deꝝ. Et q: amor nō pōt cogi iō est do‑nuȝ liberaliter ⁊ sponte datuȝ. Et quia donuȝ sponte datuȝ est illius cui donatuȝ est et totaliter translatuȝ et transportatuȝ in do miniuȝ. ei⁹ ⁊ ideo q: amor est tota liter donum et tale donũ. Ideo amor est illius rei cui donatur et totaliter transfertur in dñium rei amate. et ideo res amata possidȝ et optinet in sua potestate in suo dñio ipm amorem sibi datuȝ libe re et spōte q: su⁹ est postꝗ sibi da tus est. et cũ amor trahat ⁊ ducat secum totā voluntatē totũ hñtem imperiuȝ in hoīe. ideo hoīs amor quocunq̧ vadat ducit et trahit se cum totũ hoīem et per ꝯñs cuicũ ꝗ datur ipse amor datur tota vo luntas et totus hō. Et per ꝯñs amor ⁊ volũtas mutanẜ cōuertũ‑tur et trāsformātur in dñium rei amate et ideo amor mutat aman tem in rem amatam et amantem vnit cum amato ⁊ facit vnum de duob⁹ q: amans fit vnũ cum re amata virtute amoris Ecce igitur vires amoris et ꝓprietates q: viȝ vnitiuā mutatiuā cōuersiuā ⁊ trāſ formatiuā vnius in alteruȝ.

Qualis sit ista mutatio et con‑uersio.

Ista auteȝ mutatio seu con‑uersio non est naturalis nō est coacta nec violenta periculosa nec laboriosa. Sed est libera sensibilis spontanea voluntaria ex libertate facta placibilis dele‑ctabilis ⁊ dulcis. Et quia amor quocuuq̧ vadat semper vadit li‑bere sponte voluntarie placibili‑ter delectabiliter et dulciter et iō voluntas que per amoreȝ vnitur

et ꝯiungitur cū re amata nō pōt
separari ab ipa nisi libere et spon
te et volūtarie quia cogi n̄ potest
quia tūc n̄ ess3 volūtas nec amor
si cogeretur et ideo ista vnio et cō
iunctio est fortissima quia nō pōt
voluntas separari a re amata per
violenciā s3 solum volūtarie ⁊ spō
te. Licet aūt amor mutet volūtatē
in rem amatam tn̄ amor remanet
semp amor ⁊ liberalis quia amor
quocunq3 vadit semp manet i na
tura sua et voluntas semp rema-
net volūtas nec destruit᷑ dū mutat᷑
sed ipa voluntas recipit modum
formā et naturā rei amate et in-
duitur et vestitur indumentis rei
amate et portat habitum eiꝰ ⁊ de
minuat᷑ a re amata q3 q̄lis ē res
amata talis est amor et talis ē vo
luntas qualis est amor. Res aūt
primo amata dat nomē amori et
voluntati. et quia volūtas de se n̄
est nisi volūtas nec h3 aliō nomē
nec amor est nisi amor nec habet
aliud nomen de se. Sed res ama
ta sibi dat suum nomē inq̄tū mu-
tatur in ipam. Ideo si volun-
tas amet terram tunc dicitur ter-
ra et terrena et amor dicitur terre
nus et si amet res mortuas tunc
dicitur mortua et muta. Et si
amet res brutales ⁊ bestiales tūc
dicitur bruta et bestia et brutalis
et bestialis et amor etiā3. Et si
amet hoīem tunc dicit᷑ humana.
Et si deum tūc dicitur dea seu di-
uina voluntas nostra et amor di
citur diuinꝰ. et si amet vanitatem
est vanitas et ita hō per amorem
pōt mutari transformari et cōuer
ti in omnē aliā rem voluntarie et
sponte sine quacūq3 coactione.

Quod per istam ꝯiunctionem
et mutationē amoris volūtas po
test exaltari et nobilitari et ascen
dere supra se ⁊ etiā potest vilifica
ri et descēdere infra se.

T quia voluntas per amo-
rem cōuertitur p̄mo in rem
amatam et recipit naturā et for-
mam eius ideo ipa volūtas exal
tatur vel dep̄mitur nobilitatur vl'
ignobilitatur seu vilificat᷑ ascēdit
vel descendit p̄m q̄ res p̄mo ama
ta est dignior et nobilior vel in di
gnior et in nobilior voluntate.
Unde res primo amata pōt esse
dignior inferior vl' equalis nostre
voluntati. Si igitur voluntas
det p̄mo suū amorē rei superiori
nobiliori et digniori q̄ ipa sit tūc
ipsa mutatur et conuertitur in g̃-
dum superiorem et nobiliorem et
ipa fit nobilior et dignior et ascē-
dit supra se. Sed si det suū amo
rem equali nō ascendit nec fit no
bilior q̄ ante. Si autem det suū
amorem rei inferiori et minꝰ no-
bili q̄ ipa sit tunc ipa vilificatur
⁊ descendit a sua nobilitate a suo
gradu a statu sue nature quia sem

per cōuertitur in rem p̄mo amā tam et ab eadem denoīatur. et q2 omnis bona mutatio ɔuersio seu translatio deb3 esse in nobiliori in altiori et in meliori et nō in minori et inferiori in peiori in viliori.

Ideo volūtas nostra non deb3 dare amore3 suu3 nisi rei superiori et digniori q̄ ipa q2 aliter non mutaretur nec cōuerteretur ī nobilius nec ascenderet. ⁊ q2 nihil ē supra ipam voluntatem nostram nisi de⁹ immediate. Ideo sequitur ꝙ voluntas debet p̄mo dare amorem suu3 soli deo vt ipa mutetur in meli⁹ et dignius hoc autē clare docet ipa natura per experienciam in ipis. quattuor gradib⁹ quia inferiora et min⁹ digna mutantur in supiora et magis digna vt ea que sunt de primo gradu et elemēta mutātur et cōuertunt̄ in res scdi gradus et res scdi gradus in res tertij gradus quonia3 aqua et terra mutant̄ in naturam arborum et ibi hn̄t esse nobilius ⁊ arbores per fruct⁹ suos mutantur in natnram aialiu3 et ibi hn̄t esse nobilius et alti⁹ et sic est ordo nature. Nōne igitur similiter ipsa voluntas cū sit libera et spōtanea et in sua libertate debet mutari in melius et in altiorē gradu3 scilic3 vt mutetur in esse diuinū. Aliter ipsa faceret contra totū ordinem vniuersi et contra seip3 q2 tota natura clamat ꝙ res p̄mo amata debet esse de⁹. Aliter fieret sibi iniuria naturalis cū sit nobilior et dignior omībus. Et sic patet ꝙ nostra volūtas per istam mutationem pōt ascendere et descendere

Quod nulla res inferior est digna de se amore nostro et sic deo d3 dari primo cū nulla res inferior habeat amorē que3 possit reddere et possit amorem nostrū meliorare et nobilitare.

Qoniam autē amor noster est donum nobilissimū ⁊ dignissimum eo quia liberalissimu3 est et mutat ipam voluntate3 ī naturam alterius et in dn̄ū rei amate ita ꝙ res p̄mo amata domīatur volūtati. Et quia nō est dignū nec iustum nec debitum ꝙ res inferior habeat dn̄ium rei superioris nec dn̄etur ei. Ideo nulla res inferior volūtate nostra est digna amore nostro de se nec per se quia tunc dn̄aretur voluntati nostre. Et ideo q2 voluntas est intellectualis et spiritualis de natura sua ideo est superior omni rei corporali. Ideo nulla res corporalis de se est digna amoris nostri quare nec corpus nostrū nec animalia nec arbores nec elemēta nec aur̄ nec argētū nec sol nec

luna nec stelle sunt digna de se a more nostro liberali ꝛ volūtario. Item nō est dignū ꝙ aliqua res equalis dn̄etur equali ideo quia voluntas nostra est creata et omnis voluntas creata ē ei equalis vt creata ideo nulla volūtas creata de se et primo est digna amore qꝛ tūc haberet dn̄ium volūtatis nostre. Sed quia solū iustum et debitū est ꝙ res superior et maior habeat dn̄iuȝ rei iferioris ꝛ ei dominetur. Ideo quia solus deꝰ est superior volūtate nostra ꝛ maior ideo solus deus de se per se et primo est dignus amore nostro ꝛ sic per naturaȝ amoris ipsiꝰ ꝯcluditur ꝙ solum dignum ē ꝙ deꝰ ametur de se per se et primo a voluntate nostra et nulla alia res.

Rursū quia amor est donū primū et totū quod habemꝰ et ꝙ voluntas habet et nō aliud quod sit suum. Et ideo qn̄ dat amorem totū quod habȝ dat ꝛ nihil ei retinet ꝛ quia nō est iustum nec debitū ꝙ voluntas det totum quod habet et ꝙ nihil recipiat. Et quia qui dat amorem debet recipere amorem cū amor requirat amorē ꝛ voluntas nō curat nisi de amore qꝛ solus amor est bonū suū et thesaurus suus ideo sequitᷣ ꝙ nulla res de se est digna amore nostro liberali nec ei dȝ dari amor nisi ipsa possit repēdere amorē ꝛ dare et ꝙ possit cognoscere amorem sibi datū ꝙtum valet. Et quia etiā amor est donū voluntariū et liberū idō nulla res est digna ipso amore nisi etiam habeat volūtatem ꝑ quā possit voluntarie et libere rependere amorem quia libertas requirit libertatē. Et ideo ꝯcluditur ꝙ nulla res inferior etiā minor volūtate est digna amore nostro nec eidem debet dari amor. quare sequitᷣ ꝙ nec terra nec aqua nec elemēta nec aurū nec argētū nec arbores nec animalia nec corpꝰ de se sunt digna amore nostro qꝛ nō habent amorem quē possent repēdere et dare ꝓ amore. Quare seq̄tur ꝙ quando amor noster datur talibus rebus que n̄ pn̄t re amare naturaliter liberaliter nec habent amorē liberalē ꝙ volūtas accipit maxia dāpna. Primo qꝛ ipa voluntas efficitur vilis inferior corporalis et degradatᷣ a natura sue dignitatis et excellentie et vnitur ac ꝯiūgitur cū rebꝰ totaliter extraneis eo qꝛ volūtas mutatᷣ in rem amatā et efficitur similis rei queȝ amat et talis sicut ipa. Scd̄o recipit maximū dāpnū et perdit totū q̄cquid hȝ qꝛ perdit suū amorē qꝛ nihil accepit de alijs rebꝰ qꝛ nlluȝ amorē pōt ab eis recipere. Et si ipa volūtas cū amore suo ē extra patriā suā extra naturā suā habitat i terra aliena vbi nullꝰ ē amor et ideo ē pauperrima denudata nihil habens et mutata ac con-

uersa in res extraneas: ideo perdit se ipsam et quicquid habet quia ipsa dedit se ipsam et ipse res non dant se ipsas voluntati quia non possunt et facit iniuriam rebus nobilibus et dignis suo amore quibus noluit dare. quare sequitur quod tales res non sunt digne nostro amore ymo est contra naturam.

Item quia voluntas dum dat amorem suum non solum requirit amorem sibi dari a re amata sed etiam debet recipere nobiliorem amorem et digniorem illo quem dat. Et etiam requirit quod amor suus quem dat nobilitetur a re amata cui datur. Et quia solus deus qui est superior nostra voluntate potest nobis dare nobiliorem quam noster amor est infinitum quia amor suus est diuinus et increatus et etiam solus ipse potest meliorare et nobilitare nostrum amorem sibi datum. Sequitur et omnibus quod solus deus dignus est amore nostro. Quare concluditur quod nulla res de se est digna amore nostro nisi possit se amare et habere amorem quem possit reddere et possit amorem nostrum meliorare et nobilitare quare si alia res sit primo amata quam deus sit ei summa iniuria naturaliter et maximus contemptus in natura.

Quod tantum se extendit amor et etiam voluntas quantum se extendit res primo amata et non vltra ascendit nec descendit.

Quoniam autem amor mutat amantem et voluntatem in rem amatam et in suum dominium ita quod res amata assimilat sibi voluntatem et sibi communicat suam similitudinem et format eam sua forma et denominat ipsum amorem ita quod ille amor totus est de natura rei amate. et ideo quia amor est ita ligatus vnitus cum re amata et per consequens voluntas ita vt transformatur in rem amatam sequitur quod amor non potest ascendere supra rem primo amatam neque voluntas. Et quod ipse amor se extendit ad omnia ad que extenditur res primo amata et ad omnia que sunt ligata cum ipsa et non vltra. Et ideo quanto res primo amata erit magis communis et vniuersalis tanto etiam ipse amor erit magis communis et vniuersalis et ideo voluntas conformiter. Et quanto res primo amata erit magis particularis et minus communis tanto etiam voluntas erit magis particularis. Unde quia ipsa voluntas per amorem transformatur et mutatur in rem primo amatam et sequitur eam ideo res amata primo totaliter possidet ipsam voluntatem et habet totam possessionem amoris. Et sicut res primo amata est vna ita generatur et sit vnus primus amor in voluntate qui totus est de natura rei primo amate ita quod sicut non possunt esse plures res primo amate ita non potest esse nisi vnus solus amor in voluntate. Ideo res que primo amatur radicat plantat stabilitat et fundat primum amorem qui est radix caput et origo omnium aliorum amo

rum q̃ pullulant a voluntate.
Sic igr̃ in volũtate nostra ē vna res p̃mo amata vna prima radix oĩm amoꝝ que radix capit suã totã virtutē a re primo amata ⁊ ab illo primo amore pullulãt exeunt ꝑcedunt om̃s alij amores et iõ in aĩa sit quedē magna arbor cuius radix est prim⁹ amor q̃ se m̃ltipli cat in tot amores quot p̃nt eē res que h̃nt colligantiã cum re primo amata. Et om̃s illi amores sunt in clusi i illo p̃mo amore qui ē vasis et cã oĩm. Sicut em̃ ab vno semie seu grano pullulãt infinita grana Ita ab vno amore tãq̃ ab vno se mine pullulãt infiniti amores:
Et sic oĩa grana que exeũt a p̃mo grano sũt illi⁹ nature cui⁹ est pri mũ granũ. vnde exeũt ita omnes amores qui exeũt a p̃mo amore sunt illi⁹ nature cui⁹ ē p̃m⁹ amor qꝛ qualis est radix qualia sũt oĩa que pullulãt a radice. et qualis ē fons tales sũt riuuli. Et iõ si pri mus amor sit bon⁹ om̃s sũt boni et si iustus iusti et si ordinat⁹ ordi nati. Et si prim⁹ est mal⁹ et corru ptus omnes sunt mali et corrup ti et om̃s non sunt nisi vn⁹ amor qꝛ nõ est nisi vna res p̃mo amata et oĩa alia amãtur in virtute rei amate. primo qꝛ ꝑpter illa amanꝰ eo qꝛ sunt cũ illa colligata ⁊ inde sequitur q̶ amator neccessario q̃c quid ꝯiunctuꝫ est cũ re p̃mo ama ta amat et neccessario odio habꝫ quicquid est cõtra reꝫ p̃mo ama taꝫ ⁊ tot odia generãtur quot res apparẽt esse cõtra eam sꝫ tñ pri mus amor est radix alioꝝ. Et iõ sicut radix est semꝑ occulta et nõ apparet extra et oĩa alia que exe unt a radice videnꝰ. ita p̃m⁹ amor sẽper est occult⁹ et nõ apparet ex tra. Sꝫ alij amores q̃ ab eo exeũt apparẽt et sunt manifesti. Iteꝫ qꝛ res primo amata eo q̶ est p̃ma ve hemẽtissime et fortissime cõiungi tur cũ volũtate et trahit totaꝫ ad se. Et ipa volũtas etiã fortissime ꝯiungitur cũ ea qꝛ nihil est qđ im pediat Ideo talis prim⁹ amor est ita fortis ita solidat⁹ ita firm⁹ ita radicat⁹ q̶ nullomõ põt destrui nisi veniat res forcior et maior q̶̃ res que primo amabaꝰ que expel lat totaliter rem primo amatã et erradicet illũ amorē a volũtate ne q̶ ipa volũtas põt hoc facere nec vult nec põt velle per se ipam. Et qꝛ tota nobilitas tota fortitudo et virt⁹ ⁊ extenso ipius volũtatis et amoris oritur a re primo amata. Ideo quãto res p̃mo amata ē for tior magis virtuosa magis potẽs et magis vnita in se ipa tãto ipsa volũtatis est magis fortis magis potẽs et magis virtuosã ⁊ magis vnita. Et qꝛ deus est fortissim⁹ po tentissim⁹ imortalissim⁹ nobilissi mus virtuosim⁹ et maximus sũ me vnus. Ideo quando deus est res primo amata ⁊ ipsa voluntas

unitur ei primo per amorez tunc efficitur fortissima potentissima z unitissima et ideo tunc sūme confortatur z roboratur et hoc totuz fit virtute rei primo amate que ē deus. et tunc ab illo primo amore pullulant infiniti amores qz primus amor est cōissim⁹ vniuersalissimus ad oīa se extēdēs sicut de⁹ vnde qz deus ab oī creatura respicitur z ē dei creatura. Ideo amor ille primus qui est dei extendit se ad oms creaturas et oms creature amātur i virtute primi amoris et sic amor dei qñ est prim⁹ icludit inse oms amores. et sicut oms creature respiciunt deū Ita omis amor creaturarum includetur in amore dei. Si autez res primo amata sit creatura z nō deus tunc amor prim⁹ qz ē fundat⁹ i creatura ē tot⁹ scđz naturā creature z nō se extendere potest ad creatorem nisi scđario et propter creaturam Ita q de⁹ nō possit amari nisi inquātū respicit illā creaturaz primo amatā et habeat colligantiā cum ea et ideo nō amatur tunc de⁹ sz creatura quia non amatur nisi in virtute creature et propter creaturaz. Conclus⁹ est igitur q quātum se extenditur res primo amata tātum se extendit voluntas et amor. Et exinde sequitur q primus amor qui est vnus solus radicatur involūtate virtute re primo amate qui ē radix fons ergo principium et causa omnium aliorum amorum. Et exinde concludi extrahi et elici possunt multe conditiones alie.

Similitudo et exemplū reale ad occulum in quo oīa que dicta sunt de amore manifestātur z hoc est q sic se hz res pmo amata ad volūtatē et amorē sicut vir spons⁹ siue marit⁹ ad mulierē sponsam.

Quoniā autez ipsa res primo amata hz domium principalitatē et superiotatē respectu voluntatis nostre ita q voluntas ipsa trāsformatur in eaz z ipa res primo amata denoīat determinat et specificat voluntatem et amorē et nobilitat exaltat et dignificat z etiam fortificat roborat et confirmat vel innobilitat deprimit vilificat debilitat et hoc fit rōne vnionis zconiunctionis voluntarie et spontanee que fit inter nostram voluntatem et ipam rem amatā primo per amorem liberalē et spōtaneū. Et ideo fit quoddā matrimoniū inter ipam nostrā voluntatem et rem pmo amatā et talis vnio seu ꝯiūctio libere z spōtanee facta matrimonium seu ꝯiugiuz potest appellari eo quia ipa res primo amata habet modum viri et sponsi et conditiones eius et ipsa voluntas habet moduz z cōditiones mulieris siue sponse.

Sicut eñi in matrimonijs seu cõ
nigio vir h3 dñium principalita-
tem et superioritatē et mulier ha-
bet subiectionē et min⁹ principa-
litatē et inferioritatē. Ita similiter
se h3 res primo amata ad ipam
voluntatē et vtraqꝫ cõiunctio est
volũtaria spontanea et libera et
per amorē libere et sponte et qua
si oĩs condictiones quas habet
vir respectu mulieris Et ecõuerso
similes h3 res primo amata respe
ctu volũtatis et ecõuerso. Unde
sicut mulier nõ h3 nisi vnũ virum
siue sponsũ. Ita volũtas nõ h3 ni
si vnã rem ꝑmo amatã cũ qua fa-
cit suum matrimoniũ. et sicut ma
trimonium postq̃ factũ est nõ se-
paratur nisi per mortē. Ita matri
moniũ voluntat' ꝛ rei amate ꝑmo
nõ separatur nisi per mortē ꝛ hoc
de se et per se. Et iõ rõe istius con
uenientie oĩa que dicta sũt ð amo
re et voluntate et de re ꝑmo ama
ta possum⁹ clare videre per expe
rientiam ad oculũ in matrimo-
nio reali quod fit inter virũ ꝛ mu
lierem qꝛ vtrobiqꝫ fit silr ꝛ eodē mõ
sc3 iter voluntatē et inter virũ et
mulierē et rē amata3 Et ideo resu
mamu⁹ ea que dicta sũt de amo-
re volũtate et re primo amata vt
manifeste videantur ꝑ matrimo-
nium viri et mulieris. Unde dic-
ctum est ꝙ per amore3 voluntas
mutatur cõuertitur et trãsformat'
in rem amatam. et etiam dictũ est
ꝙ voluntas exaltari nobilitari et
ascendere supra se põt et etiã põt
vilificari et descēdere infra se ꝛ h
scdm cõdictionē et naturã rei pri
mo amate et etiã ꝙ tm̃ ascēdit vo
luntas et tm̃ se extendit quantu3
res primo amata et cetera alia vt
ista igit' clare videam⁹ exemplũ
tale habeamus.

Exemplũ familiare ad oĩa que
possunt dici de amore de volunta
te et de re primo amata.

It igitur aliqͥs homo paup
rimus super oĩs hoĩes de
genere infimo nulli⁹ nobilitatis
in mundo hñs sex vel octo filias
siue puellas eiusdē cõditionis.
Certu3 est oĩs istas esse eiusdem
cõditionis equales ĩ natura ĩ gñe
ĩ nobilitate ꝛ paupertate vna non
excellit aliam ꝛ nõ pñt esse magis
infime. Deinde sit ꝙ vna illarum
puellaꝝ cõiugatur alicui viro ru
stico infimo sicut ipa est. Et alia
detur in sponsam vni viro merca-
catori seu burgensi. Et tertia det' i
vxorem vni nobili. Et quarta det'
in cõiugium vni militi. Quita de
tur vni comiti. Sexta vni duci.
Septima detur vni regi. Et octa
ua detur vni ĩperatori. Ecce oĩs
iste puelle a principio et de natu
ra sua propa erant equales nulla
nobilior erat alia nulla diuior alia
nulla dicior altera. nulla potenti
or altera. Sed tñ nũc videamus

maximã differentiam inter eas maximã in equalitatē que nunc est quãdo sunt coniugate quia prima est rustica et quasi nullomō exaltata nec dignificata. Sed scđa ascendit q2 est exaltata ꝛ dignificata quia ē cū burgensi. Et tercia adhuc magis exaltata et dignificata q2 cuȝ nobili. Et quarta adhuc plus q2 cum milite. Et quinta magis q2 cum comitte. Et sexta adhuc plꝰ quia cū duce. Et septima adhuc magis quia cum rege. Et octaua maxime super omēs quia cū imperatore est ꝯiugata qui est summꝰ in dignitate et honore. Sed ista nobilitacio ista exultacio iste ascensus totaliter prouenit ex parte virorum et nō ex parte puellarum quia omnes erāt equales Et sic apparet ꝙ mulier spōsa mutatur in virum sponsū et ab ipō denoiatur et specificatur et deteriatur. Similiter aūt ē de nostra volūtate ita ꝙ ipa pōt exaltari ꝛ ascēdere supra se vel descēdere scđm naturā rei pmo amate ꝛ scđm gđū suuȝ. Jdeo ipa volūtas denoiatᷣ terrena si res primo amata sit res terrena. Et si res pmo amata sit brutalis ipa denoiabitur brutalisᷣ Et si res sit hūana ipa volūtas dicetᷣ hūana Et si res pmo amata sit deꝰ ipa voluntas denoiatur ꝛ est dea vľ diuina seu deificata. Et q2 deꝰ est radix deꝰ est iperator summus. Jdeo ipa volūtas dicetur regina et iperatrix oīm sicut deꝰ. Et sic volūtas ñ pōt ascēdere ad maiorē dignitatem nec excellentiorem nec pōt habere maiorē spōsum et tñ oms volūtates pmo sūt equales in natura. Sed postea vna ascendit et est exaltata supra aliā scđm sponsū cui adiungitur idest scđm ꝙ res primo amata cui primo ꝯiungitur est magis vľ minus digna. Jtem sicut videmꝰ ꝙ mulier que est vera sponsa cū viro spōso hȝ vnū amorē nouū qui nouiter causatur qui est vnꝰ et in virtute illiꝰ amoris pmi amātur de nouo oms illi qui hñt colligāciam cū viro et oms quos vir diligit et oia que vir amat mulier de nouo diligit et tñ ante nō amabat mulier vel si amabat oia que vir amat nō ꝓpter virū sȝ nec virtute viri amabat sic nūc sȝ nouiter generantur amores ꝛ tot amores nascūtur de primo amore quot sūt illi quos vir amat et qui hñt vnitatem cū viro et in oibus nō hȝ nisi viꝝ suū q2 ꝓpter viꝝ amat et virtute viri. Et si oms homies essent amici ipius viri vel parentes oēs diligeret in virtute viri et in amore eiꝰ includerētur ifiniti amores tanꝙ in pma radice et ille amor primꝰ cōtinet in se oms amores illos. Si aūt vir moriatᷣ et mulier recipiat aliū spōsum tūc destruitᷣ primꝰ amor qui erat radix alioꝝ amoꝝ et sic cessant omēs amores

qui orti erant ab illo ꝛ causat vn⁹ alius nouus amor. Sicut fit de muliere respectu viri ita de volun tate respectu rei ꝑmo amate. Sꝫ istud matrimonium est inuisibile spirituale et occultũ. Unde si de⁹ sit res ꝑmo amata neccesse est ꝙ virtute illius amoris ament oĩa que deus amat. Et sic voluntas ē potentissima ad amandum qꝛ ha bet amorem summe coēm summe vniuersalem per quē potest ama= re omnia sine labore sine difficul= tate ita ꝙ per vnũ amorem oĩa a mabit nec in seipa diuiditur quia semꝑ manet in vno amore semꝑ manet i vna re amata ita sicut mu lier si ꝯiungatur cũ viro bono di= uiti forti et potenti tunc manet in securitate im pace in gaudio. Et cũ ꝯiungit cũ malo nũꝙ in pace nec in gaudio est sꝫ tũc semꝑ ē in tribulatione et miseria. Ita simili ter qñ volũtas cõiungit cũ re pri= mo amata que fit bona fortissima ditissima potentissima ꝛ solida im mobilis eterna et imutabilis nul lo indigens hñs in se om̃em suffi cientiam qꝛ ipa ē in pace in ꝯsola tionem in gaudio in securitate et nullomõ põt turbari nec ledi nec affligi nisi in rem quē amat et dili git. Et ideo qui solē rem illa amat que aufferri nõ põt nõ põt ledi qꝛ neqꝫ extra illã reꝫ aliõ appetit ha bens sufficienciã in illa nec solli= citatur de amissione illius qꝛ igit illa res est sufficiens nõ patit indi genciã ꝛ qꝛ inflexibilis ꝛ imutabil est nõ põt substinere aliquã indi= genciã nec violenciaꝫ nec sentire aliquã mutabilitatem. Et ideo quãdo deus est res primo amata talis est voluntas nostra. Sed quando coniungitur per amo= rem cũ re primo amata que ē infi ma ifirma variabilis fluens indi= gens et per se nõ hñs sufficienciã in se tũc ipa voluntas ē in tribula tione nullã hñs securitatē in se ip sa qꝛ sequit rem primo amataꝫ et multa mala veniũt sibi ꝑpter ip= sam. vnde oportet ꝙ volũtas di= ligat tot quot sũt res qb⁹ res pri= mo amata indiget sine quib⁹ nõ põt esse et qꝛ ille res sunt corrupti biles fluxibiles perdibiles. Ideo volũtas semꝑ est in tribulatione nũꝙ secura est qꝛ talis res primo amata est creata et talis est volũ tas qñ res primo amata ē creata et tñ nõ ꝑpter hoc illa volũtas ñ desistit amare illã rem qꝛ postꝙ ꝑ mo amata est amor ille nõ põt de strui nisi per aliã rem primo ama tam sicut si mulier sit vera sponsa nũꝙ desistit amare viꝝ. Item si= cut ineptissima et cõtra totã natu ram esset ꝯiunctio mulieris cum bruto ita etiã cõtra naturã esset si volũtas nostra que est de natura spũali ꝯiungeretur ꝑ amorē cũ re primo amata extranee nature vt cum auro argento et reb⁹ mutis

⁊ irracōnabilib⁹. Item sicut mulier dicit̄ perdita quādo dat̄ in spōsam viro malo ⁊ neq̄ ita volūtas dicit̄ pdita qñ amore ꝯiungit̄ cuȝ re mala ⁊ pessima. Et ut oīa ꝯcludam⁹ in oībus que dicūtur de amore et volūtate ⁊ re pmo amata recurrendū est ad istud exemplū Jam dictum de puellis quia ibi clare omnia videre possum⁹.

Capitulū de duobus amorib⁹ pmis ⁊ ꝙ nō sūt nisi duo amores pmi vn⁹ est amor dei et dr̄ cōis et vniuersalis seu volūtas cōis et vniuersalis. et ali⁹ amor est sui ipi⁹ qui dicitur amor ꝓpri⁹ seu puat⁹ seu volūtas ꝓpria et puata.

Voniā aūt iam dictū est ꝙ ex re primo amata et ex voluntate fit in nobis vnus primus amor qui postq̄ est generatus est radix origo principiū et fūdamētum oīm amoꝝ et ꝙ in virtute illi⁹ pmi amoris oīa alia amantur et ꝙ per illum amorem de nouo nascunt̄ innumerabiles amores vl̄ possūt nasci. Et hoc declaratū est etiam per exemplū familiare. Et ideo sequitur ꝙ qui vult habere solidam et veram cognicioneȝ de amore ꝙ neccesse est ꝙ cognoscat naturā ꝯdicōnes ꝓprietates primi amoris. Et qꝛ nūc debȝ tradi scīa de amore iō ad cōplenduȝ ei⁹ sciam est vtile scire q̄tum nobis sufficit ꝙ duplex ē amor scȝ pmus et scōns et ꝙ duplex ē amor prim⁹ tradendū ē igit̄ de ipo primo amore iq̄tuȝ prim⁹ ē iam aūt dictuȝ est ꝙ nō possūt ēe in nobis nec in volūtate nostra duo primi amores sil'ſȝ vnus tm̄ ꝓpterea qꝛ nō pōt esse in nobis nisi vna res primo amata a volūtate ⁊ nō due siml'⁊c. Cōsiderandū ē quod possunt esse amores primi et quomō se hn̄t interse. Unde tot possūt ēe amores primi quot possūt ēe res primo amate a voluntate. Et qꝛ res primo amate non possunt esse nisi deus vl' aliqua res creata de nihilo seu aliud quod non est de⁹ ideo primus amor nō potest esse nisi amor dī vl' amor creature facte de nihilo sine alicui⁹ quod nō est deus. Et ideo si amor dei non est primus neccesse ē ꝙ amor creature sit primus et ꝙ si deus nō est res primo amata neccesse ē ꝙ creatura sit res primo amata vel aliquid quod non est deus. Rursuȝ inter omnes creaturas illa erit pmo amata ab illa voluntate que ē sibi magis amica cara ⁊ propinqua. Et ideo quia voluntas potest reflectere suum amoreȝ ad se ipsam et dare suum amorem sibi ipsi et potest vti se ipsa vt duab⁹ rebus. Et per consequēs ipsa voluntas primo amabit se ipsā tanq̄ maxime caram amicam et propinquam sibi ipsi.

Et sic inter oīs creaturas res p̄mo amata erit ipa volūtas ꝓpa siue ipemet hō ita ꝙ si deus nō esset res p̄mo amata hō p̄mo dabit amorez sibi ipi ⁊ nō alicui alt̄i. Et sic si amor dei nō est p̄mus necesse est ꝙ amor sui ipius sit p̄mus Et sic habem⁹ duos p̄mos amores et ad istos duos reducnutur oēs amores. Due igitur p̄nt esse res p̄mo amate et ꝯn̄s duo p̄mi amores. Habem⁹ cognitionē de istis duobus amoribus et hēmus ꝯpletā cognicionē de amore q̄ntum erit nobis necesse scire. Queram⁹ igitur ꝓprietates ⁊ cōdiciones cuiuslibet et quomodo se habent inter se.

Quod isti duo amores p̄mi sunt inter se capitales in inimici contrarij et aduersarij.

T qm̄ nō possūt eē due res p̄mo amate simul ab ipa voluntate sicut nec duo sponsi p̄mo eiusdē sponse nec duo rectores seu episcopi simul eiusdē ecclasie. Qr si duo viri voluerūt habere vnam spōsam necesse est ꝙ sint inimici inter se et pugnent. Et ideo neccesse est ꝙ isti duo amores sint int̄ se i inimici capitales quia nō possunt esse simul ⁊ quod quilibet sit p̄mus. Et iō iq̄tum quilz vult habere p̄mitatez et esse p̄mus repugnarēt et nō possent simul stare in vnitate et ista repugnācia orit̄ racione p̄mitatis que nō possūt dari nisi vni. Et ideo si amor dei sit primus et nō amor sui ipius ymo si voluerit esse in volūtate opꝫ ꝙ sit sc̄dus. Alit̄ nō posset stare sub racōne p̄mitatis. Et sic amor dei iq̄tuz p̄mus nūq̄ potest habere aliquē inimicū in volūtate nostra nisi amorē sui ipius qr solus pōt esse p̄mus et vult esse p̄mus ⁊ ille solus vult sibi facere bellum. Et iō isti duo amores qr sūt in inimici inq̄tum p̄mi habent ꝯtrarias ꝓprietates et cōdiciones. Et ideo cognitis ꝓprietatib⁹ vni⁹ cognoscētur ꝓprietates ⁊ ꝯdicōes alt̄i⁹.

Quod p̄rogatiua p̄mitatis de iure vni istorū amorū potest competere et solum vni debetur.

T quia isti duo amores impugnāt super pocessione p̄mitatis et cum non possit esse nisi vn⁹ primus amor et oportet ꝙ sit Ideo necesse est ꝙ vni soli debeatur diure pocessio p̄mitatis seu p̄rogatiua. Et quia omnia iura nature et omnes creature concluserūt que nō possunt mentiri ꝙ amor dei de iure debet esse p̄mus et ꝙ deus debet esse res primo amata et ꝙ sibi soli debetur totus amor primus et nnlli alteri et hoc ex naturali obligatione que non potest negari. Et sic iam determinatum est ꝙ amor dei debꝫ habere de iure et iusticia pocessionem p̄mitatis et p̄rogatiuam et ꝙ deus debet esse res primo amata et

etiam natura amoris sic requirit vt scz deo primo debeat dari iam enim probatum est quod nulla res digna est primo amore nostro nisi deus. Exinde concluditur quod amor dei qui solus debet esse primus in nobis de iure et debito obligationis si sit prim⁹ vt debz esse. Ipse est ordinatus iust⁹ verus rectus sanctus et est prima iusticia prima rectitudo bonitatis. Sed si amor suipsius sit prim⁹ ita quod primo aliquis det amorē sibi ipsi et ipsemet sit res primo amata tūc iste amor per oppositū primi amoris dicti est inordinatus iniustus falsus indebitus contra deū ꝯtra veritatē contra totum ordinem nature et est prima in iusticia prima inordinatio prima iniuria dei prima offensa dei primū malū primuz viciū prima iniquitas. Unde quia nō dat amorez primo deo cui totū debz et cui primo est debitus et obligatus et qui primo est dign⁹ amari et dat alteri cui primo nō debz et qui nō est dignus primo amari scz sibi ipi tūc facit deo maximā iniuriā maximaz in iusticiā maximū vituperiuz maximū dedec⁹ quantum in eo est. et est cōtempt⁹ dei maximus et primus. Et ideo qn homo dat sibi ipsi primo et sue voluntati proprie amorem duob⁹ modis est contra deū Primo quia ipse est res primo amata et solū deus debet esse res primo amata ex obligatōne nature et ex sua dignitate. et sic ipse homo vel ipsamet voluntas recipit locū prerogatiuum primitatem que ei soli scz deo debetur. Scdo quia ipse homo dat amorez primo sibimet et in hoc facit deo iniuriaz et in iusticiā et sic ingratū dant primo amorez et ingratū primo recipiens amorez inimicat deo et est contra deum. Si autē res primo amata esset alia res quam ipse hō tunc solū vnomō inimicaret deo scz ingratū dat iniuste alteri quod soli dō debet Quod homo primo diligēs se ipsū facit se ipsuz tanquam deum.

Et quia prerogatiua primitatis soli deo debetur et nulli alteri et sibi soli primo debetur amor ideo qui primo dat amorez et prerogatiuaz primitatis alteri quam soli deo cui debet facit et ꝯstituit illaz rē tanquam deū. Si igitur homo det primo amorē sibi ipsi amat seipm primo et ipse fit res primo amata et tunc facit seipsuz tanquam deuz et non soluz est contra deuz quia auffert deo qđ ei debituz est. sed est contra deuz magis et maxime quia facit seipz tanquam deuz quia recipit dignitatez et prerogatiuaz dignitatis et tūc homo quantum in eo est destruit et anihilat deuz et facit deuz non deū et hoc est sūma inimicicia sūma ꝯtrarietas qua nō potest eē maior sicut qui facit se regez contra regez inimicatur regi. Et sic hō efficitur sūmus inimicus et aduer

ſarius dei capitalis ⁊ totalis ⁊ de directo pugnat cõtra deum. Et qꝛ amoꝛ conuertit mutat totaliter et trãſfoꝛmat volũtatẽ amantaꝫ in reꝫ amatã ideo tunc ipſa volun- tas ſic homo mutat̃ ⁊ trãſfoꝛma tur i ſeipꝫ ſeu ipſa volũtas totalit̃ mutatur et ꝯuertitur in ſeipſaꝫ et facit in ſeipſam ſuũ pꝛimũ funda mẽtuꝫ extra deuꝫ et ꝯtra deũ ⁊ ſe quitur ſolũ ſe ipſã et amat ſeipſaꝫ ſolũ. Et quia pꝛimo et ante oĩa a- mat ſe iõ alia que amat. amat pꝛo pter ſeipſuꝫ et in oĩbus nõ diligit niſi ſe. Et quia voluntas eſt res ꝑ mo amata ideo habet totuꝫ dñi- uꝫ totuꝫ imperiũ ſui ipſius et ſo- luꝫ dñatur ſibi ipſi et nullã aliam ſequitur voluntateꝫ ſed ipſa eſt ꝑ- ma in ſe ipſa et facit ſeipãꝫ primã Et ideo tunc maxime eſt cõtra de um quia auffert deo quod ſoli dõ ꝓpꝛiuꝫ eſt ſcꝫ habere ꝓpriaꝫ vo- luntateꝫ et ſequi ſuaꝫ voluntateꝫ et nullaꝫ aliã habere ſupra ſequã ſequatur et eſſe pꝛimã voluntatẽ et velle quicquid vult ꝓpꝛia volũ tate. Sed qñ hõ pꝛimo amat ſe ip ſum et pꝛopꝛiã voluntatẽ tunc vl̃t illud quod vult ꝓpꝛia volũtate et nullã aliam ſequitur voluntatem et tunc auffert deo quaſi coronaꝫ ſuam qꝛ ſicut coꝛona ſoli regi cõ- petit ſic pꝛoꝑa vuluntas deo ſoli conuenit. Et ſicut regem aliqueꝫ in honoꝛaret et iniuriaret̃ in ſum- mo qui ſibi aufferret ſuã coꝛonaꝫ

Ita inhonoꝛaret et iniuriaret̃ deũ qui auffert ei pꝛiuilegiũ volunta tis pꝛopꝛie cũ ipẽ ſolꝰ debeat ha bere. Et ſic qꝛ ex amoꝛe ſui ipĩꝰ ſe quitur ꝓpꝛia voluntas. Ideo ſeq̇ tur maxime ꝙ fit maxima iniuria cõtra deuꝫ de directo dñio. Et ꝙ tunc hõ facit ſe tanq̃ deuꝫ. Ideo ex ꝯñti appetit vult et deſiderat illa que ſoli deo debentur ſcꝫ pꝛo pꝛiuũ honoꝛem laudẽ et gl̃iam. qꝛ poſtq̃ hõ facit ſe tanq̃ deũ opoꝛ- tet ex ꝯñti ꝙ vellit illa ſibi dari q̄ ſoli deo debẽtur ſicut ille qui facit ſe regem vl̃t habere ea que regi dȯ bentur. et ſic hõ in ſe ipõ facit ſuũ regnuꝫ ꝓpꝛium diuinũ extra deũ et inchoat aliud regnũ qꝺ eſt con tra deũ. Igitur hõ qui ꝑmo amat ſe ipſuꝫ qꝛ facit ſe ipſuꝫ tanq̃ de- um cõſtituit ſe deũ et cõtinue auf fert deo quod ei debet̃ et ſibimet q̃tum ꝑõt acquirit Sic igr̃ ſolus amoꝛ ſui ipſius ex quo ſequit̃ pꝛo pꝛia voluntas cõſtituit ipſuꝫ ho- minem inimicũ dei capitalem.

Quod ſicut amoꝛ dei qñ eſt pri mus et pꝛima radix oꝛigo et fons oĩm bonoꝝ ita amoꝛ ſui ipſius ẽ radix pꝛima oꝛigo et exoꝛdiũ om nium maloꝛum qñ eſt pꝛimus.

Uoniam aũt iſti duo ſũt pꝛi mi amoꝛes et ideo ſunt pꝛi- me radices alioꝝ amoꝛuꝫ et oĩm alioꝛum que ſunt in hoĩe quia pꝛi

mus amor est causa omniuȝ et p
primuȝ amorem omnia sũt. Et qr
sunt isti duo amores capitales in
imici. Ideo si vnus est bonus al-
ter est malus. Et quia amor dei
debet esse primus solũ et tunc est
sanctus verus iust⁹ ordinatus et
scd̃m deuȝ vt iam dictũ est. Et iõ
quia ipse amor dei est p̃ma radix
opȝ ꝙ omnia oriantur ab illo et
omnes amores et omnia que fiẽt
fient scd̃m illum amoreȝ. Et quia
est primus bonus. ideo est radix
de neccessitate omniuȝ bonoruȝ
amorꝝ origo ⁊ fons. Quia qualis
est radix qualia sunt omnia que o
riuntur a radice. Et ideo quia a-
mor dei qñ est primus in nobis ẽ
primũ bonuȝ nostruȝ. Ideo omĩa
bona nostra oriuntur ab ipso ⁊ ni
hil est bonum nisi oriatur ab ipso
et nulluȝ malũ potest oriri ab ip̃o
Et ideo quia est p̃ma iusticia no-
stra oritur ab ipso. Et quia est pri-
mum bonum nostrum oritur ab
ipso. Ideo est prima lux nostra p̃-
muȝ lumen nostrum aquo oritur
om̃e lumen nostrum. Et ideo est
etiam prima veritas nostra aqua
oritur oĩs veritas nostra et etiam
prima rectitudo nr̃a aqua oĩs no
stra rectitudo oritur et ẽ p̃ma ordi
natio recta aqua orit̃ oĩs recta or
dinacõ. Et est prima amicicia ve
ra et bona et nr̃a fortitudo aqua
oritur oĩs nr̃a fortido et est p̃ma
vita nr̃a aqua nascit̃ tota vita no
stra. Et est p̃mũ bonũ op⁹ nr̃um
aquo orit̃ om̃e bonuȝ op⁹ nostruȝ
et est prima quies aqua orit̃ omis
quies et etiam prima trãquilitas
p̃ma pax vera aqua oritur omis
pax vera. Sic igit̃ quia amor dei
p̃muȝ est bonũ nostrũ ex̃ns in no
bis et ideo est radix oĩm bonoruȝ
nostroruȝ sequitur etiam ꝙ est ra
dix in nobis fons et origo omnis
iusticie oĩs lucis luĩs et vere pa-
cis ṽe consolatõis vere leticie ve
ri gaudij vere quietis vere amici
cie omnĩs virtutis oĩs veritatis
oĩs fortitudinis oĩs vite oĩm bo-
noꝝ operuȝ omĩs habundancie
oĩs vere cogitatõis oĩs securitatꝭ
incorruptõnis pietatꝭ dulcedinis
mãsuetudinis oĩs boni desiderij
et oĩm bonoꝝ hoĩs quecũꝙ sunt
Qui igit̃ in se hȝ amorẽ dei p̃mo
habȝ radicẽ ĩ se tot bonoꝝ scȝ oĩȝ
et oĩa ista ꝓcedũt p̃mo ex re ama
ta que est de⁹ qui est om̃e bonũ ⁊
qr amor cõuertit volũtatẽ nostrã
in reȝ amatã ideo trãsformat tota
liter ⁊ ꝯuertit hoĩeȝ in deũ ⁊ in su
aȝ voluntatẽ ⁊ sic facit hoĩeȝ diui
nũ vnũ cũ deo amicũ dei. Et qr
de⁹ ẽ cõĩssim⁹ ⁊ vniũsalissim⁹ ad
oĩa iõ etiaȝ qr tantũ se extendit a-
mor sic̃ res amata sequit̃ ꝙ amor
dei facit volũtateȝ nr̃am cõem et
vniuersalẽ cõicabilẽ ⁊ extensibilẽ
ad oĩa ideo amat oĩa nõ ꝓpter se
ipȝ sȝ ꝓpter deũ nec ꝓpter neccel
sitatẽ vel ĩdigentiaȝ sȝ qr dei sũt.

Et ideo qz deus nõ indiget creaturis. Ideo tũc etiã volũtas nulla indiget creatura et per ɔñs tal' volũtas nulla hʒ indigenciã non est fluens nõ est variabilis sed stabilis firma et solida. et hecʒ qz res primo amata est deus.

Sicut aũt amor dei qñ est primus est prima radix omniũʒ bonoꝝ in nobis qz est primuʒ bonũ nostruʒ exñs in nobis. Ita per oppositũ neccesse est ꝙ amor ꝓprius seu priuatus qui est amor sui ipius qñ est prim⁹ sit radix prima oĩm maloꝝ et neccesse est ꝙ oĩa mala nostra oriãtur ab illo qz primũ maluʒ est radix origo et exordiuʒ oĩm maloꝝ. Et ideo amor sui ipius seu amor ꝓprius qñ est primus est prima radix prima origo in nobis oĩs iiusticie oĩs vicij oĩs pcti oĩs cecitatis oĩm tenebrarum oĩs obscuritatis oĩs ignorãcie oĩs falsitat' oĩs erroris fraudis doli deceptionis deuiationis discordie imũdicie oĩm maloꝝ operuʒ crudelitat' amaritudinis ipietatis falsoꝝ desiderioꝝ oĩs mali amoris desolationis tristicie moris corruptioĩs debilitatis miserie oĩs pene oĩs inordinatioĩs oĩs macule oĩs turpitudinis et oĩs ingratuitat' mendaciũ infidelitatis inuidie superbie auaricie oĩs neqtie timoris desperationis odij detractionis et murmurationis. Et hoc ideo qz amor sui ipius qñ est primus in nobis est primũ malũ prima iiusticia prima cecitas prima tenebrositas prima ignorãcia prima falsitas prima obliquitas prima iimicicia primũ maluʒ op⁹ prima credulitas ipietas iiqtas mors corruptio miseria inordinatio macula turpitudo igratitudo primũ mendaciũ primũ veneñuʒ ṗmũ vir⁹ voluntat'. Ideo neccessario ab ipo oriũtur tot mala tot venena. Qui igitur hʒ in se ipo amorẽ sui ipius primã hʒ i se ipo plantatã radiceʒ oĩm maloruʒ et oĩa procedũt ab ista eo ꝙ res primo amata ẽ ipa volũtas seu ipse hõ nõ quia est amata sed qz ẽ primo amata nec qz ẽ amor sui ipi⁹ sʒ quia est prim⁹ ⁊ iuxͣtũ est ṗm⁹ et iõ est contra deũ extra deũ sine deo. Et ideo sicut de⁹ est fons origo et radix oĩm bonoꝝ. Ita ipsa voluntas qñ est res primo amata et est ꝓpria et non deus facta est origo oĩm maloꝝ. Et qz ipa res ṗmo amata est creata denihilo formata creata ⁊ in se ipa nullã hñs firmitatẽ sed semꝑ est tendẽs ad ñ esse de natura sua et est semꝑ indigeus. Ideo cũ amor mutet amantem in rem amatã tũc hõ nullam hʒ in se firmitatẽ nullã securitatẽ sʒ semꝑ fluctuat semꝑ indigẽs nũ ꝙ quiescens eo quia est mutat⁹ i creaturã scʒ in se ipm. ⁊ iõ qz creatura est in se ipa vaitas iõ hõ est tunc cõuersus in vanitateʒ. Et

quia hō indiget alijs creaturis si
ne quib⁹ ñ põt eē. Ideo tūc amat
alias creaturas ,ppter ingentē in
digenciam et neccessitatē et ideo
est subiect⁹ eis. Et qꝛ creature cor
rumpūtur et mutātur er nō pma-
nent Jō ipe est in continua sollici
tudie et tribulatiōe. Sic igr̄ amor
sui ipi⁹ qñ ē pm⁹ facit hoīez iimi
cum dei capitalē facit ipm malū
et nequissimū et plenū oībus ma
lis et subiectū alijs creaturis. Et
sic habem⁹ duas radices primas
oppositas vnā oīm bonoꝝ et aliā
oīm maloꝝ. et neccesse est vnā sā
per vł aliaz esse in voluntate ꝛ in
hoīe. Et operātur cōtrarias res i
volūtate. qꝛ prima radix scꝫ amor
dei qñ est prim⁹ facit voluntatez
dīnam cōem et vniuersalez cōica
bilez. Sed alia radis scꝫ amor sui
ipius qñ est prim⁹ facit volūtatē
cōtra deū et ,ppriā et ꝓuatā et to-
tam sui ipius et i cōicabilē. Amor
dei facit voluntatē sanctā iustam
bonā benignā ꝛ hūilez. Sꝫ amor
sui ipsi⁹ reddit valūtatem iniustā
malaz malignā ꝛ supbaz. Et amor
dei facit quietē ꝛ pacificaz volun
tatez et amicabilē. Sed amor sui
ipsius reddit ipam inquietez liti-
giosam et discordataz. Amor dei
facit voluntatez āplessimā largissi
mā et maximā. Sed amor sui ip-
sius reddit ipam sanctissimā ꝛ mi
nimā. Amor dei facit libertatē sū-
maz i volūtate nulli creature sub
iectā sed omi creature iferiori do-
minantē. Sed amor sui ipis põt
eaz ponere in sūma capacitate et
oī creature subiectā. Amor dei fa
cit voluntatē imobilē. stabilez fir-
maz et in narrabilem. Sed amor
sui ipsi⁹ reddit ipam fluctuantez
instabilē mobilē et variabilem.
Amor dei facit voluntatē vnitissi
maz insez iō fortissimā. Sꝫ amor
sui ipius reddit ipam diuisibilez
frangibilez et valde debilez. amor
dei facit voluntatē plenā securaz
nullomodo alio indigentē sed sēp
habētem. Sꝫ amor sui ipi⁹ facit
voluntatez vacuā famescentez sū
me pauperez ꝛ idigētē. Amor dei
facit volūtatē hitare i ,ppa patria
i ,ppria domo. Sed omor sui ipi⁹
facit ipam exire de terra propria ꝛ
de patria de domo sua ꝛ habitare
in terra aliena in patria extranea
et facit eam vagam extra domū
suā. Amor dei facit voluntatem
pulcherrimā et valde amabilem
Sꝫ amor sui ipsius reddit ipam
turpissimaz et valdeodibilem.

Quod amor dei et amor sui ip
sius sūt due porte due ianue duo
principia et duo lumina cogitatō
nis hominis.

E qꝛ ab istis duobus amo-
ribus procedūt oriūtur et fi
unt oīa ꝛ gubernātur scꝫ que fiūt

ab hoibus volũtarie. et ideo cum isti duo amores sint causa omniũ alioꝝ sequitur ꝙ ex ipsis dependet tota cognitio alioꝝ scȝ bonoꝝ et maloꝝ q: amor dei est principiũ ad cognoscẽdum oĩa bona hoĩs Et amor sui ipsius seu ꝓprius est principium ad cognoscendũ oĩa mala hoĩs. Et qui ignorat amorẽ dei ignorat oĩa bona hoĩs. Et qui ignorat amorẽ sui ipi⁹ ignorat oĩa mala hoĩs quia ignorat radices oĩm bonoꝝ et maloꝝ et causas ⁊ nõ videt bonũ et malũ hoĩs quia nõ videt ianuas ⁊ portas bonoꝝ et maloꝝ. Sed tñ est magna dĩa inter istas duas radices quia q̃ hȝ amorẽ dei in se primo talis cognoscit ipsum et per ipsũ etiã cognoscit amorem aliũ scȝ sui ipsi⁹ et oĩa que secũtur ex illis. Sed q̃ hȝ solũȝ in se amorẽ sui ipsi⁹ nec illa que sequntur ex illo cognoscit nec ipsũ amorẽ. Et cã est q̃a amor dei est lux et lumẽ illuĩans et ideo facit videre se ipsum et suũ oppositum scȝ amorẽ sui ipsius et illa q̃ oriũtur ab eis. Sȝ amor sui ipi⁹ q̃s est tenebrosa et obscura primo et de natura sua. Ideo abscõdit ⁊ obstruit seipm̃ et celat vt nõ videat et excecat intellectũ ne videat ipsum amorem. Et ideo q̃ hȝ illum amorem primũ oĩa bona et mala ignorat et nihil videt de bonis et malis hoĩs q: tenebras oĩno possidet et nulla lux est in eo ⁊ hoc est ignorare cã. Et q: etiã radix ẽ semper occulta et latens. Ideo difficile est cognoscere istam radicẽ q̃ est cã latentissima oĩm maloꝝ. Sic igr̃ sicut habem⁹ duas radices oĩm bonoꝝ et maloꝝ summe Igitur habem⁹ videre istas portas ne ignorem⁹ duas ciuitates scilicet ciuitatem bonoꝝ et ciuitatem malorum.

Quod ex amore sui ipsius nascuntur duo principales amores mali et ex illis alij.

Et q: hõ hȝ aĩam et corpus que sunt diuersa nec appetunt idem. Ideo ab amore sui ipsius fluunt et oriũtur duo amores distincti quoꝝ vnus nõ causatur ab altero. Un⁹ em̃ est rõne aĩe et ali⁹ ratione corporis. Ratõne aĩe causatur amor ꝓprij honoris ⁊ excellentie sed rõe corporis amor delectationis et voluptatis corporalis. Uñ qui amat seipm̃ primo statim amat honorẽ propriũ seu excellentiã. Uel amat delectatiões carnis et ita amat duo tanꝗ ipsi⁹ bona maxima. Et deide ad istos duos amores seqũtur alij amores q: neccessario oĩa amat q̃ vallent vel ad ꝓprium honorẽ agenđ conseruanđ et multiplicanđ et deffendenđ vel ad ꝓpriã corporis delectationẽ et cõtrahitur magna familiaritas amicicie cuȝ istis reb⁹ et iđ neccessario amat bona exte

riora scʒ res corporales ⁊ diuicias et habūdantiā exteriorē et magis amat illa que magis valent ad h̄ Et quia peccunie mltum valēt ad vtrūq; ideo sūme amat peccunias Et sic ꝯtrahitur maxima amicicia ⁊ familiaritas singl'aris cū peccunijs. Amat etiā sciencias officia ⁊ dignitates que valent ad honorē et excelientiā ꝓpriaʒ et sic ex amore sui ipsi⁹ oriūtur quattuor amores viciosi mali et corrupti que dicuntur. quattuor vicia scʒ supbia que est amor ꝓprij honoris et excellentie et luxuria et gula q̄ sunt amor corporalis delectationis et carnalis voluptatis et auaricia q̄ est amor inordinatus reꝝ exteriorum et maxime peccuniaꝝ. Et q̄a qui amat honorē ꝓprium vel propriam delectationē corporalē hʒ in odium om̄e quod pōt destruere vel diminuere vel venire ꝯtra se ip̄m et cōtra ip̄m honorem vel ip̄am delectationem et exinde nascit̄ ira que ē amor vindicte ꝯtra illos qui ledūt honorē ꝓprium vl' delectationē corporalē. Nascitur etiā inuidia que est odiū de alieno bono iq̄tuʒ pōt diminuere ꝓpriū bonū. Nascit̄ etiā ex ip̄o amor ē ꝑpe delectatōis amor corporis q̄et et fuga laboris et excercicij. et hoc est pigricia seu negligencia. Et sic oīa vicia ex amore sui ipsius oriuntur.

Qō sol⁹ amor dei q̄n ē p̄m⁹ facit verā vnionē inter hoīes ⁊ facit cos vnum et solus amor sui ipsius seu ꝓprius causat diuisionē et litem inter ip̄os.

Qoniaʒ aūt amor mutat voluntatē in rem primo amatam. ⁊ ideo si res primo amata sit vna numero tm̄ exn̄s cōis oībus hoībus et illa res sit primo amata a quolibet tūc om̄s illi sūt amores similes et cōformes et neccessario om̄s illi amantes habebunt vnionē inter se. et iō si amor dei sit prim⁹ in quolibet hoīe vt p̄ma radix tūc quia res primo amata ab oībus est vna nūo indiuisibilis et cōicabilis oībus et tunc sup eam om̄s tales amores fūdate sūt similes et ꝯformes et oriūt̄ ab vna et eadē re ab vno et eodem capite. Ideo tūc neccessario ē vnitas cōcordia pax vera inter hoīes quia null⁹ amat suā ꝓpriam voluntatē ſʒ tm̄ dei. Null⁹ amat suū ꝓpriuʒ honorē sed tm̄ dei. et ideo tunc discordialis diuisio nō h̄nt itrare intra hoīes nec habent portam per quam possent intrare quia amor dei qui est primus in quolʒ claudit totum vt nō intret malum et neccessario opportet q̄ oēs amēt se adinuicem quia amor cuislʒ nō orit̄ ab altero loco. et sic amor dei q̄n est prim⁹ in quolʒ causat verā vnionē et ꝯcordiā inter hoīes et vnit eos et in quolibet facit vnū Sed q̄n quilʒ primo amat se ip̄m

et suā ꝓpriā volūtatē Ita ꝙ amor sui ipsius est ꝑm⁹ in quo tūc res primo amata a quo nō est vna numero cōis oib⁹ ymo sūt tot res primo amate quot sūt hoīes quia quilꝫ est mutat⁹ et cōuersus in se ipm singlariter et in suā propriaꝫ voluntatē et amat suaꝫ propriam voluntatē et sequit eaꝫ et ꝑ ꝯñs amat primo suū ꝓpriū et singulareꝫ honorē et suā singularē excellentiaꝫ et suā ꝓpriā delectationē corporalē et ꝑō nō pōt amare aliū honorē nec aliā excellētiā nisi suā et ꝓpter suū ꝓpū honoreꝫ ⁊ nūꝙ auget ꝯseruat et multiplicat nisi ꝓpriū honoreꝫ ⁊ mihi reputat honoreꝫ aliuꝫ et iō preponūt suū ꝓpriū honorē oī alteri honori ⁊ necessario hꝫ odio oēm aliū honorē qui pōt diminuere suuꝫ propriuꝫ honorē. Et quia iaꝫ supra mōstratum est ꝙ qui primo amat se ipsū facit se deuꝫ ꝙtuꝫ in eo est eo ꝙ amat suā propaꝫ voluntatē ⁊ suū singularē honoreꝫ primo et ideo quot erūt hoīes amātes se ipos ꝑmo ⁊ suā ꝓpriaꝫ voluntatē et propriuꝫ honorē tot erūt dij in mundo diuisi et separati interse nō hñtes ad inuicē vnitatē quia nō est vna res nūo primo amata ab oībus a qua oritur inter hoīes vnitas et societas vera et iō neccessario tūc opꝫ ꝙ sit diuisio discordia inimicicia odiū. ita ꝙ sit bellū inter hoīes quia qlibet vult ꝯseruare custodire augmētare et deffendere suū propriuꝫ honorē quē primo ama. ⁊ hoc nō pōt fieri sine discordia lite et odio qꝛ hoīes vniunt in eodē mūdo et sil' et de eisdē rebus et null⁹ hꝫ in se ipo sufficienciā. Sicut aūt dictū est de proprio honore. ita pōt argui de propria delectatōne corporali. Et sic manifestū ē ꝙ sol⁹ amor sui ipius seu propꝰs ex quo ꝓpria voluntas et ꝓprius honor causat facit veram diuisionē et discordiaꝫ rixam litē et inimiciciā bellū et odiū vindictā ⁊ quicquid exinde sequitur iter hoīes. Et ꝑ ꝯñs sol⁹ amor ꝓprius est radix oīm maloꝝ que pñt fieri inter hoīes omnes.

Quod oīs hō q̄ primo amat se ipm amat se ꝑmo tāꝙ hūc hoīem et non tanꝙ hoīem.

Vonīā aūt q̄quid est aut ē cōe aut singulare quia singularitas et cōitas sunt duo modi oppositi cōes oībus. Et ideo q̄ primo amat se ipsum neccesse est ꝙ amet se ipm ꝑmo vt hūc hoīem vel vt hoīem et quilibꝫ hō est hic hō in se singularis exñs idem numero hñs suaꝫ propriam existenciā et singl'arem personā et ē diuisus et sepat⁹ a quo alio hoīe. Et qꝛ ē hic hō et nō alius hō et sic q̄libet q̄ amat ꝑmo se ipm amat se ꝑmo tāꝙ hūc hoīeꝫ singularē et sub rōne singularitatis et nō tāꝙ hominem ratione communitat'.

Et q̄ amor mutat amantē in ama
tum iō q̄ res primo amata ē hic
hō ſinglaris et hoc indiuiduū. iō
tunc qui primo amat ſeipm̄ ē mu
tat⁹ cōuerſus et trāſformat⁹ in ſe
ipm̄ ſinglarem hoiem. et iō talis ē
ligat⁹ cū ſeipſo tanꝙ cū hoc hoīe
ſingulari et q̄ hic hō tanꝙ ſingu-
laris et tāꝙ hoc indiuiduū eſt di-
uiſ⁹ ſeparatus ab oī alio hoīe et
ab oī alia re ſinglari quocūqꝫ mō
ſit illa et cū nulla alia re cōuenit ⁊
ꝓpter hoc amor iſte ē ſingularis
ꝓprius et priuat⁹ et nō cois. Et
q̄ tm̄ ſe extendit amor ꝙtū exten
dit ſe res primo amata et nō aſcē
dit ſup̄ ideo q̄ res primo amata ē
hic hō ſingulariſſim⁹ inꝙtū ē hic
hō Ideo iſte amor ñ pōt ſe extēde
re nec aſcēdē ad aliā rō3 vl̄ rē cōe3
ideo ſe pōt extēdere mīme ad ho-
minē inꝙtū hō q̄ eſt rō vl̄ res cō
munis et altior et iō tunc nō pōt
amare alios hoīes inꝙtu3 hoīes
quia nō pōt amor iſte ſolus plus
aſcēdere ꝙ hic hō. Et q̄ iſte amor
eſt prim⁹ ideo alij amores exibūt
de iſto amore et om̄s eſſent priua
ti amores et diligit ſuū bonū pri-
uatum primo ſc3 ſuū honorē ſuā p̄
uata3 excellēciā nec iſte amor ſe
pōt extendere niſi ad illa que re-
ſpiciunt ſuū bonu3 priuatū et ho
norem propriū ſuam delectione3
et voluntatem ꝓpriam et iō dili-
git alios hoīes inꝙtū reſpiciunt ⁊
valēt ad ſuum priuatū bonum et
ſuum proprium honorē et ſuam p̄ro
priam voluntatē ad ſua3 ꝓpriā de
lectatione3 et ſub iſto reſpectu et
ſub iſta cā et ratione amabit oīa q̄
amabit et in oībus nō amabit ni-
ſi ſe ipm̄ ſingulariter q̄ oīa ama-
bit ꝓpter ſe. Et ſic poſſum⁹ cōclu-
dere ꝙ cū amor ſui ipius ſeu p̄ua
tus ſit radix oīm maloꝝ ex hoc ꝙ
res primo amata eſt hic hō tanꝙ
hic. quod origo oīm maloꝝ eſt ꝙ
quilibet amet primo ſe ipm̄ tanꝙ
hūc hoiem ſingularem ab oībus
alijs diuiſum et ſeparatū. ſ3 q̄ de-
us eſt cōis et vniuerſalis hoībus
oībuſqꝫ creaturis q̄ ab ipō veni-
unt et ab ipō ſubſtentātur et ꝯſer-
uantur iō qñ de⁹ ē res p̄mo ama-
ta tunc talis amor cōis et vniuer
ſalis eſt et ideo radix oīm bonoꝝ
ſc3 cōitas et vniuerſalitas reddit
amorem bonū ſingularitas et pro
prietas reddit amorē malū q̄ ꝙ-
to origo amoris eſt magis cōis tā
to melior et quāto magis particu
laris tanto peior et totū oritur pri
mo a re primo amata ſm̄ ꝙ eſt cō
munis et vniuerſalis pluribus vl̄
ſingularis et etiam priuata.

Quod homo quilibet pōt viue
re et ſcire certitudinaliter p̱ expe
rientiam exemplar ꝓprium et ſciē
ciā ſibi ipſi ex ſe ipō et per amorē
ſui ipi⁹ qualē ſe debeat hr̄e erga
deū et q̇d debeat deo inꝙtū de⁹ ē

Quoniam aūt quilib3 hō de
bet conari ꝙtum poterit vt

certissime oīa videat q̄ dʒ q꞉ hoc
est bonū suū et q꞉ nō pōt esse ma⸗
gis certus q̄ꝫ qñ per se ip̄m et in se
ipso videt quid dʒ deo. Jō dabit̄
hic queʒ breuissima doctrina q̄ sū
datur in amore sui ipius seu ꝓp̄o
per quā doctrinā oīs hō potest vi
dere in seip̄o tanq̄ꝫ in exēplo pro⸗
pinquissimo qualit̄ se debeat hr̄e
erga deū et nō īdigebit nisi seip̄o
ad hoc cognoscenđ nec opporte⸗
bit querere alios testes extraneos
Uñ iam mōstratū est ꝙ solꝰ deus
de iure nature dʒ esse res primo
amata ⁊ ei soli hoc debet̄ vt amor
p̄mo sibi detur. Et exinde mōstra
tum fuit ꝙ qui primo amat seip̄ʒ
et primo dat amorē sibimet ꝙ ip̄e
facit se tāq̄ꝫ deū q꞉ ip̄emet est res
primo amata quod soli deo debi⸗
tum est. Si ḡ diligat primo seip̄m
⁊ det amorē sibimet facit se tanq̄ꝫ
deum et sic tenet sibiip̄i locū dei.
Uñ postq̄ꝫ amor est primū debitū
quod dʒ dari primo soli deo ⁊ hic
homo dat sibiip̄i primo et ꝑ ꝯñs
dat sibimet oīa illa que sequūtur
amorem primū et que ligant̄ cuʒ
amore primo. et q꞉ oīa illa que ali
quis dat sibimet ip̄i vel vult dari
et fieri eo q꞉ primo amat se ip̄m et
inq̄ꝫtuʒ primo diligit seip̄m oīa il
la dʒ dare soli deo et velle ꝙ soli
ip̄i deo dent̄ eo q꞉ primo dʒ ama
re deuʒ. Si aliquis vult scire que
sunt ilia que dʒ dare deo videat il
la que vult pro se ip̄o et que vult
sibi dari ⁊ quid ꝓ se ip̄o facit eo q꞉
primo amat se ip̄m. Uñ illa q̄ vl̄t
et facit ꝓ seip̄o et vult sibi dari et
fieri ꝓpter hoc q꞉ primo amat se
ip̄m vult et facit tanq̄ꝫ sibi ip̄i deo
q꞉ tunc est tanq̄ꝫ deus et tūc erit
certꝰ ꝙ oīa illa dʒ dare deo q̄ fa
cit ꝓ seip̄o ⁊ vl̄le soli deo dari q̄ vl̄
let ꝓ se ip̄o fieri. Ponet igit̄ deū lo
co sui ipsius. ⁊ iō q꞉ qñ p̄mo amo
memet ip̄m primo amo volūtatē
et sequor eā et nullam aliā. Et iō
similiter q꞉ primo debeo amare đ
um primo debeo amare volūtatē
suā et solum scire eam et nullā ali
am. Similiter q꞉ amo memetip⸗
sum primo et sequor voluntatem
meaʒ desidero amo volo p̄mo ho
norem meū et illum volo ꝯserua⸗
re et erigere et exaltare et honorē
meum prepono alteri honori ⁊ vo
lo ꝙ oīs dent mihi honorē et cō
seruent et augmētent illū. Igitur
hoc ꝯuenieter debeo deo scʒ desi
derare amare velle primo honorē
suum ꝯseruare illuʒ exaltare aug
mētare. honoreʒ dei debeo p̄po⸗
nere oī alteri honori et debeo vel
le ꝙ oīs dent sibi honorē ⁊ amēt
illum. Ita ꝙ debeo preponere de
um loco mei. Similiter q꞉ primo
diligo honorem meū habeo odio
omnē alium honorem qui nō cō⸗
cordat cū meo et qui potest dimi⸗
nuere vel destruere honoreʒ me⸗
um et contra illum pugno. Ita si
militer debeo habere odio omnē

alium honorē qui nō concordat cū
honore dei et qui nititur destrue-
re vel diminuere ipm̄ ⁊ debeo pu
gnare contra oēm talem honorē
qui vult diminuere honorem dei

Conformiter si primo amo me
ipm̄ amo primo laudē meā et vo-
lo laudari ab oībus et volo ꝙ om
nes dicant bonuz de me et nullꝰ
dicat malum et volo habere ma
gnam famā magnū nomen. Ita si
militer qꝛ primo debeo amare de
um debeo ponere deum loco mei
et ideo primo debeo amare lau-
dem suam et velle ꝙ laudetur ab
oībus et velle ꝙ oēs dicant bo-
num de ipo et nullus dicat malū
et velle ꝙ habeat magnā famam
et magnum nomē et ꝙ nullꝰ con
paret suam famā ⁊ suum nomē qꝛ
postꝙ mihimet ipi volo ista quia
primo amo me ipm̄ signum est ꝙ
ista debeo velle deo quia primo
debeo amare ipz sicut em̄ illa mi
hi ipsi facio et volo quia primo đ
facto amo meipm̄. ita debeo face
re illa et velle pro deo quia primo
debeo amare deum. Item ⁊ pri
mo amo meipm̄ primo credo mi-
himet ipi ⁊ do fidem et credulita
tem primo mihi ipi et volo ꝙ alij
dent fidem et credulitatem mihi
et nullus reputet me mendacem

Ita qꝛ primo debeo deuz ama
re debeo ponere deuz loco mei et
debeo primo credere et dare fidē
et credulitatem ei et velle ꝙ alij
dent fidem et credulitatem sibi ⁊
nullus reputet ipm̄ mendacem

Similiter si diligo primo me
volo ꝙ omnia mea conseruent̄ et
que pertinent ad me. Ita quia
debeo primo dare amorez deo đ
beo velle vt omia que sunt dei et
que pertinent ad deum crescant
conseruantur et nunꝙ diminuen
tur et conformiter est dicendum
de omibus que facio et fieri volo
mihimet ipi qꝛ primo diligo me
ipm̄. Sic igitur manifestum ē
ꝙ qlibet homo potest habere ve-
ram cognitionem et certitudinez
de hijs que debet dare deo ⁊ hoc
per amorē sui ipius qm̄ omnia q̄
quilibet facit vel sibi fieri vult iꝙ
tuz ipemet est res pmo amata de
bet facere et velle fieri deo qui so
lus debet esse res primo amata qꝛ
in hoc quilz tenet locum dei et oc
cupat locum dei quia deus debz
esse vbi ipemet est. debet igitur se
ipsum remouere de illo loco et de
illa sede et ponere deum loco sui
et tunc faciet omnia deo in veri-
tate et veraciter vl' fieri vellet que
sibimet et veraciter et non ficte fa
ciet vel fieri volet quia ista in ve-
ritate debet. Et sic amor sui ipius
et proprius fortiter nobis manife
stat et declarat per experienciam
modum et formam qualiter nos
debemus habere erga deum.

Et sic patet q̄ quilibet i se ip̄o portat modū formā ꝛ exemplar scriptum et depictū qualiter se debeat habere erga deū. ꝛ hec est scia certissima indubitatissima quā null⁹ negare pōt ꝛ i se ip̄o per quā experienciam videt.

De vltimo et finali fructu qui nascitur ex istis duobus primis amoribus

Uoniam aūt vltimū et finale quod spectatur de oī re et desideratur est fructus ei⁹ et nihil aliud spectatur vltra et hoc manifestum est in seminibus et plantis ꝛ arboribus q꞉ propter fructum finaliter oīa fiunt. q꞉ illud quod ex qualibet re colligitur est fructus eius. Diuersi autē fructus hn̄t diuersa seia et diuersas plantas ꝛ arbores ex quibus nascunt̄ et pullulant et etiā diuersa semia ꝓducūt diuersos fructus ita q̄ quodl꞉ semen. habet suum proprium fructum et quil꞉ fructus suum ꝓpriū semē. Et ideo q꞉ in voluntate nostra sicut i terra et agro spūali possunt esse et seminari seu plantari ꝛ radicari duo amores primi nō simul tanq̄ duo prima semina et p̄me due plāte et due p̄me radices Et ideo cōsiderandū est cu꞉ sūma diligencia quē fructū et qualem producet nobis quodl꞉ semē et q̄libet radix finaliter et quē fructū colligem⁹ de dei amore qn̄ erit p̄mus in nobis et quē de amore ꝓprio qn̄ erit primus et q꞉ nō sunt nec esse pn̄t nisi due p̄me radices amoris et duo prima semia. Ideo etiam nō possūt esse nisi duo fructus finaliter finales et vltimi. Et q꞉ radices et semina ꝯtrariautur ꝛ opponūtur seu inimicātur adinuicem ita q̄ nō pn̄t aliquomodo i simul esse in eade꞉ terra q꞉ vna radix destruit aliā. Ideo etiā neccesse erit q̄ fruct⁹ finales et proprij istarum duaꝝ radicū inter se ꝯtriātur opponātur ꝛ inimicentur et n̄ pn̄t aliquō insimul esse. ꝛ neccesse est q̄ vnus totaliter occidat ꝛ destruat aliū. Considerandū est igit̄ qui sunt isti fructus.

Quod gaudium durās siue fine et tristitia que finē nō h꞉ sunt duo fruct⁹ qui finaliter nascūtur in voluutate tanq̄ in agro d̄ amore dei et d̄ amore ꝓp̄o sui ip̄ius tanq̄ de duobus seminibus in ea primo seminatis.

Et quia ex oībus que hō facit et operatur nō remanet finaliter in hoīe nisi gaudiū vl' tristicia ita q̄ gaudiu꞉ et tristicia sūt duo vltima que nascūtur et oriuntur in volūtate et corde hoīs ꝛ ad ista duo terminātur oīa que facit hō q꞉ quicquid facit hō nō potest in se ip̄o aliud colligere q̄d portet secū et in eo maneat nisi gaudiu꞉ vel tristiciam. hoc est em̄ totum lucrum quod reportat de qual꞉ re. Unde ista duo colligata sūt in oī

opere bois. Et necesse est q sequatur gaudium vel tristicia in eo. et ideo gaudiuz et tristicia sūt duo fructus quos colligit hō de oibus. 7 ppt hoc qcquid hō operatur. operatur ppter gaudiuz vt habeat finale gaudium nec aliqd vult nisi gaudiuz et qn̄ hz gaudium nihil aliud querit quia gaudiū iplet ipm et nulla alia res potest ipm saciare nisi gaudium. Et qz tristicia opponitur gaudio 7 cōtrariatur ei. et ideo hō semp fugit tristiciā et querit gaudiū. et quia vez gaugiū est ver⁹ fruct⁹ bois 7 bon⁹. et tristicia fruct⁹ eius mal⁹ et quilz fruct⁹ hz suum pprium semen. Ideo necesse est q istud verum gaudiū habeat suum propuz semen de quo nascitur et etiā ipa tristicia. Et cū i boie nō possint eē nisi duo prima semia et due pme radices scz duoz amoz iaz dictoruz. Ideo necesse ē q oia alia nascātur et oriātur ex istis duobus seibus. Et iō sicut nō sūt nisi duo prima semia ōria inter se et due prime radices. Ita nō pñt esse nisi duo fruct⁹ ōrij finales scz gaudium et tristicia. Sic igitur habem⁹ duas pmas radices 7 duos finales fruct⁹ illaz radicum. Et quia gaudiuz est bon⁹ fruct⁹ desiderat⁹ et amabilis. Ideo necesse est q nascatur et oriat de bono semine et bona radice. Et qz tristicia est mal⁹ fruct⁹ odios⁹ et fugibilis. Ideo necesse est q oriatur et nascatur a malo semie et mala radice. Et ideo necesse ē q vez. gaudium oriat de amore dei 7 tristicia plena oriatur ex amore proprio sui ipius et sic habem⁹ pmū animū scz voluntatē. Secundo habemus duo seia scz amorē dei 7 amorē sui ipius et habem⁹ duos fructus finales sclz gaudium et tristiciam.

Declaratio q ex dei amore qn̄ est prim⁹ oritur gaudium durās sine fine.

Quoniā autem vbi amor nō est nullū gaudium pōt esse quia ex solo amore nascit gaudiū Unde gaudiū generat qn̄ voluntas hz illud quod vlt et amat. Si em̄ nihil amaret nec vellz tūc nullum gaudiū habere posset. Et silr tristicia generatur qn̄ volūtas hz quod nō vult nec amat sed habet odio. et ideo qn̄ deus est res primo amata a voluntate tūc ex tali amore neccessario generatur perpetuuz gaudiū qz de⁹ non potest mori nec pōt defficere ipi volūtati semp est pñs ipi volūtati 7 iō semper voluntas habet quod vult semper hz rem amataz sibi pñtem indefficientem immortalem semper viuentem immobilem inuariabilem nullo indigentē. et ideo amor dei semper potest durare 7 permanere quia talis est amor qualis ē

res amata et ideo talis amor erit immortalis indefficiens fixus firmus immobilis semper viuens nullo alio indigens continuo durans Unde quia voluntas nostra ex qua generatur amor et seminatur est immortalis et perpetua et spiritualis et res primo amata scilicet deus immortalis impassibilis inuariabilis summe bonus summe amabilis summe spiritualis et conuenientissimus voluntati qui solum est dignus primo amari et cui primo et principaliter debetur amor Sequitur quod talis amor qui habet talia fundamenta immortalia erit immortalis perpetuo durans sine fine termino numquam defficiens quia ipsa voluntas per amorem mutatur in rem primo amatam. Ergo sequitur quod quicquid ex tali amore sequitur nascitur et oritur erit immortale inuariabile firmum solidum et fixum numquam defficiens durans sine termino. Et quia ex tali amore de neccessitate nascetur et orietur gaudium sequitur quod illud gaudium erit sine fine durans numquam defficiens numquam deffluens sed inuariabile firmum fixum solidum et immortale manens in ipsa voluntate. Sicut enim ex amore sequitur gaudium ita ex eterno amore oritur eternum fundamentum gaudij et eternum gaudium Et sic declaratum est qualiter ex dei amore quando est primus in voluntate oritur in ipsa gaudium sine fine durans.

De conditionibus et proprietatibus quibus inductum est istud gaudium.

Et quia gaudium est fructus amoris. Ideo tale erit gaudium qualis est amor et talis est amor qualis res amata et quia iam monstratum est quas conditiones certissime et quas proprietates habet ipse amor dei Ideo sequitur quod similes conditiones similes proprietates erunt in ipso gaudio orto et nato de tali amore quia qualis amor est talis est fructus. et ideo quia amor dei quando est primus est solus iustus sanctus verus ordinatus purus sincerus immaculatus mundissimus diuinus optimus et rectus et secundum naturam hominis inquantum homo est Ex inde sequitur quod istud gaudium quod nascitur de tali amore est solum iustum sanctum verum ordinatum purum sincerum immaculatum mundissimum diuinum et optimum et rectum. et est gaudium quod conuenit homini inquantum homo est et secundum naturam hominis et est totum secundum deum quia sicut amor est totus secundum deum. ita totum gaudium quod oritur ab illo amore est secundum deum. Et sic totum gaudium oritur et nascitur de deo et radicatur in deo et in creatore et non in creatura et ideo durabit tandiu quamdiu deus durabit et deus semper durabit et permanebit ineternum. Et quia vbi est verum gaudium neccessario est vera leticia ideo tale gaudium includit veram leticiam iocunditatem hylaritatem delectationem et delectatum complacenciam quietem tranquillitatem diuicias exaltationem iubilationem suauitatem dulcedinem securitatem

et saturitatē. Et ideo quia gaudi-um erit eternū semꝑ durans sine fine sequit᷑ ꝙ cū tali gaudio erūt oīa ista scȝ leticia eterna et vera si ne fine delectatō etrena ꝟa ⁊ rec ta iocunditas eterna hylaritas sē per durās ꝯplacētia perpetua et quies et trāsquilitas eterna deli-cie sempiterne sine fine exultatio ⁊ iubilacio perpetua suauitas si-ne termino societas eterna et dul cedo perpetua. Ecce igitur condi ciones et proprietates quib⁹ erit vestitum ipsum gaudiū.

Quod istud gaudiū dat vitaȝ ho mini seu volūtati et cordi.

T qꝛ istud gaudiū est fruc-tus ideo qꝛ fruct⁹ nascitur et orit᷑ ꝓpter vitam et ad dādum vitam et nutrimētuȝ et substenta-tum sequit᷑ ꝙ istud gaudiū dat vi tam et nutrimētuȝ homi et volū-tati ei⁹ et de ipso ipsa volūtas vi uet et nutriet᷑ ⁊ ē ꝓpa vita hoīs et cordis. sicut em̄ tristicia ē mors hoīs ita gaudiū est vita ei⁹. Ubi aūt nullū gaudiū nulla vita. Ubi nisi tristicia ibi nisi mors. Gaudi um aūt viuificat hoīem aīam de-lectat᷑ eam dilatat et āplificat eā et facit eā crescere ꝯfortat fortifi-cat substentat letificat cibat dat dulcedinē et oīeȝ suauitatē sapo rū faciat implet saturat eam et iō hō nihil aliud vlt nec desiderat sē per nisi gaudium et sufficit sibi.

Per ꝯtrartuȝ aūt ipa tristicia mor tificat animā ꝯstringit diminuit debilitat destruit et ad nihiluȝ re ducit et nullus vult null⁹ appetit null⁹ desiderat ipsam tristiciaȝ. Quis enim vult esse i tristicia cō tinua semꝑ quilibȝ vult esse i gau dio. Sicut igit᷑ tristicia est mors anime ita gaudiū est vita ei⁹. qui igit᷑ habet veꝝ gaudium ⁊ perpe tuū hȝ vitam veram et perpetuā et qui habȝ tristiciā perpetuā hȝ mortem ꝑpetuaȝ. Ergo qui habȝ amorem dei in se habȝ vitam ve-ram et ꝑpetuam que de ipso dei amore nascit᷑ scȝ veruȝ gaudium quod est vita vera Qui igit᷑ hȝ to tum bonū qꝺ hō vult hr̄e hȝ gau diū veruȝ qꝺ est totum ꝯplemētū hominis quia igitur totuȝ bonū quod homo vult habere non est nisi ipsum gaudium quod est vita eius et qn̄ homo habet gaudium habȝ totum quod vult habere qꝛ omnia vult habere propter gau-dium et vt habeat gaudium. Et quia istud gaudiuȝ generatur de amore dei solum et non de alia re ideo sequitur ꝙ ad habenduȝ to-tuȝ bonum nostruȝ totam vitam nostram et totū nostrum ꝯplemē-tum sufficit habere vnicam rem scilicȝ ipsuȝ amorem dei. Et quia amor est intra homineȝ et nō ex-tra qꝛ est in voluntate et in corde iō sequit᷑ ꝙ ad habēdū totū bonū nr̄m ⁊ totū qꝺ finalit᷑ volum⁹ scȝ ipm̄ gaudiū nō ē necesse habere

alienā rem extra nos ꝛ ꝓ ꝯsequēs nec aurum uec argentuꝫ nec lapides ꝓciosos nec vestes preciosas nec honores nec digitates nec officia nec sciēcias nec bona tēporalia nec delectationes corporales nec cibos nec potus. Sufficit igitur habere ipm amorē dei de quo nascitur totum bonū nostruꝫ ꝛ totum gaudiū. Et qꝛ amor dei portat̄ in sola voluntate ergo hō pōt portare totū suū bonuꝫ in sua volūtate et qꝛ volūtas est semꝑ ī sua libertate ꝛ in suo dn̄io ꝛ nullomō pōt cogi nec pōt ab ea aliq̄d auferri nisi ipsa volente. Sequit̄ qꝺ ipsa volūtas si vult nūꝗ in et̄nū pōt ꝑdere suū bonuꝫ nec suū gaudiū nec per ꝯn̄s vitā suaꝫ qꝛ nemo potest sibi aufferre amorē dei nulla res pōt sibi tollere nisi ipa velit et de snamet libertate. Concludamus igit̄ ꝙ ipm gaudium qꝺ nascitur de amore dei ē tota vita hominis et voluntatis.

De gaudio quod nascit̄ ex amore dei duꝫ hō viuit in hoc mūdo.

Uoniā aūt ipsum gaudiuꝫ sequitur amorem qꝛ est fructus eius ideo neccesse est ꝙ sicut dilatatur ꝛ extenditur amor sicut crescit amor et multiplicatur. Ita dilatetur multiplicetur et extēdat̄ gaudiū. Et quia iam moustratum est ꝙ neccesse est ꝙ ex amore dei qn̄ est prim⁹ generētur ꝛ multiplicentur infinite amores quia neccesse est ꝙ qui primo amat deū ꝙ amet omnia que sūt sui inq̄tū sui sunt. ꝛ ideo amor dei se extēdit ad omnes creaturas inq̄tum dei sūt Sed primo se extēdit ad dei ymaginem ꝛ ad creaturas que sūt dei ymago. Et ideo qꝛ quelibꝫ creatura est dei ymago ideo qui ꝑmo amat deum statim amat suā ymaginem viuam et per consequens amat omnē hominēꝫ ꝛ exinde oritur statim gaudium de tali amore qꝛ sicut de amore dei nascit̄ gaudium ita etiaꝫ de amore sue ymaginis viue inq̄tuꝫ est sua ymago et sic tot gaudia hēbit quot amabit ymagines inq̄tū sūt dei ymagines et sic de quolibꝫ hoīe queꝫ amabit inq̄tuꝫ est dei ymago poterit habere habebit ꝙ gaudinm ꝛ sic multiplicatur gaudiū in hoc mundo ꝛ sic quilibꝫ gaudebit de se ipso inq̄tuꝫ est dei ymago viua quia amabit seipm inq̄tū est dei ymago. Ulteriu⁹ etiam quia amabit omnes creaturas inq̄tum dei sūt etiam gaudebit de omni creatura inq̄tuꝫ dei est. Et sic de amore dei qn̄ est primus nascentur homini innumerabilia gaudia que omnia habent ortuꝫ ab vna radice ab vno semīe scꝫ ab amore dei et iō iam hō viuēs ī hoc mūdo recipit et colligit iestimabilē fructuꝫ de amore dei q̄a sēp est in amore recto ꝛ bono et ꝑ ꝯn̄s cōtinue est in vita et ꝯtinue viuit ꝛ istud gau

dium nemo põt tollere. Nec op; in hoc mūdo acqrere auꝝ nec argentuꝫ nec habūdaciā reꝝ tpalium ad hñdum suum gaudiuꝫ qꝛ q̄ hꝫ amorē dei in hoc mundo hꝫ suas diuicias oēs in seipso et ifra seipꝫ quas nemo videt nemo scit nemo cognoscit nisi q̄ hꝫ. Et iō q̄ hꝫ amorē dei nihil extra ꝺsiderat nihil extra ꝯcupiscit. iō nulli inuidet nihil alienū desiderat qꝛ iā in se habundat iaꝫ plen⁹ ē suo bono scꝫ gaudio quod ē vita aīe et cordis et iō oīa alia ꝓ nihillo reputat Et iō nō sitit nec esurit bona corporalia nec carnalia sꝫ solū curat de amore ex quo oritur totuꝫ gaudium. Patet igr̄ et mōstratū ē gaudiuꝫ quod nascit̄ de amore dei dū hō viuit in mundo.

Quod gaudiū sempiternū qđ oritur de amore dei põt esse tale ⁊ sile in ifinitis hoībus sicut ⁊ i vno et in quolꝫ põt esse suuꝫ ꝓpꝛium gaudiuꝫ sine īpedimēto alteri⁹.

T qꝛ vna res põt esse pmo amata ab oībus hoībus scꝫ de⁹ et in quolꝫ hoīe esse amor dei silis et iō sequit̄ ꝙ etiā istud gaudium põt nasci et gñari in quolꝫ hoīe et talis põt esse vn⁹ sicut alius qꝛ sicut oēs pñt habere amorem dei ita pñt hr̄e gaudiū quod nascit̄ de amore dei nec gaudium vni⁹ põt īpedire gaudium alteri⁹ et sic oēs hoīes pñt hr̄e sile gaudium et pñt ipleri gaudio et tñ ꝓpter hoc null⁹ habet min⁹. et tale gaudium vn⁹ põt hr̄e sicut alter ⁊ quilꝫ põt habere suum gaudium singlare et ꝓpꝛium et tñ tale erit vnū sicut aliđ qꝛ sunt silia sic amor est talis vn⁹ sicut alter. ⁊ istđ gaudiuꝫ semp põt de nouo mltiplicari semp põt fieri gaudiū ⁊ mltiplicari et gñari. Quia ꝙuis inummerabiles hoīes habeāt istud gaudium tñ adhuc põt de nouo gñari ī infinitꝭ hoībus si nascātur et sint. Nūꝙ igr̄ istud gaudium põt finiri nūꝙ terminari sꝫ semp mltiplicari et tñ ꝓpter hoc gaudiū alic⁹ nō minuitur ꝙto igr̄ hoīes multiplicabuntur tāto magis de nouo gaudiuꝫ multiplicabit̄ et tota cā est qꝛ res pꝛimo amata scꝫ ipē deus est in quolꝫ hoīe ⁊ in quolꝫ est amor dei et per ꝯñs gaudiū. Si igit̄ ex vna re gaudiuꝫ põt in ifinitum multiplicari sine sui diminutione qꝛ nō ꝓpter hoc de⁹ aliquid ꝑdit de suo. Ecce igr̄ qualiter oēs hoīes et si sint infiniti pñt habere in silī totum suuꝫ bonū totā suā vitam scꝫ totū suuꝫ gaudiū et hoc in ipo solo deo et qualiter ipē sol⁹ per seipm est sufficiēs dare vitam in silī oībus hoībus sine sui diminutione et hoc per amorē suuꝫ. videte igr̄ qualiter vera bona hoīꝫ nūꝙ diminuunt̄ sꝫ semp crescere pñt et nō hñt mēsurā neqꝫ terminum. sꝫ dum magis mltiplicātur

hoies magis etiaz bona possunt multiplicari.

De gaudio quod nascitur ex dei amore post vitā corporalem ⁊ oñditur per pfenctionē gaudij et amoris ꝙ hō deū creatorē suū facie ad faciem et sine obstaculo et merito videbit.

Uoniā autē ipz gaudiū est fructus amoris dei ⁊ iō necesse est ꝙ istud gaudiū finaliter impleatur et veniat intantā plenitudinem in tantā habundantiā qd nō possit vltra crescere. ita ꝙ aīa nō possit vltra plus accipere de gaudio et gaudium sit plenū. et qꝛ aīa per voluntatē amauit deū primo et iō ex tali amore sequit̃ ipz gaudium et cū ex cognitione dei seq̃t̃ amor dei qꝛ vbi maior cogitio dei ibi maior amor dei qꝛ quāto magis cognoscitur deꝰ tanto magis amatur eo qꝛ est sūme bonꝰ summe benignꝰ. Ideo nō pōt cognosci et nō amari. Ex cognitione igitur dei maiori sequitur maior amor deo et ex maiori amore dei sequitur maius gaudiū. Et ideo vt gaudiū sit plenū neccesse erit ꝙ aīa videat ipm deū facie ad faciē et hoc visione clara et certissima ad nutum suuz. i. ad voluntatē et tm̄ q̃tū voluerit sine medio vt sic ipm magis diligat ⁊ amet. Et per ꝯn̄s maius gaudium orietur ipsi aīe et hoc nō poterit esse nisi ipse deꝰ fuerit p̄mo amatꝰ ab ipa aīa et oñdet se ipm et manifestabit se ipm ipi aīe et ita facie et nō denegabit se nec abscondet se ⁊ hoc requirit ipe amor et meret̃ qꝛ amor facit reuelari et manifestari oīa secreta. et iō qui primo amauit deū videbit clare eū facie ad faciem ⁊ q̃to magis videbit magis amabit et quanto magis amabit magis gaudebit qꝛ res quā aliqs hꝫ qñ est bona ⁊ optima q̃to magis cognoscitur tanto magis amatur et per oppositum de re mala qꝛ q̃to aliquis magis cognoscit rem malā tanto magis habet ipaz in odio et tāto magis contristat̃ de ea. Igitur ille qui primo amauit deum cū deus sit optimꝰ et benignissimꝰ q̃to magis ipsum videbit et cognoscet tanto magis ipm amabit et per ꝯn̄s magis gaudebit. sic igr̃ ipa cognitio erit causa maioris amoris ⁊ maior amor erit causa maioris gaudij et tm̄ gaudebit aīa q̃tū amabit et tm̄ amabit q̃tū cognoscet ⁊ videbit. ⁊ vt pfectissime gaudeat oportet ꝙ perfectissime amet et vt perfectissime amet oportet ꝙ pfectissime videat et cognoscat. Et ideo plenitudo gaudij arguit ⁊ oñdit ꝙ aīa nostra clare videbit ⁊ cognoscet deū ipsum esse creatorē summe bonū benignū dulcē suauem amabilez pulchrū potentē sapientē et nullo indigentem summe sufficientem quia quando videbit et cognoscz

clarissime ipsum esse talem forti⁹ eū amabit et fortius gaudebit. Et q: pfectissimū gaudiuz orit ex perfectione et nobilitate amoris Ideo vt gaudium sit perfectuz ꝛ perfectissimuz oportebit ꝙ amor sit perfectissim⁹ et ꝙ amor ascen= dat ad vltimū graduz perfectio= nis et dignitatis. Nō aūt erit tal' nisi sit talis qualis cōuenit deo. Et ideo quia de⁹ de se et ꝑpter se est sūme amabilis eo quia est sū= me bonus ꝛ totus bonus ymo ip sa bonitas estꝛ purissima bonitas sūme benign⁹ et summa benigni tas et tota benignitas et perfec= tissime amās sūme liberalis sūme dulcis suauis sūme verus summe potēs sūme sapiens. Et propter hoc sequitur ꝙ amor non erit per fectus nec ascendet vsqꝫ ad vlti= muz gradum dignitatis et puri= tatis nisi anima amet ipm deum creatorem suū propter suam solā bonitatem benignitatem liberali tatem ꝛ pulchritudinē suam et nō ꝑpter bona data nec ꝑpter obli= gationem quia de se est amabilis deus et est purissimus et nobilis= simus amor et ex tali amore sequi tur perfectissimuz et purissimum gaudiuz. Et quia ad perfectionē gaudij sequit' sūma securitas ita ꝙ anima sit certissima et securissi= ma ꝙ nunꝙ perdet tale gaudium et ideo vt perfecte anima gaude= at erit sūme certa et secura ꝙ nū= ꝙ amittet tale gaudium sicut cer ta erit ꝙ nūꝙ vellet amittere tale gaudiū spōte et ꝙ deus nūꝙ auf fert ipaz vitam nec aliq̄ res potē tior poterit eam remouere a deo. Et ista securitas orietur ex hoc ꝙ aīa clarissime cognoscet deū et ꝑ fectissime amabit et cognoscet ita ꝙ nō poterit ipm nō amare eo ꝙ cognoscet ꝙ de⁹ qui ē sūma boni tas in eternū diliget eam ꝛ sic aīa erit securissima ꝙ ipa i etnuz ama bit deū ꝛ ꝙ in eternū de⁹ creator suus eam amabit et ꝙ in eternuz videbit eū et ꝙ nulla alia res po= terit destruere amorē ꝛ ꝑ pn̄s erit securissima de suo eterno gaudio et ꝙ in sempiternum nō amittet sed sempiternaliter tenebit.

Qō ex natura gaudij et amoris ostenditur ꝙ anima recuperabit corpus suum in statu suo magis amabili et per omnia sibi confor= me ꝛ i quo poterit anima magis gaudere.

Et q: aīa q̄ ꝑmo amat deuz amat etiā seipaz i ꝙtū ē dei ymago viua ꝛ iō postꝙ aīa amat se ipaz vult bonū sibimet ꝛ amat bonū suū ꝛ gaudet de bono suo iō etiā aīa amat suū corp⁹ amore na turali et hꝫ naturalē inclinationē ad ipm quia deus copulauit aīaz cū corpore et corp⁹ cū aīa et obli= gauit corp⁹ aīe ꝛ fecit quodō na turale matrīonīū it' ipa. ꝛ aīa co= gnoscit suū corp⁹ esse factū ꝑpter

ipsam et iō ipa aia amat corp⁹ su um et oia mēbra sua. Exinde seqͬ ꝙ ipa aia vult suuꝫ corp⁹ recupe rare et vlt bonū sui corporis. ⁊ eti am qꝛ aia nō est hō ꝫ pars princi palis ipi⁹ hoīs nec corpus est hō ꝫ simul aia ⁊ corp⁹ ꝯstituūt hoīeꝫ et iō h̄ ē ad pfectionē aīe ꝙ ipa re cuperet suum corp⁹ qꝛ meli⁹ no bilius et amabilius ē totum ꝙ̄ ps ⁊ esse hoīem ꝙ̄ aiaꝫ tm̄. et iō aia q̄ amat suā perfectionē amat suum corp⁹ et cupit renuiri ipm cuꝫ ea et per ꝯñs vult et appetit vt cor pus suum sibi restauretur nec pōt velle ꝯͬrium qꝛ ad hoc hꝫ inclina tionē. et iō vt gaudiuꝫ aīe replea tur neccesse est ꝙ ei restituaꝛ suuꝫ corpus et hoc in illa forma in illo statu in quo erit magis amabile ipsi aīe magis cōforme et magis ꝓportionatum et magis ꝯueniēs ꝫm statum ipsi⁹ aīe et in quo po terit ipsa aia magis gaudere et p ꝯñs erit neccesse vt sit plenū gau dium ꝙ restituatur sibi corpus in maxima pulchritudine ⁊ in maxi mo decore impassibile immortale spūale agile claꝝ sicut sol fulgēs et resplendens qꝛ in illo statu erit magis amabile ipi aīe magis cō forme et magis ꝓportionatū ꝫm statum ipsius aīe. Sed hoc deus poterit facere cū de⁹ potuit aīam facere de nihilo et de nō esse ⁊ po tuit de terra facere tale corpus et potuit facere terraꝫ ad talē digni tatē ascendere vt ex ipa fieret cor pus ita mirabile. vt ꝯiungeretur aīe spūali rōali et intellectuali su am ymaginā viuā portāti. Qua re poterit facere ipm corp⁹ ad al tiorem gradū ꝙ̄ te añ ꝯuenire sic aia est mutata in statum altiorem et digniorē. ita ꝙ corp⁹ suū muta bitur i statū etiā nobiliorē dignio rem et altiorē aīe ꝓportionatum. Et sicut aia ascendit ita ascendet corp⁹ suomō. et sicut aia ē muta ta in deū et in naturā dei p volū tatē et amorē. ita mutabitur cor pus in aīam et in naturā aīe ꝙ̄tū fieri poterit et iꝙ̄tū nature corpo ris nō repugnat. vt sic aia facta ē diuina. ita corp⁹ fiat spūale ⁊ hoc cōcludit et oñdit pfectio gaudij ⁊ natura amoris. Sic igr̄ aia vult corp⁹ tale sibi restitui scꝫ impassi bile subtile agile et claꝝ sicut sol ⁊ cum oī decore et pulchritudine ⁊ hoc poterit deus facere vt oībus modis aia gaudeat. Et rursum qꝛ aia amat oēs creaturas inꝙ̄tum dei sunt iō vt aia magis gaudeat et plurib⁹ modis gaudeat totus mund⁹ et creature debent dispo ni et renouari et in tali statu poni in q̄o erunt magis amabiles et placibiles vt sic eis sequatur ma ius gaudiū. Si aia ēst in nouata et mutata in digniorē statuꝫ ⁊ cor pus ꝓpter aīam fuerit etiā muta tum in nobilē statum ita tot⁹ mū dus qui est fact⁹ ꝓpter hoīem re

nouabitur et mutabitur in altiorē et digniorē statum ad gaudium hoīs vt sicut aīa est vestita noua veste amoris pfectissimi in seipsa et corp⁹ suum est etiā vestitu₃ nouo habitu et pulcherrima veste impassibilitatꝭ claritatis luciditatis ita tot⁹ mund⁹ et creature mūdi que sunt ꝓpter hoīem induentur etiā noua veste vt totum sit ꝓportionatum cū ipo hoīe qui est rex ⁊ dn̄s mundi in nouati et exaltati ꝫm se et oīa que sunt ꝓpter ip₃ innouātur. et sic oīa processerunt ex amore et sūt ꝓpt amorē et ex amore nascitur gaudium tāq̄ fructus eius. Ita oīa sunt in gaudio et totaliter disponūtur vt ex ipis seq̄t maius gaudium quod est fruct⁹ oīm. Sic igit natura gaudij concludit et ꝓbat innouationē debere fieri toti⁹ mundi ⁊ oīm creaturaꝝ ad gaudioꝝ mltiplicationē.

De magnitudine gaudij post hanc vitam et augmētatione sua multiplici.

Uoniam aūt gaudiu₃ ē fructus vltimus qui expectat et nihil aliud expectatur nisi gaudium. Et q₂ videm⁹ per experienciam ꝙ fruct⁹ in fine et vltimate veniunt in maxima habūdancia et multitudine sicut apparet ī arboribus. Unde videm⁹ ꝙ de vno semine vt sc₃ de vna parua nuce vel vno amigdalo si plātetur vel seminētur exibit vna magna arbor et de illa arbore exibūt infinite nuces vel infinita amigdala et tn̄ oīa veniūt de vno paruo semie Et ideo q₂ gaudium ē finalis fructu⁹ qui venit de amore neccesse est ꝙ ipm gaudium finalit et vltimate veniat in maxima habūdācia et mltitudie. Si eñ fruct⁹ corporales tm̄ multiplicētur multo magis deb₃ multiplicari fructus spūalis. Uideam⁹ igitur multitudinem et magnitudinē ipsi⁹ gaudij quod expectatur. Et qm̄ gaudium nascitur de amore dei ideo neccesse est ꝙ ipm gaudiū extendatur tantū q̄tū extendit amor. ⁊ multiplicatur tm̄ q̄tu₃ amor multiplicatur et magnificetur tm̄ q̄tum magnificatur amor. Uñ q̄a quilibet post deū amabit se ipsu₃ et per ꝯñs de bono suo gaudebit quia quāto aliq̄s amat aliquē tāto melius gaudet de bono suo et ideo quilibet gaudebit de bono suo tm̄ q̄tum amabit seipm ⁊ quātum gaudebit vbi habebit gaudium sempiternum vbi erit sempitna leticia sempiterna iocunditas eterna hylaritas eterna delectatō complacencia pfecta summa trāquilitas summe diuicie sūma dulcedo et summa suauitas vbi quicq̄d volet erit vbi erit ꝑpetua imortalitas incorruptibilitas impassibilitas agilitas corporis subtilitas et claritas ad modū solis. dei perfecta cognitio et clarissima sū

ma amicicia cum deo cratore suo quantum igitur poterit gaudere qui talibus bonis habundat et quia quantum aliquis amat aliū tanto gaudet de bono eius. Et ideo si quis alius haberet simile bonū et simile gaudium quē alter amaret tanquam se ipm tm̄ gauderet de bonis illius sicut de bono suo et sic multiplicat gaudiū. Et si esset ali⁹ tertius quē amaret sicut seipm habere simile gaudium et nōmin⁹ etiam gauderet de illo quam de seipo et sic triplicaretur gaudium eius. Et si essent decem quos diligeret sicut seipm qui haberent simile bonum sicut et ipsemet tot gaudia haberet quia quātum gaudium aliquis hz de aliquo tātū gaudet in seipso et quantum gaudet aliquis de bono alterius tm̄ ipz diligit. Si autem essent mille quos amaret sicut seipm qui haberent simile gaudium sicut ipse tm̄ gaudebit de quolibz sicut de seipo et sic haberet mille gaudia quia ad multiplicationem amoris multiplicatur gaudium. Et quia iam mōstratum est quod qui primo amat deum amabit omnem alium hoiem sicut seipm et ois quicunque amabit deum primo habebit oia bona supradicta. Igitur si innumerabiles sint hoies hñtes similia et eadem bona innumerabilia erunt gaudia cuiuslibet quia nullus minus alium quam seipm diliget et ideo nō aliter gaudebit quam pro singulis alijs quam pro seipso. Si igitur homo de tanto suo bono vix poterit capere suum gaudium. quomō capax erit tot et tantorum gaudiorum. Et insuper quia vt dictum est quantū aliquis diligit aliquē tm̄ gaudet de bono eius et ideo quia post hāc vitam vn⁹ quisque plus amabit deū sine cōparatione quam seipm et quam oms alios secum et ideo ita gaudebit pl⁹ absque estimatione de bonis ipsius dei que hz et de suo gaudio quam de suo proprio gaudio et oim aliorum secum quia quātū amor crescet neccesse est vt gaudiū crescat. Ecce igr mltitudinē et maitudinē gaudiorum et habundāciā quā quilzque primo amauit deum colliget ex amore dei si plantauerit in seipo primo Ecce quos fruct⁹ et in quanta multitudine et multiplicatōne colliget. Et iō oia ista erunt eterna que nūquam defficient quia amor dei ex quo oia orient erit etern⁹ et indeffeciēs et sic radix et fruct⁹ ineternum durabunt et sic ineternū viuet hō de tot et tantis fructib⁹ eternis et indefficientibus. Ecce quot et quales fructus colliget aia de ipo amore dei tanquam de vno semine et de vna radice in voluntate plantata tanquam in agro spūali. declaratus est igitur finalis et vltimus fruct⁹ qui nascitur ex dei amore quando erit prim⁹ Uidete igitur et notate ordinem totius processus. Primo enim fuit in-

uenta obligatio amorꝫ scdo natura amoris ꝛ tertio fruct⁹ amoris qui est gaudiuꝫ. Sic igit̄ oīa nos obligant ad amorē et oīa fctā sūt ꝛ data nobis ꝓpter amorēꝛ amor est ꝓpter gaudiuꝫ et gaudiū ꝓpt̄ nihil aliud ꝙ gaudiū ipmmet. In tribus igitur tm̄ totū cōcluditur in obligatione in amore et in gaudio. Tot⁹ igitur ordo creaturaꝝ tota scala nature ōndit nobis̄ obligationē ad deū et debitum amoris et gaudiū ex creaturis manifestatur obligatio ex obligatione maifestatur debitū amoris. Et ex amore manifestatur gaudiū et sic per scalā nature cōtinue ascendimus de bono in meli⁹ ꝛ de īfimis ad bona suprema ꝛ summa ꝛ hoc cum dei auxilio

De fructu qui nascitur ď amore proprio et priuato seu sui ipsius seu voluntatis ꝓprie ꝛ ōnditur ꝙ de tali amore nō pōt nasci verum gaudium sꝫ sophisticū deceptiuū et apparens qꝛ int⁹ portat tristiciam latentem que nascitur post gaudium.

Uoniām autē iam dictum ē ꝙ quando hō habet rem quem vult et amat vel etiam sperat certitudinaliter habere tunc exinde sequitur gaudium et ideo de amore sue proprie voluntatis potest generari gaudium qꝛ qui amat suā ꝓpriam volūtatē vult et amat sibi ipsi ꝓpriaꝫ laudā ꝓpriū honoreꝫ ꝓpriam excellentiaꝛ gloriam et hoc est ex parte anime. vl't etiam ꝛ amat sibimet voluptates ꝛ delectationes corporis ꝛ ꝑ cōsequens vult et amat omnia alia q̄ valent ad habendum illa sicut sunt bona exteriora dignitates officia et sciencie. Et ideo quia homo dum viuit in hoc mundo potest habere omnia predicta scꝫ honorem laudem excellentiā gloriam et delectationes corporis et illa que valent ad hoc. Ideo potest gaudere et habere gaudium. Et quia oīa ista perdi possunt et destrui et non durant sed transeunt et homo timet perdere ea. Et etiam quia qui amat aliquam rem hꝫ odio om̄e illud quod destruit eam vel potest diminuire. et ideo qui amat oīa supradicta necessario hꝫ odio oīa illa que pn̄t ďstruere et diminuere ꝓpriū honorem ꝓpriā laudem excellentiā et ꝓpriā voluntatem et oīa q̄ valent ad hoc. et exinde sequitur ꝙ ex tali gaudio nascitur tristicia et sic tale gaudium conuertitur in tristiciam quia ex tali timore et odio sequitur tristicia et ex perditione et destructione talium Et ideo tale gaudium falsum est vanum deceptiuum apparens et sophisticum quia intus portat et abscondit tristiciā maiorā ꝙ sit gaudiuꝫ

Et sic de amore ꝓprio nō pōt nisi falsum gaudium nasci sophisticū apparens et deceptiuum.

De ꝯdicionib⁹ et ꝓprietatib⁹ ꝛ indumētis quib⁹ indutū ē gaudiū quod nascit̄ de amore sue proprie volūtatis seu ꝓprio amore.

Quia qualis est radix tale est illud quod ex radice sequitur ideo necesse tale gaudiū erit qualis est amor ex quo oritur. Et ideo ex ꝓprietatib⁹ et ꝯdicionib⁹ amoris ꝓprij concludim⁹ ꝓprietates et ꝯditiones isti⁹ gaudij. Et q2 iam cōclusū est ꝙ amor ꝓprius et sue ꝓprie volūtatis est in ordinat⁹ in iust⁹ in debit⁹ tortuosus falsus viciosus corruptus in mūd⁹ ꝯtra naturaȝ hois īꝙtū homo est et contra totum ordinē vniuersi contra omēs creaturas pessimus turpissim⁹ nequissim⁹ malignus ymo est primū malū et radix omniū maloruȝ. Primuȝ vicium primū venenū prima mors prime tenebre ꝑma cecitas prima falsitas primū mendaciū et radix omniuȝ mendaciorū prima in iusticia prima turpitudo. Et iō gaudiuȝ quod nascitur de tali amore neccessario est in ordinatum in iustū in debitū falsum viciosuȝ corruptū malum pessimuȝ nequissimum in ordinatum turpissimum venenosū mortale tenebrosum q2 talis est radix vnde nascitur. Tale aūt est gaudiuȝ quod quis habet de amore honoris proprij laudis proprie excelentie et glorie et de voluptate carnis ꝛ de omnib⁹ que habet propter ista. Et q2 vbi est gaudium ibi est leticia delectacio exaltacio ideo etiam tali leticia talis delectatō tal' exaltatō tal' cōplacentia sūt maline pessime ī ordinate in iuste. Et quia iam declaratum est ꝙ amor propri⁹ seu proprie voluntatis est dirrecte et totaliter contra deū preter deum et sine deo aduersus deum extra deū inimicat̄ deo ꝛ ꝯstituit homieȝ in imicū dei capitalem eo q2 qui amat ꝑmo ꝓpriaȝ suā voluntateȝ facit se ipm deū ꝛ auffert quantū in eo est suā ꝓpriaȝ coronā a deo scȝ ꝑuilegiū sue ꝓprie volūtatis. Jō sequit̄ ꝙ istud gaudiū qd̄ habet hō de tali amore est ꝯtra deū aduersus deū et ꝯtra suā volūtatem et contra suuȝ creatorē ꝛ op⁹ contra suum artifficem. Et quia etiam vbi est amor ꝓprie volūtatis ibi est contempt⁹ dei qui est tantus quātus est de⁹ qui sol⁹ est dign⁹ amari. Primo igit̄ tale gaudiuȝ qd̄ orit̄ de tali amore orit̄ in cōtemptuȝ dei in offensam dei et in iram dei. Et ideo istud gaudium est sūme dei inimicū et auget et cōplet et multiplicat et conformat ꝯtrarietateȝ et inimiciciā ꝯtra deū quia amor ꝓprius in quo est dei contemptus inicium et radix est inimicicie dei iniurie et offense.

Et gaudiũ qḋ nascitur exinde cõplet ipam inimiciciaꝫ et augmẽtat et multiplicat q̄ꝛ dum hõ magis ꝯtra deũ letatur tũc efficitur eius inimicꝰ magis. Et q̄ꝛ gaudium ꝯfirmat amorẽ cõtra deum et ideo confirmat inimiciciã cõtra deuꝫ. Et ideo istud gaudiũ portat abscõdit infra se latenter summũ venenuꝫ maximũ virꝰ pessimam mortẽ q̄ꝛ portat secũ ⁊ abscondit iniuriã creatoris quo nihil est peiꝰ nihil magis noxiuũ nihil magis lesiuũ maluꝫ est em̄ amare cõtra deum et peius et pessimũ et neq̄ssimuꝫ gaudere delectari letari cõplacere et exaltare cõtra deum in iniuriam et offensam dei. Sic igr̄ patenter vidẽtur cõditiones et ꝓprietates quibus inductũ est gaudium quod nascitur de amore sui ipius de amore ꝓprie voluntatis de proprio honore de ꝓpria laude delectatione carnis et de omibus. que seq̄ũtur ad ꝓpriũ amorem qm̄ tale gaudiũ est inordinatum iniustũ i debitũ falsum vicio suꝫ mẽdax corruptũ imũdũ maligmuꝫ pessimũ venenosum mortale cõtra naturã homis cõtra totũ ordinem vniuersi cõtra om̄s creaturas sine deo ꝑter deũ extra deũ et cõtra deũ momẽtaneuꝫ fluens nõ permanẽs in momẽto trãsiẽs portans secũ et abscondens intra se tristiciam et dei iniuriã et offensaꝫ. Ecce igitur que nascuntur de amore proprio dũ homo viuit in hoc mundo.

De comparatione duoꝝ gaudiorum adinuicem cum duobus amoribus.

Sicut autem sunt duo amores contrarij et capitales inimici. ita sũt duo gaudia adiuicẽ contraria et totaliter inimica et ideo sicut duo amores ꝑmi scilꝫ amor dei et amor sui ipsiꝰ nõ possũt simul esse in valũtate sꝫ neccessario ad inuicẽ se destruunt et expellũt vnũ fugat aliud ꝑmũ gaudiũ qḋ oritur de amore dei nascitur de veritate et ẽ verũ scḋꝫ gaudiũ quod nascitur de amore suipsius nascitur de falsitate et est falsũ. Primũ qḋ nascit̄ de amore dei nascit̄ de iusticia ꝑma scḋm gaudiũ oritur de ꝑmo vicio et radice oĩm viciorũ. Primũ nascit̄ ex radice oim̄ bonoꝝ et scḋm de radice oĩm maloꝝ ꝑmũ oritur de eternitate scḋꝫ orit̄ ḋ vacuitate ⁊ vanitate ꝑmũ orit̄ ḋ icorruptibl'tate scḋꝫ de corruptibilitate primũ orit̄ de deo et est scḋm deũ. scḋm oritur sine deo et extra deũ et est ꝯt̄ deũ. Primũ gaudiũ ꝯiungit solidat sociat et ꝯfirmat hoĩeꝫ cũ deo scḋꝫ elõgat separat et ꝯfirmat ext̄ deũ Primũ gaudiũ auget ⁊ mltiplicat amiciciã cũ deo scḋm gaudiũ mltiplicat et auget iimiciciã cũ deo. Primũ cõplet saciat et dulcificat voluntatẽ. scḋm amarificat debili

tat euacuat voluntatē et facit eaꝫ
fluctuātēꝫ inq̄etū instabilē esuriē
tem et famescentē. Primū ē scđm
naturā hōis inq̄tū hō ē scđm est
cōtra naturā hōis inquātū hō ē
Primū ē scđꝫ naturā vniuersi et
oīm creaturaꝝ. scđm ē cōtra natu
ram vniuersi ⁊ oīm creaturaꝝ. pri
mū ē durās ꝑpetuū et ꝑmanēs
scđm ē fluens nō ꝑmanēs nisi per
momētū. Primū gaudiū qđ na-
scit̄ ex amore dei pōt haberi sie la
bore sine expensis sine adiutorio
alioꝝ. Sꝫ scđm quod nascitur ex
amore sui ipsi⁹ nō pōt haberi nisi
cū expēsis cū labore cū multitudi
ne reꝝ cū dāpno alioꝝ et destru
tione. primū nūq̄ ꝯuertit̄ in tristi
ciam. Sꝫ scđm semꝑ ꝯuertit̄ ī tri
sticiā et dolorē. Primū facit hoīeꝫ
benignū suauē et mēsuetū. Sed
scđꝫ gaudiū facit hoīeꝫ malignū
crudelē et pessimū. Primū gaudi
um mlt̄iplicat auget ꝯseruat nu-
trit pacē veritatē ꝯcordiā amicici
am et oīe bonū inter hoīes. Sꝫ
scđm mlt̄iplicat auget fortificat ⁊
crescit litē diuisionē discordiā ini-
miciciā et destructionē oīm virtu
tum et oīe malū inter hoīes. Itē
ex primo nullū pōt sequi malum
nec vllū scandalū sequi. Sed ex
scđo nūq̄ pōt sequi nisi malum et
scandalū. Primū excitat ad op
andum oīe bonū. Sed scđm ex-
citat ad oꝑandum oīe malum.
Primū est vtile salutiferꝝ laudabi
le amabile desiderabile gliosū ho
nestum et ꝯm naturā et rōnē. Sꝫ
secundū ē inutile et mortiferꝝ vi-
tuperabile odibile ignomiosū in
honostum cōtra naturā ⁊ ꝯtra rō
nē. Primū est cā rō et motiuū
quare sit oīe bonū op⁹ Sed secū
dum gaudiū ē cā motiuū et rō
quare fit oīe op⁹ malū. Primū
gaudiū semꝑ ꝑficit hñti. Sꝫ se-
cudū gaudiū semꝑ ē dāpnosum
⁊ nocet hñti. Primū gaudiū ē quo
nihil placibilius deo ē. Sꝫ secun
dum gaudiū ē quo nihil deo di
splicibili⁹ et magis odibile. Pmū
gaudiū auget amorē et desideri
um oīm bonoꝝ. Sed secundum
gaudiū auget amorē et desideriū
oīꝫ maloꝝ et vicioꝝ. Primū gau
dium est ꝯuenietissimū nature ho
mis iq̄tum hō ē. Sed secundum
gaudium ē disconuenietissimū ex
traneissimū et ꝯrium nature ho
mis iq̄tum hō est. Et ideo nihil
peius in hoīe nihil mortali⁹ nihil
magis dāpnosū. Primū gaudi-
um illuiat et clarificat intellectū
Sed secudū gaudiū obtenebrat
et excecat intellectū ymo cōplet
cecitatem aīe. Primū gaudiū est
summe remunerabile. Sꝫ scđm
est sūme pugnibile et cā omis pu
gnitionis et ꝑpter ipm debet sū-
ma pena. Ecce ḡ quātum malum
natum est generatū et ortum in
corde et volūtate quādo in ea na
tū ē et ortum tale gaudiū vene

nosum quanta malignitas quan-ta malicia etc.

Regula ad comparendu3 ista duo gaudia vt comprehendentur omnia ista.

Ut autez predicta oia facilius cōprehendantur debēt ista duo gaudia comparari pmo penes conueniencia scdo penes differentiam. Penes conueniciā pueniunt q2 ista gaudia conueniunt i noie q2 vtrūq3 vocatur gaudium q2 vtrūq3 h3 esse in voluntate. Item pueniūt q2 oia que sunt fiunt pter gaudiu3 vl' vnu3 vel reliquum. Sed dfa istoꝝ gaudiorum capit' cōparando ipa vel ad radices. vnde oriunt' sc3 ad duos amores primos. vel ad deum vel ad operationes et effectus quos faciunt in natura hominis vel ad ipsas creaturas. et sic diuersimode poterimus videre que attribuuntur vni gaudio et que alteri et que proprietates et cōditiones vtrorunq3 Igitur exercitate nūc in duobus amoribus nunc i duobus gaudijs modo consideran-do vnum perse mō comparando vnum cum alio et sic habebis magnam cognitionem de bono et malo hoīs inq̄tum hō est. Cōsiderandum tamen est q gaudium est illud quod super omia appetitur desiderat' 7 queritur 7 omnia deriderantur propter ipsum gaudium et ideo ipm gaudium statim trahit hoiem ad se q2 talis nature est. et iō oīs deceptio fit rōne gaudij 7 null9 decipitur nisi pter gaudium. et iō gaudiū iquātum gaudiu3 semp attrahit et semper appetitur. Sequit' etiā q malum gaudium atrahit ad se 7 appetitur nō q2 malu3 s3 q2 gaudiū quod importat delectationem. Inde excecat hominē et totū cōuertit ad se et dñatur totaliter homini. nihil aūt fortius q gaudiū et delectatio quia oia vincit omnia ad se trahit omnia ad se conuertit oībus dominatur: Ideo super omnia malignum gaudiu3 et deceptorium est fugiendum.

De finali fructu qui nascitur post hanc vitam de amore propo et de suo malo gaugio. Et ostenditur q vera tristicia que fine3 ñ habet est finalis fructus amoris proprij et sui gaudij.

Uoniam autem iam monstratum est quale et quantum gaudium nascitur in voluntate post hanc vitam ex amore dei. Exinde concluditur q vbi non erit amor dei est priuatio illius talis et tanti gaudij. Erit etia3 priuatio īfinitorū gaudioꝝ sed ñ solū erit puatio talis gaudij

sed priuatio perfecta et pura ois gaudij et per ꝯñs nō erit nisi pura tristicia. Unde voluntas est talis nature ꝙ in ea pōt gñari gaudium vel tristicia qꝛ aliqñ hꝫ qđ vult et nō hꝫ quod nō vult et aliqñ nō hꝫ quod vult ⁊ aliqñ habꝫ quod nō vult et aliqñ hꝫ quod sū me hꝫ odio et nō pōt a se expellere. Non eñ maior tristicia ē ꝙ̄ nō habere nec posse habere illud qđ homo semper vult et cōtinue desiderat. Neqꝫ maior est tristicia ꝙ̄ habere semper et ꝯtinue in se ipo illud quod hō nō vult et summe hꝫ odio et nō posse a se expellere si illud sit in sua volūtate. Et qñ aīa post hanc vitā priuabitur omnibus que amabit et nihil habebit quod amet qꝛ nō habebit nec proprium honorē nec laudē et iō priuabitur oī gaudio qđ habebat dum viuebat in mūdo et nullum gaudium bonū nec malū poterit habere et qꝛ erit etiam dei amore priuata qꝛ secū nō portabat amorem dei qꝛ erit totaliter extra amorem dei. etiam nullū gaudiū poterit habere et sic erit priuata omni gaudio tam bono ꝙ̄ malo. Et qa aīa post hanc vitā erit exuta a corpore et a carne. Ideo etiā ipa aīa tota reducetur ad seipam et cognoscet seipam qꝛ erit ꝯñs sibi ipi Ideo cogitabit certe seipam et sciet et intelliget ꝑpter quē facta erat et quot bonū habitura erat ⁊ quantum bonū perdidit et ipa cognoscet ꝙ ipsamet fuit in cā quare priuata est tāto bonoꝝ ꝙ ipa fuit in culpa et ideo sibimet imputabit. ⁊ cognoscet clarissime ꝙ ineternum perdidit et ꝙ nūꝙ̄ habebit et tñ vellet habere et deridera bit ⁊ quāto magis itelliget illđ bonuꝫ quo priuata est tanto magis illud desiderabit. Ecce igitur summa tristicia cognoscere bonuꝫ qđ habitura erat ⁊ quod sibi debebatur scđm suam naturā et neccessario vellet et desideraret illud habere. quia quelibet res neccessario desiderat bonū suuꝫ qñ cognoscit et vltra nō posse habere et scire ineternū se nō posse habere. Cōiūge ista simul et vide qualiter tristicia sequitur exinde. Et qꝛ aīa ñ erit occupata ad cogitanduꝫ nisi circa se ipam. Ideo cōtinue hoc cogitabit et incessanter et nō poterit hoc nō cogitare. et ideo ista cogitacio dabit sibi maximaꝫ tristiciam cōtinuā et eternam. Ulterius etiā qꝛ tunc aīa erit reducta ad se ipam et clare videbit se ipaꝫ ⁊ ideo clarissime videbit suam voluntatem esse inimicā deo eē tortuosam difformā totam peruersā et cōtra naturam suā turpissimaꝫ abbominabilissimā orribilissimā et totā deuiatā. Unde aīa clarissime videbit se totā talem qualis ē Et ideo qꝛ totaliter erit cōtra deū et quicqđ est ꝯriū deo neccessario

eſt turpiſſimū horribiliſſimū et to
taliter deuiatum eo qꝛ deus ē pul
cherrimus ordinatiſſimꝰ etc͡q. et iō
aīa que erit cōtraria deo neccessa
rio erit per oppoſitum. et iō qꝛ ani
ma cognoſcet et videbit ſe eſſe ſic
medio et videbit ſe eſſe talē vt di-
ctum eſt et qꝛ totū hoc erit contra
naturā ſuā ⁊ nō deſiderabit habe
re et tñ habebit. etiā qꝛ neccessa-
rio habebit odioſum malū ſuam
difformitatē ſuā turpitudinē ſuā
ꝯfuſionē ſuam abbominationem
Quomodo eñ non habebit odio
oīa illa in ſe ipſa cū habeat odio ī
alijs rebus. Et ideo ex tali odio
gñabitur ſumma triſticia in aīa. et
qꝛ habebit ſemꝑ odio ſuū malum
et vellet expellere a ſe illud quod
ſūme odio habet. et ſic ipā aīa erit
ſibi ipſi cā ſumme triſticie et talis
triſticia erit ꝯtinua ⁊ eterna quia
aīa erit ſemper pñs ſibi ipī ⁊ ita ex
ipāmet orieť ſibi ſua triſticia ⁊ iō
habebit odioſe ipām ſumme ⁊ vel
let nō eſſe eo qꝛ nō poterit ſuſtine
re nec tollerare ſe ipām ꝑpť horri
bilitatē difformitatem ⁊ turpitudi
nē. qꝛ nulla maior turpitudo nul-
la maior difformitas nulla maior
horribilitas ꝙ ipſiꝰ voluntatis et
aīe nihil magis odibile nihil ma
gis diſpliſſibiľe ꝙ volūtas turpis ⁊
difforis. ⁊ ſic ī ipā aīa erit fōs ori-
go ⁊ radix eterne triſticie. ⁊ oīa iſta
hñt ortū ex amore ſui ipīꝰ ex eo qꝛ
aīa ꝑmo amauit ſuā volūtatē ⁊ oīa
amauit ꝑpter ſuā volūtatē extra
deum cotra deū extra voluntatē
dei ⁊ cōtra dei voluntatē. Et ſic ex
amore tali ſequitur ſūmū odium
ſui ipius et ex ſūmo odio ſumma
triſticia. et loco amoris proprij ge
neratum eſt odiū et ipm odiū eſt
radix et origo triſticie. et ipā aīa
erit tota plena odio qꝛ nihil erit ī
ipſa niſi odiū Sicut eñ amor dei
eſt radix eterni gaudij. ita odium
ſui ipſiꝰ erit radix eterne triſticie
et ex odio ſui ipius ſequitur odiū
gaudij dei qꝛ aīa tūc vellet nō eſſe
et nō poterit nō eſſe. Et ideo nec-
ceſſario habebit odio deū qui de-
dit ei eſſe et qui manutenet ipām
in eſſe. Et iō vellet deū nō eſſe vt
ipāmet nō eſſet. Et qꝛ deꝰ nō pōt
nō eſſe. Ideo erit ſumma triſticia
ex hoc in aīa. Item habebit o-
dio oñem creaturā qꝛ vellet ꝙ ni
hil eſſet nec ipā nec res nature et
hoc non poterit eſſe. Etiam ex
odio ſui ipius ſequitur odiū om
nium que ſunt vt ſicut ꝑus ama-
uit ſe ipām et ꝑpter ſe amauit oīa
alia. Ita poſtea ꝑmo hēbit odio
ſeipſam ⁊ omia alia habebit odio
ꝑpter ſe. ⁊ ſicut ꝑmo nō gaudebit
niſi ꝑpter ſeipām ſcḋm ſeipām ⁊ de
ſeipā extra deū totaliter. Ita po
ſtea oīs triſticia orietur ſibi ſcḋm ſe
ipām ꝑpter ſeipſam ⁊ de ſeipſa. Et
ſicut prius nihil placet ſibi niſi ꝑ
pter ſeipām. Ita oīa ſibi diſplicēt
ꝑpter ſeipām et ipāmet ſibi diſpli

cet sicut sibi ipsi ꝑus complacuit Et sicut prius fuit amica sui ipsius ita postea fit inimica sui ipsius ꝑmo. Et sicut ipa aia ꝑus fecerat se tanꝙ deū cōtra deū dādo sibimet ꝑmo amorē et ꝓpt se et ꝑ ꝑñs fecerat in seipa suum pricipiū suū fundamētū suū caput extra deū ponendo se loco dei et faciendo se ipam eē primo amatam. et iō sicut deus si fuisset res ꝑmo amata esset fōs et origo oīm gaudiorum ipsius aie. Ita per oppositū ipamet sibi ipi fit principiū fōs et origo oīm tristiciarum. Et quia aia tūc nō dormi et nec poterit cessare a cogitatiōe sed semꝑ erit in ꝯtinua cogitatione semp erit in actu sicut ignis et semper ꝯtinue intellectus opabitur et memoria et volūtas et iō tūc aia cogitabit oms suas operationes quas fecit et habebit similitudies oīm suarum aperationū i intellectu et in seipa. Et quia oīa opera sua fuerūt fcta extra deū ꝯtra deū ꝯ natura ꝯtra rōnē et cōtra veritatem Iō fuerūt iordinata turpia difformia horribilia de natura sua odibilissima falcissima cōtra seipam cōtra suā ꝓpriā naturā et ipsa aia neccessario habebit odio oīa illa opera et cognoscet turpitudinem difformitatē horribilitatē ꝯfusionem illorum operū. et quanto magis cognoscet tāto magis hēbit odio et tn̄ erūt sibi ꝑmo i memoria i eternū et nūꝙ delebūtur de memoria sed semꝑ viuēt in memoria. sed tn̄ ipa aia nolet videre ea nec cogitare nec recordari sed sēp vellet obliuisci et n̄ poterit et sic erit ex hoc i aia summa tristitia et ꝯtinue hēbit illō in se quod sūme hēbit odio qō nollet videre et cōtinue recordabitur de illis de quibus nollet. Et sic oms sue cogitationes oēs actus sui oīs memoria oīs cognitio hoīs visio oīs recordatio ome suū velle ome nolle ome desideriū et quicquid in aia est esse erunt sūme a spa et summe amara et sūme ꝯtria ipsi aie et erit i tormētis cōtinius in eterna tristicia et erit pena ipsius aie sine fine eo quia semp viuet semp erit semp durabit et ineternū nunꝙ senciet dulcedinē nec suauitatem quia cōtinue erit in tristicia et odio sed senciet purā amaritudinē et asperitatem cōtra naturā suā que sp appetit dulcedinē suauitatē et delectationē et gaudiū. Et sic possumus cōcludere ꝙ aia dū viuit in mūdo et viuit extra deū et facit sua opera contra deū ipsa semp et continue multiplicat thesaurizat et cōgregat illa bona. Vn̄ oritur sibi postea etna tristicia et ita ipsamet aia facit sibi ipsi suā penā suā tristitiā suum tormētum. quāta aūt pena sit quātus dolor quātum tormentum habere talem tristiciā cōtinuam infra seipam et de se ipsa et de hijs que habet infra se ipsam cum oia sint ꝓpinquissima ipsi aie qa

ipsamet ē sibi ipsi pñtissima et oia opera sua et cogitatiões sue. Nō est intellectus nō est memoria nō est cor hominis qȯ posset hoc cogitare cū ista tota tristicia sit intellectualis et spūalis et ideo exedit sine cōparatione omem tristiciaȝ corporalē et dolorē. Et sic manifestū est et declaratū ꝙ tristicia pura que fineȝ nō hȝ est finalis fructus qui nascitur ex amore proprio sui ipsius et proprie volūtatis et hoc est mors eterna.

Quod ista tristitia futura nūc occultissima possit videri in clara experientia.

Ista aūt tristicia ista pena istud tormētuȝ iste dolor potest maifestari in vera experiētia multis modis et expimētis manifestissimus pmo sic. Nam p experiēciam videm⁹ ꝙ qñ aliquis poterit hr̄e vnū maximū bonuȝ sibi ꝯueniētissimuȝ per qȯ esset ditat⁹ vel exaltatus et per totā vitaȝ suā complet⁹ vt verbigratia papatuȝ cardinalatū vel episcopatum vel aliquod magnū benefitiū vel etiam aliquod regnum vel ducatuȝ vel aliquod officium et maxime in ppria patria. Et si iste talis perdat tale et tātum bonum per culpam suā et ali⁹ habeat et ipsemet sit in causa et non alius. Nonne totiens quotiēs iste cogitaret se perdidisse tantum bonū per suaȝ culpam videndo ꝙ vnus alius esset ibidem esset et tūc maxima tristitia ita ꝙ sola cogitatio daret sibi maximā tristitiam in corde suo secrete ⁊ quanto magis cogitaret magis tristaretur et quāto magis cognosceret illud esse maius bonum magis tristaretur et tamē tota sua tristitia oriret̄ ex hoc ꝙ sua culpa perdidit. Sic igitur iste in se haberet ꝯtinuam causam tristitie. Ad propositum sic erit de aīa quia tunc cogitabit et videbit et cognoscet clarissime se perdidisse per suā culpam propriaȝ infinitū bonum infinitū gaudium et internū nō habebit et tamē alij habent. Nonne ipsam ineternū continue hoc cogitando tristabitur ⁊ quia incessanter hoc cogitabit incessanter tristabitur et talem cognitionem perdere non poterit. Secūdo potest manifestari. ista tristitia ex parte difformitatis et turpitudinis ipsius anime et suorum operum quia quilibet quantuncūꝙ malus sit abhorret et habet odio turpitudinem ⁊ difformitudineȝ in omnibus rebus suis sicue in omnibus que habet ⁊ amat pulchritudinem in eis. Et quanto magis ille res sunt sibi propinque et intranee et magis care magis abhorret et habet odio in eis turpitudinem et difformitatem ⁊ magis amat ī eis pulchritudineȝ

et de ipsa℞ pulcbritudine gaudet vt magis abhorret turpitudinē i domo sua ꝙ in orto et magis i ve stibus ꝙ i domo ꝛ in ꝓpria ꝑsona ꝙ in in aliena etc̄. Ad ꝓpositū sic igr̄ aīa naturaliter amat pulchri⸗ tudinē et abhorret turpitudinem et difformitatē et quāto maior est turpitudo et difformis tanto ma⸗ gis abhorret et q̄nto magis ē i no biliori re et digniori sibi ꝓpinq̄ tā to magis dolet ita ꝙ hō nō possꝫ pati turpitudinē in reb⁹ suis. Ad ꝓpositū cū aīa que est ꝯ̄tria deo sit turpissima difformissīa in ordi⸗ natissima eo q꞉ deus ē pulcherri⸗ m⁹ ordinatissim⁹. Si aīa videat in se ipa tantā esse turpitudinem tantā difformitatē neccessario ab horrebit odio habebit illā nec po terit amare ymo nec patieꝛ quia cōtinue videbit se ipam et ꝯtinue tristabitur et quāto magis vide⸗ bit se ipam tāto magis odio habe bit illā turpitudinē. Et ꝙtū habe bit odium in seipā nemo pōt co⸗ gitare. Si em̄ de⁹ est summe dele ctabilis et sūme amabilis et dat suum gaudiū de natura sua nec⸗ cesse est ꝙ q̄cquid est cōtra deum sit summe tristabile sūme odibile ꝛ tristiciā habeat de natura sua. Er go neccessario ipa aīa que erit' cō tra deū ꝛ ꝯ̄tria deo erit valde trista bilis et odibilis et dabit tristiciā sibimet cū seipaꝫ videbit. Et si oīa facta ꝭm̄ deū ꝭm̄ rōnē ꝭm̄ mēsurā et ꝭm̄ regulā sunt pulcherrima de lectabilia et amabilia de natura sua. Ergo cū ipa aīa portet secū in seipa tamꝙ in vno libro oīa opa turpia difformia que fecit contra rōnē contra ordinē et cōtra deum ē neccesse ꝙ habeat ea odio ꝛ ab horreat nec ea pōtit amare ymo neccesse erit ꝙ sibi displiceāt sine mēsura. Nō tn̄ ei displicebūt quia sunt cōtra deū ſꝫ q꞉ de natura sua sunt odibilia et difforma et q꞉ sūt cōtra naturā ꝓpriam suā et ꝯtra rationē. Et sic cū aīa nō possit cur rere nec ambulare nisi per duas vias scꝫ per viā amoris dei vel ꝑ viā amoris sui ipsi⁹ semꝑ m'tipli cat sibi ꝛ auget cām sue tristicie vl' gaudij. Si ambulet per viā amo ris ꝓprie voluntatis tūc q꞉ ambu lat extra deū et cōtra deuꝫ. Ideo tūc multiplicat ꝛ auget malū suū et totum apparebit sibi dū separa bitur a corpore et a carne. Item tertio pōt manifestari tristicia aīe q꞉ ipsa aīa sentit i corpore suo do lorem infirmitatē vulnera et mala corporis et lesionē et statim quic q̄d est contra corp⁹ et q̄cquid nō cōuenit corpori et om̄e sup̄fluū in corpore vt patet in occulo in dē⸗ tibus ꝛ in oībus mēbris. ita ꝙ nō pōt pati nec substinere talia i cor pore. Igr̄ multo magis q̄n aīa sen ciet i seipa sua vulnera suaꝫ infir mitatem suū malum et q̄cquid in ea fuerit superfluum et cōtra na⸗

turām suā dolebit et tristabit̄ et h̄
sine cōparatione. Ampli⁹ de quā
to malum erit sibi ꝓpinqui⁹ de tā
to dolor et tristicia erit maior. ꝗ cū
aīa portet secū suum totū malū
dū separabitur a corpore necesse
erit ꝙ sentiat illud in eternū et do
leat. Vñ tunc aīa vulneratur et le
ditur qñ volūtas inclinatur volū
tarie per cōsensum cōtra deū ꝯtra
rōnem contra ordinē rez contra
naturā et contra seipam et talis
īclinatio est suū malū suū vulnus
sua lesio sua turpitudo sua diffor
mitas sua obliquitas sua maligni
tas su⁹ casus sua puersitas iniu-
sticia iordinatio obꝓbriū suuz vi
tuperiū suum vicium ⁊ sua deuia
tio. Et iō tot quot hz inclinatōes
tales et tociēs quociēs inclinatur
cōtra deū et vulnera facit inseip-
sa. Et iō qñ aīa sepabitur a carne
sic vulnerata sic inclinata ꝯtra de
um cōtra rōnē ꝯtra se ipam fit tor
tuosa fit turpis fit difformis fit ꝺ
uiata fit iordinata necessario sen
ciet sua vulnera ⁊ tristabit̄ necessa
rio et maxime qꝛ in eternū rema-
nebit talis qꝛ ista vulnera semper
remanebūt in volūtate. et ipa aīa
tūc cognoscet ꝑ intellectum suum
ꝙ totū hoc ē ꝯtra rōnē ⁊ cōtra ve
ritatē et cognoscet ꝙ totū opposi
tum deberet esse et iō tristabitur i
eternum et quāto magis cogno-
scet magis tristabit̄. et maxime tri
stabit̄ qñ cognoscet ꝙ ipamet vo
luntarie ꝑ seipam sua libertāte nl'
lo cogente seipam talez fecit. Sic
igitur declarata est ipsa tristicia
futura nūc occultissima et eterna
per rōnes et exēpla sensibilia quā
aīa patietur sine fine in se ipa per
seipam et a seipa quā tristitiā ipa
met fecit ⁊ causauit radicauit plā
tauit et fūdauit in seipsa dū erat
cōiuncta cū ꝓpria carne.

Quod nō solū patiet̄ aīa eťnā
tristitiam a se ipa intrinsece⁹ sed
etiā a pena sibi debita a deo iflicta
ꝑ vindictā et iusticiā exterius.

Et qm̄ aīa que ꝓmo amauit
suā ꝓpriā volūtatē fecit ma
ximā iniuriā maximā offensā ma
ximū vituperiū maximū dedecus
deo creatori suo qm̄ de⁹ dz eē res
primo amata solū et ei soli debet̄
ꝓrogatiua ꝓmitatꝭ vt dictū ē ⁊ ipa
aīa remouit deo istā digitatē istā
ꝓrogatiuā et dedit sibi ipi et sue
volūtati iniustissime cui nullomō
debebat̄ et sic dupliciter fecit cōt̄
deū scꝫ inquātū dās et recipiēs ꝓ
mitatē amoris et per ꝯñs fuit ibi
maxim⁹ cōtēpt⁹ sui creatoris q̄ so
lus est dign⁹ ꝓmo amari et deus
creator ē vilissime cōtēpt⁹ ⁊ ꝑ ꝯñs
iniuriat⁹ ⁊ offens⁹ sine mēsura ab
ipsa aīa ⁊ maxime qꝛ ipa se posuit
loco dei ⁊ ꝑ ꝯñs fecit se ipaz deū
ꝗtū in ea fuit et oīa q̄ ei debebāt̄
de iure sibimet tribuit et ab alijs
tribui voluit et a deo remouit ꝗtū

in ea fuit. ꝓulegiū etiā ꝓprie vo-
lutatis qd soli deo debetur singu
larissime et etiam honorez laudē
et gloriaz que soli deo ṗmo debe
batur ab eo abstulit et sibimet de
dit quia etiam semper q̄ sunt pro
pium et singularez honorē et ꝓpri
am laudem ⁊ nō dei. Et voluit ꝙ
illi qui debebant dare deo laudē
et gl'am et honorem darent sibi ⁊
laborarent ꝓ laude ⁊ honore suo
et nō dei. Et sic ipsa aīa in hoc fe
cit se ipsaz inimicā capitalem deo
et ꝯtempsit iniuriauit et offendit
in infinitū deū creatorem suū vo-
lendo suā laudez ꝓpriam et lau-
dez dei destruendo ⁊ nō solū hoc
sꝫ ipa aia hūit gaudiū et delecta-
ta e in honore ꝓprio i laude et i il
lis q̄ sūt cōtra deū et hoc ē maior
offēsa maior iiuria hr̄e gaudiū le
ticiā delectationē ꝯtra deū habe
re placitū complacentiaz contra
deū et ꝯplacere sibi ꝯtra deū. Et
nō solū hoc sꝫ ipsa aīa que primo
amauit suā ꝓpriaz volūtatēz ꝯmi
sit ꝯtra deū creatorez suū sūmam
ingr̄titudinez quia non cognouit
sūma beneficia ⁊ inumerabilia re
cepta q̄ sibi deꝰ contulit icessan-
ter gr̄tis ex sola sua bonitate sine
meritis ꝓpter que ipsa aīa erat ꝑ-
petuo obligata totaliter deo ad
ipm amādūz ṗmo totaliter et su-
pra oīa ad ei ſuiendū et tn̄ illa nl'
lomō ſuiuit deo nec amauit deū
nec soluit sibi debituz obligatōis
sed ſuiūt sibi ipi amauit solū seip
sam ꝯtempnēdo deū et suū amo-
rem. Et tn̄ nō obstātibꝰ istis deū
offendēdo iniuriādo et sūmā ingr̄
titudinē cōmittēdo ipsa aīa ad se
ꝟsa est cōtinue recipiēdo bn̄ficia
creatoris sui et seruicia ab oībus
creaturis eius augmētando igra
titudinē. Quia g̊ aīa contempsit ⁊
iniuriauit ⁊ offendit oīpotentē de
um et cōtempsit ⁊ iniuriauit sum
me bonum sume benignuz sūme
largū et cōtra ipꝫ igtitudinē fecit
īfinitā. Qꝛ ipa exn̄s etiā creatura
sua ⁊ opꝰ suū iuriauit suū opifice
re ⁊ habuit volūtatē ꝯtra ipꝫ crea
torem suū et ipm ipugnit totis vi
ribus toto corde ⁊ posuit se supra
suum creatorē et erexit se in deuz
creatorem suū et inferiꝰ ipm po-
suit et ꝓ nihillo valde reputauit ⁊
ꝙtum in ea fuit adnihillauit ⁊ oīa
ꝓpter seipam amauit et oīa ad su
am voluntatē tanꝙ ad finem vlti
muz ordinauit et tanꝙ ad deū qꝛ
deum et oēs creaturas ꝙtū po-
tuit ad seipam ordinauit contra
dei voluntatē et etiā qꝛ ipsa aīa q̄
portabat ymaginē pulcherrimaz
sui creatoris et nobilissimā deffor
mauit denigrauit fedauit eā ⁊ fe
cit turpissimā sūme difformē sum
me horribilem in iniuriā et cōtēp
tum sui creatoris neccesse ē ꝙ de
ipsa fiat sūma iusticia sūma vindi
cta. Et qꝛ creaturam contempne-
re suum creatorē est sūma iniuria

et cōmittere igratitudinē est sum ma offensa ⁊ sūma nequitia co qꝛ tanta est iniuria et offensa ꝙtus est ille qui est offensus ⁊ tanta est ingratitudo quanta sūt beneficia ac cepta et quanta est largitas et li- bertas tribuentis. et idcirco ipsa aīa lucrata est infinitā penaꝫ ine ternū quotiens mutiplicauit cō temptū dei iniuriā et offensā. Si enī ordinatū est ꝙ qui committit crimen cōtra regiam magestatem corporaleꝫ capite trūcato pugni- tur que pugnitio dꝫ esse aīe ꝯtem pnētis deū oīpotentem ⁊ summā magestatem et qs poterit cogita re pugnitionē sibi debitā. Et quia aīa dum separatur a carne iīmica est capitalis contra deuꝫ et cōtra suā oīpotentiam et iustitiam ideo neccesse est ꝙ ira dei et vindicta ⁊ indignatio veniat supra ipsam tā ꝙ supra suam inimicam formatā et ꝙ dei iustitia eternalitꝰ veniat ⁊ excerceat suaꝫ vindictā cōtra eā. Unde quia contemptus iiuria et offensa facta sūt contra deum qui est iustitia ideo neccesse erit ꝙ ip samet iustitia irrita ⁊ cōtempta et offensa vindicet suum cōtemptū suam iniuriam suam offensam. et quia omīps poterit ⁊ quia summe sapiens sciet vbiqꝫ facere suā vin dictam. Sic ergo contemptꝰ dei et gaudium seu delectatio contra deum et inordinata amicitia ip- sius anime que omia neccessario sūt ꝯiūcta cū amore ꝓprīe volūta tis concludūt de neccessitate pe- nā et pugnitionē īfligēduꝫ aīe ex teriꝰ per vindictam iustitie. quia aīa nō pōt amare pmo suā ꝓpriā volūtateꝫ nec deuiare se nec face re malū nisi cōtēpnēdo i iuriādo offēdendo deū et gaudēdo et de- lectādo ꝯtra ipꝫ et faciādo se iīmi cā ipiꝰ cōtra ipm īfinitaꝫ igratitu dinē cōmictēdo. Ideo vltra malū et tristitiaꝫ perpetuā quā ipamet fecit sibi ipsi iꝙtuꝫ cadit ꝑseipaꝫ incurrit aliā penaꝫ aliam tristitiā ꝑ iustitiā qꝛ incurrit idignatōem dei ⁊ irā ꝑpetuaꝫ eiꝰ et iumā iimi titiā ꝓpter ꝯtēptuꝫ et iniuriaꝫ.

De loco et instrumēto pugni- tōis ꝑpetue. Et oñditur ꝙ locꝰ ō bꝫ esse infimꝰ oīm in quo debent ꝓici feces totius mūdi ⁊ ꝙ ignis eterniꝰ vrens et nō se ꝯsumēs nec lucens erit instrumentum ad cru tiandū eternaliter animam.

Et quia neccesse est ꝙ pu- gnitio ipsius aīe fiat in ali- quo loco et ꝑ aliqđ instrumētum. Iō opꝫ inquirere inquo loco aīa eternalitꝰ collocetꝰ ⁊ pugniatꝰ et ꝑ qđ instruētū fiet vindicta pugnitī onis etne. Et qꝛ causa et origo pu gnitōis ꝑ vindictā iustitie est ipe contēptꝰ dei et gaudiū seu delec- tatio cōtra deū Iō neccesse erit vt pugnitō correspōdeat ipi ꝯtēptui dei et gaudio seu delectatōi. et iō

neccesse erit ꝙ q᷑ aia ꝯtempsit de
um ꝙ ipa sũme cõtempnat᷑ et q̇a
cõtempsit creatorẽ oim creatura⸗
rum neccesse erit ꝙ ipsa aia ab oi
bus cõtempnat᷑ et iõ neccesse ẽ ꝙ
ꝓiciatur in locũ infinitũ ⁊ maxie
longincũ a celo et hoc erit in me⸗
dium terre in quo dꝫ esse inferm⁹
ꝓfundissim⁹. et vt cõpletissime cõ
tempnatur neccesse erit ꝙ feces
oim rex̧ tp̄ralium et corporalium
ibidẽ ꝓiciãtur in quib⁹ ipa aia to
taliter infigat᷑ vt ipsa que ẽ spũal᷑
in ipsis fecibus rex̧ corporalium
imergatur cõtra suã voluntatẽ et
appetitum naturalẽ et sic ab infi
ma materia patiatur ⁊ iõ neccesse
erit ꝙ oms̄ creature a suis fecib⁹
purgent᷑ et oms̄ feces in dicto lo⸗
co ponantur. Et q᷑ delectatio dꝫ
pugniri per suũ cõtrarium scꝫ per
tristitiã et afflictionẽ ⁊ q᷑ ignis su
per oms̄ creaturas ẽ valde afflic⸗
tiuus et iõ neccesse erit ꝙ ipa ma
ligna delectatio per ignẽ pugnia
tur corporalẽ qui cõburet et non
cõsumet se nec interimet et incter
nuꝫ nõ extinguetur nec morietur
nec crescꝫ nec dĩnuetur vt scꝫ ipsa
aia sit aligata inseparent᷑ cõtra su
am voluntatẽ in igne corporali.
Sicut em̄ aia ꝙuis sit spũalis po
tuit delectari et cõplacere in reb⁹
cõplacẽtibus corporalib⁹ inordi
nate et cõtra deũ et rõnem. ita po
terit cõtristari et pugniri et affligi
in eis per iusticiã et ita ipsa dñа
iusticia poterit facere talẽ ignẽ ei
ꝑpetuuꝫ in quo poterit ipaꝫ aiaꝫ
eternaliter pugnire. Uñ sicut aia
potuit alligari corpori per dei vo
luntatẽ ⁊ ordinationẽ vt hõ fieret
ita poterit alligari igni corporali i
separabiliter ad suã iusticiam ex⸗
cercendã nõ vt aia influat vitam
igni corporali ſꝫ vt suscipiat penã
in eo. Sicut em̄ de⁹ potuit cõiun
gere aiam corpori ⁊ inclinationẽ
et appetituꝫ dare sibi vt amaret
corpus ⁊ appeteret illud naturali
ter et inclinaret᷑ ad illud et sẽtiret
in illlo ꝑfectionẽ nature. Ita pote
rit ipe alligare corporali igni ⁊ da
re sibi inclinationẽ et appetitum
cõtra illuꝫ et habere odio et imit
tere timorẽ et horrorẽ vt sit alliga
ta cũ eo cõtra suã voluntatẽ et vt
senciat ipsum ignẽ ad cõplemẽtũ
iniusticie sue. Cũ g̊ ipsa aia sit pu⸗
gnienda per iusticiã exteri⁹ et af
fligenda et hoc debeat fieri ꝑ na
turam corporalẽ inferiorẽ. et cum
nulla res corporalis sit tm̄ acuta
tm̄ afflictiua sicut ignis cõueniẽ⸗
entissimũ erit ꝙ aia pugniat᷑ eter
naliter in ipso igne qui cõcremet
vrat et nõ cõsumat nec interimat
nec luceat qm̄ ei ois pugnitio ois
pena fit rõe tristitie et vbi nulla ẽ
tristitia nulla est pena et ois tristi
tia nihil aliud est ꝙ̃ facere contra
voluntatẽ et ideo neccesse erit ꝙ
pugnitio fiat ꝑ illa ꝑ que fiet ma⸗
ior tristitia et per illũ moduꝫ per

quem maioꝛ poterit fieri tristitia et iō necesse erit ꝙ fiat per illa q̄ magis erunt cōtra voluntatē ipsi us aie et iō necessario opoꝛtet ꝙ ipse ignis etern⁹ sit affligēs cōcre mans et vrens nō ꝯsumēs et nul lomodo lucēs et sic maioꝛem in⸗ fert tristitiā ⁊ fit magis contra vo luntatem suam.

Ut maioꝛ fiat declaratio hic ponitur fundamētum quare pōt homo pugniri et debet pugniri ⁊ qualiter debeat pugniri.

Ut aūt tota cognitio pugniē di facilius videat᷑. tria sūt fū damēta vidēda in quib⁹ consistit tota certitudo pugnitionis. Pri⸗ mum fūdamētū est scire quare hō pōt pugniri nisi qꝛ hꝫ voluntatē vnde nulla res pōt pugniri nisi habeat voluntatē. Un̄ aliqua res pōt pugiri qꝛ pōt fieri aliq̄d ꝯtra suā voluntatē. Si aūt nihil possit fieri cōtra voluntatē alicui⁹ tunc nō potest pugniri. Et qꝛ hō habꝫ voluntatē et potest fieri aliq̄d con tra suā voluntatē. ideo hō pōt pu gniri. Exinde sequitur ꝙ possit pati tristitiā qꝛ potest aliquid fie⸗ ri contra suā voluntatē. Et q̄a voluntas hoīs est immoꝛtalis ⁊ ꝑ petua. ideo potest pugniri perpe tuo et potest pati perpetuam tri⸗ stitiaꝫ qꝛ perpetuo potest aliquid contra suā voluntatē fieri. Et exinde sequitur ꝙ deus nō potest pugniri nec pati tristitiā qꝛ nihil potest fieri contra eius voluntatē quia ipso volente vel permitente oīa fiunt. et etiaꝫ qꝛ deus semper vult honoꝛē suum et bonuꝫ. ideo oīa reducit ad suum honoꝛē ⁊ bo num. et nullus pōt facere contra istam voluntatē quin semꝑ imple atur. Sic igit᷑ habem⁹ funda⸗ mētum quare aīa potest pugniri ⁊ tristitiam pati. Et exinde sequi tur ꝙ quanto voluntas est maioꝛ et foꝛtioꝛ et altioꝛ tanto apta ē vt maioꝛem possit recipere pugnitio nem et maioꝛē tristiciā intensiue ⁊ extensiue. Ideo si voluntas es⸗ set infinita et aliquid fieri posset contra voluntatē ipsam talis vo⸗ luntas posset pati infinitam tristi tiam. Secundū aūt fundamē tum pugnitionis ⁊ quare debeat homo ⁊ est dignus pugniri radix et fundamentum est quia potest facere contra dei voluntatem. et quia facit contra dei voluntatem Unde nunq̄ꝫ deberet pugniri nisi faceret contra dei voluntatem. quoniaꝫ enim quādo homo facit contra dei voluntatem quantum in eo est facit deo infinitum tristi tiam quia voluntas dei est infini ta. Et ideo est iustum ꝙ deus faciat contra hominis voluntatē

Similiter et homo dignus est recipere infinitam tristitiam non insimul et intensiue. Ideo sal⸗ tim duratōne potest recipere infi

nitam tristitiã. et etiam q̃a homo fecit cõtra dei voluntatẽ ꝑpetuo eo qꝫ semꝑ mãsit in eadem volun tate et in eodẽ ꝓposito cõtra dei voluntatẽ. Ideo cõueniens est vt de⁹ perpetuo faciat contra hoĩs voluntatem. Et exinde seq̃tur ꝙ q̃ magis facit contra dei voluntatẽ magis dꝫ pugniri ⁊ magis dꝫ pa ti tristitiam et magis de⁹ dꝫ face re cõtra ei⁹ voluntatẽ. Tertiũ fũ damẽtuꝫ sequitur scꝫ qualiter hõ debeat pugniri. Vñ qꝫ voluntas nõ pugnitur nisi qꝫ patit̃ tristitiã Ideo pugnire aĩam est dare sibi tristitiam. Ideo predicta ars pu gniendi sumet̃ ab ipa tristitia scꝫ scire admistrare ea que dãt tristiti am et que maiorẽ dabunt tristitiã et ideo perfectissime pugnire est completissime admistrare illa que cõpletissime dabũt tristitiã. Quã uis auteꝫ oĩa que fiunt ꝯtra volũ tatem dent tristitiã alicui ẜm ma gis et min⁹ ẜm ꝙ magis et min⁹ sunt cõtra voluntatem. Et qꝫ ipsa voluntas mala et inordinata pri mo appetit honorem et laudẽ et vult excellentiã. Ideo de⁹ dꝫ da re sibi ꝯ̃rium scꝫ vituperium cõfu sionem cõtemptũ opꝑbrium ⁊ de decus et hoc in ꝑpetuũ et maxie contra voluntatẽ et per ꝯñs ma gnã dat tristitiã. Et ideo cũ aĩa que est spũalis et excellentis na ture sit ligata cũ re corporali et in fima et paciat̃ ab ipa cõtinue qđ est cõtra honorẽ ipius aĩe. Ideo ẽ maxia pena ei vt ꝙ sit ligata cuꝫ igne corporali et adhuc magis ẽ ligata contra sui voluntatẽ qua re ipsa volũtas contra naturã su am cremat et vrit in igne et ẽ ma gis pena q̃̃ si corp⁹ cõburetur. et qꝫ etiam aĩa mala voluit dele ctationes corporales et voluit đ lectari corporaliter. Ideo dat̃ sibi corporalis dolor et afflitio in re corporali vt in igne et hoc est sibi dare magnã tristitiã. Et sic habe mus tria fundamẽta in quib⁹ cõ sistit noticia retributiõis scꝫ qua re hõ põt remunerari qꝫ hꝫ volun tatem et qꝫ põt aliquid facere ad suã voluntatẽ. Et exinde põt hõ habere gaudiũ. Ideo ea que non hñt voluntatẽ nõ sunt apta vt pos sint remunerari qꝫ nõ hñt in quo Sed cã quare hõ dꝫ remunerari est qꝫ facit scđm dei voluntatẽ q̃a tunc q̃̃tum in eo ẽ dat ⁊ facit deo infinitũ gaudiũ. Ideo dign⁹ ẽ ꝙ de⁹ det ei infinitũ gaudium saltiꝫ duratione qꝫ intensiue nõ põt ha bere infinitum gaudiũ. et etiã q̃a ꝑpetuo fecit scđm dei volũtatẽ q̃̃ tũ i eo ẽ dign⁹ ẽ igr̃ vt de⁹ ꝑpetuo faciat ad sui voluntatẽ ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ habeat ꝑpetuũ gaudiũ ⁊ leticiã Sed qualit̃ hõ debeat remunera ri fũdamentũ capiet̃ a gaudio ⁊ le ticia. qꝫ remunerare homicꝫ ẽ fa cere ad suã voluntatẽ et hoc ẽ da re gaudium. Et sic remuneratio ñ

est aliud q̄ dare gaudiū. et cōple
tissime remunerare est dare illa q̄
gaudiū dant. Et q2 illa que sunt
magis ꝓpinqua volūtati et ma-
gis sūt ſm naturā voluntat' ma-
gis dant gaudiū. Ideo est ordo i
dando gaudiū. Et cū voluntas q̄
primo amat deū nō velit nisi amo
rem bonū. ꝓmo ꝛ pricipaliter qui
amor bon⁹ scōm naturā est bñ or
dinatē. Ideo neccesse est q̄ detur
amor ei et augmētetur ei⁹ amor ꝛ
cōpleatur et pficiat. Et iō de⁹ cō-
plebit ipi voluntati ipm amorē et
q2 hoc vl't ipa voluntas ordinata
cōpletissime scilicet amare deum
Et tunc dabit ei plenū gaudiū. et
deinde cōplebit in clara visione ꝛ
pfecta fruitione q2 hoc vl't volun-
tas et de⁹ faciet ad ei⁹ totale vel
le postq̄ aīa fecerit scōm dei volū
tatem.

Hic ondit q̄ sit voluntas dei

Ed que sit volūtas dei hoc
manifestāt nobis creature ꝛ
ordo creaturaꝝ q2 q̄cquid signifi
cant nobis creature et dicūt nob
totū est scōm voluntatē dei ꝛ hoc
vult de⁹ hoc dicit de⁹ q2 qđ oīs
creature dicūt nobis totū ē scōm
voluntatē dei. q2 oīs creature sūt
scōm voluntatē dei ordinate. Et
ideo q̄ creature dicāt vel signifi-
cent nobis aliquid hoc est ſm suā
voluntatē q2 nihil est in creaturis
ordinatum cōtra dei voluntatem

Et q2 q̄cquid cōclusum est in hoc
libro totū extractum est a creatu-
ris et ab ordine et comparatione
creaturaꝝ. Ideo quicq̄d cōclusū
est in hoc libro totū est scōm volū
tatem dei. ḡ qui facit cōtra illa q̄
scripta sunt in hoc libro facit con
tra dei voluntatē et qui facit ea q̄
scripta sunt hic facit ſm dei volū-
tatem

Quod et ipa tristitia oñditur
q̄ aīa q̄ erit eternalit' pugnieda re
cuperabit corp⁹ suū ꝓpriū in illo
statu in quo erit magis tristabilis
et odibilis et cōtra aīe volūtatem

T q2 tota pugnitio aie ē tri-
stitia et nihil pugnit eā nisi
q2 dat ei tristitiaꝫ et nisi sit contra
volūtatē ei⁹. ꝛ iō neccesse ē q̄ aīa
recuperet suū corp⁹ ꝯtra ei⁹ volū
tatem et in illa forma et in illo sta
tu quo magis erit cōtra ei⁹ volū-
tatem. Et ꝑ ꝯñs in quo maiorē in
ferat tristitiā vt sicut vsa ē suo cor
pore ꝓprio et fecit in corpore con
tra dei volūtate ita hēant corpus
cōtra suā voluntatē. Et sicut hō fe
cit cōtra dei voluntatē. ita de⁹ fa
ciat cōtra hois volūtatē. Et sic q̄
hō pugniat' ꝛ ñ tm̄ aīa q̄ ē ps hois
Et q2 magis erit cōtra voluntatē
aie corp⁹ si sit passibile q̄ ipassibi
le. iō recuperabit ipꝫ passibl'e. Et
etiā q2 magis erit cōtra aie volun
tatem si sit passibile et tñ immorta
le q̄ si esse mortale. Ideo recu-
perabit ipsum immortale.

Et quia magis erit contra volū=tatem si sit tenebrosū꜄ ꝙ si essꝫ lucidū. Ideo recuperabit ipsū tenebrosū꜄. Quia etiā magis erit ꝯtra eius volūtateꝫ si sit ponderosissi=mū ꝙ si sit leue ideo recuperabit ipm ponderosissimū. Et vt omia ꝯcludātur erit tale quale magis erit contra volūtateꝫ ⁊ magis displicebit aīe. Recuperabit ergo ipm passibile imortale tenebrosum pōderosissimū grauissimuꝫ obscurissimū et difformissimū. Et oīa ista concludūt ex parte tristitie.

De magnitudine et multipli=catione tristitie post hanc vitā.

Quoniam anima que primo amat suam ꝓpriam volun=tatem et per consequēs suuꝫ proprīū honorem et suam propriam laudē et fecit contra dei voluntatem et destruxit quātum in ea fuit et anihilauit deum et suum honorem et sic fecit se inimicam dei. Sequitur ꝙ etiā in hoc contem=psit eius creaturas et omnes eas iniuriauit et īimicam oīm earum se constituit postꝙ creatori omiꝫ inimica semper fuit et ab ipsa est omnibus creaturis et eis maxi=maꝫ iniuriam fecit qꝛ eas ad ho=norem dei factas supra deū amauit et in iniuriam dei conuertit. Et ideo neccesse est ꝙ oīs creatura vindicet iniuriam sui creatoris et ꝓpriam contra ipsam aiam que tota fuit dedita iniurie crea=toris oīm cum ipsa esset creatura Et ideo neccesse erit ꝙ oīs crea=tura sit contra voluntatem ipsius aīe ad tristiciā eiꝰ vt nullū gaudium nullā letitiam nullaꝫ cōsolationeꝫ recipiat ab aliqua creatura sꝫ solū tristitiā nec a seipsa qꝛ creatura est. Et sic creator ipse ⁊ omis creatura et ipamet aīa et sua propria natura quā iniuriat et offendit et cōtempsit omnia erunt contra aīam et in tristiciam eius ani=me. Sꝫ etiā mala que fecit et difformitas et turpitudo erūt cōtra aīaꝫ ad tristitiā eius. Et sic omne bonū et omne malū ⁊ ꝗcquid est erit in tristitiā aīe. Et ab omnibꝰ debꝫ pati vt nec ī bono nec ī ma=lo consoletur nec gaudeat nec le=tetur nec etiā in malis aliorū consoletur nec solamen sit ei in malis aliorū. Sed omnia sint in augmētum sue tristitie et sic in omnibus tristetur et in nullo consoletur ī eternum et sit et ipse creator ⁊ omnis creatura et omne maluꝫ tam culpe ꝙ pene et gaudium aliorꝫ et malū alioꝝ omnia sint in tristitiā anime que primo amauit suam ꝓpriam voluntateꝫ ⁊ seipsam ꝙ deum. Sic per oppositū et ipse cre=ator et omnis creatura et oīe bonum et omne maluꝫ tam culpe ꝙ pene et gaudium aliorum et ma=lum aliorꝫ oīa erunt in gaudium aīe que primo amauit deuꝫ ⁊ nihil poterit ei dare tristitiam.

Et sic apparet magnitudo ⁊ multitudo ipsius tristicie et etiam longitudo et duratio que generabit in anima ex amore proprio ⁊ prauato Et sic tradita est vera ⁊ infalibilis certitudo de duob⁹ finalib⁹ fructibus qui sequuntur de duobus primis amoribus.

Quod ex istis duobus amoribus infalibiliter cōcluditur duas esse ciuitates perpetuas omibus modis ꝯtrarias et inimicas.

Jcut aūt purissimū gaudiu ⁊ purissīa tristicia totalit̄ adinuicem sepantur et elongant̄ Jta opʒ ēe duas ciuitates et duo habitacula et duo loca que adinuicem separentur et elongent̄ totaliter tanta elongacione ⁊ tanta distancia ꝙ nō possit esse maior. Quaꝝ ciuitatum vna sit gaudij alia sit ciuitas tristicie. Una sit amoris alia odij. Una vite etrne alia mortis eterne vna ad pmiādū alia ad pugniendum et vindictandū. Una in qua recipiātur amici alia in qua recipiātur iimici dei vna bonorū alia malorū. Una in qua sit purus amor ⁊ alia in qua sit puꝝ odium. Una īqua sit palacinm dei et alia inqua sint carceres et tormēta. Una inqua sit puꝝ bonū. Alia inqua sit purū malū. Una īqua sit pura pax alia inqua sit pura discordia. Una ordinatissima alia in ordinatissima Una inqua sit omne bonum alia inqua sit omne malū. Una altissima alia ꝓfundissima. Una clarissima inqua sit pura lux. Alia iqua sit obscuritas ⁊ tenebra. Et vt omnia ꝯcludātur in vno verbo i vna erit bonū quod nō potest cogitari. in alia erit malum quod etiam cogitari nō potest. Et istas duas ciuitates neccesse est ēe et nō plures Cū enī ñ sint nisi duo amores et neccessario opʒ ꝙ homies vel habeāt vnū vel aliū. Et isti duo amores sunt inimici capitales et adinuicem se destruūt. Et per ꝯsequēs etiā ipi homines p istos duos amores sīt inuicē inimici inter se. Jdeo cum inimici nō debeant simul habitare neccesse est ꝙ sint due ciuitates distincte ⁊ separate ⁊ oposite ⁊ nō plēs. Uñ videmus per experiēciaʒ ꝙ oēs res vnius nature vni⁹ iclinatōis tendūt ad vnū locū ⁊ collocant̄ in vno loco et ꝯgregant̄ adinuicem et separātur ab alijs. Ergo cū oīs hoīes qui primo amauerūt seipsos sint vni⁹ inclinanationis et vni⁹ nature et racōis omnes debent situari in simul et ꝯgregari et in vno loco poni quia faciunt vnum corpus. Et cū omnes homines qui primo amauerūt deum sint etiaʒ vnius inclinationis et vnius nature et rationis. Jdeo etiam debent in simul congregari et ab alijs separari et per se collocari Et cū nō sint nisi due inclinatio-

tes hominū et nō plures nō dn̄t esse nisi due ciuitates hominum Et quia locus et habitatio debet dari cuilibz rei secundū suaz naturam. Ideo neccesse est ꝙ iste due ciuitates seu habitotiones sint ordinate ⁊ situate scd̄m ꝙ conuenit nature hominuz habitātium. Et ideo quia illi qui primo amauerūt se ipsos sūt inimici dei capitales quia quilz fecit se deum ⁊ per ꝯsequēs sūt inimici omnis creature. Ideo neccesse est ꝙ ponantur in loco remotissimo adeo scd̄z naturam et dignitatem q̄tum fieri poterit. et hoc in mediū terre ⁊ i loco remotissimo ab oī creatura ⁊ nobilitate oīs creature. Et etiam neccesse est ꝙ qui p̄mo amauerūt deum q: sūt amici ponātur in loco ꝓpinquissimo deo scd̄m naturam et dignitatē. et hoc est celum Ergo vna ciuitas est in celo ⁊ alia in medio terre. Item illi qui p̄mo amanerunt suā ꝓpriam voluntatem sunt extra deuz extra om̄em creaturā. Ideo fecerūt se nō creaturas et fecerunt se ipas mibi. ⁊ a deo elongauerūt se totaliter. ḡ debent colliocari extra eoꝝ naturaz Et per ꝯn̄s debent poni scd̄m debitū ordinē infra omīs creaturas prope mibi ⁊ talis locus est medium terre q: terra est ꝓpe mibi.

Sed homines qui primo amauerunt deū q: facti sunt dij ꝑ amorē et sunt intra deum debēt poni super om̄s creaturas localiter et id supra celuz. Et sequit̄ ꝙ primi debent poni infra om̄ez locū et scd̄i supra om̄ez locū. Item hoīes qui primo amauerūt se ipos hn̄t ciuitatez strictissimā. Sed hoīes qui primo amauerūt deum hn̄t āplissimā ciuitatē. Ergo p̄mi debēt habere locū stritissimū. et hoc ē medium terre. Et scd̄i debēt hr̄e locum amplissimū et hoc est sup̄ celum. Preterea nihil leui⁹ ē q̄ amor dei et nihil graui⁹ q̄ amor sui ipsius et nihil pōderosi⁹. ḡ cū loc⁹ debeat dari cuilz scd̄m ꝓpriā naturam sequitur ꝙ illi debēt ascēdere ad supremū locū ⁊ supra om̄em locū et alij debēt descēdere in ꝓfundissimū locuz. quare sequitur ꝙ duo amores arguūt duas ciuitates d̄ neccessitate quaꝝ vna ē in profūdissimo loco et alia in altissimo. Quaꝝ vna est exiliū et alia est patria. Et hoc summe cōgruit ymo neccessarium est oī regi quare magis deo qui est sup om̄s reges q̄ est summ⁹ iudex sūme iust⁹ sūme patiēs sūme sapiēs ⁊ sūme potēs Et ideo sicut fecit hoīes qui pn̄t tendere per duas vias oppositas et pn̄t fieri amici sui vel inimici sui. Et pn̄t esse digni premiari vel pugniri eternaliter Ita necesse fuit ꝙ ordinauerit a pricipio duo loca spūalia ⁊ duo habitacula iuxta naturā cuiusl3. Aliter vniuersū nō fuisset cōpletum q: exigit to-

tum vniuersum vt nihil remane-
at inordinatū et maxime in hoie
propter quē facta sunt oia etc.

Sequitur de odio et ōnditur
ꝙ obligatio homis ostendit se ad
odium sicut ad amorem et ꝙ ea-
dem est scia de odio et de amore.

Voniā aūt tractatum ē cū
dei auxilio de obligatione
amoris et de ipo amore. Et quia
odium ꝯrium est amori. Ideo
tractatum est de odio sicut de
amore Et q₂ eadem est sciencia de
amore ⁊ de odio. Ideo oia q̄ tra-
dicta et ꝓbata sūt de amore pñt ꝓ
bari de odio suomō. Vñ sicut vo-
luntas habet amorem. Ita hab₃
odium. et sicut pōt amare. Ita po
test odire. ita ꝙ in voluntate est
amor ⁊ odium. Sed amor est pri
mo et odium scdō. Amor est prin
cipalis quod est in voluntate et
odium est secundarium. Et semꝑ
ad amorem sequitur odium Et
quia iam probata est obligatō de
amore sc₃ ꝙ homo obligatur ad
amandum deū primo ex toto cor
de ex tota voluntate. ex tota sua
potestate et q̄tum poterit et me-
liori modo quo poterit et conti-
nue indesignanter fortiter et sic d̄
alijs conditionibus. Et ideo
exinde neccessario concluditur ꝙ
etia₃ homo obligatur de iure na
ture ad odiendum quicquid est
vel potest esse contra deum qui ic-
quid inimicatur et contrariatur
deo et hoc primo ex toto corde ex
tota voluntate q̄tum potest ⁊ me
liori modo quo potest cōtinue in
desinanter et fortiter. Ita ꝙ eadē
est obligatio de odio sicut d̄ amo
re Et q₂ nulla creatura inquantū
est creatura est contra deū. Ideo
homo nō debet habere odio ali-
quam creaturam s₃ sicut homo ꝑ
mo debet amare deū. Ita primo
debet odire illud quod primo est
contra deum. et istud quod ꝑmo
inimicatur deo et primo est rebel-
le deo propria voluntas et propꝰ-
us amor et priuatus vt iam pro-
batum est nō inq̄tum voluntas
nec inq̄tum amor sed inq̄tum ꝓ-
pria voluntas et inq̄tum primus
amor. Et ideo sequitur ꝙ omis
homo primo principaliter et suꝑ
omnia ex toto corde q̄tum pote-
rit fortiter continue et indesinant
obligatur et debet de iure nature
odire propriam voluntatem inq̄
tum propria est. Et sicut qui ꝑ
mo tenetur amare deum tenetur
omnia amare que sunt dei. Ita
qui primo debet odire propriam
voluntatem. Ita debet odire
omnia que sequuntur ex propria
voluntate et colligātur cū ea ⁊ ori
untur ab ea. Et q₂ amor proprij
honoris et ꝓprie laudis et excel
lentie sequuntur ꝓpriā volūtate₃
⁊ etiā amor delectatiōis carnalis

Ideo homo debet habere odio ꝓprium honorem ꝓpriuꝫ laudē ⁊ ꝓpriam excellentiā et etiā delectationē carnalem. Et qꝛ ad ista sequuntur auaricia inuidia ira accidia. Ideo hō obligatur et tenetur de iure nature oīa ista odire. Ita ꝙ sicut ex vno amore sequebātur multi amores ita ex vno odio sequuntur multa odia. Iteꝫ qꝛ ex ꝓpria voluntate sequitur cōtemptꝰ dei vituperiū dedecꝰ dei offensa dei iniuria dei. Ideo hō obligat̄ et tenetur odire q̄tū pōt contemptū dei om̄em offensam et iniuriam dei et vituperium dei. Item sicut hō obligatur in imediate post deum amare suam ymaginē viuā ita etiā obligatur odire q̄cquid ē contra ymaginē dei viuā et quicq̄d inimicatur ei ⁊ detur patet destruit eaꝫ. Item sicut quilꝫ hō debet et tenetur amare om̄em aliuꝫ hoīem sicut seipm̄. ita tenetur odire q̄cquid ē ꝯtra om̄eꝫ aliū hoīeꝫ sicut q̄cq̄d ē ꝯtra se ipm̄. Iteꝫ sicut quilibet tenetur amare seipm̄ qꝛ est dei et qꝛ est dei ymago. Ita debet odire quicq̄d est cōtra seipsum eo qꝛ est cōtra deum qꝛ est cōtra seipm̄ inq̄tum dei est et inq̄tū est dei ymago.

De natura et viribus et ꝓprietatibus odij et de fructu eius.

Icut etiām principalis fortitudo et ꝓpꝛietas amoris est ꝙ vnit amantē cū amato et inmutat ⁊ cōuertit. Ita principalis fortitudo odij est ꝙ diuidit sepat elongat odientē a re quā hꝫ odio Et sicut oīs vnitas oīs vnio oīs apropinquatio hoīs fit per amoreꝫ et n̄ aliter. Ita oīs diuisio oīs separatio et elongatio hoīs fit ꝑ odium et nō aliter. Et sicut q̄to magis amatur aliqua res sit maior vnio. Ita q̄to magis habetur odio sit maior diuisio et elongatō Sic ḡ elongatio distancia et diuisio voluntat̄ ab aliqua re nō ē nisi odiuꝫ vel ab odio. Et ideo tūc voluntas est perfecte elōgata qn̄ hꝫ perfectuꝫ odiū. Et sicut amor trāsformat amantē in rem amatā. Iō voluntas recipit formā rei amate Ita odiuꝫ expoliat volūtatē a forma rei exose. Et hoc est veꝝ quoniā amor rei ꝓprie est primꝰ et habetur. Item sicut amor nō pōt cogi nec violentari ſꝫ libere et voluntarie quocunq̄ modo vadat vadit. Ita odiū nō potest cogi ymo voluntarie vadit ꝙ etiā sicut tm̄ se extendit amor q̄tū se extendit res primo amata. ita tm̄ se extēdit odium q̄tum se extēdit res ꝓmo exosa.

De duobus odijs sicut d̄ duobus amoribus.

Icut etiā sunt duo amores primi ⁊ principales. Ita sūt duo odia prima ⁊ principalia eis contraria. Sicut eīm est amor dei

et amor sui ipsius seu amor ꝓprie volūtatis. Ita etiā est odium dei et odiū sui ipsius seu odiū ꝓprie volūtatis. ita ꝙ quilibꝫ amor habet suū ꝓpriū odium sibi oppositū. Et sicut duo ꝑmi amores sunt inter se capitales et inimici ꝯrij ⁊ aduersarij et nō possūt esse insimul ita ista duo odia sūt inter se capitalia inimica aduersaria et ꝯtraria. Et ideo amor dei et odiū dei opponūtur interse. Et amor sui ipi⁹ et odiū sui ipsi⁹ etiā opponūť Et odiū dei et odiū sui ipius opponūtur. Et ideo amor dei et odium sui ipsius seu ꝓprie volūtatis cōueniunt. Et amor sui ipsi⁹ ꝑmo et odiū dei etiam ꝯueniūt et simľ stare possūt. Et possum⁹ dicere ꝙ amor dei et odiū dei opponūtur ꝯdictorie. Et amor sui ipius ⁊ odium sui ipsius opponuntur etiam ꝯdictorie. ſꝫ amor dei et amor sui ipsius opponūtur ꝯrie. Et odium dei et odium sui ipius subcōtrarie. Sed amor dei et odiū sui ipsi⁹ subalternāť Etiā amor sui ipsius et odium dei subalternātur. ġ odium sui ipsi⁹ seu ꝓprio voluntatis sequitur ad amorem dei.

Et ad amorē dei sequitur odium sui ipsius seu ꝓprie voluntatꝭ. Et amor dei fugat totaliter odiū dei Et amor ꝓprius fugat etiā odiūꝫ sui ipsi⁹. Et iō qui recedit ab amore sui ipsi⁹ vadit ad amorē dei et nō potest ire alibi sicut q̇ recedit a frigiditate vadit ad caliditatem nec pōt ire alibi. Et similiter q̇ recedit ab amore dei neccesse est ꝙ veniat ad amorē sui ipius seu priuatum amorē nec pōt venire ad aliū locū sicut qui recedit a caliditate neccēe ē ꝙ vadat ad frigiditatē. Et similiter ē de odio qꝛ qui recedit ab odio sue ꝓprie volūtatis statiꝫ vadit ad odiū dei. Et qui recedit ab odio dei vadit ad odium sui ipi⁹. Et sic volūtas que currit ⁊ ambulat et vadit et venit vel stat vel quiescit neccesse est vel ꝙ vadat ad amorē dī ⁊ ad odiū sui ipi⁹ vľ ad amorēꝫ sui ipsius ⁊ ad odiū dei. Et neccesse ē ꝙ semꝑ stet seu quiescat maneat vľ habitet ī istis qꝛ nō potest habitare extra illa vľ de vno ad aliud moueať et ambulet nec pōt exire nec ambulare extra ista. Sicut aqua de caliditate ad frigiditatem vel ecōuerso. Sꝫ est differencia in ista ambulatiōe quia sicut aqua per se currit ad frigiditatem et per se quiescit in illa et habitat et hoc sine adiutorio alterius. ad caliditatē nō potest currere nec veire nec stare nec ibi manere per se nisi cū adiutorio alterius. Ita voluntas per se venit et currit ad amorē sui ipsius et per se in illo quiescit et hītat sine adiutorio alterius. Et potes facere cōparationē de aqua ad voluntatē ⁊ ꝺ caliditate ad frigiditatē ad amorē dei et amorem propriū ex-

cerce ergo te.

De fructu amoris qui oritur de isto duplici odio.

Et quia semper amor tenet principatū et pmitentē respectu odij. Semper em̄ amor est pncipalis ⁊ pmus ⁊ ex amore oritur odiū. Ideo habeo odiū alicuius rei q² amo aliquid. Et iō sicut sūt duo amores. ita sūt duo odia. Et quilȝ amor istoꝝ duoꝝ recipit duo odia q² vnū recipit tanꝙ suū oppositū ⁊ inimicū ⁊ aliō tāꝙ suū amicū ⁊ sibi ꝯueniēs vt amor dei recipit odiū dei tāꝙ suum oppositū et respicit odiū scȝ sui ipsius seu prope voluntatꝭ tāꝙ amicū Et similit̄ de amore sui ipi⁹ qui respicit odiū sui ipi⁹ tāꝙ oppositū et odiū dei tāꝙ amicuȝ. Et iō sic amor dei ē optim⁹ ordinat⁹ iust⁹ et sic de ceteris ꝓpetatib⁹ iā dictis. Ita odiuȝ dei quod est ei oppositū ē pessimuȝ iordinatum iniustum et sic de alijs ꝯditionib⁹ oppositis. Et similiter sequit̄ ꝙ sicut odium ꝓpe voluntatꝭ est bonū ordinatum et iustū et sic de alijs. Et sic amor dei cū quo ꝯuenit. Et similiter q² amor sui ipsi⁹ est pessimus inordinat⁹ et sic de alijs sequitur etiā ꝙ bonū ē odium sui ipsi⁹ q² ei opponit̄. Et sic vnuȝ odium est bonuȝ et aliō maluȝ. Quia ḡ ex amore orit̄ odiū et bonū odiū orit̄ ex bono amore ⁊ malū ex malo amore. Possum⁹ dicere ꝙ illi fruct⁹ q̄ sequūtur ex bono amore etiā sequunt̄ ex bono odio. Et illi fruct⁹ qui sequunt̄ ex malo amore sequunt̄ ex malo odio. Sȝ tn̄ pricipaliter rōe amoris q² odium sequitur amorē et sic de odio sue ꝓprie voluntatꝭ sequit̄ fruct⁹ qui sequitur ex amore dei et ꝓuātur fructus qui sequebātur ex amore ꝓprio et oīa mala sua. Et de odio dei oriunt̄ oms̄ pessimi fruct⁹ q̄ sequunt̄ ex amore ꝓprio ⁊ ꝓuantur oms̄ boni fruct⁹ q̄ oriebāt̄ ex amore dei. Et sic hec sufficiant que dicta sunt de amore et odio et de pmo debito obligatiōis et debitis amoris cum dei auxilio.

Sequunt̄ alia debita que deo debentur. et que hō dȝ et obligat̄ dare et reddere deo et vltra amorem et primo in generali ⁊ postea in speciali de quolibet.

Quoniā añ tractatū ē cū adiutorio dei de principali ⁊ pmo debito obligatiōis naturalis qō hō dȝ dare deo de iure naturali scȝ de ipso amore. Et visum est qualiter ipsa obligatio et debitū ⁊ solutio debiti scȝ dare amorē deo totum redūdat ad maximū bonū hōis inꝙtum hō est q² ꝯuertit hominē in deum et dat gaudium infinitū. Et iō q² tm̄ bonū sequitur hōi si det primo deo amorē dȝ hō vltra inquirere et cōtinue inuestigare in seipso si habet aliquid ali

ud in se q̄ possit dare quod cōue niat deo. Quoniam de amore se= quitꝰ maximus fructꝰ hoī et maxi mū bonū. Ita de oībus alijs que dabit deo sequitꝰ maximꝰ fructus ꝛ maximū bonuꝫ hoī. Et si homo nō dat deo amorem sequitur infi nituꝫ dampnū et malum homini et sic ista bonitas et iste fructus istud bonuꝫ maximum et vitatio tanti mali debent inclinare hoīeꝫ vt det ea que poterit deo. Et non solum hoc sed etiā fortissima obli gatio iam ꝓbata q: virtute illius oīa que potest dare debet deo vn̄ quia homo est opus dei et deus est suus opifex et suus artifex qui cū totū fecit cuꝫ nō esset et homo est factura dei. et nō solum hoc sꝫ ꝓpter ipm fecit deꝰ alia opera et alias creaturas. Et ideo q̄cquid habet homo quicq̄d potest. totuꝫ accepit a deo. Et ideo totuꝫ debꝫ suo artifici. et totū obligatꝰ homo deo q̄tū opꝰ suo artifici ꝛ magis ad huc quia deꝰ totū hoīem fecit Et quia opus debꝫ amare suū ar tificeꝫ et timere et honorare ꝛ lau dare si possit hoc facere. Ideo cū homo sit opus dei viuuꝫ et possit eū amare timere honorare lauda re et glorificare debꝫ ipm tāq̄ su= um artificeꝫ amare timere lauda re et glorificare. Et nulli alteri de bet ista dare quia nulli aliq̄d de= bet nisi deo cui totū se debꝫ vt au tem hō clare cognoscat que sūt il la spāliter que debet facere deo d̄ bet cogitare in seipo q̄ quidquit habꝫ opus aliquid totum posuit ꝛ ordinauit artifex propter aliq̄d et nō in vanum ꝛ nihil posuit fru stra. Et q̄ ille qui facit opus vl̄ fa cit ꝓpter seipsū vt ei seruiat in ali quo vel facit ꝓpter aliud. Et scꝫ q̄ seruicium exigit et requirit tali ter fit et disponitur opus. Et ideo fit domus. Aliter gladius Aliter serra Aliter clauis. Et ideo quia homo cognoscit se esse opꝰ d̄i fac tum ab ipso solo potest cognosce re q̄ quicquid posuit deus in ho= mine pluſq̄ in alijs operibꝰ q̄ to= tum posuit propter seruitium su= um vt de hoc seruiat ei spetialiter et nō in vanum. Et quicquid ha= bet totum habet propter suum ar tificem ita q̄ sicut quicquid hn̄t res alie facte propter hominē ha bent ꝓpter hominē quicquid ha= bet homo vltra alia opera fc̄tā ha bet ꝓpter deū et vt de hoc seruiat deo immediate quia inter deuꝫ ꝛ hominem nullū est medium. Et ideo quia homo habet liberuꝫ ar bitrium scilicet intellectum et vo luntateꝫ. et inquo potest intellige re. velle amare timere honorare laudare glorificare adorare orare deprecari suplicere. Credere sepa rare confidere manifestare glori= ficare bn̄dicere gaudere letari ex= ultare. Et alie res nō hn̄t oīa ista nec hn̄t cū quo possint ista facere

Sequitur ꝙ homo habet omnia ista ꝓpter deū immediate vt cum istis seruiat deo. Et oīa ista appli cet deo factori suo ⁊ oīa reddat ei Quid enī dꝫ cognoscere ipm opꝰ factū nisi factorem suū postꝙ pōt et hꝫ cum quo. Ad quid datū est sibi a factore suo hō vt possꝫ face re nisi vt faciat quid debet amare opus factū quid debet velle nisi suū factorem postꝙ habet et pōt cū quo. Ad quid dedissꝫ sibi hoc nisi vt amaret ipm cui debet da re amorem opus nisi factori suo Quem aliū debet timere opꝰ fac tum nisi factorem suum postꝙ co gnoscit ipm et habet cū quo po test timere. Ad quid datum essꝫ si bi vt posset timere nisi vt timeret ipm. Quem debꝫ honorare opus factū de nihillo nisi factorem suū postꝙ potest et scit. Cui dabit ho norem et reuerentiaꝫ nisi factori suo. Quem aliuꝫ dꝫ adorare opꝰ nisi suum opificem postꝙ potest cui dꝫ suplicare. cui debet curua re genu opus factū ō nihillo nisi factori suo. Quem dꝫ adorare. Quem dꝫ deprecari nisi factorem suum postꝙ potest. Cui dꝫ grati as reddere opus totaliter factum de non esse nisi factori suo postꝙ scit et potest. Cui totum se dꝫ opꝰ nisi factori suo queꝫ debet lauda re quem dꝫ glificare queꝫ magni ficere quem benedicere ipm opꝰ factum nisi suū opificem. Cui dꝫ dare laudem et glām et honoreꝫ nisi factori suo postꝙ potest. Cui ipm opus factū de nihillo debet credere nec in quo dꝫ separare in quo debet confidere nisi in facto re suo. De quo debet letari gau dere et exultare opꝰ nisi de suo ar tifice in quo dꝫ cōplacere in quo debet letari ⁊ consolari nisi in suo factore. Quātuꝫ obligatur opus factū de nihilio factori suo qui fe cit ipsū viuū vt possit cognoscere factoreꝫ suū. Que dignitas ē ista ꝙ opus pōt cognoscere suū opifi cem. Quātuꝫ obligatur opus fac tori suo qui fecit ipm cū nihil esset simile sui. Cui dedit suam ymagi nem viuentem et intelligenteꝫ co gnoscentem amantem et memo rantem. Cui dedit in estimabileꝫ libertatem. Cui dedit vt posset se ipm mouere de loco ad locuꝫ per se ambulare. Quātū obligatꝰ opꝰ illud factori suo qui fecit ipm ma ius excellencius dignius alcius nobiliꝰ et superiꝰ oībus alijs ope ribus suis qui ipm magnificauit ⁊ nobilitauit super omīa alia ope ra sua. Cui soli ⁊ nō alijs suā yma ginem viuam dedit supra qđ nul lum aliud opꝰ posuit qui fecit ip sum dn̄m aliorum operuꝫ suoruꝫ ꝓpter quod fecit et ad quod ordi nauit omīa alia opera sua. Et ipꝫ ꝓpter nullum aliud opꝰ fecit nec ad aliud ordinauit nisi ad seipm imediate. Quātum obligatꝰ illud

opus factori suo qui fecit ipm so- lum et nō alia opera et ordinauit ad hoc scꝫ vt ineternū maneat se cuꝫ. secū viuet cū eo habeat eter- nū gaudiū eternā leticiam cuꝫ eo et viuat ineternū in sua societate et vt cōmunicet sibi bona sua seip sum et q̄cquid hꝫ. Quātū obligat̄ illud op⁹ factori suo cui soli et nō alijs voluit dare nomē filij et fili- um suuꝫ apellare nec nō noīe suo noiare. Et seipm patrem ei⁹ voca ri cum non sit de natura sua sꝫ de nihillo factum. Ecce ergo ex eo quia homo est opus dei factū de nihillo ꝛ cognoscit se esse op⁹ dei Potest etiam clarissime cognoce- re q̄ntum obligatur deo. Et ꝙ oia que potest debꝫ factori suo deo et ꝙ ꝓpter ipsum habet oia.

Qō homo ex hijs que habꝫ in se ipso vltra alias creaturas et ex ꝓ prijs conditionibus pōt arguere cōditōes quas hꝫ de⁹ factor su⁹.

Uia homo īmediate est ꝓ- pter deū. Et oia que habet habet ꝓpter deum. Et inter deuꝫ et hominem nullum est medium ideo inter deuꝫ et homieꝫ est cor respondentia ꝓportionalis ꝛ de- us correspondet homī iuxta suas ꝯditiones ꝓportionabiliter. Uñ homo potest arguere ꝑ suas ꝯdi- tōes quas habet inq̄ntū hō quas nō hñt alie res. Conditōes corre spondētes deo factori suo. Ideo pōt homo arguere ꝙ quia ipse po test amare deus est amandus. Et quia potest cognoscere ꝛ intellige re ꝙ de⁹ est cognoscendus et itel ligēdus. Et qꝛ hō pōt timere de⁹ est timēdus Et quia pōt honora- re deus est honorādus. et qꝛ pōt adorare deus est adorādus. et qꝛ pōt supplicare ꝛ de precari deus est deprecand⁹ et supplicādus. Quia potest laudare glorificare ꝛ bñdicere deus est laudādus glo- rificandus magnificandus ꝛ bñ dicendus. ꝛ quia homo potest co gnoscere benefitia deus est bene fitioꝝ largitor. et quia pōt admi- rari deus est factori mirabiliuꝫ. et quia homo potest credere deus ē credendus. et quia homo potest sperare in deo de⁹ est separand⁹ et quia homo potest confidere in deo est ꝯfidēdum et deus est fide lis. et quia homo potest delectari deus est delectabilis. et quia ho- mo semꝑ querit veritateꝫ de⁹ est verax. et quia semper homo desi- derat bonū ideo deus est bonus et quia hō potest in ifinitū querē deus potest in infinitū dare. et qꝛ hō pōt i infinitū desiderare de⁹ in infinitum pōt satiare. et qꝛ hō pōt bñ facere de⁹ pōt ipꝫ remunerare et qꝛ hō pōt peccare et malefacc- re de⁹ pōt ipꝫ pugnire. et quia hō pōt cadere deus pōt ipm leuare ꝛ quia homo potest esse reus deus potest esse iudex. Et qꝛ homo pōt veniā postulare deus pōt ei par-

cere. Et quia homo potest eē infirmus de⁹ pōt ipm sanare. Et quia homo est miserabilis de⁹ ē misericors. Et quia homo est debilis et fragilis de⁹ ē fortis. Et sic ex cōditionibus ipsius hois possumus pportionaliter arguere per correspōdenciā cōditiones dei. Et ecōuerso ex cōditionibus dei possum⁹ arguere ad hoiem. et q̄a de⁹ est primo amand⁹. Ideo hō dʒ ipm primo amare ꝛ ei p̄mo debetur amor et est sol⁹ et primo timend⁹. Ideo hō dʒ ip̄m primo ꝛ solum timere et ei debetur timor Et qꝛ est primo et solū honorād⁹ hō dʒ ip̄m p̄mo honorare ꝛ ei debetur primo honor. Et sic de omibus alijs cōditionib⁹. ꝛ quōdmō est simile de aia ad corpus et ecōuerso sicut de hoie ad deū. ꝛ sicut adinuicē correspōdet aia et corpus. Ita deus ꝛ hō. Unde qꝛ corpus hʒ oculos. Ita aia hʒ virtutem vidēdi. ꝛ qꝛ corpus hʒ aures hʒ aia potestatem audiendi. et qꝛ corpus hʒ nasuʒ. Ideo aia habʒ virtutem ad odorandum. et quia corpus hʒ pedes. Ideo aia habʒ virtutem ad ambulandū. et sic de alijs et econuerso possumus arguere de anima ad corpus.

Quodlʒ quodlʒ debitū debeatur deo virtute amoris tñ quodlibet p se hʒ suā ppriā rōeʒ spālē quare dʒ hō deo regratiari.

Quāuis aūt oia ꝛ vniuersa debita que hō dʒ deo debeant virtute p̄mi ꝛ pricipalis debiti scʒ rōe amoris qꝛ oia sūt alligata et ꝯnexa cū amore et oia sequūtur amorē et oia sūt inclusa i amore. Ideo cui hō dʒ totū amorē primo et totaliter ꝛ illi etiā dʒ honorem primo et totaliter et q̄tū pōt dʒ illi etiā om̄eʒ laudē oēm obedientiā omnē fidē et quicq̄d dari pōt et deo ꝯuenit. Uñ oia ista dātur et donabilia sunt scʒ amor timor honor laus gl̄a obediētia fides spes cōfidencia. Et deo ꝯueniūt. Ergo cū amor sit primū donum et in ip̄o includātur oia dona. Sequitur ꝙ cui dʒ hō ipsum amorem dʒ oia ista et qꝛ hō soluʒ vni obligatur et totuʒ hoc dʒ illi. ac tñ vnūq̄dq̄ istoꝝ debitoꝝ debetur deo p suā ppriā rōem specialem vt per aliā rōem in spāli debetur amor et per aliā timor. Et per aliā honor et sic de alijs. Qꝛ em̄ ista sūt distincta et diuersa dona inter se et vnū nō est aliō. ideo sub vna rōe dʒ dari vnū et sb̄ alia rōe aliud. Unde amor nō ē timor Et pōt dari amor sīe timore ꝛ honore. et ecōuerso. Quāuis g̊ oia debeātur deo tñ sub distinctis rōtionib⁹. vñ de⁹ ē primo amādus qꝛ est p̄mo bon⁹ et sol⁹ bon⁹ qꝛ nihil est bonū nisi per ip̄m et ab ipso et eo mō quomō ē bon⁹ ē amādus. et ideo qꝛ summe bonus sū-

me est amandꝰ. et quia purissime bonus purissime est amandus q̄ in infinitū bonus i infinitum est amandus. Quia semper bonus semper est amandus q̄ primo bonus primo est amandus. Et nihil est bonū nihil perfectum nisi per ip̄m ideo nihil est amandū nisi ꝑpter ip̄m. Item deꝰ primo debet amari ab homie quia deꝰ ip̄s primꝰ amauit. Et propter dona ⁊ beneficia que illi dedit quia totū quod habet ab eo accepit et seipsū. Propterea deus est timendus et ei debetur timor q̄ est dn̄s omnipotēs Et eo modo quo est dn̄s est timēdus et comō debetur ei timor. Et ideo q̄ est omp̄s dn̄s et infinitus et sūmus ideo debetur ei sūmꝰ timor et infinitꝰ et est i infinitū timendus. Et quia verissime est dn̄s ideo verissime est timēdꝰ Et quia semp̄ est dn̄s semp̄ est timendus. Et q̄ est solus dn̄s hoīs et nullꝰ alius. Ideo timeri debet ab homine solus. Et quia est primū p̄ncipiū et q̄ maior comodo quo est primus et maior et principiū est honorandꝰ. Et ideo quia est p̄mus principium et primo iō honorandꝰ est et ei p̄mo debetur honor. Et quia ipse solus est principium per se et nihil est principium per se nisi deus ideo ipse solꝰ est honorandus per se ⁊ nihil honorandum per se nisi ipse Et quicquid honorandū est honorandū est ꝑpter ipsū Et quicquid est p̄ncipium est p̄ncipium per ipsum. et quia est summū ⁊ infinitū principium ideo summe ⁊ infinite est honorandꝰ. et q̄ est verissime verissime est honorandꝰ. et quia est p̄mū principium hominis ideo ab homine dz primo honorari et dari honor. Iter deo debetur obedientia quia ē superior et eo modo quo est superior est ei obediendū Item deus est laudandus glorificandus quia est operarius et artifex seu opifex et comodo quo ē operariꝰ et artifex est laudandꝰ et glorificandꝰ. et iō quia est sūmꝰ et optimꝰ et sapiētissimꝰ ⁊ primꝰ solus opariꝰ et artifex ideo solus est sūme et p̄mo laudandꝰ et glorificandꝰ et ei debetur laus et gloria p̄mo. et q̄ est operarius et artifex hoīs ideo ab hoīe ē laudandꝰ Item deꝰ est credendus ⁊ ei debetur fides et credulitas q̄a est verus et non mēdax. et eo mō quo est deus verꝰ eo modo debet̄ ei fides. et ideo quia est primo verus et per se verus et est p̄ma veritas ideo debetur ei primo ⁊ per se fides. et quia est summe verus ideo sūme ei debetur sūma fides et credulitas et quia in infinitū elongat̄ a mendatio quia nō pōt fallere nec falli ideo in ifinitū ei ē credēdū. Preterea deo debetur confidentia et ei est confidendū quia verꝰ ē potēs ⁊ sine deceptōe

Item debet ſpes et in eo ē ſpand̄
qꝛ potens et valens et ſciēs iuua
re ſaluare et dare. Et comō quo ē
potens iuuare et ſaluare et dare
comō debet ei ſpes et comō i eo ē
ſperandū. Et qꝛ solꝰ et potens et
nullus aliꝰ primo potēs eſt ⁊ ſū⸗
me potens. Ideo deo ē pmo ⁊ ſo⸗
lum et ſumme ſperand̄ et ſic de oi
bus. Sic ḡ alia rōe eſt deꝰ aman
dus. alia ratōne timēdus alia ho
norandꝰ et ſic de alijs. Et qꝛ in ip
ſo ſūt oēs iſte rōes dicte. Ideo de
bentur ei oia predicta. Et qꝛ hō
pōt oia illa dare. Ideo ſibi ſoli dꝫ
dare et primo. Nō ḡ ſufficit hoi
dare ſolum amorē niſi etiā det ti⸗
morem det honorē det laudē det
gliam det fidē ſpem obedientiam
et cōfidētiam qꝛ oia iſta debētur
ei ſicut amor. Sed primo et prin
cipaliter amor qꝛ in hoc correſpō
det deo de ſimili qꝛ deꝰ amor eſt ⁊
dat amorē. Sed nō eſt timor ⁊ ſic
de alijs. Et ideo principaliſſimuꝫ
quod eſt. eſt amor. Sꝫ nō vult ſo
lum amorem ſꝫ vult ipm ſociatuꝫ
cū alijs ſcꝫ cū timore cū honore ⁊
ſic de alijs qꝛ totaliter ei debētur.

Quod quāuis multe ſunt ſpāles
rōnes quare oia pdicta debeant
dari deo ab hoie tn̄ vna pōt eſſe
ratio generalis ex parte dei ⁊ alia
ex parte hominis.

Uoniā aūt oēs predicte rō
nes pn̄t cōcludi in vna rōe
ex parte dei eſt alia ex parte hois
⁊ iō poſſumꝰ oēs reducere ad du
as gn̄ales rōes iſte aūt due rōes
ſūt opꝰ ⁊ factorū. vn̄ oia d̄bet deo
ab hoie qꝛ deus eſt factor eius et
oia debet dare hō deo qꝛ eſt opꝰ
eius. Et comō quo deꝰ eſt factor
hois et hō opus ſuum comō de⸗
bentur dari deo ⁊ hō dꝫ dare deo

Et ideo amor timor honor laus
glia fides ſpes fiducia obediēcia
debētur deo ab hoie qꝛ hō eſt opꝰ
ſuum et deꝰ eſt factor eius. Un̄
hō dꝫ amare deū qꝛ eſt opꝰ eiꝰ et
deꝰ ē factor ſuus. Ideo hō dꝫ deū
timere qꝛ eſt opꝰ eiꝰ ⁊ deꝰ ē factor
ſuus. Ideo hō dꝫ honorare deuꝫ
qꝛ eſt opꝰ eius. hō dꝫ laudare de
um qꝛ eſt opꝰ eius et qꝛ deꝰ ē fa⸗
ctor hois et hō eſt opus eiꝰ. Iō ei
ſumme dꝫ obedire et ſic de alijs.
Un̄ qꝛ deꝰ eſt factor hois et hō ē
opus ſuū. Ideo amat ipm hoiem
qꝛ factor amat opꝰ ſuū et ipi dat
ſua bn̄ficia. Et qꝛ eſt factor hois.
Ideo eſt dn̄s eiꝰ. Et qꝛ eſt factor
hois ideo eſt principiū eius. et qꝛ
eſt factor hois ideo n̄ decipit nec
fallit hoiem ſꝫ ſemp dicit ei verita
tem qꝛ factor nō decipit opꝰ ſuū
et qꝛ eſt factor hois eſt fidelis ho
mini. et qꝛ eſt factor hois nō deffi
cit operi ſuo et ſic de alijs. Quia
igitur hō eſt opus dei et ſolus co
gnoſcit ſe eſſe opus dei et eſſe fa⸗
ctum a deo. ⁊ etiā ſolus hō cogno
ſcit ſe eſſe obligatum deo et ſolus

cognoscit quicquid dz op⁹ facto ri suo. Et cognoscit ꝙ omia predicta debet opus factori suo. Et quia potest dare omnia predicta.

Ideo dz et obligatur oia predicta dare deo. Coniūge ista simł homo cognoscit se esse op⁹ dei. et coguoscit quid dz facere op⁹ suo factori. Et hō cognoscit se esse seruum dei et subdictū ei⁹ et cognoscit quicqđ dz seruus dño suo et cognoscit accepisse oia a deo ꝛ cognoscit quid dz facere recipiens dāti. et hō cognoscit se posse ꝛ habere oia que dz dare. Et oibus sequitur ꝙ hō dz dare oia predicta deo nec excusatur si nō dat qꝛ hz et potest et sic in generali et in sił manifestata sunt debita et dona que deo debētur et que hō debet deo et obligatur et de quo obligatur vltra amorem dare deo

Sequitur de istis in speciali ꝛ primo de timore.

Quoniam aūt dictum ē ꝛ tractatū de amore quod est primum debitum et primum donuz in speciali. etiam tractanđ est de alijs debitis ꝛ de donis in speciali. Sed tñ qꝛ ipse amor est ꝓmū debitum et donū ꝛ ad ip̄m sequūtur oia debita et dona et nihil potest dici donum nisi rōne amoris quia est primū donum. et iō necessario concluditur in oī dono ꝛ dato alter nō esset donum nec datum quia ip̄e primo habz nomen doni. et primum semꝑ includitur in alijs ꝛ nihil potest dici vere donum nec datum nisi oriat̃ ab amore et fundetur in amore. ꝛ si amor nō est nullum donuz est qꝛ donū debet esse voluntariuz liberꝝ spōtaneum et gratuitum. Et nihil est tale nisi amor. et ideo nihil est acceptabile nisi amor vel ꝓpter amorem. Et propter hoc timor honor obediencia etc̄ que pñt dari separata ab amore nō sunt acceptabilia nec placabilia qꝛ nō sunt volūtaria nec spontanea nec dulcificata nec mellificata cū dulcedine amoris qui est prima dulcedo. iō sine amore omnia sunt amara. Et ideo nec dans gaudet in dando nec recipiens complacet in recipiēdo. et propter hoc qui timet sine amore habet tristitiam et penam. Et qui honorat sine amore adulatur quia non est honor sed adulatio. Quia ergo ip̄e amor ē primum donū et debitū. Ideo scienitia et cognitio de amore est principium et ianua ad cognoscendum oia alia debita et dona et similis est ꝓcessus de oibus sicut de amore. Incipiamus ḡ de ipso timore. Unde timor differt ab amore quia amor solus est donum liberale et spontaneum et iō datur cū delectatione et leticia sine fatigatione sine pena tristitia sine coactione et liberalissime.

Sed timor solus de se non potest dari nisi cum pena tristitia fatigatione coactione et nō libere ꝛ spōte qꝫ nō est donum voluntarium et ideo nisi ꝯiungatur cuꝫ amore dat tristitiam penā et desperationem. Et iō ipe timor est pur⁹ seruus nullam libertatē hn̄s. Sed qn̄ cōiungitur cū amore tunc est liber et spōtaneus et voluntarius et liberatus a seruitute et manumiss⁹ et tunc nō hꝫ penaꝫ nec tristitiam sꝫ gaudium. Sic ḡ amor timorem a seruitute liberat et ponit ipm in libertatem. et hoc facit amor bon⁹ et nō amor malus. Et qꝫ timor de se est seruus et dat penam. Ideo nō dꝫ multiplicari sicͨ amor. Vn̄ ex vno timore bono nō sequūtur multi timores. Sꝫ quāto timor est melior minus multiplicatur. Ideo ex timore dei nullus alius timor inde oritur. Sed ex amore dei sequūtur ifiniti amores et sic amor extēditur ꝙtū res amata. Sꝫ timor nō extēdit ꝙtū res ꝗ timet quia nihil est timenḋ nisi solus deus. quia creatura nullomodo est timenda. et sic differēcia est inter timorem et amorem quia timor nō est donum voluntarium et dat penam de se et tristitiam quando est solus et nō extenditur. Et amor de se est donuꝫ voluntarium et dat gaudiuꝫ ꝛ extenditur. Sed etiam multum cōuenit timor cum amore et ē optima mixtura optima societas qꝫ timor dei iuuat amorem qꝫ timor ligat et vnit voluntatem magis cum deo. Et ideo amor ꝛ timor sūt due cathene duo claui tenentes voluntatem fixam cū deo. Et ad inuicem se fortificant adinuicē se iuuant. Unde quia creatura est de nihillo et deus est infinite potestatis nō esset cōueniens cōiunctio cū deo nisi per amorem ꝛ timorem. Nec aliter conuenit creature amare deum nec deo cōuenit aliter amari quia sic appareret quedē equalitas et nulla superioritas nec esset firmissima vnio inter creaturam et creatorem. Et ideo quia timor cōuenit cū amore quia ipm ꝯfortat fortificat iuuat et solidat et hꝫ virtutem vnitiuam. Ideo post amorem pōt tractari de timore.

Quod sicut sunt duo amores. Ita sunt duo timores

Uoniam autē duo amores iam dicti principales sūt radices oīm bonorum et maloꝝ ꝗ pertinent ad hominem. Et iō necesse ē ꝙ omnia que pertinent ad hominē diuidantur in duas partes. Et ideo necesse est ponere duos timores sicͨ duos amores. vnus timor qui orit ex amore dei. Et alius timor est qui orit ex amore sui ipsius. Et sicut se habent duo amores inter se. Ita

duo timores Et ideo timor qui
oritur ex amore dei et conuenit cũ
eo est bonus sanctus iustus ⁊ ha
bet omẽs conditiones ipsi⁹ amo
ris dei. Sed timor qui orit̃ ex
amore ꝓprio est mal⁹ iniust⁹ inor
dinatus et hꝫ om̃s conditiones
ꝓprij amoris. Et ideo isti duo tio⸗
res faciunt operationes ꝯrias qr
timor dei nõ multiplicatur sꝫ sem
per est vnus solus qr timet deum
nihil timet aliud quia nihil aliud
est timendum. Et ideo viuit ⁊
fortificat et nullam penã nec tri⸗
stitiam dat quia semper iunctus
est cũ bono amore. Sed timor
qui oritur ex amore sui ipsius mĺ⸗
tiplicatur in infinitum et plusq̃
ipse amor. Unde oritur ymo ex
vno amore oriuntur infiniti timo
res. Et quia timor de se dat pe
nam et tristitiam nisi sit iunctus
cum bono amore. Ideo quilꝫ
timor qui oritur ex amore sui ipsi⁹
dat penam et tristitiã. Et ideo ad
multiplicationem timoris sequit̃
multiplicatio tristitiaꝝ et penaꝝ
vñ ista multiplicatio timoris cla⸗
rissime maĩfestat venenositatem ⁊
maliciam ipsi⁹ amoris ꝓprij ⁊ q̃
tum nocet. Qui enĩ primo amat
se ipm̃ amat sũme vitam suã et su
um esse et ꝯseruationẽ sui ipsius ⁊
ideo sũme timet perdere se ipsum
et suã vitã eo qr põt perdi destrui
et corrũpi qr ẽ res perdibilis ⁊ de
structibilis. et ipe non põt conser
uari per se ipsuꝫ Et per ꝯñs timet
oĩa illa que possunt tollere et de⸗
struere et diminuere se ipm̃ et suũ
esse et suã vitam vt est mors. Et
ideo timet mortem infirmitates
pestes et fugit illas q̃tũ potest.
Timet terram timet aquam aerẽ
ignem venena famem sitim ani⸗
malia et omnia que possunt auf⸗
ferre vitam suam Item qui pri
mo amat se ipm̃ amat etiã primo
propriũ honorẽ ꝓpriam famam ⁊
suam laudẽ. et timet vituperia et
per cõsequens timet omnia illa
que possunt diminuere et destru
ere suũ honorem suã famã. et suũ
nomen. Itẽ qui primo amat se ip⸗
sum amat ꝓprias delectationes
carnis. et ideo quia timet eas per
dere timet omnia illa que possũt
destruere vel diminuere illas dele
ctatiões. iõ timet tormẽta calorẽ
frig⁹ amaritudĩes paupertateꝫ bo
noꝝ et penuriã. Itẽ etiã qr diligit
peccunias p ꝯñs timet eas pde⸗
re. iõ timet oĩa illa q̃ pñt illas au
ferre vel diminuere. ecce q̃ualiter
timor mal⁹ mĺtiplicat̃ in ĩfinitum
eo q̃a oritur de malo amore. Itẽ
etiaꝫ qui pmo amat se ipm̃ amat
om̃s illos qui sunt ꝯiuncti secum
et qui iuuãt ipm̃ vel cõsolantur
ipm̃. Ideo amat amicos filios
vxorem parentes et fratres et eti
am omĩa que ei seruiunt sicut sũt
domus possessiones animalia et
ideo timet perdere istam et.

Et per ꝯñs timet oïa illa que pñt sibi aufferre oïa supradicta vł de struere fundamētum autē quare gñantur tot timores est quia illō quod amatur pōt perdi ⁊ destrui et aufferri quia est res perdibilis Et sic amor malus nō liberat tīo rem a seruitute et pena ymo ipm tīorez multiplicat et penā auget. Sz qui amat pͥmo deuz qꝛ deus non est res que possit destrui nec aufferri nec corrūpi nec per violē tiā tolli nec aliquid potest sibi no cere nec eum adiuuare. Ideo ni⸗hil aliud timet sz solum timet euz quem amat et sic amor dei nō mł tiplicat timores sz solū habz vnū timorem et ille timor cū amore li berat ab infinitis timoribus ma lis qui dant penā et tristitiā. Et quia timor debetur alicui qꝛ dñs et inꝙtū dñs et ille qui debet dz inꝙtuz ſuus ergo sequitur ꝙ ho mo qui pͥmo nō timet deū subicit̃ et est ſuus oïm reruz quas timet et cōstituit se ſuuz oïm illaꝝ reꝝ Et ille res oñs dñantur homi. et ideo homo cōstituit se ſuū ⁊ sub⸗iectum oïm creaturaruz ⁊ oïs cre atura dñatur ei quia oñes timet et sic i currit infinitas ſuitutes et captiuitates et perdit sūmaz lib⸗tatē. Sz q̄ pͥmo timet deū est so⸗lū ſu⁹ vni⁹ et hz solū vnū dñm q̄ est dñs oïm creaturaꝝ. Qui ergo timet qd̄ timēduz est hz bonuz ti morez. Sz qui nō timet pͥmo de um timet quod timēduz nō est qꝛ timet creaturas denihillo factas ⁊ talis timor est ꝯtra naturā hoïs inꝙtuz hō est et ꝯtra totū ordinez creaturarū qꝛ creature facte sūt ꝓ pter hoïez ad ſuiēdum hoï. et sic est ordo ꝯuersus in natura. Sz ti mor dei est scd̄m naturā hoïs inꝙ⸗tum hō est et scd̄z ordinez oïm re rum et ideo nō est ꝯtra hoïez sz ꝯ uenit hoï inꝙtum hō est ⁊ iō sem per ꝑficit hoï. Et sic apparet qua lit̃ sūt duo timores sicut sunt duo amores.

Qō sicut sunt duo timores ꝯtra⸗rij ita sūt duo cōtemptus contra rij sine oppositi.

Et qꝛ etiā amori opponitur odiū et duob⁹ amorib⁹ op ponūt̃ duo odia ita silr̃ timori op ponit̃ ꝯtempt⁹. Et sicut sūt duo ti mores ita erūt duo ꝯtēpt⁹ ideo si cut est timor dei ita est ꝯtēpt⁹ dei Et sicut est timor creature ita ē cō tempt⁹ creature seu cōtempt⁹ sui ipi⁹. Et ideo silr̃ pōt fieri hec ꝯpa ratio iter duos timores ⁊ duos cō tēpt⁹ sic iter duos amores ⁊ duo odia. vñ timor dei ⁊ tīor creature seu q̄ orit̃ de amore ꝓprio sūt ꝯ̄rij. ⁊ ꝯtēpt⁹ dei ⁊ ꝯtēpt⁹ creature seu sui ipi⁹ sūt ꝯ̄rij Sz timor dei ⁊ cō tempt⁹ dei ꝯ̄dicunt. Et timor cre ature et ꝯtēpt⁹ creature etiā ꝯ̄di cūt. Sz timor dei et ꝯtēpt⁹ crea⸗ture subalternant̃. Et timor crea⸗ture et ꝯtēpt⁹ dei etiā subalt̃nant̃

Compara ḡ timorē ad amorem et duos timores ad duos amores ⁊ ad duos cōtempt⁹ et sic acquires magnam scienciam de timore.

Quod honor et vtilitas seu comodū sūt duo, ꝑpter que fiūt oīa.

Uamuis aūt tractatuȝ sit de honore aliqualit̄ sil'cū amore et alijs debitis ac tñ honor req̄rit specialē tractatū ab alijs distinctum ꝑpter suā superiorē naturā ⁊ excellentiā qȝ oīa que facta sunt ⁊ fiunt reducūtur ad honorē. Uñ oīa que fiūt vl' fieri pñt ad duo reducūtur scȝ ad honorē et ad vtilitatē qȝ oīe ꝙ fit vel fit ꝑpter honorem vel ꝑpter vtilitatē vel ꝑpt̄ vtrūqȝ simul ita ꝙ honor et vtilitas sūt duo fruct⁹ qui colligūtur finaliter ex oībus. Cū autem de⁹ fecerit mūduȝ neccesse est ꝙ fecerit vel ꝑpter honorē vel vtilitateȝ vel propter vtrūqȝ simul. Uñ cuȝ nō sint nisi duo scȝ de⁹ et creatura neccesse est ꝙ oīa fiant vel propter deū vel ꝑpter creaturā vl' ꝑpter vtrūqȝ sil'. Et qȝ creatura semper est indigēs qȝ de nihillo facta et nō pōt per se existere nec crescere in bonitate ⁊ ꝑfectione nec meliorari intra se. Jō solū ei debetur vtilitas seu comodū et nō honor. Sed qȝ de⁹ creator plen⁹ est int̄ se oī ꝑfectione nullo idigēs extra se qȝ nullomō pōt crescere in seipso qȝ summe plen⁹. Et iō qȝ in ipo nulla est indigēcia nec pōt esse qȝ est summe diues in oībus habēs oīe cōplementum Jdeo nulla debetur ei vtilitas sȝ solū honor. Et sic creature solū debetur vtilitas et deo creatori solū honor. Et q̄a de⁹ ē summe bon⁹. Jdo nihil pōt operari qñ fit ꝑpter vtilitatē ideo ista duo sunt sil' iuncta in oī opere suo scȝ honor et vtilitas. qȝ honor ⁊ sine vtilitate videtur esse vanitas quod nō pōt esse in summo bono Jdeo deus nō pōt operari ꝑpter solum honorē. Jdeo oīa que deus operatur. operat̄ ꝑpter honorē et vtilitatē scȝ ꝑpter honorē suū cui debetur et ꝑpter vtilitatē creature cui cōuenit vtilitas et comodū Aliter sua operatio nō haberet finem cōpletū et plenū qđ esse non potest. Et sic oīa cōsistunt in duobus scȝ in honore et vtilitate seu comodo. Et ꝑpter ista duo omia fiunt. Et vtilitas cōuenit indigenti. Et honor summe pleno in se. Cum eñ deus operet̄ oīa que operatur propter se ꝓmo ꝗ ipe nō possit aliquid recipere itra se nec crescere intra se nec augeri. Sequit̄ ꝙ nō potest opari extra se nisi propter honorē suū et gloriā que sunt exteriora bona ipossibile est eñ ꝙ propter nihil operetur. Et cū sit summe bon⁹ est ipossibile ꝙ operetur nisi propter aliq̄ꝫ vtilitatem Et qȝ ipse nulla vtilitate idiget iō neccesse ē ꝙ operet̄ ꝑpter vtilita-

tem creature. Et sic honor dei et vtilitas semper simul sunt colligata in operibus suis.

Quod ꝗuis simul sint honor et vtilitas ac tñ magis principal' est honor ꝙ vtilitas.

Et qꝛ honor debet deo ⁊ vtilitas creature. Ideo magis principalis ē honor dei ꝙ vtilitas creature. Et de tanto de quāto deus ē principalis ꝙ creatura ymo sicut de⁹ et creatura in ifinitū distant ita distāt in ifinitū ⁊ sine mēsura honor dei et vtilitas creature. Et ideo ꝗuis sil' operet ꝓpter suum honorē et creature vtilitatē ac tñ magis et pricipalit' opat ⁊ p̄mo ꝓpt' suū honorē et min⁹ pricipaliter et scd̄ario ꝓpter vtilitatez creature ita ꝙ pricipali⁹ respicit suū honorē ꝙ creature vtilitatem Sicut em̄ p̄mo ē de⁹ ꝙ creatura ita sil'r dz p̄mo respicere de⁹ ea q̄ partinēt ad ipz ꝙ ea que partinēt a creaturā lz vtrūqꝫ siml' respiciat Et ideo sequit ꝙ de⁹ principalit' fecit mundū et oia q̄ in mūdo sūt ꝓpter suum honorē ad suā laudē et gloriā vt exinde sequat diuin⁹ honor et etiā ꝯsequēter ꝓpt' creature vtilitatē. Et exinde seqtur ꝙ de⁹ oia pōt quecūqꝫ pñt ptinere ad verā laudē ad veꝝ honorez et ad verā gloriā et ad verā vtilitatē Et oia que de⁹ operat in mundo operatur ad suū honorē et ad suā laudez. Et regimē mundi omniū creaturaꝝ et toti⁹ vniuersi totū ē ad suū honorē. Et qꝛ vtilitas creature ē ligata cū honore dei sequit ꝙ quāto magis de⁹ respicit suum honorē tāto magis etiā vult vtilitatem creature. et quanto magis crescit honor dei tāto magis crescit vtilitas creature. et sicut de⁹ nihil pōt facere cōtra suum honorem. Ita nihil pōt facere ꝗtum ē de se cōtra vtilitatē creaturaꝝ q̄a simul sūt colligata. Quāuis g̃ de⁹ principaliter intēdat suuz honorē tñ nō pōt facere suum honorē nisi faciat creaturaꝝ vtilitatē et comodum qꝛ sūme bon⁹ nō pōt nocere ꝗtum ē de se. Ideo sūme bon⁹ nō pōt de se nisi ꝓficere. Utilitas g̃ creaturarum et comodum semꝑ sequitur honorem dei.

Quod sicut de⁹ solū itēdit et respicit vnum honorē. Ita solum intendit et respicit vnam principalem vtilitatem.

Et qꝛ vtilitas sequit honorē dei et nō pōt ab eo separari Et cū de⁹ respiciat vtrūqꝫ insil' sequitur ꝙ sicut solū respicit vnum honorē scz suū ita respicit vnā pricipalē vtilitatē pricipalit' et p̄mo. Qꝛ em̄ creature debetur vtilitas: et deo honor. Ideo qꝛ ipe est vn⁹ solum deus solū ē vn⁹ honor Ita sil'r ꝗuis sint multe creature ac tñ

vna ē principalis creatura super oēs creaturas. et iō sequitur q̄ principaliter respicit vtilitatē illi⁹ creature que est sup oēs creaturas. Et q̄ creatura rōnalis est sup oēs creaturas. Ideo sequitur principaliter q̄ de⁹ intēdit ꝛ respicit vtilitatem creature rōalis. et vtilitates aliaꝝ creaturaꝝ respicit ꝑpt vtilitatē creature rōnalis. et q̄ solus hō in mundo est creatura rōalis. Ideo de⁹ ꝑmo ꝛ principaliter in mundo respicit vtilitatē hoīs ꝛ vtilitates aliaꝝ creaturaꝝ q̄ sunt in mundo respicit ꝑpter vtilitatē hoīs. et vtilitatem hoīs nō respicit ꝑpter aliā vtilitatē. et sic solum est vna pricipalis vtilitas ad quā ordinātur oēs alie vtilitates ꝛ h̄ est hoīs vtilitas. ꝛ vtilitas hoīs n̄ est ꝑpter aliā vtilitatē q̄ nlla alia vtilitas est sup vtilitatē hoīs. Sʒ solum honor dei laus et gl'ia sunt sup hoīs vtilitatē q̄ maior est honor dei et superior q̄ hoīs vtiltas Ecce g̃ ordinē vtilitates oīm creaturaꝝ sunt ꝑpter vtilitatē hoīs. Et vtilitas hoīs ē ꝑpt honorē dei et honor dei ꝑpter nihil aliud ergo oīa tēdūt ad vtilitatē homis ꝛ ad dei honorē. Et q̄ iā ꝑbatum ē q̄ de⁹ oīa quecūq; operat exteri⁹ operatur ꝑpter honorē suū ꝛ vtilitatem creature. g̃ sequitur q̄ deus oīa quecūq; operatur exteri⁹ operatur ꝑpter suū honorē ꝛ hoīs vtilitatem. et sic honor dei et vtilitas sunt sp sil' ꝯiuncta et colligata nec separi pn̄t. et sic habem⁹ ī vniuerso vnū honorē solū ꝛ vnā pricipalem vtilitatē q̄ sūt duo fruct⁹ toti⁹ vniuersi. et ē h̄ valde ꝯueniēs q̄ solū vtilitas hoīs sit pricipalis vt cū sol⁹ hō in vniuerso sit q̄ possit honorare deū et laudare q̄ ipē solus recipiat vtilitatem.

Quod p dei honorē ꝛ vtilitatē hoīs seu creature rōalis pōt reddi rō de oīb⁹ q̄ opat de⁹ extra se.

Et q̄ de⁹ opatur oīa q̄ operatur extra se ad suū honorē et ad suā gl'iam et etiā ad vtilitatē hoīs seu creature rōalis. Et nihil pōt opari cōtra suū honorē nec cōtra vtilitatē creature rōalis Et iō cū finis pricipalis ꝑpt quē de⁹ opatur exteri⁹ sit honor su⁹ et gl'ia cū vtilitate creature seqtur q̄ oīa q̄ ō deo exteri⁹ pn̄t dici ī ope extra se. ꝛ oīa opa ei⁹ exteri⁹ pn̄t reduci ad honorē et vtilitatē ꝛ q̄ p honorē et vtilitatē pōt reddi rō de oībus que opatur de⁹ exteri⁹. Qui g̃ vl't hr̄e sciam ō diuinis opibus cognoscat bn̄ honorē dei et illa que partinēt ad suū honorem ꝛ suā gl'iam. et etiā cognosat vtilitatē hoīs seu creature rōalis q̄m necesse est q̄ opera diuina correspōdeant et ꝯueniant cū honore diuino et nullo modo repugnent nec ꝯdicāt et etiā oportet q̄ ꝯueniāt cū vtilitate creature rationalis.

Sum⁹ ergo bene radicati in dei honore et i vera hois vtilitate qꝛ in istis oia opera dia radicātur. ⁊ inde sequitur ꝙ qui nō semper videt considerat et cogitat dei honorem et glām nec ipsam homis vtilitatem ꝙ nihil pōt intelligere de operib⁹ dei ymo penit⁹ ignorat quia nō videt lumē inquo videntur opera dei. Et quia de⁹ est potestas est sapiētia est bonitas est iusticia ē veritas et sic de alijs ideo omia operātur ad honorem et glām sue ptātis sue sapiētie sue iusticie sue veritatis et sic de alijs Ita ꝙ nihil pōt facere contra honorem sue ptātis nec contra honorem sue sapiētie nec ꝯtra honorez sue bonitatis. Et omia opera pñt reduci ad ptātem sapientiaz et bonitatem quia per h̄ tria operātur oia extra se et ad ista tria reducuntur alia ⁊ ad operāduz ista tria sufficiūt scz ptās sapientia et bonitas ⁊ ista tria requirūtur nec vnū sufficit sine alijs.

Qđ in diuino honore includit̄ vtilitas hois seu creature rōalis.

Et quia de⁹ operatur omia opera scz ad honorē sue potestatis sue sapiencie et sue bonitatis. Et operatur vtiliter ⁊ comode ad alioꝝ vtilitatē. Ideo sequit̄ ꝙ vtilitas semꝑ includitur in dei honore. ⁊ nullomō honor diuin⁹ potest separare a se vtilitatē creature qꝛ nullomō pñt facere cōtra honorē sue bonitatis in cui⁹ honore includitur semꝑ vtilitas ⁊ comodum alicui⁹. Et ideo dū dico dei honorē dico creature vtilitatē nec est necesse exponere ipāz vtilitatem qꝛ dei honor totū importat et sic oia totaliter reducūt̄ ad diuinū honorem et de oibus potest assignari rō per diuinū honorem

Quod diuinus honor probat opera dei exterius esse potentissime sapientissime et optime facta

Quoniam autem de⁹ operat̄ oia opera sua ad honorem sue potestatis sue bonitat̄ ⁊ sue sapiencie nec aliter pōt operari. Et quia honor et gloria potestatis ē potenter et potentissime operari et honor et gloria sapientie est sapienter sapiētissime ꝓportionalit̄ ꝓportionalissime ⁊ ꝯgruentissime et ordinatissime operari. et honor et gloria bonitatis est bñ optime et begniuolēter et begniuolētissime vtiliter ⁊ vtilissime operari. Iō sequitur ꝙ opera dei sunt potētissime sapientissime et optime facta. Et ideo oia opera dei sunt ꝓportionalia proportionalissima ordinatissima ꝯgruētissima et vtilissima. Ideo nihil potest esse in diuinis operibus iꝓportionatū. inꝯgruū nihil in vtile nihil supflu um nec dinutū nec inordinatum.

Quõ quanto opera sũt magni ar
dua magnifica altiora magis mi
rabilia et difficilia ⁊ magis ⁊ plu
ribus vtilia/et cõia magis deo cõ
ueniunt et pertinent.

Hoc autẽ oñditur sic qm̃ ho
nor et glĩa soli deo ꝯueniũt
et pertinẽt. Et ꝙto honor ⁊ glĩa ẽ
maior magis deo pertinet. Et ꝙ
to magis honor ascendit magis
deo ꝯuenit. et ꝙto magis aliqua
pertinẽt et respiciũt ad honorez ⁊
gliam dei et deo magis pertinẽt.
Et quãto opa sũt maiora ⁊ ardua
magis alta magis mirabilia ma-
gis sõtilia et difficilia magis pti-
nent ad glĩam ⁊ honorẽ ptãtis di
uine ⁊ sapiencie diñe. Quãto etiã
aliqua sũt magis vtilia et plibus
cõia tãto magis ptinẽt ad bono
rem laudẽ et gliam bonitatꝪ diñe
Ergo cũ deo cõueniat et ptineat
qcquid magis põt esse ad honorẽ
sue sũme ptãtis et sue sũme sapiẽ-
cie et bonitatꝪ infinite. Sequitꝛ ꝙ
operatio sũme ptãtis sũme sapiẽ-
cie et sũme bonitatis deo ꝯuenit ⁊
ptinet. et quãto magis sũt opa ta
lia tãto magis ꝯueniũt. ⁊ per ꝯñs
ei cõueniũt ad honorẽ sue ptãtis
sapiencie et bonitatis. Ita poten
ter operari ꝙ nõ possit cogitari po-
tenciꝰ. Ita sapiẽter ꝙ ñ possit co
gitari sapienciꝰ. Ita vtiliter ⁊ be
nigne ꝙ non possit cogitari beni
gnus nec vtiliꝰ et hoc requirit ho
nor et glĩa sue ptãtis sapiencie et
bonitatꝪ. Quare ꝯcluditur ꝙ quã
to opera sũt magis ardua magni
fica magis alta magis in compre
hensibilia magis mirabilia sõtilia
et difficilia et magis plibꝰ vtilia
magis deo cõueniũt et ptinẽt cũ
oia que magis pertinẽt ad bono
rem laudẽ et gliam suã magis ei
cõueniũt. et exinde pñt mlta alia
concludi et sequi Uñ põt sequi ꝙ
qcquid magis pertinet ad hono-
rem et glĩam magis oportet in es
se et dꝫ fieri. et iõ oportet magis
mundũ eẽ ꝓductũ totaliter de ni
hillo ꝙ de aliquo et magis de no
uo ꝙ de eterno qꝛ magis hoc per
tinet ad honorẽ gliam et laudem
sue ptãtis et bonitatis. Item seq̃
tur ꝙ quãto opa erunt magis vti
lia hoĩ et creature rõnali magis
fient qꝛ hoc est ad honorẽ sue bo-
nitatis. Item qꝛ conuenit deo
vt honor suus et glĩa crescat exte
rius ꝙtũ fieri poterit et hoc non
põt fieri nisi per opera. Ideo ꝯue
nit deo facere opa sũme ptãtis sũ
me sapiẽcie sũme bonitatis et be
nignitatis. Si ḡ per ipm̃ honorẽ
dei possumus cognoscere q̃d deo
magis ꝯuenit extra se operari cõ
siderando honorem et gliam sue
potestatis sapiencie et bonitatis.
iusticie misericordie et pietatis.
Et ex omnibus põt concludi ꝙ
opera dei extra se cõsummabun-
tur finientur et terminabũtur in

summo honore in summo laude i summa glia sue ptātis sapiencie iusticie et bonitatis et q tūc cessa-bit exterius opari qn̄ honor suꝰ et laus sua 7 glia erūt in cōplemēto

Quod honor dei cū glia 7 laude ineternum durabit et sine fine permanebit.

Noniā aūt iam dictū est q quicqd deꝰ opatur exteriꝰ operat ad honorē et gliā et laudem sue ptātis sapiēcie et bonitatis. Et ideo q2 deus a nullo pōt impediri neccesse est q honor suus fiat et cōpleatur q2 aliter honor 7 glia sue ptātis destrueretur. Et p ɔ̄ns sequitur q oīa debent terminari et cōsūmari ad suū honorem ad suā laudē et gliam sui. Et q2 n̄ esset sūmus honor nec sūma glia nisi honor et glia sui durarēt 7 perpetuarētur ineternū et nunq cessent. Et iō neccesse ē q honor dei permaneat iéternū et glia 7 laus Et per ɔ̄ns opera dei debēt permanere ineternū. et q2 honor req̄rit honorantē et glia glificantes et laus laudentes et iō ppter eternitatem honoris dei 7 sue glorie oportet q sint creature que possit ineternum deū honorare laudare et glorificare de operibꝰ suis et q̄ cognoscāt opera sua. Si eni nulla creatura esset que cognosceret opera dei et videret i vanū deus operaretur ppter honorē et gloriam et laudē sui. et q2 sola creatura rōalis hoc pōt facere. Ideo creatura rōalis dz ineternum durare ppter honorem dei gliam 7 laudē et sic perpetuitas honoris dei et glorie et laudis arguit ppetuitatem creature honorātis laudant et glorificantis. 7 quia honor dei nō pōt esse sine vtilitate. Ideo sic honor dei debet ppetuari ita etiā dz perpetuari vtilitas. Et iō etiā vtilitas creature rōalis perpetuabitur vt simul maneant honor et vtilitas sine fine etc.

Quod honor est duplex et dupliciter debetur.

Onsiderandū ē aūt q honor vno mō est naturalis et debetur ex debito nature sc3 rōe primitatis et principalitatis et auctoritatis Et iste honor debet alicui q2 est principiū et primū et in qtum tale est honorandū. Et q2 solus deꝰ est principiū primū totaliter et nihil est principiū nisi per ipm. Ideo ipse solꝰ est honorādꝰ isto honore primo et om̄e aliud in qtum est pmū 7 principiū est honorandū q2 repn̄tat ipm vt ē pater et mater 7 pncipatꝰ honoratur q2 sunt principium quod ē 7 talis honor nō includit gliam nec laudē nec famā nec nomē q2 nō datur nec debetur nisi rōe pmitatis.
Alius est honor qui nō solum est

a natura nec ex debito nature. Sz est honor acquisit⁹ et debit⁹ ex operibus mirabilib⁹ honora-bilib⁹ laudabilib⁹ et gl̃iosis ꝛ iste honor includit in se gloriã et lau-dem ꝛ famã excellentiam et bene dictionẽ et iste honor neccessario est cum laude et gloria ꝛ est p̃miũ extrinsecũ et remuneratio exterio rum bonoꝝ operũ que debet da-ri ab hoibus cognoscentibus ta-lia opera. Uñ fructus exterior bo noꝝ operũ est honor laus gloria fama bñdictio. Et sunt corona bo noꝝ opeꝝ q꞉ per honorez gloriã et laudẽ coronantur exteri⁹ bona opera quia digna sunt exteri⁹ co ronari. Et q꞉ solus deus facit bo na op a et oĩa bona opa p̱ficit q꞉ q̃uis creature operenť tñ ab ipso hñt ꝙ operenť ꝛ nõ a se ipis quia de nihillo facte sunt. Et ideo ipe creature et opera creaturaruz bo na ipsi⁹ dei sunt radicaliter et p̃n cipaliter. Et iõ honor et gloria et laus q̃ sũt p̃miũ exterius ꝛ corona bonoꝝ operũ soli deo debenť si-ue ergo de⁹ imediate opereť p̱ se ipz seu per creaturã semp̱ ipe ho-nor ꝛ gl̃ia ꝛ laus dei sũt ꝛ soli deo debenť. Sz q꞉ creatura rõal' ope rať simul cũ deo libere volũtarie et spõte et cõplacet in operib⁹ bo nis iõ debetur ei p̃miũ et remune ratio racõe libertaťet ꝯplacentie i bonis operib⁹. Sz nõ debeť ipi creature p̃mũ nec remuñatio ex-terius sz interi⁹ quia esset ei vani tas. Et ideo non debeť creature honor nec gl̃ia nec laus ex operi bus sz solũ vtilitas interi⁹ q꞉ cre-atura debz perfici ꝛ cõpleri ꝛ cre scere intra se donec sit completa. Qñ g̃ dñs operať per se imediate sine creatura tñc talia opera non possũt p̃miari nec remunerari ni-si exteri⁹ per honorẽ laudẽ et glo riaz. Et hoc soli dõ debetur q꞉ est p̃mus plenus interius et infra se Sed qñ operatur per creaturam rationalem tunc debẽtur duo pre mia vnuz exterius et aliud interi us. Unum ꝑ deo et aliud ꝑ crea-tura. Premiũ dei est honor opis laus et gloria. Premiũ creature est vtilitas et hoc est valde ratio-nabile. Et sicut duo sil' cõcurrunt voluntarie ad vnuz opus ꝙ vtri-q3 habeat p̃miũ sibi ꝯueniens scz de⁹ honorem et creatura vtilitatẽ Quid eñ faceret creatura idigẽs de honore ꝛ gloria. Quid faceret deus summe plenus de vtilitate cũ deus non possit crescere intra se et creatura possit crescere intra se. Et sic honor est premium extri secum ꝛ vtilitas p̃miuz intrinsecũ Et sic deus premiat et remunerat creaturã rationalẽ interi⁹ dãdo si bi p̃miũ p̱ficiẽdo eã et cõplẽdo et augmẽtãdo. ꝛ ipa creatura ratõal' scz homo p̃miat et remuñat deuz coronat exti⁹ dãdo sibi honorem laud gl̃iaz ꝛ bñdictõz d ipis opib⁹

Et ita vtriq; h3 suū pmium et in
hoc ostenditur magna dei digna
tio qui vult a sua creatura pmia=
ri honorari laudari et glorificari
Et inde sequitur q postq̄ honor
laus et gloria sūt pmiū quod deo
debetur exteri⁹ qui excedit omia
creata sine mēsura q maior ē ho=
nor dei q̄ totus mūdus ⁊ hoc est
corona sua exterior. Et ideo quā=
do quis sibi auffert honorem pl⁹
sibi tollit q̄ si toleret totū mūdu3
et ideo iniuria dei nō pōt per oēs
creaturas reparari. Dicamus er
go q quicqd datur vel aquiritur
vel est bonū intrincecū illi rei cui
datur ita q est eius perfectio ⁊ cō
plementum et iuuamētum. Uel ē
bonum extrincecū nō pertinens
ad perfectione3 nec complemētū
nec adiutorium. Et hoc est honor
et gloria et laus. S3 pmū est vti=
litas et hoc debetur solū creatu=
ris s3 aliud soli deo. Quicquid er
go ptinet ad perfectionem ad cō
plementu3 ad adiutoriū ipsi crea
ture deb3 dari s3 q̄cquid nō pti=
net ad perficiendū nec ad cōplē=
dum rem nec adiutoriu3 soli deo
debet dari et hoc est honor laus
glia benedictio gra3 actio et oīa
que exteri⁹ dantur. Et ex hoc pos
sum⁹ videre q duplex est cremen
tū et dupliciter aliq̄ res pōt cre=
scere sc3 intra se et extra se seu in=
teri⁹ et exteri⁹. Tūc aūt crescit in
tra se et interi⁹ dū psolatur dum
perficitur et tandiu crescit vel po
test crescere donec pueniūt ad vl
timu3 cōplemētum. S3 tūc aliq̄
res crescit exteri⁹ et extra se dum
acquirit honorē laudē glia3 et fa
mam et istud cremētum nullomō
intrat infra rem nec vnit rei. quia
honor gloria fama laus nullomō
sūt intra rē s3 extra rem nec perti=
nēt ad rem et ideo sūt cremēta ex
teriora nec cōplent nec perficiūt
ipa3 re3. Et ideo tale cremētū nō
debetur creature s3 pmiū vtilitati
q3 creatura potest crescere itra se.
Et ideo si nō habeat in se totū su=
um crementum et querat extra se
cremētum querit vanitatem quia
ipsa exns vacua a sua perfectōne
a propa bonitate interiori a suo
cōplemento intus querit cremē
tum extra se quod nullomodo po
test intrare rem nec pficere. Et iō
si creatura rationalis nūdū pple
ta querat honore3 gloria3 et lau
de3 exteri⁹ tūc intra se implet va
cuitate et vanitate et efficitur va
cua a sua pfectione ⁊ bonitate in
teriori et intrat in ea vanitas ⁊ in
anitas q̄ est vacuitas ppie pfec=
tionis et bonitatis et vtilitatis et
in ea nulla est soliditas nec firmi=
tas q3 vbi nō ē ppria bonitas nec
pfectio nō pōt esse firmitas. Et iō
nihil pficit cremētu3 exterius ho
noris laudis et glorie. Ymo dum
magis vult crescere exterius defi
cit interius ⁊ remanet pauperius

intra se. Et quãtum querit extra
se de honore laude et glia tm̃ per
dit intra se de pfectione et bonita
te et vera vtilitate ꝓpria. Et q̃a oĩs
res appetit sẽp crescere donec sic
cõpleta. Ideo creatura rõalis si ñ
querat crescere interiꝰ neccesse ẽ
ꝙ querat crescere exteriꝰ. Si nõ
querit ꝓpriã bonitatẽ intra se nec
cesse ẽ ꝙ querat honorẽ et laudẽ ⁊
gliaȝ ex̃ se ⁊ h̃ ẽ ꝯ naturã ⁊ ꝯ rõeȝ
ꝙ res extñs vacua intra se ⁊ carẽs
ꝓpria pfectione querat honorem
ex̃ se et gliam cũ sit paupima et
miserrima. Et iõ crementũ extrin
cecũ nõ debet creature. Sȝ quia
deꝰ est plenꝰ intra ⁊ nullomõ põt
crescere interiꝰ. Ideo ei soli debet
honor laus et gloria q2 in deo nul
la potest esse vanitas nulla vacui
tas q2 est in eo sũma plenitudo.
Sic g̊ habemꝰ duplex crementũ
scȝ vnũ intrinsecũ ⁊ aliud extrin
secũ vnũ ptinẽs creature et aliꝺ
ptinẽs creatori. et habemꝰ etiã ꝙ
honor debet principio inq̃tũ pri
cipium est et etiã debetur bonis
operibꝰ et per ꝯñs deo debet ho
nor duplex q2 est pmũ principiũ
⁊ etiã ꝓpter opera bona. Primus
honor est naturalis. Scd̃us ẽ ac
quisitus. et iste honor acquisitus
est crementum exterius qui est sẽ
per coniũctꝰ cũ gloria et laude.
Quod aũt ꝓpter bona opera de-
beatur laus et gloria, et honor si-
gnũ est euidẽtissimuȝ ꝙ hõ timet
facere mala opera corã hoĩbus ꝓ
pter vituperiũ et cõfusioneȝ quia
vituperiũ et cõfusio datur ꝓpter
mala opera et acquirũtur ex ip̃is
ergo ꝯ̃riũ bonis operibus debe
tur honor laus et glia. Sic ergo
deus facit bona opera ei debetur
honor laus et gloria.

Quod deꝰ fecit creaturã rõalẽ
et totũ mũdum ꝓpter honorem q̊
acquiritur et debet et sequit pro-
pter opera vt ip̃e cresceret in crea
tura rõali extra se. Et ip̃a rõnalis
creatura sic cresceret intra se

Vomiã aũt deus non potest
crescere in se ipso nec intra
se quia infinitus est ⁊ summe per
fectus sed tamẽ põt crescere exte
rius. Et creatura põt crescere in se
ip̃a et itra se. Et iõ ꝓpter ista duo
crementa debent fieri omnia. Et
quia tunc deus crescit extra se qñ
suus honor sua laus sua glia sua
fama crescunt. Et cum honor cõ-
iunctus cum laude et gloria acq̊
ritur de nouo et sequitur propter
opera sequitur ꝙ om̃ia opera ex-
tra se facit vt per illa sequat et ac-
quiratur honor cum laude et glo
ria. Et quia honor laus et gloria
que sunt exteriora crementa non
possunt esse nisi deꝰ cognoscat et
etiã opera sua. Et cũ sola creatu-
ra rõalis possit cognoscere deũ et
sua opera. Sequitur ꝙ propter
honorem dei et laudem et gloriã
creatura rationalis facta sit. Et

Ideo cū deus nō possit crescere i-tra se sȝ extra se Et extra se nō pōt crescere nisi crescat in ipsis crea-turis. Et q͡ȝ tūc de⁹ crescit qn̄ suus bonor sua gl'ia sua fama sua laus crescūt. et hoc nō pōt firi nisi in so la creatura rōnali. Ideo sequitur ꝙ fecit creaturā rationalē vt ipse cresceret in ea vt scȝ noticia dei et noua cogitio fieret i ipa qn̄ ei noti cia ⁊ cogitio dei crescit tūc crescit su⁹ bonor sua laus sua gloria sua fama. Et iō qn̄ noticia dei mltipli catur et crescit tūc deus mltiplica tur et crescit. Un̄ noticia rei est si-militudo rei et iō qn̄ fit noua noti cia in creatura rationali de deo tūc quodmō fit de⁹ de nouo q͡a similitudo fit in creatura rōnali. Et quāto magis fit noticia dei tā to magis crescit de⁹. Et q̄to ma-gis crescit noticia dei tāto magis crescit suus bonor sua laus et sua gloria. ⁊ sic de⁹ fecit hoīes ⁊ crea turas rōnales vt in eis cresceret. Et q͡ȝ dū deus crescit extra se i ho minibus et in creatura rōnali. Et creatura rōnalis crescit intra se et in deo et de deo et est vnū et ideȝ crementū. Sic ḡ crementū dei ex teri⁹ ⁊ ex̄ se est crementū creature rōalis interi⁹ et intra se. et cremē tum ipsi⁹ creature est cremētū dei Et sic creatura rōnalis crescit in-tra se dū deus crescit in ea. Et tūc de⁹ crescit in ipa dū fit noticia et cognitio dei in ea. Et talis noticia fit in creatura per dei opera quia cognoscendo opera dei cognosci tur de⁹ et manifestat̄ ex̄ se. Et dū cognoscitur per sua opera tūc ho noratur laudatur et glorificatur. Sic ḡ de⁹ operat̄ ex̄ se vt cogno-scatur exteri⁹ et exide honoretur laudetur et glorificet̄ et laus sua et bonor mltiplicētur. ⁊ ex ꝯsequē ti rōalis creatura ipm cognoscē-do multiplicetur et crescat de sua cognitione et ipleatur noticia ip-sius. et exinde bonor ⁊ laus ⁊ glo ria dei crescat et mutiplicetur in ipsa creatura rōnali. Que dū deū cognoscit ipȝ bonorificat laudat et glorificat. sic ḡ ad ista duo cre-menta tēdunt opera dei. q̄ tn̄ sunt vnū crementū. Si em̄ de⁹ nō cre

sceret ex se neq̃ creatura rõnalis posset crescere intra se. et q2 rõna lis creatura h3 intellectum et vo- luntatem et iõ deus d3 crescrere in intellectu et i volũtate ipsius creature. Et ipsa creatura d3 iple ri de deo tam in itellectu q̃ in vo luntate ad honorẽ laudẽ ⁊ gloriã dei q2 aliter crescit intellect9 et ali ter voluntas. et aliud est cremẽtũ vnius et aliud alteri9. Et vtrũq3 incremẽtu3 oportet q̃ fiat de deo et iõ oportet q̃ deus multimodis crescat extra se. Et iõ sũt plures modi crescẽdi dei ex se q2 creatu- ra rõnalis mltisimodis põt cresce- re intra se. Uñ de9 crescit dũ noti cia de deo crescit. de9 crescit du3 amor dei crescit. deus crescit dum timor de deo crescit. deus crescit dũ fides in deũ crescit. Et dũ oia ista crescunt tũc honor laus ⁊ glo ria dei crescunt. Et ideo etiam si- militer creatura rationalis vt ipe homo crescit intra se dum fit i eo et generatur cognitio dei. Crescit etiam quando fit in eo amor dei. Crescit etiam quando in eo gene ratur timor dei spes in deo confi dentia in deum fides in deu3 ista autem sũt incremẽta dei extra se. Et incrementa hominis seu crea ture rationalis intra se. Ac tamen licet multis modis crescat de9 ex tra se et creatura ratõalis intra se tamẽ duo sunt p̃ncipalia incremẽ ta sicut sunt duo que possunt cre- scere i creatura sc3 intellect9 ⁊ vo luntas. Ista autẽ duo incremẽta sũt noticia et amor. Unde noticia dei et cognitio est incremẽtu3 in- tellectus s3 amor dei est incremẽ- tũ volũtatis tunc ergo crescit in- tellectus in deo ⁊ de deo ⁊ de9 in intelletu qnando crescit noticia de deo in itellectu. Et tũc crescit deus in volũtate et volũtas i deo dum crescit amor dei i voluntate sed tamẽ p̃mum incrementũ scil3 cognitio et noticia dei est funda- mentum oĩm et radis si enim non sit cognitio dei non erit amor dei nec timor nec honor nec laus nec gloria dei. Ecce igitur quanta vnitas quanta propinquitas.

quãta obligatio dei cũ hoĩbus et
cũ rõali creatura qꝛ de⁹ voluit cre
ſcere intẽri⁹ ĩ ipĩs hoĩb⁹ vt ipĩ cre
ſcerent in eo et ſimul laus et glĩa
et honoꝛ dei fierẽt et hoĩes ĩtra ſe
creſcerẽt. ecce qualiť honoꝛ ⁊ laus
et gloꝛia dei fecit rõalẽ creaturaꝫ
et hoĩes fieri Ecce qualiť honoꝛ
dei facit hoĩes creſcere et mľtipli=
cari. Ecce quõ laus et gloꝛia fieri
fecit mundũ qui ñ erat. Ecce qua
liter honoꝛ et gloꝛia dei fecit deuꝫ
extra ſe operari. Diligere ĝ debe=
mus ſuper oĩs creaturas hono
rem et laudẽ et gloꝛiã dei qꝛ fecit
nos fieri fecit nos eſſe. pꝛeponere
debem⁹ oĩbus honoꝛeꝫ dei ꝓpter
quẽ ſum⁹. Cuſtodire debem⁹ ho
noꝛẽ dei ꝓpter quẽ ĩmoꝛtales eri=
mus et perpetuo viuemus.

Quod ſicut de⁹ opatur oĩa ꝓ=
pter ſuũ honoꝛẽ laudẽ et gloꝛiam
ita opatur oĩa ꝓpter ſuũ nomen.

Voniã autẽ q̇cquid põt de
nouo acquiri vel eſt res vel
nomẽ. Et qꝛ de⁹ nõ poteſt ſibi ac=
quirere de nouo aliquã rem qꝛ eſt
infinit⁹ et ſũme plen⁹ ĩtra ſe. ĝ q̇d
quit de nouo de⁹ põt ſibi acqui=
rere eſt ſolũ nomẽ. Et hoc maxĩe
deo cõuenit qui ſolũ põt extra ſe
creſcere ſcꝫ acquirere nomẽ ⁊ hoc
eſt creſcere extra ſe et non intra ſe
vnde tunc res aliq̃ ex̃ ſe creſcit qñ
nouũ nomẽ acq̇rit et quanto ma=
gis illõ nomẽ creſcit tanto magis
extra ſe ipm creſcit. Nomẽ aũt ac
q̇ritur ex opationib⁹ q̃ apparent
ex̃ et videtur qñ eñ opera ſunt bñ
facta neceeſſario ex eis ſeq̇tur ho
noꝛ laus gloꝛia ⁊ fama alicui attri
buiť et dꝫ attribui illi cui⁹ eſt tale
op⁹ bñ factũ ⁊ tunc ille cui⁹ ẽ op⁹
et cui attribuiť acq̇rit ſibi nomen
nouum ex tali ope. Acq̇rere ĝ ipꝫ
eſt acq̇rere honoꝛẽ nouuꝫ nouam
laudẽ gloꝛiã et famã ex ꝓpꝛiis ope
ribus. Et qꝛ opera pñt eſſe bñ fa=
cta vel male facta. Ideo etiam ex
operib⁹ põt acq̇ri nomẽ bonũ vľ
nomẽ malũ. qꝛ ſicut ex operibus
bñfactis ſeq̇tur neceeſſario honoꝛ
laus et gloꝛia. Ita ex operib⁹ ma
lefactis ſequiť dedec⁹ et vituperi
um et in honoꝛatio. vñ iſte ẽ oꝛdo
qm̃ res ꝑmo eſt et deinde dať ſibi
nomẽ ꝓpꝛiũ ĩpoꝛtãs et repñtans
⁊ ſignificãs illã reꝫ diſtincte ⁊ de
termiate. vt xᷣbi grã ꝑmo hõ ẽ de
inde dať ſibi nomẽ ꝓpꝛium ⁊ iſtõ
nomẽ nõ datur ꝓpter opera bñfa
cta qꝛ nunq̃ hõ operať aliq̃õ op⁹
bñfactũ nec malefactũ. Sꝫ ſigni
cat rem nudã ſine operib⁹. Et iõ
habere iſtud nomẽ nõ eſt acq̇rere
honoꝛẽ nec laudeꝫ nec gloꝛiã nec
famã. Sed poſtea hõ operať ope
ra bñfacta et bona. Et tunc acqui
rit honoꝛẽ et laudẽ ꝓpter opera et
acquirit nouum nomẽ ꝓpter op⁹
et ſm̃ naturã operis acquirit no=
men et ex multis operib⁹ multa
noĩa. Et oĩa iſta noĩa aquiſita ex
operibus ꝯiungũtur cũ ꝑmo no

mine ip̄ius rei quod erat nudū si-
ne honore sine fama. Et primum
nomē efficit̄ magnuꝫ honorabile
laudabile et famosū et crescit i no
bilitate in honore in fama in lau-
de in gloria ꝓpter opera rei cuius
est. Sic ḡ a principio nomē rei est
sine honore sine laude sine fama.
Sed postea ꝓpter operationes
rei cuiꝰ est ip̄m nome crescit et ef
ficitur magnū in honore in laude
et in fama. Et quātuꝫ crescūt ope
ra bona tm̄ crescit nomē rei in no
bilitate et dignitate. Et oia opera
illius rei a principio vsq̄ ad fineꝫ
iportantur postea per illō nomen
Et dū illud nomē audit̄ intelligū
tur oia opera sua. Ita ꝙ dū opera
tur facit crescere nomē suuꝫ ⁊ dū
magis operatur facit ip̄m magis
crescere q: nomē sequit̄ rem. Et iō
q: ꝓpter opera bn̄facta de neces
sitate sequitur honor laus fama ⁊
gloria et ista sunt exteriora et ex-
tra rem sicut nomen etiam est ex-
tra rem ⁊ nō est ip̄a res. Ideo ip̄e
honor ip̄a laus fama et gloria cō
iungunt̄ cū noie ipsiꝰ rei. et ip̄m
nomē ipletur honore laude glia ⁊
fama. vn̄ cum honor laus ⁊ fama
que sequunt̄ ad opera nō pn̄t in-
trare ip̄am rem cuiꝰ sunt opera.
Et ipsa res nihil habeat extra se
magis ꝓpinquū magis familiare
ꝙ nomē suum quod iportat tota
liter ip̄am reꝫ et per quod ip̄a res
vbicūq̄ portat̄ ymo ꝑdicatur de

ipsa in rectō ꝙ nihil aliud facit ex
teriꝰ. Sequitur ꝙ ip̄e honor ipsa
laus glia et fama debēt nomi ipsi
us rei. eo q: ip̄m nomē pōt cresce
re et ipleri de honore laude etc̄.
Quia ḡ ipsa res nō pōt crescere i-
tra se de honore nec laude nec de
fama. Et ipsum nomē rei pōt cre-
scere de istis necesse est ꝙ ipsum
nomē crescat et ipleatur honore
laude gloria et fama vt postꝙ nō
pn̄t manere in ipsa re maneant in
suo noie. et dētur nōi suo. Ecce ḡ
opera exeunt a te et apparēt ⁊ vi-
dentur exteriꝰ et operibꝰ talibus
debetur honor et laus que sūt ex
teriora. Et ipsum nomē rei est exte
rius vt apparet. Ideo honor laus
fama ⁊ gloria que sequunt̄ ad ope
ra debent dari noi ipsius rei ope-
rantis. ḡ ipsa opera faciūt cresce-
re exterius ip̄m nomē et faciūt ip
sum laudabile honorabile famo-
sum gloriosuꝫ et bn̄dicendū. ip̄m
autem nomē pōt duobus modis
crescere primo in seipso scꝫ dū cre
scit et ipletur honore fama ⁊ lau-
de et opere et istud est primū cre
mentū. alio mō crescit nomē cum
iam est plenum in se qn̄ multipli-
catur et dilatatur et extendit̄ per
plures hoies in cordibus homi-
nuꝫ. Quia ergo propter opera bn̄
facta que apparēt et vident̄ nec-
cessario sequitur verꝰ honor laus
gloria et fama rei cuiꝰ sunt opera
que ꝯiungūtur cum noie ipsiꝰ rei

et faciunt nomē magnuꝫ. Et cuꝫ solꝰ deꝰ operetur opera bñfacta et oīa opera bñfacta sint ipsiꝰ dei qꝛ oīs creatura est opꝰ dei. et per ꝯñs om̄e opus creature bñfactū est opꝰ dei. Seq̄ꝛ ꝙ honoꝛ laus gloꝛia et fama q̄ sequūtur ad oīa opera bñfacta oim reꝝ ỽe et verissime sunt dei et deo vere debēt dari et nulli alteri rei. Et per ꝯñs solus ipse dꝫ acquirere nomē ex operibꝰ oibꝰ bñfactis et solū suū nomē dꝫ crescere in vniuerso in honoꝛe ỽo et laude gloꝛia fama dignitate et nobilitate. Et ꝑ ꝯñs oīs honoꝛ oīs laus oīs glīa oīs fama in ỽitate oim opeꝝ bñfactoꝝ noī ipsius dei debēt dari. Et ideo solum suum nomē dꝫ esse honoꝛabile laudabile famosū gloriosum magnificū et bñdictum. et nullum nomē creature de se debꝫ honoꝛari laudari nec gloꝛificari. Et sequitur vlterius ꝙ hoc est ꝓpꝛium soli deo scꝫ acquirere nom̄ veri honoꝛis laudis et gloꝛie. Et per ꝯñs concluditur ꝙ oīa deus operatur ex̄ se propter suuꝫ nom̄ scꝫ vt impleatur omni vero honore vera laude gloꝛia et fama vt sic magnum magnificū honoꝛabile gloꝛiosum famosuꝫ laudabile vt postq̄ nō potest crescere intra se crescat exterius in suo noīe. Et ideo sequitur ꝙ sicut operaꝛ omnia pꝛopter sui laudem honoꝛem et gloꝛiam. Ita operatur omnia ꝓpter suum nomē. Et per consequens quod idē est operari ꝓpter suum nomen et operari ꝓpter sui laudem honoꝛē et glīam. Et iō neccesse erit ꝙ quidquit fieri pōt in toto vniuerso siue bonum siue malum veniat ad honoꝛē laudeꝫ et glīam noīs sui. Et etiā quidquit iam cōclusum est et dictum de honoꝛe concludi potest et dici de suo nomine.

Quod nomē dei ex operibus acquisitū respicit semꝑ veram hominis vtilitatem et commodum.

Quoniam aūt iam declaratum est ꝙ honoꝛ verꝰ et vtilitas vera sunt ita colligata ꝙ nō pñt separari. Ita ꝙ verꝰ honoꝛ dei semꝑ respicit veram vtilitatē nō suam sed alteriꝰ. et vera vtilitas semꝑ respicit verū honoꝛem alteriꝰ. Ideo verꝰ honoꝛ dei semper respicit verā hoīs vtilitatem. et vera hoīs vtilitas semper respicit honoꝛem dei. et qꝛ oīa que pertinēt ad honoꝛē dei ꝑtinēt ad suū nomē iō exteriꝰ acq̄riꝰ constituitur ex omnibus operibus que ꝑtinent ad honoꝛē laudem et gloriam. Ideo etiā sequitur ꝙ suum nomē ex operibꝰ extra se acquisitum semꝑ respicit verā vtilitatem hominis qꝛ ei̅ oīa deꝰ fecit pꝛopter hominis vtilitatem. Et cū nomē dei acquiratur ex operibꝰ

que fecit ex se sequitur quod etiam suum nomē ptineat ad hois vtilitatem ymo de tēto nomen dei acquisitū magis pertinet ad vtilitatem hois de quanto suū nomē extenditur ad creaturas oēs plus ergo pficit et valet plus est vtile nomē dei hoi quam oms creature insimul et plus valet nomē dei quam oms creature quia nomen dei respicit deū de directo et ad ipm principaliter ptinet et est magis propinquū ei. Creature ergo et oia que deus operatur sunt et fiūt vt nomē dei cōstituatur et acquiratur. Et postea ipsum nomē dei cōstitutum et acquisitum facit et causat totā vtilitatē hois. Si em deus nihil operaret extra se nullū nomē acquireret extra se. Quia ergo nomē dei respicit veram vtilitatem hois et cū vera vtilitas hois sit vt amet et timeat deū honoret laudet et glorific3 eū speret et confidat in eo et credat et obediat ei vt sc3 fiat et nascatur in hoie amor dei timor dei spes eius pfidencia in deo et fides et obediencia et totaliter viuatur cū deo. Sequitur quod nomē dei acquisitū ex suis operibus semp respicit ad ista supradicta sc3 vt per nom dei et timor dei et spes et confidētia fides et obedientia sint in homine respectu dei. ergo sequitur quod tale debet esse nomen dei extra se constitutum et acquisitū vt possit causare in homine et generare amorem timorem spem confidenciam fidem et obedienciam. ergo nomen acquisitum debet esse nomen amoris timoris spei confidēcie fidei et obediencie honoris laudis et glorie vt sit propositum et conueniens homi ad eius vtilitatem. Et ideo vt nomen dei conuenientissime et congruentissime constituatur ad veram hominis vtilitatem conuenit quod deus faciat opera amoris opera timoris opera spei et confidencie opera fidelitatis fidei et obediencie et opera honoris laudis et glorie.

Et ideo conuenit deo vt extra se faciat opera omnipotencie vt acquirat nomē omnipotentis vt p hoc nomē generetur timor dei in hominibus. Conuenit etiā vt faciat opera per que acquirat hoc nomen deus extra se tale vt per hoc nomen generetur timor i hominibus. Conuenit etiam vt faciat opa iusticie et iudicij vt acquirat nomē iusti et iudicis vt etiam per hoc nomen generetur timor in hominibus. Conuenit etiam vt faciat exterius opera sūme bonitatis vt acquirat exterius hoc nomen bonus vt per hoc nomen generetur amor dei in hominibus. Conuenit etiam vt faciat opera summe sapiencie vt acquirat nomen sapientis extra se et summe sapientis vt sic laudetur ab hominibus.

Cōuenit etiam vt faciat opera p que acquirat nomē et famā exterius et noiet veraciter fidelis verus et pius misericors begninus sanctus amic⁹ adiutor saluator protector. vt sic per hec nomia generentur in hominib⁹ spes cōfidentia et fides in eum. Sic ergo conuenit vt ex multis operatōnibus acquirat deus multa noia. Et ex multis noibus constituat i intellectu vnū nomen dei magnū gloriosum laudabile honorabile magnificum famosū admirabile amabile et timendū. Et hoc est sūme vtile homini. Unde quia voluntas nō trahitur nisi excitetur ideo opz q nomen dei exterius acquisitū sit tale q excitet voluntatez vt excitetur ad timorem et ad amorē et cā. Quis em deus ab eterno sit omps dñs sapiens iustus bonus verax sapiēs et fidelis et sic de al' ac tamē hoc nō erat manifestum necq notum exterius et extra se ⁊ ideo quia res manifestatur exterius per operationes suas. Cōuenientissimū est deuz operari opera extra se opera p que acquirat nomen et famam apud hoies vt sic cognoscatur et nominetur ad honorem sui et vtilitatē hoim. Deo em nō est necesse habere nomen exterius nisi vt cognoscatur ab hominibus.

Quid intelligitur per nomen dei acquisitum.

Tāt oia clari⁹ manifestētur psiderandū est quid intelligatur per nomen dei acquisitū vnū nomē dei est extra rem. Qr nō est ipsa res s; representat ipaz rem significat et notificat. Per nomen autem dei exterius acquisitum intelligitur tota illa cognitio tota illa noticia que habet ō deo et acquiritur per illa opera q̄ operatur extra se. Unde de⁹ extra se non cognoscitur nisi p opera que apparent et sūt manifesta. Tota ergo illa noticia que acquirit de deo ex operibus vocatur nomen dei. tm̄ em cognoscitur de deo q̄tuz opera sua manifestāt. per opera ergo que de⁹ operatur extra se generatur noticia de ipo in cordib⁹ hoim siue reputatio siue fama seu extimatio et hoc est nomē dei acquisitū apud hoies. Un nomē bonū acquisitū est noticia seu fama siue extimatio et reputatio cū laude et honore acquisita et generata de aliquo in cordibus hoim sic p ōriuz malū nomē est noticia seu fama seu extimatō cū vitupio et ptēptu acq̄sita de aliquo in cordib⁹ hoim. Tm̄ g̃ hz aliq̄s de nomie q̄tū hz ō sua fama reputatōe et extimatōe in cordib⁹ alioꝝ. Et qō nulli⁹ est reputatōis nec extimatōis nulli⁹ nois est apō hoies nec alicui⁹ honoris. Tm̄ em aliquis honorat ab alijs q̄tū cognoscit reputatur ⁊ extimat apud eos

Et q2 ista extimatio reputatio seu noticia pōt esse maior vl' minor ꝛ crescere vl' diminuere ꝛ honor etiam. Ergo nomen dei acquisitum est ipa noticia extimatio seu reputatio gn̄ata de nouo in cordibus hoim de deo per opera tua. Et tale nomē habet de⁹ apud hoīes secūduꝫ ꝙ extimatur et reputatur ab eis et cognoscit̄. Et scōꝫ quod reputatur et extimatur ab hoib⁹ scōm hoc honoratur ab eis. Et q2 talis noticia seu extimatō gn̄atur per opera dei ideo qui nō cognoscit opa dei nec cogitat inq̄tū dī sūt nihil cognoscit de deo nec ipꝫ extimat aliq̄d nec reputat Et per ꝯsequens deus est nullius nois fame nec honoris apud illum. Et scōm ꝙ aliquis magis vl' minus cognoscit opera dei inq̄tum dei secundum hoc nomen dei crescit in illo. Et exinde sequitur ꝙ locus et bitaculum nois dei in quo habitat est cor hois. Unde nomē dei est extra deum et ideo opꝫ ꝙ hitet in aliquo loco ꝛ nullus loc⁹ in quo possit habitare est nisi cor hois ideo cor hois ē vas nois dī. Et quia hoīes multiplicantur et per ꝯn̄s corda eoꝝ. Ideo etiā nomen dei pōt multiplicari per corda hominum. Sed istud nomen quod latet et manet in corde ē occultum et manifestatur. exterius per illud nomē sensibile ꝛ audibile et visibile quod ē vocale vl' scriptum. correspōdens noī exn̄ti in corde et repn̄tans ipm exterius et significās. et etiā honor occultus in corde et inuisibilis inclus⁹ in nomie occulto ipsi⁹ cordis manifestatur exteri⁹ per aliū honorem visibilē et talis honor qualis ē intus in corde talis repn̄tatur extra per signū visibile. Illa em̄ que extra fiūt per hoīem sunt signa coꝝ que sūt in corde ei⁹. Sicut em̄ deus manifestat se ipm et dat noticiam de se ipso per opera sua exteriora. Ita hō manifestat extra se nomē dei occultū et noticiaꝫ ꝛ extimationē de deo occultam ꝑ signum visibile. et etiā honoreꝫ occultum manifestat per honorē visibilem. Sic g̊ duplex est nomen dei scꝫ occultū ꝛ visibile. vnū itus aliud extra. Et etiā duplex honor scꝫ occultus et visibilis. vnus interior ali⁹ exterior. et ista duo nomina sūt apō hoīes et fiunt in ipsis hoib⁹ per opera dei cognita inq̄tuꝫ dei sūt. Et ista duo nomia mensurantur ꝭm̄ mensurā cognitionis operis dei q2 tm̄ q̄tuꝫ opera dei cognoscūtur ab hoibus tātum noticia de deo generatur in hominib⁹. Et quanta extimatio et reputatio gn̄atur de deo in hominibus tm̄ noiatur extra per vocem et tant⁹ est honor exterior. Sic g̊ nomē vocale exteri⁹ mensuratur ꝭm̄ mensurā noticie et extimationis seu reputatationis in

terioris. Et ipsa noticia seu extia-
matio mensuratur sm̄ mensuram
cognitionis operꝝ dei inq̄tū dei
sunt. Et iō opera dei inq̄tum dei
sūt ñ equalit̄ cognoscūtur ab ho-
minibus. Ideo nō est in hoībus
eq̄lis noticia seu extimatio seu re
putatio de deo nec per ꝯ̄ns equa
liter noīatur exteriꝰ ab omibus.
Ista ḡ sunt inter se ordinata. No
mē vocale exterius noticia seu ex
timatio interior. Et cognitio ope
rum dei mēsuratur sm̄ maiorem
vel minorē familiaritatē et exer
citium circa opera dei cognoscē-
da. Sꝫ ipsa opera dei mēsurāt̄ vl'
per cōparationē ipsoꝝ operꝝ in-
ter se vel p cōpationē ad homieꝫ
ꝑpter quē fiunt vel per cōparatō
nem ad p̄tātem et sapienciā et bo
nitatem dei. Unde ꝓcedūt. radix
ḡ et fundamētum et origo nomis
dei acquisiti et noticie seu extima
tiones que fiūt de deo sunt opera
dei. ḡ ipa opera dei portāt in se ip
sis et includūt radicaliter funda-
mētaliter et originaliter nomē dei
exteriꝰ acquisitū et honorē laudē
et gl'iam et famā suam. et ideo tā
ta quāta sunt opera dei tm̄ est no
mē suum et tantꝰ est honor suus
laus gloria et fama veraciter et ra
dicaliter et in se et de se. Et iō pos
sumus ponere nomē dei tribꝰ mo
dis primomō in ipis opibꝰ ⁊ isto
mō nomē dei iā est sibi acquisituꝫ
veraciter et debito statim dū ope
ra facta sunt et etiam laus honor
gloria q2 semp ipsa opera portāt
secū nomē laudē gl'iam et honorē
Et nomē laus et gl'ia et honor sē-
per sequūtur opera dei. et oīa ipa
opera dei semp sunt plena hono
re laude et gloria dei ⁊ laudis eiꝰ
plena est terra. et oms creature q̄
sunt opera dei sunt plene honore
laude et gloria dei et portāt i se ip
sis semp nomē dei et suū honorē
laudē gloriā et famā. Et istud no
mē est immortale et ꝑpetuū. ⁊ eti-
am honor laus gloria et fama q̄a
postq̄ sūt semp manēt et nūq̄ de-
struūtur sꝫ semp viuūt et est istō ꝑ
mum nomē dei acquisitū et p̄mꝰ
honor et prima laus deinde ipsa
opa d̄i que sūt plena honore gl'ia
laude ⁊ noīe intrāt cor hoīs vt co
gnoscant̄ ab hoīe et veniūt ad eiꝰ
noticiā et tunc portāt i corde hoī
nis et relinqunt in eo noticiā et si
militudinē dei seu vestigiū cū ho
nore laude et gloria eo q2 sūt ple-
na sua similitudine et noticia eiꝰ
honore et laude. Et iō dāt illud
quod hn̄t in se ipis et sic ipa opa
cognita vt dei sūt causant et faci
unt in hoīe noticiā extimationeꝫ
et reputationē de deo aquo ꝓce-
dunt et hoc cuꝫ honore laude et
gloria et bona fama et ē scd̄m no-
mē dei acquisitum in cordibꝰ ho
minū deinde sequitur tertiū nom̄
quod est sensibile visibile et audi-
bile in voce vel in scripto. et istud

nomē est signū ordinatū ad placitum ad siguandū et repn̄tandū scd̄m nomē occultū et etiā primū et istud nomē est signū magis nominis ꝙ sit nomē. Sed ingr̄tū repn̄tat et significat ver̄ nomē dicit nomē dei. Ecce ḡ tria noīa primū nomē dei acquisitū quod sedet in oībus operib9 dei et est fixū et p̄manēs et immutabile nec pōt deleri. et solū semel gn̄atur cū ipsis operib9. Sed scd̄m nomē qd̄ habitat in cordib9 hoīm ꝗuis sit fixum et p̄manēs in ordine ad opera ac tn̄ pōt deleri de cordib9 hominū et cotidie de nouo gn̄at et multiplicatur s̄m ꝙ hoīes multiplicātur et est idem apud oēs hoīes. Sed variat s̄m magis vel min9 et s̄m ꝙ magis vel minus crescit. Sed tertiū nomē audibile vel scriptū nō est idem apd̄ oēs hoīes s3 variatur s̄m diuersitatē linguar̄ et ydiomatū. et sicut dictum est de noīe. Ita pōt dici de honore laude et gloria. Nomē ḡ dei honor laus et glīa quasi dormiunt in ipsis operib9 et quasi sūt in potencia et nundū accuta. S3 postea dū ipsa opera intrant cor hoīs et cognoscūtur tūc ipsū3 nomen laus et gloria que ibi dormiebant excitātur euigillātur et acuantur et vltimo per signū sensibile exterius manifestatur. et sic solum quodmō viuificat nomen dei et suum honorē laudē gloriā3 et famā. Apparet igitur et declaratum est quid intelligatur p̄ nomē dei acquisitum sibi de nouo et in quo fundetur radicaliter. Aliud autē nomē h3 deus ab eterno qd̄ nō est acquisitum ex operibus et hoc est nomē esse quia de9 ē ip̄m esse et hoc est sibi p̄mū nomen in quo concludūtur oīa noīa et concluditur oē nomē vt declaratū fuit a principio libri in capitulo d̄ esse. et sic deus ab eterno in se ipso absq3 mūdo et creaturis h3 nomen in quo continetur oē nom̄ et sicut in hoc noīe esse continet omne nomen. Ita in nomine dei acquisito ꝯtinetur oīs honor oīs laus omnis gloria et fama.

Quod noticia acquisita d̄ deo per opera eius in hoībus h3 mltos ḡdus et etiā nomen eius.

Quoniam autem ōpera dei sunt fundamentum et radix noticie que de deo acquiritur in hominibus. Ideo s̄m ꝙ opera dei habent gradus inter se secundum hoc. etiam noticia que acquiritur in homine de deo per opera eius habet gradus. Unde quedem sunt opera dei que mltum distant ab homine quedem sunt propinqua homini. Et q̄dem opera sunt et fiunt extra hominem et quedē que fiūt in hoīe

Et illa que fiunt in hoie quedem fiūt in corpore quedem in aia. et etiam quedē sūt opera dei magis familiaria hoi quedem min⁹. Et sic opera dei nō equaliter se hñt ad hoiez cui dz generari noticia ō deo et per ɔ̄ns noticia seu cognitio generata ō deo in corde hois per opera dei nō est equalis sz mlˀtos hz grad⁹. Uñ maior est noticia que acquiritur de deo ꝑ opa dei que sūt ꝓpinqua hoi ꝙ ꝑ opera que multū distant ab hoie. Et etiam maior cognitio est cognitō que est generata de deo in homie per opera que sūt in hoie ꝙ per illa que sunt extra hoiem. et ꝑ opera dei que fiunt in hoie ꝙ per illa que fiūt extra hoiem. et etiā maior est cognitio generata de deo ī hoie per illa que sūt in aia ꝙ ꝑ illa que sunt in corpore. et qꝛ nullū opus dei est magis ꝓpinquū ipsi homi ꝙ ipsemet hō sibi ipi qꝛ hō est opus dei Jdeo noticia generata de deo in hoie per cognitionez sui ipius qui est opus dei ē maior omniū. et sic hō dum cognoscit se ipm inq̄tuz est op⁹ dei magis cognoscit et magis videt de deo ꝙ dum cognoscit alia opera et etiā dum hō cognoscit aiam suā inq̄tum est op⁹ dei magis cognoscit et videt de deo ꝙ dum cognoscit corp⁹ quod est etiam opus dei. ⁊ qꝛ oēe opus dei inq̄tum dei est portat suā noticiā suum nomē suum honorem suā laudē et gloriaz et opera maiora et digniora portant mai⁹ nomē et maiorē laudē et gl̄iam. Jdeo cum hō sit maius opus dei inter oēs creaturas manifeste seq̄tur dū hō cognoscit se ipm inquātum est op⁹ dei magis extimat de deo et magis reputat et mai⁹ nomē et maiorē laudez ⁊ gl̄iaz sibi dat ꝙ qñ cognoscit alia opera dei et ista noticia acquisita de deo per cognitionē hoīs inq̄tum est op⁹ dei pōt esse maior vlˀ minor ƀm ꝙ hō magis vel min⁹ cognoscit et videt se ipz Preterea qꝛ quedem sūt opera dei que fiūt circa illa que sunt extra hoiez scz in alijs creaturis. et alia sunt opera que fiūt in ipomet hoie ⁊ circa ipm hoiem ⁊ magis cognoscit hō deum ꝑ opera que fiunt in hoie ꝙ per illa que fiunt extra hoiem. Item quedē sunt opera dei q̄ oīs hō pōt videre per experienciam. Et alia sunt que nō videt nisi per testimoniū alioꝝ qui dixerunt et viderūt et terti⁹ et magis cognoscit hō deum per opera q̄ videt et percipit per experienciā ꝙ ꝑ opa que cognoscit ꝑ testimoniū alioꝝ. Jtē qꝛ nihil magis cognoscit homo ꝙ illud quod sentit et videt ꝑ experienciā. Jdeo noticia generata de deo per opera dei q̄ hō videt per experienciā tenet vltimū gradū cognitionis dei per opera et ista hz duos grad⁹ qꝛ ali qñ vi

det homo per experientiã opera que deus operatur circa aliũ hominẽ vel circa aliã rem extͣ se. Aliqñ videt et sentit per experientiã opera que deus operatur circa se ipm singulariter et iste est vltim⁹ gdus cognitionis per experienti am ꝛ iste est certissim⁹ solidissim⁹ et firmissim⁹ q̇ semꝑ manet et ibi est cõplementuȝ cognitõnis. Vñ ista noticia nõ põt esse nisi in vno hoie nec põt alicui cõicari qꝛ nul l⁹ hõ potest totaliter ꝑcipere nec sentire illa que fiũt circa ipȝ sicut ipsemet põt ei q̇libȝ homo cognoscere per experientiã opera que fi unt circa alios extra se sed nõ sentire sicut illa que fiũt circa se ipm Sȝ magis cognoscit que fiũt circa se ipm ꝙ̄ circa alios ymo null⁹ alius põt sentire illa que fiũt circa se ipm nisi solus ipe. Sic ergo cognitio per experientiam habet duos gradus. Et qꝛ per opa dei cognita gñatur noticia de deo in hoie. Et illa cognitio quã homo habȝ de opib⁹ que fiũt circa se ipsũ est vltima et maxima solidissima et firmissima et certissima. Jõ sequiꝛ ꝙ noticia seu cognitio seu extimatio acquisita de deo in homine per opera dei que fiũt circa se ipm singulariter est vltima maxima solidissima firmissima et certissima. Et donec homo cognoscat deum per talia opa nõ habȝ veram certitudinem nec securitateȝ de deo nec vere deum laudat nec vere honoꝛat nec glĩficat nec cognoscit nec amat nec timet. sicut ergo bonũ est hoi habere verã noticiaȝ de deo bonuȝ est ei ꝙ de⁹ opetur in ipso et circa ipȝ. Et ꝙ̄to plus operabitur de⁹ circa ipsũ singulariter tãto maioꝛẽ acquiret de deo noticiaȝ per experientiam. Et ideo sequiꝛ ꝙ scđm ꝙ deus multisinoð operatur circa ipȝ hoiem scđm hoc homo diuersimode noiat deũ. Aliqñ eñi hõ noiat et dicit et cognoscit per experienciam deũ potentẽ esse qñ scȝ sentit circa seipm opera potẽcie dei. Aliqñ noiat ipm sapientẽ. Aliqñ pium. Aliqñ bonũ. Aliqñ misericoꝛdẽ ꝛ benignũ ƀm̃ ꝙ diuersemode sentit operari deũ circa se ipm Et tũc hõ acquirit certissimã noticiã de deo cũ laude glĩa et honore et hoc mõ quilȝ hõ dat magnũ nomẽ deo ꝑpter opa singularia que operaꝛ in quolȝ. Et sic de⁹ acquirit nomẽ multiplicíꝛ scȝ gñaliter et cõiter ex oĩbus creaturis et ex operib⁹ que sunt cõia oĩbus. Scđo acquirit nomẽ spãliter ꝛ singulariter in quolȝ hoie qñ operaꝛ singulariter et secrete i aliquo homine. Et iõ noticia dei et suuȝ nomen multiplicatur ꝛ crescit in hominibus per talia opa et ƀm̃ magis vel min⁹ in quolibȝ crescit noticia sua et suũ nomẽ prout circa ꝙ̄lȝ ipa opa ƀm magis ꝛ minus

fiũt. Et hoc est vere cognoscere deũ sentire opera sua circa se ipsum per experienciã. Itez magis sentit hõ opera q̃ de⁹ operat̃ circa aiam q̃ circa corp⁹ q: aia magis cognoscit ⁊ magis est ppinqua sibi ipsi q̃ corp⁹ et idõ maior et magis certa noticia acq̃ritur de deo in hoĩe per opera que operat̃ circa suã aiam q̃ circa ipm corp⁹. et in illis operibus est vltim⁹ finis ⁊ vltia certitudo d̃ deo p opera. Ecce ergo qualit̃ noticia acquisita de deo per experienciã est p opa que hõ videt per experienciaz et bz multos grad⁹. Prim⁹ grad⁹ ẽ per opera que hõ videt in alijs. Scd̃us grad⁹ p opera q̃ homo sentit in suo ppio corpore fieri. tertius grad⁹ est per opera q̃ hõ sentit et pcipit fieri circa suã aiaz et oĩa ista ptinẽt ad nomẽ dei ⁊ ad laudẽ honorẽ gloriam et famã suam. Sic g̃ ƀm̃ q̃ opera dei sũt cõmunia vel oibus vel pluribz vel singlia et secreta ƀm̃ hoc acquirit̃ de deo noticia cõis vel singularis et maior vel minor. Et sic hõ põt cognoscere deũ et per creaturas extra se inq̃tũ sunt opera dei. Et per se ipm inq̃tũ est op⁹ dei. et p opera que operat̃ extra se i alijs hoibus et creaturis Et per opera que operãtur circa se ipm tã circa aiam q̃ circa corpus. et per p̃ns multis modis põt idm laudare glorificare et magnificare honorare et ei famã dare. patet g̃ q̃ noticia de deo acquisita per opera eius in hoibus bz multos grad⁹ nec est equalis apd̃ oms. et exinde sequit̃ q̃ ƀm̃ maiorẽ vel minorem reputationẽ seu extimationẽ debet̃ honor maior vl' minor ⁊ etiam laus et glia. et inde sequit̃ q̃ ab oib⁹ hoibus nõ datur deo eq̃liter honor laus et gloria et nomen exterius.

De obligatione hoĩs erga honorem dei laudem gloriam et suum nomen.

Voniã aũt iam manifestũ est q̃ oĩa que de⁹ operatur extra se in creaturis operat̃ ad suum honorẽ ad suã laudẽ gloriã ⁊ nomẽ. et etiã dictum est q̃ honor laus et glia et nomẽ dei acquirit̃ gñatur et crescit p opera bñfacta et opera creaturarum. et q: hõ qui ẽ creatura dei nobilior que sit i mũdo põt opari oĩa opera sua q̃ facit ppter honorem laudẽ et gliaz ⁊ nomẽ dei et ad hoc dz dirigere oĩa opera sua vt scz ppter opera sua sequatur honor laus et glia ⁊ nomẽ deo. Vlteri⁹ q: hõ tenet̃ et dz solũ et q̃tum põt amare et velle honorẽ laudem gliam et nomẽ dei. et q̃ suus honor sua laus sua gloria suũ nomẽ fiat crescat ⁊ multiplicetur q̃tum fieri poterit. ⁊ q: per opera hoĩs bñfacta sequitur generatur et fit maior honor dei maior laus maior glia et maius

nomē ꝙ per opera aliaꝝ creatu-
rarū cū hō sit nobilioꝛ creatura se
quitᷣ ꝙ nō solū homo dꝫ et obliga
tur facere oīa opera sua ꝑpter ho
noꝛē dei vt dictū est.sꝫ etiam tene
tur et debet tantū opari ꝙ̄tuꝫ po
terit et multiplicare opera sua et
melioꝛi modo quo poterit opera-
ri.Et in hoc dꝫ continue et inces
santer studere et om̄eꝫ diligentiā
apponere et hoc vt per opera sua
honoꝛ dei laus ⁊ gloꝛia nomē ⁊ fa
ma crescat ⁊ multiplicetᷣ ꝙ̄tū fieri
poterit. Et nō solū hō tenetᷣ face-
re et velle per opera sua ymo qui
lꝫ homo debꝫ velle ⁊ laboꝛare vt
in oībus rebus in oībus operibꝰ
honoꝛ dei laus gloꝛia ⁊ nomē cre
scat et multiplicetur ꝙ̄tū fieri po
terit.Aliter si homo faciat contra-
riū oīm supꝛadictoꝛuꝫ sequitur ꝙ
homo nō operatᷣ vt creatura nec
vt opus dei nec vt homo ymo op
atur contra deuꝫ contra intentio
neꝫ dei totalem et contra totā oꝛ-
dinationem diuinam et contra fi-
nem ad quem facta sūt oīa. Et qꝛ
honoꝛ dei semper est cum vtilita-
te nec possūt separari honoꝛ dei ⁊
vtilitas et vbi maioꝛ honoꝛ dī ibi
maioꝛ vtilitas est hominis ⁊ non
dei. Sequitur ꝙ qn̄ homo opera
tur ad honoꝛem laudem et gloꝛi-
aꝫ dei ꝙ ipe operatur ad suā met
vtilitateꝫ.Et quia ꝙ̄to homo ma
gis laboꝛat vt honoꝛ dei crescat ⁊
multiplicetur tn̄c etiam magis la
boꝛat vt sua ꝑpꝛia vtilitas crescat
et multiplicetur.Iteꝫ quia homo
tenetur et obligatur amare deum
et honoꝛem dei et laboꝛare vt cre
scat et multiplicetᷣ ꝙ̄tū fieri pote-
rit. Seq̄tur ꝙ homo obligatᷣ po-
nere se ipsū totaꝫ vitam suaꝫ ⁊ da
re vitam suaꝫ et oīa que habet ad
honoꝛem laudem et gloꝛiam dei.
Et per ꝯn̄s ꝙ qn̄ homo dat vitaꝫ
suam ⁊ quicquid hꝫ ad honoꝛem
dei ꝙ homo tunc facit maximam
suam vtilitatem quia tūc laboꝛat
ꝙ̄tū pōt vsqꝫ ad vltimū de poten
tia ad dei honoꝛem quia non pōt
magis laboꝛare ad dei honoꝛem
ꝙ̄ dare vitam suam pꝛo illo. Et
iō h̄ ē sūma vtilitas sūmū comodū
et lucrū hoīs Et ideo sequitᷣ ꝙ hō
nihil perdit sed summe lucratur
dum vitam suaꝫ dat ad honoꝛem
dei et ideo nō perdit vitam. Pre-
terea etiam sequitur et concluditᷣ
ꝙ homo debet obligatur et tenetᷣ
credere de deo et cōfiteri attribu-
ere et dicere de ipo oīa que ꝑtinēt
ad suū honoꝛem ad suam laudeꝫ
ad suam gl̄iam et ad suuꝫ nomen
et famā. Et magis illa q̄ pertinēt
ad maioꝛem laudem maioꝛeꝫ ho
noꝛem et maioꝛem gl̄iam ꝙ̄ illa q̄
pertinent ad minoꝛem.

Quod omia que pōt homo vlᷣ
dꝫ dare deo reducūtur ad hono-
reꝫ et ꝙ q̄dquit faciat hō deo sēp
ipm honoꝛat vlᷣ in honoꝛat seu cō
tempnit vel iniuriat.

Quoniã autẽ iam declaratũ
est ꝙ oīa que de⁹ facit ex̄ se
facit ꝑpter suum honorẽ et ꝙ oīa
que deo pertinẽt ex̄ se pertinent
ad suuʒ honorẽ qꝛ honor respicit
et ꝯphendit totũ statuʒ dei ex̄ se.
Et qꝛ hō pōt debet ⁊ tenetur deo
reddere et dare plura vt ꝑbatuʒ ē
⁊ oīa que hō pōt facere deo ⁊ red
dere sūt ex̄ deũ. Ideo sequitur ꝙ
oīa debita que hʒ hō et dʒ dare ⁊
reddere deo reducũtur ⁊ pertinẽt
ad honorẽ dei. Et ꝙ oīa que respi
ciunt deuʒ exteri⁹ respiciũt et ꝑti
nent ad suuʒ honorẽ vel ad ꝯ̄triũ
sui honoris scʒ ad ī honoratiōeʒ
seu cōtemptũ et iniuriã. et iō qͩ-
quid hō facit deo semper honorat
vel in honorat. Cũ em̄ honorare ⁊
ī honorare ꝯ̄riẽt int̄ se. ⁊ oīa q̄ sꝫ ex
teri⁹ extra deũ debeãt fieri ad su-
um honorẽ. Sequitur ꝙ si nō fiãt
ad suuʒ honorẽ fiunt cōtra suum
honorẽ et per ꝯ̄ns hō deuʒ bono
rat semꝑ vel in honorat. Et iō seq̄
tur ꝙ oīa ista debita que hō debʒ
deo scʒ amor timor laus glīa obe
dientia spes fides credulitas ⁊ cō
fidencia reducunt̄ et pertinẽt ad
honorem dei. et opposita istorum
sunt cōtra honorẽ dei. et ideo qui
amat deuʒ primo honorat ipm̄ ⁊
q̄ ñ amat ipʒ ī honorat. et q̄ amat
deum et nō amat ipm̄ primo ī ho
norat ipm̄ qꝛ est primo amandus
et si nō amatur quod primo amã
dum est iniuria est et cōtempt⁹ ē
Et etiam qui timet deum primo
honorat ipm̄. et qui nō timet deũ
primo in honorat ipm̄ et cōtemꝑ
nit et iniuriat qꝛ nō timet quod ē
timendũ primo. Etiaʒ qui primo
laudat deum et glorificat hono-
rat ipm̄. et qui primo obedit deo
honorat et qui nō obedit primo
in honorat. Similiter qui primo
sperat in deo ipm̄ honorat et qui
nō primo sperat in deo ipm̄ ī ho-
norat. Et qui primo cōfidit in do
honorat ipm̄ et qui nō primo cō
fidit in honorat. Et qui primo cre
dit ⁊ dat fidem deo ipm̄ honorat
et qui nō primo credit nec totali
ter et dat fidẽ deo ipʒ in honorat
Sic ḡ amare deũ p̄mo timere de
um p̄mo laudare ⁊ glorificare de
um p̄mo obedire deo p̄mo spera
re in deo p̄mo ꝯfidere in deo p̄mo
credere deo p̄mo hoc est honora
re deum. Sed nō amare deuʒ p̄-
mo nō timere deũ p̄mo nō obedi
re deo p̄mo nō laudare nō spera
re in deo p̄mo nō ꝯfidere in deo
p̄mo nō credere p̄mo hoc est deũ
in honorare cōtempnere et iniu-
riare. Et sic oīa que deo dãtur per
hoīem reducũtur ad honorare vl'
in honorare seu cōtempnere vl' in
iuriare. et sic honorare deũ vel in
honorare oīa claudũt. et qꝛ hono
rare deũ vel in honorare opponũ
tur. Ideo sicut nullũ mai⁹ bonuʒ
pōt facere hō q̄ꝫ honorare deum
Ita nullũ pei⁹ malũ q̄ꝫ ī honorare

deū hō pōt facere. Et sicut nihil meli⁹ pōt esse ex̄ deū ꝙ̄ honor dī ita nihil pei⁹ potest esse ꝙ̄ in honorare deū seu iniuria dei. Si ergo soluere et reddere deo debituꝫ est ipm̄ honorare et nō soluere et reddere est ipm̄ ī honorare cōtem pnere et in iuriare studere debet homo diligentissime vt reddat et soluat deo quod dꝫ. Unde quia deus vult suū honorem quia propter illuꝫ fecit oīa et oīa que homo dꝫ facere et reddere deo pertinent ad eius honoreꝫ sequitur ꝙ deus vult ꝙ homo reddat et soluat deo quod debet q꞉ nihil pōt velle ꝯtra suum honorem.

De multiplicatōne honoris ⁊ iniurie.

Uoniam autē omnis creatura facta est ad honorē dei et respicit honorem dei ⁊ pertinet ad honorem eius. Et etiam respicit deum. Et ideo quōmodo honor dei respicit honorem oīm creaturarum. Et ideo qn̄ honoratur deus honorātur omīa que dei sūt scꝫ omnes creature. Et qn̄ deus in honoratur seu ꝯtempnitur ⁊ iniuriatur et etiam in honorantur et ꝯtempnūtur et iniuriantur oēs creature et sic in honore dei ī cludunt infiniti honores. et in iniuria dei includūtur infinite īiurie simul et semel. et sic nihil ita subito crescit et multiplicat sicut honor et īiuria q꞉ honor vni⁹ est honor infinitoꝝ. Et iniuria vnius simul et semel est iiuria infinitoꝝ. Qui ḡ honorat deū honorat oēs creaturas. et qui ipm̄ iniuriat sil̄ et semel īiuriat omnes creaturas Sicut qui iniuriat regem īiuriat oēs de regno simul et semel.

De honore ꝓprio qui est ꝯrius honori dei tanꝙ̄ eius capitalis īimicus.

Uoniā iam ꝓbatum est ꝙ hō dꝫ facere oīa opera sua ad honorē dei ⁊ tenetur laborare ꝙ̄tuꝫ poterit vt honor dei ⁊ laus gloria fama et nomē crescat ⁊ mltiplicetur ꝙ̄tū fieri poterit tā in se ipso ꝙ̄ in oībus alijs. Aliter si nō faciat hoc hō tūc nō operatur vt creatura dei nec vt op⁹ dei ymo facit cōtra deū ⁊ cōtra intentionē eius totalē et cōtra suā ordinationem ꝙ̄uis aūt hoc fit malū et magnum malū. Sed tn̄ peius ē si hō operetur ⁊ faciat oīa que facit ad ꝓprium suū honorē ad propriam suam laudē et gloriam et ad acquirendū sibi ipsi nomē et famā et si ad hoc studeat ad hoc laboret vt suus honor ꝓprius laus gloria fama et nomē fiat crescat et mltiplicatur tūc de directo hō studet ⁊ laborat ꝯtra deū. ymo nihil magis est cōtra deum nihil magis repugnat deo nihil magis inimicatur deo ꝙ̄ talis honor proprius talis laus talis glīa q꞉ ꝯriatur ⁊ īimicatur ō directo honori dei ⁊ sue lau

di glorie et toti statui diuino extra se qui cōsistit in honore et laude et gloria qr de⁹ fecit oia ꝓpter suū honorem et soli ei debetur honor laus et gloria et est sibi ꝓprium.

It tūc hō facit per seipm suū statum sicut de⁹ separatū et diuisū a deo et cōtra deū. Et tollit et rapit et furatur deo illud qđ est ꝓpꝛium deo. Et iō sequit̄ ꝙ nullomō hō pōt esse magis inimic⁹ dei visibilis et manifest⁹ nullomō magis pōt iniuriare et i honorare deum ꝙ qñ laborat et studet et facit oia ad suū ꝓpriū honorē ad suā ꝓpriam laudē et gloriā. Et sic pz qualiter hō subito pōt effici inimicus dei capitalis volēdo ꝓprium honorē et laudē. Et qualiter subito pōt ganerari inter deū et hoīes maxima inimicicia maxia diuisio maxima discordia et maxia iniuria per ꝓprium honorē laudē et gloriā. Et hoc est de directo ire cōtra intentionē dei cōtra cor dei et contra fundamentū ipsius tāgere cor ipsius dei et peruertere totum ordinē vniuersi. Et per ꝯñs sequitur ꝙ nihil aliud pōt hō cognoscere magis manifeste et experimentaliter et infallibiliter ꝙ ipe vadit contra deum et ꝙ sit contra deum et ꝙ iniuriet ipsum ꝙ per proprium honorem laudem et gloriā qr nihil magis expimētaliter visibiliter et ad oculū manifestat iniuriam dei et offensam et inimiciciam dei ꝙ ꝓprius honor et nihil magis nihil facilius hō sentit et videt in seipso ꝙ ꝓprium honorē ꝓpriam laudē. ergo per propium honorē et laudē et gloriam tanꝙ per illud quod est sūme sibi familiare hō pōt oia cognoscere et iudicare experimētaliter qr nihil magis est manifestū hominibus ꝙ honor laus et gloria.

Et iō sicut per duos amores superius dictos oia poterāt probari. Ita similit̄ per duos honores Unde dictū fuit superius in tractatu de amore ꝙ sunt duo amores scz amor dei et amor suipsi⁹ qui erant due porte et due prime radices ad intelligendū oia. ita similiter duo honores scilz dei et honor propius sunt due porte ad intelligendum oia. Unde magis sunt manifesti isti duo honores ꝙ duo amores quia magis manifestus est honor ꝙ amor. Et ideo ꝓbare per honorem est magis manifestum ꝙ probare per amorem

Sicut aūt omnia bona reducebantur ad amorem dei et ab ipso oriebantur et omnia mala reducebantur ad amorem propriū et priuatum et ab ipso oriebantur. Ita omnia bona reducuntur ad honorem dei et ab ipso oriuntur magis manifeste. Et oia mala reducuntur ad honorem proprium et priuatum et ab ipso oriuntur magis manifeste.

Quãuis enĩ omnia oriantur a duobus amoribus nõ tamẽ ita manifeste sicut a duobus honoribꝰ actñ ipsi duo honores oriũtur a duobus amoribus vt dictum est quia sunt prime radices.

Declaratõ ad occulũ qualiter homo per honorez ꝓpriũ est et fit verꝰ et directus inimicꝰ dei.

Uoniã iam superius tractatũ est de honore dei laude ⁊ gloria fama et nomine suo scꝫ qͥliter fit qualiter generatur qualiter crescit in cordibus hominuꝫ. Uñ dictum est ꝙ corda hominuꝫ debẽt impleri cognitione dei. Et ad hoc facta sunt vt fama dei ⁊ nomẽ dei habitet in cordibus hominuꝫ vt scꝫ homines cognoscendo deũ per opera sua habeant de deo bonam extimatõẽ bonã reputatõeꝫ et oppinioneꝫ. Et per consequẽs ipsum honorent laudent et glorificent in cordibus eoꝝ. Sic ergo corda hominum debent esse vasa nominis dei et sui honoris et sue laudis. Sed homo qui querit ꝓprium honorem propriam laudẽ ꝓpriam gloriam et famam ipse pmo accipit cor suum circa suũmet ꝓprium honorem. Et circa illum continue cogitat ⁊ semper vigilat et studet quomodo honor proprius fiat crescat et multiplicetur et permaneat et tamẽ deberet occupare cor suũ circa honorẽ dei laudem et gliam et in ipso fieret cognitio de deo ⁊ sic cor suũ quod ẽ vas nois dei occupatur circa ꝓpꝛium honorez et est occupatũ de ꝓprio honore ⁊ in hoc facit deo maximã iniuriã qꝛ occupat sibi suũ ꝓpriũ locuꝫ et ponit illud quod est ꝯtra deũ intꝰ in corde suo. Itẽ nõ solum occupat et tenet occupatũ et impeditum suũ ꝓprium cor circa suum proprium honorez ymo quod peius est vult ꝙ corda aliorũ hominum que sũt vasa honoris dei et nomis sui occupentur et repleantur suo proprio honore sua laude et fama et nomine sua extimatione et reputatione ita ꝙ cogitat circa sua opera circa suaꝫ famã circa suũ nomẽ vt ipe cognoscat ⁊ reputet ab oĩbus. Et vult ꝙ suꝰ honor sua laus sua fama suuꝫ nomẽ et sua reputacio diffũdatur crescat et multiplicetur et habitet in cordibus hominũ et pmaneãt ineternũ et ad hoc laborat quãtũ põt. Unde qui querit ꝓpriũ honorez neccessario vlt ꝙ ille crescat ⁊ mltiplicet et nõ põt multiplicari nisi i ipsis hoĩbꝰ. Et sic corda oĩm hominuꝫ vult esse occupata circa facta sua cogitando et non circa facta dei circa proprium honorẽ ⁊ non circa honorez dei circa laudem et famam suam et nõ dei circa nomen suum magnificandum exaltandum et honorandum.

et nō circa nomē dei. Et sic vult te
nere impedita oīa corda hominū
et se ipm̄ mltiplicare in eis. Et vlt
ꝙ ymago sua ip̄mat in cordib⁹
oīm hominū vt semꝑ cogitēt d̄ ip
so et loquātur de ipso. Et sic vult
totū mundū esse occupatuz circa
suum honorē. Et per ꝯn̄s vult de
um expellere de regno suo de ha=
bitaculo suo de domo sua ꝓpria.
Ecce maxia iniuria inimicicia ma
nifestissima ꝯrietas grādissima in
iuria cōtra deuz velle īpedire oīa
loca dei corda oīm hominū et po
nere int⁹ inimicū dei capitalē scꝫ
honorem ꝓpriuz qui ē cōtra deū
Ecce ḡ qualiter ad occulū maīfe=
statur ꝙ hō qn̄ querit honorē ꝓp=
um fit ver⁹ et direct⁹ īimicus dei
Et qꝛ hō si nō querit honorez dei
laudē et gloriā et famā querit suū
ꝓprium honorē ꝓpriam laudē ꝓ=
priam gloriā ⁊ famā. Et si nō ope
ratur ad dei honorez opperat ad
ꝓprium honorē nec est dare medi
um neccessario hō est semꝑ inimi
cus dei vel amic⁹ semꝑ ē ꝓ deo vl
cōtra deū nec est dare medium.
Qui ḡ nō occupatur nō cogitat n̄
laborat nō vigilat nec studet cir=
ca honorē laudē et gloriam dei si=
gnum est ꝙ occupat cogitat labo
rat vigilat et studet circa ꝓpriam
laudē et gloriā. Et per ꝯn̄s nō po
test videre nec cogitare dei hono
rem et gloriā qꝛ iam excecat⁹ est
cōtra ꝓprium honorē et ꝓpriam
gloriam. Cauere ḡ oꝫ hō tanq̄ a
mortalissimo veneno et subito in
terficiēte a ꝓprio honore a propria
laude et gloria ⁊ semꝑ vigilare cir
ca dei honorē laudē et gloriā. Ec
ce ḡ videte ad occulū quō hō qui
occupatur et laborat circa hono
rem ꝓpriū totaliter perdit tēpus
suum. videte qualit occupat circa
vanitatē et nihil. Uidete ḡ quō ē
seruus et seruitor vanitatis et ni=
hili. videte qualiter facit deū suū
de vanitate et de nihillo. Uidete
qualiter exponit se ipm̄ et q̄dquit
hꝫ et illa que dei sūt. Ecce quō la
borat circa impossibile. qꝛ sol⁹ ho
nor dei fiet et ꝑmanebit. oīs alius
honor peribit et destruet et ad ni=
hillū reuertet. Quis pōt i aduer=
tere honorē suū nisi solus oīpotēs
qꝛ creatura pōt i aduertere hono=
rez ꝓpriū cōtra honorē sui creato
ris. Qualiter op⁹ de nihillo factū
poterit tenere statū suū iaduer=
tere honorem ꝓprium cōtra statū
et honorē sui artificis oīpotentis
Que maior stulticia. que maior i
ordinatio. que maior inordinatio
que maior absurditas. q̄d magis
cōtra deū q̄d magis cōtra naturā
q̄ ꝙ op⁹ de nihillo factuz querat
ꝓprium honorē propriā gloriam
et ꝓpriam famā contra honorem
laudem et gloriā sui factoris ⁊ fu
retur et rapiat ipsam. Et ꝯstituat
se inimicū capitalē sui factoris oī=
potētis. Et q̄d magis cōtra natu

ram q̄ q̄ opus quod spāliter ē fa
ctum ad laudenō bonorādū glo
rificandū et magnificandū suum
factorē laboret et studeat totis vi
ribus ad laudandū bonoranduꝫ
glorificandum ⁊ magnificanduꝫ
se ipsum in iniuriam sui factoris.

Quod sicut ad bonorē dei seq̄
tur vtilitas bois. Ita ad bonorē
ꝓprium sequitur eius in vtilitas
et dampnum.

Uia bō qui querit bonoreꝫ
ꝓprium ꝓpriam laudē glo-
riam et famā ⁊ nomē totalit̄ est cō
tra deum qꝛ deus fecit omnia et
ipsum bominē ꝓpter suū bonoreꝫ
suam laudē et gloriā. Sed bomo
querēs ꝓpriū bonorē facit oia ꝓ-
pter suū met bonorē cōtra se ipꝫ
et totū mundū. Et oia que de⁹ fe
cit a suum bonoreꝫ fecit et vult q̄
seruiāt suo ꝓprio bonori. Et per
ꝯñs iste ꝑuertit totū mundū ⁊ to-
tam ordinationē dei quantū ī eo
est et facit aliā ordinationē ꝑuer-
sam cōtra dei ordinationē. Et or-
dinat seipm̄ et omnes creaturas
ad aliū finē q̄ de⁹ ordiauerit ⁊ ad
aliā intētionē ꝯriā intentioni dei
et sic bō tunc ē tot⁹ ꝑuers⁹ in se ip
so et deo qui fecit oia ꝯtrius et ꝑ-
mutat⁹ in ꝯrium finē oim creatu
raꝝ et facit se alterū deum ꝓpria
auctoritate. Et ideo sicut iam pro
batū est q̄ ad bonorē dei sequitur
vtilitas bois et semper cū dei bo
nore ē ꝯiuncta bois vtilitas nec
pn̄t separari ita q̄ ex ꝯrio bonore
sequatur oppositū scꝫ invtilitas.
Et iō neccesse est q̄ cū ad bonorē
ꝓprium bois id est qñ bō querit
ꝓprium bonorē sequatur in vtili-
tas bois dāpnum et incomodū q̄
isti duo bonores sūt ꝯrij et inimi
ci adinuicē et ex vno sequit̄ omis
vtilitas. ḡ ex alio debet sequi ois
invtilitas. Quia ḡ iste bonor est ꝑ
uersus et peruertit ordinationem
dei neccesse q̄ ex ipso sequat̄ boi
in vtilitas et dampnū. Quia eñ
soli deo debetur bonor et vtili-
tas boi. Ideo si bō rapiat bono-
rem et aufferat deo quod suum ē
neccesse ē q̄ perdat vtilitatem et
perdat quod suum erat et acqui-
rat invtilitatem et dampnum et
totum peruertatur.

Colectio maloꝝ et dampnoꝝ
et invtilitatum que sequūt̄ bomi
nem qñ querit ꝓpriū bonoreꝫ.

Ece quot mala quot in cō-
moda quot dāpna quāta in
vtilitas sequūtur boiem ex ꝓprio
bonore ex ꝓpria laude ex propria
gl̄ia. Primū malum quia bō q̄ est
factura dei et opus dei effic̄it for-
malis inimicus dei factoris sui.
Et quod peius est destruit q̄tum
in eo est deum factorem suū quia
destruit intentionem suā et suum
bonorem et per ꝯñs elongat seip
sum adeo in infinitū quia tantuꝫ
distat adeo quantum sua intentio

elongatur ab intentōne dei quia homo intendit suum,ppriū honorem et deus etiam intendit suum,ppriū honorez qui in summo elongātur et distant inter se. Ideo totaliter tūc homo elongat̄ a deo

Et quia deus est totum bonum hoīs et totuz bonū hoīs est ꝙ hō ꝯiungatur ⁊ viuatur cū deo. et iō ꝙ̄tum elōgat se a deo tm̄ elongat se a bono suo. Itē aliud malū q̄a postꝙ̄ hō elongat se a bono suo i infinituz neccesse est ꝙ appropiquet suo malo in sūmo qꝛ neccesse est ꝙ ꝙ̄tū elōgatur a bono suo ꝙ tm̄ appropinquet malo suo. Et ꝙ deueniat intā ꝓfūdū malū ꝙ̄ deꝰ ē altū bonū. Et iō neccesse ē ꝙ cadat in ifinitū profundū mali et in carcerē profundissimū abyssum. Item aliud malū qꝛ facit deo factori suo ifinitā iniuriā et offensā et destruit suā ordinationē ⁊ legē et ideo meretur infinitā penam ⁊ pugnitionē. Item aliud malū q̄a oīa quecunqȝ facit. facit contra seipm̄ ad suum dānū ad suaȝ destructionē et perditionē qꝛ oīa reducit ad suū propum honorem ⁊ est peruersꝰ et deo ꝯ̄trius. Et ideo quāto magis vult facere propuȝ honorem tāto magis vult facere dāpnum suum. Item aliud dāpnum qꝛ excecat se ipm̄ per proprium honorē laudē et gloriā. Et quāto magis querit suū honorez et cogitat circa illū et studet tāto magis excecatur in cognitōne qꝛ propus honor propa laus et propria gloria totaliter sunt cōtra deum. et iō obtenebrant obscurant et excecant totaliter hoīem et ponunt ipm̄ extra deuȝ extra lucem extra veritatē extra viā. Et ideo n̄ pōt tūc hō cognoscere ea que dei sunt nec illa que ꝑtinēt ad hoīem inꝙ̄tum hō est nec bonū nec malum hoīs nec ordinē vniuersi nec aliquō scia dei pōt recipi in eo q̄a totus est peruersꝰ ⁊ deo cōtrarius et ideo oīa que dei sunt iudicat inordinata. Item aliud malū qꝛ facit totum suū fundamētuȝ in mēdatio in errore in deceptione i vanitate in nullitate et nihillo quia proprꝰ honor et propa laus hominis est mēdatiuȝ error falsitas deceptio et vanitas et nullitas.

Item qꝛ honor est extra rem ⁊ nō intra ipam rem. Ideo hō quicque rit et laborat circa propriū honorem et ad illū augmētandū et mltiplicādum totaliter edificat extra se et nihil intra se. Et totaliter laborat vt sit extra seipm̄ et vlt crescere extra se et remanet vacuꝰ intra se nullum bonū hn̄s intra se ⁊ sic nihil boni acquirit intra se sed tm̄ malū. Item in vanū laborat ⁊ perdit tempꝰ suū. tempꝰ exponit inane et frustra. ꝑdit. cognatū perdit laborē. ad ipossibile tendit q̄a nunꝙ̄ suus honor poterit cōpleri qꝛ solꝰ dei honor fiet cui nihil po

test resistere q2 solus omps est qui pot manutere suum bonorē. Ecce ḡ quot dāpnare quot iutilitates icurrit hō qui querit suū pprium bonorē qm̄ est totaliter cōtra deum cōtra seipm cōtra oēs creaturas et cōtra principalem intētōnem ⁊ finē ppter quē facta sūt omnia et ad quē tēdunt oia. Uidete ergo qualiter hō totis virib9 toto cognamie fugere et fugare dz proprium bonorem ppriam laudem et propriam gloriam.

Quod ex pprio bonore et ppria laude ⁊ gloria hoīs neccessario sequitur eterna cōfusio eternū vituperiū et sempiternū obpbrium.

Et quia bonor ver9 et ɔfusio opponūtur. laus et vituperiū glia et obpbriū ⁊ bonor nō pōt nisi i cōfusionē mutari ⁊ laus nō nisi in vituperiū et gloria obpbrium et ecōuerso sicut calid̄ in frigidū et ecōtra. Et qa etiā null9 bonor ē ver9 nisi bonor dei nulla vera laus nisi laus dei nulla vera glia nisi glia dei. Et p ɔn̄s nullus bonor nulla laus nulla glia pmanebit nisi dei. Et iō ex bonore dei nō pōt sequi ɔfusio sed bonor. ex laude dei nō pōt sequi vituperiū sz laus et glia dei n̄ pōt sequi obpbrium sz glia. Et iō hō q̄ querit ⁊ laborat circa bonorē laudē et gloriam dei oportet q̄ trāseat et perueniāt imperpetuū et vex bonorem in perpetuā laudem ⁊ gliam Sed quia bonor pprius homis est peruersus inordinatus falsus iniustus indebit9 similiter de laude et gloria et per ɔn̄s nō permanebit sed destruetur. Ideo neccessario est per oppositum q̄ ex tali bonore sequatur ɔfusio et ex tali gloria obpbrium ex tali laude sequatur vituperum. Et sic neccesse est q̄ bonor pprius homis et propria laus ⁊ gloria trāsseant in eternā cōfusionē in eternū vituperium et sempiternum obpbriū Et sic qui querit pprium bonorē ppriam laudem ⁊ gloriam querit eternam ɔfusionem perpetuuz vituperium et sempiternum obprobrium sui ipsius Et est simile sicut de propo amore quia sicut de proprio amore finaliter sequitur odium perpetuū sui ipsius ita ex bonore propo finaliter sequit eterna confusio sui ipsius et nō soluz boc sz etiā summa inutilitas dampnum et icomod̄. et sic desiderās suum proprium bonorem desiderat suam confusionem et summā inutilitatem suam.

Quod per bonorem laudem ⁊ gloriam et per eorum contrariuz scilicet confusionem et vituperiū magis visibiliter manifestatur distinctio et separatio ipsius hominis ab animalibus brutis q̄ per aliquid aliud.

Uonia autem experientia est rerū magistra. Et quidquid videtur per experientiā est multuʒ notum. Et quia honor laus et glia et fama sūt nota hoībus per experientiam ideo illa que pbantur manifestant et ↄcludūtur per honoreʒ talia sūt multū certa hoībus et ppinqua. Et ideo q̄ntū possum⁹ debem⁹ pbare oia per illa q̄ sūt nobis magis nota ppinqua ⁊ familiaria sicut sūt honor laus et glia et corꝝ ↄtraria scʒ inhonoratio confusio et vituperiū etc̄. Videm⁹ aūt per experientiaʒ q̄ aīalia bruta que sūt infra hoīem non possūt cognoscere honoreʒ laudē nec gliā nc̄ opposita istoꝝ scʒ ihonoratōeʒ cōfusionē nec vituperiuʒ. Et ideo videmus q̄ ipa aīalia nesciūt nec possūt dare alicui honorem laudeʒ nec gliam nec etiā appetunt nec querunt nec desiderant honoreʒ laudeʒ gliam famā nec nom̄ nec timēt ihonori nec timēt cōfusionē nec verecūdiā nec vituperiū nec obpbriū nec ↄtemptū nec ignorantiā nec derisioneʒ nec diffamationē que oia ↄ̄riant honori. sʒ tn̄ videmus q̄ aliquomodo amant et timēt sʒ per experientiā est manifestū q̄ ipse homo solus in mundo cognoscit oia ista et potest et scit dare alicui. et potest recipere et apetere et quirere et desiderare tractare et ivestigare. Unde potest alijs dare honorem laudem̄ et gloriam ⁊ querere sibi ipsi. Et etiam super oia timet et fugit inhonorabilitatē ↄfusionem verecūdiam vituperiū obpbrium et diffamationē. Et exinde possum⁹ concludere manifestissimā differentiaʒ separationē et distinctionē ad occultū inter hoīes et oia aīalia per honorem laudeʒ et gliam et per ↄ̄ria istoruʒ. Et iō sequitur q̄ ista ascendūt supra aīalia. Et per ↄ̄ns n̄ sūt res sēsibiles sʒ intellectuales et apprehensibiles per intellectum. Et ideo sequitur q̄ honor laus et gloria etc̄. solum pertinent ad res intellectuales ⁊ spirituales. Et exinde etiā possumus concludere q̄ homo hʒ aliquid in se occultum et inuisibile ⁊ alios occulos occultos ⁊ alias aures ⁊ alium visum supra aīalia q̄r cognoscit honorem et ↄfusionem etc̄. et aīalia non cognoscunt nec cognoscere possunt.

Quod exinde ostendit q̄ maxime deo conuenit honor.

Et quia honor laus ⁊ gloria pertinent soluʒ ad res intellectuales inuisibiles spirituales et nō ad res corporales brutales sequitur q̄ quanto res est magis spiritualis intellectualis et inuisibil' et magis distat a brutis magis ei conuenit laus honor et gloria. Et quia de⁹ est sūme spūalis sūme itellectual' ⁊ sūme iuisibilis.

Ideo sequitur ꝙ deo sūme et insū mo cōuenit laus honor et gloria. Et ꝙ deus est sūme honorabilis laudabilis glificabilis. Et per cō sequens opposita istoꝝ scȝ in ho- noratio ꝯfusio vituperiū obꝓbriū verecūdia ꝯtemptus diffamatio derrisio et oīa que sūt ꝯtra hono- reȝ in sūmo ei discōueniūt et ꝯriā tur. Et sic ordo creaturaꝝ et scala nature maifestat ꝙ deo sūme cō- uenit honor laus et gloria.

Probatio ꝙ deus vult deffēde re et manutenere suū honoreȝ.

Uod aūt deus velit manu- tenere augmentare et cōser uare suū honorem qui maxime et in sūmo ei conuenit hoc possum⁹ manifestare ex parte hois Si em̄ homines tantū diligūt honorem ꝓpriū quib⁹ tm̄ nō cōuenit vt oīa que habent exponāt ꝓ honore ꝓ- prio ad manutenendū deffenden dū et ꝯseruandū scȝ auꝝ et argē- tuȝ amicos et quicq̇d est eis sub- iectum et q̇dquit magis diligūt. ymo quod plus est se ipsos expo nunt morti et vitam ꝓpriam dant pro honore ꝓprio deffendendo et manutenēdo ꝙ̄to magis de⁹ cui in sūmo conuenit honor et debeꝉ diliget ꝯseruabit et manutenebit et augmentabit suū ꝓpriuȝ hono rem et illū deffendet. Et si homo eo quia diligit suū honorem ꝓpri um nullomō patitur ꝙ su⁹ honor diminuatur ꝙ̄to minus patietur deus suū honoreȝ diminui cui so li debetur. Item si homo qui dili- git suū honoreȝ ꝓpriū habȝ odio omneȝ aliū honorem qui pōt de- struere ledere vl' diminuere suū ꝓ priū honorem ꝙ̄to ꝗ magis deus qui diligit suū honoreȝ ꝓpriū sin- gularem et cui in sūmo ꝯuenit ha bebit odio omneȝ aliū honorē cu iuscūq; qui ꝯriatur suo honori vl' nō concordat cū suo honore et il lū destruet et anihillabit. Ex hoc possum⁹ cōcludere ꝙ deus redu cet q̇dquit est vel erit vl' fuit ad su um honoreȝ et ꝙ oīa seruient suo honori. Et etiam possum⁹ videre ꝙ̄ magna res ē honor in se et quō est aliquid excellentissimū. Et ali- q̇d supra homines cū hoīes expo nant se ip̄os morti pro illo manu tenēdo. Et quidquit habēt dant ꝓ illo et ꝑeligūt mori ꝙ̄ honor mo riatur.

Quod per illa que dicta sūt de honore ꝺi clarissime ⁊ in dubitāꝉ crediꝉ ꝙ ihūs xp̄s est verus filius dei eterni et oīpotentis.

D probādum autē ꝙ ihūs xpūs quē colit et adorat to ta xp̄ianitas sit ver⁹ fili⁹ dei omi potētis sūme sapiētis sūme boni q̇ mūduȝ creauit de nihillo. Opȝ resumerere oīa illa que iaȝ cōclu sa sūt ꝺ honore dei. vn̄ ꝓbatū est ꝓ mo ꝙ de⁹ opaꝉ oīa q̄ facit ex̄ se ꝓ pꝉ suū honorē ad suā laudē ⁊ glo riā. Iꝉ ꝙ hoī n̄ debeꝉ laus et glia

et q̄ hoc est soli deo ꝓpriū. Item q̄ sicut de⁹ operat̄ oīa ꝓpter suū honorē. Ita operat̄ ꝓpter suū nomē ita q̄ honor et nomē dei ꝑma nebūt ineternū. Itē cōclusū est per creaturas q̄ deo sūme cōuenit honor. Itē q̄ de⁹ diligit honorem suū et q̄ illū deffendet ⁊ manutenebit. Item q̄ de⁹ hʒ odio omnē aliū honorē q̄ repugnat suo honori vt statim dictū ē in capitulo p̄cedenti. Itē q̄ de⁹ nihil pōt facere cōtra suū honorē nec permittere q̄n totū reducatur ad suū honorē. Istis p̄missis videamus an ihūs xp̄us quē colit ⁊ honorat pplus xp̄ianus sit ver⁹ de⁹ et videam⁹ v̄ba ⁊ facta sua ⁊ opera toti mūdo manifestat. Uñ hoc est manifestū q̄ ip̄e dicit se esse verum filiū dei ⁊ nō solū hoc ſʒ dicit se esse equalē deo ⁊ dicit se eē vnū in essencia et idē nūo in eadē deitate sine diuisione cū deo. Itē q̄ hʒ totā deitatem. Itē q̄ est vn⁹ de⁹ cū patre et est ei equalis per oīa et q̄ est genit⁹ a deo eternaliter. Ita q̄ est etern⁹ fili⁹ et nunq̄ habuit principiū ſʒ semꝑ cū deo patre fuit est et erit. Item dicit ꝑ p̄ns se esse oīpotentē dn̄m creatorem oīm sicut pater et vnū et eundem dn̄m cū patre et vnū deū ⁊ nō duos. Item dicit se missum a patre suo in mundū. et dicit se venisse in noīe patris sui qui est de⁹ et nō in noīe suo. Preterea attribuit sibi opera que soli deo ꝯueniunt et nullomō alteri. vñ remittit pctā hominū quod est ꝓpriū dei vt ꝓbatū est. Dixit se iudicaturū oīs hoīes ī fine mūdi quod soli deo ꝯuenit. Dixit se sustitaturū oīs hoīes in fine mūdi ⁊ ꝓmittit dare vitā eternā oībus credētib⁹ in eū. Et comiat̄ dampnationem eternā oībus nō credētib⁹ in eū. Item misit discipulos suos ad p̄dicādū ꝑ vniuersū mundū ad p̄dicandū nomē suum et doctrinā suam nouā in auditā a seculo et nouam legem dando ꝓmittēdo credentibus vitā eternā et cōminādo in credulis mortem et dāpnationē eternā. Item in noīe suo ē tota xp̄ianitas edificata. Et ante nō erat pplūs xp̄ianus in quo est īperiū romanū ⁊ mlta regna mundi colūt ihm̄ xp̄m et ei credunt et adorāt tanq̄ verū filiū dei vnū in essencia cū patre equalē per oīa deo patri et tanq̄ missū ab eo et tanq̄ vnū deum cū patre et ñ tā q̄ duos deos timēt ip̄m et honorant tāq̄ verū dn̄m creatorē celi ⁊ terre. Et nō solum hoc ſʒ etiā discipuli sui oīs et apostoli qui ip̄m p̄dicauerūt et ꝑ honore suo laborauerunt sunt honorati exaltati ⁊ dignificati in mūdo. Item ip̄e p̄mo venit ad pplm̄ iudeorū qui colebat ⁊ adorabat solus in mundo verū deū qui creauit celū et terrā qui solus erat popul⁹ dei ⁊ venit

ad eos tanquam filius dei tanquam missus a deo patre. et multa alia possumus dicere que iam sunt manifesta per totum mundum. Si ergo ille homo ihesus xpus non sit verus filius dei equalis deo nec sit vnus deus cum patre nec sit missus a deo patre sed tantum sit mendatium tunc sequeretur quod ipse est verus inimicus dei et aduersarius dei et contrarius deo. ymo nullus est nec potest esse maior inimicus dei si non sit ita sicut ihesus xps Si ergo non sit verus filius dei nec missus a deo patre et tamen dixit se esse eius filium et missum ab eo et venire in nomine patris sui et tale nomen attribuit sibi. Et omnia que operatur facit vt filius. Si totum sit mendacium quomodo deus verus qui creauit celum et terram pateretur et permitteret ihesum xpm si non sit missus ab eo nec sit filius eius vsurpare sibi in mundo totum honorem diuinum et exercere opera que soli magestati diuine conueniunt cum enim deus diligat suum honorem et facit omnia propter suum honorem quomodo pateretur quod aliquis alius qui non sit de natura sua nec missus ab eo ymo totaliter contra ipsum vsurpet sibi suum proprium honorem ergo sequitur cum hoc totaliter destruat statum dei et honorem veri dei de directo si non sit ita quod deus hec tanto tempore non pateretur vel necessario ita est quod ihesus xps est verus dei filius genitus de sua propria substantia missus ab eo vel quod deus non est

Quia si deus est vt iam probatum est et ihesus xpus non est filius suus nec missus ab eo nec de suo consensu nec voluntate. Sequitur quod non poterit pati destructionem sui honoris quis enim rex sapiens pateretur nec permitteret in regno suo in quo habet tantum dominium quod aliquis alius extraneus qui non sit filius suus nec missus ab eo nec de sua voluntate vellet regnare et dominari in regno suo et quod diceret se esse verum filium regis et missum a rege tanquam a patre et nomine regis faceret omnia nomine iste talis esset totaliter contra regem et maior inimicus regis qui posset esse. Assimili ergo de deo cum ergo xpus regnet in mundo et regnauit viguit et obtinuit principatum et dominium per mille et quadraginta annos et adoratur et honoratur et colitur et timetur et creditur vt verus deus vt verus filius dei vt equalis patri vnus in essencia cum patre nullomodo diuersus ab eo. Sequitur quod vel ipse est verus filius dei vel quod deus non est. Sed deus est ergo ihesus xpus est filius dei qui patitur ipsum regnare et adorari et coli et honorari ab omnibus tanquam suum verum filium ab ipso missum et tanquam de propria substantia sua et diuinitate genitum et equalem per omnia ei in potestate et magestate in dignitate in sapiencia in bonitate eternitate et gloria.

Itez si ihūs xp̄s nō est verus filius dei nec missus adeo eterno nec vnus deus cū eo et tñ dixit se esse verꝝ filiū et missū adeo. tunc queꝛro an de⁹ ver⁹ sciat hoc aut ignoro ret nō pōt ignorare. ergo scit. lȝ si sciat et taceat tūc permittit regnare honorari et adorari mendacez in noīe suo et permittit mūdū deꝛcipi in noīe suo. Et oīa que fecit ihūs xp̄s fecit noīe patris. Sȝ hoc est contra honorē diuinuȝ de directo ergo sequitur ꝙ ihūs xp̄s est verus fili⁹ dei missus a patre. Itez null⁹ ali⁹ ab inicio mūdi vsȝ modo assūpsit sibi tale nomen nec talem honorem ꝙ diceret se esse verꝝ filium dei et deū verꝝ vnum in essencia cū deo eterno ꝛ eē vnū deum cum eo et missum ab eo.

Ihūs xp̄s est solus qui de se ipꝛso hoc dixit et nō potest esse mai⁹ nomē ꝙ istō nec maior honor nec vltra est ascensus. null⁹ autez añ ihm̄ xp̄m nec post eū assūpsit sibi tam gradissimū nomē nec tā graꝛdissimum honorē. Uñ machomectus qui venit post ihm̄ xp̄m per multos annos nō dicit se esse deū nec filiuȝ dei nec equalē deo nec de essencia deitatis. Sed dicit se esse ꝓphetam. nulla aūt cōparatō inter nomē ꝓphete et nomen filij dei dicitur qꝛ in ifinitū nomē filij dī excedit nomē ꝓphete qꝛ nomē filij dei dicit et dat equalē honoꝛrem ditatis qꝛ filius dicitur necꝛcessario de⁹ postꝙ genitu⁹ est de deo. Quare sequitur ꝙ cū istō sit mai⁹ nomē ꝙ possit esse et maior honor qui possit esse et cogitari cuȝ ihūs xp̄s assumpserit sibi istud nomē nouū nunꝙ auditum antea et talē honorē nouum. Sequitur ꝙ vel ip̄e est talis qualē se dicit vel de⁹ nō est. Cum istud nomen adhuc duret et ei⁹ honor. ḡ ihūs xp̄us est ver⁹ filius dei misꝛsus a deo. Si aūt post ihm̄ xp̄m venerit vel veniat aliquis qui asꝛsumat sibi aliquod nomē ex parte dei vel assumat sibi nomē dei ꝛ sit ꝯtra ihm̄ xp̄m iaȝ significat de⁹ ꝛ declarat om̄em talē esse mendacē et nō venire ab ip̄o qꝛ ihūs xp̄us est ꝑmo miss⁹ ab eo et est ver⁹ filius ei⁹. Quare in hoc ꝙ ꝑmisit et voluit ihm̄ xp̄m regnare ꝑmo sb̄ noīe suo ꝛ tanꝙ filiuȝ eius declarauit omnē aliū qui sit cōtra ihm̄ xp̄m qui venit noīe suo esse menꝛdacē esse falsum et deceptorē nec esse missum ab ip̄o. Quare nullus alius qui sit cōtra ihm̄ xp̄m est recipiend⁹ nec ei aliquomō credendum est nec obediendū. Preterea si ihūs xp̄s nō sit ver⁹ filius dei cū ip̄e assumat sibi istud nomē et istum honorē. Sequitur ꝙ null⁹ est nec pōt esse magis cōtra deuȝ nec maior aduersarius nec inimiꝛcus dei ꝙtū cū vsurpet sibi nom̄ deitatis. et per ꝯñs est capitalis inimic⁹ dei veri qui creauit celuȝ

ꝛ terrā ergo sequit̃ exinde ꝙ oēs
illi quicūq; persecuti fuerit ꝛ occi-
derint ihm̄ xp̄m ꝓpter hanc cau-
sam et propt̃ hanc racionē q2 faci-
ebat se filium dei et dicebat. Et
quia assumebat sibi istū honorem
ꝙ om̄s tales fecerit deo vero ma-
gnū honorem quia occiderunt et
persecuti sīt suu inimicū capitalez
qui vsurpabat sibi totalit̃ diuinuz
honorem. Et per ꝯn̄s tales debēt
adeo multū amari honorari exal-
tari super om̄s alios qui sic vindi-
cauerūt diuinam iniuriam et cō-
seruauerūt honorem diuinum et
omēs substinētes ihm̄ xp̄m debēt
esse in odio dei et de ꝑmi et vilifi-
cari super omnes gentes mundi
quia sustinēt illū qui inimicus ca-
pitalis dei dicitur qui vsurpat si-
bi honorem dei ergo sequit̃ ex oi-
bus istis ꝙ pplus iudeoꝝ qui ꝑ-
secut⁹ est ihm̄ xp̄m ꝛ occidit ipm
morte turpissima et crucifixit et h̄
ꝓpter hanc causam quia assume-
bat sibi istū honorez et istud nom̄
scz quia se faciebat filiū dei debz
esse super omēs populos et super
omēs gentes exaltat⁹ honoratus
et dignificatus cū occidit inimicū
dei et aduersariuz dei capitalē. Et
per oppositū popul⁹ xp̄ian⁹ qui
sustinet adorat honorat colit ihz
xp̄m debet inter oēs gētes esse de-
pressus et in honorat⁹ et in odio
dei et ab ipso totalit̃ derelict⁹ Sz
tn̄ totū oppossitū est i facto quia
ille solus popul⁹ iudeoꝝ est i mū-
do captiuitat⁹ depressus vilipē-
sus et in obprobrium toci⁹ mun-
di dispersus. Et tn̄ anq̄ꝫ occiderēt
ihm xp̄m erant in honore. Et tn̄
de⁹ nō debet ꝑmittere ꝙ ille po-
pul⁹ q̇ vindicat suū honorē sit in
vituperium toci⁹ mundi cū ei fe-
cerit maximū honorem et quo n̄
potest esse maior occidēdo aduer-
sarium suū et deffendendo hono-
rem suū. Si ihus xp̄us nō sit fili-
us dei. et tn̄ sustinēdo adhuc par-
tem cōtra ihm xp̄m manēt iudei
in captiuitate. Et ꝓpter hāc cām
sunt in obꝓbriū toci⁹ mūdi et fue-
runt per mille annos et quadrin-
gentos. et ꝑ oppositum populus
xp̄ian⁹ fuit et est in magno hono-
re in magna exaltatione i magna
dignitate et tenet iperiū romanū
et hoc ꝓpter ihm xp̄m. et om̄s illi
qui sustinuerūt ihm xp̄m sūt i ma-
ximo honore et reuerēcia. Et sic
festū de ipsis fit sicut de suis ap-
postolis de suis martirib⁹ ꝺ suis
cōfessorib⁹ ꝛ ifra eccl̄iam ihū xp̄i
fuerūt iperatores reges et plura
regna. Ergo sequit̃ ꝙ ihūs xp̄us
est fili⁹ dei ver⁹ vel ꝙ de⁹ nō ē de-
us. Itez iudei occiderūt ihm xp̄z
et crucifixerūt quia dicebat se fili-
um dei et missum a deo et hoc est
manifestissimū per totū mundum
ergo si nō erat ver⁹ fili⁹ dei post
mortē suam debuit perdere istud
nomē et istū honorē vt āplius nō

fieret sermo in mundo de ipso nisi in sui vituperiū et dedec⁹. Et tñ post mortē suā magis regnauit et viguit suū nomē ꝙ añ et habuit maiorez honorem ꝙ ante q̃ post mortem suam ꝑdicatus est adoratus honoratus et credit⁹ tanꝙ verus fili⁹ dei et equal' deo patri per oia si ergo nō erat filius dei cum fuerit vere mortu⁹ per iudeos suos inimicos capitales tāꝙ dicēs se esse filium dei. Quomodo post mortem obtinuit tantū nomē tantū honorez per vniuersū mundū q̃s ei sic exaltasset q̃s eū ꝑdicassz post mortem suam quis fuisset ausus portare nomē suū per vniuersū mūduz et predicare vbiq₃ ipm esse dei filiū et sic et ante mortem et magis post mortē ꝙ añ exaltatus est ergo sequitur ꝙ ipe est verus filius dei. Itez nō solum ipse ihūs xp̄us fuit in maiori honore post mortem ꝙ ante ymo etiā ante oia que iudei fecerūt et in vituperiū ꝯuersa sūt in honorem eius maximū. Et crux que erat supplicium latronū ꝯuersa est ꝑpter ipz in summū honorē. Et tñ si nō esset ver⁹ filius dei nō ꝑmisisset de⁹ verus ipm post mortē honorari nec illa que facta sunt sibi in vituperium ꝯuerti in honorē suū. Preterea si ihūs xp̄us nō sit ver⁹ filius dei etern⁹ natus de deo. tūc necesse esset ꝙ sit pura creatura et tñ dicit se esse deū et natū ō deo. g̃ sequit̃ ꝙ dicit sūmū mendaciuz quo nō pōt esse maius. Igitur sequit̃ ꝙ totaliter est cōtra deū et extra deum Et per ꝯñs nō amat vex̄ deū. primo ex toto corde Sed amat ꝑmo seipm amat ꝑmo suā ꝑpriam voluntatē et amat ꝑmo suum ꝑpriuz honorē suam laudē suā gl'iam et facit se dñm sua ꝑpria auctoritate et per ꝯñs ē i ifinitū elongat⁹ a deo Et hz i seipso oia mala que sequūtur ex ꝑprio amore ex ꝓpo bonore. Ita ꝙ est iniust⁹ inordinat⁹ et deuiat⁹ a veritate in seipso nō cognoscēs veritatē nō hñs in seipso quietē nec vex̄ gaudium quod solum nascit̃ de vō amore dei et ēcōtra hoiem inq̄tum hō ē et contra bonuz hois et cōtra seipm et contra ordinationē toci⁹ vniuersi et ē falsus deceptuos⁹ dolosus fraudulentus latro ꝑditor rapiēs sibi honorem diuinū. Et ideo est pessimus et pessima creatura nec aliqua creatura pōt esse peior. est superbissim⁹ et in summo gradu superbie appetēs om̄em honorē omnem laudē et gl'iam. Item sua propria lex quaz dedit opportet ꝙ sit contra deū cōtra veritatez contra iusticiā cōtra naturam hois inꝙtum homo est et cōtra ordinē omnium creaturax̄. Item habet i seipso radicem et fontem oim malorum in summo gradu scz amorē suipsius priuatum et per ꝯñs habet in seipso radicem et originem

totalem in iusticie ois pcti ois vicij ois falsitatis doli fraudis et deceptionis sicut dictū est supius in capitulo de duob⁹ amorib⁹. Sʒ tamen oīa ista sunt sanctissima qꝛ lex et doctrina ihū xp̄i est sacratissima verissima purissima mūdissima iustissima rectissima ordinatissima et nullomō ꝯtra deum sʒ totaliter scdm deū ꝯuenientissima homini inq̄tū homo est et toti ordini creaturarū tendens ad totale bonū hominis et ad verū bonuʒ et ad bonitatem fraternitatem cōcordiam et pacem oī homini tota spūalis de rebus eternis tota fūdata in amore verissimo et castissimo pugnans contra radicē oīm maloꝝ et illam totaliter destruens scʒ ꝯtra ꝓpriū amoreʒ et ꝓpriū ꝯtra ꝓpriū honoreʒ ꝯtra propriam volūtatem et hoc patet discurrendo per totū nouuʒ testamētum in quo cōtinetur lex sua. Et ꝑ ꝯn̄s ihūs xp̄us est verus fili⁹ dei sicut ipsemet dicit. Preterea vt iā dictuʒ est si iesus xp̄us nō sit ver⁹ filius dei et per ꝯn̄s nō sit verus deus sicut ipsemet dicit esse. seq̄tur ꝙ est superbissimus cupidissimus honoꝛ laudis glorie et propꝛie excellencie sʒ est impossibile ꝙ homo sit superbus et velit reputari deus et credi qui velit subire et recipere tam humilit' tam pacifice tam libenter tam voluntarie tā tam illusionem deiectionem tam tam passionem ingnominiosā talem moꝛtem turpissimā et subire sponte morteʒ crucis q̄ crux erat in vituperium et in scandalum toti⁹ mūdi. Et tñ ihūs xp̄s voluntarie spōte et libēter voluit pati oīa supdicta et tñ oīa ista sūt ꝯ naturaʒ superbie. Quare sequit' ꝙ cuʒ oīa facta ihū xp̄i sint fundata i sūma humilitate qua nō potest esse maioꝛ ꝙ ipse est ver⁹ filius dei et verus deus et impossibile est alit' esse. Et sic patet ex omnibus dict' ꝙ ex parte honoris dn̄i et ex natura honoris concluditur ꝙ ihūs est ver⁹ fili⁹ dei et est ver⁹ deus.

Quod per opera supdicta probatur ꝙ tota xp̄ianitas est fūdata in summa veritate.

Et quia ihūs xp̄s est verus fili⁹ dei sequitur ꝙ quicq̄d dicit est verum et impossibile est ipsum dicere mendacium impossibile est ipsum errare. Impossibile est ipsum defficere impossibile est ipsuʒ aliquid mali agere male ordinare male loqui. Impossibile est ipsum velle decipere. Impossibile est ipm velle alicui nocere. Et quia ipe dicit ꝙ in deitate est pater et filius et spiritus sanctus Et hij tres vnū sunt Et ꝙ ipse est secunda persona in deitate. ergo sequitur ꝙ ita est et hoc est verissimū ꝙ tres persone sūt in deitate

Et sic pbata est sũma trinitas per sonaꝝ eo quia fili⁹ dei dicit. Item quia ipsemet dicit se esse hominē et filiū hominis sequit᷑ ꝙ ipse est homo verus. Et per ꝯsequens est verus deus et verus homo quia ipse dicit sũme auctoritatis est et sũme veritatis. Quia fili⁹ est dei loquens ex parte patris et auctoritate patris. Item sequitur ꝙ qcquid ipe ordinauit vel d̄ mādato suo est ordinatum totũ est verissimũ. Et quia tota xp̄ianitas habet ortũ a ihū xp̄o et est fundata i ip̄o et per ip̄m et scd̄m ip̄m. sequit᷑ ꝙ ip̄a est fūdata in summa veritate quia in vero filio dei. q̃ si radix ē vera ⁊ sancta totũ quicquid inde pcedit est verum et sanctũ. Et q̃ quicquid in ecclesia fit et est ordinatu3 totũ fit noīe et auctoritate ihū xp̄i filij dei. sequitur ꝙ omīa que fiunt in ecclesia xp̄i sũt verissima et sũme auctoritatis. et quicquid ecclesia facit inꝙtũ ecclesia xp̄i est totũ verissimũ sanctissimũ et sũme auctoritatis. Et per ꝯn̄s quicquid ecclesia xp̄i pbat est probatum ⁊ quicq̃d reprobat est reprobatu3. Et sic pbata est auctoritas ecclesie Item postꝙ ihūs xp̄ūs ē filius dei sequitur ꝙ om̄s articuli fidei sunt verissimi. Item sequit᷑ ꝙ tota biblia est vera et in ea nullum mendaciũ pōt esse. Unde totũ nouũ testamētu3 est a xp̄o. et ipsemet approbauit ātiquũ testamē tum et prophetas. Et dicit ꝙ de eo loq̄bantur. Et per ꝯn̄s necesse est ꝙ sic verũ. et sic vtrũqꝫ testamētu3 est veru3. Ecce g̃ q̃liter pōt pbari per hoc ꝙ ihūs xp̄s est verus fili⁹ dei ꝙ est fūdamētu3 ⁊ radix vnica ad pbandũ om̄s articulos fidei et vtrũqꝫ testamētũ et totam xp̄ianitatem ⁊ totam ecclesia3 eē in veritate q̃ oīa respiciūt ihm̄ xp̄m. Ecce g̃ qualit᷑ per vna3 veritate3 pbantur oīa fundare. g̃ debem⁹ istam veritatem et ea3 in nobis hr̄e que est ihūs xp̄s est filius dei quia est fundamentũ totius scripture et totius ecclesie et oīm articuloꝝ fidei et oīm sacramētoꝝ. Et exinde concluditur ꝙ om̄s illi q̄ faciūt et veniūt contra ihm̄ xp̄m sũt cōtra deũ et extra deum ex viam ex veritate3. Timere g̃ d3 oīs homo ihm̄ xp̄m ne veniat cont᷑ ip̄m q̃ venit cōt᷑ deũ. Itē timere deb3 oīs homo qui nō credit in eũ q̃ postꝙ est verus filius dei et etiā infiniti hoīes crediderũt veracit᷑ in xp̄m et ip̄m crediderũt esse veꝝ filiũ dei missũ a patre et ppter hanc causam mortui sũt et voluntarie receperũt mortē. sequitur ꝙ null⁹ homo excusat᷑. Si eīn null⁹ credidiss3 forte excusari possent. Cauere tñ super omīa debent illi qui iam xp̄iani sũt ne dāpnētur ab ipso ne fuit contra ip̄m Sup oīa aũt considerare d3 xp̄ianus sũmũ opus arduissimũ ⁊ vl

timum quod fecit ihūs christ⁹ scʒ
q: volūtarie spōte libēter et scien-
ter voluit pati ⁊ sustinere tā igno
miniosā et turpissimā passioneʒ q̄
de cā voluit hoc facere q: cū esset
sapientissim⁹ q: fili⁹ dei erat non
sine maxia cā et vtilitate neccessa
rio voluit facere q: hoc tāgebat ꝑ
sonā suā. Et iō super oīa conside-
rare dʒ xpianus que cā que vtili-
tas que neccessitas quis fruct⁹ tā
te passionis q: ipossibile est filium
dei in vanū voluisse. tāta pati ⁊ su
stinere. Vñ nihil magis publicuʒ
nihil magis certū apō oēs hoies
de xpo ꝙ passio sua. et iō ī sua pas
sione debem⁹ facere nostrū funda
mētuʒ tāꝙ ī illo quod ē notissimū
et manifestissimū et indubitatum
⁊ tāꝙ in illud qō fuit vltimū suoꝝ
operuʒ. Preterea ꝯsiderare debēt
hoīes postꝙ de⁹ hʒ filiuʒ et ipm
misit hoībus et fecit ipm hoiem ⁊
iduit eū ō natura hūana ⁊ fecit eū
similē hoībus cū quāto amōre cū
ꝙto honore cū quāta deuotione
dñt ipm recipere. Si em̄ hoīes re
cipiunt creaturas q: dei sunt ⁊ q:
de⁹ fecit eas quāto magis dñt re
cipere filium dei ad hoīes missuʒ
Et si vn⁹ hō amat alium hoīeʒ q:
est ymago dei creata ꝙto magis
debent amare hoīes illum hoiem
qui est fili⁹ dei. Et si hoīes debent
amare deuʒ q: dedit eis oēs crea
turas ꝙto magis dñt amare deū
q: misit eis filium suuʒ et fecit eū
hoiem. Et sic magis dedit filium
q: fecit euʒ hoiem. pl⁹ g̊ fili⁹ ē da
tus ꝙ oīs creature q: factus est
de natura hominuʒ et non potest
magis dare hominibus q: creature
sunt extra naturā humanaʒ filius
autem intra naturā humanam.
Item si hoīes arguunt veꝝ amo-
rem dei ꝓpter creaturas quas de-
dit hoībus et fecit propter hoiem
ꝙto magis debent arguere amo-
rem dei q̄ misit filiū suū et fecit eū
hoiem. Pēsare etiā dʒ hō cū quāta
deuotōe cū quāto honore debʒ re
cipere et audire verba que dicit fi
lius dei missus ex parte dei patris
Nonne debet relinquere oīa ver-
ba et recipere verba et sermones
filij dei qui locutus ē ex parte pa
tris. Nōne super oīa debet lege-
re illum librum in quo sunt verba
que filius dat ex parte dei patris
Si eī homo recipit creaturas dei
nōne magis debet recipere verba
filij sui que dicit ex parte sua.
Nonne etiam homo debet recipe
re doctrinam filij dei et colligere
ante omnē aliam doctrinā. Cū
quanta etiā obediencia et honore
obedire debent hoīes mandato ⁊
preceptis filij dei cum quanta eti
am diligencia debent homines ꝑ
quirere verba que dicit filius dei
Cum quanta etiā deuotione de-
bent hoīes imitari filium dei cum
sit ver⁹ hō. Quem em̄ aliuʒ homi
nem debēt hoīes imitari quē aliū

debẽt sequi nisi hoiem qui ẽ filius dei. Cui alteri hoi debẽt magis credere ꝙ filio dei qui est hõ. Cui⁹ hois verba et facta debent hoies pensare et cogitare nisi ṽba et facta hois qui est fili⁹ dei qꝛ sua verba ꝛ facta excedũt in infinitũ ṽba et facta oim hominũ. Nonne preualet vnũ verbũ filij dei ꝙ omia verba hoim. Quid securius quid firmi⁹ quid solidi⁹ quid preciosi⁹ quid dulci⁹ ꝙ verbũ hois qui est filius dei. Quis maior ꝯtemptus quis maior spret⁹ ꝙ cõtempnere verba et facta filij dei et de ipis ñ curare. Item cũ quãto honore cũ quãta reuerẽcia dñt hoies honorare matrẽ hois qui est filius dei cũ quãta etiã reuerentia dñt hoines honorare duces milites ꝛ seruitores hois qui est fili⁹ dei cum quãta etiã deuotione dñt haberi et tangi oĩa illa que tetigit homo qui est filius dei.

Confortatio et cõfirmatio credencium in ihm̃ xp̃m tãꝙ in verũ hominẽ et verũ dei filium et increpatio non credencium.

Ecce in quãta securitate sũt illi qui nunc credunt in ihũ xp̃m tãꝙ in verũ hoiem et verum dei filium et qualiter sũme increpandi sunt qui nõ credũt. Primo ꝯsiderãdum est ꝙ gloriosum ẽ de se ꝙ amabile ꝙ iocundũ ꝙ bonũ esse cũ filio dei sequi filiũ dei credere in filium dei. habere societatem cũ filio dei esse de regno dei de populo ꝰ gente filij dei. eẽ sub regimine sub regula sub doctrina et viuere sub ꝓtectione filij dei. Nõne ẽ hoc magis gloriosũ magis nobile magis bonũ iocundũ et securum ꝙ sequi purum hoiem qui nõ est filius dei ꝙ sequi purã creaturam ꝙ credere in ꝓphetam ꝙ esse et viuere sub regimine sub regula sub doctrina puri hois et ꝓphete et creature. Ergo illi qui credunt in hoiem filium dei tenẽt et credunt illud quod de se ẽ summe gloriosum sũme nobile summe honorabile valde amabile valde iocũdum et summe bonũ et securum. Et illi qui credunt in purum hoiem in ꝓphetam qui nõ est fili⁹ dei sꝫ pura creatura tenent et credunt illud quod ꝰ se est min⁹ gloriosum minus amabile min⁹ bonum min⁹ nobile et minus securum. Ideo de tãto illi qui credunt in hoiem filium dei sunt nobiliores altiores digniores honorabliores i sua credulitate ꝛ fide ꝙ illi qui credunt in purum hoiem et prophetam de quãto homo q̃ est filius dei excedit in nobilitate in digitate et gloria et honore hominem qui est pura creatura et solus propheta. Confirmari ĝ et confortari debẽt xp̃iani in sua credulitate et fide quia credũt in ho

minem filiū dei. in hoīem deum quo nihil mai⁹. Et alij oēs credunt in hoīem purum in hominē prophetam in hoīem puram creaturā. ꝛ hoc ē pmū ꝯfortatiuū ꝛ cōfirmatiuū oīm credēciū i ihm̄ xp̄z tanq̄ in veꝝ filium dei. Secūdo ꝯſiderendum eſt ꝙ ihūs xpus eſt tot⁹ nouus. Nā nouo apparuit in mūdo quia ante euz nūꝙ talis apparuerat. Nec poſt apparuit cum tanto noīe cū tāta auctoritate cū tanto dn̄o qui diceret ſe eſſe veꝝ hoīem ꝛ filium dei miſſum a deo patre ſicut ihūs xpus dicit de ſeipſo. vn̄ ipſe dicit ſe eſſe filium dei et deū veꝝ miſſū a deo patre ſuo et habere oīa que hz a patre ſuo ꝛ nō a ſemetipſo ꝛ habere omēm ptātem ſibi datam a patre et ꝙ tanq̄ miſſus a deo oīa fecit cū ſe diceret eſſe filiuz dei quē cōfitetur pater ſuus ꝛ tāq̄ verus fili⁹ dei habēs omēz ptātez et auctoritatem a patre ſuper oīs homines et creaturas patris ſui mādauit denūciauit toti mundo per ſuos apoſtolos ꝙ ipſe eſt ver⁹ filius dei miſſus in mundū et pmiſit credentibus in eum vitā eternaz et eos reſuſcitare i nouiſſimo die et promiſit regnum celorum et remiſſionem omnium peccatorum q̄ fecerunt contra deum. Et comminat⁹ eſt oībus nō credentibus in eum penas eternas dāpnationem eternam et mortem eternam et ignem eternum. Et ꝙ i fine mūdi veniet iudicare oīs homines et retribuet bona bonis mala malis. Ecce ḡ gn̄ale mādatum et vniuerſale preceptum oibus hominibus. oīs cōprehendit oīs includit neminem excludit ex parte filij dei et auctoritate patris.

Ecce dicit ſe eſſe tm̄ ꝙ non pōt dicere maiorem. pmiſit tam grandes promiſſiones quibus nō poſſunt eſſe nec cogitari maiores. Dicit tales minas et cōminationes. Ita ꝙ nō poſſunt eſſe nec cogitari maiores. Locutus eſt cum tanta auctoritate qua non poteſt eſſe nec cogitari maior. et hoc eſt ſecūdum confortatiuuz ſeu confirmatiuum oīm credenciū in ihm̄ xp̄m tanq̄ in veꝝ hominem et dei filiū ſcz generale mandatuz omnibus factum. Tertio conſideranduz eſt qualiter doctrina et lex ihū ipi eſt ita ſancta ꝙ non poteſt eſſe ſāctior. Ita bona ꝙ non poteſt eſſe melior. Ita vtilis et conueniēs bono homini inq̄tū homo ꝙ nō poteſt eſſe maior et magis cōcordans toti vniuerſo et ordini creaturaꝝ ꝙ n̄ pōt magis cōcordare Ita cōis oib⁹ hoib⁹ ꝙ nō pōt eē cōior. Ita ſm veritatē et ſcōz deū ꝙ nō pōt magis eſſe. Ita cōueniens deo ꝛ hoī ꝙ nō pōt magis eē et hoc eſt tertium cōfortatiuum ꝛ confirmatiuum omnium credencium.

Quarto cū predictis ꝯsiderandū est ꝙ infiniti homies crediderunt in ihm̄ tanq̄ in verissimo filiū dei et secuti sūt eū et doctrinaʒ suam et legem suam et totaliter vixerūt scd̄m eam cum sūma deuotōne ⁊ cū summa diligentia et cōfessi sūt ihm̄ xp̄m esse verum hominem et verū dei filium publice qui om̄s fuerūt fideles in ih̄u xp̄o nūq̄ euʒ negauerūt. ymo inumerabiles ꝓ ista ꝓfessione sola dederunt vitaʒ corporalem volūtarie et sustinuerūt libenter tormenta infinita penas tribulationes inumerabiles ꝑ manendo semper fideles incōfessione ih̄u xp̄i sine tiore sine tremore cū sūma audacia cuʒ sūma fortitudine et hoc totū manifestū est in tota xp̄ianitate in qua ih̄ūs xp̄us regnat et regnauit tanq̄ verus homo et verus filius dei cuʒ tanta auctoritate qua nō pōt esse maior. Et fuit tantū dilect⁹ ꝙ pro eius amore et honore voluerūt innumerabiles dare ꝓpriam vitam et relinquere oīa que in mūdo sūt patrem matrem vxores fratres filios aīcos possessiones ⁊ oēs mūdi honores et delectatiōes. Et aliqui istoꝝ fuerunt reges aliqui potētes i mūdo comittes duces milites. Aliq̄ fuerūt sūmi clerici i mūdo et sapiētes. Ecce quot iperatores quot reges quot regine quot duces quot comittes quot potentes mūdi quot sapiētes crediderūt in ihm̄ xp̄m tanq̄ in veruʒ dei filiuʒ et hoīeʒ veꝝ. Et hoc ē quartū qd̄ summe dʒ cōfortare oēs hoīes nunc credētes in euʒ vt ꝑmaneāt et magis credāt in ihm̄ xpʒ. Quinto cōsiderāduʒ est ꝙ nulli hoī cōstat d̄ opposito scʒ ꝙ ih̄us xp̄s nō sit ver⁹ filius dei et ver⁹ hō miss⁹ a deo patre. Nec constat alicui ꝙ de⁹ celi reuocauerit ihm̄ xp̄m ⁊ dicerit ip̄m nō eē filiuʒ suuʒ nec missum ab eo. et tn̄ cōstat ꝙ ip̄e ih̄us christ⁹ noīe et auctoritate dei viui patris sui regnauit et regnat et dn̄atur et iperauit et iperat et vs⁹ est et vtitur tāq̄ de⁹ auctoritate ⁊ affirmatione deitatis sup totā xp̄ianitatē ⁊ sup oēs hoīes quos de⁹ celi creauit et hoc per magna tp̄a Et hoc est quintuʒ quod dʒ ꝯfirmare credētes Cōiungamus ergo oīa ista in simul et fiet vnū valde cōfortatiuum corroboratiuū ⁊ cōfirmatiuuʒ oīm nūc credēciū in iesum xp̄m et in crepatiuū nō credēcium. Ecce meli⁹ securi⁹ amabili⁹ et magis honorabile et gloriosuʒ est sequi hoīem filium dei q̄ quēcūq3 aliū hoīem ⁊ credere in eū q̄ in quēcūq3 aliū hoīem purū et puram creaturā. Et qm̄ ih̄ūs xp̄s apparuit nouus in mūdo et dicit se veꝝ filium et hoīem missuʒ a deo patre qui creauit celuʒ et terrā et noīe suo et auctoritate fecit oīa q̄ fecit. et fecit ꝓmissiones et cōminationes q̄ soli deo ꝑtinēt et hoc oī-

bus hoibus in generali 7 dedit p
cepta et mādata gñalia toti mun
do. dedit legē sanctissimā qua nō
pōt esse purior nec verior nec san-
ctior. Et in nūabiles populi iā cre
diderūt firmissime i eū et secuti sūt
ipm et doctrinā suā fidelissime cū
sūma deuotione et nō ↄstat de op
posito nec de reuocatione ex pte
dei. Ex oibus sequit̃ ꝙ valde secu
rum est credere in ihm̄ xpm et seq̄
eum. Et quod valde detestabile 7
increpabile et nullomō excusabi-
le ē nō credere in eū. Quia illi qui
nō credūt nihil pñt allegare pro
ipsis. Sed q̄ credūt nihil hñt con
tra ipsos nihil pōt allegari contra
eos nec de⁹ celi pōt eos i aliquo
increpare nec iculpare nec redar
guere. secuti sūt em̄ filiuȝ suuȝ et i
eum crediderūt tanꝗ missū a deo
Et si decepti essent in noie filij dei
decepti essent qd̄ deitas summa ñ
posset pati.

De mō credēdi v̄bis dei 7 ostē-
dere ex parte honoris diui ꝙ hō
dȝ credere v̄bis dei p̄mo per se et
ex eo quia ipse primo dat.

Uoniam iam declaratū est
ꝙ deo debetur honor in sū-
mo. et hō tenetur et dȝ dare deo
summuȝ honorē. Et qr credere ali
cui 7 verbis eius ē dare sibi hono
rem qr reputatur verax. Et nō cre
dere alicui nec verbis ei⁹ est con
tra honorē ipsius qr reputat eum
mendacem vel mentiri posse. Et
ideo cum honor sit credere alicui
et verbis ei⁹ sequitur ꝙ hō debet
credere deo et verbis ei⁹ et nō so
lum credere ymo dȝ ei credere p̄-
mo et per se sine alio testimonio si
ne aliqua alia probatione pure et
simpliciter suo simplici v̄bo soluȝ
qr ipse dicit vt dici fecit. Et per cō
sequens dȝ homo credere quicq̄d
deus dicit. ita ꝙ tota radix 7 totū
fundamētuȝ credendi verbis dei
dȝ esse quia ipse dicit. Et talē ho-
norem tenetur hō dare deo et ver
bis eius scȝ credere oia verba dei.
quia ipse dicit. Aliter sequētur ꝙ
hō facere maximum vituperiū cō
tra suum honorē quia reputaret
deum mendacē vel velle mentiri
vel posse falli. Si em̄ nolo cre-
dere v̄bis dei propterea quia ip
se dicit sȝ quero ꝓbationem aliaȝ
et aliud testimonium tūc magis
credo alicui alteri ꝙ̄ deo et repu-
to aliq̄d aliud magis verax ꝙ̄ de
um. Et si credo deo et verbis eius
eo qr mihi videtur et ꝓpter meam
rōneȝ tunc magis credo mihimet
ipsi ꝙ̄ deo et per ↄñs reputo me
magis veracem ꝙ̄ deum. Et sic fa
tio deo maximū vituperium et cō
tra suum honorē et pono me sup̄
deum et primo credo mihimetip-
si et rationi mee et sensui meo ꝙ̄
deo. Sic ergo honor diuinus
ꝓbat modum et formaȝ credendi
verbis dei ita ꝙ tota ratio creden

di et tota causa et tota radix est. Quia de⁹ dixit. Et iste modus et forma credendi debetur deo etiã ratione sue excellentissime magestatis et excellentissime auctoritatis. Unde q̃to homo est i maiori dignitate magis creditur ei ratõe dignitatis et iste honor dat̃. Uñ magis credit̃ regi q̃ alicui alt̃i de regno. Et pape q̃ alicui alt̃i de ecclesia quanto ergo magis ⁊ maxime dꝫ credi deo suo simplici verbo qui est rex regũ et dñs dñancium. Et quãtam iniuriã et vituperiũ faceret aliquis subdit⁹ regi si nõ crederet verbis eius. Quis esset ausus dicere regi nõ credo verbis vestris. quid igit̃ de deo debꝫ esse. Item etiã ratione sue bonitatis ĩfinite et purissime debꝫ ei credi simplici verbo et debet hõ credere quicquid deus dicit quia datur fides credulitas verbis et dictis alicuius homĩs quia reputatur bonus et quanto magis aliquis reputatur bonus tanto magis creditur verbis eius. ergo cũ deus sit sũme bonus et infinitum bonũ maxime debet credi verbis et dictis eius suo simplici verbo et quia ipse dixit Iteꝫ etiam quia est sũme verax et sũme sapiẽs qui non potest falli debet ei credi simpliciter. sic ergo et ratione bonoris qui ei debet̃ et ratione sue magestatis potẽtissime et auctoritatis dignitatis et sue veritatis ⁊ sue ĩfinite bonitat̃ et rõne sue veritat̃ et sapientie debet deo credi ⁊ verbis eius primo per se simpliciter et quia ipse dixit.

Quod finalis mod⁹ ꝓcedẽdi est in v̾bis dei sicut in fact̃ scꝫ in creaturis q̃ sũt facta dei.

Sicut autẽ duo sũt que ꝓcedũt ab homine extra et apparent exterius scꝫ factum et dictum seu opus et verbũ et per ista homo magnificat seipm exterius Ita similiter q₂ homo est fact⁹ ad ymagineꝫ ⁊ similitudinẽ dei duo sunt et ꝓcedũt a deo extra se ⁊ apparẽt exteri⁹ scꝫ facta et dicta seu opera et verba et per ista duo de⁹ manifestat seipm exteri⁹. duo ergo possum⁹ habere ð deo exteri⁹ videlicꝫ facta et verba. Et ad ista duo reducũtur oĩa que ꝓcedunt a deo extra se. Et q₂ aliud ẽ factuꝫ alið est dictũ et alið est op⁹ et alið est verbum. et iõ alia est sciã de factis et operib⁹ dei et alia est scia de dictis ⁊ verbis dei. ⁊ sicut laboramus ad cognoscẽdum facta et opera dei. Ita debem⁹ laborare ad cognoscẽdum dicta et v̾ba dei Uñ scia creaturaꝝ ẽ scia de opib⁹ et factis dei et illa iam dicta est sꝫ nunc restat tractare de verbis dei et videre si deus locut⁹ est aliqua verba. ⁊ si ẽ aliquis liber ĩ quo sũt verba dei scripta. Et q₂ opera dei et facta que permanent sicut sunt ipse creature sunt nobis manife-

sta ad occulũet sũt oĩbus nota et ab oĩbus videntur et cognoscuntur et oĩs vtuntur eis sed verba dei si sũt aliqua in mũdo nõ sũt oĩbus manifesta et ideo per cognicionẽ operũ dei seu creaturaꝝ tanꝙ per pͥmo nota et magis manifesta debem⁹ ire ad cognitõez vboꝝ dei tanꝙ ad minus nota ita ꝙ ipa facta ⁊ ipse creature dei ducent nos ad verba dei. Sicut autem aliud est cognoscere et videre ipsas creaturas et opera in se ñ ꝯparando ad eũ cuius sũt sꝫ solũ cognoscere quia sũt ⁊ existũt ⁊ nescire cuius sunt nec cogitare. Et aliud est cognoscere ipsas creaturas et opera inꝙtũ dei sunt. ⁊ sub isto respectu est scire ꝙ dei sĩt et ꝙ adeo sũt et quia hoc est occultum hoc queritur ⁊ inuestigat̃ Sꝫ pͥncipiũ est manifestũ de se ideo nec querit̃ nẽ inuestigat̃ Ita ꝯfirmiter aliud est scire intelligere ⁊ audire verba et dicta in se nõ operando ad deum sed solum intelligere ꝙ q̃ significant et sentẽcia verboꝝ ⁊ nescire cui⁹ sunt. Et aliud est scire et cognoscere ipsa verba et dicta inꝙtum dei sunt et quod deus locutus est et dicit ipa verba ⁊ ab ipso sũt dicta sub isto respectu. vñ omnes homĩes possunt ipsa verba percipere quid significent ĩ se Sed nõ possũt cognoscere ꝙ dei sunt talia vba nec ꝙ adeo dicta sĩt sicut possunt cognoscere terraꝫ in se et naturam eius. Sꝫ nõ possũt cognoscere terram sub isto respectu inquantum dei est et ꝙ dei est Sicut autẽ ad cognocenđ ipsas creaturas inꝙtum dei erant ꝯ oportuit pͥmo cognoscere ⁊ videre ipsas in se ita ꝙ iste erat pͥm⁹ gradus cognicõis q: videbamus ipsas creaturas eẽ absq̧ dubio et hͦ est nob certissimũ. Sꝫ ignorabam⁹ vñ erant. deinde p istũ gradũ ascendim⁹ ad aliũ et aliũ gradum scꝫ ad cognoscenđ ꝙ creature dei erãt et ꝙ adeo erãt ⁊ iste fuit secũd⁹ grad⁹. deinde cognoscim⁹ creaturas ĩꝙtuꝫ erãt dei donũ ita ꝙ cognoscimus ipsas creaturas esse datas hoĩbus adeo ad seruiẽdum et iste fuit terti⁹ grad⁹ cognoscendi creaturas. Si g̃ cognouim⁹ ipsas creaturas in se sciuim⁹ ꝙ erãt scđo cognouim⁹ ꝙ dei erant tertio ꝙ dei donũ erant et date erãt. Primo cognoscebam⁹ ꝙ erant et ꝙ nobis seruiebant. sꝫ ignorabamus vnde erant cui⁹ erãt et ideo cõuertebamur ⁊ inueniem⁹ ꝙ dĩ erant et inde cognouim⁹ ꝙ date erãt nobis ad seruienđ. Ita ꝯformiter oppoꝛꝫ ꝓcedere circa vba et dicta ad cognoscenđ ꝙ dei sũt. Vñ pͥmo oppꝫ videre ipsa dicta in se et iste erit pͥm⁹ g̃dus. deinde per istũ gradũ ascendim⁹ ad aliũ gradum scđm scꝫ cui⁹ sũt vba seu dicta vtrũ sint vba dei vel homis creature aut creatoꝛis.

Et tertiꝰ gradꝰ erit cognocere ꝙ
nobis data sũ sicut creature sicut
aũt ipsemet creature manifestaue
runt nobis deũ et portauerunt in
seipsis aliquod signum per quod
cognouimus ꝙ dei erant et adeo
erant. Ita similit̃ ip̃a verba per se
ipsa manifestabunt nobis deũ qꝫ
portãt in seipsis aliquod signum
per quod cognoscemꝰ vtrum sint
dei vel hois. creature vl' creatoris
Ita ꝙ per ipsamet ꝟba poterimꝰ
cognoscere deũ. Et si deꝰ dicit il⸗
la verũ em̃ est ꝙ potuimꝰ cogno⸗
scere ip̃as creaturas et cuiꝰ erant
per ip̃amet. ſꝫ non poterimus co
gnoscere eadẽ de ꝟbis vtrum sint
dei et hoc per ipsa ꝟba. Sꝫ ad h̃
iuuabũt nos ipsemet creature et
scia ipsaꝝ. Unde iam per creatu⸗
ras cognoscimꝰ deũ esse et ꝓprie
tates et ꝯdiciones dei et modum
suũ et quid ꝯuenit ei. Et etiam co
gnoscimus ꝓprietates et cõditio
nes creature et moꝺ̃ suuꝫ et quid
conuenit creature. ergo nunc nõ
opꝫ nisi inuestigare vtrũ talia ver
ba sint dei et quia iam scimꝰ mo⸗
dum et formaꝫ et ꝯditiones crea
ture et creatoris ideo ip̃amet ver
ba stati se debẽt manifestare vtrũ
sint dei vel hois creatoris aut cre
ature. Utrũ habeant moduꝫ cre
ature vl' creatoris.

Hic ꝓbatur ꝙ deus dicit ver⸗
ba scripta in biblia et ꝙ biblia est
liber dei et adeo.

Qoniã aũt in mũdo inueni
mꝰ pl'es libros et plura ver
ba dicta ⁊ scripta neccesse ẽ ꝙ oia
ꝟba ⁊ dicta ab aliquo sint dicta ⁊
ois lib' alicꝰ est. Et quia omnis lo
quẽs et dicens vel est creator vel
creatura. Et si est creatura opꝫ ꝙ
sit rationalis. et ideo ois loquens
vel est creator deus vel creatura
ratõnalis vel est factor vl' res fac
ta. Et iõ ois liber om̃e ꝟbũ omne
dictũ vel est creatoris vel crature
rõalis. Et qꝫ nos hẽmꝰ in mũdo
vnũ librũ q̃ vocat̃ biblia cõtinẽs
duo testamẽta scꝫ antiquuꝫ testa
mẽtũ ⁊ nouũ testamẽtũ et affirma
tur ⁊ credit̃ ꝙ ille lib' ẽ lib' dĩ ⁊ adꝺ̃
⁊ ꝙ deꝰ dicit oia ꝟba q̃ ibi ꝯtinẽt̃
Et iõ inq̇ramꝰ si poterimꝰ cogno
scere si dictꝰ lib' ꝟba ⁊ dicta q̃ ibiꝺ̃
ꝯtinent̃ sint dei. Et opꝫ ꝯsiderare
moꝺ̃ formã ⁊ ꝯdicõeꝫ ꝟboꝝ ⁊ q̃⸗
lit̃ dicũt̃ et etiã opꝫ ꝯsiderare mo
dũ ⁊ formã loquẽdi ip̃iꝰ dei crea
toris q̇ ei ꝯuenit. Et etiã moꝺ̃ ⁊ for
mã loquẽdi creature et q̇ ei ꝯueīt
deinde opꝫ compare ip̃a ꝟba ad
deũ creatorẽ ⁊ ad ip̃aꝫ creaturã ⁊
videre si forma ⁊ modꝰ et ꝯdicio
ip̃oꝝ ꝟboꝝ ꝯueīt deo creatori vl'
creature. Cõsideranꝺ̃ est g̊ p̃mo ꝙ
ip̃e lib' biblie hꝫ singularẽ moꝺ̃ qꝫ
in ip̃a nõ fiũt ꝓbacões nec rõnes
nec argumẽtacões ad ꝓbanꝺ̃ illa
q̃ ibi dicunt̃ ſꝫ simpl'r absqꝫ ꝓbaci
one oia dicit ⁊ affirmat et dicit ita
est simplici ꝟbo sine probatione.

Et tñ illa que ibi dicunt et affir-
mantur esse vera indigent maxis
pbationibus et rationib⁹ vt cre-
derent et affirmarētur ab hoībus
quia hoīes nō pñt credere nec af
firmare talia verba per se qꝛ ñ sūt
per se cognita. Alij aūt libri aliter
pcedunt qa pbantur oīa que ibi
dicuntur per rōes ꝛ argumētatio
nes et incipiūt ab illis que per se
sunt maifesta ad sensum. liber aūt
biblie in principio sui incipit. In
principio creauit de⁹ celū et ter-
ram. Affirmat deū esse deū creas-
se celuꝫ et terrā. Affirmat mundū
habuisse pricipium et nihil pbat
nec hec sunt nota per experienciā
Uñ licꝫ alij libri dicāt deū esse tñ
hoc pbant per multas argumēta
tiones. qa phūs aristotiles fecit.
octo libros phisicorum ad pban
dum solū hoc scꝫ deū esse et etiaꝫ
in methafisica fecit. xij. libros ad
pbandum deū esse. Sed liber bi-
blie incipit in hoc qꝛ dicit deum
esse et ibi facit suū principiū sine
pbatōne qd significat hoc ꝙ oēs
libri nō laborāt nisi ad pbanduꝫ
et certissicandū deū ꝛ liber biblie
ibi incipit sine aliqua pbatione ꝛ
certificatione. qd ḡ sigt iste mod⁹
dicendi ipsi⁹ biblie nisi ꝙ ille qui
loquitur in biblia ꝛ dat illa verba
est tante auctoritatis ꝙ ei credit
simplici verbo absqꝫ aliqua pba-
tione absqꝫ aliqua certificatione
absqꝫ aliquo testimonio et ꝙ sola
sua auctoritas est facta certitudo
et pbatio et testimoniū suoꝝ ver
boꝝ ꝙ sua auctoritas scꝫ loquen
tis talia v̄ba expellit et supat oēs
rōnes oīs argumētatōnes ꝛ oīa
testimoīa ꝛ per ꝯñs ꝙ p̄ualꝫ sua
autoritas sola et suū simplex ver-
bum ꝙ oīs alij libri et ꝙ rōnes
oīm libroꝝ qui probāt deū esse.
Et per oppositū qꝛ alij libri pro-
bant per rōes ꝑ argumētationes
significat ꝙ ille qui loquit nō est
auctoritatis talis ꝙ ei debeat cre
di per suū v̄bum simplex. Duo ḡ
sunt modi dicēdi et loquēdi vn⁹
est dicere et loqui absqꝫ probatio
ne absqꝫ argumētatione et rōne.
Alius est dicere ꝛ loqui cū proba
tione argumētis et rōnibus. Pri
mus mod⁹ est auctoritatꝭ et digni
tatis excellencie et honoris et ma
iestatis dñationis potestatis ꝛ su
perioritatis. Et sicut sūt duo mōi
dicendi et loquēdi. Ita sunt duo
modi credendi proportionaliter.
Unus est credere v̄bis ꝛ dicꝭ sim
pliciter absqꝫ aliqua probatione ꝛ
argumētatione sꝫ per solā aucto-
ritatem loquētis et dicētis alius ē
propter rōnem probantē. Et qm̄
iam probatū est ex parte honoris
ꝙ mod⁹ credēdi verbis dei ē cre-
dere scꝫ verbis ei⁹ p̄mo ꝛ ꝑ se abs-
qꝫ probatione absqꝫ testimoīo sed
solum qꝛ ip̄e dicit iste eī modus
credēdi ei debetur et ꝯuenit. Et
etiā sequitur ꝙ mod⁹ loquendi et

dicendi dei inq̄tum de⁹ ē dʒ esse simplicit sine ꝓbatione sine argumētatione sine rōnib⁹ tanq̄ exn̄s de⁹ oim et iperator et rex tāq̄ habēs om̄s dn̄ationes om̄e dn̄ium om̄e iperiū om̄e mēdatū om̄e preceptuʒ et nihil hn̄s sup se sʒ oia i fra se. Ergo cū liber biblie icipiat loqui per talē moduʒ et formā et ita ꝓcedit ꝯtinue i toto ꝓcessu suo et talis mod⁹ loquēdi deo soli cōuenit et totaliter ei credi dʒ. Seq̄tur ꝙ mod⁹ loquēdi ipsi⁹ libri arguit ꝓbat et ōndit libꝝ biblie esse dei et a deo et ꝙ de⁹ dedit illa ⁊ ꝙ sunt v̄ba creatoris et nō creature nisi creatura ipsa loquentur ex pte dei et hoc idem ē. Sequitur enim de⁹ loquit per se vel per creaturā q̄ semp loquitur de⁹ per que sequitur ꝙ liber biblie magis est credibilis et magis debem⁹ ei credere q̄ nihil probat sʒ simplr̄ loquitur q̄ si probaret q̄ i hoc sigr̄ ꝙ de⁹ locut⁹ ⁊ dicit illa v̄ba. Et q̄ nos debem⁹ credere q̄cquid de⁹ dicit eo q̄ ipse dicit. Ideo debem⁹ credere magis verbis et dictis biblie q̄ nō probātur q̄ si probarētur. et vlteri⁹ sequitur ꝙ dum min⁹ probat magis probat et magis se reddit veracē q̄ magis sigr̄ ꝙ a deo est et ꝙ de⁹ locut⁹ est. Et exinde sequit ꝙ magis sunt credibilia v̄ba et dicta biblie et magis v̄a et solida atq̄ firma ⁊ ab oi dubitatōne remota q̄ v̄ba alioꝝ libroꝝ et

de tāto q̄to auctoritas dei loquētis excedit et superat om̄s rōnes om̄s argumētationes om̄s probationes oim alioꝝ libroꝝ que sunt hoim ymo nulla est cōparatio. Et ex istis apparet sūma ꝯcordencia sūma ꝯueniēcia que est inter libꝝ nature seu creaturaꝝ ⁊ libꝝ biblie Quia liber creaturaꝝ dicit ꝙ debem⁹ crede deo primo et per se simpliciter absq̄ probatione solū. q̄a ipse dicit et ꝙ talis ē mod⁹ loquēdi dei sine probatione. ⁊ ipse liber biblie ita loquit et ita ꝓcedit. Vn̄ ipē creature q̄ a deo sūt sūme ꝯueniūt et ꝯcordāt cū v̄bis dei et v̄bis biblie q̄ ipse creature in nullo fundant in nullo sbstentātur nisi i solo deo imediate ⁊ an̄ se nihil habēt nisi deū. Ita ipsa verba et dicta dei et ipsi⁹ biblie in nullo fundātur in nullo sbstentātur nisi in sola auctoritate dei imediate. q̄ n̄ fundātur in aliqua probatiōe nec augmētatione et sic in hoc significatur ꝙ sicut creature sūt imediate a deo ꝙ etiā v̄ba biblie sunt a deo. Et q̄ tota certitudo firmitas et soliditas v̄itatis ipsi⁹ biblie sāctissime orit et depēdet ex sola dei auctoritate ifallibili et in ea soluʒ fundatur eo scʒ q̄ ipse dicit. Seq̄tur ꝙ null⁹ pōt credere et adherere v̄bis sacre biblie nisi primo cognoscat deū esse et cognoscat ipm̄ esse veracē et nō posse mētiri q̄ q̄ nō hʒ noticiā de deo n̄ poterit co

gnoscere vtꝝ biblia sit liber dei et per ꝯñs si nõ cognoscit ꝙ sit dei ñ credet ei q: nõ probat nec ꝓcedit per rões. Et per ꝯñs cõcluditur ꝙ liber creaturaꝝ dꝫ primo sciri anteq̃ hõ veniat ad libꝝ scripture sacre q: liber creaturaꝝ docet cognoscere deũ ⁊ suas ꝓprietates et suũ mod. Et iõ liber creaturaꝝ est porta via ianua introductoꝛũ directoꝛum et lumẽ quo ad librũ scripture sacre in quo sũt ꝟba dei et iõ iste p̃supponit illum.

Sequit̃ alia rõ ad ꝓbãd ꝙ de⁹ dicit ꝟba scripta in biblia.

Preterea ẽ alia ꝓbatio ꝙ deus dicit ꝟba que sũt i biblia q: liber biblie ꝓcedit p mod p̃cepti et ꝓhibitiõis et per mod ꝓmissionis et ɔmiationis. vñ p̃cepit et ꝓhibꝫ et ꝓmittit ꝓmissiones etnas et bñficia etna et cõmiatur penas etnas et mala etna que finẽ non hñt p̃cipit oĩbus hoĩbus vt faciãt bonũ et sint boni ꝓmittẽdo vitam etnã et bñficia ꝑpetua et prohibꝫ ne faciãt malũ cõmiando de morte eterna et de penis et malis ꝑpetuis. Sꝫ iste mod⁹ loquẽdi et dicendi scꝫ p modũ p̃cepti et ꝓhibitiõis cũ ꝓmissione bonoꝝ etnoꝝ et cõmiatiõe penaꝝ etnaꝝ nulli creature cõuenit sꝫ soli creatori q̃ sol⁹ hꝫ p̃ceptũ mãdatum ⁊ dñiũꝫ et ꝓhibitionẽ super oĩs hoĩes ⁊ q̃ sol⁹ põt ꝓmittere ⁊ dare bñficia etna ⁊ ɔmiari ⁊ dare penas etnas ⁊ pugnitiones ꝑpetuas ipsis hominibus. Que eñ creatura diceret ego iudicabo oĩs hoĩes in die iudicij et dabo vnicuiqꝫ iuxta opera sua bonis bona et malis mala Que eñ esset illa creatura que ex seipsa ⁊ sua auctoritate ɔmiaretur oĩbus hoĩbus p̃teritis pñtibus et futuris de penis eternis et dicerꝫ se iudicare oĩs hoĩes ⁊ oĩa facta et verba et cogitationes hoĩm et oĩa simul distincte iudicare sicut scribitur in libro ysaye. Que creatura diceret ego resuscitabo oĩs hoĩes simul et dabo bonis vitam eternã et malis penam eternam. Que esset illa creatura que p̃ciperet et ꝓhiberet et daret p̃cepta et ꝓhibitiones oĩbus hoĩbs ꝓpa auctoꝛitate cũ ꝓmissionibus et commiationib⁹ etnis. Et q̃ ꝓmitteret oĩbus bñ opantib⁹ vitã eternaꝫ ⁊ male opantib⁹ pugnitionẽ etnã. Que essꝫ illa creatura q̃ potuit dicere delebo oĩeꝫ hoĩem de facie terre et inducere aquã diluuij sup terrã sic scribit̃ i libro genes. Que etiã esset illa creatura q̃ propa auctoꝛitate ꝓuocaret iduceret ⁊ moueret oẽs hoĩes ad bonũ ⁊ vt essẽt boni et renocaret a malo q̃tũ fieri põt mõ p precepta modo p exoꝛtationes et cõmiatiões terribiles mõ p ꝓmissiones eternas vt apparet per verba scripture sacre.

Sunt talia vt dictū est et vt apparet per pcessū suuȝ ꝙ nulla creatura ex seipsa et suamet auctoritate potuit dicere talia verba aut cū̄ essent bona creatura aut mala creatura. nō pōt esse mala creatura q2 verba scripture sacre repugnant male creature totaliter qm̄ verba scripture sacre prouocant inducūt et monēt ꝙtum fieri pōt om̄s hoies cum exortatione ꝛ p̄cepto pmissione et cōminatiōe ad veꝝ bonum hois inꝙtum bō est scȝ ad veꝝ amorē inter se veram vnitatē societatem fraternitatem pacē et cōcordiā. Sed mala creatura nō pōt ex seipsa et ex natura sua amare. hoies nec veꝝ bonuȝ hois inꝙtum bō est nec inducere et puocare ipsos hoies ad credēdū veꝝ bonū hois inꝙtū bō est nec inducere et puocare ipos hoies ad veꝝ bonū hois. Jō totū oppositum q2 mala creatura est contra veꝝ bonum hois inꝙtum bō est et illō destruit ꝙtum pōt q2 mala creatura est de natura sua ē cōtra totā veritatem et hȝ in se radicem oim maloꝝ scȝ amorē priuatum et per ꝯn̄s hȝ cōditiones et pprietates superi⁹ dictas ō amore sui ipsius ꝛ prope volūtatē qua re concluditur ꝙ nulla creatura mala ex seipsa et propa inclinatōne potuit dicere v̄ba scripture sacre p̄mo nec de nouo inuenire.

Item nec etiā aliqua creatura bona potuit dicere verba scripture sacre ex seipsa et propo motiuo. Primo q2 verba scripture sacre dicuntur per moď mandati et p̄cepti per moď cōminationis per moď auctoritatis et dn̄ationis vt iam dictum ē. Sed nulla creatura bona assumeret sibi auctoritatē talē ex seipsa vt p̄ciperet mandaret et cōminaret̄ de penis eternis et pmitteret bn̄ficia eterna q2 tunc n̄ esset bona creatura ymo p̄sumptuosa que ex seipsa assumeret sibi talē auctoritatem pcipiendi et cōminādi ꝛ sic loquēdi que soli deo pertinet ymo esset pessima et summe superba et cōtra deum ꝛ hoc nō pōt esse q2 bona creatura hȝ in se radicem oim bonoꝝ. quare cōcludit̄ ꝙ nulla creatura neqȝ bona neqȝ mala potuit p̄mo dicere ex seipsa et propa inclinatione et inuenire v̄ba scripture sacre. Ergo restat et cōcluditur ꝙ cuȝ illa v̄ba sint dicta ab aliquo. veꝝ est ꝙ aliquis dicit ea primo et ppria auctoritate vt de⁹ vł aliqua creatura ex mādato volūte et ordinatione dei ꝛ nō ex seipsa. Et sic modus et forma scripture sacre ostēdunt manifestissime qō dicit v̄ba biblie et ꝙ biblia est liber dei.

Quāuis aūt oīa illa que pbata sunt p libꝝ creaturaꝝ sint scripta in libro biblie sacre et ibi cōtineantur. Et etiā illa que cōtinentur in libro biblie in libro creatu-

raꝝ ptineantur tñ aliter ꝛ alit. Qꝛ in scia libri creaturarũ sũt oĩa per moð pbationis qꝛ ibi pbatur per ipsas creaturas ꝙ ita debꝫ facere homo et pbatur obligatio ꝛ debitũ hois erga deũ. Sed in libro biblie oĩa illa eað ptinẽtur per aliuꝫ modũ scꝫ per modũ pcepti ꝑ modũ mandati per moð monicõis et exortacõis pmittendo et cõminãdo. Aliud autẽ est pbare ꝙ ita debꝫ fieri. Aliud aũt est precipere mandare et monere et exortari cũ pmissionibus et penis ꝙ fiãt hoc enim pertinet auctoritati et dñio. Primũ aũt nõ scꝫ pbare qꝛ quilꝫ potest probare quod fieri debet ꝛ nõ mandare ꝙ fiat. Uñ per librũ creaturaꝝ pbatũ est ꝙ homo debet amare deuꝫ pmo et super oĩa toto corde tota mẽte et totis viribꝰ et ad hoc obligatur ꝛ ꝙ oĩs hõ debet amare scðo om̃em aliũ hoiem sicut seipm. Sed sancta biblia dicit hoc idẽ sꝫ alit qꝛ ꝑ moð mãdati et pcepti et nõ per modũ pbationis. et pmittit faciẽtibus h vitam eternã. et iste modꝰ est altior et maior. qꝛ maius ẽ pcipere ꝙ̃ pbare. et in hoc etiã dicit ꝙ liber biblie qui loquit per moð auctoritatis et pcepti est de tanto maior altior et superior ꝙ̃ liber creaturarum de quãto magis est pcipere et mãdare seu imperare ꝙ̃ pbare tm̃. Item liber nature seu creaturaꝝ pbat ꝙ deus est pmo timẽdus super oĩa laudandꝰ honorandus et glorificandus et ꝙ oĩs hõ dꝫ timere deũ laudare honorare ꝛ glorificare. Illi soli deo huire obedire et credere ꝛ in eo solo cõfidere. Sed liber biblie dicit hoc idẽ sꝫ aliter qꝛ nõ per moð pbationis sꝫ per modũ precepti mãdati ꝛ exortationis. et vltra hoc ponit primuꝫ ꝛ pmittit retributõeꝫ eternã facientibus hoc scꝫ timẽtibꝰ deũ honorantibꝰ glorificantibꝰ ꝛ laudantibus eũ. Unde dicit time deum honora deũ huias deo glorifica lauda confide etc. Et hoc dicit liber creaturaꝝ et pbat hoc debes facere. et liber scripture pcipit hoc fac hoc. Et sic apparet sũma pcordantia summa cõueniẽtia inter librũ scripture sacre et librum creaturaꝝ. ꝛ ꝙ liber creaturarum seruit ꝛ famulat libro scripture sacre tanꝙ imperãti mãdãti et precipiẽti. Et patet ꝙ nõ differunt nisi in modo dicẽdi et loquẽdi. qꝛ vnꝰ loquit ꝑ moð pbatiõis et alt ꝑ moð pcepti et auctoritat.

Alia pbatio ꝙ deꝰ dicit vba sacre biblie et ꝙ est liber a deo.

Tertius est alia probatio ꝙ deus dicit verba que sũt in libro biblie scripta. Uñ in libro biblie sũt verba que sunt sup hoĩes et sup humanam naturã totaliter ita ꝙ impossibile ẽ ꝙ hoĩes dixerũt talia vba de se pmo nec ꝑ se nec inuenerint. Uñ nullus põt loqui

nec dicere de se nec ex ppria scia illa que nō pōt cogitare q: omne quod dr̄ pmo cogitat in corde. Sed v̄ba que sūt scripta in libro biblie nō pn̄t cogitari pmo ab ho mine nec intelligi nec ymaginari nō pn̄t pmo cadere in cogitatōne hois ymo sūt sup̄ omēz itellectuz sup̄ omēz extimationē sup̄ omēm opinionē et cogitationē oiz hoiz et sūt totalit̄ i cogitabilia ab oī ho mie eo q: sūt altissima pfūdissima et sanctissima. Si ḡ v̄ba scripture sacre sint ita alta et extra et supra omēz hoiez. sequit̄ φ si hō illa nō potuit cogitare pmo nec inuenire φ etiā ñ potuit ex seipa dicere nec loq. hoc aūt pz discurrēdo p vtrū φ testamētū. Quis em̄ hō potuit pmo cogitare i corde suo affirma re et dicerere φ tres psone realit̄ distincte ita φ vna nō est alia sint vna essencia nūo. Item φ vna et eadē res nūo et essencia esset i tri bus realiter distinctis et φ tres p sone essent vn⁹ de⁹ simplex et in diuisibilis. hō em̄ est sup̄ omēz co gitionē et supra omne cor hūanū nec aliquis hō potuit pmo dicere nec cogitare. Bn̄ ei potuit hō co gitare φ esset vn⁹ de⁹ tm̄ simplex et indiuisibilis. Sed φ vn⁹ deus simplex sit tres psone realiter disti cte et equales in oibus hoc ñ po tuit cadere primo in corde hois ḡ sequitur φ ille q̄ pmo dicit ⁊ locu tus est hoc φ vn⁹ de⁹ esset tres p sone φ erat sup̄ om̄s hoīes ⁊ plus q̄ hō. ḡ erat de⁹ q̄ pmo dicit hoc q: hō nō potuit. Quis em̄ hō di cisset et cogitasset hoc de deo cuz adhuc vix potuerit cogitare hoi nes φ vn⁹ solus de⁹ est. Et tm̄ ista v̄ba scripta sunt in libro biblie in nouo testamēto ptotuz predicata et publicata per totum munduz. Item quis hō aut creatura possz pmo ex seipa cogitare aut dicere ⁊ affirmare de facto φ de⁹ fact⁹ est hō et φ ita est de facto ita φ hūa nitas et deitas sūt in vna et eadē psona ita φ de⁹ est hō et hō ē de⁹ et hoc factū est in scōa psona trini tatis et nō in prima nec in tertia. Quis hō potuit hoc pmo cogita re. Que creatura potuit hoc pmo dicere de deo ex seipa. Sed forte posset cogitari vel dici φ de⁹ de bet fieri hō. Sed φ de facto de⁹ fact⁹ sit hō et quō et in quo loco

Quis homo potuit hoc primo cogitare vel dicere d̄ deo neqꝫ em̄ creatura bona aut mala potuit h̄ primo dicere ex seipsa. Mala enim creatura non potuit dicere ex seipa quia hoc est ad veruz bo num exaltationē et summā digni tatem humane nature et maius bonum quod possit esse. Neqꝫ eti az bona creatura potuit dicere ex seipsa quia nulla creatura potuit hoc scire ex seipsa. ḡ si bona crea tura dicit a deo dicit et a deo ha buit quia aliter dicere non potuit

ergo qui p̄mo hoc dicit et reuela uit de⁹ fuit. Sȝ cū totū nouū testamentū sit plenū istis verbis ꝙ de⁹ fact⁹ est hō et hō nō p̄mo dixit. ḡ de⁹ dixit. Iteȝ ꝙ v̄go conci piat in vtero suo pueȝ sine viro ⁊ ꝙ pariat ip̄m pueȝ exn̄s v̄go ⁊ p manēs v̄go post partū. Quis hō potuit hoc p̄mo cogitare aut dicere ⁊ affirmare cū h̄ sit ꝯtra hūanū vsū et nullomō possit cadere i cognitōe hoīs vl' q̄ mulier potuit h̄ cogitare ex seipsa p̄mo. ḡ sequit̄ ꝙ q̄ p̄mo h̄ dicit vel reuelauit scȝ ꝙ v̄go deberet ꝯcipere vl' parere de⁹ fuit vel ex parte dei dicit. sȝ h̄ scriptū est in libro biblie scȝ in nouo testamento ꝙ virgo peperit et post partū v̄go permāsit et ꝙ ita factū est ḡ sequit̄ ꝙ veȝ est. Und̄ si aliqua mulier dixit ꝙ ipsa cōcepit filiū sine viro ⁊ peperit permanēs v̄go et quod ita factū est verū est nō quia ip̄a mulier que hoc dicit potuit p̄mo ex seip̄a cogitare hoc quia hoc est extra omnem cogitationē et contra omnē experientiam cōsuetā hoc dicere et ex seip̄a cogitare nō potuit. Sed q꞉ sencijt per experientiā ⁊ vidit inse ip̄a ꝙ ita factū est. ergo p̄us factū est inseip̄a ꝙ̄ dixerit quia aliter dicere nō potuit dixit si aūt a deo dixit q꞉ sibi reuelatū est q꞉ ita debet fieri. Et quia solus deus potuit h̄ reuelare vl' aliquis ex parte eius Sequitur etiam ꝙ ita est quia a deo dictū est. Si ergō hoc dictuȝ est ꝙ virgo concepit et peperit filiū sequitur ꝙ ita factum est. Et si ita factū est a solo deo factum est. Uel ergo de⁹ dicit et reuelauit ꝙ ita fieret vl' si deus nō dicit ⁊ reuelauit et aliq̄ mulier dicit. sequit̄ ꝙ ideo dicit q꞉ deus in ea fecit hoc p̄us ꝙ̄ ipsa dixerit. Sic ergo vel hoc est a deo prius dictuȝ postea factum est vel a deo p̄mo factum est et postea a muliere dictum. Et sic semper a deo neccessario est Et sic quia hoc non potest dici a muliere nisi deus pri⁹ hoc fecerit nec deus hoc diceret nisi ita faceret: Sequitur ꝙ ita factum est. Preterea que creatura quis homo p̄mo potuit cogitare in corde suo ⁊ dicere ꝙ substantia panis inuisibilis sub colore latens et sub accidentibus conuertatur et mutetur substantialiter in corp⁹ humanuȝ vinum. Et vinum conuertatur in sanguinem humanum vinuȝ.

Nulla enim creatura potuit hoc primo cogitare et dicere et tamen est scriptum in nouo testamento. ergo sequitur ꝙ de⁹ dicit hoc q꞉ꝺ supra homines est dicere primo et cogitare. Preterea quis potuit cogitare et dicere primo ex seipso ꝙ deus creauit mundum dicendo temp⁹ ⁊ ꝙ creauit ei moduȝ ⁊ formam ⁊ ordinem sicut scribitur in antiquo testamento in principio et in primo libro vbi scribitur.

tempus mod⁹ ꝛ forma ꝛ ordo cre
atōnis oim creaturaꝝ. Hoc enim
nullomō ab hoīe pōt sciri nisi ali-
quis sibi dixerit scʒ ꝙ mūdus tali
tempore incepit. Quod aūt pos-
sit ꝓbari ꝙ mundus sit creatus et
quare est et ꝓpter queʒ finē sit cre
at⁹ ꝛ ꝙ tot anni fuerūt ꝙ mūdus
est creatus ꝛ nō p̄tes ponēdo cer
tū numerum nullomō pōt homo
scire ex se neqꝫ ꝓbare. opʒ eñ ꝙ il
le qui creauit mūdū hoc dicit ne-
qꝫ eñ p̄m⁹ homo hoc scire potuit
neqꝫ aliquis alius homo post eū
potuit eñ scire p̄mus homo a se-
ip̄o qñ creatus fuit sʒ qñ alia cre-
ata fuerūt que p̄cesserūt euʒ hoc
scire nō potuit. Uñ scribit ꝙ p̄m⁹
homo inter omēs creaturas vlti-
mus fuit et ꝙ sexta die formatus
fuit. quomō eñ sciuisset ꝙ essʒ sex
ta et ꝙ nō p̄cessissent nisi quinqꝫ
dies nisi deus dixerit ei. Qr ergo
in libro biblie scribitur p̄mus die-
rū quo mūdus incepit et certū in
iciuʒ temporis ꝛ nullomō potest
sciri ab homine. hoc significat ꝙ
ille qui hoc dicit est sup̲ hoīes et
reuelauit ꝙ eñ nullus homo ex se
ipso hoc dixerit ꝛ scripserit ꝛ de h̄
libruʒ fecerit sic ostendit. Omnis
eñ homo qui facit librū et scribit
aliquid ex seipso vult ꝙ ei credat
ꝛ vult ꝙ illi q̄ legūt librū credant
v̄bis scriptis. Et ideo opʒ ꝙ illō
qō hō scribit ī libro suo sit tale vl̄
ꝙ sit p̄se manifestū vl̄ ꝙ possit per

experiētiā verificari ꝙ aliquomō
possit induci vt credatur vel p̄ ra
tioneʒ vel per sensū vel per signū
vel quocūqꝫ aliomodo. Quis eñ
homo pōt affirmare ī libro suo ex
seipso illō qō est oio in certum nec
aliquomodo sciri pōt ab hoīe ne-
qꝫ credibile per aliquā ꝓbationē
vel per aliquod motiuū sed est ex
tra omēʒ extimationem ex omēʒ
opinionē. Quis esset ita fatu⁹ ita
sine sensu scribere ex seipso talia et
facere librū de hoc. Sed certum
est et clarū ꝙ temp⁹ hora et dies
inceptōnis mūdi nullomō potest
ab aliquo homine sciri neqꝫ pos-
sūt esse ratōes neqꝫ alie ꝓbatiōes
neqꝫ per suasiones neqꝫ inductō
nes neqꝫ signa neʒ experiētie neʒ
extimatōnes quib⁹ possit credi ꝙ
tali die incepit mūd⁹ esse et ante
nō. Ideo hoc est occultissimū ho
mib⁹ et remotissimū. Ergo sequit
ꝙ nullus homo fuit ita fatu⁹ ita
stultus ita sine sensu sine experiē
cia ꝙ ex seipso scripserit talia ꝛ af
firmauerit in libro biblie in anti-
quo testamēto scribitur certitudi-
nalit et affirmatur temp⁹ et dies
incepcōis mūdi. ergo sequitur ꝙ
homo ex seipo nō scripsit nec affir
mauit quare opʒ ꝙ ille q̄ mūdum
creauit hoc reuelauerit et senti fe
cerit et dixerit. et sic ꝯcluditur ꝙ
deus dixit vel homo ex parte dei
v̄ba biblie sancte et per cōsequēs
ꝙ liber sacre biblie est liber dei et

est a deo. Et ex inde ꝯcluditur ꝙ
ꝟba et dicta que sūt in sancta bi-
blia sūt magis alta et sup̄ om̄es ra
tionē et sensus. Et q̄to magis ex-
cedunt naturā hūanā tāto magis
credi dn̄t. Et q̄to magis vidētur
difficilia ad credendū magis dn̄t
credi q: tūc signū est ꝙ sūt a deo
dicta et nō ab hoībus. et hō debz
credere quicq̄d dixerit de⁹. Ex in-
de seq̄tur ꝙ q: articuli fidei xp̄ia
ne sūt altissimi et sup̄ om̄es hoīes
ꝙ ex hoc ⁊ ꝓpter hoc sunt magis
credibiles et maxime certi ⁊ firmi
Et sic ꝓbatū ē ꝙ in mundo ē vn⁹
liber qui ē liber dei et a deo q̄ no-
minat biblia ꝯtinēs duo testame
ta ⁊ ꝙ de⁹ dicit ꝟba in dicto libro
scripta vel aliq̄s ex parte sua.

Hic ꝯcludūtur ex iam ꝓbatis
alique ꝓprietates circa librū dei
⁊ qualiter se debeat habere hō cir
ca illum.

Quoniā aūt iam ꝓbatū est
ꝙ de⁹ habet librū et ꝙ vn⁹
liber dei est in mūdo in quo cōti-
nētur ꝟba que de⁹ dicit. Et quis
est ille liber nūc restat dicere con-
cludere et on̄dere aliquas ꝓprie-
tates et cōditiones ipius libri et
qualiter hō dz se habere circa li-
brum dei. Ūn̄ ex isto fundamēto
scz q: ille liber est dei et q: dicit ꝟ
ba illius libri m̄lta ꝑn̄t sequi ⁊ cō
cludi de ipso libro et de ꝟbis ei⁹.
Ūn̄ post q̄ ille liber est dei et ꝟba
illius sūt verba dei sequitur ꝙ ho
mo debet credere totū librū ⁊ om
nia verba scripta in libro ita ꝙ to
tus liber est credēdus et firmissi-
me et toto corde absq; aliquo du
bio. Et hoc illo mō qui cōuenit li
bro dei videlicet simpliciter sine ali
qua alia ꝓbatione et argumenta-
tione sz solū q: dei est et deus di-
cit ⁊ hoc est totū fundamentū cre
dēdi ipsi libro. Et ideo ipsa biblia
et oīa verba ei⁹ reducūtur ad vnū
fundamētum ad vnā rōnem scilz
q: dei est et de⁹ dicit. ⁊ sub isto fū
damēto ⁊ sub ista rōne sunt credē
da ⁊ accipiēda oīa verba sacre bi
blie et nō sub alia. Si autē per
istam portā ⁊ istud primū genera
le fundamētū nō intrat in ipam
bibliam. Sed vl't intrare per ali
am portam scz per rōnes et argu
mētationes tūc intrare nō poterit
quia iste est sol⁹ mod⁹ conueniēs
tam libro dei q̄ ipsi deo. Qui ali
ter nō vult credere deo ⁊ libro suo
nisi per rōnes et probationes ⁊ ar
gumētationes tunc facit maximā
iniuriam deo et libro suo ⁊ verbis
eius q: vult ire et intrare in librū
dei contra naturam et mod libri ⁊
dei. Et ideo neccesse ē ꝙ talis
repellatur a libro dei et liber sibi
claudatur vt secreta libri nō vide
at eo q: iniuriat librum et deū cu
ius est et reputat eū posse mentiri
et hoc est primū quod concludit
de libro dei. Ulterius cōcludi-
tur de libro dei eo quia dei est et

deus dicit ꝙ nihil põt esse inutile nihil supfluũ nihil diminutũ ⁊ iõ nihil in eo est ibi ↄtempnẽdũ nihil respuẽdũ nihil ꝙ iniquũ. Ulteriꝰ ↄcluditur de necesse eo quia deus dicit ṽba in dicto libro ↄtenta ꝙ oĩa ṽba implebũtᷣ ⁊ nihil remanebit inↄpletũ qm̃ deus nihil potest facere cõtra suũ honorẽ. Unde si nõ ↄplerẽtur ṽba dei ipe essꝫ mendax ideo ꝓpter suũ honorem neccessitate est ꝙ ṽba oĩa impleãtur postꝙ̃ verba sũt dei et ipse dicit. si em̃ quilꝫ hõ ꝙ̃tuncunꝙ modicꝰ vult ꝙ ṽbũ suũ sit verax et impleatur. Et ꝙ̃to maior est dñs tãto magis vlᷣt verbũ suũ ad impleri et nõ retro cedere. Jõ vnus rex ĉiciꝰ exponeret regnũ suũ ꝙ̃ verbuꝫ suũ nõ impleretᷣ ꝙ̃to ergo magis deus ad implebit verbũ suuꝫ et illa que ipe dicit cuꝫ sit omꝑs. Ulteriꝰ ↄcludiᷣ ꝙ postꝙ̃ deus hꝫ librũ et verba dei sũt in illo modo quo deꝰ locutꝰ est ꝙ hõ debꝫ obligatur et tenetur amare et diligere librũ illum sicut verba dei q̃ processerunt de hore suo. Unde quia homo debet amare deũ primo et super omnia vt probatũ est Sequitur etiaꝫ ꝙ debeat amare verba sua quia nihil magis propinquum deo ꝙ̃ verbum suuꝫ nihil magis est pertinens deo ꝙ̃ ṽbum suum quia verbum suum representat ipsũmet et exiuit de ore suo. Et per consequens nihil maius nihil excellẽtiuſ nihil nobiliꝰ nihil preciosius aut melius nihil potentius nihil amabilius ꝙ̃ verbum dei. Et per ↄsequens sequitur ꝙ verbum dei est super omẽs creaturas et excelit omnes creaturas et magis propinquum est deo et magis pertinet deo ꝙ̃ oẽs creature. Jdeo sequiᷣ ꝙ sicut homo tenetur amare deum ita debꝫ amare verbum suuꝫ representãs eum. Et sicut teneᷣ dare deo om̃eꝫ honorem omneꝫ gloriam omneꝫ laudẽ ⁊ debꝫ se exponere ad mortem pro deo ita debet facere prõ ṽbo dei. Et sicut debet amare deum plusꝙ̃ omnes creaturas et ꝙ̃ seipsum. Jta debꝫ amare verbuꝫ dei plusꝙ̃ omẽs creaturas ⁊ pluſ ꝙ̃ se ipsum. Et per ↄsequens sicut homo debet cauere sup oĩa ne cõtempnat ne iniuriat ne offendat deum ita debet cauere ne cõtempnat ne vilipendat ne iniuriet, ne offendat verbum dei. Et per cõsequenſ sequitur ꝙ postꝙ̃ homo habet inseipso locum in quo possunt recipi verba dei scilicet ipsum cor ꝙ hõ debet recipere in corde suo verba dei et preparare cor suum ad recipienđ ṽba sua ⁊ nulla alia verba debet primo recipere ĩ corde suo. Sed debꝫ iplere totũ cor suum verbis dei. Et ideo si homo recipiat ꝑmo ĩ corde suo alia verba ꝙ̃ verba dei tunc facit maximam iniuriã deo et verbis eiꝰ.

Et quia expellit verba dei de sua domo de suo loco pprio eis debito et ponit alia verba. Et quia etiam verbum dei representat deum et exiuit de ore dei et mittitur a deo sequitur q qui recipit verbum dei in corde suo q recipit deum. Et q habet verbum dei in corde suo deum habz in corde suo. Et qui portat verbum dei in corde suo deum portat. Et ideo nihil maius nihil melius nihil nobilius nihil preciosius nihil amabilius pot homo habere in corde suo q verbum dei. Et qz verbum dei intrat ad cor hominis et nulla alia res pot itrare cor hominis nisi ipm verbum. Et habet ipm verbu principale q in corde habitat. Ideo nulla res magis ppinqua cordi q ipm verbum nulla magis habens ingressu in cor. Et quia verbum dei est viuu sicut deus viuit cuius est quia exiuit d ore dei et ideo neccesse est q viuificet ipm cor. Et quia est dulce iocundo et letum sicut deus a quo exiuit immediate. Ideo neccesse est q quando est in corde q dulcificet ipm cor et faciat ipm iocundum et letum. Et quia est calidu eo qz est ardens igne amoris ideo calefacit cor et facit ipsum ardere et inflamari in amore. Et qz est verum et certu ideo firmat ipm cor in veritate. et solidat illuminat et clarificat. Et quia est virtuosissimu potentissimum et summe actiuum et operatiuum ideo operatur in corde subiecto et mutat ad se ptegit et deffendit. Et qz verbu dei est altissimum io eleuat ipm cor et trahit ad altissima. Et sic patent alique pprietates verbi dei et libri sui in quo sut vba dei et etia qualiter se dz habere homo ad librum dei et ad verbum dei qm debet pmo verbu di audire studere et legere.

Comparatio verbi dei ad creaturas.

Uo aut sit nobis manifesta que habemus et tenemus de deo in hoc mundo scz creaturas suas et vba sua. Sed ista duo no sut equalia qm verbu dei est supra hoies et sup omez creatura. Et ois creatura exiuit de nihillo sed verbum dei exiuit de ore dei. ideo verbum dei quia est maius omni creatura hobet potestatem et diuinu super omem creatura. et omis creatura est subiecta totaliter et penitus verbo dei. et ideo verbum dei mutat creaturam. et ipa creatura non potest mutare verbum dei qz est in mutabile et i variabile sicut deus a quo est. Et quia verbu dei est efficatissimu virtuosissimu et summe operatiuum et actiuum. Ideo quando subiecto venit et mittitur sup omez creatura monutat ea sie aliqua resistentia et omis creatura obedit vbo dei. Item etia omnis creatura sume distat a verbo dei

q₂ p verbū dei oīs creatura facta est ⁊ de nihillo veīt in esse per virtutem ꝟbi dei q₂ h₃ omēm virtutem et ptātem, ppter deū aquo est Uñ deus per verbū dicēdo creauit oēs creaturas. Et iō oīs creatura subiecta est ꝟbo dei q₂ per ipsum h₃ esse et portatur et substinetur in esse. Uñ q₂ deꝰ dicit creature facte sunt. et si nō dicisset creatura nulla fuisset facta. et sic omis creatura est q₂ deꝰ dicit. Uñ pmū quod dicit est verbū suū et per ipsuȝ oia creata sūt et recipiūt esse d nihillo. Et sic apparet maxia inequalitas inter verbū dei et ipas creaturas et ꝙ neccesse est creaturaȝ esse subiectā verbo dei. Item deꝰ dedit hoi creaturas et verba sua. Sed plꝰ dedit qñ dedit ꝟba sua ꝙ̄ qñ dedit creaturas de ꝙ̄to plꝰ valent ꝟba dei ꝙ̄ oēs creature. et sic deꝰ duobꝰ modis cōsolaꝛ hoinem sc₃ per creaturas et per ꝟba sua et plꝰ per ꝟba ꝙ̄ per creaturas q₂ creature sūt d nihillo. S₃ ꝟba dei exeunt de ore dei. Iō sic spōsa plꝰ ꝯsolaꝛ de ꝟbis sponsi ꝙ̄ de archa sibi missa et muneribus Et subditꝰ magis apciat ꝟba regis ꝙ̄ munera et magis ex ꝟbis ꝯsolaꝛ. Et bonꝰ filiꝰ plꝰ ꝯsolatur de ꝟbis patris ꝙ̄ de muneribus patris. Ita hō plus d₃ apciare ꝟba dei ꝙ̄ creaturas que sunt munera dei sibi data sicut archa. Et plus debet gaudere ⁊ cōsolari de verbis dei ꝙ̄ de creaturis sibi datis ad seruiendū. Si ḡ hō tm̄ cōsoletur ⁊ delecteꝛ tm̄ i creaturis dei tm̄ magis debet cōsolari et delectari in ꝟbis eiꝰ. Et si recipit creaturas dei cum tāta diligēcia magis d₃ recipere ꝟba dei et cū maiori diligentia. Et si apciat creaturas dei multo magis d₃ apciare ꝟba eiꝰ. Ualde em̄ cōtra rōnē est ꝙ hō vtatur cōtinue creaturis dei ⁊ ꝙ cōtempnat ꝟba dei et nolit ea audire. ꝟba em̄ dei, pcedunt ⁊ exeunt de corde dei et iō portant cor et intentionē dei ⁊ voluntatē dei et intrāt in cor hois. Sed creature exeunt de nihillo. et iō ꝟba dei sunt, ppinquissima deo. s₃ creature quasi sunt aliene a deo q₂ de nihillo. quare sine cōparatōne plus valet ꝟbū dei ꝙ̄ oēs creature. et deus plus apreciat suum ꝟbuȝ ꝙ̄ omnes creaturas Qui ḡ nō vl't recipere nec audire ꝟba dei non est dignꝰ ꝙ vtaꝛ creaturis dei.

Postꝙ̄ ḡ deꝰ locutꝰ est et dignatꝰ est loqui hominibus vt dñs suo rex subdito creator creature artifex operi manuū suaꝝ et dñs infinite magestatis rei de nihillo facte ⁊ ꝟba sua scripta sūt. Magnā iniuriam facit hō deo et multuȝ cōtempnit eum si nō vl't audire nec recipere verba sua. Sed verbis suis cōtemptis et spretis audit legit studet et recipit verba hoim. Magis em̄ debet hō audire et le

gere verba dei q̄ hoīs magis de-
bet audire verba creatoris sui q̄
creature verba. Et magis debꝫ au
dire illum qui creauit oia q̄ illuꝫ
qui creatus ē de nihillo. Magis
dꝫ audire verba illius qui nō pōt
mētiri sꝫ est veritas q̄ illiꝰ qui po
test mētiri decipi ⁊ decipere. Ma
gis dꝫ audire v̄ba illiꝰ q̄ viuit in
eternū q̄ hoīs mortalis et q̄ iam
mortuꝰ ē. Et magis debꝫ audire
verba illius aquo creatꝰ est ⁊ qui
dedit ei suā ymaginē et aquo reci
pit quicq̄d hꝫ q̄ v̄ba illius a quo
nihil recipit. Magis dꝫ audire ⁊
legere verba illiꝰ qui cōtinue con
seruat cū in esse et indesinēter lar
gitur et dat sibi sua bn̄ficia sine q̄-
bus nō pōt esse q̄ illiꝰ aquo nullū
bn̄ficium recipit nec pōt recipere
nec pūt aliq̄d sibi dare. Magis
dꝫ audire verba illius qui ꝑmittit
sibi vitā eternam q̄ illius qui ni-
hil ꝑmittit nec aliq̄d potest dare.
Multo magis dꝫ audire hō qui
est opꝰ v̄ba illius qui fecit eum et
sui factoris q̄ illius qui factus ē.
et magis verba dn̄i q̄ serui et re-
gis q̄ subditi et oīpotentis q̄ ni
hil potētis. Et illiꝰ qui de se est in
finitus et om̄e bonum q̄ illius q̄
habet in se radicem oim malorꝫ
Et illius qui habet hoīem iudica
re q̄ illius qui iudicādus est. Et
multo magis dꝫ delectari homo
in studendo et legēdo verba et li-
brum illius q̄ creauit illū q̄ illius
qui creatus est. Si ḡ homo fa
ciat oppositum istorum maximā
iniuriam et cōtumeliaꝫ facit deo
creatori et factori suo et v̄bis eiꝰ.

Qualiter creature et verba dei conueniunt homini.

Uoniam autē homo habet
corpus et aiam et vnum nō
est aliud q꞉ aia est sp̄ualis et intel
lectualis. ⁊ corpꝰ est terrestre ⁊ ex
elemētis. Et vtrūq꞉ habet suaꝫ vi
tam quia aliter viuit corpus. Ali
ter aia q̄uis autē viuat corpꝰ me
diante aia et ex presencia eius ac
tamē corpus indiget cibo et nutri
mento vt viuat et nutriatur et cō
seruetur et aumētetur aliter peri-
ret ⁊ moriretur. Ita similiter aia
indiget cibo et potu nutrimento
et alimēto vt augmentetur nutri-
atur et cōseruetur in vita sua que
est amor bonus gaudium spes et
cōsolatio in deum. et qm̄ nutrimē
tum et cibus seu alimentuꝫ debꝫ
conuenire et habere conuenienti
am cum re que aliter et nutritur ⁊
debet intrare in rem nutriendam
et vniri cū ea aliter nō nutrit Et
ideo quia corpꝰ est terrestre et ele
mentale. Ideo nutritur viuit ⁊
crescit de cibis et elemētatis ter-
restribus et elemētatibus tam̄q̄
sibi similibus quia intrant corpꝰ
hoīs realiter et per suam p̄nciam
ex quibus fit honꝰ humor et san-

guis. Ita cōformiter q: aīa est spiritualis et intellectualis et nullo modo terrestris nec elemētalis. Ideo nutriri ⁊ viuere dȝ de cibis et nutrimētis et elementis spūalibus et intellectualibus et nō corporalib⁹ nec terrestrib⁹ tamq̄ de sibi similib⁹ que soluȝ pñt intrare aīam per suam pñciam. Et q: aīa est ad ymaginē dei et nullum est medium inter aīam et deū. Ideo dȝ nutriri et alimētari de cibis nutrimētis et alimētis diuinis que imediate ꝓcedunt a deo. Et q: verbum dei exit de corde dei et ꝓcedit de ore ei⁹ et pōt intrare in cor aīe ⁊ in eā penetrare. Ideo aīa dȝ nutriri viuere et crescere et substētari ō v̄bis dei q̄ ꝓcedūt ō ore dei Et solū v̄bū dei ē ꝓpriū alimētū ꝓp⁹ cib⁹ ꝓpū nutrimētū aīe ⁊ cordis. Sic g̊ cib⁹ t̄restris et alimentū corporale nutrit corp⁹ iā ꝑus viuum et augmētat ipm nutrit corroborat et cōseruat. Ita v̄buȝ dei quod intrat cor et aīam iam ꝑus viuā et viuentē augmētat ipam ⁊ nutrit corroborat cōseruat et substētat i amore dei i spe bona gaudio cōsolatione et in oībus que ꝑtinēt ad vitā aīe et cordis. Ecce igitur qualiter ꝯueniūt hoī et proportionātur creature ⁊ verba dei q: creature corporales respiciunt corp⁹ ⁊ vitā corporalē. et v̄ba dei respiciunt aīam et vitā spūalē vt sicut corp⁹ quod est ꝓpter aīam viuit de creaturis corporalib⁹ de nihillo factis. Ita aīa que est propter deū et est ad ymaginē dei viuat inmediate de verbo quod ꝓcedit de ore dei quod est spūale ⁊ intellectuale et diuinū. Ecce quāta ꝓpinquitas hoīs ad deuȝ q̄ta vnitas quāta dei bonitas q: verbum quod exit immediate de corde dei ītrat cor hoīs verbū quod procedit de ore dei intra aīaȝ hominis. Et q: nihil ꝓpinquꝰ deo q̄ v̄bum eius. Ideo totaliter trahit cor et aīam ad deū. vnde exit ⁊ facit cor hoīs vnū cū corde dei. Ecce g̊ qualiter ꝯuenientissime deus dedit hoī duo scȝ creaturas et verba sua. Creaturas ad augmētandū nutriendū et cōseruandū corp⁹ in vita sua. et v̄ba ad augmētandū nutriendū et cōseruandū aīam in vita sua ꝓpria. Et ideo v̄ba dei sunt verba vite nō corporis sȝ aīe nō carnis sȝ cordis. Et iō aīalia bruta nō pñt viuere de verbis dei quia nō hñt aīam spūalem et intellectualem nec dei ymaginem.

Ecce quātum distant cib⁹ corporis et cibus aīe quia cibus qui nutrit corpus est corruptibilis. sȝ cibus qui nutrit aīam scȝ verbuȝ dei est incorruptibilis et permanens ineternum. Sicut autē homo nō facit per seipȝ cibos corporales sȝ recipit iam factos ⁊ ordinatos a deo. Ita hō nō facit cibum spūalem scȝ ipm v̄bum dei

q recipit iam dictum et datum a deo q: vtrūq est a deo. Si enī homo nō pōt facere per se cibos corporales ex quibus viuat cor- pus quō poterit facere cibū spūa lem ex quo viuat aīa. Et iō nul lum vbum quod pcedit de corde et ore hoīs potest dare vitā aīe et nutrire ipam. Sed opoz q ab alto pcedat scz de corde et ore dei Et sicut adhoc q cibus corporal' nutriat corp⁹ nō est necesse inq- rere cām et fundamentū et rōnē ex quare sic potuit fieri. Ita adhoc q verbū dei nutriat aīaz nō ē nec cesse q hō inquirat cām fundamē tum et rōnem vboꝝ dei s; sufficit scire q: dei sunt et recipere ipsa v ba in corde q: sine hoc aīam nutri unt. Et q: in ipsa aīa voluntas hz totum dñium et iperiū et in ip sa cōsistit pncipalit' vita aīe q: qñ illa viuit tota aīa viuit et qñ illa ē sopita tota aīa ē sopita qñ illa cre scit tota aīa crescit qñ illa nutrit' tota aīa nutrit'. qñ illa defficit tota aīa defficit q: ipsa est cor aīe. Et iō q: verbū dei respicit aīam. ideo iungitur principaliter ad volun- tatem aīe et respicit principaliter ipam tāq cor ipsius aīe et tamq totum iperium in aīa. Et iō verba dei et liber dei hñt et habere de- bent illum modum hm q cōuenit voluntati que est libera et in liberta te posita. Et iō verba dei aliquā- do hñt modum preceptiuū et ali quando habent phibitiuū aliqñ exortatiuum et aliquando pmis- siuū aliquando cōminatiuū aliqñ narratiuum exemploꝝ aliquādo deprecatiuum aliquādo laudati uuz quia oēs isti modi cōueniūt voluntati et effectui et inclinant et mouent exitant et nutriunt ip- sam voluntatē ad timorē ad amo rem ad spem ad gaudium ad con solationem. Sed q: aīa semper querit certitudinem et nō recipit aliqua verba nisi sint sibi certa et nō dubia quia intellectus qui est in aīa semper appetit certitudinē et in hoc saciatur et viuit et aliter nō quiescit donec sit certus. Et iō necesse est q verba dei et libri sui sint certissima et nullomodo du- bia et ideo est in verbis dei et in libro suo certitudo diuine aucto- ritatis que est tam magna q exce dit omnes rationes omnes pro- bationes hominuz et omne inge nium humanum vt iam dictum est. Ideo totus liber dei est au tenticus et habet modum gene- ralem auctenticum per totum. Et sic verba dei et liber diuinus p to tam animam complent et confor tant et nutriunt intellectum et vo luntatem. Ecce igitur qualiter habemus cognitionem et scienci am de creaturis que sunt opera et facta dei et de verbis dei que sunt dicta dei.

Et sic deus manifestauit seipsuz

hoi per creaturas que sūt a deo ꝛ per verba que dicit sꝫ magis ꝛ ꝓpinquiꝰ se manifestauit per verba ꝙ per creaturas quia verba immediate exeunt de ore dei ꝛ directe tendunt ad cor hominis. Et ipsa verba etiam sūt magis familiaria hoi et ꝓpinquiora ꝙ creature quia etiam ipse hō habꝫ verba et dicit et loquit̃ et in hoc mltū ꝯcordat cū deo qꝛ deus loquit̃ et dicit et hō loquit̃ et dicit. et sic v̄ba cōueniūt deo et hoi. Et sic multū est familiaris hoi et ꝓpinq̄ cognitio dei ꝑ v̄ba sua. Et sic ipse hō ꝑ creaturas dei et per v̄ba dei pōt venire ad deū et ip̄m inuenire et scire intentōeꝫ et volūtateꝫ dei. Ergo hō debꝫ seip̄m exercitare taꝫ in creaturis dei ꝙ in v̄bis ipsius vt se appropinquet ad ipsum et fiat familiaris cum eo.

Quod aīa rational̃ ex̃ns in homie nō est de natura corporis sed pōt viuere per se et separata a corpore ꝛ ē immortal̃ viuēs sine fine.

Uoniam aūt hec sciencia ē de homie et ꝑncipalior res que sit in homine est aīa rationalis. Et quia forte plures credūt ꝙ aīa sine corpore nihil sit et ꝙ mortuo corpore anima moriatur ꝛ nō remaneat viua ꝛ per ꝯsequēs nō credūt bona eterna et ideo nō curant laborare ꝓ illis nec etiā credūt mala eterna nec per ꝯsequēs curant fugere illa. Et ideo vt oīs homo cognoscat ꝙ ipse habꝫ aīaꝫ imortaleꝫ que in eternū viuit hic ꝓbabit̃. Quis em̄ superius in pluribus locis dictū sit ꝙ aīa est immortalis et ꝙ liberꝝ arbitriū est immortale tñ hoc fuit dictū et probatū ē icidētaliter. Et iō hic nūc tractabit̃ ꝑncipalit̃ de matrimonio et qualitate aīe recoligēdo etiā illa que iam dicta sūt superius sp̄sim in multis locis. Qm̄ super oīa est valde vtile hoi ꝙ cognoscat sine dubio ꝙ hꝫ aīaꝫ īmortalem et semper viuentē vt post deū maxie circa seip̄m sua v̄sec̃ cōsideratō ne in eternū perdat seip̄m sꝫ maxiaꝫ diligentiā apponat ad habenđ sciē ciā libri de hoie seu libri creaturarū et etiā libri dei seu scripture sacre. Ad ꝓbanđ aūt ꝙ aīa rational̃ nō sit de natura corporis sꝫ ꝙ pōt stare et viuere ꝑ se separata a corpore et ꝙ sit īmortal̃ capiemꝰ fundamēta sequēcia. Primū fūdamētuꝫ erit ex ꝑte obligatōnis qꝛ aīa pōt obligari deo imortali et et̃no. Aliud fūdamētū erit ex natura liberalitatis ex ꝑte honoris laudis ꝛ gl̃ie dei. Aliud fūdamētū erit ex natura libertatis. Aliud erit ꝯparādo operatōes q̄ apparēt ī hoie inter se. Aliud erit ꝯparando homineꝫ ad omnes creaturas alias que sūt ꝓpter homineꝫ et sic ꝓbabit̃ ꝙ aīa est imortalis vel ꝯparādo hoiem ad deū. vel cōparando opatōes hois int̃ se vel ꝯparādo

homies ad oms alias creaturas inferiores. Quantu ad pmu quod est ex parte obligationis seu cparando boiez ad deum csiderando est q iam pbatuz est q homo obligatur dno immortali et eterno. Et q homo potest facere iusticia soluendo vel iniusticia z iniuriaz no soluendo deo debitu sz oppositu faciedo sic ergo homo potest facere iniusticia iniuriam z offensam cotra deu et potest ctempnere vba dei. Et qz qui facit iniuria deo dz pati pena eterna et eternaliter debet pugniri. Et sic aia pot demereri et lucrari penam eterna et p cns neccesse est q possit pugniri eternaliter et hoc no pot fieri nisi aia sit imortalis et viuat sep ergo de neccessitate sequit q aia rationalis exns in hoie sit immortalis semper durans. Itez homo potest obligare deu sibi eternalit et hoc faciendo iusticia sibi sicut em si aia faciat iniuriam deo et offensam obligat seipsum ad penaz et pugnitionem eterna ita per oppositu si faciat deo placitu sibi complacendo obligat deum ad remuneratione eterna quia no est maior ratio de vno q de alio sz hoc no potest esse nisi aia sit immortal ergo neccesse est q aia homis sit immortalis et pmaneat et duret ineternu. Fudamentum aut qd fudatur in homine de laude dei dictu est in capitulo de honore.

Aliud fudamentu. Preterea alia pbacio pot fudari in natura libertatis seu liberi arbitrij z quasi ccordat cu pmo qd modo dictum est. Un opaciones bois iqtu ho est sut remunabiles vl pugnibiles d natura sua eo qz sut fcte cu libtate. Et exinde ccludit d neccessitate q aia e immortal inqua est ipa libertas. sz ista pbaco ad plenu deducta est supi in rubrica de cparacoe bois ad alias res p dram generalem scz liberi arbitrij in vltia parte rubrice illius ideo transseundum est ad aliam partem.

Aliud fudamentu. Alia aut pbatio fudat in operib q apparet in boie. Un ho per suamet opationes eas cparado adinuice pot cognoscere q aia est imortal. Un p fudameto pmo psuppono istaz regula q tandiu durat res q diu durat sua opatio g si opatio alicuius rei semp durat semp durabit illa res cui est Et io si in boie sit aliq opatio q semp duret neccesse e q in boie sit i aliq res q semp duret Modo videam si in boie est aliqua operatio q semp duret et discurram per oes opationes q apparet in boie. Et pmo p opacoes exteriores videam si ille opatoes semp duret et apparet q no quia opatones quicq sensuu exteriorum possut diminui debilitari z corrupi destrui et aufferri. Et hoc fit propter organu cu quo fit illa opato

Un̄ illa opatio que est videre que
fit cū occulo aliqñ diminuit̄ aliqñ
debilitat̄ aliqñ destruit̄ et totaliter
auffert̄ et hoc fit ꝓpter occulum.
Et sil'r ē de ista operatiōe q̄ ē audi
re. et sic de alijs. g̊ ꝑ istas opatiō-
nes exteriores nō intelligimꝰ nec
possumꝰ ꝓbare ꝙ in hoie sit aliq̄
res imortalis. Sed intelligimꝰ ꝑ
operationes iteriores ⁊ occultas
et videmꝰ ꝙ fit intꝰ aliq̄ opatio q̄
nō pōt destrui nec ipediri q̄ semꝑ
durat inter aūt oēs opationes est
ibi vna operatio q̄ semꝑ durat scꝫ
velle et nolle et desiderare. et ista
opatio q̄uis sit occulta et interior
ac tn̄ ē manifestissima cuilibꝫ hoi
intra se. ita ꝙ quilꝫ hō sentit in se
ipo istā opationē ⁊ ꝑ experienciā
sꝫ ꝙ ista opatio scꝫ desiderare vel
le ⁊ nolle sit imortalis in hoie hoc
ōnditur ⁊ ꝓbat̄ clarissime ad occu
lum sic. ois em̄ opatio q̄ nec ꝑ de
bilitatem corporis nec ꝑ ifirmitā-
tem corporis nō debilitat̄ nec di-
minuit̄ nō depēdet a corpore nec
est ligata cū corpore. Sꝫ nos vi-
demꝰ per experienciā ꝙ iste ope
rationes velle et nolle et desidera
re nō debilitant̄ nec diminuunt̄ ꝓ
pter debilitatē corporis. Un̄ vide
mus ꝙ in ifirmis velle nolle ⁊ de
siderare nō debilitant̄ nō diminu
unt̄ ymo dū corpꝰ magis ifirmat̄
tūc magis crescit velle et nolle et
desiderare nec ꝓpt̄ hoc cessāt desi
derare qꝛ aimꝰ desiderat salutem

Ita ꝙ operatio non debilitat̄ ꝓpt̄
debilitatē corporis. g̊ seq̇tur ꝙ iste
operationes nō depēdēt a corpo
re nec ligātur cū corpore nec fiūt
cū corpore nec cū organo corpo-
rali sic̄ iste opatiōes q̄ sūt videre ⁊
audire ⁊c̄. g̊ si corpꝰ moriat̄ adbuc
remanēt iste aperatiōes et ꝑ ꝯn̄s
sūt imortales. Itē illa operatio q̄
fortificat̄ ⁊ crescit dū corpꝰ magis
debilitat̄ et destruit̄ nō depēdet a
corpore nec fit cū corpore nec ē li-
gata cū corpore. sꝫ iste operatōes
velle et nolle et desiderare fortissi
cātur ⁊ crescūt dū corpꝰ magis d̄
bilitat̄ ⁊ destruit̄ ħ ei apparet per
experienciā qꝛ quāto magis hō ef
ficit̄ antiquꝰ tāto magis d̄siderat
et vl't et fortiꝰ ⁊ magis crescit desi
deriū suū. g̊ seq̇t̄ ꝙ talis operatio
nō depēdet a corpore nec ligat̄ cū
corꝑe ⁊ exīde seq̇t̄ ꝙ cū tādiu du-
rat res q̄diu durat operatō eiꝰ ꝙ
illa res cuiꝰ officiū ⁊ operatō ꝓpa ē
velle nolle et desiderare ē imortal'
perpetua sēper durās sēper viuēs
et remanet qñ corpꝰ morit̄ et per
ꝯn̄s sequit̄ ꝙ illa res q̄ vl't vel nō
vl't et desiderat nō ē ꝯiūcta nec li-
gata cum corpore sꝫ ē per se exn̄s
nec idigꝫ auxilio corporis ad ope
randū suā operationē sꝫ est nuda se
parata et expoliata ab ipo corpo
re ⁊ per ꝯn̄s nō est subiecta corpo
ri sꝫ est libera. Item seq̇tur ꝙ illa
res est maior excellētior et superi
or q̄ sit in hoie bn̄s dn̄iuꝫ super to

tum hoiez. quare seqtur ꝙ homo hz in se rem imortalẽ icorruptibilem viuentẽ in perpetuũ et hoc ẽ ipa volũtas cuiꝰ officiuz et ꝓpria operatio ẽ velle et nolle et desiderare. et sic volũtas hois nũꝗ moritur. ꝗuis corpꝰ moriat̃ sz viuet ineternũ in gaudio vel in tristitia et per ꝯñs tota aia in qua est voluntas intellectꝰ et memoria non est de natura corporis sz põt viuere per se separata a corpore. g̊ hõ dz edifficare et facere suuz fũdamẽtum super voluntatẽ tamꝗ super fundamẽtuz perpetuũ et icorruptibile durãs ineternum.

Alia ratio ꝙ aia nõ est de natura corporis.

Tem alit̃ ꝓbat̃ ꝙ aĩa hois nõ sit de natura corporis ex pte sue opatiois ⁊ sui modi q: aia atrahit didit ⁊ expoliat illõ ꝙ recipit̃ i ea ab oi quãtitate ab oi loco ab oi q̃litate corporali q: cuz aia noiat ipas res noiat̃ eas sie quãtitate sine loco sie q̃litate. vñ ista noiat sic ĩtelligit q: pmo intelligit ꝗ noiet. Et sic aia cũ recipit ipas res in seipa facit ipas sine quãtitate sine qualitate sicut stomachꝰ dum recipit cibos spoliat et diuidit eos a suis vestimẽtis ⁊ suis cõditionibus et induit eos vestimẽtis et cõditionibꝰ corporis. ita ꝙ cibꝰ perdit modũ ꝓpriuz et recipit mod̃ corporis. Ita ipse res dũ intrant aiam perdũt modũ ꝓpriũ et recipiũt moduz aĩe. Ita ꝙ perdunt quãtitatẽ locum et qualitatẽ accidentalẽ et recipiũt moduz et formã aĩe. et ideo ipse res dum intrãt aiam recipiunt ab aia modũ cõem et vniuersalẽ et perdũt particularem singularẽ et indiuidualem Ita ꝙ nõ cõueniũt magis vni particulari ꝗ alteri sicut hõ qui est in aia hz modũ cõmunẽ et vniuersalem quo equaliter conuenit oibus et nõ magis vni ꝗ alteri. et ita noiatur ab aia cõiter ⁊ vniuersaliter. Et tñ talẽ moduz nõ habz hõ extra aiam q: nullus hõ extra aiam cõuenit in suis conditionibus oibus homibꝰ. Sed hõ qui est in aia conuenit oibus. Ergo sequitur ꝙ talem moduz recipit ab aia et nõ a se. Ergo aia hois de natura sua ẽ sine quãtitate sine figura sine loco sine qualitate corporali et sine oibus illis conditionibus exñtibus in rebus exterioribus per quas ipe res sunt particulares et singulares ꝙ autez aia assimulet ipas res sibi ipi hoc clarissime manifestatur in ista littera a et etiaz in alijs litteris quia ista littera a dũ est scripta tunc habet certam quãtitatẽ et magnitudiuẽ certum colorẽ scz nigrũ vel rubeũ certũ locũ quia i tali pargameno et in tali parte pargameni. Ita ꝙ nullũ aliꝺ a scriptũ est illudmet a ymo habet differenciã ab illo. sed

dum ista littera a intrat aīam tūc recipit aliū modum et aliā formā et alias cōdicōes et perdit modū pprīuz quē habebat in scriptura quia duz est in aīa tunc nō ē magnum nec paruum nec talis qualitatis nec talis et perdit qtitatez Item perdit omēm locū. Itez nō est nigrum nec rubeū nec alicuius coloris. et sic perdit colorē et qtitatem nec est scriptū in pargameno nec in papiro. Sed istud a extūs in aīa est vl'e et cōe omibus alijs et tm̄ cōuenit vni qm̄ alteri et ante de se nō erat tale. Ergo sequitur q̄ ab aīa recipit talē moō. quare sequitur q̄ aīa hoīs est sine quātitate sine loco nec est magna nec parua ⁊ est sine oī colore q₂ nō est nigra nec rubea. et hoc nullus pōt negare q₂ sua operatio hoc manifestat. Quare ꝯcluditur q̄ aīa nullomodo est corporalis nec est de natura corporis nec cōditiones h₃ corporis. quare sequitur q̄ nō ē grauis nec leuis nec rotūda nec quadrata nec alicuius figure. Et sequitur q̄ oēs conditiones et ꝓprietates corporis repugnāt aīe et sūt feces respectu aīe et supfluitates. Si eīm aīa remouet tales conditiones a rebus qn̄ intrāt aīaz tanq̄ sibi repugnant tanq̄ quasō feces ⁊ sfluitates q̄to magis ipa in sua natura est separata ab illis Et sic clare possumus cōcludere q̄ quedē sūt res corporales ⁊ quedē spirituales quedē sunt res quāte quedē sine quātitate. Item possumus concludere q̄ res spūales et sine quātitate sūt nobiliores altiores et digniores q̄ res corporales ⁊ quāte. Iō res corporales sūt feces et supfluitates. Sicut eīm a extūs in aīa est dignius nobilius ⁊ superius q̄ a extūs in scriptura quia qn̄ est in aīa est vl'e cōe oībus perpetuū in corruptibile et in variabile. s₃ a scriptum est particulare variabile et corruptibile. Sic similiter se h₃ aīa respectu rerum corporalium habenciū qtitatē ⁊ qualitatē corporalē. Quare sequitur q̄ aīa hoīs nō est visibilis q₂ nō h₃ colorē nō est audibilis q₂ nō habet sonū. Nō est odorabilis q₂ nō habet odorē. Nec gustabilis q₂ n̄ h₃ saporem. Nō tangibilis q₂ nō h₃ quātitatem nec qualitatē que possit tangi q₂ nec calida nec frigida nec huida nec sicca nec aspera nec leuis nec lōga nec breuis nec ampla nec stricta nec lata nec ꝓfūda nec spissa nec pōderosa nec grauis q₂ oīa ista sunt de natura corporalis. et per cōsequens nobilior est q₂ nō habet ista q̄ si haberet. Et exinde possumus arguere de deo qui est supra aīam q̄ deus non est visibilis nec audibilis nec odorabilis nec gustabilis nec tangibilis seu palpa nec coloratus nec pōderosus nec leuis nec hn̄s aliquā quātitatez corporalē

vel superfitiez et sic de alijs. et sic ꝓbatum est ꝙ aia rationalis nō ē de natura corporis. et ideo dū corpus morit aia remanet in sua natura. et sic tam per operatōes voluntatis ꝙ̄ per operationes intellect⁹ ꝓbatur ꝙ homo habz aiam q̄ nō est de natura corporis.

Aliud fūdamentū et vltimū ad ꝓbanḋ ꝙ homo habet aiam imortalem sumitur ꝯparando homiez ad alias creaturas que sūt ꝓpter hoiem et seruiunt hoi. Unde p̄cio sitas nobilitas et icorruptibilitas ꝓuiētiuz homi manifestāt clare ꝙ in homine est aliquid imortale et incorruptibile semꝑ viuens ⁊ ista ratio fuit posita superius in rubrica de conditionib⁹ obligationis in illa pte ꝙ magis est obligatus homo deo. Quare ibi recurre. et sic ꝯparando hoīez ad deū et cōparando creaturas alias od hoinem. et ꝯparando operatōes hominis inter se ꝓbaẛ immortalitas anime rationalis. et sic aia homis nō habet finez post se. Sz anima quia fuit creata et habuit principiū ante se vt ipamet experitur in seipā q2 ipa aia nō meminit se sēp fuisse. et tamē si semꝑ fuissz recordareẛ. Quare sequiẛ ꝙ nō semꝑ fuit et sic hz principiū sz non habet finem et per ꝯn̄s creata est insea deo de nihillo. et vltra possumus arguere ꝙ si aia habet p̄ncipium et nō habet finem ꝙ deus qui est supra aiam et creauit eā nō habz principium neqꝫ finē. Ecce igitur postq̄ homo hz aiam rationalez immortalē qualiter dz esse sollicitus de custodia ei⁹ ne in ꝑpetuū male habeat ne in ꝑpetuum maneat in tristitia ne in perpetuum captiuetur ne ineternuz pugniaẛ ne incidat in oīa mala iam superius noīata et ne perdat in ꝑpetuum oīa bona et ifinita iam sup̄dicta. O q̄ grādis res est aia. O q̄ grande est malū aie. O q̄ grande bonum imortalis est vtiqꝫ aia.

Sed tn̄ neccesse est ipam esse bonam vel malā iustam vel iniustam puniēdam vel remunerandam neccesse est ipam esse et viuere in eterno gaudio vel in eterna tristitia neccesse est ipam esse ⁊ viuere in eterna iocunditate et felicitate vel ꝑpetua miseria. neccesse est ipam esse et viuere in eterna dilectione et dulcedine vl' in sempitna amaritudine et dolore neccesse est ipam esse et viuere in eterna societate cū deo creatore suo. vel in eternū esse separatā a societate et consortio creatoris sui nec inter ista est dare mediū. ymo neccesse est ꝙ vnuz vel aliud habeat

Hic inuestigatur an sit et realiter existat tertia natura creata q̄ sit tantum sp̄ualis et tota intellectualis per se exn̄s sine corpore.

Uoniam aũt tota scala crea
turaꝝ ⁊ nature ẽ nobis ma
nifesta ad sensum et nullꝰ põt du
bitare an creature ordinate ꝑ qua
tuoꝛ ḡdus existãt qꝛ hoc ẽ ꝑ se ma
nifestum. Sꝫ qꝛ oĩs creature no
bis ad sensũ maifeste q̄s videmꝰ
reducũtur ad duas naturas. qm̄
est vna natura q̄ ẽ corporalis tm̄
sicut sũt oĩs creature q̄ ꝯtinẽtur i
ꝑmo scđo ⁊ tertio gradibꝰ qꝛ oẽs
ille creature sũt corporales tm̄ qꝛ
in eis nõ est spũs rõnalis seu aĩa
intellectualis. Alia aũt natura est
corporalis et itellectualis seu spũ
alis silꝫ sicut hõ qui ẽ iquarto ḡdu
scale nature qui cõtinet in se silꝫ et
ꝯiunctiꝫ duas naturas in vna ꝑ
sona scꝫ corporalẽ et spũalẽ seu in
tellectualẽ qꝛ in hoĩe est corpus ⁊
aĩa rõalis imortalis vt dictũ est. ⁊
ideo qꝛ nos videmꝰ naturaꝫ cor
poraleꝫ et spũalẽ ꝯiunctas i vna
ꝑsona scꝫ in hoĩe. et vltra videmꝰ
naturã corporalẽ per se exñtem se
paratã ab intellectuali vt in terra
qꝛ terra per se existit et est natura
purissime corporalis. Exinde ha-
bemus cãm querẽdi et inuestigã-
di an sit vel existat natura spũalis
per se exñs. nullomõ ꝯiuncta cuꝫ
natura corporali. et qꝛ nos nullo-
modo dubitamꝰ de natura corpo
rali tm̄ an sit nec etiã đ natura cõ
iuncta ex corporali et spũali. ideo
per istas duas inuenire debemus
tertiã qꝛ per notũ nobis debemꝰ
inuenire illud quod est ingnotum.
Unde postq̄ est et existit rea-
liter natura corporalis et natura
spũalis silꝫ ꝯiuncta i vna persona
vt in hoĩe. et vltra hoc etiã natu-
ra corporalis est et existit per se se
parata quare etiã ñ erit ⁊ existet na
tura spũalis creata per se separa
ta sicut natura corporalꝫ. vñ fieret
iiuria nature spũali seu itellectua
li qꝛ natura corporalis hr̄et duos
mõs exñdi scꝫ diuisiꝫ et ꝯiũcti qꝛ
reperiꝛ ꝯiũcta cuꝫ spũali et repiꝛ
per se exñs sic illa ⁊ natura spũalꝫ
nõ haberet nisi vnũ moduꝫ exñdi
scꝫ cõiũcti. Cuꝫ ei nobilioꝛ sit na-
tura spũalis q̄ corporalꝫ et corpo
ralis iueniaꝛ per se exñs sic spũali
mlꝫto magis debꝫ hr̄e ipa natura
spũalis per se exñciã sic corporali
vt sic habeat duos mõs exñdi scꝫ
cõiuncti et diuisiꝫ per se. vñ natu
ra corporalꝫ esset totũ et ps et na-
tura spũalis creata esset tm̄ ps et
nõ totum. Et etiã natura corpora
lis esset per se exñs ⁊ cũ alio exñs
et natura spũalis essꝫ tm̄ cuꝫ alio
exñs et natura corporalis faceret
per se vnum et cum alio vnũ ⁊ sic
duobꝰ modis faceret vnuꝫ scꝫ ꝑ
se et cũ alio et natura spiritualis
faceret vnuꝫ cuꝫ alio. Et nõ face
ret vnum per se. Sed q̄ natura
corporalis esset totuꝫ per se et na
tura spũalis creata esset tm̄ pars
et nõ totum qꝛ natura corporalis
faceret ꝑ se vnuꝫ et spũalis nõ fa

ceret ꝑ se vnuꝫ et hoc esset contra
ordinē vniuersi ꝯtra naturā rerū
cōtra dignitatē nobilitatem ⁊ exi
stantiam nature spūalis et fieret
maxima iniuria nature spūali et
hoc deꝯ nō ꝑmitteret cū deꝯ sit to
tꝯ spūalis et plus debet dare na-
ture spūali ꝙ̄ corporali. Non em̄
repugnat nature spūali ꝙ ꝑ se creet̄
sine corporali ⁊ existat sicut nec re
pugnat etiaꝫ corporali vt patꝫ ad
sensum nec etiam vniuersum esset
cōpletum cum defficeret iste mo-
dus exn̄di nature create spiritua-
li. Esset em̄ natura corporal' et spi-
ritualis in simul ⁊ essꝫ natura cor
poral' per se et nō esset natura spi-
ritualis creata per se. Et tn̄ ista na
tura magis ꝺcorat vniuersū ymo
est principalior pars vniuersi. ex-
quo sequit̄ ꝙ non pōt defficere in
vniuerso vt sit ꝯplemētū i creatu
ris. Quare ꝺ neccessitate iste due
nature scꝫ natura corporalis ⁊ spi
ritualis ꝯiuncta in simul et natu-
ra corporalis tm̄ arguunt et ꝯclu
dunt naturā spūalem creataꝫ ꝑ se
esse et existere sine corpore. Et sic
hēmus in vniuerso tres naturas
scꝫ spūalem tm̄ et corporalem tm̄
et spūaleꝫ et corporaleꝫ siml'. Ista
ꝓbatio fit ex parte creaturarum q̄
sunt in scala nature ita ꝙ ipsa sca-
la nature hoc ꝓbat. Preterea alia
ꝓbatio sumitur ex parte dei qui ē
dn̄s et creator omps. Unde cum
deus sit spūs sūmus et totus itel-
lectual' et nullomō corporalis ma
gis ꝯueit cū eo creatura spūal' et i
tellectual' ꝙ̄ corporal' ymo corpo
ral' ē ei opposita ⁊ spūalis ē ei silis
si g̊ deꝯ fecit naturā corporalē sibi
oppositā et ifimā ꝑ se solā q̄re nō
fecit etiā naturā que est silis per se
exn̄teꝫ. Item ꝯsueuit magis face
re sibi sile ꝙ̄ dissile et creaturas si
bi totalit̄ siles ꝙ̄ dissiles. ⁊ magis
ꝯueit ꝺo facere creaturas ꝓpe se
ꝙ̄ distātes a se g̊ magis ꝯueit deo
facere creaturā spūaleꝫ ꝑ se exn̄tē
ꝙ̄ corporalē ꝑ se exn̄teꝫ sꝫ deus si
bi dissiles fecit creaturas g̊ magis
fecit creaturas sibi siles fecit crea
turas distantes a se. g̊ magis fecit
creaturas ꝓpe se. Item nō solum
debuit facere creaturā spūalem ꝑ
se exn̄teꝫ sine corporali ymo ꝑ̄mo
debuit facere naturā spūalem ꝙ̄
corporalē q̄ est ei magis ꝓpinqua
et silis. Et sic ꝓbatuꝫ est taꝫ ex ꝑte
creaturaꝝ ꝙ̄ ex parte dei ꝙ natu
ra spūalis creata est et existit rea-
lit̄ ꝑ se sine corparali ⁊ tal' ē creata
Et talis natura vocat̄ natura an-
gelica. Et ideo ista natura est sine
quātitate sine figura sine longitu
dine ⁊ breuitate sie latitudie ⁊ sine
ꝓfūditate sine spissitudie sine fine
sine extētatōe sine pōderositate et
leuitate nullū hꝫ colorē nullū sa-
porē nullū odorē nec hꝫ aliquā q̄
litateꝫ q̄ possit tāgi. iō n̄ ē visibilis
nc̄ audibil' nc̄ tāgibilis nec aliquō
ꝑ aliquē sensū ꝑceptibilis sic̄ dictū

fuit superi⁹ de aīa rationali et de ista littera .A.

De multiplicatōne nature spirītualis create.

Ostq̄ꝑ probatū est ꝙ natura spūalis creata est et existit. Ulterius est magis inuestigandū si est multiplicata in multas species et multa indiuidua. Sicut aūt iste due nature nobis note scʒ corporal' et hūana natura que cōstat ex spūali et corporali maifestauerūt nobis naturā spūaleʒ purā esse. ita etiam manifestabūt oīa alia et oēs suas cōditiones et ꝓprietates. Uñ neccesse est ꝙ oīa sint proportionata et ordinata int' se. Uidem⁹ aūt ꝙ in natura corporali infima nō solū est vna spēs ymo innumerabiles spēs et maneries. videm⁹ eñ ꝙ spēs in primo gradu corporali est tm̄ m'tiplicata ꝙ nō pōt ꝯprehendi sub nūo. Si ergo creatura corporal' est tm̄ m'tiplicata ꝙ nō pōt ꝯprehendi sub nūo. quare etiā nō erit m'tiplicata natura spūalis et quasi sine numero ita ꝙ̄tū pōt esse ꝙ sit tātū vna creatura spūalis ymo debēt esse i numerabiles tales creature ⁊ spūs. Si eñ deus omps voluit tantuʒ m'tiplicare creaturas corporales sibi dissimiles nōne magis debuit m'tiplicare creaturas spūales sibi similes et vniformes. Sicut eī magis debuit facere creaturā spiritualē ꝙ̄ corporalē. Ita etiā magis debuit eā m'tiplicare cū magis sint m'tiplicabiles res spūal' ꝙ̄ corporales. Itē videm⁹ etiā ꝙ in natura hūana q̄ cōstat ex spūali ⁊ corporali ē maxima m'tiplicatio. quare etiā i natura spūali pure non erit maxima multitudo vel multiplicatio spirituum ⁊ creaturaꝝ spūaliū cum natura pure spūalis facit statū per se suū i vniuerso q: nō sūt nisi tria membra vt dictū est in vniuersitate creaturarum. g̃ neccesse est in numerabilē m'tiplicationē eē creaturaꝝ spūalium et nō tm̄ vnā creaturam.

Quod iter ipas creaturas spūales ē m'tiplex ordo et iferioritas et supioritas et nō sūt oēs eq̄les.

On solū dʒ esse maxia m'titudo creaturaꝝ spūaliū pure ymo dn̄t esse ibi multi ordines et debet ibi esse iferioritas ⁊ supioritas inter eos. Et vna creatura spūalis dʒ esse superior ꝙ̄ alia. Uidem⁹ eñ ꝙ in natura corporali ē ordo et iferioritas et superioritas et nō equalitas sicut in p̄mo gradu vbi sunt m'ti ordines. Nam ē ibi ordo elemētoꝝ q: tria ifima aqua superior et nobilior ⁊ aer supra aquā et ignis sup oīa. ecce ibi ordinē et supioritatē et inferioritatē Similiter ē ordo in metall' et ifinitas et superioritas. Silr̄ ē ordo in lapidib⁹ p̄ciosis. Si g̃ i isto gradu ifimo ē ordo et supioritas et iferioritas. nōne etiā suomō erit or:

do supioritas et iferioritas i ipsis creaturis summis spũalib⁹. Si in minimis est ordo est nonne erit in maxis. Silr est ordo in scdo gdu scale iter arbores et herbas. Silr e ordo i tertio gdu i aialibus et pi scib⁹ in auib⁹ et in illis q ābulant sup terrā. vide g quot spēs arbor et herbar vide quot spēs piscium quot spēs auiū quot spēs aialium ābulanciū sup terrā. vide quō est ibi supioritas et iferioritas et oēs isti tres gdus sūt in natura corporali. Si g dñs de⁹ omps posuit tm ordinē in creaturis corporalibus nonne magis debuit ponere ordinē iferioritatē et supiotatē in creaturis spũalib⁹ cum magis ordo cōueniat creaturis spũalib⁹ q corporalib⁹. Sicut g i creaturis corporalib⁹ sūt mlti ordines quare etiā i creaturis spũalib⁹ n erūt mlti ordines. Preterea etiā i natura hūana q e corporalis et spũalis est mltiplex platura mltiplex digitas mltiplex pricipat⁹ ymo est in hoibus ordo dignitatū ordo offi cior ordo pricipatuū iste hō maior iste minor iste iferior iste supior iste plat⁹ iste sbdit⁹. est em i hūana natura mltiplex stat⁹. nā e ibi stat⁹ agricolar ifimor stat⁹ mercator stat⁹ burgēcium stat⁹ nobilium vbi cōtinetur ordo militum ordo baronum ordo vice comitum ordo comitum ordo ducū deinde est rex ⁊ ipator. Et sunt mlti reges et vn⁹ iperator. Est etiā multiplex ordo ptātum nā sunt iudices iferiores iudices supiores medij ⁊ potestates iferiores medie et supme hoc etiā videm⁹ i statu ecclesiasti co iquo est multiplex ordo poritatis et posterioritatis. nā sunt ibi rectores archidiacōi diaconi pposi ti abbates epi archiepi patarche et ceteri. Si g in natura q e partim corporalis et parti spiritualis nō e eqlitas s e distictio ⁊ ordo mirabilis q uis oms hoies quo ad naturā sint equales a c tn per accidēcia que eis adueniūt ⁊ q acqrunt postea fiūt iter hoies isti ordines Ista autē accidēcia sunt iuridictō ptās officiū scia etc. et ista accidēcia nobilia fundātur in hūana natura rōne nature spũalis et itellectualis q est pars humane nature ⁊ nō rōe nature corporalis. qre igr postq in natura q e parti corporalis et parti spiritualis e multiplex ordo ⁊ mirabilis et rōe nature itellectualis scz rōne aie. qre etiā nō erit multiplex ordo et mirabilis i natura spirituali et mere itellectuali et etiā dfa digitatū officior et statuum cum maior ordo et ordinatō debeat ee i spiritualibus q corporalib⁹ qre nō erit ibi pricipat⁹ et platō supioritas et iferioritas suo⁹ ⁊ aliq iferiores aliq supiores et aliq mediocres. Item ifra hoiem e ordo iferioritatis et superioritatis et ptātis et hoc a natu

ra. Naz ibi ē stat⁹ ꝟtutuz ifimaꝝ scz gñatiue augmētatiue et nutritiue. et iste hñt alias iferiores scz virtutē atractiuā digestiuā et retētiuam. Ulteri⁹ post istuz statuz ē scōs stat⁹ superior virtutū sine ptā tum sensitiuaꝝ. et tertio post istuz est supm⁹ status virtutuz et ptātum itellectualium. Si ḡ in hoīe est talis ordo et principat⁹ quare etiā in natura pure spirituali nō erit ordo et principat⁹. Et sic paz qualiter in ipis creaturis spūalibus ⁊ sūmis spiritib⁹ dz esse ordo sacer et multiplex ordo, et inferioritas ⁊ superioritas ⁊ mediocritas et non equalitas.

Quēuis sint ibi multi ordines tñ neccesse est ꝙ sit certus numerus ipsorum ordinum. et omnes dñt consummari in vnitate.

Uoniā aūt in ipis spib⁹ sūmis dz esse tant⁹ ordo tāta ordinatio tāta relatio ꝙ nō possit esse maior eo qꝛ sunt ꝓpe deum ⁊ similes illi a quo ē oīs ordo omis regula et mēsura. et iō in ipsis creaturis spūalib⁹ nulla pōt esse confusio. Sed neccessario ē in eis certus numerus ordinū. et oms dñt consūmari in vnitate. Uidem⁹ eī ꝙ i natura pure corporali sūt tres grad⁹ gñales. Ita ꝙ tota natura corporalis que nō hz aliqd spūale imortale diuidit̄ per tres grad⁹ qꝛ queđ hñt esse tm̄. Alia hñt cum esse viuere tm̄. Alia cū esse et viuere sentire tm̄. ⁊ vltra quilibz istoꝝ graduū continet plures ordines sub se qꝛ in primo gradu qui hz eē tm̄ sunt plures ordines scz ordo elemētoruz ordo metalloꝝ et ordo lapidū ꝓcioꝝ et in quolz statu est vnū principale vt in ordine elemētoꝝ est ignis i ordine metalloꝝ est auꝝ in ordine lapidū preciosoꝝ et carbunclus. Silr̄ scōus grad⁹ qui ē viuere continet sub se multos ordines. Nā est ibi ordo herbaꝝ ordo arboꝝ. Silr̄ in tertio gradu q̄ ē sentire sūt plures ordines. nā est ibi ordo pisciū ordo auiū ordo aīaliū q̄ ābulāt sup terraz seu aīal natatile volatile et terrestre. et quilz istoꝝ ordinū cōsūmatur in vnitate qꝛ in gñe pisciuz est vn⁹ summ⁹ et maxim⁹ piscis. In gñe auiū est vna maior et dignior auis sup oms aues sicut est acq̄la. Similit̄ in gñe aīaliū que ambulāt super terrā ē vnū aīal et vna spēs que ē maior oīm et dñat̄ alijs sicut est spēs leonū. Si ḡ in natura corporali est tanta ordinatio tanta relatio tāta mēsuratio sie confusione et cert⁹ numer⁹. Nōne magis dz esse in natura pure spūali. et si deus posuit tantā relationem et ordinem in natura infima corporali que ē ei dissimilis nōne magis posuit in natura pure spūali sibi simili et ꝓpinqua Cū oīa ista pertineant ad pulchritu

dinem et ornatũ vniversi. Nonne ergo tota natura spũalis dz etiaz divi-
di gñaliter per certas portones et grad⁹ gñales. et iterũ quilz isto-
rum graduũ in certos ordines et quilibz ordo in suas spẽs vt sit ibi
oimoda claritas et distinctio sine confusione. et in quolz ordine sit
vna spẽs super oẽs vt quilz ordo consũmatur in vnitate. et sicut vi-
dem⁹ q ipsa natura pure corpo-ralis partitur et dividit ĩ tres por-
tiones gñaliter ita possum⁹ cogi-tare q illa natura spũalis que ei
opponitur sit etiam divisa in tres portiones gñales scz in tres yerar-
chias sive in tres sacros principa-tus qz opposita equaliter dividũt
et maxĩe qz natura spũalis est pu-rior q corporalis. ⁊ iõ natura cor-
poralis imitat spũalem. iõ per illa que videmus in natura corporali
possum⁹ arguere in natura spũali que nõ videm⁹. Itẽ sicut videm⁹
q oms nature et spẽs corporales correspõdent vni spẽi sũme scz na-
ture hũane que ẽ corporalis ⁊ spi-ritualis et illa spẽs est sup oms et
dñatur oibus alijs et semp ẽ ex or-dinatione dei. ita q oẽs ordines
craturarũ corporalium ↄsũmãtur in vna spẽ sup quã nulla alia est.
Ita cõformiter possum⁹ cogitare q oms ordines creaturarũ spũali-
um dñt correspõdere vni summe spẽi spirituali et vni summo spiri-
tui creato qui sit super oẽs vt oẽs ordines angelorũ cõsũmãtur et fi-
niãtur in vnitate. Item sic argui-mus per naturã pure corporalez
Ita possum⁹ arguere p naturã q est pure corporalis et spũalis in si-
mul qz tota natura q ẽ corporalis et spũalis ĩ sil scz hũana etiã divi-
ditur in certas portiões et certos grad⁹ et in certos pricipat⁹ vt oia
cõsũmant ĩ vnitate ita q ẽ vn⁹ su-per oms. ⁊ etiã in ipsomet homĩe
omnes virtutes oms potestates et omnes status virtutum natu-
ralium cõsummãtur in vna virtu-te summa scz in ipsa volũtate que
est dña oim aliarũ et maior. Et to-ta etiam anima hois dividitur in
tres generales portiones seu par-tes seu yerarchias scz in vegetati-
uam in sensitiuam ⁊ intellectiuaz et iterũ quelz illarũ dividit ĩ suas
partes. Quare ergo similr nõ erit cer-ta divisio cert⁹ numer⁹ in gñali
in natura spũali. Ita q tota divi-ditur in certas portiones gñales
et ille iterum in alias. Postq ergo tres sunt nature distincte create ĩ
toto vniverso scilicet corporalis tantum et spiritualis tantum et
mixta ex vtraqz. Ergo si natura corporalis habz suas yerarchias
et suos ordines infra se. quare eti-am natura summa scz spiritualis
non habebit suomõ suas yerarchi-as et suos ordines infra seipam.

Et etiam postq natura pure corporalis est distincta per

differentias et gradus naturales et natura mixta scz hūana est distincta intra se nō per differentias et gradus nature sz per accidētia nobilia dignitatū et offitiorum. q̄re igit etiam natura pure spiritualis non erit distincta per differentias et gradus nature et per differētias et grad⁹ offitiorū et dignitatū vt sit ibi vtraqz distinctio Et quia etiaz numer⁹ ternarius magis cōcordat cū deo q̄ aliqs alius numer⁹ qz in deo est trinitas personarum idō magis cōueit deo ponere numerū ternariū in rebus creatis q̄ aliuz numerum et maxime in creaturis spiritualib⁹ que sūt ei cōformes et similes et idō magis fuit cōueniens deo q tota natura spūalis creata scz angelica distinguat et diuidat per numerum ternariū q̄ per aliuz sicut tota vniuersitas creata diuidit in tres partes gn̄ales scz i naturā corporalē tm̄ in naturā spūalez tm̄ et in naturā spūalez et corporalez simlr. Et iteruz natura corporalis vt dictū est diuidit in tres partes. Qz g̃ diuisio est multiplex quedā est gn̄alis et alia est spūalis et alia spetialissima. Et idō pmā diuisio gn̄alis et distinctio debz esse trina in āgelis vt sicut natura diuina exn̄s tātum vna et eadez numero et similis in se distinguit in tres personas per tres distinctas pprietates et nō i plures neqz paucioꝛes. Ita cōformiter natura spūalis creatā seu āngelicā sibi similis cōformis et ppinq̄ diuidit et distingit in tres portiones et in tres gerarchias gn̄ales et deinde. Iterū quelz illarum diuidit i tres ordines vt sit ibi diuisio gn̄alis et spūalis per ternariū numerum. Et sic patz q in creaturis spūalibus seu angelicis dz esse cert⁹ numer⁹ ordinuz et certa distinctio. Et etiā q talis numer⁹ dz esse ternari⁹ magis q̄ alius et hoc ōndit natura corporalis et etiā natura diuina q̄ creauit oīa pz etiā q oīs ordinationes dn̄t cōsūmari et finiri in sūma vnitate q̄tū potest esse in creaturis. Et q super oīs dz esse vnus summ⁹ angelus vna sūma creatura spūalis consūmēs in vnitate oīs ordines spūaliuz creaturarum. Et sic veratiter pbatuz est q natura vere spūalis creata est. et q est innumerabilis mltitudo spūaliuz creaturarum seu angelorum. Et q est ibi ordo debit⁹ q̄tū eē pōt. Quis autez sit innumerabilis mltitudo angelorum ac tn̄ oīs sil fuerūt creati de nihillo qz vn⁹ angel⁹ nō potest generare aliū angeluz de sua substantia nec vn⁹ pōt descēdere ab alio sicut fit in hoībus qz non sunt corporales. sz quilz imediate est a deo creat⁹ et potuerūt oīs in sil creari qz nulla poterat eē resistencia. qz de⁹ est omps q̄ de nihillo creauit eos. et ita potuit creare oēs in sil sic vnuz q̄ solo velle

omnia creat et non repugnat eis
creari in simul

Quod natura spūalis creata
seu āgelica obligať deo sicut hō ꝛ
ꝙ oia q̄ ꝓbata sunt ď hoie in ꝙtū
hō est iā ꝓbata sūt de angelis. Et
ꝙ idē est bonum hois et angeli.

Uoniā aūt natura pure spū
alis creata existit. et qꝛ ipsa
hꝫ liberꝝ arbitriū sicut hō. Jō oia
q̄ ꝓbata sunt ď hoie rōne liberi ar
bitrij. iā ꝓbata sunt de angelis. et
q̄cquid cōuenit hoi rōne liberi ar
bitrij cōuenit angelis. et iō q̄ vlt
habere sciam de angelis recurrat
ad illa que dicta sūt de hoie ꝛ ap
plicet eis et faciat similē ꝓcessum
circa obligationē et circa amoreꝫ
et circa fructū amoris q̄ ē gaudiū
et cōparet angelū ad alias creatu
ras iferiores eo. et videat q̄cquid
plꝰ accepit a deo ꝙ alie creature
iferior. et qualiť cognoscit se hr̄e ꝛ
accepisse a deo q̄cq̄d hꝫ qꝛ de ni
hillo factꝰ ē et nihil hꝫ a seipo. vn̄
āgelꝰ ad cognoscēď suā dignitatē
ꝛ suū gaudiū i quo ē pōt se cōpare
p̄mo ad ipꝫ nihil vn̄ veit. deiñ ad
creaturaꝫ sibi oppositā scꝫ corpo
ralē et pōt videre ꝙtū ascēdat su
pra illā i digitatē et excellēcia et h̄
ex dono dei. deide pōt se cōpare
ad mixtā naturā scꝫ hūanam et si
oēs creature huiūt āgelꝰ vt cogno
scāt ꝓpam excellēciā et ꝙtū acce
perūt ꝛ sic apparet ꝙ āgelus obli
gať deo sic hō. et sic iď modꝰ ꝓce
dēdi ē in angelo sic in hoie ad iue
stigand obligationē per quā deo
obligať ꝛ ꝑ ꝯn̄s ad iuestigand oia
illa q̄ sequūť obligatōnē. ꝛ sic cōpa
ramꝰ hoieꝫ ad alias creaturas in
feriores ꝑ ꝯueniēciā et dr̄am. Jta
possumꝰ cōpare angelū. excitata ḡ
teipm et hec sufficiāt. ecce igr̄ qua
liť ꝑ scalā nature hn̄tem quattuor
ḡdꝰ iuenimꝰ p̄mo naturaꝫ diuinā
esse et existere ab eterno sie princi
pio et sie fine. Deinde iuenimus
totā scalā et oēs naturas cōtētas
i scala a deo ꝓcessisse ꝑ creatōeꝫ de
nihillo deīde iuenimꝰ obligatio
nē hois ad deum. Ulterꝰ deuent
mꝰ ad imortālitatē aīe hois. Jta
ꝙ iuenimꝰ hoiem hr̄e aīam imor
talē. et ꝑ ꝯn̄s ꝙ erat cōpositus ex
duabꝰ naturis scꝫ corporali ꝛ spū
ali. et reduximꝰ oēs q̄tuor gradꝰ
scale ad duas naturas in ḡnali scꝫ
ad naturā corporalē q̄ nihil hꝫ im
mortale. ꝛ ad naturā mixtā ex cor
porali et spūali q̄ hꝫ aliqď imorta
le. et vltimate ꝑ istas duas natu
ras iuenimꝰ tertiā naturā q̄ tm̄ ē
spūalis q̄ dr̄ angelica natura. ꝛ sic
habemꝰ i sūma naturā diuinā in
creatā q̄ realiť eadē nūo existit ꝛ ē
cōis i tribꝰ ꝑsonis realiť distictis
et habemꝰ tres naturas distictas
ꝛ diuersas creatas ab ipa natura
diuina que ē deꝰ ternꝰ cui ē laus
honor et gloria ineternum. Amē.

De lapsu nature hūane. hic in

uestigat᷑ si homo est talis de facto qualis debꝫ esse ⁊ si facit quod facere debet scd̄m ordinem creaturaꝝ. et iuenitur de facto ꝙ homo est et facit ꝯtra ordinē creaturarū et ē totꝰ mutatꝰ in oppositū ⁊ cōtrariū sue ꝓprie nature quē debe‑ret hr̄e sicut vinū in acetum.

Dictum est in tota parte p̄cedenti vsq̄ hic de debito ho‑mis ad quid obligat᷑ de iure nature. Et ꝯclusū est et ꝓbatuꝫ ad oculum om̄e debitum quod homo debet deo et hoc tā ex datis et acceptis vbi fūdatur obligatio debiti. tam etiaꝫ ex parte dignitat̄ dei cui primo debetur amor timor et honor et ꝙ hoc etiam requirebat natura ipsiꝰ amoris. ergo vsq̄ ad hanc partem processimus per debet et per moduꝫ obligatōnis et debiti et vidimus quanta est obligatō ⁊ quā magna. qua homo obligatur deo et qualis est qm̄ est p̄mo naturalis perpetua infallibilis indelebilis in corruptibilis immortalis et est generalis omi homini et patens omnibus quia est scripta in libro nature et in omnibus creaturis et in ipso homie tā in corpore ꝙ̄ in anima et ipse homo et omnis creature sunt verissimuꝫ testimoniuꝫ istius obligationis. Uisū est etiam ⁊ ꝯclusuꝫ quātum et quale bonuꝫ adueniet homini si homo adimpleat et faciat debitū ad quod obligatur deo. Et quātū et quale malū etiā adueiet homini si nō faciat debituꝫ qđ dꝫ deo. ğ hec tria cognoscimꝰ de ipo hoie scꝫ ipm debituꝫ hois et bonuꝫ et maluꝫ quod dꝫ sequi. ipm autē debituꝫ semꝑ viuit semꝑ manet radicaliter in suo vigore et impossibile ē ꝙ destruat᷑ qꝛ sēper hō est debitor sēper ē obligatꝰ deo sie hō faciat sie nō. ⁊ qꝛ debituꝫ ordinat᷑ ad fctm̄ et ad debere facere ⁊ obligatō ad solutionē ymo oia q̄ pertinēt ad hoīeꝫ claudunt᷑ istis duobꝰ scꝫ in debito ⁊ ī fctō seu in iure et in fctō qꝛ ipm debitum est ius. Sꝫ debituꝫ ē p̄muꝫ ⁊ p̄cedit et fctm̄ dꝫ sequi post debituꝫ ⁊ ipsum fctm̄ ē vltimū et cōplemētum debiti. Et iō nisi post debituꝫ seq̄t᷑ ipm fctm̄ ⁊ facere totuꝫ ē vacuuꝫ et si sequat᷑ fctm̄ totuꝫ ē plenū ista ğ duo scꝫ debituꝫ et fctm̄ dn̄t esse ꝓportionata ⁊ ligata inter se quia vnu ꝫ nihil ꝓficit sine alio. Quid em̄ ꝓficit debituꝫ si nō sequat᷑ factum et q̄d valꝫ fctm̄ nisi ꝯcordꝫ cum debito ğ debituꝫ et fctm̄ qn̄ ꝯcordāt faciūt mirabilē armoniā. si autē discordēt destruit᷑ armoīa et fit pessimꝰ sonꝰ. Et qꝛ ista scia ē de hoie inq̄tuꝫ hō est et docet cognoscere hoīeꝫ. et cognitio ō hoīe cōsistit in duobꝰ scꝫ in cognitiōe debiti et cognitione facti seu ipiꝰ facere. et cognitio ipsiꝰ debiti dꝫ precedere cognitionē facti qꝛ ē tā

ꝙ lumen ad cognoscendū ipm̄ fac tū q: impossibile est cognoscere ip sū factū an sit tale q̄le debet esse vel nō scʒ vtrū sit iustum vel in iu stū ordinatū vel in ordinatuʒ nisi p̄us cognoscatur debitū. Debitū em̄ est regula et mēsura et lex ipi⁹ facti. Qui ignorat ipsum debitum ignorat ipm̄ factū et ipsuʒ facere Igit̄ postꝙ habem⁹ verā et infal libilem cognitōeʒ de ipo proprio debito hoīs inꝙtū homo est ad ꝯplenduʒ totam cognitionem de hoīe neccesse ē nob̄ habere cogni tioneʒ de ꝓprio facto ipsius hoīs seu de suo facere vtrum ius et fac tum ꝯcordent in homine vt post= ꝙ cognoscimus ꝙ debeat facere videam⁹ quid facit vtrum suum ꝓpriuʒ factum seu facere concor det cū suo ꝓprio debito vel discor det. Utrum sit iustuʒ vel in iustuʒ ordinatum vel inordinatū certuʒ vel incertum tortuosum vel rectū scd̄m naturam hominis scd̄m de= um vel contra deuʒ. Ut postꝙ vi dim⁹ quid de iure et iniure. Uide amus quid est de facto et infacto ꝙuis aūt ista pertineāt ad homi= neʒ scʒ debitum et factum tn̄ non similiter nec eodēmodo quia ipm̄ debitum semper permanet ⁊ in vi gore suo quia est neccessarium et de neccessitate nec est in ptāte et libertate hoīs quia velit homo aut nolit semper magnū debitum et homo nanq̄ semper debitor et obligatus est sʒ ipsum factum est voluntarium et est in libera pote= state hoīs ideo homo potest habere ipsum factum et suum fa= cere et ꝙ concordet cū suo debito vel potest habere factum cōtrari= um debito vel potest desistere ab ipso facto. et sic sunt ibi tria scʒ fa cere quod debet vel facere ꝯ̄rium illius quod debet vel totaliter de= sistere ab ipso facere. Non est aūt ita nec similiter in alijs creaturis quia factum et debitū semper con cordāt sʒ quia qn̄ʒ homo desistit ab ipso facere et facit quod face= re nō debet ideo homo potest am bulare per duas vias quia vl' fac tum et facere hoīs ē simile ⁊ cō= cordans cum debito vel est cōtra rium et discordans suo ꝓprio de= bito. Et quia ipsum debitum est ꝓ pria lex propria mensura ꝓpria re gula ꝓprium lumen ꝓprium ius ipsius hominis. Ideo quando in homine factum concordat cū de= bito tūc homo concordat cuʒ sua ꝓpria natura cū sua ꝓpria lege et regula et cum suo lumine. Sʒ qn̄ in hoīe factū ē ꝯ̄rium debito eti am hō est ꝯ̄rius sibiipi et sue pro prie nature seu ꝓprie regule ⁊ sue ꝓprie legi et suo lumine ⁊ iuri na ture et est ꝯ̄rius oībus creaturis et deo. Quid est em̄ hoīeʒ esse ꝯ̄ri um sibiipsi nisi ꝙ ipm̄ factū hoīs ⁊ suū facere sit ꝯtrarius suo ꝓprio debito et sue naturali legi.

Intremꝰ igiť nūc ꝓfūde in ipſum
hoiez et ꝑſcrutemur interiora eiꝰ
et palpemꝰ viſcera eiꝰ. tangamꝰ
ip̄m et videamꝰ factū ſuū et face⸗
re ſuū. vſqꝫ em̄ modo nō tetigimꝰ
hoinem niſi ſuꝑficialiter et in gn̄a
li oſtendendo ſuū ꝓpriū debitum
nūc aūt tangemꝰ ip̄m in viſceribꝰ
ꝓfunde et in particulari tangēdo
ꝓpriū factum. Portemꝰ tn̄ ante oc
culos ip̄m ꝓpriū debitū tanq̄ͥ lu⸗
cernā et lumē ad videnđ ſuū fac⸗
tum et ſuū facere ip̄m aūt factum
hoīs ſeu facere eſt duplex ſcꝫ viſi
bile et in viſibile itrinsecū et extri
ſecū intꝰ ⁊ extra occultū et mani
feſtū. Et vtrūqꝫ opꝫ ꝯcordare cū
debito et cuꝫ iure ſeu lege ſua na
turali.

Hic ꝯparatur factū ſeu facere
hoīs ad ſuū ꝓpriū debitum ſeu ꝓ⸗
priam legem vt videať ſi ꝯtrarien
tur vel ꝯcordant.

Quoniā aūt ipſuꝫ debitū ho
minis inq̄ͥtuꝫ homo eſt. eſt
ius nature et lumen ad cognoſcē
duꝫ ip̄m factū hoīs quale ſit ⁊ eſt
ꝓpria lex et regula facti ideo ꝯpa
remꝰ factū ſeu facere ip̄ius hoīs
tam viſibile q̄ͥ in viſibile ſeu occul
tū ad ip̄m debitū. et ſtatim appa⸗
rebit vtrū factū ſeu facere homi⸗
nis ſit iuſtū vľ in iuſtū bene vľ ma
le. Si em̄ ꝯſideremꝰ ip̄m factum
hominis ſeu facere per ſe nō ꝯpa
rando ip̄m nec applicando ad ꝓ⸗
prium debitū tunc impoſſibile eſt
cognoſcere ip̄m factuꝫ homis qꝛ
nō pōt cognoſci niſi in ſuo lumi⸗
ne quod eſt debitū ꝓpriū. et ideo
qui magis cognoſcit ip̄m debitū
hominis faciliꝰ cognoſcit ip̄ꝫ fac
tum ſeu facere hominis et per ꝯſe
quens qui ignorat ignorat totaliť
ſe ip̄ꝫ p̄ma ei lux ē ⁊ p̄ma porta co
gnoſendi hoiem ſcꝫ quid debeat
facere et deinđ intratur ad ip̄m fa
cere. et qꝛ ad cognoſcenđ vtrū fac
tum hominis ſeu facere cōcordet
cum debito opꝫ per experientiaꝫ
videre ip̄m factum in ſe et ip̄m fa
cere. Et quia quilꝫ homo ꝑfecte
etatis cognoſcit experimentaliter
et in fallibiliť ſuū ꝓprium factum
et ſuuꝫ ꝓprium facere tam interiꝰ
q̄ͥ exteriꝰ et nullomō dubitat qꝛ ē
certiſſimuꝫ quod eſt ymo nihil eſt
magis notum cuilꝫ q̄ͥ ſuū ꝓpriuꝫ
facere licet ignoret vtruꝫ ſit iuſtū
vel in iuſtū donec applicauerit et
ꝯparauerit facere ad debitum. Et
ideo quilꝫ hō qui cognoſcit debi⸗
tū hoīs inq̄ͥtū homo eſt et ꝓpriaꝫ
legem hominis naturalem ſtatim
⁊ in fallibiliť pōt cognoſcere vtrū
ꝓprium factū ſuū ſeu facere ſit cō
trariuꝫ debito vel cōcordans cō⸗
parando facere ad debitū. dꝫ er⸗
go oīs hō videre et ꝯpare totū ſu
uꝫ factū et ſuū facere ad ſuas īcli
natōes. et īcq̄d ſentit in ſeip̄o ad
ꝓp̄uꝫ debitū ſeu ꝓpriā legē. Et ve
ratiť cognoſcꝫ et ifallibiliť q̄ͥ totū
ſuū fctm̄ ſeu facere tā īťiꝰ q̄ͥ extiꝰ

Et omnis inclinatio ꝯtrariaꝛ ipsi debito seu regule et legi nature ⁊ totaliter discordat ab eo. Et sic in ipo homie debitum seu ius ⁊ factū discordāt et ꝯtrariātur. Ut aūt hoc ad occuluz videamꝰ dicamꝰ iteꝝ ipm debitū hoīs seu ius nature ad quod homo obligaꝛ et tenetur inq̄tū homo. debitū autem hoīs ad qđ homo obligaꝛ ex testimonio oīm creaturaꝝ et sui ipsiꝰ et dei est istud ꝙ homo debet dare đo pmo amorem et totalit ⁊ dꝫ ipm amare incessanter et per ꝯsequens debet sequi totalit et amare volūtatē dei. Et per oppōm dꝫ habere odio totalit et icessāter q̄cquid pōt esse cōtra deū ⁊ cōtra suaꝫ volūtatē. Et exinde etiā seq̄ꝛ ꝙ homo debet deo timoreꝫ et honorem pmo. Ecce g̊ debituꝫ amoris timoris ⁊ honoris. Et per ꝯn̄s homo debꝫ esse gratus deo et regratiari illi esse ligatꝰ et vnitus totaliter cū deo hoc est ergo debituꝫ erga deū creatorem et factorē suum Et ex isto debito ortū est aliud debitū erga oīa que dei sunt et maxime erga suā ymagineꝫ viuentem et per ꝯn̄s erga omnem hominem scꝫ ꝙ omnis hō debet amare quēlibet aliū hominē inq̄tum est dei ymago sicut se ipꝫ et habere odio quicquid est contra om̄eꝫ hoiem inq̄tū est dei ymago. Et etiā debet amare quilꝫ seipsuꝫ ꝓpter hoc qꝛ est dei ymago viuens. Ecce duplex debitū hoīs. vnū et pmū respicit deū. et scđm respicit illa que dei sūt et pncipalit suā ymaginē ⁊ tn̄ nō sūt nisi vnū debitū qꝛ scđꝫ debitum includitur in pmo et ab ipso oritur. hoc est totū debitum hominis totū ius nature tota lex nature et totum quicquid debet homo vel ab ipso oritur vel in ipso includitur scđm ergo istud debitū et scđm istud ius et scđm istā legem debet homo regulare mensurare et ordinare om̄e factū suuꝫ et om̄e facere intius et exteriꝰ. Et cū isto debito seu iure dꝫ ꝯcordare totū suū facere talis dꝫ esse homo in ordine creaturaꝝ ꝙ in ipo hoīe istud debitū seu ius et suū facere seu suū factū nō discordēt nc̄ ꝯrienꝛ taleꝫ hoiem requirit ordo vniuersi ⁊ ordo nature talis debꝫ esse natura hoīs inq̄tū homo est Comparet ergo quilꝫ om̄e factuꝫ suuꝫ seu facere intius et exterius et q̄cquid sentit in se ad istud debitū seu ius nature. Et cōparemꝰ om̄e factū et om̄e facere qđ videmꝰ hoībus ad istud debitū et per experientiam sentiemꝰ et iudicabilius ꝙ om̄e factū et om̄e facere hominis vel ad minus inclinatio totū est ꝯriū et repugnās isti iuri seu debito et discordans totaliter ab eo vnde per experiētiā videmꝰ et sentimꝰ ꝙ homo habꝫ amoreꝫ sui ipius pmo et nō dei et primo dat amorem sibiīpi et non deo et

amat pmo seipm et suā ppriā vo-
luntatem realit de facto ⁊ eā seqt
et n̄ volūtatē dei et hꝫ odio qcqd
ē ꝯtra suā ppam volūtatē ⁊ amat
oia q̄ amat ppter seipm et nō pro
pter deū nec qꝛ dei sūt. et sic realit
⁊ de facto nō amat seipꝫ. videmꝰ
etiā ꝙ hō querit ⁊ intēdit ⁊ amat
pmo suū ppriuꝫ honorē realiter ⁊
de facto ⁊ nō dei. Et suuꝫ honorē
ppriū pponit honori dei et vlt ꝙ
oia seruiāt pprio honori. et oia q̄
pmo dꝫ dare deo factori suo dat
sibiipi et creature et operi facto.
et sic hō d̄ facto hꝫ amorē sui ipiꝰ
pmo et nō dei et hꝫ ppriā volun
tatem et qrit pmo suū pprium ho
norem. Et sic facit totū ꝯrium illiꝰ
quod facere dꝫ. facit illud quod n̄
dꝫ et nullomō facit quod dꝫ.

Hic ꝯcluditur pditio totalis et
lapsus et corruptio hois.

Et qm̄ om̄e factum et omne
facere hois pcedit a volun
tate sua qꝛ ipā ē radix origo ⁊ cau
sa ois facti et totius facere. et fa-
ctum hois seu facere est volunta-
riū. Jō qꝛ om̄e fctm̄ ⁊ facere hois
est cōtra totū debitū hois contra
ius nature cōtra legē nature ⁊ cō
tra totuꝫ ordinē creaturaꝝ et cō-
tra hoiem inq̄tuꝫ hō ē ⁊ cōtra de
um totalit. Sequit exinde ꝙ ipā
volūtas hois est ꝯria ipi debito ⁊
iuri nature et legi nature ⁊ toti or
dini creaturaꝝ et dei creatori suo
Et iō de facto et realit ipā volun
tas hois est extra om̄em mensurā
extra omnē regulā extra omnē or
dinē et ordinationē extra totū ius
extra totā legē nature extra deuꝫ
extra seipam qꝛ est extra ppriā le-
gem. Et qꝛ nō recognoscit deū su-
periorē sꝫ ponit se sup deū vel fa-
cit se equalē deo. et per ꝯn̄s ipsa
voluntas hois ē deuiata et lapsa
a suo pprio statu pdita peruersa
mutata et alienata i oppositū sue
pprie nature. et iō est turpissima i
ordinatissima irreg̃latissima super
bissima in errore et in falsitate ex-
tra suuꝫ bonū ⁊ semp q̄rit vanita
tem et mēdaciuꝫ. et iō totalit odi
bilis et nullomō amabilis et sepa
rata totaliter a ꝯsortio et amicitia
et a societate sui creatoris. et per
ꝯn̄s cum talis sit hō q̄lis ē sua vo
luntas. Seq̄tur etiā ꝙ hō ē talis
et qꝛ iam in pte p̄cedēti ad longū
tractatuꝫ ē de duobꝰ amoribꝰ pri
mis. Et de ppria voluntate et de
pprio honore et cōclusū ē ꝙ amor
suiipius ppria voluntas ⁊ ppꝰus
honor ista tria sunt in sil colligata
nec separari pn̄t et totaliter sūt cō
tra deū et ꝯriātur deo nec aliqd ē
ꝯrium deo nisi pprius amor ppa
voluntas et ppriꝰ honor. et i istis
est tota radix inimicitie et ꝯrietas
ad deuꝫ. et iō ꝯclusuꝫ ē ꝙ q̄ habꝫ
amorē suiipiꝰ pmo et ppriā volū
tatē ⁊ ppriū honorē ꝙ talis est ca
pitalis inimicꝰ dei. Et iō in ira dei

in odio dei. et etiã q: cõclusum est
ꝙ hõ nihil hꝫ ꝙ sit vere suuꝫ nisi
amorẽ et iõ cuꝫ amor hois est to-
tus ꝯrius deo ẽ totꝰ corruptꝰ to-
tus peruersꝰ, totus malꝰ totus de
uiatꝰ totus alienatꝰ totus inordi
natus. totꝰ iniustꝰ. Ideo seq̃tur ꝙ
hõ est talis qualis est suus amor.
Item etiam q: amor suꝑbis et ꝓ-
ꝓa voluntas et ꝓpriꝰ honor sunt
radix oĩm maloꝝ et iõ hõ hꝫ i se
radicẽ oĩm maloꝝ q: etiã iam pro
batum ẽ qualis fructꝰ seq̃tur hoi
ex amore dei et ex amore suꝑbius
ex ꝓpria volũtate ex ꝓprio hono
re. Iõ qñ hõ manet in honore sui
ipsius in ꝓpria voluntate in ꝓp̃o
honore querendꝰ ẽ ille fructꝰ q̃ se
quitur ex illis. Ideo hõ incidit in
oĩa illa mala que oriũtur ex illis ⁊
perdit oĩa bona que sequuntur ex
amore dei et ex honore dei. Et ꝑ
ꝯñs homo vadit ad eternã tristi-
tiam ad eternã penã et perpetuũ
dolorem ad eternũ lutuꝫ ⁊ perdit
eternũ gaudium quod finẽ nõ hꝫ
et eternã amicitiam et societatem
sui creatoris. Et oĩa ista iaꝫ cõclu
sa sunt. et sic apparet qualiter cõ-
parando factum hois et omne fa
cere et ꝓpriã voluntatẽ a qua ori
tur. ad suum ꝓpriũ debitũ ad suũ
proprium ius ad suã propriã legẽ
nature cui obligatur verissime in
uenimꝰ et cognouimꝰ deuiatio-
nem et lapsum totalem perdictio
nem corruptionẽ alienationem ⁊
peruersitatem hois et nature sue
a suo ꝓprio statu a sua propria na
tura in qua debebat esse. Et sic ꝑ
quãdam scalam et ordinẽ deueni-
mus ad noticiam et cognitionem
perditionis lapsus et corruptio-
nis ipsius nature hois que etiaꝫ
erant occulta homini et hoc ꝑ co
gnitioneꝫ obligationis naturalis
que fuit manifestata per omnes
creaturas. Et sic per scalam natu
re manifestatus est deus manife-
stata ẽ productio mũdi de nihillo
manifestata est obligatio et debi-
tum hois ad deum et ꝑ cõsequẽs
ius nature seu lex manifestata est
lapsus hois et corruptio seu per-
ditio. Et ista oĩa inuicem se mani
festant et vnũ discoperit aliud. et
moduꝫ et artẽ qualiter quilibꝫ ho
mo potest cognoscere seipm̃ eter-
naliter perditũ lapsum et corrup
tum et deuiatum cõparando fa-
ctum ad debitũ et videndo distã
ciam et elongationẽ vel cõtrarie-
tatem inter factum et debitum.
Qui autẽ ignorat obligationeꝫ ⁊
debitum ꝓprium hois inq̃tũ hõ
est ignorat se esse perditũ lapsum
et corruptũ. Et sic oĩs creature
clamãt et dicunt et manifestãt ho
minem esse veraciter perditũ eter
na dampnatione et perditione et
mortuuꝫ perpetua morte quia se
paratꝰ eternaliter a dei societate
qui solus ẽ vita hois sicut sola aĩa
est vita corporis et sic est homo

totaliter separatus a toto suo bo-
no et a tota sua vita.

Quod etiā lapsus et corruptō hominis manifestatͣ cōparando factū hoīs seu facere ad scōꝫ debituꝫ qđ recipit per cōparationē ad ea que dei sunt.

Jsum est qualiter per factū et facere hoīs in ordine ad debitū ꝛ ius nature qđ respicit deum inuenimꝰ hoīem lapsum ꝛ ꝑditum. Ideo nūc restat cōparare hoīeꝫ ad scōm debitū quod respicit ymaginē dei. Videamꝰ ḡ si factum et facere hoīs cōcordet cuꝫ scđo debito et scđo iure quod oritͣ a primo debitum em̄ scōm est ꝙ quilibꝫ dꝫ ꝛ obligatur amare quēlibet aliuꝫ hoīem inꝗtum est dei ymago sicut se ipꝫ ꝛ habere odio quicqđ est cōtra oēm alium hoinem inꝗtū est dei ymago sicut cōtra seipm̄ inꝗtum ē dei ymago. Et etiam dꝫ amare quilibet seipꝫ qꝛ ē dei ymago viuēs. et rōne istius debiti ꝛ iuris dei dn̄t esse inter hoīes fraternitas societas vnitas amicitia cōcordia et pax et oēs dn̄t se reputare tanꝙ vnū. Sed ꝑ experienciam videmꝰ ꝙ vnꝰ hō ledit alium hoīem adinuicē se destruūt adinuicē se occidunt inter eos ē nulla veritas nulla vera amicitia nec pax nec cōcordia. Sed magis diuisio, lis. discordia bellū et inimicitia. Et si forte se diligāt vel inter se sit aliqua societas pax et amicitia nō est ꝓpter hoc. quia dei sunt ymago nec ꝓpter debitū sꝫ est ꝓpter alias causas. Et talis vnitas oritur ex amore corrupto et inordinato iniusto et cōtra deū Et sic hō qꝛ est inimicus dei et cōtrius deo totaliter etiā est inimicus verus sue ymaginis et per ꝯn̄s ē inimicus cuiuslꝫ hoīs inꝗtuꝫ est dei ymago et etiā inimicus et ꝯriꝰ suipsiꝰ. Et seipꝫ ledit destruit ꝛ occidit inꝗtum dei ymago et persequitur et ledit dei ymagineꝫ. et sic cōparādo hoīem ad scōm debitū inuenimꝰ esse ꝯrium totaliter illi debito. Et per ꝯn̄s lapsum et corruptum.

Quod hō pōt videre continue in aliis rebus extra se tāꝙ in speculo suū statuꝫ in quo existit ꝛ suam perditionē suum lapsum ꝛ corruptionem.

Voniaꝫ aūt ꝙuis sit homo corruptus lapsus perditus ꝛ mutatꝰ in ꝯriuꝫ sue nature ymo in nō hoīem tn̄ nō sentit vel vix sētit se esse corruptum et lapsum et esse in tali statu in quo est. Et iō nō dolet nō flet nō tristatur đ sua perditione et corruptione cuꝫ tn̄ cōtinue flere ꝛ dolere deberet taꝫ ꝓ statu in quo est quam pro futuro statu et periculis que ipm̄ spectant. ymo ridet iocundatͣ letatͣ respicit suas delectationes suas cōsolatōes comedit bibit ac si nihil

esset ex quo apparet ꝙ est tāꝙ fre
neticus et stultissimus, sic omni
sensu qꝛ freneticꝰ ⁊ stultus nō sen
sciūt se esse tales. et etiam est tāꝙ
dormiens et nihil sentiens sed sō-
nians vel tanꝙ incantatus et illu
sus. Et ideo qꝛ homo in seipso nō
bene videt nec sentit suā corruptō
nem debet videre in aliis rebꝰ ex
tra se similitudinem sue ꝑditionis
et sui lapsus et facere sibi speculū
quodō inquo cōtinue videat suū
statum corruptū et mutatū et nō
tradat obliuioni suū malū ⁊ sic do
leat. Postꝙ ergo hō ꝯparauit seip
sum et facere ad debitū per quod
cognoscit se esse perditum ⁊ lapsū
debet se cōparare ad alias res ex
tra se que aliquando mutantur in
ꝯ̄rium sue nature ⁊ corrūpuntur
vel debet fingere ꝯ̄rium cuiuslibꝫ
rei quam videt et coruptioneꝫ et
cogitet qualis est quelꝫ res quan
do est mutata in ꝯ̄riuꝫ sue nature
ꝓprie ⁊ qn̄ corrupta est. vł qualis
essꝫ si mutaretur et corrunperetur
Et cogit ꝙ ꝓ certo talis est ip̄e res
pectu sue prope nature in qua de
beret eē et cogitet ꝙ ꝙ̄to res que
corrūpitur est nobilior et melior i
sua propa natura tanto est peior
et villior qn̄ est corrūpta et muta-
ta in ꝯ̄rium sue nature et in quāto
gradu est bonitatis in tāto gradu
est malitie. et ꝙ̄tum erat alta tan-
tū efficitur inferior. Ut ꝟbigratia
faciamꝰ exemplū in ip̄o vino qm̄

vinū quando corrūpitur et mutaꝛ
in ꝯ̄riū sue narue tūc efficitur ace
tum ǧ sicut se habet statꝰ aceti ad
statum vini sic se hꝫ statꝰ hoīs in
quo nūc est ad statum hoīs i quo
deberet esse. Et quantū distat ace
tū a vino tm̄ distat hō a statu sue
nature. Et sicut acetuꝫ et nihil va
let ad aliq̄d ad quod valebat qn̄
erat vinuꝫ et ad qđ ordinatū erat
Ita hō lapsus nihil valet ad illđ
ad quod valꝫ qn̄ ē in statu suo de
bito nec valꝫ aliud ad illđ ad qđ
ordinatꝰ erat et iō nō valꝫ nisi vt
in ignem muttatur. Et quātuꝫ etiā
am distat et elōgatur acetuꝫ a vi-
no in bonitate tm̄ etiā distat ⁊ elō
gatur hō lapsus a bonitate et ꝓ
pria natura hoīs. et sicut nihil de
bonitate vini remāsit nec est i ace
to. Ita nihil de bonitate hoīs in-
ꝙ̄tum hō est ⁊ que dn̄t esse ꝫm̄ su
am ꝓpriā naturā est in hoīe lapso
et sicut doleret acetū si cognosce-
ret vinū. Ita deberet hō lapsꝰ do
lere si cognosceret statū iquo ē ⁊ i
quo debebat eē Itē in vino possēt
esse due mutationes qꝛ vinuꝫ ali
qn̄ mutaꝛ et turbaꝛ et tūc est infir
mū. Sed adhuc remanet vinuꝫ ⁊
retinet aliquid de bonitate vini ⁊
nō est totaliter perditū et pōt po-
tari sꝫ nō sicut ante. Aliqn̄ mutaꝛ
ip̄m vinuꝫ in acetū et tūc ē totali
ter perditū qꝛ nihil remanet đ bo
nitate vini. hō autē lapsꝰ est sicut
acetum et nō, sicut vinū turbatuꝫ

q2 est totaliter perdit⁹ et nihil h3 de bonitate hois quā debet habere. Ideo in se nullā h3 dulcedinē nullū bonū saporē s3 h3 amaritudinē acetositatē ⁊ pessimā saporē ⁊ crudelitatē i se ⁊ ē i ea ꝯria malitia bonitati q̄ debebat esse. Sicut aūt fecim⁹ ꝯparatōem hominis ad vinū et ad acetū ita possum⁹ ꝯparare hoiē3 ad oīs alias res tā naturales ꝙ̄ artifitiales que perdi ⁊ mutari pn̄t. Tamē exemplū de vino et aceto est valde ꝯueniens ad videnō statū hois in seipo. possim⁹ etiā facere ꝯparatōe3 de hoie dū h3 sensū et vtit̄ ratione et dum factus est stultus vel frenetic⁹. q2 sicut se h3 homo stult⁹ seu freneticus ad statū eiusō et sui ipsi⁹ du3 est in suo sensu naturali Sic se h3 status in quo nūc est homo ad statū in quo debebat esse. Potest etiā fieri ꝯparatō de muliere ad viru3 qn̄ facta est meretrix q2 sicut se ht̄ stat⁹ mulieris dū est in bono matrimonio et sotietate cum viro ad statū eiusō mulieris qn̄ est separata a sotietate sui mariti seu spōsi et facta est meretrix stās in postibulo. sic similiter se h3 status nature hois in quo nūc est ad statum in quo debebat eē in ordine ad deū et respectu dei q2 debebat hr̄e sotietatē verā et fidelē cū deo. Silit̄ pōt fieri ꝯparatio de filio ꝑditionis et deuiato q2 sicut se h3 stat⁹ filij ꝑditi et deuiati et sepati a patre suo totaliter ad statū eiusdem filij dum est in obediētia et sub regula patris et in domo ei⁹. Sic similiter est de statu hois respectu dei. Ecce igitur qualiter hō pōt cōtinue videre in plurib⁹ rebus ⁊ exemplis tāq̄ in speculo suu3 statum in quo existit et suā perditionem et suu3 lapsum et corruptionem. Et sic nō rideat s3 magis lugeat seipm̄ esse perditu3 ⁊ ea sua propria natura mutatum.

Quod etiā ꝑditio laps⁹ et corruptio clarissime manifestātur in natura hois ꝯparando et respiciendo ad debitum ius et legē paternitatis filiatiōis et fraternitatꝭ.

Possum⁹ autē videre et ifallibiliter ꝑ aliū modu3 perditionem et ꝑuersione3 nature hominis. Si cōparem⁹ ipa3 ad ius et ad debitū quod fundat̄ i paternitate filiatiōe ⁊ fraternitate ꝑpt̄ quod ꝯsiderādū ē ꝙ duplex ē pat̄nitas duplex filiatio ⁊ duplex pat̄nitas in hoib⁹ vna manifesta visibilis et sēsibilis quā nemo ignorat. Alia ē occlt̄a i visibilis isēsibil̄ et spūalis quā plures ignorāt. Et q2 mod⁹ cognoscēdi ē ꝙ ꝑ visibilia et manifesta cognoscamus invisibilia et occlt̄a. et ꝑ magis nota min⁹ nota. Jō per paternitatē manifestam cognoscim⁹ paternitatem occultam et spūalē et similiter de filiatiōe et fraternitate. Vn̄ videm⁹ per experienciam ꝙ

Aliquis dicit pater alicui⁹ q₂ dat
ei corp⁹ et carnem imediate. Et
aliqs d₂ filius alicui⁹ q₂ imediate
recipit corp⁹ et carnē et p̄ncipiu₃
ab illo sine alio medio ita q̄ dare
et recipere illa faciāt paternitatē
⁊ filiatōe₃. Et q₂ hō h₃ aīa₃ ⁊ cor
p⁹ et aīa est imortal' vt iam p̄batū
est in capitulo de imortalitate aīe
et de⁹ imediate et per se solu₃ dat
et creat aīa₃ et hō recipit aīa₃ im
mortale₃ imediate a deo sicut ime
diate recipit corp⁹ et carnē a pa
tre suo. si ergo aliqs est pater ali
cui⁹ q₂ dat sibi carnem et corpus
et aliquis fili⁹ ei⁹ q₂ recipit ab eo
imediate corp⁹ et carnem. Nōne
etiā de⁹ erit pater cuiusl₃ hōis q₂
imediate et p̄se dat ei aīa₃ ratōa
le₃ et sic quilib₃ hō erit filius dei
q₂ ab eo recipit imediate aīa₃ ra
tionalē imortale₃. si em̄ ratōe cor
poris causat paternitas et filiatō
q̄re nō etia₃ ex parte aīe. Et si ali
qui iō sūt frēs q₂ imediate recipi
unt corp⁹ et carnē ab vno et eodē
q̄re etiam nō erūt fratres oēs ho
mies q̄ imediate recipiūt aīa₃ im
mortalē ab vno et eode₃ sc₃ a deo
quequid aīa est ad dei ymaginem
creata ymo de tāto paternitas fi
liatō et fraternitas que sūt ex par
te aīe rationalis imortal' excedūt
paternitatē filiatōe₃ et fraternita
te₃ que sūt ratione corporis mor
tal' ⁊ sūt nobiliores maiores excel
lētiores digniores altiores et me
liores de quanto aīa imortalis ad
ymaginem dei creata excedit cor
pus terrenū et mortale et de⁹ ho
mine₃ et creator creaturā. Vn̄ pa
ternitas filiatio ⁊ fraternitas que
sūt ex parte corporis pereunt du₃
corpora peūt ⁊ moriūtur. s₃ ex p̄te
aīe semp durant q₂ aīa est imortal'
et deus est imortalis. Et sic p̄bata
est paternitas iuisibilis ⁊ sp̄ūalis
et etiā fraternitas et filiatio et ita
habemus patrem visibilem et in
uisibilem manifestum et occultu₃
Deus igit est pater iuisibils et oc
cultus cuiusl₃ homis immediat⁹
Et oīs hoīes sūt filij dei quia ab
ipso immediate omnes recipiunt
animam propriam et inter se sunt
fratres. Et magis sine cōparatōe
deus est pater sp̄ūalis p̄pter aīam
q̄ pater carnalis p̄pter carne₃ q₂
corp⁹ in p̄paratōe ad aīam nihil ē
S₃ p̄pter aīa₃ homo est homo et
habet esse cōpletum et corpus est
p̄pter animam. Et sic de q̄to aīa
est p̄ncipalior in homine de tanto
deus a quo imediate p̄uenit aīa
erit magis pater q̄ carnalis pater
Et quil₃ homo magis est fili⁹ dei
q̄ filius patris carnalis q₂ a deo
recepit principalissimam partem
per quā est homo et est in honore
et dignitate super oīs creaturas
mūdi. Et etiam quia quil₃ homo
recepit a deo solo totam animam
s₃ nō recepit a p̄re solo totū corp⁹
ymo a duob⁹ sc₃ a patre et a m̄re.

Et etiam q2 pater carnalis nō est nisi instrumētum in gñatione corporis et deus est pncipalis causa q2 paī nō ē forma corporis et mē broz. sz deus inuisibiliter operaī quia nō est in ptāte patris generare qñ vult et sic pater carnaī iō est pater quia per ip3 ministratur tanq̄ per istrumētu3 pncipiū corporis et materia. ergo de⁹ sine cōparatōe magis d3 dici pater. Jtē etiam magis est ppinq̄ et cōueniens hoībus paternitas filiatio et fraternitas scōm aia3 q̄ scōm corp⁹. Et scōm corpus pōt cōuenire aialibus brutis sed nō scōm aiam quare sequiī q̄ oīs hoies sine cōparatōe magis sūt fratres ex parte aie q̄ ex pte corporis quia imediate quilibet recipit aīam a deo creatā ad suā ymagine3 neq̄ q̄ illi recipiūt imediate corp⁹ ab vno et eod̄ patre carnali et visibili etiā magis sūt filij dei quia imediati⁹ ab ipso recipiūt aiam illi qui imediate recipiūt corpus ab vno patre carnali et immediato q̄ ab illo pr̄e carnali et illa mediato tales filij recipiant corpus.

Qualiī se debeāt hr̄e oīs hoines ad deū et intra se et quid debeāt scōm debitū et ius paternitatis filiationis et fraternitatis que sūt pp̄ter animam.

Et q2 ex paternitate filiatōe et fraternitate oriī ius debitū et obligatio quia fili⁹ inq̄tū filius et ratione filiationis obligaī et debet reddere aliq̄ debita patri iq̄tū pr̄ ē et fraī iq̄tū fr̄ est et iure fraternitaī debet aliqua reddere fratri inq̄tū frater est. Et quia oīa ista debita et iura iam manifesta sūt de facto et fuanī vl' saltez fuari debent in paternitate filiatione et fraternitate scōm carnez arguemus oīa illa que fieri et esse debēt in fraternitate et paternitate et filiatione scōm aiam. Qm̄ si filius facit et reddit aliqua patri suo carnali propter hoc q2 est pater et q2 accepit ab eo corp⁹ mortale mlto magis sine cōparatione deb3 illa ead̄ facere et reddere patri spūali sc3 deo aquo recipit aia3 imortalez ad sui similitudinē creata3. Et etiā si frater carnaī facit et reddit aliq̄ fratri suo carnali pp̄ter fraternitate3 et q2 ābo recipiūt corpus mortale ab vno et eod̄ patre mlto magis sine pp̄atione d3 facere et reddere illa fr̄i suo fm aia3 ratōe fraternitaī et q2 ābo recipiūt aia3 imortalez ab vno et eod̄ pr̄e sc3 a deo arguam⁹ aūt pmo et pbem⁹ debitū et ius paternitaī et filiationis fm naturā per illud quod de facto sit in paīnitate et filiatōe fm corp⁹. si em̄ nos amam⁹ honoram⁹ et timem⁹ pr̄e3 carnalē mortalez q2 ab eo accepim⁹ corp⁹ mortale q̄tum debem⁹ magis amare honorare et timere pr̄e3 nostrum spūalez imortalē sc3 deū q2 ab eo

recepim⁹ aiam imortalē de tanto magis de quāto pualet aia ꝙ cor pus et de⁹ ꝙ hō. Si nos ꝟuim⁹ patri carnali et obedim⁹ et cōfi-dim⁹ in eo totaliter nec dubita-mus de eo ꝙ nobis deficiat nec ꝙ velit nos decipere et hoc quia ab eo recepim⁹ carnē corporalē ꝫ multo magis debem⁹ ꝟuire pa tri ꝟm aiā ꝛ obedire et cōfidere i eo nec dubitare debem⁹ ō ipo ꝙ nobis deficiat nec decipere velit et hoc qꝛ ab eo recepim⁹ aiam rō nalē imortalē creatā ad sui yma ginem. Item si nullomō possum⁹ nec volum⁹ audire nec pati iniu riā patris nostri carnalis nec au dire malū dici de ipo. ymo expo-nimus nos ad mortē ꝑpter bono rem ei⁹ et reputam⁹ honorē suū honorē nr̄m. Quāto ergo magis sine cōparatione nō debem⁹ au-dire nec pati iniuriā patris nostri ꝟm aiam nec posse audire malū dici nec blaphemiā de ipo et ex-ponere nos debem⁹ ad mortē ꝑ-pter honorē suum et magis ꝙ ꝑ-pt honorē nr̄ꝫ. ꝛ si nos cauem⁹ ꝙ tū possum⁹ ab offensa pr̄is carna lis nec volum⁹ aliqd facere ꝯtra volūtatē suā. ꝫ quāto magis hoc facere debem⁹ erga pr̄m nr̄m ce-lestē. Et etiā si nos cauem⁹ ꝙtuꝫ possum⁹ ne aliqd turpe et ihone-stū agam⁹ i ꝯspectu pr̄is nr̄i car-nalis nec etiā aliqd ꝑ quod honor pr̄is nr̄i carnalis possit diminui ꝙto ꝫ magis debemus cauere ne aliqd turpe seu ihonestū agamus i ꝯspectu dei pr̄is nostri ꝟm aiam q oia videt nec aliqd ꝑ quod ho-nor su⁹ possit diminui. Itē quāto pr̄ carnal' est magis potēs magis sapiēs et magis bon⁹ tanto filius ei⁹ magis honorat et timet euꝫ et amat ꝛ obedit ei ꝛ cauet tāto ne ip sū offendat. Et si sit rex vel ipera-tor vel pnceps iust⁹ tūc sine ꝯpa-tione timet eū ꝛ honorat et ei obe dit et ei subicit oi subiectiōe omi hūilitate. ꝫ ꝙto magis quilꝫ hō dꝫ timere et honorare deū patreꝫ suū ꝟm aiā et ei obedire et se su-bicē cū oi huilitate ꝛ oi subiectōe et sūme cauere ne ipm offēdat cū sit pat' q ē oipotētissim⁹ sapiētissi-mus optim⁹ et iustissim⁹ rex ipe rato et pñceps etern⁹ hn̄s oīe dn̄ium et oīeꝫ ptātes ab eterno et a seipo cui nihil pōt resistere q pōt totuꝫ perdere si vult subito et null⁹ dicet quare fecisti. Item si pater carnalis vult ꝙ fili⁹ su⁹ car nalis ꝑpter hoc qꝛ fili⁹ ei⁹ sibi ser uiat sibi obediat eū timeat et ho-noret. Nōne magis vult de⁹ qui sine cōparatione est magis pater noster ꝙ pater carnalis cū sit pa ter aiaꝝ nostraꝝ imediat⁹ ꝙ oīs hō ei ꝟuiat et obediat eū timeat ꝛ honoret. Et si pat' carnalis repu-tet sibi ad sūmū iniuriā et offensā si filius carnalis nō sibi obediat eū nō timeat nec honoret ꝙto ꝫ

magis deus qui ē magis paṫ nr̄
cum sit dn̄s omp̄s a quo recepi-
muꝰ aiam reputabit sibi ad sūmū
iniuriā et offensam si ei nō seruia
mus nec obediamꝰ nec eū hono
remꝰ nec eū timeamꝰ sꝫ cōtra vo
luntatē suā faciamꝰ. Ideo de tan
to magis de quāto maioꝛ est aīa
ꝙ̄ coꝛpꝰ et deꝰ ꝙ̄ hō. Et sic ī mul
tis alijs que fiūt in paternitate ⁊
filiatione ſm̄ carnē possumus ar-
guere. Ecce igitur qualiṫ per illa
que fiūt de facto in paternitate ⁊
filiatione visibili ſm̄ carnē pꝛoba
mus et arguimꝰ illa que dn̄t fieri
ī paternitate ⁊ filiatiōe iuisibi ſm̄
aiaꝫ et ħ iure ⁊ rōe paṫnitatꝭ filia
tōis ymo pn̄itas ⁊ filiatō ſm̄ car
nē spāle ē exēplū paṫnitatꝭ et filia
tionis scōm aiam et ē quedͦ scala
vt per hoc oīs hō cognoscat quid
debeat deo patri suo iure et rōne
paternitatis et filiatiois ⁊ qualiṫ
se debeat habere erga ipm̄ inquā
tum est pater. Cū ei nos faciamꝰ
oia p̄dicta patri carnali moꝛituro
qui nihil nobis pōt nocere dum
moꝛtuꝰ ē. Quāto magis debemꝰ
oia illa facere patri spūali immoꝛ
tali ad cuiꝰ manus habemꝰ deue
nire qui pōt nos eternaliṫ p̱dere.

Manifestatio lapsus et deffe
ctus hominis

Et qꝛ visuꝫ est qd̄ debemus
deo de iure et rōne paterni
tatis et filiatiōis ⁊ qualiter sumꝰ
obligati. videamꝰ nūc factuꝫ no
strum ⁊ nostrū facere si concoꝛdꝫ
cū isto debito et iure videamꝰ eti
am si habemꝰ oia que habere de
bemꝰ et si faciamꝰ oia que facere
debemꝰ erga deū patrē nostrū ve
rissimum et in veritate et in facto
nihil habemꝰ qd̄ habere debemꝰ
nihil facimꝰ quod facere debemꝰ
ymo totū ꝯ̄riū ⁊ oppositū facimꝰ
et habemꝰ ī nobis ei nō ē amoꝛ er
ga deū patrē nostrū nec amoꝛ nec
honoꝛ nec reuerēcia nec obedien
tia nec hūilitas nec subiectio nec
cōfidēcia nec spes nec credulitas
ymo oia ista de facto deficiūt no
bis erga patrē nostrū et tn̄ de iu-
re deberent esse. ymo magis ꝯ̄ria
oim istoꝝ et alioꝝ que deberent
esse sṫ in nobis hoibꝰ erga patreꝫ
nostruꝫ qꝛ in nobis est ꝯ̄riꝰ amoꝛ
amoꝛi dei et odiū dei et timoꝛ ꝯ̄ri
us timoꝛi dei patris nostri et con
temptꝰ patris nostri spūalis ⁊ ho
noꝛ ꝯ̄rius honoꝛi paterno et offē-
sa et iniuria eiꝰ et inhonoꝛatio et
vituperatio irreuerētia inobediē
tia superbia resistētia diffidencia
et in credulitas. Quare possumꝰ
ex hoc cōcludere veraciter lapsū
perditionē coꝛruptionē degn̄atio
nem deuiationē alienationē nr̄aꝫ
et nature hoīs et mutationem in
suum ꝯ̄riuꝫ ⁊ qualiter distat ⁊ elō
gatur a veritate. Sed vt clare vi
deamꝰ statum nostrum respectu
patris nostri dei qualis sit et ma
nifeste contra ipsum per paterni

tatez et filiatõez que sũt scđm car
nez arguẽdo a ɔ̃rio sensu. Si enĩ
filius carnalis non cauet offende
prẽm nec timeat nec honoret pa=
trez suũ a quo recipit corp⁹ quod
est ꝑpter aiam nõne dicet mal⁹ ꝛ
pessimus fili⁹. ꝗ ꝙto magis cũ nõ
amem⁹ nec timeam⁹ nec honore
m⁹ patrez nostrũ a quo recepim⁹
aiam ꝑpter quaz est corp⁹ sumus
mali et pessimi filij sui. Itez si nos
reputam⁹ et iudicam⁹ illũ filium
carnalem pessimũ ribaldum et ne
qͥssimũ in gratissimũ peruersũ to=
taliter qui cõtinue iniuriat offen=
dit et persequit̃ suũ patrez carna=
lem et semper ɔ̃riatur ei et omnia
facit ɔ̃tra ipsum. ergo ꝙto magis
nos sum⁹ reputãdi pessimi filij et
ribaldi nequissimi et peruersi tota
liter et summe igrati respectu dei
patris nostri principalis qui con=
tinue ipm iniuriamus offendim⁹
et persequimur et semper ei ɔ̃ria=
mur et oia facim⁹ ɔ̃tra ipm a quo
recipim⁹ aiaz ꝛ ɔ̃seruamur inesse
et aquo cõtinue dantur beneficia
sua. Item si filius carnalis nõ cu=
raret de honore patris sui ymo to=
taliter ꝙtuz in eo est destrueret il
lum et anihillaret ꝛ totaliter cura
ret de honore suo ꝑprio ɔ̃tra ho=
norem patris nõne talis filius es=
set nequissim⁹. ergo multo magis
nos sumus nequissimi erga deum
qui magis est pater noster cum sẽ
per laboremus pro honore no=
stro proprio et nõ ꝑ suo honore et
primo et pn̄cipaliter queram⁹ ho
norem nostrum et nõ suum et tñ
viuimus continue de bonis suis.
Itez si filius carnalis haberet pa
trem regem potentez viuentem ꝛ
multum sapientem et iustum et ta
lis filius viuente patre faceret se
regem et vellet dominari sine vo=
lũtate et auctoritate patris et vel
let esse equalis patri. Nõne talis
filius esset nequissimus. ergo mul
to magis nos sumus nequissimi
filij respectu dei patris nostri cuz
habeamus patrem omnipotentẽ
sũmuz regem semp viuẽtez sapiẽ
tem et tñ ɔ̃stituimus nos reges ꝛ
volumus dñari sine voluntate et
auctoritate sua et hẽre ꝑprias vo
lũtatez et sequi illã sicut ipe et fa=
cere nr̃m regnũ nostrũ imperium
in nobismet ipis et contra regnuz
suũ et ɔ̃tra suam volũtatem. Item
si filius carnalis insurgit ɔ̃tra pa=
trem tũc dicimus ꝙ ipse effectus
est stultus freneticus vel maiac⁹
maxime si pater sit potens et sapi
ens. Ergo mlto magis nos sum⁹
verissime stulti frenetici ꝛ mania=
ci quia continue insurgimus con
tra patrem nostrũ verissimuz om
nipotentem et summe sapientem
et iustissimũ. Item si filius car
nalis habeat patrez summe diui=
tem et potentem et non confidat
de patre suo nec aliquem spez ha
beat in patre suo ymo diffidat

de ipo tunc signū est certissimū q aliquā magnā offensā iniuriā et displicitū fecit cōtra patrē suum propter quod diffidit. g cū nos nō cōfidam in deo patre nostro nec speremus in eo ymo diffidamus de eo qui est vere pater noster signum est q aliquā offensā magnā et aliquā iniuriā et aliquod magnum displicitū fecimus cōtra ipm ppter quā perdidimus cōfidenciā et spē cum ipe sit pater noster et sit omnipotens et sūme diues. Ulterius quāto pater carnalis est magis bonus benignus pius prudēs et nobilis tūc si filius offendat et iniuriet talē patrē tāto reputabitur peior malignior et nequior. Ergo cū pater noster sm aiam sit sūme bonus sūme benignus nobilissimus et sūme sapiēs tāto sumus peiores maligniores nequiores qui de facto talem patrē offendimus iniuriāmus et ptem pnimus et de ipo nullū cōputum facimus. Preterea si filius carnalis habeat patrē qui nō solum sit pat suus ymo totaliter dns suus rex suus princeps suus iudex suus si insurgat contra talē patrē vel ipm offēdat et iniuriet et totaliter faciat cōtra suā voluntatē et sit ei cōtrarius nōne iste filius nō solū dicet malus et pessimus ymo stultissimus et sine sensu. g multo magis nos oēs cum habeamus patrē eternū qui nō est solū pater quia ab eo recipimus animā imortalē ymo est totalit dns noster rex noster et iudex noster q pōt nos totaliter perdere si vult. Nōne sumus stultissimi et sine sensu qui talē patrē offendimus et iniuriam et cotidie facimus cōtra voluntatem suā ymo sumus cōtrarij et inimici sui et nō dubitamus eē tales nec pōt eē maior stulticia. qm tunc filius nō solum est cōtra patrem ymo seruus cōtra dnm subditus cōtra principē suū. iudicandus et reus cōtra iudicem suū. Et tūc iniuriamus et offendimus deū vt patrē et dnm vt principē et vt iudicem nostrum. Et sic nos facimus cōtra ius et debitum pternitatis et filiatōnis cōtra ius et debitū dnij imperij seruitutis et familiaritatis et ita incurrimus iram et idignationē patris nostri dni nostri regis et principis nostri et sūmi iudicis nostri. Et sic ex oībus supradictis possumus clare videre statum nostrū qualis est respectu dei patris nostri et quales filij sumus qm forma et ymago filiationis spūalis que est sm aiam in ordine ad deū patrē nostrum totaliter est perdita corrupta deformata anihillata et in cōtrariū mutata et habemus formā cōtrariam forme filiationis. Ideo sumus filij difformes difformati turpes peruersi et ingratissimi. vn nō facimus nec sumus vt filij sed vt hostes et inimici patris nostri qn inter patrē nostrū et nos sūt omia illa in medio que repugnant paternitati et vere forme fi

liationis scz in obediētia irreuerē tia cōtempt⁹ p̄sumptio superbia rebellio igratitudo. Et q₂ nos habemus formā ꝯriā vere filiationi que est fm̄ aiam. Et iō sumus cōtrarij patri nostro per ꝯriā formā et iō q₂ in nobis est difformitas ⁊ peruersitas filiationis. Sequit̄ ꝙ pater noster h₃ iraz cōtra nos et sum⁹ odibiles abhoiabiles ⁊ digni sum⁹ ira ⁊ indignatiōe sua ꝑpter difformitatē. Itē q₂ forma filiationis est corrupta et perdita i nobis sequitur ꝙ nos perdimus oia bona oēs diuicias om̄em hereditatē que debebat nobis euenire rōne istius filiationis vere q̄ quid sunt tāta et tā magna ꝙ̄ magna erat filiatio et paternitas. Et quia pater noster sp̄ualis est in infinituz diues nec h̄nt finē nec numerū bona sua. ⁊ oia bona patris d̄nt esse filioꝝ sequitur ꝙ nos ꝑdidimus infinitas diuicias et infinita bona q₂ ꝑdidim⁹ bona patris nostri que debebātur nobis rōne filiationis. et q₂ pater noster est totus sp̄ualis inuisibilis ⁊ nullomō corporalis. et illud ꝑ quod nos sum⁹ sui filij est etiā inuisibile sp̄uale ⁊ nullomō corporale scz ipsa aia quare sequitur ꝙ bona et diuicie et hereditas patris nostri oia sūt inuisibilia sp̄ualia ⁊ nullomō corporalia. Iō perdendo formam filiationis perdidimus infinita bona sp̄ualia, ⁊ cū filius debeat tractare negotia patris sui. Cuz nos tractem⁹ semp negotia contraria scz negotia corporalia corruptibilia et nullomō sp̄ualia sequitur ꝙ sumus extra bona patris nostri et sum⁹ totaliter exhereditati a bonis paternis et ab eterna hereditate et hoc maxie maifestatur q₂ tn̄ filij debeant viuere de bonis patris sui et cum bona patris nostri sint sp̄ualia inuisibilia incorruptibilia. Ideo nos debemus viuere de bonis sp̄ualib⁹ et inuisibilib⁹ Et tn̄ tota nostra vita consistit in bonis corporalibus et solum viuim⁹ sicut aialia bruta de reb⁹ corruptibilib⁹ et visibilibus et sic facim⁹ vitaz bestialem et nō sicut filij dei. Et q₂ pater noster nō solum est pater noster ymo etiā est rex summus et ꝑ ꝯn̄s h₃ regnum tm̄ et tale sicut ꝑtinet ei ⁊ palatium et astantes et seruientes ei scd̄m suā regiaz maiestatez. Et iō q₂ nos perdidim⁹ formā sue filiationis que est summe dignitatis et sūmi honoris et acquisiuim⁹ formā contrariaz turpissimā et peruersam seq̄tur ꝙ ꝑdidimus regnū suū eternū et consorcium oim̄ qui cuz eo continue assistunt et ei seruiunt et sum⁹ ineternū exulles a regno suo a domo sua a palatio suo. Et sic clarissime videre possumus et cognoscere perditionem corruptionez lapsum et totaliter peruersionez

bonũnũ cõparando hoĩes ad de-
bitum et ad ius paternitatꝭ et fi-
liationis que ẽ ſm̃ aĩam q̃re ſũm
me flere dñt hoĩes et dolere q̃ ta-
les ſunt et tãta bona perdiderũt
qui nõ ſolũ ſunt lapſi a vero ſtatu
hoĩs in quo debebant eſſe ymo a
xp̃o ſtatu filiatõis dei qḋ ẽ maius

Quod etiã perditio lapſꝰ ⁊ cor-
ruptio nature hoĩs cognoſcũtur
cõparãdo hoĩes ad ius et debitũ
fraternitatis que eſt ſm̃ aĩam ⁊ ꝓ-
mo fundatur ſeu oſtenditur qua-
liter ſe dñt hr̃e inter ſe vt fratres.

Jcut autẽ ꝓbatũ ẽ ⁊ ꝯcluſũ
ius paternitatis et filiatio-
nis ſcḋm aĩam per illud qḋ de fa-
cto fit in paternitate et filiatione
ſm̃ corpꝰ et carnẽ. Ita ꝯformiter
ꝓbamꝰ ius et debitum fraternita-
tis qḋ ẽ ſm̃ aĩam per illud quod
de facto fit in fraternitate q̃ ẽ ſm̃
carnẽ. Si eñ fratres carnales ſe
amãt tm̃ et tãta aĩcia tãta vnitas
tanta ꝯiunctio eſt inter eos ꝙ ni-
hil hñt diuiſum nihil ꝓprium vnꝰ
moritur ꝓ alio vnꝰ reputat ſe ali-
um. Et oĩa iſta fiunt rõne fratꝰni-
tatis ſcꝫ qꝛ hñt vnuꝫ patrẽ imme-
diatuꝫ a quo imediate recipiunt
corpꝰ et carnẽ mortalẽ corruptibi-
lem et putrefactibilẽ g̃ quãto ma-
gis et ſine aliqua ꝯparatione de-
bemus nos oĩs amare adinuicẽ
et nihil reputare ꝓprium et repu-
tare nos vnũ rõe fraternitatis q̃

eſt ſm̃ aĩam quã habemꝰ imorta-
lem. Quia ſcꝫ oĩs ſumꝰ filij eiuſ-
dem et vnius patris imediate ſm̃
aĩaꝫ a quo oẽs nos ⁊ a nullo alio
imediate recepimꝰ aĩam rõalem
que valꝫ magis ꝙ corpꝰ ſine cõ-
paratione ymo de tãto dꝫ maior
forcior purior et ſincerior eſſe iſte
amor de quãto aĩa eſt maioris et
dignioris nature ꝙ corpꝰ in qua
aĩa fundatᷣ iſta fraternitas. Si g̃
vnitas et ydẽptitas vniꝰ patris
carnalis eſt cã tante dilectionis
inter fratres multo magis vnitaſ
et idẽptitas eiuſdẽ patris ſm̃ ani-
mã dꝫ eſſe cã maioris dilectiõis
inter fratres ſm̃ aĩaꝫ. Qꝛ igr̃ nos
oẽs hoĩes habemꝰ vnicũ ſolum
patrẽ et eunḋ ſm̃ aĩaꝫ et nõ duos
ꝓpter quẽ oĩs ſumꝰ fratres. Se-
quitur ꝙ inter oẽs dꝫ eſſe maxia
vnitas maxima amicitia et ꝯiun-
ctio. Item fratres carnales eiuſḋ
patris ſi habeãt patrẽ potentem
diuitem et ſapientẽ cauent ꝙ diu
pater viuit ne vnus inferat alteri
iiuriã ne ledat alteꝝ ne vnꝰ deci-
piat alteꝝ nec dolũ nec fraudeꝫ
faciant ymo ſtent in cõcordãcia
inter ſe et hoc ꝓpter honorẽ pr̃is
et timorẽ ne pater iraſcatᷣ nec tri-
ſtetur. Igitur multo magis nos
oĩs hoĩes qui ſumꝰ fratres qui
habemꝰ eunḋ patrẽ oĩpotentẽ ſũ-
me ſapientẽ qui ſemꝑ viuit et nũ-
ꝙ põt mori cauere debemꝰ ne in-
uicẽ offendamꝰ nos ne iiuriamꝰ

et ledamus nos ne fraudē facia-mus inter nos ymo debem⁹ eē in concordācia et pace. ꝛ hoc ꝑpter bonorē tāti patris timorē et amo rem qui oia videt ꝛ cogitationes occultas ne irascat̄ cōtra nos nec tristetur. Si eñ pater carnalis tm̄ gaudet de cōcordia et pace fi-lioꝝ suoꝝ inter se quanto magis pater noster spūalis qui dedit no bis oibus aias nostras gaudebit de nostra pace et cōcordencia. Ecce igit̄ ius et debitū fraternita tis quod dn̄t seruare oms boies adiuicē ad quod obligātur quia sunt fratres. Ecce qualis vnitas qualis cōcordia dꝫ esse. et qꝛ i ve ritate et in facto lꝫ oēs boies sint fratres ꝫm aiam velint aut nolint tn̄ nullomō faciūt adinuicem vt fratres ꝫm naturā. Null⁹ seruat istam fraternitatē ymo ista frater nitas est totaliter mortificata ac si nō esset nō se diligūt nec habēt concordiā nec vnitatē inter se ꝑ-pter istam fraternitatē. Cū tameꝫ ista sit principalis et maior frater nitas. ymo seinuicē occidūt seiui-cem ledūt et ꝑsequūtur seinuicem defraudāt et decipiūt. Seinuicē diffamāt et iniuriāt. Et si forte sit inter boies aliqua pax vel cōcor dia et vnitas nō est rōne isti⁹ fra-ternitatis. Sed ꝑpter alias cau-sas que repugnāt fraternitati que est ꝫm aiaꝫ. et qꝛ totū bonū fratrū inq̄tum sūt fratres est pax cōcor dia ꝛ vitas eoꝝ qꝛ si ista defficiāt et quecūqꝫ alia fiant nullū bonū est in eis. Et totum maluꝫ eorum est diuisio. Ideo sequitur ꝙ istud bonum defficit inter boies quod debet esse et per ꝯn̄s totum bonū defficit quia hoc est totum bonū quod dꝫ esse inter homies qꝛ sunt fratres. Et ita nullū bonum est in ter boies ymo defficit omne bo-num quia defficit ꝑprium bonuꝫ et per ꝯn̄s inter boies nō est nisi malum et sic hoibus defficit totū bonum quod debebant habere ꝛ in eis est malum quod nō debe-bant habere. Quare per corru ptionem fraternitatis istius que est ꝫm aiam manifestatur verissi-me perditio lapsus et corruptio hois. Et ita patet ꝙ homines sunt lapsi a statu magni honoris et magne dignitatis ad statū ma gni vituperij ꝛ opprobrij scꝫ a sta tu vere nature hois vere filiatio-nis dei et vere fraternitatis in sta tū bestialitatis et ois difformitat.

Et sic patet qualiter per duas vias in generali manifestatur per ditio lapsus et corruptio nature hominum et permutatio in suum contrarium scꝫ primo comparan do factum hominis et facere ad ius et debitum nature quod fun datur in obligatione. Et secun do comparando ad ius et debitū paternitatis et filiationis et frat-nitatis que sunt secundū aiam.

Ac tñ iste due vie que fundantur in paternitate filiatione et fraternitate oriũtur a pma via obligationis qꝛ obligatio fundatur in dare et accipere. Et silr paternitas filiatio et fraternitas fũdatur in dare et accipere.

T qꝛ aliq̃ res cognoscitˀ esse viuẽs ꝙdiu pficit suas operationes pprias. et qñ totaliter pdit vel nõ habet operatiões suas quas debebat habere est totaliter mortua. Et quia in hoibus nulla est operatio que deberet esse vt iã pbatum est qm̃ hoies nullomodo opãtur illa que debẽt operari iꝗ̃tuꝫ hoies et ideo sũt nõ hoies. Et qꝛ iste operatões quas hõ dꝫ facere inꝗ̃tũ hõ respectu dei ptinẽt ad aiaꝫ scꝫ amare deũ timere deũ honorare deũ obedire deo ꝯfidere in deo ⁊ credere ei. q̃re sequitur ꝙ aĩa si ꝯparetˀ ad deũ mortua est et nõ viuit. quare sequitur ꝙ hoines sũt mortui ꝗ̃tum ad aiaꝫ. Itẽ ꝙ hoĩes perdiderunt totaliter formã filiationis erga deũ et formã fraternitatis inter se quia totalitˀ est extincta in eis quia nulla operatio est in hoibus scõm formam filiatõis et fraternitatis scꝫ aiaꝫ vt iam declaratum est. Et ideo qꝛ hoĩes nullomodo viuunt nec operantˀ scõm formã filiatõis et fraternitatis scꝫ aiaꝫ sequitˀ ꝙ sũt mortui quo ad hoc qꝛ si aĩa viueret cognosceret istam filiatõeꝫ et istam fraternitatẽ et scõm illaꝫ gaudere ideo ibi nullũ veꝝ est gaudiuꝫ qꝛ nulla vita est. Et hoc ideo qꝛ verũ gaudiũ hoĩs pueniт ex puro et vero amore cũ deo ex vera societate cũ deo. Uñ quia deus est verꝰ pater hominũ et hoĩes sũt filij eius et ppter hoc hoĩes debẽt esse vniti sociati ⁊ ꝯiũcti cũ deo patre suo pamoreꝫ purũ filiatõeꝫ et timorẽ ⁊ ex tali societate necessario sequitˀ ꝙ verũ gaudium est vita hominis. Item etiã veꝝ gaudium oritur ex amore et societate fraternitatis scꝫ cũdũ aiam et ideo quia homĩes perdiderũt istaꝫ filiatõeꝫ et istam societatem cuꝫ deo et sũt separati a deo per amorem et nullã societateꝫ cũ deo hñt ymo diuisi ⁊ elõgati sũt a deo per ꝯ̃rium amorẽ vt iã dictũ est. Ideo pdiderũt totaliter gaudiũ qꝛ etiã perdiderũt veram fraternitateꝫ que est scõm aĩam et sũt diuisi intˀ se ⁊ nullomodo vniti per istam fraternitateꝫ ideo etiaꝫ perdiderũt veruꝫ gaudium quod oritur ex ista vera fraternitate.

Quare sequitur ꝙ hoĩes sũt puati vero gaudio sũt etiã puati vera vita et sic sũt vere mortuĩ quia nõ habent veram vitam. Item etiam quia anima nõ sentit se esse in tali statu in quo est nec sentit se esse separatam a deo patre suo nec sentit se esse corruptã nec perdita nec lapsam nec mutatam in suum cõtrarũ nec sentit ꝙ omia que facit

sunt cōtra deū nec percipit se esse inimicā dei patris sui et incurrisse iram et indignationē ei⁹ nec pdidisse tm̄ gaudiū. ⁊ q̄ nullomodo sentit suum malū quod h₃ nec cognoscit malū eternu₃ ad quod tēdit sequitur q̄ ipa est mortua. si ei esset viua sentiret malū suu₃ ⁊ doleret sine mēsura. et sic aīa nō sentit nec malu₃ suū nec bonum suū nec sentit seipam nec sentit deum a quo creata est nec cognoscit et ideo vere mortua est et sic veraciter hoīes mortui sunt quo ad aīa₃ et hoc quo ad verā vitā que est ppria aīe. l₃ autē hō sit mortuus et aīa sit mortua q̄tum ad verā vitā que est ſm̄ deum tm̄ in se nūq̄ moritur aīa q̄ imortalis ē q̄ semp viuet ineternū. Ideo duplex ē vita aīe vna naturalis q̄ ipa est vita p istam semper viuit et per istā vitā viuificat corp⁹. Alia est vita q̄ cātur ex societate cum deo et hoīb⁹ ppter deū que vita ē gaudiū verū et ſm̄ istā vitā aīa est mortua q̄ pdidit oīa illa et oīa fundamēta in quibus fundatur verū gaudium et que valēt ad habendū verū gaudium et sic aīa viuēs mortua ē q̄ aīa h₃ radices et fundamēta ex q̄bus neccessario oriet̄ eterna tristicia que est mors ei⁹. ideo aīa pdidit eternā vitā et eternū gaudiu₃ et acq̄rūt eternā mortā eternam tristiciam ⁊ sic hoīes sunt mortui ſm̄ deum et q̄tum ad aīam et vadunt ad mortē eternā l₃ viuāt q̄tum ad corp⁹ et vitā corporalem Ecce ḡ manifestatū ē qualiter status hoīs est peruers⁹ corrupt⁹ lapsus et in c̄triū mutat⁹. Et tm̄ iste laps⁹ ista corruptio et puersitas occulta erant nobis ⁊ abscondita

Hic tractatur de duplici statu hoīs et inuestigatur si hō fuit aliq̄n in statu debito in quo debebat esse qui est contrarius ad statum in quo modo est.

Quoniā autē ex oībus premissis ex toto pcessu iā fctō cūcludere possum⁹ veracit̄ duos esse stat⁹ hoīs c̄trios inter se ⁊ oppositos. vn⁹ status est in quo nūc ē de facto q̄ ē corruptio Alius status in quo debebat esse qui nō ē nec existit de facto. Et iō q̄ nos videm⁹ statum hoīs qui nūc ē in facto et aliu₃ statu₃ c̄triū q̄ debebat eē n̄ videm⁹ in re s₃ cognoscim⁹ q̄ debebat eē seq̄tur q̄ possum⁹ dubitare si ō fctō stat⁹ i quo nūc ē hō fuit pm̄s vel si aliq̄n ō facto fuerit i statu debito sicut si aliquis nūq̄ vidisset nisi acetū ⁊ nūq̄ vinum posset dubitare si stat⁹ aceti fuit pm⁹ ita q̄ nūq̄ fuerit i alio statu. Et q̄ iam pbatu₃ ē superi⁹ q̄ hō factus ⁊ nunq̄ facit se ipm ymo de⁹ fecit hoīem. Et iō si nos pbam⁹ q̄ de⁹ nō fecit hoīe₃ talem et in tali statu in quo nunc est et tm̄ fecit hoīem neccesse ē dicere q̄ de⁹ fecit hoīe₃ in pm̄o sta

tu debito et vero in quo recte debebat esse. Et ꝙ status debitꝰ fuit ꝓmꝰ et nō iste in quo mō est. et iō ꝓmo opꝫ ꝓbare ꝙ deꝰ ñ fecit boiẽ in statu in quo nūc ē. et hoc oñditur ml'tis modis et ꝓmo ex ꝑte honoris dei qꝛ dictū ē superiꝰ ꝙ per honorē dei pōt reddi rō de oibꝰ que deꝰ operatur extra se deꝰ autē operatur oia que facit extra se ad honorē sue ptātis sapiencie et bonitatis et nō cōtra honorēꝫ Sed si deꝰ fecisset hoiem in tali statu in quo nūc ē fecisset ipꝫ contra honorē sue ptātis sapiencie ⁊ bonitatis qm̄ fecisset hoiem corruptum perditūꝫ turpē inordinatum deuiatū bestialē iniustum et sic de alijs cōditionibꝰ pessimis i quibꝰ modo existit que oia derrogant ⁊ repugnāt honori dei. g̊ deus nō fecit ꝓmo hoiem talē. g̊ necesse ē dicē ꝙ fecit hoiēꝫ talē et in tali statu in quo debebat esse vt esset honor sue ptātis sue sapiencie et bonitatis. Item iste statꝰ i quo mō est homo est totaliter ꝯrius ⁊ oppositus deo vt ꝓbatū est qꝛ hō est inimicꝰ dei ꝯriatur deo et ē cōtra suum honorē facit ei in iuriaꝫ et tollit deo quod ei debeẗ et dat cui non debetur. Sed deus nō fecit hominem ꝙ esset inimicus suꝰ nec ꝯrius ei nec resisterꝫ ei nec dedit aliquid hoi per quod hō esset inimicꝰ suus nec dedit ei aliquid cōtra se sꝫ pro se. Sed tm̄ hō hꝫ amorē ꝯrium deo timorem et honorē vt ꝓbatum ē. g̊ sequitur ꝙ deꝰ nō fecit hoiem talē et sit inclinatum cōtra deuꝫ et cōtra se. Sed cū hō factus sit a deo. g̊ sequitur ꝙ fecit hoiēꝫ in statu cōtrario statu in quo nūc est. g̊ deꝰ fecit hominēꝫ talem ꝙ nihil haberet in se ipso cōtra deum neqꝫ aliquā inclinationē. Preterea iam cōclusuꝫ ē in coactōe de honore ꝙ deus oia que fecit. fecit ꝓpter suum honorem et ꝓpter vtilitatē creature rōnalis. g̊ deus non fecit hoiem ad malum hois ad dāpnuꝫ hois ad incomod̄ hois sꝫ magis ad bonū comod̄ et vtilitatē ipius homis. Sed hō in isto statu in quo nunc est hꝫ in se radicē oim maloꝝ scꝫ amorē suiipsiꝰ ꝑuatum ꝓpriaꝫ voluntatem et ꝓpriū honorēꝫ que sunt radices ⁊ fundamēta omniū maloꝝ oīm vicioꝝ et erroꝝ vt iā superius ꝓbatum est. et per istas radices viuētes in hoie homo cōtinue multiplicat mala sua p totam vitam suā et hoc facit voluntarie et per ꝯñs est pugnibilis et iudicabilis de oibus vt iam ꝓbatum est qꝛ opera hois sunt iudicabilia et pugnibilia vel ꝑmiabilia eo qꝛ sunt facta voluntarie. Et cum hō semper opereẗ opera mala et cōtra deuꝫ operaẗ semꝑ opera pugnibilia. ⁊ sic hō ꝯtinue operatur cōtra seipm̄ ad suuꝫ dāpnū ad suā pugnitionē et oppꝓbrium ⁊

semp̄ fecit illa per que acq̄ret eter
nam penā eternā tristiciam qꝛ hꝫ
aīam imortalez que pōt pati eter
nam tristiciā vt ꝓbatum est. et sic
hō ꝯtinue viuit cōtra seip̄m et est
cōtra seip̄m et dum viuit acq̄rit il
la per que eternaliter cruciabit̃ ⁊
tñ hoc facit voluntarie sine coac
tione. et tñ nulla alia creatura fa-
cit aliquid contra seip̄am nisi sol⁹
hō. Igitur cōcluditur ꝙ deus nō
fecit hoīem talez nec in tali statu
nec posuit in eo tales radices pes
simas. Sed deus fecit hoīem. ḡ
sequitur ꝙ fecit ip̄m in statu alio
et cōtrario et ꝙ posuit in eo radi-
ces oīm bonoꝝ scꝫ amorē dei ⁊ ñ
amorē ꝑuatū ⁊ fecit hoīem vt pos
set voluntarie operari bona ope-
ra remunerabilia et posuit in ip̄o
oīa illa per que posset acquirere
eternum gaudiū et nō tristiciaz ḡ
sequitur ꝙ hō aliq̄n fuit in statu
debito cōtrario statui in quo nūc
est pōt aliter esse. Item de⁹ nō fe
cit hoīez contra totuz ordinē cre
aturarum et vniuersi ymo magis
ſm̄ ordinē creaturaꝝ et vniuersi
cum hō sit pars vniuersi et princi
palis ꝑs et sic ī ordīe creaturaruꝫ
Sed hō modo in isto statu ī quo
est. est cōtra totū ordinē vniuersi
et deuiatus a toto ordine qꝛ oēs
alie creature faciunt quo dn̄t iux
ta suam naturā et nulla facit ꝯ se-
ip̄am nec contra suā propriaz na
turam. Sed hō facit quod nō dꝫ
iuxta suam naturā et suum gaudi
um ymo facit contra seip̄m conti
nue et contra naturam hoīs. Vñ
oēs creature clamant et dicunt
qualis debet esse homo iuxta na
turam hoīs et gradum hoīs in or
dine creaturaꝝ clamant et dicūt
quid debet facere homo quid ꝑti
net ad ip̄m hoīem vnde dicunt et
clamant ꝙ hō debet esse talis iu
xta ordinē et gradum suū in vni-
uerso ꝙ debet cognoscere seip̄m
et oēs creaturas et suū creatorē
et cognoscere oīa bñficia sui crea
toris et debet esse gratus et tunc
regraciari cōtinue suo creatori tā
pro se ꝙ̄ pro oībus creaturis. de-
bet continue amare suum crea-
torem timere et honorare et ei soli
seruire vt iam probatum est.
Talez hoīem requirūt oēs crea
ture et totum vniuersuꝫ qui talia
faciāt. Sed tñ hō ē totus per cō-
trarium et facit oppositum qꝛ nō
cognoscit seip̄m nec suuꝫ creato-
rem nec sua beneficia est ingrat⁹
deo de oībus bñficijs sibi collatis
non amat deum sꝫ seip̄m non ti-
met deuꝫ nec honorat sed iniuri-
at et offendit non seruit creatori
suo sed creaturis. Item cratu-
re requirunt hominē qui sit amic⁹
deo quia creature dei sunt et ser-
uiunt homini propter deum. Sꝫ
tñ homo est inimicus dei ꝯ̄rius
deo. ḡ ī isto statu ē ꝯtra totū vni-
uersuꝫ ⁊ ꝯ̄ totū ordinē creaturaꝝ

et destruēs armoniā vniuersi. Itē creature ⁊ ordo vniuersi requirūt hoiem rōnalem et nō bestialē hominem sapientē et nō stultuz nec freneticū hoiem ordinatuz intra seipm et nō inordinatū. hoiem in quo aīa dn̄etur ꝑm rōnez ⁊ regat corp⁹ autē ei famuletur ꝑuiat ⁊ regatur qꝫ creature ꝑuiunt corpori ꝑpter aiam. Sed tn̄ oppositum ē qꝫ hō in isto statu ē bestialis stultus frenetic⁹ inordinat⁹ intra se ipm et in ipō corp⁹ dn̄atur et aīa que est naturaliter dn̄a famulat ⁊ ꝑuit corpori et sic tāta inordinatō tāta iniusticia ē intra hoiem ꝙ cū aīa sit imortalis īcorruptibilis spiritualis ō natura sua portās ymaginem dei. ⁊ corp⁹ sit mortale corruptibile terrenū et corporale. ergo ꝑm rectum ordinē et verā iusticiaz postꝙ corp⁹ est vnituz cum tali aīa ita digna dꝫ ei obedire obtemperare et nullomō dn̄ari nec eam īpedire. et aīa deberet īperare mādare regere et nullomō subiugari. ⁊ tn̄ totū ē ꝑ oppositū totū ē ꝑūsū Ita ꝙ magis in hoīe corp⁹ hꝫ ꝓprias inclinationes ꝯ rōnem in honestissimas irrationabilissimas. et aīa duz deberet castigare suum corp⁹ cū sit naturaliter dn̄a et regina ipa sequitur inclinationes sui corporis turpissimas et viuit ꝑm illas et sic totaliter corp⁹ trahit aiam ad se ad suam vitā et dn̄atur et captiuat eā totaliter.

Ecce ꝙtum vituperium est infra hoiem qꝫ res mortalis corruptibilis bestialis corporalis dn̄atur et regit. et res imortalis incorruptibilis spūalis seruit et regitur et famulatur ⁊ subiugat̄. dn̄s obedit seruo nequissimo superi⁹ inferiori et rex subdito. Quare sequitur ꝙ infra hoiem ē tāta inordinatio ꝙ nō pōt cogitari maior in hoīe.

Sed cum om̄s alie creature sint ordinate intra se et sunt ꝑpter hominē sequitur ꝙ requirunt hoiez ordinatum intra se et nō talez hominē sicut est quare cōcluditur ꝙ hō in statu isto et cōtra totuz ordinez vniuersi ⁊ creaturaꝝ ymo est turpitudo vniuersi et toci⁹ ordis ergo cum de⁹ nihil faciat contra ordinem creaturaꝝ et vniuersi sequitur ꝙ nō fecit hominez talez nec in tali statu sicut modo est.

Sed cum deus fecerit hominem sequitur ꝙ fecit eum in alio statu et in tali statu sicut requirit totus ordo creaturaꝝ et vniuersi. Ergo cōcluditur ꝙ aliqn̄ fuit hō in statu cōueniēti ꝑm ordinē creaturaꝝ et hoc ōn̄dit ordo creaturarum qui semper manet. vnde cuz alie creature que sunt inferiores et minores sint cōplete quelibet i suo genere et in suo gradu. Seqr̄ tur ꝙ homo fuit ꝯplet⁹ in suo genere et in suo gradu ⁊ habuit oīa que habere debuit iuxta gradum suum. Aliter de⁹ magis amasset

res inferiores ⁊ minores q̄ maiores et tñ sunt ꝓpter hominē. Cū ergo deꝰ fecerit creaturas bonas propter hominē ḡ magis debuit fieri hō bonus. Item per experiēciam videmꝰ ꝙ impossibile est ꝙ illud quod nunc est acetū primo fuerit acetū ymo pmo fuit bonū vinū. Ita impossibile est ꝙ natura hois pmo fuerit corrupta. Ita ꝙ status corruptꝰ fuerit primus ymo de necessitate fuit pmo bona et perfecta. Sicut ḡ acetū arguit vinū. Ita iste status in quo nūc est hō de necessitate arguit alium statū in quo pmo fuit. Itē nullus artifex facit suum opꝰ primo corruptū et malū et cōtra naturam rei ymo facit suū opꝰ ſm ꝙ cōuenit operi. ḡ cum deꝰ sit sūmus artifex fecit hoiem scōm ꝙ conuenit hoi et fieri debuit. Preterea iam ꝓbatū est ꝙ deus ē magis pater hois q̄ pater carnalis. Sz bonus pater carnalis nō daret filio suo ꝙ esset ꝯtra filiū et ꝙ destrueret filiū. ergo minus deus daret aliquid homini ꝙ sit cōtra hominē ymo magis ꝓ bono homis vt ꝓbatū est prius.

Qualiter erat statꝰ pmus hois et quas ꝯditōes debeat habere.

Uoniam autē ex premissis habemꝰ duos statꝰ nature ipsius hois vnū corruptū i quo nunc est. alium ꝑfectū in quo primo fuit realiter et de facto. Et cū scia de hoie cōsistat in isto duplici statu sz vt cognoscamꝰ conditiones vtriusq statuꝰ oportet inuestigare conditiones istoꝝ duorū statuum et q̄d vterq cōuenit. Et qz isti duo status sunt ꝯrij inter se Ideo oportet ꝙ habeant cōtrarias cōditiones et per cōsequēs ex conditionibus vnius statꝰ possumus arguere et cōcludere conditiones alterius. Et qz statꝰ pmus in quo pmo erat mō non apparet nec videtur realiter nisi inquantum ordo creaturaꝝ ōndit nobis et status in quo mō est qui ꝯrius illi apparet realiter et videtur. Et ideo duo sunt per que possumus conditiones primi statꝰ cognoscere scz ordo creaturaꝝ quē videmus ad oculum ⁊ statꝰ hois corruptus qui mō apparet. Uñ postq̄ creature ostendūt nobis pmum statū hois. Ita etiā dnt ōñdere et manifestare oēs cōditiones et ꝓprietates quas debebat habere hō scōm illum statū. Uñ necesse est ꝙ cōditiones ⁊ ꝓprietates sequātur quālibet naturam scōm suum statū et ſm ꝙ ei cōueniunt. Et etiam postq̄ iste status in quo nūc est hō ꝯrius est ꝓmo statui in quo primo erat. Sequitur ꝙ per cōditiones illiꝰ status corrupti possumꝰ inuestigare condines alterius. Et primo ꝓce

damus per cōditiones istius sta-
tus ad conditiones alteri⁹. dein-
de per creaturas. Vñ postq̄ iste
status in quo nūc est. est mal⁹. se-
quitur q̄ oms conditiones quas
hꝫ scdm istum statū sūt male ⁊ tot
conditōes malas quot homo ha
bet in statu isto sunt tam ex parte
anime q̄ ex parte corporis. et hoc
neccesse est ita esse. Et ideo videa
mus et numerem⁹ ꝯditiones ma
las q̄s nūc habꝫ homo qꝛ i ꝯrijs
cōditionibus deus fecit hominē
Unde malū est homini q̄ si igno-
rans et non cognoscat se ipm nec
suū factorem. Maluꝫ eñi est hoi
q̄ habeat amorem malū ꝓpriam
voluntatem timoreꝫ malū. querat
vanitatem ꝓprium honorem seq̄-
tur sua ꝓpria desideria et suā ꝓp-
am volūtateꝫ. Malū est homi q̄
irascatur ꝯtra ratōnem et habeat
ꝯcupiscentiā in ordinatam cōtra
rationeꝫ q̄ pl⁹ appetat comedere
et bibere q̄ sit neccesse. Malū est
hoi ex parte corporis infirmitas ⁊
mors et senescere et dolor. Ma-
lū est hoi tristicia. Maluꝫ est hoi
q̄ corpus dñetur ⁊ aīa famuletur
q̄ sic rebellio corporis. Malū est
homini ex parte corporis q̄ paci
atur famem sitim et calorem et fri
gus contra naturam sui corporis
Et vt oia cōcludam⁹ malū est hoi
oīs pena et miseria. Ergo argua-
mus per ꝯrium oms ꝯditiōes bo
nas ꝯtrarias istis igitur in primo
statu homo nō erat ignorās ymo
sciens et cognoscens seipm et suū
creatoreꝫ quantū ei expediebat ⁊
oms creaturas. Itē habebat amo
rem bonuꝫ et debitū scdm amorē
dei et nō amorem ꝓuatū nō habe
bat ꝓpriam voluntatem sꝫ dei nō
habebat mala desideria nullū ti-
morem malū habebat. nō quere-
bat vanitateꝫ nec ꝓpriū honoreꝫ
nulla ꝯcupicētia erat in eo inordi
nata nec ꝯtrarietas. Nō plus ap
petebat comedere nec bibere q̄ es
set neccesse. Iteꝫ nulla infirmitas
erat i eo ex ꝑte corporis nec mors
nec senectus sꝫ semꝑ vita et iuuē
t⁹ null⁹ dolor nulla tristicia. Iteꝫ
perfecta obedientia corporis ad
aīam sine aliqua rebellione. Iteꝫ
nō patiebat᷑ famē nec sitim nec ca
lorem nec frig⁹. Nec in eo vt oia
cōcludam⁹ erat aliqua pena nec
miseria nec aliquid quod habeat
nomē mali siue ex parte aie sie ex
parte corporis siue interi⁹ siue ex
terius. Et exinde cōcluditur q̄
iste locus in quo nūc habitat hō
nō erat cōueniens nec debit⁹ iux
ta primum statū ymo totaliter re
pugnans quia in isto loco est dis-
stemperentia in calore in frigidi
tate in hūiditate i siccitate vt nec-
cessario hō altētur i corpore et pa
tentur nūc frigiditatē nūc calidi-
tatem nūc huitatem nūc siccitatē
et senesceret. que oia repugnant
primo statui in quo nihil mali de

bebat esse nec in corpore nec i aia ergo ccluditur q alius erat loc? in quo pmo habitabat i pmo statu qui totaliter erat pueniens illi statui in quo nulla erat asperitas nulla alteratio corporis nullu frigus sensibile nec calor sensibil' nec aliquid ledens corpus nec impediens aiam sz oie temperamentum Sicut g duo sut status ptrarij hominis ita sut neccessario due habitatoes hois corporales et duo loca corporalia que ptrariantur adinuicez et hnt cotrarias conditoes Sicut em se habet status ad statu ita se habet locus ad locu et habitato ad habitationem. Et ideo iste locus se habet tamq carcer respectu alterius. Hoc autez potest manifestari in exemplo de vino et aceto quia vinuz qd diu remanz in statu vini manet in bono vase. Sz quado est corruptu mutatur in aliu locuz. Ecce g qualiter per conditiones status corrupti et lapsi in quo est homo arguimus conditiones pmi status perfecti iquo pmo erat homo. Comparemus g vnu statu ad aliu et habebim? magnam noticiaz de homine.

Qualiter pbantur coditiones et pprietates pmi stat? hois scz p ordine creaturaz et p natura ipsius status et exigentiam.

Ostq aut pbauim? pditoes pmi status et hoc per priuz statuz nuc pbabim? pditiones et pprietates quas debebat habere et hoc per ordinem creaturarum et per naturam ipsius status in se Unde conclusuz est q deus fecit hominem talem et i tali ordine sicut ordo creaturarum et vniuersi requirit et petit et per conseques in statu debito contrario statui in quo nuc est Sz homo secundum ordinem creaturaz debet esse tal' q dz dare do pmo totu suu amore continue et incessanter ipsu amare meliori modo quo poterit debz ipsum timere et honorare qtum poterit ei obedire totaliter credere et sibi seruire soli. Et omnia ista debet homo facere fm modu sue pprie nature que est libertas et io cu libertate volutarie et sponte et sine aliqua coactione et ita homo debz esse talis fm ordine cratura ru q dz esse vnit? et obligat? deo imediate per tota volutatez suam sicut op? factori suo sicut bnficiatus bn factori suo sicut fuus dno suo sicut fili? patri suo taq subditus regi suo taq iudicabilis iudici suo. Et sicut sponsa suo sponso et sicut amicus suo amico cordialissimo. talis ergo erat homo in pmo statu respectu dei et talis status erat quia si aliter esset non esset talis qualis esse deberet quod fieri non debet. Igitur sequtur q nihil debuit esse in natura homis nec ex parte anime nec ex pte corporis nec intus nec extra q re-

pugnaret isti statui qd impediret homines ab omnib⁹ supradictis inclinaret hominē ad aliqd qd posset noscere homini nec ledere homines ꝯtra suā volūtatē et libertatē nihil ergo mali debebat esse in homine et per ꝯsequens nulla pena neqꝫ miseria nec in corpore nec in anima sꝫ omnia debebant esse que ꝯueniebant suo statui ad honorē dei et perfectionē et bonū hominis aliter fecisset de⁹ cōtra honorē sue potestatis sue sapientie et bonitatis. Item tota dignitas et nobilitas nature humane consistit in libero arbitrio quia per liberū arbitriuꝫ homo est hō et est super omēs alias creaturas Vñ iam ꝓbatum est ꝙ liberum arbitriū sedet super om̄s creaturas inferiores nec maiorē nobilitatē potuit deus dare homi q̄ꝫ libertatem naturalē. Nihil ergo maius pōt esse libero arbitrio in mundo Si aūt arbitriū liberū sit corruptuꝫ tūc nihil peius nihil vilius nihil turpi⁹ nihil abhoīabilius. Si aūt sit perfectū et quale debꝫ esse tūc nihil potest creari melius nec dignius. g̃ cū ꝓpria natura hoīs sit habere liberꝫ arbitrium et volūtatē cū libertate. Sequit̃ ꝙ de⁹ fecit hoīē cū libero arbitrio suo tali quali esse debebat. Et p ꝯñs postq̄ꝫ dedit hoī libertatē volūtatis dedit oīa illa que ꝑtinēt ad dignitatem libertatis et nihil dedit ꝙ esset ꝯtra nāturāꝫ voluntatis ⁊ libertatis. Aliter dedisset libertatē ꝯtra libertatem et malū hominis et penaꝫ qm̄ omnis pena ideo est pena quia est ꝯtra libertatem volūtatis et nihil est penosū homini nisi quia est ꝯtra voluntatem liberam. ergo si deus dādo homini libertatem dedissꝫ aliquid ꝯtra libertatē dedisset hoī libertatē volūtat̃ ꝯtra libertatem ⁊ dampnuꝫ hoīs et penā et sic fecit hoīem cōtra hoīē. g̃ dedit homi omia que pertinent ad libertatem voluntat̃ g̃ cōcluditur ꝙ hō in p̃mo statu nihil habuit ꝯtra suam volūtatē liberam nec in corpore nec in aīa nec in se nec extra se. Et per ꝯñs nullā penam nullā miſiaꝫ nullaꝫ violentiam nullā coactōnē. et ex isto concluso et ꝓbato possumus cōcludere oēs ꝯditōes et ꝓprietates illius stat⁹ taꝫ in corpore q̄ꝫ in anima. Vñ sequit̃ ꝙ homo in illo statu hēbat corp⁹ realiter subiectū anime sine rebellione et ei proportionabile. Ita ꝙ in corpore nulla erat libido nē ꝯcupiscētia inordinata nec aliqs motus inordinatus nec ꝯtra ratōem et voluntatē regulatam. Item quia aīa homīs est immortalis vt ꝓbatuꝫ est ⁊ naturaliter amat suuꝫ corpus ⁊ vult esse cū corpore. ergo vult ꝙ corp⁹ suū viuat et nō moriatur nec separetur ab ea sed conseruetur in esse nec vult ꝙ corpus suuꝫ putrefiat

et cōuertatur in pulueres et in cinerē ergo in primo statu homo habuit tale corpus quod nō moriretur neque morte violēta neque morte naturali cuius mors sit semper cōtra naturā in humana natura quia aliter habuisset corpus contra suam volūtatē et cōtra naturā anime que est imortalis. Item mors est vltimū terribilium et est odibilissima et horrendissima et nullomō amabilis nec placibilis. quare sequitur quod mors in primo statu nullomō habuit locū. Sed solum vita que non est contra voluntatem. Item per mortē homo desinit esse homo. Sed homo in primo statu sicut debuit esse homo semper voluit esse homo nec voluit esse mortuus homo quare nullomō homo in primo statu potuit velle nec amare mortem ymo odire quia nihil magis inimicum homini quam mors nihil magis contrarias ergo mors nō habuit locum tūc in natura hominis sed vita ergo in primo statu erat imortalis quia nō debuit habere illud quod nullomō est amabile sed totaliter odibile et horribile homini Igitur nullomō potuit tūc habere mortē nisi in penā et omnis pena est contra voluntatem et homo nihil debuit habere cōtra suā voluntatem et maxime mortē que nō solum destruit corpus sed totū hominē. Item sicut homo nollet mortē ita nellet senectutem nec perdere iuuentutē nec pulchritudinē corporalem nec fortitudinē sed semper vellet cōseruari in suo vigore quia maxima miseria est venire ad senectutem. ergo sequitur quod erat natura hominis in primo statu vt nunquam senesceret nec perderet iuuētutem nec vigorem. Aliter sequeretur quod homo pateretur et haberet aliquid cōtra suā voluntatē et sic pateretur penā et tristitiam quod fieri nō debuit nec est simile de aialibus brutis sicut de homine quia nō habent aiam imortalē et semper viuentē nec liberum arbitriū vnde eis cōuenit mors naturalis et senectus et senescere. Et sic conclusum est quod homo in primo statu ineternū nō moriretur. et ideo neccesse est esse alium locū quam istum in quo homo tunc habitabat in quo homo nulla pateretur alterationē in corpore nullā lesionē nec calorem nec frigus nec aliquid haberet cōtra suam volūtatē sed esset locus temperatissimus qui conueniret imortalitati corporis qui totaliter esset locus cōuenientissimus sine vento sine turbatione aliqua. Ubi autē sit talis locus in terra ad presens relinquitur sed sufficit probare talem locum esse. Itē etiā neccesse erat esse alios cibos et fructus quam istos quibus quilibet homo vteretur qui conuenirent imortalitati corporis qui essent temperatissimi. Qualiter autē posset esse corpus imortale et qualiter homo sic fieret nimis prolixum esset declarare sed sufficit scire quod deus facere potuisset et sciuisset si voluisset. postquam ita fieri conueniebat.

Tamen possumus dicere q̄ fieret tam per ꝯplexionem corporis tē-peratissimā per quam corpus eēt dispositum ad immortalita tem q̄ per virtutem anime que est imor-talis que viuificaret corpus i per petuum et daret corpori vitam in defficientem sicut ipsa de natura sua est vita indefficiens creata q̄ ꝯseruaret corpori suam ꝯplexōe3 que ita q̄tum est de se potest viui ficare corpus imperpetuum sicut per vnam diem. tam etiā per vir-tutem fructuum illius loci tempe ratissimi. Qui autem bene cogno cit causā quare est neccesse q̄ nu nc corpus moriaꝛ poterit scire mo dum qualiter tunc homo nō mo-rietur per oppositum.

Qō in ꝑmo statu omnes crea ture obediebant homini.

Ex predicto etiam fūdamen to sc3 ex natura liberi arbi-trij ipsius libertatis ꝓbatur q̄ in primo statu hominis erat obedi-entia creaturaꝝ. Uñ postq̄ in primo statu nihil erat contra na-turā volūtatis ⁊ libertatis seu libe ri arbitrij homīs q2 erat totaliter obediēs deo libere et spōte q̄diu stetit in illo statu. Et q2 vbi est libertas voluntatꝭ seu liberum ar-bitrium. Ibi ē naturaliꝭ dñiū im-perium principat⁹ et dñatio. Et cu3 inobediētia seu rebellio sit cō tra diuinū iperiu3 seu principatū sequiꝭ q̄ i primo statu nulla erat inobedientia nulla erat rebellio contra hoiem et per ꝯñs erat ꝯ⁹a obediētia et subiectō. Aliter ei se-queretur q̄ libeꝝ arbitrium i quo esset dñiū esset datū hoi in penam et tristitia3. ġ cōcluditur q̄ oīa in feriora obediebant iperio et dñio hoīs et nihil erat sibi rebelle nec i obediens sicut em̄ hō qui habe-bat libeꝝ arbitriu3 erat sub dñio dei et obedientia ei⁹. Ita inferio ra que erant sub hoīe que nullu3 habebāt libeꝝ arbitrium nec per ꝯñs dñium debebāt esse sub dñio et obedientia hoīs. Solus em̄ hō in vniuersitate creaturaꝝ hu-ius mūdi habebat dñium et natu ram dñandi et iperandi. ġ oīa illa que nō habebāt dñium nec natu-ram aptā ad dñandū debebāt eē sub dñio. quare hō debebat dñari oībus inferioribus creaturis tan q̄ rex et imperator oīm creatura-rum cui soli a deo datu3 fuerat vt posset dñari. frustra em̄ esset dñiū vbi nō esset obedientia inferioꝝ. Item hō in primo statu erat totā liter amic⁹ dei totaliter obediens deo q2 talis erat prim⁹ status. er-go oīa que dei erant habebant in clinationem ad hoiem. ergo nihil poterat esse cōtra voluntatē hoīs aliter oīa nō essent dei ergo si hō obediebat totaliter deo omia quē erant sub hoīe obediebāt hoī ⁊ fa ciebant voluntatē ei⁹. Item si ali

quid dñatur hoi dz dñari oibus que sunt sub hoie et que sunt pro pter hoiem. Et hō dñabatur hoi qz dñabatur sibiipi erat em̄ dñs sue ppriе voluntatis et sui corpo ris et oim membroꝝ suoꝝ ḡ debe bat dñari oibus creaturis inferio rib⁹ que sunt minores hoie ꝛ sūt propter hoiem. qui em̄ dñatur ꝟe maiori dz dñari minori. Et sic ptz qualiter per naturā liberi arbitrij et libertatis pbātur oms̄ cōditōes status in quo primo erat hō. Qui ḡ bñ cognoscit dignitatē excellen tiaz et nobilitatē liberi arbitrij po terit clare videre oia illa que pti nent ad primū statum hois qz hō fundaf in libero arbitrio. Sicut q̄ bñ cognoscit dignitatē et excellen tiaz regie magestat̄ cognoscit oia que ptinēt ad statuz regiuz et sue maiestatis et dignitatis. Ecce ḡ qualiter p duas vias inuenimus cōditiones et pprietates pmi sta tus in quo pmo fuit hō fact⁹ scz tam per istū statuz corruptū i quo est hō tam etiā per ordinē creatu rarum. Et per naturā ipius stat⁹ in se qui est status libertatis i qua nulla erat corruptio nec puersitas Sicut aūt per naturam liberi ar bitrij sani et pfecti pbauim⁹ con ditiones illius stat⁹. Ita ecōuerso per naturam liberi arbitrij corru pti et puersi possum⁹ pbare cōdi tiones sui stat⁹ et que pertinēt ad ipsum qz eadem est scia opposito rum. Comparem⁹ ergo istos du os status hois inter se ꝛ videam⁹ qualis hō erat hō ꝛ qualis modo est vbi erat primo et vbi modo est quot et quāta bōa pdidit ꝛ quot ꝛ quāta mala nunc hz et sic per istū modum habebim⁹ verā cognitio nē de hoie aliť ignorabim⁹ hoiez Ecce igr̄ quō creuit scia de hoie qz nūc habem⁹ duas scias vnam de hoie perfecto et sano et aliā de homine corrupto et lapso.

De origine corruptionis ꝛ ma li nature hominis.

Post pdicta oportet iuestiga re originē corruptiōis ꝛ ma li ipsius nature hois ꝛ quomodo intrauit et quis fecit hominem ta lem et in tali statu fecit modo esse Uñ pbatum est ꝙ deus nō fecit hominē talez ymo fecit ipsum in debito statu. ḡ neccesse est vel ꝙ ip se homo met per se fecerit seipsuz talem scz ꝙ fecit suā corruptionē suam perditionē et suum malū vl̄ aliqua alia creatura. Et qz pro batum est ꝙ nihil poterat nocere hoi nec ledere hoiem nec aliquaz violētiam facere cōtra eū cōtra su am volūtatē nec cōtra suā liberta tē ḡ neccessario ꝯcludiť ꝙ ipemet hō voluntarie libere et spōte p su am voluntatē nulla alia re cogēte fecit seipm in tali statu fecit suam corruptionē et suum maluz ꝛ per

dedit seipm̃ et statũ pmũ bonum et fecit seipm̃ malũ. Et qꝫ nos probauim⁹ om̃s cõditões primi status hois per libeꝝ arbitrum ⁊ rõne libertatis et volũtatꝭ et fecim⁹ fundamẽtuꝫ et caput nostrum in libero arbitrio. Ita ꝙ oia debebatur hoi rõne libertatis et volũtatꝭ scꝫ ĩmortalitas ꝯseruatio iuuẽtutꝭ obedienta creaturaꝝ et alia sup̄dicta. Ita ꝙ nullum maluꝫ debebat esse in hoie contra suã voluntatẽꝫ. g̃ per oppositũ arguam⁹ si i hoie ẽ aliquod malũ et aliqua pena seu miseratione ꝙ ipm̃ liberuꝫ arbitrium seu volũtas libera ẽ in cã. g̃ neccessario pmum malũ fuit in libero arbitrio et in voluntate libera. Cum g̃ in natura hois recipiant multa mala mltiplex pena mltiplex miseria et calamitas mltiplex defect⁹ et tñ nõ deberẽt eẽ sm̃ statum debitũ et nõ cõueniũt statui debito liberi arbitrij sani et perfecti. g̃ sequit̃ ꝙ ipm̃ libeꝝ arbitrium ẽ corruptũ ꝑuersuꝫ malũ deuiatum et mutatũ in suũ ꝯ̃riuꝫ g̃ sicut dicim⁹ ꝙ deus dedit tales cõditiões et ꝓprietates hois hoi in primo statu debito qꝫ libeꝝ arbitrium quod erat bonũ ita exigebat dicas per oppositum ꝙ ideo hõ nunc hꝫ oppositas cõditões ⁊ tot mala tam in aĩa ꝙ̃ in corpore tam int⁹ ꝙ̃ extra qꝫ libeꝝ arbitriũ exigit et ita debet̃ ei et per ꝯ̃ns ipsum ẽ malũ et in eo ẽ corruptio et malicia que nõ deberet eẽ. oia ei dñt ꝓportinari libero arbitrio sic g̃ primũ maluꝫ seu pm̃a malicia ⁊ prima corruptio fuit in libero arbitrio ⁊ volũtate libera. ⁊ sic habemus radicẽ oim maloꝝ in natura hois. cũ g̃ primũ in vno ꝗ̃ gñe sit cã oim alioꝝ seq̃tur ꝙ malũ liberi arbitrij seu voluntatꝭ qd̃ est primum malũ sit cã oim maloꝝ ⁊ ab illo hñt originẽ oia alia mala ⁊ ꝓpter illd̃ maluꝫ sunt. Et si illd̃ malum nõ esset nulluꝫ maluꝫ esset. et qꝫ de⁹ nõ fecit libeꝝ arbitriũ malum nec corruptũ. g̃ seq̃tur ꝙ ipm̃ libeꝝ arbitriũ fecit seipm̃ malum et corrupit seipm̃ et nocuit primo sibiipi. g̃ voluntas hois fecit seipsam malã libere et spõte et voluntarie nullo cogente quia aliter fieri non potuit.

Quod ñ sunt nisi duo mala scꝫ voluntarium et inuoluntarium

T qꝫ nihil põt fieri maius malum nulla maior tristitia nulla maior corruptõ nulla maior ꝑuersitas ꝙ̃ liberi arbitrij et volũtatis nec per ꝯ̃ns maior difformitas seu turpitudo. Et iõ qꝫ libeꝝ arbitriuꝫ tantã maliciã tantã corruptionẽ fecit in seipo voluntarie et spõte sequit̃ ꝙ est odibile ⁊ nullomodo amabile et ꝙ istud malũ est ei imputabile totũ ⁊ culpa est in eo qꝫ istud maluꝫ ẽ voluntariũ et per ꝯ̃ns istd̃ malum ẽ pugnibi

le vidicabile et iudicapile et ei de
betur pena et pugnitio τ iō ō nec
cessitate ad istō malum dꝫ sequi
aliud malū scꝫ maluꝫ pene et pu
gnitionis et vindicte τ istud ma
lum ē iuoluntariuꝫ et cōtra volū
tatem. Et sic duplex est maluꝫ scꝫ
voluntariuꝫ et iuoluntarium scꝫ
maluꝫ culpe et maluꝫ pene. et ad
ista duo mala reducūt oia mala.
Un̄ pmuꝫ maluꝫ ē voluntarium
et iō delectabile et placꝫ volūtati
iō nō sentit nec dat dolorē nec tri
stitiā. iō neccessario scōm malum
scꝫ iuoluntarium ē tristabile et di
splicibile voluntati dās penā do-
lorem et tristitiā et oportet ꝙ sen-
tiat a voluntate. et iō istud malū
maifestat pmum et facit ipm co-
gnosci nec aliter cognosceret τ iō
bene ordinatū est vt qui facit ma
lum quod nō sentit ꝙ habeat ma
lum quod sentitur et percipit. Et
ideo propter ista duo mala nec-
cesse est ꝙ sit ordo iusticie et ordo
iudiciarius qꝛ voluntas seu libe-
rum arbitrium facit pmum malū
scꝫ voluntarium sꝫ scōm scꝫ inuo
luntariuꝫ scꝫ pene τ pugnitionis
voluntas nō facit sed fit per mo-
dum iusticie τ sic alius facit ideo
neccesse est ꝙ sit iudicium et iusti
cia ad faciendum secundum ma-
lum et ad proportionendum qa
secundum malum ordinat primū
quod est inordinatū et ꝯtra ordi-
neꝫ nature. Et iō quia voluntas
seu liberū arbitriū exit ab ordine
nature debito neccesse ē ꝙ cadit
in ordinē iusticie. Un̄ isti duo or-
dines qui respondēt duobꝰ stati-
bus liberi arbitrij stant sō ordine
nature. sꝫ scōus statꝰ scꝫ corruptꝰ
et malus stat sub ordine iusticie τ
iudicabili. Sic igit oīe malū qꝺ
est in hoīe est volūtariū vel inuo-
lūtariū vel est maluꝫ culpe vel est
malū pene et sic in hoīe reperitur
malū inuolūtariū pene et miserie
vt patꝫ per experientiā. Ideo de
neccessitate requirit ꝙ in hoīe fu-
erit malū volūtariū τ malū culpe
qꝛ impossibile est malū pene esse si
ne malo culpe. Et quia homo nō
fecit sibi ipm malū pene et miserie
quod est malū inuolūtarium. τ cō
tra suā voluntatem. ideo sequitur
ꝙ alius fecit istud malū homī et
per ꝯñs deus fecit malū in volū-
tarium in hoīe et homo fecit ma-
lum volūtarium scꝫ malū culpe τ
deus fecit malum pene et miserie
pugnitionis et vindicte. ac tamē
possumꝰ dicere ꝙ homo facit am
bo mala pmuꝫ volūtarie et scōm
meritorie. quia scōm malū fit pro
pter pmū iuste τ debite qꝛ ei debe
tur. Un̄ quia liberꝝ arbitrium seu
volūtas corrupit se ipaꝫ et diffor
mauit seu deturpauit et destruxit
bonitatem quam deus dederat τ
pulchritudinē et decoreꝫ et muta
uit se inmaliciā et in turpitudinē
τ in formā ꝯtrariaꝫ ideo fecit deo

iniuriaȝ offensaȝ et vituperium ⁊ fuit ↄtrarium discordans et dissimile totaliter deo ꝑpter quod fuit neccesse ꝙ separetur et diuideret a deo ratione ↄtrarietatis et perderet vnitatem et amiciciam quã habebat cũ deo ꝑpter quod nullomõ potuit placere deo ymo totaliter displicere et essẽ odibilem. Et ideo de⁹ propter iniuriã ⁊ offẽsam sibi factã et summã ingratitudinem pugniuit ipm hoiem dando sibi malum pene miserie et tristitie vt ad occulum videm⁹. Et ideo scõm malum scȝ pene et miserie est debitũ ordinatũ iustum ⁊ scõm rectam rõnem q₃ est ꝫm deum. Ecce igr̃ ordinẽ malorum ꝙ̃tum ad originẽ sȝ ꝙ̃tum ad cognitionẽ primo apparet nobis malũ pene et iniurie siue inuoluntariuȝ et deinde ꝑ illud arguim⁹ de neccessitate ꝓcessisse malũ voluntarium seu culpe in hoĩe ⁊ illud malũ culpe separauit hoieȝ a deo nũꝙ̃ eñ de⁹ ꝑmitteret esse malũ pene ⁊ miserie nisi ꝓcessissȝ malũ culpe Et ꝑ ꝯñs de neccessitate cõcludit ꝙ inter deũ et hoies fuit culpa iniuria et offensa ꝓmaria et ꝙ hõ ꝓmo iniuriat et offendit deum factorem suum et sic hõ semper portat in seipõ signum et testimoniuȝ infallibile per quod põt veraciter arguere culpã iniuriã et offensaȝ contra deũ in natura hoĩs fuisse.

Quod ista culpa et iniuria seu offensa cõtra deũ ꝑpter quã ẽ pena et miseria in natura hominis sunt facta per primum virum et ꝑ primam mulierem insimul.

Tc q₃ per malum pene ⁊ miserie nos cognouim⁹ culpã ⁊ iniuriã fuisse. Ideo scõm modũ et cõditionẽ pene arguim⁹ modũ cõditionem et qualitatẽ culpe q̃a in pena relucet ipa culpa. Uñ q̃a pena que est in natura homĩs est vl̃is et cõis oibus hoĩbus q₃ omnes paciunt̃ penã mortis et alias miserias in vtroq₃ sexu tã in viro ꝙ̃ i muliere. Ideo sequitur ꝙ culpa et iniuria ẽ cõis ⁊ vl̃is oib⁹ hominibus. Et q₃ oñs hoies nascũtur in ista pena et miseria et dum sunt in vtero et qñ nascũtur ñ pñt cõmittere culpam nec iniuriam quia culpa seu iniuria et offensa est malum voluntariuȝ ⁊ nullus hõ in vtero nec qñ nascitur extra vteꝝ põt cõmittere malũ voluntarium nisi tunc qñ vtitur libero arbitrio. ergo sequit̃ ꝙ ille qui fecit primum malũ voluntarium ⁊ primam culpaȝ fuit magis adultus et ꝙ fuit prim⁹ homo qui fuit cõmunis et vl̃is oibus q₃ nisi fuissȝ in primo hoĩe nõ se extendissȝ ad oñs. Et sic cõitas et vniuersalitas et ydemptitas pene et miserie arguit et probat oñs homĩes descendisse ab vno primo homĩe in quo fuit primũ malum culpe ⁊ primum malũ voluntariũ ⁊ ꝓmũ

malū pene et miserie in quo pmo ipa natura hominis fuit corrupta lapsa et peruersa et ab illo diriuatū est malū ad om̄s hoīes. Et quia pena et miseria est in vtroqȝ sexu. ideo sequitur etiam ꝙ in pma muliere fuit ideȝ malū qd̄ in pmo viro et ꝙ culpa fuit cōis ambobus Et sic conclusuȝ est ꝙ est dare primū viruȝ et pmam mulierem qm̄ ambo fecerūt culpam iniuriam et offensam contra deū et ꝙ ab ipis tanq̄ pmis radicib⁹ diriuata sūt oīa mala in posteros filios eoruȝ et filias per successioneȝ. et sic omnes homies hn̄t vnū pmū hoiem patrem et vnam mulereȝ pmam matrem in cōi et in gn̄ali. Et ideo omnes homines sūt hoies respectu istius pmi patris et prime matris et hoc scd̄m carneȝ. Qualiter aūt factus fuit pmus hō et pma mulier ⁊ in quo statu iam per illa que dicta sūt superius de pmo statu hois pōt sciri ⁊ cognosci qm̄ in statu meliori et perfectiori ⁊ in etate pulchriori. et ideo prim⁹ homo ⁊ prima mulier habuerūt ambos status nature hominis quia fuerūt pmo in statu perfecto deinde ceciderunt in statum corruptū et malum. sȝ natura que fuit in omnibus alijs hominibus nō fuit nisi in statu corrupto et lapso. Et iō homines qui fuerunt post ipos ⁊ sūt credūt naturam hominis quā habent fuisse sic conditam et nun q̄ fuisse in alio statu. Sȝ vlterius est inuestigandū quis pmo fecit culpam offensā et iniuriam cōtra deū vel mulier et quis magis offendit vel vir. Sȝ hoc scire poterim⁹ ex quātitate pene et miserie. Vn̄ videm⁹ p experientiā in muliere quasi duplicatam penā et miseriam respectu viri. Cōcludere ḡ possum⁹ ꝙ mulier pmo offēdit deū et ab ipa habuit originem pma culpa et offensa cuȝ sit magis pugnita q̄ vir et per ꝯsequens in ipsa muliere fuit primo natura humana corrupta.

Qd̄ prima culpa seu offēsa fuit inobedientia ꝯtra deum.

Et quia nōdum inuestigauim⁹ in spāli de prima culpa seu offēsa primi viri et pme mulieris et qualis fuit ꝓpter quā pugniuit eos deus. Et iō opȝ hoc inquirere in spāli. Et qꝛ nos videm⁹ pugnitōeȝ per expientiā iō per ipsā pugnitionē poterim⁹ inuenire ipaȝ culpam qualis fuit. Unde iā ꝓbatuȝ est superi⁹ ꝙ in pmo statu oīa membra corporis erāt obediētia volūtati et rationi sine aliqua rebellione omia mouebātur ad imperium rationis. Sȝ modo videm⁹ per experientiā ꝙ vnum membrū taȝ in viro q̄ in muliere est totaliter rebelle et inobediens bone rōnis dictamie reglāti imperio ⁊ dn̄io liberi arbitrij scȝ mēbrū p quod fit gn̄atio qm̄ nullomodo

obedit rationi ymo semꝑ ꝯtra ra-
tōem mouetur et ꝯtra volūtatē sic
regulatā. Cetera aūt mēbra obedi
ūt voluntati quid ḡ significat h̄ ꝙ
mēbra ḡnationis sūt singulariter
sine obedientia et alia obediūt ni
si ꝙ sicut oms ḡnamur et eximus
per membrū inobedientie. Ita et
nos omnes sumus filij inobediē-
tie. Unde ꝙ mouetur aliqḋ mem
brū in hoīe ꝯtra imperium ratio-
nis signū est ꝙ fecit aliquid cōtra
imperiū sui creatoris. Et quia suū
membrū generationis mouet cō-
tra imperium rationis et nullum
aliud signū est ꝙ omnes sum⁹ fi-
lij parentum inobedientie. Ita ꝙ
omnia mala eueniunt nobis pro-
pter inobedientiam quia in porta
ḡnationis est vera inobediētia et
rebellio. ergo p̄ma culpa fuit iobe
diētia et nō potuit esse sine aliquo
mandato. ḡ aliquod fuit mādatū
adeo cui fuerūt inobediētes. Itē
hoc idē potest ondi ex natura libe
ri arbitrij et status p̄mi in quo hō
fuit format⁹. Unde natura liberi
arbitrij est vt faciat opus remune
rabile quia opera bona facta ex li
bertate remunerabilia. Itez quia
homo ita debuit formari vt possz
acquirere aliquod bonū qḋ nōdū
sibi datū fuerat ꝙuis em̄ esset per
fectus in natura tamen nondum
erat totaliter cōfirmatus qꝛ aliqḋ
maius adhuc habere poterat scz
ꝯfirmationem illius status inquo
erat quē perdere poterat sz nō ni-
si volūtarie et nō per violentiam.
Item adhuc nō habebat gliaz ce
lestē ꝛ glorificatōez corporis ꝛ aīe
ad quā trāsmutād⁹ erat. et sic hō
fuissz totaliter ꝯpletus et cōsūma
tus in gloriā vt nihil ampli⁹ pos-
set ei dari et iam ꝑ ipm libeꝝ arbi
triū nō posset aliquid lucrari nec
mereri sibi. Et sic i natura hoīs ꝑ-
fecta duo status sūt ꝯsiderādi scz
stat⁹ in quo possz mereri et lucra
ri per ipm libeꝝ arbitriū ꝛ status
inquo totaliter essz ꝯpletus ꝛ ꝯfir
matus in glia et sic essz stat⁹ meri
ti et stat⁹ p̄mij. et ideo qꝛ ista duo
debēt esse in aīa scz premiū ꝛ meri
tuz vitoria et corona ꝛ hoc ꝓpter
libeꝝ arbitriū quod ꝑ ꝓpriū op⁹
debet coronari ꝯueniens fuit pri-
mo ꝙ homo fieret in statu meriti
vt scz possz mereri deinde in statu
premij et vitorie transiret ad sta-
tum premij et corone. Et hoc erat
valde laudabile et gliosuz et sapo
rosum vt hō per ꝓprium merituz
acquireret suū p̄miū ꝛ vltimū ac
finale bonū qꝛ hoc requirit natu-
ra liberi arbitrij quia pōt flecti ad
duas partes oppositas ꝛ ideo qn̄
se flectit totaliter ad meliorez et ꝑ
seuerat in illa quasi tūc dicitur ha
bere victoriam de opposita parte
quasi de inimico et meretur coro-
nari. Et ideo deus quia ista fieri
conueniebat fecit hominem pri-
mo in statu merendi et dedit ei cō

pletissime oīa que pertinebāt ad illum statū. Ita ꝙ dedit omia illa que poterāt ipm iuuare ad merē-dum suū finale et vltimū bonuꝫ in eternum et nihil habebat ꝙ im pediret ipm. Et iō cōuenientissi-muꝫ fuit ꝙ deꝰ daret hoi occasio nem merendi ne in vanū esset cre atus in statu merēdi. Et qꝛ nihil ē magis efficax ad merenđ ꝙ̄ pura obedientia seu opꝰ ex pura obedi ētia qꝛ p̄mum ⁊ radicale opus re spectu dñi et serui respectu princi pis et subditorū et inferioꝝ respe ctu superioris est obedire pure et simpliciter et in isto fundātur oīa opera que precipiūtur qꝛ si obedi re nō est voluntariū nullum opꝰ ē qđ sit acceptabile. Si ḡ in operi-bus factis ex libertate ē meritum sequitur ꝙ in p̄mo hoie opꝰ i quo oīa opera meritoria fundātur ⁊ ra dicantur et totū meritū et lucruꝫ est opꝰ obedientie ḡ in opere obe dientie sine alio adiuncto est oīe meritum radicaliter. Ideo certe hō exerceri debuit primo in ope re obediētie. et sicut erat perfectꝰ in statu merendi. Ita primo face-ret opꝰ perfectū meritoriuꝫ vt qꝛ poterat obedire ⁊ nō obedire. Si haberet victoriā contra inobediē tiam perseuerādo totaliter in ipa obedientia quasi per mođ pugne et victorie acq̄reret suā coronam. Et iō cōuenientissimū fuit ꝙ deꝰ daret p̄ceptū hoi i quo pura obe-dientia appareret et exercētur. Ita ꝙ in illo p̄cepto nulla appare ret vtilitas hois ne propť cōmo-dum et vtilitatē ad illius opꝰ in-duceret. Sed solū ex pura obedi entia p̄cipientis et mandantis et sic dilectio per experientiā ꝓbare tur. Et qꝛ magis apparet obe-dientia in p̄cepto negatiuo seu ꝓ hibitiuo ꝙ̄ affirmatiuo mandatū datum ē magis ꝓhibitiuū ꝙ̄ affir matiuum et breuiter eomō quo đ buit esse ⁊ quo magis cōuenit pu re obedientie et mereri. Et sic cō-cludere possumꝰ ꝙ deꝰ in princi-pio qñ fecit primū hoiem ⁊ primā mulierem dedit eis aliquod p̄cep tum de sola obedientia vt hō ha-beret occasionē merēdi et lucran di suum finale bonū eternū ⁊ glo riam celestem et cōfirmationē oi-um bonoꝝ que possidebat vt sic hō sentiret rectissime de statu me riti et per obedientiā cōfirmatam et perfectā perduceret ad statum p̄mij scꝫ ad gl'iam celestem. et vt hō maxie esset actentꝰ ad seruien dum obedientiā et fugienduꝫ in-obedientiā et firmiter cōstaret ei de voluntate dei mādantis cōue niens fuit vt deꝰ apponeret penā cum p̄cepto ⁊ talē penā qua non posset excogitari maior et nulla ē maior ꝙ̄ pena mortis qꝛ nihil ma gis terribile nihil magis timenđ ꝙ̄ mors maxie in statu illo primo Et sic postꝙ̄ iam cōclusū est supe-

rius infallibiliter q̃ aliqua culpa et iniuria seu offensa cōis seu gñalis est inter deuz et hoīem q̃ vniuersaliter tangit hoīes postq̃ etiam declaratū est q̃ de⁹ dedit aliquod p̄ceptum de sola obediētia exercēda et probāda. Sequit̃ q̃ illa culpa iniuria ⁊ offensa fuit inobedientia cōtra deū scʒ q: hō fregit p̄ceptum dñi per inobediētiam et incepit habere et sequi suam propriā voluntatē contra dei voluntatē. Et q: iam declaratum est plurib⁹ locis superius q̃ nihil est magis cōtra deum q̃ propria voluntas. et propria voluntas idē est q̃ inobediētia. Ideo nihil magis cōtra deū q̃ inobedientia. et ideo hō nihil potuit facere peius q̃ inobedieniā nec aliquid mai⁹ q̃ obediētiā erga deū Et idō si hō per obedientiā meruisset cōfirmationē oīm bonoꝝ q̃ habebat et glorificationē celestem ⁊ habitationē eternaʒ in celis cum deo. Ita per inobedientiā meruisset perdere oīa bona que posside bat et pati penā eternam et bitationem infimā et eternā separatōnem a cōsortio dei. Ecce igr̃ recolligendo habem⁹ in natura hoīs duos stat⁹ scʒ statum integruʒ et perfectum et statū lapsum et corruptuʒ. Et ſm hoc habem⁹ duos ordines scʒ ordinē nature et ordineʒ iusticie seu iudiciariū. Prim⁹ status erat tot⁹ in ordine nature debite. Sed scd̄us stat⁹ cecidit i ordinā iustitie q: est status pugnitionis ⁊ pene iudicij q: in isto statu nō est nisi culpa et pena et tot⁹ ꝟsatur circa duo q: hō cecidit in culpā in penam ⁊ in miseriā ⁊ ita semper manet per se q: ipemet fecit illum statuʒ. Et exinde patuit q̃ nō sunt nisi duo mala scʒ malū volūtarium quod ē malū culpe. ⁊ malum iuoluntariuʒ qd̄ est malū pene et miserie. Item etiā stat⁹ integer ⁊ san⁹ diuisus fuit in duos status scʒ in statum meriti seu merendi et in statū p̄mij. et iste stat⁹ p̄mij respiciebat duo p̄mia. primuʒ p̄mimū erat in mūdo scʒ cōfirmatio oīm bonoꝝ que possidebat. scd̄m p̄mium erat vltimū i celesti gloria ineternū. Alter auteʒ status lapsi⁹ respicit duas penas et miserias scʒ penā ⁊ miseriā temporaleʒ in qua hō perdidit omia bona que collata fuerāt a deo et locum delectabilē et habuit mala contraria bonis ⁊ respicit penā et miseriā eternā post morteʒ corporaleʒ loco glorie eterne et gaudij sempiterni habemus etiam q̃ inobedientia hoīs contra deum fuit illa culpa per quam intrauerunt oīa mala i naturā hūanā.

Hic inuestigat̃ si hō per se nullo alio instigante et inducente offendit et iniuriauit deuʒ vel si fuerit instigatus.

Sed valde mirandũ est cum primus homo in primo statu esset ita perfect⁹. Ita cõpletus in oĩ perfectione et cognitõe sibi neccessaria essꝫ etiã amic⁹ dei et amaret deũ. Cum creauerit in tãta dignitate ꝙ super oẽs alias creaturas quõ potuit velle offendere deũ et facere aliquod displicitum ei et cõtra suã voluntatem per experientiã. Uidem⁹ ꝙ in isto statu lapso amic⁹ nõ vlt offendere amicũ et ille q̇ receperit bñficia ab aliquo diligit illũ ymo amicus multotiens moritur pro amico. ergo mlto magis ĩ illo statu sano et perfecto cũ homo esset bon⁹ tot⁹ gratus et talis erat creatus. ergo videtur ꝙ homo proprio motu nõ offendit deum nisi primo fuerit instigatus et indut⁹ per aliquem alium. Item etiaꝫ nõ potuit hoc fieri vt homo frangerꝫ mãdatuꝫ dei et faceret contra suã voluntatẽ nisi esset sibi promissum aliquod mai⁹ bonuꝫ q̄ illud quod habebat qꝛ aliter nõ videtur qualiter homo potuit facere cõtra deum nec induci nisi propter aliquod maximũ bonum acquirendõ. Sic ḡ videtur ꝙ duo fuerũt ibi scꝫ instigatio et cuꝫ hoc maxia pmissio maioris boĩ q̄ illõ quod habebat. Item etiã hoc totũ confirmatur qꝛ ambo peccauerũt cõtra deum ⁊ pl⁹ mulier q̄ vir qꝛ in duplo pugnita est. Sed si nullo instigãte peccassent vir et mulier videtur ꝙ peccassẽt exelatione et superbia bonoꝝ que habebant supra aialia et ex dñio et dignitate qꝛ habebant dñium supra oia creata. Sed si ita esset tũc prius peccasset vir q̄ mulier qꝛ ĩ maiori dignitate erat qꝛ primus et mulier scđa in sociã et in adiutorium sibi data et tñ fuit oppositum. ḡ alio instigante peccauerũt Sed que fuit illa res que potuit ĩducere primum virum et pmã mulierem cõtra deuꝫ. non em̃ potuit esse aliqua res inferior hoĩe q̄ non habet intellectuꝫ nec natura propria hoĩs fuit adhoc inclinata ymo magis in oppositũ qꝛ bona erat. ḡ sequit̃ ꝙ fuit aliqua res maligna hñs intellectũ et voluntatẽ sciẽs facere maluꝫ cupiẽs nocere hoĩ et inuidẽs ei cognoscens bonũ suũ quod poterat acq̄rere et per pñs vt iimicaret̃ deo instigabat hoĩem cõtra deuꝫ. ḡ oportuit ꝙ illa res esset de natura itellectuali et spũali creata. ḡ erat aliquis spũs seu angelus. ḡ iaꝫ erat aliq̄s angel⁹ mal⁹ corrupt⁹ ⁊ lapsus. ḡ videt̃ ex hoc ꝙ ĩ natura pure itellectuali seu ãgelica erat malũ et corruptõ pusq̄ in natura humana.

Quod ꝑ rõnẽ oñditur ꝙ laps⁹ seu perditio et corruptio pmo fuerit ĩ natura spũali et simplici q̄ in natura mixta seu humana.

Quauis autē per processum iam factuz satis ꝓbabiliter ostēsum est ꝙ in natura angelica fiunt primo malicia ꝙ̄ in hūana natura eo q₂ hūana alio instigante et inducete facta est mala ⁊ corrupta. ac tn̄ possumus hoc aliter ostēdere probabiliter sc₃ cōparando naturas adinuicē et ex cōditōnibus vtriusq₃ arguendo. vn̄ iam dictum est superi⁹ in capitulo de natura angelica ꝙ tres sunt nature create ex quib⁹ ꝯsistit totū vniuersum sc₃ natura corporalis tm̄ que nō h₃ spm̄ imortalē. et natura corporalis et spūalis in simul scil₃ hūana. Sicut autē ꝑ istas duas naturas quas videm⁹ probamus tertiam esse sc₃ spūalem tm̄ quaz nō videm⁹. ita similiter quodāmō ex corruptione ⁊ lapsu nature medie sc₃ corporalis et spūalis insil' seu mixte possum⁹ suspicari de lapsu et corruptione nature spūalis tm̄. Unde natura in fima scil₃ corporalis tm̄ est bona et n̄ corrupta nec mutata a suo statu nec ꝑdita nec lapsa. Sed natura mixta est tota mala corrupta et perdita ⁊ lapsa a suo statu. Et iō cū nos videm⁹ naturam supremā visibilem corruptā et nō aliam sc₃ corporalē et hoc factum est q₂ hn̄t liberum arbitrium et voluntatē liberā querere possum⁹ si in natura spūali tm̄ sc₃ āgelica cū sil'r habeat liberum arbitrium sicut media fiunt corruptio. primo et maluz. Un̄ sicut natura hoīs debuit habere duos status ꝓpter liber̄ arbitrium sc₃ statū meriti seu merendi et lucrādi et statum pm̄ij et glīe seu glorificationis. Ita in natura angelica sil'r debuerūt eē isti duo status q₂ hoc exigit liber̄ arbitrium creatum. Et iō fuit primo creata in statu vt posset mereri et lucrari per liber̄ arbitriū suum finale et vltimū bonum et habuit oīa neccessaria pro illo statu. Sz nō fuit creata in statu cōpleto et vltimo q₂ hoc debebat mereri sic humana natura. Et iō sicut hūana natura lapsa est a primo statu in quo creata fuerat et nō ꝑuenit ad tertium statum. Iō ꝑdidit qđ debebat mereri et lucrari per liberum arbitriu₃. Ita sil'r pōt dici de angelica q₂ eadem rō est vtrobiq₃ q₂ vtrobiq₃ liber̄ arbitrium vtrobiq₃ duo status iam dicti. Et sic natura angelica potuit esse lapsa a primo statu in quo creata fuerat et potuit perdere illū statū ad que₃ debebat peruenire. Et iō si de facto ita est vt in re querim⁹ q₂ de possibilitate nō dubitamus hoc autē nullomō probare possumus nisi per corruptionē et lapsum apparentes in hūana natura quā videm⁹ que de facto ē corrupta et lapsa. Un̄ probabiliter arguere possum⁹ ꝙ postꝙ̄ in hūana natura que est media ē de fctō

malū q̄ etiā in illa suprema fuit malū et q̄ illud malū quod erat i natura media scʒ hūana hūit originē ab illo malo quod p̄mo erat in natura angelica. Et q̄ impossibile est vbi in natura altissima creata fuisset p̄mo malū et corruptō q̄ nō fuissʒ in natura media scilʒ hūana cū vtrolibʒ malū ex libertate fuerit. arguam⁹ ḡ sic certū est q̄ p̄mū malū est maluʒ spūale volūtariū intellectuale q: malū corporale nō pōt esse p̄muʒ. Vn̄ in humana natura est vtrūq̄ malū scʒ malū spūale et corporale. sʒ spūale et voluntarium fuit causa mali corporalis quod est inuoluntariū ḡ cum nos videm⁹ maluʒ spūale simul cōiūctum cum malo corporali in hūana natura videtur q̄ p̄mo fuit malū spūale purū sine corpali et p̄ ɔ̄ns p̄mo fuit malū i natura pure spirituali q: videtur esse ordo in malis sicͭ in bonis postq̄ ḡ malū est in natura videtur q̄ habeat suuʒ ordinem nō tn̄ neccessariuʒ sʒ voluntariū q: in malis volūtarijs nulla potest esse neccessitas sʒ voluntas. sʒ mala inuoluntaria et corporalia hn̄t neccessitatē et ordinē neccessariuʒ inter se quia mala volūtaria exigunt et requirūt mala inuolūtaria et corporalia et ip̄m malum corporale neccessario acusat aliud. Item in hūana natura fuit ⁊ est ꝟtiblitas rōne liberi arbitrij q: natura pure corporalis nō se pōt vertere in oppositum per se q: nō hʒ liberū arbitrium. ḡ videtur q̄ vbi liberꝝ arbitrium sua rōne vertibile ē magis purum q̄ ibi est maior vertibilitas et possibilitas magis vertendi se quo voluerit ḡ sequitur q̄ liberꝝ arbitrium fuit magis vertibile et citius in natura que tātū est spūalis q̄ in natura que est corporalis et spūalis insimł q: ista approp̄inquat nature pure corporali q̄ ē totaliter inuertibilis de se ⁊ hʒ eā in se et alia multum distat. ḡ cum malū reperiatur in natura minus vertibili et que approp̄inquat totaliter nature īuertibili videtur q̄ p̄mo fuerit ip̄m malū in natura magis ꝟtibili. ḡ videt̄ q̄ corruptō p̄mo fuit in natura pure spūali que hʒ liberꝝ arbitrium magis vertibile q̄ in natura corporali ⁊ spūali insimul que hʒ liberum arbitrū min⁹ ꝟtibile ⁊ q̄ corruptio liberi arbitrij min⁹ꝟtibilis hūit originē a corruptiōe liberi arbitrij magis vertibilis nō tamē de neccessitate sed volūtarie q: liberꝝ arbitriū nō pōt corrūpi nisi voluntarie et spōte sʒ tn̄ pōt instigari induci et persuaderi ad corruptionē et ad malum per aliud et temptari. ḡ videt̄ q̄ liberꝝ arbitriuʒ summe nature scʒ angelice temptauit instigauit ⁊ inducit liberꝝ arbitriū medie nature ad malum et ad corruptionē et hoc per inuidiā et maliciam.

Preterea natura hūana est media inter naturā pure corporalē et pure spūalez. Et ex istis tribus ɔstat vniuersū tanꝙ vnuz totū. ſʒ cum natura stās in medio duaꝝ naturaꝝ fuerit facta bona videt̄ ꝙ nō fuerit corrupta nisi traberetur ad malū et corruptōēz per vnā vel ꝑ aliam. ſʒ nō potuit trabi ad malū ꝓmo nec instigari per naturaz pure corporalez. ḡ videtur ꝙ alia natura pure spiritualis traxit eaz ad malū et ad corruptionē ꝓmo instigando. ḡ videtur ꝙ malicia et corruptio fuit ꝓmo in illa. et illa corrupta traxit eam ad corruptionez etiam videm⁹ ꝙ qñ totum corp⁹ est sanuz vel totum regnū nisi corruptio fiat in principali ꝙ nō fit i minus principali. Sed cum tria sint mēbra in vniuerso scʒ tres nature et cum natura spiritualis sit maius et principalius membrum videtur ꝙ corruptio nō poterit eē in alijs membris nisi ꝓmo fuerit i illo. Et sic cum corruptio recipiat̄ in membro nō tñ principali videt̄ ꝙ ꝓmo fuerit i magis principali et sic per istas ratōnes possumus ꝓbabiliter dicere ꝙ lapsus seu malū ꝓmo fuerit in natura angelica ꝙ̄ i natura hūana et ꝙ illa per naturā angelicaz recepit malū ⁊ per ɔñs natura angelica ꝓmo fuit inimica dei et ɔtra deū ꝙ̄ humana. Et sic hēmus duas naturas i vniuerso lapsas corruptas et ꝑditas ſʒ nō est neccesse ꝙ si lapsus fuerit in natura angelica ꝙ fuerit in tota natura sicut est de hūana quia vn⁹ angelus nō descendit ab alio sed quilʒ fuit creatus per se ꝙ̄uis oēs in simul fuerint creati. Et sic hēmus originez mali et corruptionis in natura homis. Sʒ nondū habemus originez mali et corruptionis in natura angelica.

De origine corruptōis et mali in natura spūali seu angelica et de alijs que pertinent ad hoc.

Uoniā autē ꝓbabilit̄ ostensum ē corruptionē et lapsuz ꝓmo fuisse in natura angelica. iō videam⁹ quō intrauit ibi malum et corruptio cū esset bona ⁊ ꝑfctā in suo statu et nihil defficeret ei ꝑ statu in quo creata fuerat Uñ ista natura nō potuit iduci nec istigari ad malū per aliā naturā q: nō ē alia natura nisi natura diuina ꝙ̄ creauit oia bona. ḡ per seipam ista natura peccauit sine aliq̄ instigatione vel inductione ꝑ aliquā aliam naturā. Ac tñ sicut in hūana natura malū ꝓmo incepit in muliere et deinde venit ad viruz ita potuit esse in natura angelica vt ꝙ primo malū incepit in vno angelo deiñ venit ad alios cū essent eiusdē nature licʒ nō eiusdem excellencie nec gradus vt iam probatum est ita ꝙ orgo mali primo fuerit in vno angelo et aliquis incepit primo. Et ideo inquiramus

quomō hoc potuit fieri. vñ i hūa na natura que peccauit et cecidit per instigatioñē alteri⁹. ꝑmo fuit malū in parte min⁹ forti ⁊ minus digna et minus ꝑfecta. Et deinde de parte min⁹ forti venit ad partez forciorē et hoc rōnabiliter fuit factū qꝛ ꝑmo debuit tēptari et instigari ac iduci ps debilioꝛ ꝙ forcioꝛ et ista est ars recta tēptandi. Jō ꝯueniēter natura hūana incepit malū in parte min⁹ forti scꝫ in muliere ⁊ vltimo venit ad partez fortiorem scꝫ ad viꝝ. sꝫ in angelica natura videtur ꝙ ꝑ oppositū debuit itrare scꝫ ꝑmo per partem forciorem et deinde ad partes min⁹ fortes seu min⁹ dignas qꝛ illa natura cecidit per se nō instigata ab aliquo exꝉioꝛi nec inducta sed ꝑꝑꝛio motu ğ illa ps ꝑmo cecidit seu lapsa est vel incepit ꝑmo in ea malū in quo fuit maioꝛ occasio ruēdi ⁊ cadēdi ꝑꝑꝛio motu. sꝫ in illo angelo inquo erat libeꝝ arbitriuꝫ magis purū altū et dignū ⁊ volūtas altioꝛ et dignioꝛ et nobilioꝛ in quo erat pulchꝛitudo maioꝛ erat maioꝛ occasio ruendi et cadēdi ꝙ in alijs qꝛ in illo debebat esse maioꝛ vertibilitas et flexibilitas liberi arbitrij ⁊ maioꝛ auctoꝛitas ⁊ natura dñandi per se et maioꝛ occasio sequendi suam ꝑꝑꝛiam voluntatem. ergo videtur ꝙ in illo angelo q̄ erat maioꝛ in tota natura angelicā et dignioꝛ creatus incepit malū et ille ꝑmo fuit malus origīnaliter et deinde ab illo descendit malū in omnes alios qui per illū mali fuerūt adhēndo per liberum arbitriū maioꝛi angelo malo sicut vir fact⁹ fuit mal⁹ adherendo mulieri iā male. Sic ğ ꝑmus angel⁹ seu maioꝛ super oīs in natura angelica ⁊ ꝑma mulier i natura hūana simil'r se videnť hr̄e quo ad originem mali. Sed alij angeli qui facti sūt mali ⁊ ꝑmus vir similiter se videntur hr̄e quo ad receptōeꝫ mali et ꝯsensum quia adherendo facti sūt mali et ꝯsenciēdo per ꝑpꝛiā volūtateꝫ tñ nō coacti. Ecce ğ ordinē mali et coꝛruptōeꝫ ꝑmo maxim⁹ angeloꝝ fuit malus et in volūtate sua fuit ꝑmū malū et ille infecit alios angelos qui facti sūt mali qꝛ ꝯsencierūt ei. Et deinde ꝑ naturaꝫ angelicam seu per aliquē de natura āgelica q̄ erat mal⁹ fuit ꝑma mulier tēptata īducta et īstigata ad coꝛruptōeꝫ et malum. Et deinde mulier ꝑmo coꝛrupta instigauit et inducit virum ad suū maluꝫ et ad suā coꝛruptioneꝫ. Deinde a ꝑmo viro et ꝑma muliere deriuatum est malum in omnes filios eoꝛum.

Qualiter angelus qui ꝑmo fuit malus factus fuerit mal⁹ ⁊ omnes sibi consencientes.

Et quia origo mali fuit in primo et supꝛemo angelo

videndū est qualiť incepit et itra-
uit malū et corruptio in ipo et ha
bebim⁹ cōpletā originē corruptō
nis et mali. Uñ qꝛ angeli fuerunt
oīs creati in statu merendi vt lu
crarētur et mererētur ꝑ modū vi-
ctorie statuꝫ cōpletū scꝫ statū glo
rie et corone et cū angeli eo qꝛ sūt
pure spūales habeāt liberꝝ arbi-
trium subito vertibile eo qꝛ ē val-
de actiuum de se et iō totū meritū
totum lucrū totuꝫ q̇cquid magis
poterāt facere ꝑ primo statu erat
vt starēt et figerent seipos in illo
statu bono in quo creati erāt ⁊ nō
mouerēt se ab illo statu bono nec
mutarent. vñ poterant stare et se
mutare si vellēt: Nō est aūt ita de
hoīe qꝛ in hoīe nō erat liberꝝ arbi
trium ita vertibile subito. Nam
mai⁹ op⁹ qd̄ posset hō facere nō
erat stare in illo statu in quo crea
tus erat. Sꝫ mai⁹ op⁹ quod pos
set facere erat obedire et seruare
obedientiā. Et iō angeli si stetissēt
per vnū momētuꝫ post creationē
in illo statu qꝛ hoc fecissent ꝓprio
libero arbitrio statim in eodē mo-
mēto ascendissent ad statū glorie
et fuissent ineternuꝫ firmati et cō
firmati et coronati ſm̄ grad⁹ suos
et cōiuncti cū deo. Uñ primo fue
runt ⁊ statim iceperūt velle ⁊ ama
re aliqui ꝓpriā voluntatē. Et qꝛ
nihil poterant velle et amare nisi
deum vel seipos seu ꝓpriā volun
tatem. Et qꝛ quilꝫ debebat primo
velle et āmare deum et nō seipm
nec ꝓpriā voluntatē cū cognosce
ret se esse creatuꝫ de nihillo a deo
et accepisse esse oīs a deo. Et qꝛ
ad hoc creati erāt et ad hoc tēde-
re debebāt et talis erat stat⁹ eorꝝ
Et iō illi qui primo verterūt suuꝫ
velle et amare ad seipos et nō ad
deū deuiauerūt ⁊ peccauerūt ⁊ ha
buerūt ꝓmū velle et ꝓmū amare i
ordinatū qꝛ sol⁹ de⁹ ē primo amā
dus vt iā ꝓbatum ē et nulla crea-
tura ē primo amāda. Et iō prim⁹
angel⁹ et superior inter oīs quia
habebat naturā magis excellentē
super oīs et post deum erat crea
tura dignior melior pulchrior ⁊ al
tior. Ideo excitat⁹ cōsideratione
sue pulchritudinis et altitudinis
primo voluit et dilexit seipm ⁊ su
um priuatum bonū et sic totaliter
separauit se a deo per voluntateꝫ
et nūq̄ dilexit deū et mutauit se-
ipm a statu primo i quo de⁹ crea
uerat ipm. qꝛ habuit totum suum
velle et totū suuꝫ amare iordiatū
iniustum ꝑuersum et deo ꝯriū. vñ
in hoc cōstituit seipm sibi primuꝫ
principium et primū bonū. Et sta
tim fuit inimic⁹ dei et contrarius
deo per propriaꝫ voluntatē. Et
quia suum velle inordinatuꝫ erat
statim cupiuit ꝓprium honorē et
ꝓpriā et priuatā excellentiā et in-
ordinate voluit oibus alijs dñari
et esse ꝑlatus ꝓpria auctoritate ⁊
sine meritis. quā ꝑlaturā sup oēs

alios habuisset si nō peccasset q̄a sua natura ad hoc erat apta et ordinata vt si primo dilexisset deū qui primo diligēd⁹ erat ꝛ nō se ipsum qui primo diligend⁹ nō erat sꝫ secūdario et in scđo loco ꝯstitutus fuisset in eternū plat⁹ bn̄s dn̄i um supra oīs angelos et omnes erant sub eo. Et qꝛ primo dilexit se ipm̄ totaliter magis q̄ deū ꝛ delectat⁹ est primo in seipō et in sua pulchritudine q̄ in deo. et cū essꝫ natura de nihillo facta q̄uis excellentissima et nō erat creator sꝫ creat⁹ et nou⁹ fecit sūmā iniuriaꝫ iniusticiā et offensā creatori suo. Et quod primo soli creatori debebatur dedit sibiip̄i et in hoc constituit se ip̄m tanq̄ deum et primū et p̄posuit creaturā de nihillo factam creatori eterno et infinito et in hoc fuit maxim⁹ ꝯtempt⁹ creatoris et violauit et destruxit totuꝫ ordinē dilectionis et volūtatis i seipō. Et qꝛ amor ꝯuertit amanteꝫ in rem p̄mo amatam et in dn̄ium eius. Ideo ip̄e p̄mus angel⁹ tot⁹ et totaliter conuersus est in seip̄m et in suam volūtateꝫ ꝛ ideo statim hūit ꝓpriam volūtatem et priuatā separatā totaliter a volūtate creatoꝝ ita q̄ semꝑ sequit̄ suā volūtatem et nullam aliam et quicquid vult semper vl't ꝓp̄a volūte et per ꝯsequens nulli alteri volūtati vl't esse subiectus. et ideo constituit se ipsum regem et fecit per seip̄m suum regnum suum imperiū et suū dn̄ium contra regnum imperiuꝫ et dn̄ium dei. Et quia angel⁹ est siplex postq̄ primo elegit et dilexit aliquid habet inmutabilitateꝫ in illo vt nō possit nec vellit aliud eligere nec amare. Ideo statim p̄m⁹ angelus fuit firmat⁹ et obstinat⁹ in sua ꝓpria voluntate inordinata vt in eternum non possit aliud velle nisi suam ꝓpriam volūtateꝫ et per ꝯsequens habet odio quicquid est ꝯtra suam voluntatem et ideo habet summe odio deū creatorem suum et suam volūtatem et ideo pugnat q̄tum potest contra dei volūtateꝫ et sic facta est de nouo vna volūtas mala ꝛ prima mala que nō erat. Et ideo statim fuerunt due volūtates p̄me cōtrarie totaliter inter se scꝫ voluntas dei eterna sūme bona et primo bona Et volūtas p̄mi angeli noua valde mala et primo mala quam volūtatem ip̄emet angelus fecit malam quā deus fecerat bonam. Et ideo quia ipsemet fecit suam volūtatem malaꝫ quia hoc fuit suū primuꝫ opus. vult totis viribus sustinere et defendere illā et pugnare pro illa. Ac tamen ipsa mala voluntas p̄ma quia est creata semꝑ est sub potestate et manu p̄me voluntatis bone increate scꝫ sub voluntate dei. Ecce primum bellum prima pugna prima inimicitia inter duas voluntates. Et quia iste

due voluntates sunt prime. ideo ad istas duas habent reduci omnes voluntates alie. quia omnis bona voluntas reducitur et coniungitur cum voluntate dei et fit vna volūtas cum illa. Et oīs mala volūtas reducit᷑ ad volūtatem ꝓmi angeli mali et cōiungit᷑ cū ea et fit vna volūtas cū illa. Et ideo omnes alij angeli q̄ primo ꝯsencierūt et adheserūt ⁊ ꝯiūxerūt se volūtati mali primi angeli ⁊ ꝯplacuerūt in ea facti sunt vnum cum eo totaliter et non possunt velle nisi quod ille vult. Et ideo ille est caput et isti membra eius et factum est vnum corpus malū et ex ipsis est vnus excercitus malus vnit⁹ in vno consensu in vna voluntate in tanta vnitate quo nō potest esse maior et forcior ad sustinenduꝫ deffendendū et pugnandum pro voluntate mala primi angeli capitanei. Et ad totaliter complendū illam ꝯtra dei voluntatem bonaꝫ Et similiter oīs illi angeli qui adheserūt et se ꝯiūxerūt prime volūtati dei et ꝯplacuerūt in illa statiꝫ fuerūt vnū cū deo totaliter ⁊ non possunt velle nisi quod deus vult et factus est alius excercitus bonus et aliud corpus in vno cōsensu in vna voluntate in tanta vnione et q᷑ nō potest eē forcior ad pugnandū pro voluntate dei et ad totaliter cōplacendū illi cōtra voluntatem primi angeli et suoꝝ angeloꝝ sꝫ in suo excercitu bonorū angeloꝝ nō est quod debeat esse caput q᷑ creator nō dꝫ esse caput alicui⁹ corporis nec alicui⁹ excercit⁹ q᷑ caput est pars et creator ē totum. Et iō q᷑ caput dꝫ esse creatura sicut mēbra defficit ibi caput quod sit creatura q᷑ ille maximus angel⁹ debebat esse caput et ipse ꝑdidit illud. Et iō cōuenit ꝙ de⁹ faciat vnū caput ō nouo quod sit caput bonoꝝ angeloꝝ. Et iō notemus de isto capite quod erit q᷑ oportet ꝙ de nouo fiat ⁊ qualiter fiet et hic notem⁹ reparationē et restaurationē nō fiendū. Sed iaꝫ facta est. Sꝫ ista tractabunt᷑ i suo loco cū dei auxilio. Et ecce qualiter prim⁹ angel⁹ factus ē malus et omnes ei consencientes.

De magnitudine malicie et corruptionis primi angeli.

Quoniā aūt natura angelica seu spūalis est lapsa et corrupta in primo et supremo spiritu seu angelo ⁊ in alij adherentibus et consentientibus. Et ideo sicut in natura hominis consideramus duos status scꝫ bonuꝫ ⁊ malum. Ita similiter debemus cōsiderare in natura spirituali duos status scꝫ integrum et lapsuꝫ ⁊ cōparare eos inter se. Unde sūt contrarij et oppositi sicut vinuꝫ ⁊ ace

tuz. Et quia res que corrumpitur et mutatur icontrariū sue nature deuenit ad tantuz gradū malicie quantus erat gradus bonitatis i quo erat vel venire poterat. Et quanto res que peruertitur erat melior et altior in natura tanto ef ficitur peior et malignior. Unde de quāto vinū est melius de tāto qn̄ fit acetum est fortius. Et peior est corruptō regis q̄ cuiuscūq3 de regno. Et ideo quia prim⁹ angel⁹ erat sūmus in tota natura angeli ca et erat maior rex dignior et me lior post deum. Sequitur q̄ sua malicia et sua corruptio ascendat ad tantū gradū q̄ta erat bonitas in qua creatus erat vel ad quē ve nire poterat et q̄ factus est ita in fimus ita villis inter oīs res cre atas sicut erat altus et nobilis in dignitate et hoc per volūtatem p priam. vn̄ in sua volūtate est mali cia et corruptō ⁊ tota puersitas q3 inordinate amando volēdo et eli gendo factus est malus et corrup tus. nā tota bonitas et pulchritu do volūtatꝭ consistit in amādo vo lendo et eligendo ordinate sc3 il- lud quod est amandū eligendum et volenō. et ipe primus angelus nūq̄ amauit deum. Et ideo quia sua voluntas erat maior altior et pulchrior super omnes volūtates creatas facta est tantum mala tā- tum turpis et infima q̄ in omni- bus aliis creaturis in simul si cor rumperentur non esset tanta mali- cia nec turpitudo. Et quia ip- se totaliter amat suam volūtatem ppriā in qua est maxima malicia et vult illam implere q̄tuz potest ideo non amat nisi malum et sum mam maliciam et turpitudinez et laborat totis viribus vt malū cre scat et multiplicetur et bonum de struatur. Et habet odio omnez bonitatem ɔtrariam sue volūtati Et sic sua volūtas ppria facta est radix origo et fons omnium ma- lorum. Et quia habet intellectum altissimum in cognoscendo et val de subtilem super omnes creatu- ras post deū ideo q3 volūtas dn̄a tur intellectui ⁊ vtit eo ad illa que vult. ideo couertit totū intellectū suū et totam suā volūtatez ad fa- ciēō mala. ad inueniēō oīs ar- tes faciendi mala ad deceptōnes ad cautellas ad psuasōnes falsas ad temptationes ad nō essendum et factus est summus deceptor sū mus cautelosus summe fraudulē tus et dolosus summe mendax et inuentor omnium mendatiorum Et pter hoc quia quicq̄d habet conuertit in malum et nihil remā sit de bonitate priori status et sua ppria volūtas est ligata firmata obstinata et ɔiuncta inseparabilit cū se ipsa cuz sua ppria malicia p amorem. Ideo nō pōt videre nec cognoscere se ipm nec suū malum quod fecit quia intellectus est to-

taliter excecatus per proprias vo
luntatem vt nō possit iudicare de
sua malicia quia amor sue malitie
excecat ipsum et ideo non potest
dolere nec penitere de suo malo
voluntario quod fecit.
Et iō sēper murmurat cōtra deuz
quare aliqd h3 semp ꝯtra suā vo
luntatē quod ē ei multū tristabl'e.
Ecce magnitudinē sue malicie et
corruptionis que vix cogitari pōt
et sic ex hoc apparet ꝙ ip̄e prim⁹
angel⁹ ē fact⁹ per se princeps et
caput maloꝝ angeloꝝ princeps
oīm maloꝝ vicioꝝ et tenebraꝝ ⁊
oīm iniquitatuz prim⁹ inuentor.

De duplici malo voluntario ⁊
inuoluntario in angelo.

Et q: nō sunt nisi duo mala
sc3 volūtariū et inuoluntariū
seu culpe et pene et primuz malū
facit voluntas ꝑ seip̄a3 quod pla
cet sibi et cōplacet in eo q: ē volū⸗
tariu3. Sed scōm malū facit de⁹
per iusticiā et iudiciū q: primum
malū ita reqrit. Et iō q: prim⁹ an
gelus mal⁹ fecit maluz voluntari
um et oēs ei cōsenciētes. Et iō or
do iusticie reqrit ꝙ ei deſ scd3 ma
lum et suis angelis sc3 malu3 iuo
luntariu3 quod ē pena ⁊ pugnitō
Et iō sicut hō ꝑdidit suu3 locū in
quo posit⁹ fuerat et expuls⁹ fuit et
posit⁹ in alio loco tanꝗ in carcere
sc3 in isto loco in quo nūc ē ita sil'r
prim⁹ angel⁹ mal⁹ cu3 suis ange
lis ꝑdidit primu3 locū i quo crea
tus fuerat et fuit expuls⁹ cōtra su
am voluntatē et posit⁹ fuit in alio
loco tanꝗ in carcere et iō expul⸗
sus fuit a summo celo et posit⁹ fu
it in regione elemētoꝝ. et quasi ꝓ
portionabiliter sicut hō qui ē de
terra expulsus ē de altissimo ⁊ no
bilissimo loco terreno ad locū ha
bitabilē terrenū et infimū ventis
nubib⁹ et pluuijs subiectum Ita
ip̄e prim⁹ angel⁹ cu3 oībus ange
lis suis qui ē tot⁹ sp̄ualis expuls⁹
est de loco altissimo celesti ad lo⸗
cum infimū terrenum in quo ē ob
scuritas et calligo vbi est gñatō tē
pestatis. Et sicut iste loc⁹ ē ꝓpor⸗
cionat⁹ hoi ꝓ statu suo corrupto
ad pugnitionē. Ita ille cōuenit p̄
mo angelo corrupto pro pena et
carcere ifimis eternis et sic debeſ
ei loc⁹ infim⁹ in centro terre et iō
in medio terre parat⁹ ē primo an
gelo et angelis suis infern⁹ i igne
eterno in quo eternaliter pugniaſ
et cōburaſ ꝗuis ñ habeat corp⁹
q: hoc fiet per ordinē iusticie omi
potētis dei qui pōt facere et sic ꝓ
portionare penā ƀm ꝗtitatē ma⸗
loꝝ ad honorē sue iusticie. Uñ
q: primus angel⁹ mal⁹ si stetiss3 ⁊
meruisset fuisset p̄miat⁹ ⁊ corona
tus q: in eternum locū habitatio
nis in quo creatus fuerat ꝑ mo3
p̄mij obtinuisset. Et iō q: per con
trarium fecit et peccauit et deme
ruit et seip̄m fecit malum et tātu3

malum q̄tum bon⁹ erat ⁊ ex hoc cecidit ⁊ deuiauit ab ordine natu er et per ꝯn̄s cecidit in ordinē iu sticie et iudicij et debuit hr̄e oia i contrarium. Et iō primo debuit perdere dignitatem loci et poni i carceribus tanq̄ culpabilis et re us et iudicand⁹. Et deinde loco glorie eterne quā meruisset dꝫ si bi dari pena eterna quā meruit. Et q̄uis iam sit cōdempnat⁹ ad eternam penā per dei iudiciū dū fuit expuls⁹ de celo eo qꝛ est obsti natus in malo et nullomō pōt eē bon⁹. Ac tn̄ executio sentēcie nō dum facta est de multis angelis suis. Sed expectatur vsq̄ ad vlti mam diē iudicij. Si em̄ iam exe cutio a principio facta fuisset iam nō actemptasset primos parētes nec potuisset eos instigare cōtra deum. Et iste locus vocatur infer nus qui a deo paratus est primo malo angelo tanq̄ capiti ⁊ ange lis eius tanq̄ suis mēbris et om nibus consentiētibus et adheren tibus ei qui faciunt vnū corpus cum eo. Et similis processus de bet fieri circa hominem. et iō ho mo primo positus in isto loco in quo nunc est tanq̄ in carcere Et vltio apparebit in iudicō publico corā iudice ⁊ talis q̄lis fuerit rece pt⁹ iudicabr̄ sentēcia diffinitiua ⁊ in quo iuditio incipiet pena sua sine fine duratura. Et non est nisi vnus iudex qui in vno et eodē iu dicio publico in vna et eadeꝫ die et eadem hora omnibus viden tib⁹ oia finaliter iudicabit et hoc partinet ad magnitudinem tanti iudicis quia omia pōt et scit et ni hil ignorat. Et ideo nō oportet ni si tenere vnam publicam curiam et vnum publicum iudicium. Li cet autem malus angelus pacia tur penā per iusticiam sibi datam de presenti etiam per semetipsum patitur intra se qꝛ est inquietus et inordinatus in desiderijs suis in tota voluntate sua. et iō in eo non est nisi horror caligo et perturba tio quare sequit̄ q̄ in ipo nulā po test habere quietē. et maxīe etiam patitur penam qꝛ vult cōplere to tis viribus suā nequissimam vo luntatem et nō pōt quod est sibi magna tristicia. Sꝫ aliqn̄ metha phorice gaudet et delectatur ⁊ q̄e scit qn̄ potest facere malum iuxta suam voluntateꝫ nec aliter potest gaudere. ⁊ quanto facit mai⁹ ma lum magis gaudet. Et qn̄ fit ali quod bonū tristatur et de maiori bono magis tristat̄. Sed istā pe nam nō facit deus sꝫ ipemet sibi ipsi. Et sic declaratum est du plex malum primi angeli scꝫ vo luntarium et inuoluntarium.

Qualiter homines incorporā

tur et vniuntur cum primo ange lo et fiunt membra eius.

Quoniam iam declaratum ē ꝙ nō sunt nisi due prime voluntates et vtraqꝫ est propria voluntas et per ꝯñs sunt diuise ⁊ separate. vna est voluntas dei bona que est etiā communis voluntas quia est causa oīm bonoꝝ. Alia est volūtas primi angeli mala. Et ideo quia omnis propria voluntas inꝗtum propria nulli subicitur sed facit in seipsa suuꝫ regnum imperium et suum dñium et suas leges et ideo non sunt nisi duo regna scilicet regnum primi angeli mali et regnum dei. Et omnes alie volūtates sunt de regno dei vel de regno mali angeli. Et ideo quia ipse primus angelus habet suam propriam volūtatem tamꝗ deus quod soli deo conuenit. Ideo appetit et vult sibi dari omnia illa que debent̄ deo scilicet honorem et adorationem.

Ideo vult honorari colli et adorari tamꝗ deus et in ista superbia est obstinatus et excecatus et ideo quantum potest facit omnia illa per que possit colli et adorari vt deus et quantum potest destruit honorem gloriam et culturam dei. Et ideo studet facere mirabilia per omnem modum. Et quia ipse vult ꝗtum pōt dominari ⁊ augere regnum suum et eius dominium et vult destruere regnum dei. Ideo quia vidit hominem esse creatum propter regnum dei vt ascenderet ad locum quem ipse perdiderat statim habuit inuidiaꝫ contra hominem et voluit turbare toto conamine ne homo ascenderꝫ ad locum. Unde ipse descenderat et hoc ad destruendum regnum dei et gloriam eius. et hoc etiam propter inuidiā quā habuit contra hominem et etiam vt traheret hominem ad suum dominium et ad suum regnum vt ipse dominaretur homini sicut dominatur angelis suis. et ideo toto cognamie studuit subiugare eum et totaꝫ suam potestatem. Et quia hoc non poterat fieri nisi homo separetur a deo per inobedienciam et propriam voluntatem q̄ contrariatur deo et separatur totalitera deo. Ideo quātū potuit fecit vt homo diuideretur a deo habendo propriam voluntatem vt sic postea raperet hominem et dominaret̄ sue voluntati et ipsum captiuaret quia omnis voluntas que non est subiecta deo nec sibi obediens ponit se ipsam sub primo angelo malo. Et istemodo ca

priuauit hominem subtiliter et cautelose. primo mulierem de= inde per mulierem virum et p istos omnes filios eorum.

Et sic per accidens acquisiunt dominium supra naturam hu manam et fecit homines serui re sue voluntati. Sed tamen aliter angeli mali sunt sub do= minio et regno et seruitute pri mi mali angeli et sunt membra eius et aliter homines quia in ter ipsos malos angelos solus primus habet propriam volun tatem et omnes alij consequū tur vnanimiter vno corde vno consensu eius voluntatem et nullus habet propriam volun tatem separatam a voluntate primi angeli quia a principio omnes elegerunt eius volun= tatem. Ideo sunt vniti cum sua voluntate inseparabiliter ⁊ ideo omnes faciunt vnum re= gnum et non duo regna et om nes laborant pro honore primi angeli et ideo inter eos non est discordia nec lis nec pugna qꝛ omnes tendunt ad vnum ⁊ ad vnam voluntatem concorditer scienter et voluntarie. Et iō primus angelus vtitur omni= bus angelis malis sicut vult ⁊ omnes obediunt ei ad suaꝫ vo luntatem scienter et volunta= rie et ideo verissime sunt mem bra eius sicut membra corpo= ris sunt membra hominis ⁊ iō dicūtur sui angeli quia omnes voluntarie dederunt seipsos ei a principio et primo consencie runt sue voluntati. Ideo re gnum dyaboli forte ē ymo val de forte propter istam indiuisi= bilitatem et vnioneꝫ inter eos

Sed homines aliter fiunt membra primi angeli. Unde homo habet suam propriā vo= luntatem de se quia primo fuit sub voluntate dei et vnitus cū ea Sed postq̄ homo sepa= rauit se a voluntate dei statim incepit habere propriaꝫ volun tatem per se separatam a dei voluntate sicut primus ange= lus habuit propriam volunta= tem et factus fuit q̄ primum angelus in hoc inimicus dei.

Et sic homo per se recepit alterum regnum alterum im= perium et dominium separa= tum a deo in seipso sine deo et fecit se quasi alterum deum.

Et sic fuerūt due volūtates p= pe separate a dei volūtate scꝫ primo angeli et volūtas hoīs.

Et vtraq3 inq̃tũ fuit ꝓpria statim
pugnat ↄtra deũ et vult aufferre
adeo coronam et ꝑuilegiu3 ꝓprie
volũtatis quia ei soli conuenit ha
bere ꝓpriam volũtatem et nõ cre
ature. S3 tñ voluntas ꝑmi ange
li mali nũq̃ fuit vnita cũ volũta
te dei ymo primo cũ seip̃a quia si
simul fuiss3 vnita ineternum non
fuisset separara. s3 voluntas hois
primo fuit vnita cũ voluntate dei
s3 postea volũtarie separauit seip
sam a dei volũtate ad istigationẽ
ãgeli mali et tũc fuit reuersata ⁊ si
ne capite et stetit per seip̃am et de
dit ingressum malo angelo et ap=
peruit sibi portam. Et quia volun
tas primi angeli erat peior et ma
ior et potentior ideo statim rapu=
it et captiuauit voluntate3 homi
nis sub sua voluntate eo quia in=
uenit eam separatam a voluntate
diuina et etiam quia erat ei simil'
et erat ꝓpria voluntas sicut sua et
mala et contra deũ. s3 tamen hoc
factum est hoie instigato et igno=
rante quia homo non intendebat
esse sub volũtate dyaboli nec vo=
lebat esse ⁊ nihilominꝰ ꝓpter hoc
erat inobediens. Et sic ip̃e malus
angelꝰ dñiu3 sup̱ volũtate3 hois
habuit. Et ideo quasi tyrannice q̃
si violenter dyabolus rapuit vo=
luntate3 homis q: homo nolebat
ei subici ymo volebat esse dñs sui
ip̃ius. S3 quia volũtas hois fu=
it signata signo ꝑmi angeli sc3 q:
fuit ꝓpria ⁊ inobediens deo. ideo
tanq̃ suã recepit eam. et sic homo
ꝑtinuit ad regnũ primi mali ange
li q: noluit esse de regno dei. et sic
hõ factus est mẽbru3 eius ꝑter in
tentionẽ suã. Et sic primꝰ angelꝰ
dñatꝰ est hoi tamq̃ aliene nature
quã appriauit sibi. s3 angelꝰ malꝰ
dñatus est angelis malis tãq̃ ill'
que sũt de sua ꝓpria natura sicut
arbor h3 ramos ꝓprios et de sua
ꝓp̃a natura et aliqñ recipit alios
alteriꝰ nature et icorporat ei. Lic3
aũt homo sit sub ptãte et dñio pri
mi angeli ac tñ semp̱ h3 ꝓpriã vo
lũtatẽ in seip̃o nec ꝓpter hoc de=
struit͛ sua ꝓpria volũtas q: nõ po
test destrui illa ꝓp̃etas nisi iteꝝ vi
uat͛ cũ dei voluntate ymo semp̱ se
quit͛ suã ꝓpria3 volũtatem q: per
hoc ↄcordat ꝑmo angelo et ligat͛
et vnit͛ cũ eo et ↄ̃riatur deo ⁊ facit
oĩa mala ymo ip̃e malus angelꝰ
tenet et ligat et solidat hominem
magis vt maneat in sua ꝓpria vo
luntate et iuuat eũm quia tũc mł'
tiplicat oĩa mala per hoie3 tamq̃
per mẽbru3 suum et mala que per
se nõ poss3 facere facit per hoiem
quia propria voluntas in homie
est radix vt homo faciat oĩa mala
et per quam ipse malus angelus
mouet homiem sicut vult. Et quia
plures sũt homines ⁊ quil3 hab3
sua3 ꝓpriam volũtate3. ideo iter
hoies est lis et discordia ⁊ pugna
eo q: nõ omẽs hñt vnã volũtate3

Sz quilz hz suā ꝓprīaz nisi quia aliqñ plures fiūt quasi vna volū-tas et vna persona in malo. Et iō nō est simile de hoīb⁹ et malis an-gelis qꝛ nō est pugna iter malos angelos vt dictum est. Et isto mō malus angel⁹ excercet omnia mala inter hoīes ex eo quia quilz hz suam ꝓpriam voluntatez. quia omnes hoīes qui hñt ꝓpriam vo-luntatez extra deuz sūt sub ptāte eius et vtitur eis sicut mēbris ei⁹ Et quia ipe nō ꝯcordat nisi in ma-lis. ideo cōmouet hoīem ꝯtra ho-minē et gentez ꝯtra gentem et re-gnū ꝯtra regnum et facit ꝓlia fie-ri et per hoīes complet suā volūta-tez faciēdo infinita mala per eos et inter eos. Et hoc facit suadēdo suggerendo ꝯsiliando temptādo mouendo et inflāmando ipas vo-luntates hoīm sibi subiectorum se-crete occulte inuisibiliter ⁊ imper-ceptibiliter et inueniendo infini-tos modos faciendi malū seducē-do illos secrete. Et sic apparz ꝙ ꝑ-mus angelus vtitur angelis suis malis tanꝙ mēbris proprijs ⁊ na-turalib⁹ et est vnū corpus cū eis Sz vtitur ipe cuz oībus angelis suis ipo hoīe tanꝙ iumentis suis et equis quia equitat super volū-tates hoīm. quia sicut iumenta et equi ignorāt dn̄m qui equitat ita homies ignorant angelos malos quos portāt et qui dn̄antur eis et vtūtur eis sicut volunt ꝙdiu secō-tur suas ꝓprias voluntates. Ecce igitur qualiter dolere ⁊ lugere dz homo quia nō solū est lapsus cor-rupt⁹ et perdidit tanta bona ymo etiaz factus est seru⁹ et captiuus et iumētuz mali angeli crudelissi-mi cuius malicia explicari nō po-test et aliorꝫ angelorꝫ suorꝫ. Et sic nō solum est captiuus ymo capti-uus captiui.

De multiplici carcere et capti-uitate hominis.

Ulti aūt sūt carceres homi-nis ⁊ captiuitates hominis multe. Un⁹ carcer est corporalis et hic est locus in quo positus est nūc. Alius carcer est spūalis īqua ꝓpria volūtas hoīs est in carcera-ta ignoranter et iste carcer est pro-pria volūtas mali angeli queqdē voluntas est carcer vlis et gn̄alis oīm voluntatuz malaꝝ et oīm ꝓ-priarū volūtatuz creaturaꝝ. Uñ ipe malus angelus ꝑmo fecit ipz carcerez inquo ipemet est incarce-rat⁹ et captiuat⁹ voluntarie. dein-de sub isto carcere sūt omnes mali angeli et oēs hoīes habētes pro-prias volūtates. Sz alius est car-cer ꝓprius et spūalis ipsius hoīs scz suamet volūtas. quia illa ꝓpri-etas que est in voluntate hoīs est carcer et cathena ligās ꝯstringēs ꝯpeditans in carceribus volūta-tem hoīs sub volūtate ꝑmi ange-li. et sic homo est captiuat⁹ īcathe-natus vinculatus et ꝯpeditus in

se ipo sub ppria sua voluntate ꝛ p
hoc icarcerata maxio carcere spu
ali ipsi⁹ primi angeli et e pondus
importabile et iuguz ferreum qd
ho fecit sibimet qꝛ nulla maior ca
ptiuitas ꝙ captiuitas ppue volu
tatis qꝛ est insaciabilis per infini
ta desideria eo qꝛ e separata a vo⸗
luntate dei et per seipam qꝛ si ali⸗
qn hz quod vult et gaudz tuc est
in culpa qꝛ gaudet contra deuz ꝛ
vult cotra deum qꝛ ome velle ꝛ d
sideriuz quod puenit ex ppria vo
luntate e maluz et cotra deum qꝛ
ppria voluntas e semp cotra deu
Si aute no hz quod vult tuc est i
pena et tristitia. Et sic quocuqꝫ se
vertat ppria volutas semp hz ma
lum vel culpe vel pene. Si autez
pma voluntas mala primi ange
li est carcer spualis oim malorum
voluntatu ꝛ ppriaꝝ ita voluntas
dei e patria spualis oim bonaruz
voluntatum. Et sic patz ꝙ esse in
ppria voluntate e esse in carcere i
captiuitate in copedib⁹ ferreis ꝛ
seruitute et esse incathenatum et
esse iumetum mali angeli et habe
re sup se pod⁹ et on⁹ iportabile et
iugum ferreu et habere in se radi
cem oim maloꝝ. et per ꝯns ee ex⸗
tra ppria voluntate est esse sb dei
voluntate est esse in patria et va
libertate et est esse liberatuz et re
demptu a va captiuitate et a pta
te primi angeli mali a suo carcere
obscurissimo a copedibus ferreis
a cathena ferrea a pondere ipor⸗
tabili ab oi seruitute maligna ꝛ ab
oi tristitia et oi mala sentecia ꝛ ira
dei a radice oim maloꝝ. Et sic pro
prietas in voluntate est ome ma⸗
lum et coitas in volutate est ome
bonu. Ecce igit ex predictis colli⸗
gitur qualiter no sunt nisi due pri
me et principales volutates scilꝫ
dei que e bona et primi ageli que
est mala que nuꝙ sut ꝯiuncte in⸗
sil. Sed semp voluntas primi an
geli e sub ptate dei. et ois volun⸗
tas ꝯiungit et incorporat cu istis
duab⁹ ꝛ sequutur istas duas oes
vna vel alia nec est dare medium
Patz etia qualiter prim⁹ angelus
mal⁹ dnatur hoibus malis et ho⸗
mies illi sut captiui ei⁹ et incorpo
rantur cu eo. Et sic declarata et
manifestata sunt mala tam huane
nature ꝙ angelice et origines et
radices maloꝝ. Si aute volu⸗
mus magis in particulari de pre
dictis videre legam⁹ librum scrip
ture sacre in quo oia que in isto li
bro dignet per moduz pbationis
contin etur per modum auctorita
tis. Cui libro sacre scripture sume
credere debem⁹ vt iam pbatum e
Et sic tam per libru sacre scripture
ꝙ per librum creaturaꝝ ho pote
rit esse securus de veritate qꝛ vn⁹
iuuat alium et fortificat. Multe
aute sunt questiones quas ho no
debet querere sꝫ sufficit ꝙ cogno⸗
scat illud quod e in facto ꝛ quod

factum ē et querat remediũ i ma-
lis suis et ꝙ credat ꝙ de⁹ oia bñ
fecit et nihil mali imputet ei sꝫ to
tum hoi qꝛ de⁹ oia fecit sicut fieri
cõueniebat et sũme potēs est sum
me bon⁹ et summe sapiens.

Quod malũ et corruptio liberi arbitrij et carnis seu corporis cõ- trario ordine se hñt in primis pa- rentib⁹ totius hũane nature et in hijs qui sequuntur ab eis.

Uoniã autē tota hũana na
tura generaliter diuidit̃ in
duas partes prima ps ē p̃imus
vir et prima mulier qui ãbo sunt
pricipia et radices hũane nature
scđa est tota posterioritas scꝫ oēs
viri et mulieres qui venerunt ex
ipis per gñatõeꝫ naturalē. Et iste
due partes sic se hñt qꝛ prima ps
scꝫ prim⁹ vir et prima mulier fue-
runt formati totaliter per manuꝫ
dei in corpore et in aia sine aliquo
instrumēto et sine aliquo coadiu-
uante. Sed alia pars scꝫ tota
posterioritas aliter qꝛ caro seu cor
pus generatur et nascitur ex dei
ordinatione ab ipsis primis parē
tibus et ipsa anima rõnalis imme
diate creatur et datur a deo quia
anima rõnalis est immortalis et
indiuisibilis et non potest perue-
nire nisi a deo immediate. Et
ideo omnes homines qui postea
nati sunt. filij sunt primi hois et p̃
me mulierum per solam carnem ⁊
non ratione anime. Et ois ca-
ro cuiuslꝫ hois naturaliter gene-
rati fuit in eis radicaliter et ideo
rõne carnis oms hoies sunt vnũ.
Et ideo qꝛ omnes viri et mulie
res descendunt a primis parenti-
bus rõne carnis et nõ ratione aie
sequitur ꝙ totum malum et tota
corruptio extenditur et descendit
in totam posterioritatem propter
carnem. Et iđ exinde sequitur
ꝙ malum et corruptio liberi arbi-
trij et malum seu corruptio carnis
contrario ordine se habent in pri
mis parentibus et in hijs qui na
scuntur ex eis quia i primis duo
bus primo fuit malum et corrup-
tio et peruersitas in libero arbi-
trio seu in anima rationali. Et
per illud venit malum et corrup-
tio in carnem. Jta ꝙ maluꝫ vo
luntarium seu liberi arbitrij fuit
causa totius mali ⁊ corruptionis
carnis seu corpis vt iã declaratũ
est. Sed in omibus posteriori
bus et totum per oppositum q̃a
malum et corruptio carnis ē cau
sa mali et corruptionis anime seu
liberi arbitrij quia deus creat ani
mam bonam et non malam. pu-
ram et non corruptaꝫ. Sed quia
caro cui coniungitur ē corrupta
⁊ ifinita ⁊ gñata libidinose contra

totum debitum ē tota mortalis lā guida infirma rebellis rōi plena cōcupiscēcia inordinata. Ideo aīa pmo sociatur cū tali carne rebelli turpi et mortali et a cōcupiscentiā carnis et sequitur cōcupiscētia eius qz oportet postꝙ aia ē vnita carni ꝙ trabat ipam vel ꝙ trabatur ab ipa. et aīa ñ potest trahere carnē tāꝙ rebellē ineternum et lāguidam in suis cōcupiscēcijs rōne mortalitatis. Ideo neccesse est ꝙ trabatur a carne et incurrat suā infectionē et corruptionem. Et ideo aīa efficitur mala turpis ⁊ peruersa contra deum et odibilis deo et tota inordinata et hoc manifestatur postea qñ aīa vtitur libero arbitrio qa ignorat deum a quo est et ignorat seipam et suuz bonum et hz propriā voluntatez que semper est cōtra deum ⁊ facit oīa contra deum et cōtra suuz debitum naturale ⁊ semper iniuriat et offendit deum. Et oīa ista mala trabit ex societate carnis maculate inordine ad deum qz deꝰ nō fecit talem carnē immundā sz mundam. Aīa autē hz duos status in carne vnum pmum anteꝙ possit vti libero arbitrio et velle aliquid ꝑpria voluntate ⁊ tunc iam est immunda corrupta turpis deo odibilis et mala et infirma apud deum ꝙuis nihil mali fecerit qa adhuc nō potuit. et hoc ꝑpter societatem carnis maculate que est de gñe primi homīs corrupti inimici dei qui actualiter iniuriat et offendit eum. a qua carne aīa contrahit radicaliter et originaliter illam peruersitatē illam inordinatōnem et illaz inclinationē per quā efficitur apta vt qñ vteretur propria voluntate ea vteretur contra deum ad suā iniuriā et offensam. et sic aīa maculatur et incurrit vicium ipa nesciente ⁊ imputatur et illa corruptio et macula ꝙuis in voluntaria. Aliꝰ statꝰ aie est quādo iam vtitur libero arbitrio ⁊ voluntate propa et tunc qz liberꝝ arbitrium est corruptum et voluntas peruersa et mala et viciosa iā actualiter per seipam facit maluz et nō pōt facere nisi malum et voluntarie facit malū et semper operatur cōtra deum. Et iō efficitur peior turpior ⁊ magis in odio dei qz ꝑpria voluntate facit et crescit sua corruptio et totum iputatꝛ ei. Si enī malum quod ipa nō fecit iputatur ei a deo ꝙto magis malum quod ipa ꝑpria voluntate facit. Et sic aīa hz duo mala vnū originale quod ipa aīa nō fecit. Aliud actuale quod ipamet facit et vtrūqꝫ imputatur ei et iō vtrūqꝫ est malum culpe. Et sic est culpa originalis et culpa actualis. Sed primi parētes nō habuerūt in aīa nisi malū actuale quod ipi fecerunt ꝑpter primum malū originale quod aia nō fecit sz cōtra-

rit ex societate carnis ignoranter e in volũtarie. Ideo aia est digna separari eternaliter a cõsorcio dei Sʒ nõ debetur ei dari per iusticiam aliquod malũ inuolũtariũ vł aliqua pena sensibilis sʒ propter scdm malũ scʒ actuale qđ aia volũtarie facit debetur ei malũ inuolũtariũ seu pena eterna. Et i hoc apparet qualiter iusticia dei est sãctissima incomprehensibilis ꝙuis aie imputetur malũ corruptionis quod ipa nõ fecit sʒ aliũde cõtraxit vt apparet ad occulũ. Et sic apparet quomõ in duob⁹ p̃mis parentib⁹ malũ et corruptio carnis ꝓuenit originaliter a malo et corruptione liberi arbitrij seu anime Sʒ in tota posterioritate malum et corruptio liberi arbitrij seu aie ꝓuenit originaliter a malo et corruptione carnis et hoc ita est i facto. Ecce ḡ ordineʒ omniũ maloꝝ seu culpaꝝ et peccatorum nature humane q: omia mala om̃s culpe et oĩa peccata totius mundi oim hominuʒ orta sũt a p̃mo malo a p̃ma culpa a p̃mo peccato primoꝝ parentũ. Vñ p̃mo fuit malũ volũtarium ipsorũ quod fuit actuale. Deinde om̃s homines descenderũt ab eis per libidineʒ ꝯ lege cõi et sic est vnũ malũ originalis culpe seu peccatuʒ originale et quot hoĩes tot peccata originalia. Deinde post peccatũ originale qđlʒ sequitur pctm̃ voluntariũ et actuale. et ista ĩ quolʒ hoĩe multiplicãtur sine numero. et sic tot⁹ mund⁹ est plen⁹ peccatis. Licʒ aũt deus creet aiam et vniat eam cum carne infecta hec tñ infectio aie nullomõ imputari dʒ deo nec est cõtra iusticiã. Sed malum culpe et corruptionis transsit ad posteros qm̃ ordinatissimum erat ꝙ natura hoĩs. Ita conderetꝛ sicut condita fuit a principio et ꝙ condita. Ita ꝓpagaretur scʒ ꝙ hõ generet corp⁹ seu carnẽ et de⁹ infunderet aiam illi carni p̃parate ad receptõnem aie rõnalis. Ita ꝙ vnita corpori ĩmortali et sibi obediẽti esset debite ordinata et nulla inclinatõ mala nẽ aliquod viciũ seu corruptio esset in ea q: caro erit munda. Sed ex quo prim⁹ hõ peccauit ⁊ caro facta est rebellis aĩe et tota mortalis ⁊ corrupta opportuit ꝙ tale corp⁹ mitteretꝛ ad posteros ⁊ ꝙ de⁹ aĩa infunderet scdm p̃maʒ institutionẽ quã ipe ordinauerat itaꝙ ꝙuis hõ corrũpet op⁹ suuʒ scʒ corp⁹ de⁹ tñ nec propositũʒ suum nec ordinem mutare debuit q: hõ per iusticiam debitã incurrit mortalitatẽ carnis ex qua mortalitate sequitꝛ rebellio et corruptõ in carne que si esset ĩmoralis nulla corruptio nec inordinatõ essʒ ĩ ea. Et ideo q: pugnitio que est in carne est scdm ordineʒ iusticie deus propter corruptionẽ nõ debuit mutare suũ primum ordineʒ

et ꝓpositū bonū ſcȝ ꝙ debeat cre-
are aīas mūdas ⁊ ſociare eas cor
poribus in quibus licet inueniāt
corruptioneȝ nō ex deo hoc eſt qꝛ
creat aīam ſine corruptōe. ſȝ ex ho
mine q̄ eſt cauſa corruptionis cor
poris qꝛ culpa et corruptio origi-
nalis in aīam nō poſſet traſfūdi ni
ſi pceſſiſſet in carne pena mortali
tatis et rebellionis et talis pena ñ
eſſet niſi culpa pceſſiſſȝ. et ipſa cul
pa et corruptio volūtatis pceſſit a
volūtate hoīs inordinata et nō
a voluntate dei. Et ideo tota cor-
ruptō quā trahit aīa eſt et ꝓcedit
a petō pmi hoīs et nō a deo nec
a natura hoīs vt cōdita a deo ſȝ
a vicio et corruptione voluntatis
pmi hoīs. Et ideo ipſa ꝓpagatio
ſeu generatio in ſe non tranſmitit
poſteris corruptioneȝ q̄ corrūpit
anima ſȝ ipā libido que eſt adiū-
cta cū ꝓpagatōe. Et ſic declaraui
mus cū dei auxilio lapſū corrupti
onē perditōeȝ et malū nature hu-
mane et vidim⁹ totum ſtatū ſuuȝ
in quo eſt. Et ita hēmus ſciam taȝ
de debito q̄ de facto ipi⁹ hoīs.

Quid neceſſariū ē hoi lapſo p
dito et deuiato ſi debeat et vellit
reduci et exire de ſtatu pditōis et
puenire ad illud donum ꝓpter qd
fact⁹ eſt et quod pdidit.

Manifeſtum eſt autem in pre
cedenti tractatu in quo ſta-
tus fuerat homo creatus a deo et
a quo cecidit et quando perdidit
illud bonum ꝓpter quod fact⁹ fu
erat ſcilicet gaudium eternum qd
oritur de amore dei ⁊ ſocietate ei⁹
et perdidit etiam regnum celeſte
hereditatem dei. Et ſic perdidit in
finitū bonuȝ ad ꝙ habendū fact⁹
erat et nō ſolum hoc ſȝ etiā vadit
et currit ad infinitam et eternam
triſticiam ꝓpter quam factus nō
erat tendit ad malum perpetuum
ad eternam penam et miſeriaȝ qꝛ
in tali ſtatu lapſus omnia illa ma
la finaliter aduenient ei poſtq̄ ſe
paratus eſt a deo ab amicicia ſua ⁊
lucratus eſt inimiciciam dei ⁊ irā
ſuam. Et ſic de facto homo incur-
rit oīa mala que declarata ſūt in
capitulo de fructu qui naſcitur de
duob⁹ amorib⁹ primis qꝛ hȝ in ſe
ipo radicē oīm illoꝝ maloꝝ. Iteȝ
hō in ſtatu inquo cecidit ē captiu⁹
et inimic⁹ capitalis dei et amic⁹ p-
mi āgeli mali qui vocatur dyabo
lus et ſeruit ei et ſeru⁹ ei⁹ et facit
voluntatē ſuam vt iam declaratū
eſt. Ita ꝙ hō ñ ſeruit deo qui crea
uit eum nec facit voluntateȝ eius
ymo contra voluntatem ei⁹ ⁊ ſer-
uit nequiſſimo angelo qui ñ crea-
uit ipm et facit voluntatē ei⁹. Et
ſic hō in ſtatu lapſus et corruptio
nis ſemper augmētat malum ſuū
et acquirit culpas et ſeruit corrup
tioni et abhoīationi et turpitudi-
ni et per hoc ſeruit dyabolo. Oq̄
bonum eſſet hoī. oq̄ ſuaue oq̄ io-

cūdū; et amabile si posset liberari et exire de isto statu lapso et corru pto et perdito et exire de captiui tate ta; nequissimi angeli et posse liberari et euadere a tantis malis ad que finaliter debet deuenire ꝛ reuocari a via per quam tendit in illa mala perpetua. Qꝫ bonu; es set homi si liberaretur et exiret de statu isto perditionis per quē va dit ad eternam tristiciam et redu ceretur ad statum salutis per quē tenderet et exiret ad eternam leti ciā. Qꝫ amabile deberet esse ho mini ꝙ liberaretur de statu inquo totaliter seruit immundicie in iu ste iniquitati vanitati mendatio corruptioni turpitudini abbomi nationi et vicijs in quo semꝑ ac quirit culpas et maculas quibus maculat se ip̄m et deturpat. Et re duceretur ad statū in quo totalit̄ seruiret mūdicie iusticie pulchri tudini et veritati et in quo acqui reret ꝟtutes ꝛ vita; quibꝫ ornaret seip̄m. Qꝫtum etia; dulce esset hoi ꝙ liberaret̄ ab ira dei et indignati one eius in quas cecidit et a ma nu sue iusticie et duceret̄ ad amici ciā amorē et recōsiliatōe; perfec tam cū deo. Qꝫ hō obligaret̄ illi qui detali statu et de tantis malis ip̄m liberaret et eriperet ꝛ ad tāta bona que perdidit ip̄m reduceret qui liberaret ip̄m de statu culpe ꝛ de seruitute corruptōis et de ma nu dyaboli fortissimi de via per dicōis ab ira et indignatione dei a vindicta iusticie eiꝰ et reduceret ip̄m ad statū meriti ad libertatem ad verā amicitiam cū deo. S; q̄ esset ille qui hoc faceret nōne ipse vir qui ē in manu iusticie et in car ceribus huiꝰ mūdi qui est iudicā dus tāꝫ reus et captiuꝰ dyabolo et est in ira dei. nec aliꝰ vt aliquis angelus potest hoc facere qꝛ an gelus nō potest reducere homie; de statu corruptōnis ad statū bo nū et sanū. solus em̄ deꝰ qui crea uit hoīem potest hoīem facere bo nū. s; plus est restaurare rem per ditam ꝙ ipsam facere de nouo. Et quia nō est alius nisi deus. er go si homo non potest nec angelꝰ restat ꝙ si deus non faciat nullus faciet. S; quia deus est iniuria tus offensus et inhonoratꝰ ab ho mie et ꝯtemptus et homo est ī irā et indignatione eius. Et etiam qꝛ deus est iudex et ipsa iusticia quo mō ip̄e liberabit hominē a manu sue iusticie cum iusticia sit iniuria ta offensa et cōtempta quomodo ipsa iusticia faciet contra seipsam cui pertinet et conuenit facere pu gnitionem et vindictam. ergo nisi iiuria et offensa que est inter deū et hominem tollatur ꝛ destruatur per quam homo est in ira dei ꝛ iu sticia dei sit placata et contenta.

Non est remedium qꝺ homo possit liberari a malis suis ꝙdiu enim iniuria remanebit.

in suo vigore impossibile est ꝙ hõ
habeat amicitiam et pacem cum
deo. Inuestigandũ est igiť qualiter
iniuria possit tolli destrui et offer-
ri quoniam ipsa semꝑ separat ho-
minem a deo quia homo manens
in iniuria et offensa dei habet ini-
miciciam cum deo. et ideo ipa in
iuria claudit homini viam et por-
tam intrandi et eundi ad deum et
facit murum et ꝓhibet hominem
ne intret in regnum celeste ꝓpter
quod factꝰ est hõ. Unde ꝑma iu
ria et offensa ꝑmoꝝ duorũ hoim
in quibꝰ erat tota hũana natura
que quidẽ iniuria q: fuit generalis
toti hũane nature clausit portã vt
ex omnibꝰ filijs eorum nullꝰ pos
sit ingredi in celũ quia omnibus
imputatur. Ideo nisi illa vniuer-
salis offensa destruatur ĩpossibile
est hoiem restitui ad illud bonum
propter quod factus est. Sꝫ post
istam offensam generalem sunt of
fense particulares et personales
aliorum hominum quia in quolꝫ
homine descendente a ꝑmis duo
bus parẽtibus per gñatõeꝫ libidi
nosã ꝙtum est de se est vna culpa
originalis quã deꝰ imputauit aie
ꝓpter societateꝫ carnis et ista cul
pa claudit portam cuilibet vt nul
lus possit accedere ad deum. Sꝫ
vltra inquolꝫ homine in quo est
culpa originalis sť innumerabiles
offense et iniurie et quelibet istaꝝ
etiam claudit portam q: quelꝫ iniu
ria et offensa facit per se vnã clau
sionem et claudit partam Et vera
citer possumꝰ dicere faciẽdo tres
ꝑtes in tota natura hũana ꝙ pri-
mis duobꝫ hoibus clausa fuit ia-
nua domꝰ dei soluꝫ ꝓpter iniuriaꝫ
et offensam ꝓpriam quã fecerunt
ꝯtra deum. Sꝫ paruulis nõ hñti
bus vsum liberi arbitrij clausa est
ianua ciuitatis dei ꝓpter iniuriaꝫ
ꝑmorũ parentum scꝫ ꝓpter culpã
originalẽ quã ꝯtraxerũt ꝓpter car
neꝫ corruptã. Sꝫ hoibus habẽti
bus vsũ liberi arbitrij clausa ẽ por
ta et ꝓpter iniuriã ꝑmoꝝ parẽtuꝫ
scꝫ ꝓpter culpã originaleꝫ et ꝓpť
ꝓprias iniurias et offẽsas ꝑsona-
les quas fecerũt per ꝓpriã volun
tateꝫ. Et idẽ ꝙuis in homie adulto
et magno essent delete et destruc-
te ꝓprie iniurie ꝑsonales quas fe-
cit adhuc ꝓpter culpã originaleꝫ
remanet porta clausa. Et ideo si
aliquis homo siue paruulus siue
adultus debeat peruenire ad il-
lud bonũ ꝓpter quod factꝰ est id
est ad gaudiũ sempiternũ q̃d oriť
ex vnione cũ deo in regno suo ne
cesse est ꝙ ꝑmo auferanť ꝑma et
gñalis iniuria et deinde alie par-
ticulares et personales. Et ideo
tota difficultas restaurationis et
reparatõis hominis consistit ĩ tol
lendo destruendo et anihillando
omnes iniurias ⁊ offensas que in
trauerunt in humanam naturam
que ante non erant et modo sunt

postq̄ enī iniuria facta est et offensa opz q tollatur de medio vt nō sit quia aliter non possunt releuari homines.

Qualis et q̄ magna sit obligatio hominis pro iniuria et dei offensa.

Uoniā aūt nō possum⁹ scire qualiter auferatur iniuria et offensa dei quaz fecit homo nisi sciam⁹ et cognoscam⁹ naturā et pondus et conditōez ipsius iniurie et quid et q̄tuz est iniuriare et offendere deuz et ad quid et ad quātum obligat se homo qui iniuriat et offendit deū: iō etiā opz cū hoc cognoscere vnde est natura ⁊ cōditio iniurie et offense: et q ipsa magnificat et crescit tantū quantū persona offensa ⁊ iiuriata ē magna sicut dictū est de voluntate et amore. Et ideo quia deus est infinitus in potestate in magestate ⁊ volūtate et nō potest extimari. iō qui nō habet aliam voluntatez a volūtate dei et pmo deum amat vt amand⁹ est deum ad infinituz sibi obligat. ⁊ idē est de cōtemptu dei. et iō q̄ iiuriat et offendit et cōtempnit deū obligat se ad infinitum deo et per ɔ̄ns ad infinitam pugnitionē que debet iniurie. Itē etiam quia iniuria et offensa seu cōtemptus dei destruit et ledit honorem dei q̄tuz in ea est et aufert illum ideo quia honor dei excedit oīs creaturas et est maior q̄ oēs creature. quia facte sunt ppter honorem dei. Et ideo qz honor dei nō capit extensionem quia est tātus quant⁹ est ipe vt declaratuz ē in capitulo de honore. Jō sequit q cū homo iniuriat deū in honore et aufert honorem suuz q talis iniuria est ifinita ⁊ homo obligat deo ad infinitū et ad tantū q̄tuz valet honor suus ⁊ q pl⁹ offerrat deo q̄ si offerret omnis creaturas Item etiam si homo fecissz placitū dei et suā volūtatem meruisset infinitum bonū et infinitam mercedem: quia talis est natura liberi arbitrij vt debeat remunerari: q̄a actus liberi arbitrij sunt tales de natura sua q causant obligatōez vnde qui placitum alicui obligat illum sibi et qui facit displicitū obligat se et obligatur illi. Et qui facit placitū deo obligat deū sibi. et qui facit sibi displicitum obligat se illi. Et sic homo obligasset deū sibi vt daret sibi infinitum bonum quia nulla res creata potest eē remuneratio liberi arbitrij: ymo qui facit deo placitū acceptabile meretur habere ipsum deum pro remuneratione. ergo per oppositūz qui facit displicitum et iniuriam deo contra suam voluntatem obligat se deo ad infinitum et ad tātuz ad quātum deus obligaretur ei si faceret ei placitum. nō enī videt maior ratio de vno q̄ de alio Et ex istis concluditur q quando

homo facit iniuriam offensam et
displicitum deo facit infinitū ma
lū. Et sic fecit pl⁹ d malo ꝙ de⁹ fe
cerat de bono. et malū superat bo
num qꝛ q̄cquid de⁹ fecerat erat fi
nitum. et sic verissime apparet ꝙ
hō qn̄ peccauit contra deum ⁊ of
fendit eū facit vnā obligationem
infinitam nouā. Et sic in rei verita
te sunt due obligationes in hoīe
ꝑma est naturalis et de iure na-
ture que iam ꝓbata est et ꝑ istam
homo obligatur deo dare q̄cquid
potest et ista obligatō ē bona ⁊ ad
totum bonū hoīs vt iam ꝓbatuꝫ
est clarissime. Secunda obli-
gatio est quā fecit hō ꝓ malo qđ
fecit et pro iniuria offensa ⁊ ꝓ cri
mine et ista est mala et pessima ⁊
ad totum malū hoīs. Et ista scđa
et noua obligatō nō aufert illam
q̄ est naturalis q̄ etiā ē indelibilis
et indestructibilis et semꝑ manet
Et iō homo tam ꝓ prima obliga-
tione ꝙ ꝓ scđa est totaliter obliga
tus deo. Et tn̄ nō potest soluere et
reddere deo quod debꝫ nec ꝓ pri
ma nec pro scđa qꝛ nō potest red-
dere deo totū suum amorē nec ti-
morem nec honorē nec obedien-
tiam nec facere voluntatē dei q̄a
corrupt⁹ est et mutat⁹ in cōtrariū
sue nature et ipsemet fecit se taleꝫ
vt n̄ possit facere deo quod debet
et tn̄ semꝑ debꝫ et debitum rema
net nec excusatur qꝛ nō potest: q̄a
ipsemet est cā et in culpa quare nō
potest. Item nō pōt quod debꝫ
pro secunda obligatione que est ꝓ
crimine iniuria et cōtemptu q̄a ē
infinita et infinituꝫ debet dare vt
iam dictuꝫ est. et hō nō pōt solue
re infinituꝫ. Et etiā si quid homo
posset reddere deo iam totū essꝫ d
bitum ꝓ prima obligatione natu-
rali ⁊ tn̄ nō excusat̄ in scđa obliga
tione qꝛ soluere nō pōt quia ipse
ꝑ se fecit scđam obligationē. Iste
aūt due obligationes sic se hn̄t ꝙ
qn̄ hō nō seruit nec reddit deo qđ
debet scđm primā obligationē tūc
scđa obligatio multiplicat̄. qꝛ pri-
ma obligatio est iustissima rectissi
mā ⁊ iustissime debet̄ deo q̄cquid
debetur ei ꝫm illā obligationē. Iō
qui nō soluit nec reddit deo quod
suum ē et aufert ei suum debitum
iniust⁹ est iniusticiā facit ⁊ iniuriā
sibi. et per ꝯn̄s peccat et offendit
deuꝫ ⁊ in honorat deū et cōtemp
nit et est sibimet in culpa. Un̄ iam
declaratū est in capitulo de hono
re ꝙ q̄cquid hō faciat deo semper
ipm̄ honorat vel inhonorat. Et iō
qn̄ reddit ei quod dꝫ honorat ipꝫ
et quādo reddit quod nō dꝫ tūc i
honorat eū q̄a auffert ei quod dꝫ
et ideo cadit in offensam et iniuri
am dei. Et sic obligatur hō pro in
iuria et cōtemptu et facit obliga-
tionē ad infinitū pro qualibet iiu
ria et offensa. Et sic necesse est ꝙ si
homo nō soluit quod dꝫ scđm pri
mam obligationē ꝙ cadit i scđaꝫ

obligationē que est maior in infinitū q̄ pma:et tunc qñ scda obligatio facta est tūc pma nō potest solui q: quicquid homo posset est totū debitū pro pma. Et sic prima obligatio si nō soluit causat scdā obligationē et scda obligatio qñ facta est ipedit ne pma possit solui et pmū debitū nō solutū causat scdm debitū quod est infinitū et homo est debitor pro vtroq3 debito iuste ⁊ neutrū potest soluere. Ecce quomō malū seu crimen qd facit homo et iniūria ⁊ offensa obligat ipm ad infinitū et hō subiectus est malo quod ipemet facit: ⁊ sic malū quod homo facit seu crimen et iniuria dñatur hoi ⁊ ponit ipm in manu iusticie: et etiā dñat ei quia inclinat ipsum vt multiplicet malū quia postq̄ fctm̄ est vult semp crescere et multiplicari:⁊ nō pōt crescere nisi homo faciat ipm crescere:et sic postq̄ homo cecidit in potestate ipius mali seu criminis et peccati efficitur seruus peccati et mali et ponitur sub iugo et potestate eius vt nō possit euadere manus suas et ipm malum seu crimen multiplicatur postq̄ icep tum est:et obligatio hominis etiā continue multiplicatur pessimum est.ergo cadere in suas manus. Et sic apparet quāta est obligatio hominis pro iniuria dei ⁊ offensa seu crimine ⁊ pctō et qualiter ipm pecctū seu crimē homīs facit deo scdam obligatōez in natura hūana. Et ideo cū homo in statu lapso est sub ptāte mali seu crimis et iiurie ⁊ offense:sequitur q̄ semper multiplicat malū seu crimē et peccatū iniurias et offensas ɔtra deum:⁊ per ɔñs scda obligatō semp crescit ⁊ multiplicat in natura humana et ex eo quod debetur ꝑ prima obligatione nihil soluitur deo Ecce videte qualiter homo est obligatus duab⁹ obligationibus:s3 tñ scda obligatio multiplicatur in quol3 hoie scdm q̄ mulcant crimina pctā et iiurie et offense ɔtra deum:et sic cum ꝑ qual3 offensa hō obligetur ad infinitū quō poterit soluere ꝑ plurib⁹ offensis.

De magnitudine pme offense et pmi mali duoꝝ pmorum hominū et quāta sit obligatio.

Uoniam autem offensa primoꝝ parentum est prima inter omnes in natura humana. Ideo neccesse est inspeciali tractare de illa ⁊ videre magnitudinem illius mali primi et obligationem ꝑ scdo malo. Uñ quia maior res et dignior creata est liberum arbitrium et voluntas libera. Ideo nullum maius malū q̄ malū voluntatis et liberi arbitrij et modicū malū est ibi magnū malum. Et q: oīs creature mūdi erant facte ꝑpter liberꝝ arbitriū hoīs ad fuiē duz et quia ita exigebat dignitas et excellentia liberi arbitrij. Et iō

quia hō corrupit liberū arbitrium destruxit et violauit totū ordinē rerū quia hō erat dignior creatura que decorabat et ornabat totum vniuersū. Et sic nō solū nocuit toti vniuerso et destruxit totū ordinem et pulchritudinē quē de⁹ posuerat in mundo. sȝ q̄tū in eo fuit frustrauit oēs creaturas et sic violauit honorem dei destruēdo suū ordinē et pulchritudinē sui ordinis et ecce magnū dāpnuȝ quod hō fecit voluntarie et ip̄e est i culpa. Item etiā q2 perdendo et destruēdo seip̄m frustrauit intentionē dei q̄tū in eo fuit vt nihil amplius valeret ad illud quod deus intēdebat facere de hoīe et etiam hoc fecit frāgendo p̄ceptū dei fortissimū cum maxia pena iniūctuȝ et cōsensijt et cōplacuit iimico dei faciendo suā voluntatē et cōtēpnendo mādatum dei fortissimum et propriā cōminationē: et tñ ipse nō poterat ignorare illū qui suadebat ei vt frāgeret mādatuȝ dei esse inimicū dei et aduersariū: et sic inhonorat deū sine mēsura faciēdo volūtatē sui iimici faciēdo contra voluntatē dei. Item etiam quia nō solum seip̄m perdidit ⁊ se substraxit a seruitio dei creatoris sui et a sua obedientia et posuit se sub manu iimici dei. ymo etiā substraxit totam suā posterioritateȝ a seruitio dei et obligauit et posuit eam sub manu dyaboli et destruxit honorem dei q̄tum in eo fuit.

Ecce ḡ quomō per p̄mum peccatum ordo vniuersi fuit violat⁹ et sua pulchritudo deuastata ⁊ deturpat⁹ in hoc honor dei fuit qui fecerat pulchritudinē ordinis creaturarū et etiā deus in suo mādato cōtempt⁹ et inhonorat⁹ et su⁹ aduersarius honorat⁹. Et etiā factum est magnū dāpnum seruitutis dei q2 dyabol⁹ acquisiuit om̄s hoīes quos de⁹ perdidit propter culpam p̄mi hoīs. Ecce dāpna ecce iniurias ecce ergo obligatō ad reparāduȝ dāpna ad satisfaciendō pro iiuria ⁊ pro honore dei violato. Quomō aūt poterūt reparari oīa ista impossibile est ꝙ homo reparet et tñ ipse debet.

Quod oīs hō si vult et debet liberari a sua obligatōne infinita ꝑ quā debetur ei pena infinita et restitui ad illō bonū ꝓpter quod factus est indiget satisfactione infinita quā nō pōt facere nec soluere nisi ꝑsona infinita que simul sit deus et hō et eadē persona que ꝑ seip̄a nulli pene sit obligata.

Uoniam aūt declaratuȝ est ꝙ malum voluntariū hoīs quod fecit est infinitū et culpa hominis etiā est infinita propter qđ debetur ei pena infinita. Et q2 culpe infinite debetur pena ⁊ pugnitio infinita. et iniurie et offense infinite debetur vindicta infinita. ⁊

hoc iam declaratū est in capitulo de cōparatione hoīs ad alias res per differenciam liberi arbitrij. et ꝙ nisi culpe daretur debita pena es set dare vacuū in vniuerso quod natura nō patitur nec deus qui re cte oīs creaturas ordinat et ni hil dz relinquere inordinatū i vni uerso: et idō de neccessitate hō obli gatur ad infinitā penā et eternā. Si aūt homo debeat iuste libera ri ab illa pena īfinita et eterna ne cesse ē ꝙ satisfaciat pro illa pena et ꝙ illa satisfactio sit tanta quāta est pena ad quā obligatur: et ꝙ det tm̄ de suo voluntarie et spōte pro quāto nō debuit deum iniuriare nec offendere nec i honorare Et qr homo nō dz deum inhonorare etiā si neccesse esset perire mille et īfinitos mūdos: ymo eciā homo deberet dimittere perire oēs crea turas que possunt esse anteꝙ ihō noraret et iniuriaret deū ⁊ faceret aliqd cōtra suam voluntatem et eius mādatū pro cōseruando. ergo pro nulla creatura nihil deberet homo facere cōtra voluntatē dei. Vñ oīs creaturas fecit deus ō ni hilo facere ergo cōtra voluntatē dei nō est cōparabile alicui dampno seu inhonorare deū quod idē est.

Igitur si homo vult liberari a pena ad quā est obligatus pro offē sa et iniuria dei qr deum inhono rauit: oportet ꝙ reddat aliqd deo et sue iusticie pro honore quē ab stulit maius ꝙ sit illud pro quo de um nō debuit inhonorare nec fa cere cōtra suam voluntatē nec ali ter satisfacit. Apparet ergo ꝙ satisfa ctio quā homo debet reddere vt li beretur a pena est īfinita et debi tum est infinitū. Et si nō soluit dictam satisfactionē et debitum nō est dignus nec debet liberari a pe na quā debet quia neccesse est ꝙ ad oē peccatum et culpā aut se quatur pena aut satisfactio aliter esset inordinatio in vniuerso. qr ip sa pena vel satisfactio ordinat pec catum et iniuriā. Et qr etiā culpa nō tollitur nec destruitur nisi per su um cōtrariū. scz per meritū nec i iuria seu offensa seu displicitū nō deletur nec remouetur nisi per pla citum cōtrarium. Et ideo oportet vt homo destruat culpā vt non sit quod faciat aliquod meritū quod sit tm̄ ꝙ possit destruere culpam. et vt destruat iniuriā et offensam et displicitū. Oportet ꝙ homo faciat deo equale vel maius placi tum ꝙ fuerit displicitū vel iniuria Aliter remaneret iniuria et displi citum in suo vigore nec hō posset reconciliari cum deo nisi totaliter iniuria ⁊ displicitū de medio tol latur. oportet ergo ꝙ homo faciat deo aliquod placitum tm̄ vel plus acceptabile sicut fecit displicitū displicibile et odibile. Aliter incō spectu dei semper remanet iīuria et offensa. Igitur ad recuperandū

perfectam amicitiam cũ deo necesse est ꝙ homo reddat deo īfinitam satisfationē, ꝑpter obligatõꝫ infinitã et ꝙ hoc faciendo faciat deo tantũ vel maius placituꝫ et seruiciuꝫ ꝙ̃ fuerit displicitum. ergo necesse est ꝙ talis satisfactio sit volũtaria liberalis spontanea morosa ꝓcedēs de intimo cordis affectu de optima voluntate sine aliqua coactione et sine violentia. Aliter talis satisfactõ nõ est acceptabilis neqꝫ placibilis neqꝫ tollit iniuriam nec per cõsequens vnit nec ꝯiũgit hominem cuꝫ deo nec tollit inimicitias nec deuꝫ placat nõ potest igitur homo sine tali satisfactõne volũtaria liberari a sua obligatõe nec restitui ad illud bonũ quod perdidit, ꝑpter quod factus erat nec deo recõsiliari Et qꝛ nullus homo qui sit obligatus et debitoꝛ pene infinite potest satisfacere nec per se nec per aliuꝫ nec potest habere taleꝫ satisfactioneꝫ infinitam quia nec omnes hoīes in simul nec infiniti mũdi si essent possent satisfacere et soluere tãtuꝫ debitum nec quicquid est citra deum. nec aliquis homo purus nec oms in simul cum sint obligati ad penam infinitã possunt facere tm̃ meritum ꝙ superet demeritũ peccatum seu culpã infinitaꝫ nec tm̃ placitum deo nec seruiciũ voluntarium ꝙ destruat et vincat iīuriã et offensam iam factam seu displicitum maxime cũ q̃cquit possunt facere deo iam totũ est debitum ⁊ obligatum. et talis satisfactio debet fieri de aliquo quod nõ sit iaꝫ deo debitum nec obligatũ. Igr̃ ꝯcluditur ꝙ cũ illud qð homo dꝫ soluere deo, ꝓ satisfactõne debeat esse maius ꝙ̃ q̃cquid est citra deum ⁊ hoc nõ ē nisi deꝰ. sequitur ꝙ istam satisfactionē nõ potest facere nisi deus. Sed nullꝰ dꝫ facere nisi hõ. ergo necesse est ꝙ talem satisfactionē faciat deꝰ homo. Ita ꝙ sit vna et eadē persona q̃ sit deꝰ et homo. Ita ꝙ nõ sit alius deꝰ ꝑsonaliter et alius hõ. ita ꝙ sit due persone sꝫ ita ꝯiungunt̃ due nature scꝫ hoīs et dei vt idem sit deus qui est hõ. Nam si aliter ꝯiungantur impossibile est ꝙ satisfactio fiat. qm̃ si sit alius deꝰ et aliꝰ homo tunc deꝰ nõ faciet quia nõ debebit et hõ nõ faciet quia nõ poterit Ut igitur hanc satisfactionē faciat deꝰ homo opoꝛtet eundē esse ꝑfectum deum ⁊ ꝑfectũ hoīem qm̃ eam nõ potest facere nisi verꝰ deus nec facere debet nisi verꝰ homo. Igitur si satisfactio debeat fieri et homo liberari necesse ē inuenire deum hoīem seruata vtraꝙ natura in sua integritate et necesse est has duas naturas cõuenire in vnam personã sicut coꝛpꝰ et anima rationalis cõueniunt in vnum hoīem quia aliter fieri non potest vt idem sit ꝑfectus deꝰ ⁊ ꝑ

fectus homo ⁊ tunc talis persona erit infinita et habebit in se aliq̄d quod superabit quicquid est citra deum et erit maius q̄ omne debi=tum quod dn̄t soluere om̄s hoies pro satisfactione. et cū talis perso na nihil pro se debeat q: ita opor tet esse q̄ nihil pro se debeat ⁊ tūc poterit soluere pro oībus homini bus qui nō possūt soluere quod d̄ bent q: nō habent. Igitur extra talem personam nō potest iueniri satisfactio infinita quā debent ho mines et debitum infinitū. in sola igitur tali persona pōt inueniri il=lud quo hō indiget. Unde talis p̄ sona poterit habere meritū infini tum et poterit facere placitum in=finitū dupliciter. primo q: erit per sona infinita. scdo ex parte dei q: fiet placitum qd̄ acceptatū a deo est infinitū. Et sic duobus mōis meritū seu placitū quod poterit facere erit īfinitū. Sed culpa ho=minis seu iniuria ⁊ offensa fuit so solum infinita vnomō sc3 ex parte dei cōtra quem facta est et nō ex parte facientis. Et ideo meritū seu placitum talis persone infini=te vincet et destruet totaliter ⁊ su perabit omnem culpā et om̄em in iuriam omnem offensam et omne displicitum hominis contra deu3 Ergo si talis persona infinita det aliquid de suo pro omnibus ad satisfaciendu3 pro eis iusticie dei et hoc cum bona voluntate cum intimo cordis affectu tunc satisfaciet deo totaliter et tollet in iuriam et omnē offensā. Sic er go habem⁹ iam duo que sūt ne=cessaria homī et quol3 indiget hō si velit et debeat liberari. p̄mū est satisfactio infinita volūtarie facta scd̄m est persona infinita que si=mul sit deus et homo.

De cōditionibus quas debet habere persona ista infinita que ē necessaria pro satisfactione.

Et quia natura humana in diget pro sua liberatione ta li persona infinita que simul sit de us et homo. Ideo vlterius c̄si derare et inuestigare debem⁹ de cōditionibus necessarijs quas d3 habere ista persona que cōueniāt satisfactōni quoniā si nō habeant cōditiones que requirūtur ad sa=tisfactionem nō satisfaciet pro oī=bus. Et ideo requirit q̄ sit p̄por tionata satisfactioni sicut hō indi get. Et ideo oportet q̄ sit de ge nere istius hoīs qui ē obligatus ad penā istam. et ideo q̄ sit de no uo factus sicut p̄mus hō quoniā si nō sit de genere p̄mi hominisq̄ est debitor tūc talis hō qui erit d̄=us inq̄tum homo nō ptinebit ad genus humanum et ad hoies de scendentes a primo hoie qui fecit offensam quare sequit q̄ nō deb3 satisfacere quia nō erit de illo.

Sic em̄ rectuȝ est vt pro culpa et
offensa hominis homo satisfaciat
Item etiam opȝ ꝙ satisfaciens sit
idem cū illo qui obligatus est aut
eiusdē generis. Aliter nec primus
homo nec genus ipius satisfaciet
pro se. ergo sicut de duobꝰ primis
hoībus ipa obligatio in oēs ho
mies descendit. ita nullus nisi vel
ipi vl' aliquis qui de illis nascitur
debȝ satisfacere ꝓ ipa obligatōne
hoīm. ergo opȝ ꝙ ille homo q̇ sa-
tisfaciet nascatur de genere p̄mi
homīs et hoc requirit ipa satisfa-
ctio. vlteriꝰ ꝙ talis homo qui erit
simul deus et homo opȝ ꝙ̄ conci
piatur et generet̄ mundissime sine
libidine sine corruptione. et ideo
sine coytu. vn̄ iam declaratuȝ est
ꝙ mēbra genitalia taȝ in viro ꝙ i
muliere sūt mēbra inobedientia et
que mouent̄ ꝯtra ratione. et iō sūt
mēbra peccati et mēbra rebellio-
nis. Et ideo hoc fuit signū ꝙ oēs
hoīes qui gn̄antur ꝑ illa mēbra li
bidinosa sūt filij inobdiētie et cul-
pe ita ꝙ per illud mēbruȝ genita-
le intrat oīs corruptio in oēs ho
mines. Ergo necesse est ꝙ si talis
hō debeat esse qui simul sit deꝰ ad
hoc ꝙ satisfaciat ꝓ hoībus ꝙ nul-
lomō sit gn̄atus nec ꝯceptus per
mēbruȝ genitale: qꝛ ipe dȝ destru
ere oēs culpam oēe pctm̄. et iō
iam esset in carne eius iniciū cor-
ruptionis et culpe et tunc esset de
bitor et esset obligatꝰ sicut alij ho
mines: ⁊ tunc nō posset satisface-
re pro alijs hoībus. Ergo natu
ra satisfactiōis exigit ꝙ talis caro
illius hominis nō sit generata ꝑ
virum. ergo nō debȝ esse de semi-
ne viri. quia tūc nihil valeret pro
satisfatōne. ergo dȝ esse sine patre
imediate. Ergo opȝ ꝙ si talis ho-
mo debeat esse ꝙ immediate for-
metur a deo ꝙ̄tū ad corpus quia
aliter fieri nō potest sicut p̄mꝰ hō
imediate fuit formatus per manꝰ
dei. Et quia opȝ ꝙ talis homo na
scatur d̄ gn̄e hoīs p̄mi. Ideo opȝ
ꝙ nascatur de viro vel de muliere
Sȝ mulier est ordinata ad ꝯcipiē
dū hoīes et nutriendō et lactandō ⁊
nō vir. Iō talis homo assumet̄ de
muliere seu assumi dȝ et formari
per manus dei sine libidine muli
eris. Ita ꝙ mulier illa de qua for
mabitur corpus nullā faciat libi-
dinem ymo necesse ē ꝙ nunꝙ̄ in
illa muliere fuerit libido. Et iō
necesse est ꝙ talis mulier sempꝰ fu
erit virgo. Et quia tale corpus scȝ
illius hominis nō erit conceptuȝ
per vuluam mulieris: sȝ formatuȝ
per manuȝ dei de carne mulieris
sine fractōne virginitatis: ideo eti
am necesse est ꝙ nascatur de ipsa
muliere sine fractione ꝟginitatis
et sine appertione vulue mulie-
ris et licet non intrauerit per vul-
uā: exijt tn̄ ꝑ vuluā aureā portā i-
corruptā ꝟginitat̄ claustris n̄ solū
illesis̄ fortificat̄ remanētibꝰ. iō

Sequitur q ille hō nascendo de tali muliere nullomō debebat aperire vuluā suā. Aliter relinquisset in illa muliere signa libidis ac si libido pcessisset et fuisset apperta per mēbrū viri. que oīa debēt esse alienissīa ab illo hoīe quo idiget natura hūana. cū debeat summe distare et elōgari ab oī libidīe et vestigio libidinis. g neccesse est q ille hō qui per manum dei fuit formatꝰ intꝰin vētre virgis mulieris sine oī libidine nascat et exeat extra ipa remanēte virgine absq oī appertōe. Et vt in gnāli ꝛ breuiter cōcludamꝰ oēs cōditiones illius psone ifinite que neccessaria est hoī et nature hūane psolutiōe satisfactōnis oportet q habeat tales cōditiones ex parte hūanitatꝫ scꝫ aīe et corporis q nullomō derogent nec ꝯriētur nature hūane nec derrogēt diuinitati nec discōueniant satisfactōi et solutioni p qua faciēda neccessaria ē nobis illa persona ymo totalit ꝯueniebat q ita pportōnet. Et iō extinde possumꝰ cōcludere in spāli oms cōditiones q̄tū ad aīam et q̄tum ad corpꝰ ꝛ q̄tuꝫ ad vniōnē corporis et aīe cū natura diuina in vna psona. Et qꝛ in natura diuina sunt tres psone realiter distincte scꝫ pater filꝰ et spūssanctꝰ. Ideo videamus que psona esset ꝯueniēs magis vel pater vel filꝰ vel spūssanctus vt cum illa vniret hūanitas seu corpꝰ et aīa. Et apparet q psona filij magis ē ppoꝛtionata et cōueniēs vt assumat aīam et corpꝰ seu naturā hoīs in se vt sit vna psona in duabꝰ naturis. qm̄ psona filij dei hꝫ multas cōueniēcias cū hoīe quas nō hn̄t alie psone. Unū filꝰ est pductꝰ et accepit oīa que hꝫ a patre. et hō etiā est pductꝰ ꝛ etiam filꝰ ē ymago patris increata. et aīa rōnalis hoīs est ymago dei creata. Et sic qꝛ magis ꝯuenit productꝰ cū producto q impductꝰ. Ideo psona filij dei magis cōuenit q̄ persona patris. Et etiā qꝛ magis cōuenit ille q ē ymago cū ymagine q ille qui nō ē ymago Ideo magis cōuenit filꝰ q spūssanctꝰ. Et etiā illa persona inq̄tū hō dicetur et erit filꝰ virginis iō magis ꝯueit q idē sit filꝰ dei ꝛ filꝰ vgis. Itē etiā qꝛ hoīes sunt filij dei pter naturā vt probatū ē q̄uis sint difformati. et ideo magis conuenit filius dei naturalis cuꝫ hominibus q̄ alie persone.

Si talis persona inq̄tū homo debeat esse mortalis vel immortalis ad sufficiendum.

Uoniaꝫ autē talis persona ifinita que simlr sit deꝰ et hō est neccessaria p satisfactione tocius hūane nature vt scꝫ habeatꝰ in se aliquid maiꝰ q q̄cquid sub deo est qd spōte det et n̄ ex debito deo Queramꝰ g quid poterit dare talis psona qd valeat tm̄ per quod

possit fieri infinitā satisfactio. aut
em̄ ille hō qui sit erit deꝰ et hō da-
bit seipm aut aliqd ō se. videamꝰ
q̄lis dꝫ esse talis datio siue dona-
tio. vnde cū talis hō inq̄tū hō sit
creatura dei sequit ꝙ iam q̄cquid
hꝫ dei est et ē obligatū deo et oia
que hꝫ debet deo per primā obli-
gationē naturalē qꝛ q̄cquid habꝫ
accepit a deo ⁊ iō debet deo amo
rem et obedientiā honorē et totū
quod facere poterit erit iā deo obli
gatū et debitū nō pro iniuria q̄a
nullam fecit sꝫ pro naturali p̄ma
obligatione qꝛ oia accepit. Quo
modo poterit ḡ satisfacere ꝓ alijs
hoibus cum oia pro seipo debeat
deo et ex debito hoīs quicq̄d ha-
bet et quicq̄d poterit qꝛ creatura
sua erit. Queramꝰ quid habebit i
se ille homo quod nō sit deo debi-
tum sꝫ sit vere suū et ꝙ deꝰ nō pos
sit exigere ab eo ex debito. Si em̄
nihil tale hꝫ nō poterit satisfacere
pro alijs qui dn̄t deo infinitū de-
bituꝫ propter obligatōnē. scḋaꝫ sꝫ
certe hoc nō potest esse aliud nisi
vita sua seu aīa sua seu tradere se-
ipm morti ad honorē dei. hoc em̄
nō exigit deꝰ ex debito ab illo ho
mine scꝫ ꝙ det vitā suam et seipm
morti ad honorē dei hoc em̄ exi-
git suum velle. Vn̄ mors est oībꝰ
hoibus propter peccatū ⁊ culpaꝫ
qꝛ si primꝰ homo nō peccasset nū
q̄ mortuꝰ fuisset. ḡ cuꝫ iste homo
sit sine peccato oī culpa inocentis
simus cū sit deꝰ multo magis nō
debebit mori. Si ille hō det spōte
et voluntarie seipm et vitaꝫ suam
morti ad honorē dei tūc dabit de
suo qḋ deo debitū n̄ est nec ab eo
potest exigi per aliquā obligatio-
nem ymo nullomō poterit seipo
maius dare deo cū se dabit morti
⁊ nihil maiꝰ pōt dari deo q̄ istud
qꝛ nihil asperius aut difficiliꝰ pōt
homo spōte et nō ex debito pati
morte ad honorē dei. Igitur se
quitur ꝙ neccessaria erit mors illi
us hoīs et ad satisfacienduꝫ pro
alijs hoibus. ḡ per solam mortē il-
lius hoīs poterit fieri satisfactio
seu per vitā suam spōte traditam
morti ad honorē dei. Inueni-
mus igit̄ p̄cium et debituꝫ ad sol
uenḋ pro peccatis iniurijs et offē
sis oīm hominū. Igitur neccessari
um erit pro satisfactione totiꝰ hu
mane nature ꝙ talis hō q̄ erit de
us et homo et qui ē neccessariꝰ ꝓ
satisfactōne sit mortalis ita ꝙ pos
sit mori si velit et hoc spōte q̄uis
sit deꝰ et tn̄ ꝙ ipm nullꝰ possit oc-
cidere si nō vellit ⁊ hoc qꝛ deꝰ erit
si em̄ nullomō mori posset nō esset
vtilis nec couueniens pro satisfac-
tione hominū. Et etiā hoc est sū
me couueniens vt satisfactio fiat ꝑ
mortem qꝛ hoīes sunt obligati ad
substinenḋ penā infinitam que ē
mors eterna sꝫ couuenienciꝰ fieri n̄
potest vt hō euadat penā. et mor
tem eternam quā debet nisi vt ꝙ

hō qui debet vel aliqs pro eo sub stineat voluntarie et spōte aliquā mortē aut penā quam nō debet. Sed homo qui iam obligat⁹ est ad infinitam penam nō pōt solue re talē penam que liberet a pena infinita. q: quālibet penam q̄tū cunq magnā susciperet semp iu ste et digne sustineret. Ut igit ho mo qui est obligat⁹ ad debitā pe nam possit euadere ipam. Neccesse erit vt talis hō pro hoie suscipi at penā voluntarie et spōte qui ni hil pene debeat pro se. Sed nul lus talis pōt esse nec cogitari nisi ille hō quem querim⁹ qui erit de us et hō vt moriēdo ꝛ sustinendo penā pro hoie quam nō debebit iuste hō propter ipm euadat pe nam et mortē quā debebat. Et ideo neccesse erit ꝙ ille hō qui est neccessarius nobis ꝑ satisfactōne possit pati et mori et sustinere pe nam si velit. Sed ꝙ nullomō pos sit pati nec mortē nec aliquaꝫ pe nam cōtra suam voluntatē nec ali qua res possit ei nocere cōtra ei⁹ voluntatē nisi ipe velit et ꝑmittat q: innocētissimus erit nec propter hoc talis hō erit ī miseria sicut alij hoies mortales q̄a volūtarie erit talis vt possit pati et nō contra su am voluntatē neccesse etiā erit ꝙ ille hō qui ē neccessari⁹ pro nostra satisfactione cognoscat et ītelligat oīa bona et oīa mala hoīs et co gnoscat perditionē et lapsum hūa nū et totalē destructioneꝫ et oia q̄ sunt neccessaria pro reparatiōe to tali et recōsiliatione et q̄cquid de bent hoies deo. et ꝙ cognoscat ō seipo ꝙ ille sol⁹ pōt satisfacere et nullus alius et hoc per mortē su am et ꝙ si ipe nō moriatur oēs ho mines perdētur eternaliter qm̄ si nō cognosceret hoc nō posset satis facere et opportebit ꝙ det vitā su am voluntarie scienter et propter hanc cām scꝫ ad satisfaciendum pro tota natura humana.

De benignitate amore pietate et paciātia ꝛ māsuetudie ipsi⁹ ho minis.

Et quia iam declaratum est ꝙ satisfactio ista quaꝫ debe bit facere ille homo quē querim⁹ et quo indigem⁹ oportet ꝙ sit vo luntaria et spontanea cū intimo cordis affectu et optima volunta te quia al'r non tolleret offensam nec iniuriā que viuit et regnat in ter deum et hoies vt placaret irā dei. Et ideo opportebit ꝙ ille hō qui satisfaciet pro hoibus non solum moriaṫ et det vitā suaꝫ mor ti ad honorem dei. ymo opporte bit si debeat satisfacere ꝙ sustine at mortem et penā sꝫ det vitam su am libentissime et gratissime cum desiderio cū bona voluntate et cū intimo cordis affectu ad honorē dei q: null⁹ poterit eū cogere ad h̄ nisi ipemet velit et permittat et

ideo neccesse erit q talis hō sit benignissim⁹ piissim⁹ pacientissim⁹ māsuetissim⁹ ⁊ mitissim⁹ scʒ q habeat voluntatē ita piā ita begnissimam erga naturā humanā et tm̄ diligat hoīes et cōpaciatur eis vt velit mori et dare vitā suā pro ipsis vt per mortē suā liberētur a penis eternis et q magis velit q liberatio hominū fiat q̄ saluare vitam suā. qm̄ si nō sit ita tunc ñ morietur pro hoībus qꝛ null⁹ poterit eum cōpellere ad moriendō nisi ꝓcedat ex sua mera voluntate ⁊ pia et bona. Et iō opportebit q nō attēdat ad maliciā hoīm nec ad iniurias nec ad offensas. sʒ magis attendat ad hoīes ꝓpter naturaʒ humanitatꝭ et diligat eos inq̄tuʒ sunt hoīes et portant ymaginem dei ꝓpter aīam rōnalem et inq̄tū erunt sui fratres ꝓpter naturaʒ. et ideo opportebit q ñ habeat odio hoīes propter peccata ⁊ malicias eoꝝ. Sed meritis cōpaciatur et doleat dei de meritis eoruʒ. qm̄ si talis nō esset tunc nō esset cōueniens pro satisfactione. et tali hoīe indiget natura humana nec alr̄ liberari pōt et iō neccessario opportebit q tanta sit sua bonitas et benignitas q vincat om̄em maliciā et nequiciā. et tanta sit sua māsuetudo q vincat ⁊ superet om̄eʒ crudelitatem et impietatē et tāta sit sua pacientia q vincat et superet om̄em iniuriā et offensā sibi inferendam. Et ideō opportebit q̄ sit talis q diligat om̄s sibi contradicentes vel aduersantes vel persequētes vel ipm̄ occidere volētes Ita q tāta sit ī eo bonitas q oēs remittat offēsas. de nullo velit vindictam propter aliquā iniuriā qm̄ talis est neccessarius oībus hoīb⁹ pro satisfactione. Q̄ta benignitas et bonitas erit illa q talis hō innocēs velit mori et dare vitam suā tam p̄ciosam ꝓ hoībus iniustis iniquis malis ingratissimis pditꝭ et corruptis abhoīabilib⁹ sceleratꝭ et dignis oī pena. et pro criminibus scelerib⁹ peccatis culpis ⁊ ꝓ iniquitatibus oīm alioꝝ hominuʒ et toci⁹ mundi. Et iō neccesse erit propter oīa ista p̄dicta vt talis hō sit de gn̄e eorumdē hominū q̄ obligati sunt ad penā propter maiorē vnitatē et ꝓpinquitatē qm̄ magis diliget hoīes et cōpacietur eis qꝛ erit de eadē natura. Vñ si fieret de nouo sicut prim⁹ hō non tm̄ esset ꝓpinquus hoībus obligatis ad penā. O quātū gaudere dʒ tota natura humana et quicūq̧ homo obligatus ad penam si talem hominem habere posset.

Qualiter ille hō poterit mori ad honoreʒ dei ⁊ quis poterit eū occidere.

Et qꝛ mors illius hoīs q̄erit deus et hō erit totum p̄ciuʒ et tota satisfactio liberationis hominum si sit voluntaria et ad ho-

nore dei sucepta vlteriꝰ inuestigā
dum est quomodo poterit ille hō
dare vitam eternā suā morti spō=
te ad honorez dei et an ipemet de
beat occidere seipm vel alij occi=
dent ipm: sꝫ ꝙ ipemet occidat se=
ipm hoc nō esset ad honorem dei
ymo ꝯtra honorem dei: ergo nec=
cesse erit ꝙ alij occident euz: et ꝙ
ipe velit et permittat se occidi ad
honorem dei. Et si ita est oporte
bit ꝙ ipe habeat inimicos qui oc
cident et persequētur eū et oppor
tebit necessario ꝙ sit aliqua cau=
sa que sit ad honorez dei pro qua
sustinenda ⁊ deffendenda ipe det
vitam suā morti et alij pro illa cau
sa occidēt eum et ideo inuestige=
mꝰ quomō hoc poterit fieri. Et iō
cōsiderare debemus ꝙ ille solus
erit bonus inter oms hoies ⁊ oēs
alij erunt mali nisi mater sua q̄ ne
cessario oportebit ꝙ sit bona. Et
ideo cum hoies sint lapsi corrupti
et peruersi vt declaratum fuit ītra
ctatu de lapsu ad lōgum et per h
faciūt mala opera et faciunt pessi
mam vitam et totaliter faciūt oia
opera ꝯtra deū ꝯtra eius volūta=
tem et ꝯtra iusticiaz et oms amāt
suam ꝓpriam volūtatem et ꝓpriū
honorez et nolūt corrigi nec audi
re correctionem. Et qr ille homo
erit perfecte bonus erit totus cō=
trarius alijs hoibꝰ: et ideo neces=
se erit ꝙ q̄tū poterit ipugnet ma=
lam vitā et mala opera hominuz
et p̄dicet et corrigat oms per v̄ba
sua. Et necesse erit ꝙ dicta veri=
tatem hoibus quam hoies nolūt
Et quia opera sua erūt ꝯtraria to
taliter operibꝰ alioꝝ incurret ini=
micias et inuidias plurium q̄ nol
lent audire veritatē. Et sic predicā
do et tenēdo inuiolabiliter et īde=
clinabiliter veritatē et iusticiā vi=
uendo et predicādo plures habe
bunt ipm odio vsqꝫ ad mortē. Et
sic isto mō ipe neqꝫ ꝓpter odia ne
qꝫ proter timorē mortis non velit
desistere a veritate nec a iusticia
ꝓpter hoc hoies occidēt ipm ⁊ ip
semet permittet se occidi ab homi
nibꝰ fortissime ꝑseuerando i hijs
que dei sūt Nōne tunc dabit vitā
suā morti spōte ad honorē dei et
laudē q̄uis aūt ipe debeat doce
re v̄itatē et tenere et viuēdo et lo
quēdo ad honorē dei tñ hic hō n̄
tenetur mori ꝓ honore dei ex de=
bito nisi velit. Jte etiā in hoc da=
bit exēplum alijs hoibus vt nul=
lomō deseruiāt nec derelinquant
veritatē dei nec iusticiā eiꝰ nec re
cedant ab illa ꝓpter mortē quam
aliqñ necessario oportꝫ ꝙ soluant
cū ille qui nullomō debebat mori
eam spōte sustinuerit sibi illatā ꝓ=
pter veritatē dei et iusticiā eiꝰ su=
stinendū et in hoc faciet deo ma=
gnum honorē. Vñde hoc erit exē
plum maximū quo nō possit cogi
tari maiꝰ efficatissimū et ꝑpetuū
vt alijs hoies post ipm postq̄ co

gnouerint ipm et veritatez et que persona erat ipe aduretur iflamatur exitentur et imitetur vt pter nullaz in comoda que sentire pnt declinet a iusticia qua deo dnt cu etia de necessitate aliqn mori debeant cuz ipe q nec p se ex debito mori debebat nec p alijs poterat no cogi mori ta pciosaz vita ymo seipm et tota personam tam bona voluntate dederit ad morte pter voluntate dei et iusticia sustinedu Un quis ex debito talis persona que erat ho debeat deo omez obediencia et facere p deitate quicqd poterat z hoc virtute pme obligationis ac tn hoc e citra mortez qa ex debito nullaten9 mori dz. Et io moriedo spote reliquit exeplum oibus vt silr faciant et no dubitent mori. Sic g quis illi qui occidet ipsum mala voluntate occident eum ac tn qz ipe sustinebit spontanea voluntate ad honore dei z ad vtilitatez toti9 huane nature. Jo laudabiliter z misericordit sustinebit. Sed mirandu erit quo poterit esse et generari tata malicia tanta crudelitas et tata iuidia in illis hoibus cotra tam bonu hoiem sicut ille qui nulli nocebit nec nocere poterit qz summe benign9 erit. Maxima em dz esse ista inuidia et malicia supra humanu genus.

Et ideo est osiderandu sicut ia declaratum est q totu gen9 huanum est sub potestate et captiuitate pmi ageli mali et neqssimi dyaboli et angelo eius. Et io qa ille ho erit nouus ho in mundo z predicabit et docebit noua doctrinam et oia que erunt noua et que pertinebut ad honorem dei et ad liberatione hominu z totaliter opabitur oia que erut cotra dyabolu et loquetur ad destruendu suum regnum et suum imperiu et dnium. Un cu ille homo debeat liberare genus huanu ab obligatone infinita et satisfactere pro oib9 oportebit q pugne totis virib9 cotra captiuatore hominuz et remoueat hoies a sua ptate. Un dyabolus erit principalis et capitalis inimic9 su9 z inter ipos abos erit principale bellum et secretu: Et ideo cu ipe malus angel9 videbit talem hoiem apparuisse de nouo qui nuq talis apparuerat qui totaliter sit cotrarius ei super quem nulla ptatem poterit habere seqtur etiam q ille pmus angelus timens perdere suum dniuz pugnabit totis virib9 contra istu hoiem vt perdatur et occidatur. Et io quia ipse no poterit ei nocere per se nec occidere nocebit ei qtu poterit per homines qui sunt mebra sua et occidet eu si potest per medium hominum malo. Et ipe malus angelus propter sua maliciam et inuidiam qua habebit cotra istum hominez inflamabit aliquos malos hoies sibi adherentes

tes cõtra ipm et gñabit tantaȝ inuidiam cõtra eum et instigabit tãtũ eos et icitabit vt eũ velint totaliter occidere et perdere. Aliter nõ poterit ei nocere. Et sic ipse mal⁹ angelus et dyabol⁹ tractabit morte suam et dabit totum cõsilium secretum vt occidet eũ per malos hoĩes ministros suos si potest nec alit̃ cessare poterit donec hoc fecerit qꝛ nõ poterit sustinere talem hoĩem sibi contrariũ Et sic apparet vñ tanta malicia et inuidia poterit generari cõtra istũ hominẽ vt mali hoĩes velint eũ occidere. et hic apparebit sũma benignitas istius hoĩs qꝛ moritur spõte etiam pro occidentib⁹ eum ꝛ ꝑ inimicis suis et pro peccatis eorum. Et qꝛ ipe primus angel⁹ occidet talem hominẽ iustuȝ innocentem qui nullomõ debȝ mori nec obligatur morti nec dyabol⁹ habȝ aliquod ius in eo. Ideo ipe ꝓmittet maximã iniusticiam contra istum hoĩem innocẽtem. Ideo veraciter dignus erit ꝑ iusticiã ꝑdere totũ ius quod credebat se habere sup homines ꝙuis in veritate nullum de se haberet vt sicut inasit hoĩem in quo nullum ius habebat. Ita ꝑdet ius quod habere videbatur in alijs hoĩbus. et sic ille hõ per mortem suam satisfaciet pro tota natura humana et morietur laudabiliter ad honorem dei ꝛ liberabit homines a potestate dyaboli et hoc per veram iusticiam. Et sic vincet dyabolum per suam iusticiam veram ꝛ iustũ erit ꝙ dyabolus sit captiuus eius propter iniuriam ꝛ iniusticiam quã sibi fecit. Et sic homo per iusticiam acquiret potestatem et dñium super primum malum angelũ seu dyabolum.

Et sicut dyabolus vincit a principio hoĩem per fraudulenciã et deceptionem et falsam promissionẽ et subiugauit sibi hoĩem Ita homo vincet dyabolũ per iusticiam et captiuabit eũ. Et quia ille homo erit de⁹ et filius dei. Ideo diuinitas que nõ potest facere iniusticiam faciet veram iusticiam humaitati de dyabolo. Et ideo ipe dyabol⁹ erit iustissime sub pedibus istius hominis et ipe tenebit eum iustissime captiuatum.

Ecce qualiter fieri poterit vera liberatio hominũ per mortem hominis qui erit deus et homo et a dyabolo et a peccato seu ab iniuria et offensa dei et a pena infinita. Et sic mors istius hominis vincet dyabolum et omnẽ culpã et peccatum. Et sicut dyabol⁹ decipiendo subiugauit homineȝ sibi. Ita decipiendo seipsum quia inuadet et occidet iustuȝ hominem captiuabitur et ligabitur ab isto hoĩe cũ adiutorio diuinitatis per iusticiã. Et sicut prim⁹ hõ fuit sub potestate dyaboli propter inobedientiaȝ quam fregit et fuit

in ira dei et sepatus a cõsortio et amicia dei: Ita per obediētiam istius hoīs q̄ erit maior p̄mo hoīe quā p̄uabit vsq̧ ad mortē īclusiue scz tenēdo vitatē dei et iusticiaz ad quā obligat̄ oīs hō et quā de⁹ vlt̄ ꝛ exigit ab omi hoīe hō erit dignus liberari taz a potestate dyaboli ꝙ ab ira dei ꝛ restitui ad amiciciā dei quia obediētia cōputat̄ ꝓ inobediētia quia obediētia facta erat ꝑ honorez sicut īobediētia ꝑ īhonoratōnē et maxie quia ista obedientia supabit in infinituz inobediētiā quia erit facta cū difficultate mortis ꝛ ꝑ hoīez maiorē ꝛ iō magis acceptabile deitati obedientia volūtaria isti⁹ hoīs ꝙ fuerit displicibilis īobediētia p̄mi hominis. Et maior erit honoratō istius hoīs ꝙ fuerit inhonoratō p̄mi hoīs. et sic totaliter destruet̄ ꝛ anihillabitur iuria et offensa p̄mi hominis et eiciet̄ a tota natura humana.

Qualiter mors illi⁹ hoīs qui ē necessari⁹ pro satisfactiōe oīm hominum p̄ualet et magis pōderat ꝙ numer⁹ et magnitudo oīm peccatoꝝ et offensa oīm hominum.

Viā iaz declaratū ē ꝙ mors illi⁹ hoīs erit satisfactio pro peccato hoīs et toti⁹ nature hūane et culpis iniurijs et offensis hominum et cū iam declaratū sit ꝙ quolibet peccatū seu offensa contra deū ascendit in īfinitū et hz ꝙdam infinitatē et opz s̄m mēsuraz peccati et offense facere satisfactōnem et ꝓ vno peccato infiniti mūdi pleni creaturis nō posset satisfacere. et iō cū peccata seu offense ꝛ iniurie cōtra deū sint sine numero et p̄nt esse ꝛ multiplicari in īfinitū et crescere. videam⁹ quō mors istius hoīs qui erit de⁹ et hō qui est necessari⁹ pro satisfactione erit sufficiēs satisfactō et sufficiēs p̄cium pro oībus pctīs oīm hoīm ꝛ qualr pl⁹ pōretur mors ista ꝙ nūs ꝛ magnitudo oīm pctōꝝ et criminum. Et iō ad cognoscēdū hoc optz pōderare vitā illi⁹ hoīs ꝙtū valebit et quāti sit valoris et quāti precij. Vñ hūanitas illi⁹ hoīs p̄ualebit ī p̄ciositate in excellēcia in nobilitate in bonitate et dignitate ꝙ oēs hoīes qui fuerūt sūt et erūt et qui p̄nt esse ꝛ oēs creaturas qꝛ hō iste erit deificat⁹ qꝛ sua hūanitas erit vnita deitati in vna ꝑsona et iō ꝓpter illā vnionē et ꝓpter istud matrimoniuz altissimū ista hūanitas ascēdet ad sūmā dignitatē sicut ei iam declaratū fuit de spōsa respectu spōsi in capitulo ꝺ amore qualiter spōsa ascēdit ꝛ nobilitat̄ ꝓpter spōsum cui vnit̄ ꝙuis sit infima inter oēs mulieres qꝛ pauprima totius mūdi pōt effici regina si fiat spōsa regis. g̃ silr erit de ista hūanitate illi⁹ hoīs qꝛ erit vnita ꝛ copulata tanꝙ sponsa persone filij dei

et ideo necessario erit ꝑportiona-
ta iuxta dignitatē deitatis tm̄ ꝙ-
tū fieri poterit. Et adhuc ista vnio
erit maior ꝙ spōsi et spōse qꝛ vna
persona erit de⁹ et hō et idō ille hō
erit quantū acceptabilitatē in me
ritis infinit⁹ et idō ꝑualebit ꝙ oīs
hoies qui pn̄t esse et ꝙ oīs crea-
ture nec est aliqua ꝯparatō. Et idō
si volumus clare videre quō eius
mors pl⁹ ponderet ꝙ oia peccata
videam⁹ pro quāto n̄ deberet qs
nec velle occidere talē hoiem si es
set pn̄s et sciret quis esset. Ita ꝙ si
diceret alicui nisi occidas istū ho
minē et tot⁹ mūdus ꝑibit et ꝙ de
us ē certe null⁹ faceret hoc nec de
beret facere si sciret quis esset ille
hō pro cōseruāda oi creatura nec
si infinit⁹ nūs ei daret. Itē etiam
si diceretur alicui aut tu occides
talem hoiēꝫ aut oia peccata ꝛ cria
mundi veniēt super te et iputabūt
tibi. nōne iste respōderet ꝙ citius
velet oia pctā et crimia mūdi sup
se sustinere et ei iputari et nō solū
mūdi ymo oia q̄ futura sꝫ ꝛ pn̄t co
gitari ꝙ istō solū peccatum et nō
solū de occisione isti⁹ hois sꝫ etiā
de qualibet parua lesione extima
re tangere ipm. pro quāto em̄ ali-
quis deberet modicū ledere ꝑso-
nam regis vel imperatoris. vnde
igitur esset hoc vt aliquis horrerꝫ
plus vnū peccatū in lesione hui⁹
hois ꝙ oia alia que cogitari pn̄t
et ꝙ oia que fiunt contra deū nisi
peccatum ipm quod fieret in per
sona ei⁹ sine cōparatione excede-
ret oia peccata ꝛ crimina que pn̄t
cogitari extra personā illi⁹. Ec
ce igitur manifestissimū est ꝙ nlla
imēsitas nulla magnitudo vel mł
titudo peccatoꝝ extra personā il
lius potest nec valet cōparari vio
lationi et destructioni vite corpo-
ralis talis hois. Quā bona est er-
go illi⁹ vita cui⁹ interit⁹ et destru
ctio tam mala est. Si em̄ omne
bonū tam bonū est ꝙtum mala ē
eius destructio. ḡ vita illi⁹ homis
plus erit bonū et mai⁹ bonum si-
ne cōparatōe ꝙ illa pctā sint mala
quequiō peccata sua interfectō si
ne extimatione superat. Vn̄ si in
terfectio illi⁹ hois superat omneꝫ
multitudinē peccatoꝝ que cogi-
tari pn̄t extra personam ei⁹. Et
si peccata et crimia tantū sunt odi
bilia ꝙtum sūt mala et vita illius
hois tantum erit amabilis et ma
gis bona ꝙ oia peccata sint odibi
lia et mala. Ergo tantum bonū
tam amabile sicut erit vita illius
homis qui preciosior erit ꝙ oīe
quod est citra deū nunꝙ erit suffi
ciens ad soluēdum qd̄ debetur ꝑ
peccatis et criminib⁹ et offensis
totius mundi et superat oīe de-
bituꝫ quod debetur pro satisfactō
ne peccatorum. ymo pl⁹ poterit i
infinitum. Ecce igit quomō vi
ta illius hois vincit oia crimina
omnes offensas oīes iniusticias

et omnes culpas si detur pro illis

Si ergo dare vitam et accipere mortem siue datio huius vite preualet et pponderat in bonitate q̄ omnia peccata hominuz in malo ita etiam et acceptio mortis. ergo si ille homo quē querim⁹ det spō te vitaz suā morti et ad honorem dei ꝑ satisfactōe nature hūane nō ne satisfaciet et soluet pro omib⁹ hominibus et satisfactio erit maior in infinitum q̄ om̄e debitū quod debent omnes homines. Patz ergo quomodo mors illi⁹ hominis qui est necessarius pro satisfactōe peccatoꝝ humane nature magis pōderat in bonitate q̄ multitudo et magnitudo oīm offensarum et peccatorum in malicia.

Qualiter ista mors deleat et superet pctā et crimina occidentiuz talem hominem.

Uoniam dictuz est ꝙ mors illius hominis qui erit de⁹ et homo superabit peccata et crimina hominū. Sz dubium videt̄ quomodo poterit delere ⁊ superare peccata illorum qui occidēt eū qm̄ si taz maluz est occidere cum q̄tū bona est vita eius: quomodo poterit mors eius superare et delere peccata et crimina ⁊ offensas illorum qui occident ip̄m quia appareret ꝙ tantum malum sit peccatum illorum qui occident eum q̄tū vita eius est bona. ḡ quomō mors eius poterit satisfacere pro peccato vel ꝑ illis peccatis si sint plures qui occidāt eum. aut si poterit delere vnum peccatum vni⁹ hominis et nō alioꝝ et satisfacere solū ꝑ illo. Oportet em̄ ꝙ satisfactio sit tanta ꝙ deleat om̄ia peccata. Et ideo hic possumus respōdere dupliciter: p̄mo ꝙ null⁹ sciēter occideret talem hominez si cognosceret eū esse talem q̄lem erit scz esse deum ⁊ hominem. Et ideo si occidāt eum ignoranter occidēt quare illud pctm̄ nō erit ita malū sicut vita ei⁹. bona q: ignorancia diminuet pctm̄ illud vt nō sit ita infinitū. Un̄ quādo supradictuz fuit ꝙ tantū malū essz ei⁹ destructio q̄tum vita ei⁹ bona nō considerabamus magnitudinē illi⁹ interfectionis ad videndū q̄tuz bona esset vita sua s̄m ꝙ fieret ignoranter sz si scienter fieret ꝙ nunq̄ aliquis poterit facere nec vellet facere. Sed aliter et scđo possum⁹ dicere ꝙ meritum et bonū qđ faciet ille hō qui erit de⁹ erit duob⁹ modis infinitū. primo ex parte faciētis q: erit ꝑsona ifinita. scđo ex parte dei acceptantis q: om̄e meritū quod est acceptabile deo est infinitum sicut demeritū infinitum.

Et sic illa datio vite erit ifinita ex parte dantis et ex parte acceptāt.

Sed om̄e peccatum quod pōt facere creatura est solum infinitum ex parte dei cōtra quem fit et non

ex parte faciend. Et sic mors illi⁹ poterit delere oia peccata possibilia fieri per creaturā et satisfacere ꝓ ill' et vltra supabit in ifinitum.

De circūstantijs et ꝯditionib⁹ quas hēbit illa ꝑciosissima mors et q̄ cōuenientia erūt ei.

Et qa illa ꝑciosissima mors illius infiniti valoris. Illi⁹ benignissimi et pijssimi hoīs quo indigemus est necessaria toti nature humane pro satisfactione. Et in ipa pendet tota restauratō ⁊ totum bonum hominum. Ideo videamus quas circūstantias et cōditiones habebit iste homo ⁊ que ei cōueniunt. Et quia illa mors erit tota satisfactio nature humane et totum meritum et totum bonum. Et ideo illi morti conueniet ꝙ habeat omnes circūstantias et cōditiones omnes per quas poterit esse magis meritoria et satisfactoria ⁊ magis acceptabilis et per quas poterit magis declarari bona voluntas bonum cor et meli⁹ affectus cordialis moriendi talis hominis. Unde talis mors opꝫ vt iam declaratum est ꝙ sit voluntaria ⁊ accepta sponte quia aliter nihil proficeret. Et ideo oportebit ꝙ ille preciosissimus homo velit suscipere et sustinere mortem libenter sponte et bona voluntate Et ideo habebit maximum amorem maximā caritatem et ardentissimā et maximaꝫ pietatem erga naturam humanaꝫ ꝑditam vt soluat. ⁊ iō ñ solū valet sustinere ⁊ recipere mortē ymo per talē modū et per taleꝫ formaꝫ in quib⁹ talis mors sua erit magis meritoria magis satisfactoria magis vtilis ⁊ cōmoda ꝓ natura hūana et cōuenit sue pijssime bonitati et caritati ardētissime. Et ideo qꝛ ille homo recipiet mortē nō inuitus nec ignoranter ymo ipso sciente volente et ꝑmittente. Et iō talis mors opꝫ ꝙ sit ꝑus deliberata ⁊ ordinata ꝑ ipꝫmet et nō fiet a casu fortuito sꝫ ipemet eliget volūtarie talē mortē q̄leꝫ voluerit nihil fiet in sua morte ꝯtra suā volūtateꝫ. et ꝗto mors erit cuꝫ maiori pena magis atrox magis crudelis magis afflictiua et dolorosa magis ignomiosa magis vilis obꝓbriosa derisoria et vituperabilis et turpis cum maiori ꝯfusione: si sit volūtarie assumpta tāto erit magis meritoria satisfactoria et cōmodosa toti nature humane et magis acceptabilis deo. Et iō certe cōueniet amori ardentissimo et pietati illius benignissimi hoīs vt nō soluꝫ velit sustinere mortem ymo talem mortem sicut dictum est: quia hoc erit mai⁹ bonū quod poterit facere et ideo cōueniet sue maxime bonitati vt faciat ita illud bonum ita magnum ꝙ nō possit fieri maius nec melius nec cogitari. Unde ille pijssimus homo erit persona infinita

et ideo cõueniet ei facere tantum bonum vt sua preciosissima mors superet et excedat tantum omnia peccata φ non possit magis supe rare vt habeat omne meritum. Et ideo cõuenit φ omẽs circõstantie que poterunt reddere illã mortez difficillimaz ꝑualissimã per omẽz modũ atrocissimaz crudelissimaz afflictissimã dolorosissimã turpissimam ignominiosissimã asperimã et fugibilissimam sint in ipa mor te seu ꝯcomittẽtur eam. Et iõ ꝯue niet φ fiat in loco publico et solẽ pni et nõ occulto de die et non de nocte et sic de alijs circonstantijs Et opportebit φ genus mortis sit turpissimũ seu ignominiosissimuz quomodo poterunt ista fieri faci liter cognoscem⁹ si consideremus illos ꝑ quos talis mors fiet. Qm̃ opportz φ sint iĩmici sui maximi. Unde iam dictum est φ ille pm⁹ angelus scz dyabolus erit iĩmic⁹ capitalis istius hominis et habe bit ipm odio in sũmo: et ideo trac tabit mortez suã et inflamabit ali quos hoĩes ad sũmuz odiũ istius hoĩs et ad sũmam inimiciciã: ꝛ iõ illi homĩes qui erũt inimici sui nõ solum desiderabunt ipm occidere ymo etiam desiderabũt sibi infer re et talem mortẽ dare sicut dictũ est. Et ideo multũ bene ꝯueniunt iĩmici sui cũ eo q̃tũ ad hoc q2 ipsi desiderabũt sibi dare talem mortẽ vt dictum est. et ipemet gaudio ꝛ bona volũtate volet suscipere ta lem. Et sic eadẽ volũtas suoꝝ iĩmi coꝝ ꝛ ipiusmet q̃tũ ad hoc. Sed nõ erit siĩlis voluntas. q2 illi mala voluntate faciẽt talez mortẽ in fla mati a dyabolo. Sz ille bona vo lũtate sustinebit talẽ mortẽ scz ad honorẽ dei et ad vtilitatẽ toci⁹ hu mane nature et illoꝝ qui ipm oc cident. Et maxĩe inimici sui pote runt sibi dare talẽ mortez qm̃ ipse nullã ostẽdet potestatẽ ymo opor tebit φ abscondat totã potestatẽ suã. Itez nullã faciet rebellionẽ et ideo tractabũt eũ iuxta coꝝ malã voluntatẽ et q̃tum ipemet ꝑmit tet. ecce magnũ misterium erit ibi q2 ipa malicia destruet seipam q̃a q̃to magis ꝑ maliciã et iniquita tem inimici sui dabũt mortez ma gis crudelẽ et penosam tanto ma gis illa mors erit meritoria et satis factoria ꝑ peccatis ꝛ destruet ma liciã. Et sic peccatũ destruet seipz et iniquitas erit ꝯtra seipam. Nõ enĩ põt fieri talis mors per verita tem et sic fiet per iniquitatẽ et ma liciã scz ad destruendũ eam. Et sic ipa iniq̃tas et malicia faciet mor tem suã et colliget virgas cuz qui b⁹ v̄berabit et occidet. et ita patẽt cõditiones et circõstancie in gñali que erũt ꝯueniẽtes isti morti p̃ ciosissime que necessaria erit pro satisfactione hominum.

Declaratõ magis in spãli quõ rõnabiliter sequat solutio hũane

nature per talem mortem.

Illi aūt debitū potest esse q̄tum sit aut cui⁹ p̄cij illud q̄ ille hō qui erit de⁹ et hō et fili⁹ dei dabit vitā suā p̄ciosissimā mori ad honorē diuinitatis spōte nulli dubiū pōt esse q̄n tale op⁹ sit sūme laudabile ⁊ sūme p̄miabile ab ipa diuinitate qui ēm tm̄ donum spōte dat deo nō debet esse sine retributione. Necesse erit igr̄ q̄ si ille hō det tm̄ donū deo q̄ diuinitas retribuat ei. aliter aūt de⁹ videret esse iniust⁹ si nolet retribuere aut impotēs si nō posset quo alienū ē deo. Sed qui retribuit alicui aut dat sibi illud quod nō h̄ȝ aut dimitit illud quod posset exigi ab ipo. Sed q̄ȝ talis p̄sona erit de⁹ et hō et filius dei. et per p̄ns nullo indiget q̄ȝ vna persona erit de⁹ et hō ⁊ nihil poterit dari tali persone q̄ȝ totum quod h̄ȝ plenissimū est.

Iteȝ etiā nec talis p̄sona aliquod debebit quod possit ei dimitti nec indiget mereri aliq̄d pro se ipa q̄tū ad humanitatē q̄ȝ oia que hūanitas illa poterit habere debētur ei rōe sue sūme dignitatis ex vnione cū diuinitate. Quid ergo retribuetur illi qui nulla re indiget et cui nō de est aliquid quod possit dari aut dimitti. Ecce ex vna parte necessitas retribuendi. ⁊ ex alia parte impossibilitas necessitas retribuendi q̄ȝ necesse ē deum et diuinam naturā reddere quod debet de iusticia illi qui meretur et impossibilitas retribuēdi q̄ȝ nō ē aliquid quod reddat. Si tanta igr̄ ⁊ tam debita merces non reddatur a deo illi hoi nec alicui alteri in vanum videtur fecisse tantā reȝ pro honore dei. Necesse est igr̄ q̄ alicui alteri reddat̄ q̄ȝ ñ poterit reddi illi. Si ḡ ille hō voluerit dare illud quod ei debebat̄ alicui alteri poterit ne ipa deitas de iure phibere illum aut poterit denegare illi cui ille dabit ymo iustū et necessariuȝ erit vt diuina natura reddat mercedē illi cui p̄sona illa voluerit dare. q̄ȝ licebit ei dare illud quod suum erit et deitas nō poterit dare alicui alteri. Sed quib⁹ cōuenienti⁹ ille hō actribuet mercedem et retributionē et factū sue mortis preciosissime scȝ illis hoibus quos cōuenientius et iusti⁹ faciet heredes tanti debiti quo ipse nō eget et tāte habūdancie vȝ parētes ac fratres suos aut alios hoies quos videbit tot et tantis debitis obligatos ⁊ sūma paupertate defficere et esse in profundo miseriaꝝ vt scȝ eis detur illud q̄ð dn̄s pro peccatis ⁊ offensis exigit et dabitur illud quo p̄uati erant propter peccata et offensas. Nihil ei videtur rationabilius nihil amabilius aut desiderabili⁹ vt q̄cunq̄ accederet ad deū sub nomine illius hoīs nullomō repelletur Ecce igitur qualiter hō ille libera

bit oms alios hoies et redimet qz illud quod spote dabit deo copu tabitur pro debito qd illi debetur huana igr natura dabit in illo ho mine spote et non ex debito illud quod suu erit vt redimat se ac libe ret in alijs hoibus in quib9 illud quod ex debito exigebat no e nec hnt vnde reddant. Oms g hoies qui ad illam gram volunt accede re et adherere illi hoi cum digno affectu liberabutur ab oi obliga-tione scda que est pter pctm 7 of fensam et per ons liberabutur ab ira dei a pena eterna a potestate dyaboli 7 recosiliabutur deo 7 da bitur eis eternuz gaudiu quod p diderant. Qui vero illam iusticia cotempnet iuste peribut ineternu et incurret pena infinita qua dnt qz no reddent debitu quod debet nec satisfacient. Item etia ad con firmatione pdictorum psiderand est qp illi hoi debebitur regnu cele ste ac hereditas celestis duobus modis. primo qz ille ho inqtu ho erit filius dei qz immediate recipi et a deo aiam ronalem et erit for-matus qtum ad corp9 immedia-te a deo et erit obedies semp deo vt patri custodies formam filiato nis: et ideo necessario erit ho dei inqtum homo tantu qz inter ho-mines iste solus erit bonus filius dei. 7 per cosequens iure paterni tatis et filiatonis tota hereditas que debebat oibus hominibus i-simul si seruassent forma filiatio-nis et fecissent vt boni filij dabit de iure isti hoi quam alij homies iuste pdiderunt qpuis igit iste ho non moreret debebit ei de iure he reditas toti9 humane nature qua deus debebat dare si primi hoies no fuissent inobedientes. Et isto iure null9 ali9 ho poterit esse par ticeps hereditatis celestis. Sed alio mo et alio debebitur heredi-tas celestis illi hoi scz per meritu sue pciosissime mortis qz morietur laudabilit ad honore dei 7 sic p iu sticiam veram et per meritu iusti cie debebitur tota hereditas cele stis que hoibus debebat dari si p mi hoies fuissent obedientes. Et sic duplici iure debebitur tota he reditas celestis illi hoi. et ideo qz ei sufficiet habere illa hereditatez per primu ius et no indigebit iu-re scdo. ideo dabit alijs hominibus ius scdm quod acquisierit p meri tuz sue mortis. Et sic ille homo iu ste restituet alios hoies factos si os sibi adheretes qz dabit eis ius scdm quo ipse no indiget. Et sic quicquid ille ho acquiret p mor-te sua dabit alijs hoibus qz mors sua erit infinitu meritum et dabit alijs hoibus qz ipe no indiget.

Ideo hoies habebunt infinitu ius per quod debebitur eis here-ditas celestis. Et sic homo ille p morte sua ditabit totam naturaz humana que erat pauperrima qz

implebit eam suo infinito merito. Vñ diuicie humane nature ⁊ thesauri nõ sunt nisi per mortez illi⁹ hominis qua morte humana natura erit plenissima ditissima ⁊ habundantissima et tm̄ ꝙ ampli⁹ nõ poterit habundare nec crescere. ⁊ tales thesauri et diuicie erunt incorruptibiles q: tale meritu3 erit eternum et semp̄ manens: q: meritum nõ potest destrui nisi per suum cõtrarium sc3 per culpã ⁊ per demeritum et displicitũ. Sed nulla erit culpa que possit destruere illud meritum. et ideo erit semper in sua virtute et efficatia. Apparet ergo ꝙtũ rõnabiliter sequitur solutio hũane nature per mortem illius hominis quo indiget omnis homo.

Qualiter illa mors se habebit ad culpas et offensas.

Quoniam autẽ iam declaratum fuit in tractatu de lapsu perditionis hoĩs ꝙ in tota natura humana erãt tres culpe. prima erat gñalissima que respiciebat omẽs homĩes et erant totius nature humane. et ista erat culpa seu offensa p̄morum duoꝝ hominum et ista clausit hominibus portam celestem. Alia erat culpa originalꝰ quã attrahit aĩa quãdo cõiungitur carni corrupte. Et tercia est personalis et actualis et ista multiplicatur in quolib3 hoĩe sine numero. Et q: ista preciosissima mors delebit omẽs culpas et offensas totius humane nature. Ideo oportet videre qualitꝰ se habebit ad istas culpas seu offensas

Unde prima culpa seu offensa nõ est nisi vna in tota natura nec potest multiplicari et ẽ radicalis ac latentissima et est p̄ma. Ideo mors illius hoĩs primo et principaliter tollet totaliter illã gñalem culpam et iniuriã et erit satisfactio pro ea et hoc stati3 quãdo mors erit facta. Et sic remouebitꝰ vniuersalis a tota natura hũana.

Sed alie due culpe particulares que sunt in quolib3 hoĩe particulari et respiciunt p̄sonas singulares nõ tollẽtur nec destruentur statim post morte3 s3 oportebit vt quilib3 homo adhereat illi morti ⁊ vniatur illi homini ac fiat mẽbru3 eius et efficiatur de sua societate ac de sua familia q: aliter meritum sue mortis nõ poterit satisfacere pro illo nec aliter efficietur particeps in virtute illi⁹ mortis per se. Sed q: paruuli qui nõ habent vsum liberi arbitrij nõ poterunt adherere illi morti. Ideo sufficiet ꝙ alij qui habebũt vsum liberi arbitrij adhereant pro illis quia culpa eorum nõ est actualis ymo euenit eis per alienam personam et nõ per propriã volũtatẽ

Ideo etiam aliena persona pote rit suplere vices eorum et ad hēre pro illis sed in adultis qui possūt per propriam volūtatē et liberum arbitrium ad hēre et vniri illi homini: necesse erit quod si voluerint quod mors illa eis proficiat quod actualiter viuantur cū illo et fiant membra eius. Unde iam declaratum fuit quod homines erant membra primi angeli mali et dyaboli. Ideo opportebit quod reliquant ac designaut esse mēbra dyaboli et fiant membra istius hominis et hoc volūtarie et sponte sine coactione quia sicut mors eius fuit sucepta voluntarie quia aliter nihil proficeret. Ita erit necesse quod homines qui voluerūt esse participes meriti sue mortis voluntarie viuātur ei ac incorporentur aliter nihil proficeret eis illa mors. Et ideo erit necesse quod relinquāt vitā priorem et antiquam quam tenuerūt que erat secundum dyabolum et recipiant vitam nouam istius hominis que erit secundum deum: et vt fiat certa distinctio inter homies qui efficientur membra eius et alios necesse erit quod sint aliqua signa manifesta per que signabūt membra eius que recipiētur ab hoibus qui volunt esse membra eius et de sua societate: sic ergo opportebit vt homines adhereant ei et vniātur et hoc facient recipiēdo aliqua signa ab ipso ordinata. Ecce ergo qualiter illa preciosissima mors se habebit ad delendas offensas mundi et culpas hominum quoniam nō delebit nec destruet proprias culpas et offensas cuiuslibet hominis quas quilibet cōmisit per propriam volūtatem nisi cuilibet displicuerint omnes culpe et offense quas fecit et eas odio habeat: et tūc mors illa satisfaciet pro oibus penis cuiuslibet debiti dū tamē hoies efficiātur membrū eius. Sed ad delēdam culpā originalē non erit necesse quod hij hēant displicētiam quia nō commiserunt eā per propriā volūtatem nec etiā ad delendā culpā ac offēsam generalem totius nature nō erit etiam necesse quod aliquis doleat quia illa delebitur totaliter per mortē statim hoibus ignorātibus: sed fuit hoc necesse primo quod primi parētes qui illā commiserūt de illa culpa doluerīt et eis displicuerit aliter quo ad ipos nō destruetur. Ad destruendū enim totaliter culpā et offensā contra deū necessaria est satisfactio infinita vt dictū est: etiam necesse est quod ille qui commiserit hēat displicentiā de illa offensa et culpa et ei displiceat. Sine ergo morte illius qui erit deus et homo nulla offensa et culpa pōt deleri. Unde etiam non solum est necessaria satisfactō infinita propter penam infinitam debite soluendam ac redimēdam ymo est necessaria infinita displicētia de offensa et culpa que est contra deū qui est infinite bonus. Unde offensa que est cōtra infinitam bonitatem nō potest ad plenū deleri

nisi per in finitā displicētiam quā null⁹ homo potest habere. Et iō ad supplementum necessaria est mors illi⁹ hoīs vt per eam debita satisfactio fiat et pro displicencia suppleat. Et ideo necessariuȝ erit ad soluendū peccata hoīm et culpas et offensas ꝯtra deū ꝙ ille hō qui est infinita persona nō solum moriatur ymo doleat ꝓ peccatis preteritis pn̄tibus et futuris et ei displiceant in infinitū: et sic nō solū pacietur in corpore ymo etiā in aīa ad satisfactiendū plenarie pro peccatis hoīȝ. Ois em̄ culpa mortalis offensa ac iniuria ꝯtra deuȝ obligauit ad infinitam penam qꝛ est ꝯtra deū qui est īfinita iusticia Et hoc ꝓpter ꝯtemptū dei. Et iō opȝ vt satisfactio sit infinita. Et qꝛ etiam talis offensa est ꝯtra infinitam bonitatem et benignitatem. Ideo etiam pro plena satisfactōe requirit infinitam displicentiam. Quia summa bonitas fuit offensa que est infinite amabilis. Et ideo quantum est amabilis tm̄ offensa est displicibilis et odibilis: et ideo erit necessarium ꝙ ille homo tristetur veraciter et doleat de offensis hominum.

Qualiter se debebit habere homo ille post suam mortem sponte sustentatam.

Onstratum est autem qualiter summe necessaria erit mors illius hoīs qui sit deus et homo pro satisfactione totius humane nature. Et etiam visū est q̄liter mors ei⁹ poterit satisfactere Et ideo restat videre q̄d debebit facere ille hō post morteȝ suaȝ et quid necessariū erit vt satisfactiat pro hoībus vltra et si debebit remanere mortu⁹ vel iterum reuerti ad vitam: et quando ille homo erit deus et homo: et per ꝯn̄s omnipotentissim⁹ sapientissim⁹ optimus et benignissim⁹. Ideo omīa que faciet sapientissime benignissime et rationabilissime faciet. Iō necessariū erit vt iteruȝ reddat ad vitaȝ et nō remaneat ī morte. Sicut enim sua mors erit necessaria Ita sua resurrectio erit necessaria sȝ nō ad satisfactienđ et delenduȝ peccata et offensas qꝛ mors eius operabit̄ plenissimā satisfactioneȝ sȝ nisi post mortem sequeret̄ sua resurrectio sua mors esset ꝑdita quo ab hoīes et totuȝ essȝ frustra quia null⁹ hr̄et spem nec fidē in eū nec in merito sue passionis nec vniretur ei nec adhereret. Et sic sua preciosissima mors nō esset vtilis hominibus. Et ideo necesse erit ꝙ reuertatur viu⁹ ⁊ resurgat post mortem. Et hoc requirit necessitas liberatōis humane nature: et ipsamet mors sua vt meritū tāte mortis non perdatur. Et ideo postq̄ mors facta erit ad nihil vtilis essȝ stare mortuū ymo sūme dāpnosū et inutile ac destructiuū toti⁹ hū-

ficij ipsius mortis sponte ac volū tarie succepte ꝓpter honorē deita tis et ꝓpter vtilitatem totius hūa ne nature. Ita etiā ꝓpter eandem vtilitatem necessariū erit ꝙ susci⸗ tet se ipƺ a mortuis. Et ideo neces sariū erit humane nature ꝙ talis persona faciat satisfactōem que sit deus et homo vt per mortem suā possit satisfactere: et iterꝝ post mor tem resurgere et seipm̄ suscitare qꝛ vtrūqȝ necessariū est hūane natu⸗ re qꝛ vnū sine alio nihil proficeret ad hoc enim valebit et necessaria erit vnitas naturaꝝ scȝ hūane na ture et diuine in illo hoīe et illud opus erit ad reparationē ⁊ restau rationeȝ. Sic videlȝ vt qd̄ huma na natura nō poterit diuina faci⸗ at et qd̄ nō conuenit diuine natu re hūana exhibeat et non alia: sȝ vt sit idem ipe qui perfecte exn̄s deꝰ ⁊ homo per hūanam soluat quod illa debet et per diuinaȝ possit qd̄ expediet. Et sic diuina natua iu⸗ uet humanaȝ in quibꝰ ipa nō po terit. Item etiā erit necessariuȝ ꝙ resurgat a mortuis qꝛ suū glorio⸗ sum corpus nō debet corrūpi nec reuerti in cinerem. Quia etiaȝ nō debebit mori nisi velit vt dictū est Ideo necesse est ꝙ resurgat corpꝰ Aliter diuinitas faceret iniuriam hūanitati quod fieri non poterit. Sȝ qualiter debebit resurgere vl' mortalis vt p̄us vel imortalis to⸗ taliter vt amplius mori nō possit sȝ dicendū est ꝙ totaliter imortal' vt in eternū mori nō possit nec pa ti qꝛ sua mortalitas ampliꝰ nō ꝓfi cerȝ nec erit necessaria qꝛ sufficiet p̄ma mors imperpetuū et ideo de bebit reassumere corpus in statu vltimato et perfecto ad quē ordi nata erat natura humana. Prete⸗ rea nō solum erit necessaria resur⸗ rectio illiꝰ hoīs ymo etiam ascen tio eius in celū vt recipiat pocessi onem ꝓ humana natura et hoc re gni celoruȝ et hereditatis celestis que debebitur sibi duplici iure vt iam declaratū est. Ideo opporte⸗ bit ꝙ ꝓpletis oībus que ꝑtinebūt ad satisfactionē et liberationē hūa ne nature ascendat ad regnuȝ ce loꝝ. Tali ergo hoīe indiget om̄is homo et natura humana q̄ possit satisfacere mori ⁊ resurgere a mor tuis et tanō ascēdere in celū.

Qualiter se habebit ille homo ad creaturas.

T quia totum vniuersū seu vniuersitas creaturaruȝ est diuisa in quatuor ꝑtes quia ange lica partica est scilicet in angelos bonos et in āgelos malos. Deiñ ē natura hūane mundana seu cor poralis. Et quia ille homo erit cre atura ratione hūanitatis: ideo cō siderandū est qualiter se habebit inq̄tuȝ homo ad angelos bonos et qualiter ad malos et qualiť ad hoīes ⁊ qualiter ad mūdanaȝ seu corporalem creaturam. Et qꝛ iste

homo erit maior creatura & altior que possit esse nec cogitari et alti ori dignitate erit enim in vna perso na cũ deitate et erit deus & homo Et ideo inquantũ homo virtute illi⁹ vnionis cũ deitate erit super oẽs creaturas et erit dñs angelorũ & caput quod primus angelus mal⁹ debebat esse qui cecidit. Et iõ iste homo restaurabit ac reintegrabit angelos et om̃s angeli erũt sui et ei debitur istud dñium. Item erit dñs malorꝝ angelorꝝ et hoc per iu stitiam quia primus malus angel⁹ erit captiuus eius vt iam declara tum est. Item erit dñs oĩm hoĩm habens imperiũ super omnes ho mines: et ideo erit caput hominũ bonorũ vt dictum est de angelis bonis: et etiam erit dñs malorum hoĩm sicut malorꝝ angelorũ sed nõ erit caput eorum. Et sic idem erit caput bonorũ angelorum et bonorum hoĩm. Et ideo angeli et hoĩes boni erunt membra vnius capitis: & ideo angeli iuuabũt ho mines quantum poterũt. Item etiã erit dñs oĩm creaturarꝝ mũdi quoniam om̃s creature sũt propter hoĩes & ip se est sup totam naturã hũanam & per cõñs est sup om̃s alias creatu ras. Et iõ erit dñs terre aque ma ris ignis et oĩm creaturarum que sunt propter hominem. Et sic vnus homo erit dñs oĩm creaturarũ et istud dñium debebit ei ratione di uinitatis et tũc fient duo corpora totaliter opposita seu duo exerci tus scilicet corpus bonorꝝ et corp⁹ ma lorum: et quodlibet corpus habebit suum caput et suum ducẽ. Ac tñ caput malorum erit primus mal⁹ angelus cum suis angelis malis membris suis sicut fuit declaratũ in tractatu de malo angelo qui fa ciunt vnum corpus et vnũ exer citum. Et cum isto corpore fuerũt in corporati homines per accñs. Sed ex opposita parte non erunt nisi angeli boni qui nõ faciebant corpus quia nõ habebãt aliquam creaturam ita excellentem sicut pri mus erat angelus: et angeli boni erant trũcati capite. Et ideo quia ille homo erit maior et excellenti or quam primus angelus qui corruit Ideo rectissime erit caput bono rum angelorum: et naturã angeli ca recuperabit maius melius ac excellentius caput quam perdiderat et sic reintegrabitur in ordine suo: et tunc erit in ordine creaturarũ bonarꝝ vna creatura maior in bo nitate quam sit illa creatura mala que ẽ maior inter creaturas malas quo niam nulla creatura erat ita bona sicut primus angelus est malus & malum excedebat bonũ inter cre aturas: sed tunc erit per cõtrarium quia bonum superabit malũ quia multo magis ac sine comparatiõe ille homo erit melior quam prim⁹ an gelus sit malus. Et sic duobus modis per illũ hominem bonum

vincet et superabit malū. primo qz ipe erit melior ꝙ oms creature q̄ sunt male. scdo qz faciet i vniuerso vnū bonū per suuz meritū quod superabit et vicet ome malū quod fecerūt in vniuerso creature male vel facere poterūt. et sic oibus modis bonum factū superabit malū factū q̄re merito ille erit caput bonoꝝ angeloꝝ et hominum. Sed istud corpꝰ bonoꝝ nō poterit crescere nisi per hoies qui sunt ī corpore maloꝝ. et iō oportebit ꝙ corpus bonoꝝ pugnet cōtra corpus maloꝝ vt trahat ad se hoies et cōuertat ac incorporet qz hoies sūt cōuertibiles ad bonum et ad maluz. Ideo tunc fiet maximū bellū et maxīa pugna inter corpꝰ bonorum et corpꝰ maloꝝ. qz corpꝰ maloꝝ pmus angelꝰ cū mēbris suis custodiet ꝙtū poterit ne pdat homines quos tenet. et corpꝰ bonoruz semp rapiet et trahet hoies ad se et diminuet corpꝰ maloꝝ ꝙtuz ad hoies: Sed qz potētiꝰ aut maioris virtutis erit corpꝰ bonoꝝ ꝙ maloꝝ rōne capitis. Ideo corpꝰ bonoꝝ vincet corpꝰ maloꝝ et cōuertet hoies ad se et corpꝰ maloꝝ perdet ꝙuis em̄ primꝰ angelꝰ malus qui est caput maloꝝ perdiderit per iusticiā hoies vt dictum est actū nō dimittet nisi per violenciam. et iō necessaria est pugna fortissima ad substraendū hoies de sua potestate. Ecce ergo visum est qualiter ille bō qui erit deꝰ et bō se habebit post morte. Et qualiter se habebit ad oms creaturas tam bonas ꝙ malas et que fiēt et ꝙta in vniuerso per suā bonitatē et excellenciam.

Declaratio per exemplum familiare qualiter due nature scz diuina et humana poterunt ꝯcurrere ad aliquā personaz sine aliqua mutatione vtriusqꝫ et ꝙ nō est impossibile.

Ut autē aliqualiter videamꝰ qualiter diuina natura et humana sil' possint cōcurrere vt sint vna persona et ꝙ diuina natura n̄ perdat aliq̄d de excellencia et altitudine sua ꝑpter talē vnionez nec in se ipa aliquomō mutetur sed remaneat in suo esse declarari pōt ꝑ exemplū familiare scz per lr̄as alphabeti que sunt quinqꝫ vocales per se sonū facientis scz. a. e. i. o. u. et alie sunt cōsonātes. Vn̄ quelibz vocalis facit per se sonuz et quasi vnam personā qz per se sonat. Inť autē istas litteras sit cōiunctio et vnio et cōstituitur noua sillaba qz due vocales pn̄t adinuicē cōiungi et faciunt vnā sillabā et etiā vocalis cū cōsonante facit sillabā et per istas cōiunctiōes ac vniones possumꝰ declarare cōiunctionem ac vnionē diuine nature ac hūane in vna persona. Vn̄ tres sunt vocales que nūꝙ perdūt sonū suuz que sunt totaliter imutabiles scz.

a.e.o.et iste significāt tres perso-
nas diuinas q̄ totaliter sūt imuta
biles et nūq̄ pñt perdere sonum
suum. Sȝ sūt alie due vocales q̄
pñt perdere sonū ꝓprium et mu-
tari in sonū cōsonātis littere ⁊ sūt
mutabiles in se scȝ.i.et.v.et signi-
ficāt duas naturas creatas q̄ faci
unt personā scȝ naturā angelicā
et humanā que pñt perdere suuȝ
sonum et sunt mutabiles. Vñ ista
vocalis. I. significat naturā ange
licam que est simplex nō hñs cor
pus. Sed ista vocalis. v. signifi-
cat naturā humanā que hȝ duas
partes scȝ corpꝰ et aiam quasi du
as tibias. Et ideo sicut sūt quinqȝ
ꝑsone in rebꝰ scȝ tres diuine et ꝑ-
sona angelica et hūana. Ita qua-
si sunt quinqȝ vocales per se sonā
tes et alie cōsonātes pñt figurare
oēs alias naturas inferiores q̄
sūt ꝓpter istas que nō faciūt ꝑso-
nam. Sicut igr̄ vocalis imutabi-
lis suscipit aliā vocalē mutabilem
in se et sit vna sillaba quasi vnus
sonus et quelȝ seruat suā naturā
qȝ remanet vocalis vt patȝ dicen
do.au.eu. Ita similiter ꝑsona diui
na imutabilis pōt suscipere natu
ram humanā mutabilē a se ⁊ erit
vna persona et quelȝ natura ser-
uabit suā propriā naturā. et rema
nebit natura diuina. diūa et hūa
na remanebit hūana sicut qñ ista
vocalis.a.vel.e.que est ꝑma vel
ꝑncipalis suscipit istā vocalē.v.i
suam personā et in suum sonū pri
mo est.a.vel.e.et facit per se sonū
sed nūdum est.v.sȝ in pūcto dum
v. formatur suscipitur ab ista vo-
cali.a.vel.e. Ita q̄.v.p se nō exi-
stit prius et postea suscipitur ab.
a. ymo simul dū fit suscipitur. Ita
cōformiter diuina natura seu diā
persona que iā est ab eterno pōt
suscipere humanā naturā in suaȝ
personā nō q̄ humana natura il
la prius existat in se seu hūanitas
illa sȝ sit in pūcto dū fiet suscipiet
a diuina persona et sustentabitur
in ipa et nō in seipam nec faciet
per se personā. et sic nō erit ibi ni
si vna persona scȝ persona diua q̄
iam priꝰ erat persona per se exñs
in seipam. Sicut eñ ista vocalis
v. que suscipitur ab.a. pōt habere
duos modos exñdi vnū per se di
cendo.v.et tūc per se facit sillabā
et quasi suā personā. Alium modū
hȝ exñdi in alio qñ cōiungitur cū
a. vel cū.e.et tūc nō facit sillabaȝ
per se nec sonuȝ per se. ymo sonat
cum.a. dicēdo au. Ita silr̄ hūani-
tas seu humana natura pōt habe
re duos modos exñdi vidȝ vnuȝ
per se et tūc facit personā et ē hō
Alius modꝰ dum cōiungitur cū
alia natura prius exñte scȝ cuȝ di
uina et tunc non facit personam
per se sȝ personatur in aliena ꝑso
na scȝ in diā. Et sic vocalis princi
pior maior et immutabilis semp
est prior ac suscipit aliā. et vocalis

min⁹ pncipalis minor ⁊ mutabil' suscipitur ita diuina natura que ē pncipalior maior ac immutabilis suscipiet hūanaz. et ipa humana natura que est minus principalis minor ac mutabilis suscipietur. et sicut ista vocalis. a. vel. e. maior et immutabilis dum suscipit istā vocalez. v. nullomodo mutatur in se nec diminuitur nec alteratur nec aliquid pdit de sua dignitate ⁊ de sua excellentia ppter talem suceptionē: sꝫ solū iuuat aliam vocalē et sustinet nihil perdēdo de suo. Ita cōformiter diuina natura seu persona diuina ppter suceptiōez nature hūane in se in sua psona nihil perdit de sua excellētia nec de sua dignitate nec aliquid mutabit in illa ymo ipsa remanebit totalit vt prius erat sꝫ solum iuuabit et sustētabit aliā naturaz et exaltabit eaz vt faciat vnam personam cū ea et natura hūana ppter hoc assumet maiorem denominatiōez. et excellentiā vt dicatur hō ⁊ deus. deus ppter naturā diuinā. homo ppter naturā hūanam: et tñ nō erit nisi vnica et simplex persona scilicꝫ diuina. Et sic natura humana ascēdet ad dignitatem et excellentiaz et sūme exaltabitur: et tñ propter hoc diuina natura nihil perdꝫ de suo nec aliquomodo diminuetur nec descēdet de sua dignitate nec humiliabitur: sꝫ natura hūana meliorabit: sicut etiā imperator vl' rex nihil pdit de sua dignitate si accipiat vxorez de infimo genere: sed spōsa ascendit et exaltat sine diminutiōe honoris regis. Ecce ḡ exēplū familiare per piūctiōez vocaliū inter se ad videndū q̄liter pōt fieri piūctio diuine nature et humane in vnitate persone quod est valde pprīū: et maxime quia ista vocalis. v. significat naturā hūanam vt dictū est. Item etiam pōt esse exemplū in arborib⁹ qñ adinuicem inserunt. Uñ fiūt piunctiones ac vniones inter diuersas naturas arboꝝ. Ita ꝙ vna arbor suscipit aliaz inse et fiunt vna arbor quasi vna persona et sicut vna arbor viuitur in natura alterius arboris. Ita etiā natura diuina pōt suscipere hūanam et pōt fieri quasi in piūctio vni⁹ nature cū alia.

Qd̄ hoc nō sit impossibile deo nec repugnat.

Uod aūt nō sit īpossibile fieri nec repugnat deo aliquō hoc manifestat. Sicut ei placuit deo piungere naturā intellectualē carni et hoc potuit facere. Ita poterit pportionare aliquā hūanitatem sibi vt sit capax deitad. vt sicut potuit facere ꝙ natura corporalis tñ ascēderet vt eēt capax nature itellectual' scꝫ aīe rōnalis q̄ ē ymago dei creata. ita poterit facere ꝙ hūana natura sit capax sue ymaginis icreate. ita ꝙ cū nō sint nisi due ymagines dei scꝫ creata ⁊

increata sicut natura corporal' tm̄ potuit ascendere vt esset proportionata ymagini create. Ita poterit facere q̄ hūana natura tantū ascēdet vt sit proporcionata ymagini increate. vñ in hūana natura est iam sua ymago creata scz aia rōalis et magis videt̄ p̄rie ymago creata cū ymagine increata q̄ ipa ymago creata cū natura corporali. Et sic nō repugnat q̄ ymago dei icreata vniat̄ hūanitati in qua est iam ymago dei creata. Et iō sicut de⁹ potuit facere vt sua ymago creata et itellectualis scz aia rōalis faciat vnā personā cū natura corporali scz cū carne seu corpore: ita poterit facere q̄ sua ppria ymago increata itellectualis faciat vnā personā cū natura hūana i natura singulari hūanitate. Et iō qz ymago increata dei est iā psona eterna et ab eterno nec pōt fieri alia psona et ideo hoc nō pōt fieri nisi in ipa hūanitate psonemur i psona ymaginis increate: et qz due psone nō pñt ꝯcurrere in vnam personā qñ aūt aia rōalis vnitur corpori tūc fit vna persona noua nec tñ aia ē psona qz p̄us nō existit in se añq̄ vniatur carni: sz simul creat̄ et vnit̄ Et ideo si corp⁹ et aia debent facere vnā personā cū ymagine icreata que est persona opz q̄ simul et semel in eodē pūcto indiuisibili dū aia vnit̄ corpori. Ipsa ymago dei icreata vniat corp⁹ et aiam scz in suā personā nec aliter pōt fieri: ita q̄ vnio corporis et aie nō p̄cedat tpe qz iam tūc faceret personā per se: sz ista ita simul vniūtur scz corpus et aīa ac ymago increata vt sint vna psona. Et sic apparet possibilitas et nulla repugnātia ꝯiunctionis diuine nature ac humane in vna persona. Recolligendo igit̄ ea que magnifestata sūt de reparatiōe satisfactione ac liberatione hominum ac totius humane nature. Appet q̄ est necessariū hoi lapso pdito et ad penā ifinitā obligato si dēbeat ac velit reduci ac exire de statu pditōis et ꝑuenire ad illō bonū ppt' qō fact⁹ est etiā appz et maīfestū est q̄ si hō debeat libari a sua obligatōe ifinita per quā debet̄ ei pena et̄na et debeat etiā restitui ad illō bonū et gaudiū et̄nū ppt' qō heres fact⁹ ē: necessaria ē ei ifinita satisfactō ifiniti pctī et q̄ talē satisfactōez tanti pctī nō pōt facere nec soluere nisi psona diuina et ifinita q̄ simul sit de⁹ et homo in eadē psona qz nō dz nisi hō nec pōt nisi de⁹: patz etiā q̄ assumi dz ille homo de genere primi hoīs de matre virgine sine patre. Item etiam q̄ necessario est q̄ talis hō possit mori si velit et q̄ vita illius est tam preciosa et sublimis vt sufficere possit ad soluēdum quod debetur p peccatis mundi et pl⁹ i infinitum. Patet igitur ex omnibus quanta sit necessitas et indigētia

cuiuslz hominis et totius nature humane et q̄tum difficilis sit.ei⁹ deliberatio ac satisfactō. Et p ꝯn̄s quantū malū sit deū in infinitum offendere aut contra deū peccare cū tanta fieri oporteat ad recuperandū amiciciam dei et ad destruendū ipaȝ offensā et pctm̄.

Hic inuestigatur si volūtas ꝓpositum intētio et deliberatio dei fine dare talē hominēȝ mundo et humane nature.

Uoniā aūt ꝓbatuȝ est infallibiliter qualiter tota natura humana est eternaliter ꝑdita ⁊ oīs homo perditus nisi fiat satisfactio per hoīeȝ qui sit deus et homo et quia talis homo nō potest esse nisi deus faciat ipm̄ qꝫ nō potest fieri sicut alij hoīes vt iam declaratuȝ est. Et ideo nisi de⁹ velit ex sua infinita bonitate dare talē hominem in mūdo et toti nature hūane necesse est ꝙ totus mund⁹ sit eternaliter ꝑditus. Et ideo inuestigare debem⁹ si deus ex sua bonitate voluerit dare talem hoīeȝ. Et apparet de facto ꝙ intentio et volūtas dei est ac fuit dare talem hoīeȝ humane nature: aliter seq̄tur ꝙ oms̄ homīes qui fuerunt et erūt sūt et erūt eternaliter perditi qꝫ nullus homo accingerit finem ꝓpter quē fact⁹ est et per ꝯn̄s oēs homīes frustra sūt et viuūt ⁊ oms̄ creature frustra seruiunt hoībus et totus mūdus est frustra:sȝ cū deus ꝑmittat ꝙ oms̄ creature sūt tā bone tam pulcherrime tam bn̄ ordinate seruiāt ꝯtinue ac indesināter cū tanta diligentia toti nature hūane. videtur esse ꝯtra honoreȝ sue sapientie ꝙ ꝑmitteret ac velet ꝙ oms̄ sue creature frustra seruirent ac iuuarēt. si em̄ null⁹ homo debeat saluari nec accingere finē ꝓpter quem factus est si ꝓpter illū deus creauit oms̄ creaturas que seruiūt ei hoc est ꝯtra suam sapiētiam. ergo postq̄ deus qui est sūme sapiens ꝑmittit ⁊ vult vt videtur per experientiā ꝙ oms̄ homines viuant de creaturis et ꝙ creature sue seruiāt hoībus et ipsemet multiplicat hoīes sup terram creando animas ac nutriendo eas signū est infallibile ꝙ intentio sua ⁊ voluntas fuit saluare ac reparare naturā hūanaȝ et reducere hoīes ad illud ꝓpt̄ quod facti sūt nō em̄ deus multiplicaret gen⁹ hūanū sȝ statiȝ a ꝓ̄ncipio totū destrueret si nō intenderet saluare hoīeȝ. ergo postq̄ nō destruxit sȝ reseruauit ac multiplicauit signum est ꝙ aliquod bonuȝ volebat facere de hoīe et nullū aliud bonū pōt facere hoī nisi ꝙ ipm̄ reducat ad illud ꝓpter quod factus est. Sic ḡ illa que per experientiam apparēt de necesse arguūt ac demonstrāt intētionē ac volūtateȝ dei erga hoīeȝ Item etiā ꝯueniēs nō videt̄ ꝙ deus ꝑmittat vel permiserit vno mo

mēto humanum gen⁹ et oēs crea turas quas fecit ꝑpter vsuȝ et ser uicium hoīs frustra extitisse. Vñ si aliquo momēto nō fuerit aliqͥs ī mundo qui saluari deberet iā tūc mund⁹ erat frustra qđ sūma sapiencia nō videtur posse pati qꝛ cōtra suum honorē esset. Et iā declaratum est ꝙ de⁹ nihil fecit contra honorē sue potestatis sapiēcie ac bonitatis. Et cum null⁹ hō saluari possit absqꝫ illo hoīe quo indiget tota natura huāna qui sit deus et hō sequitur ꝙ postꝙ volūtas dei fuit saluare hoīes ꝙ etiā de necessitate voluntas sua fuit dare taleȝ hoīem in mūdo et toti nature humane sicut sup̄ declaratū est qꝛ sine tali hoīe nullus hō pōt saluari vt dictum ē. Ecce maximā dei bonitatem ecce maximā dei pietatem et miam ecce optimā ac benignissimā dei volūtatē qui tm̄ ac talem hoīem deliberauit ac ꝑposuit ac intendit dare in mūdo ⁊ hoībus et hoc dicūt et loquūtur ac testificātur oīs creature. Ecce nūc habem⁹ duo fundamēta manifesta et declarata. primum est summa indigentia et necessitas nature hūane qua nō pōt esse nec cogitari maior. Scōm est ꝑpositū ac intentio volūtatꝭ dei talē hoīem dandi mūdo ac faciēdi tm̄ bonū nature hūane quo nō pōt fieri nec cogitari maior. in istis duob⁹ fundamētꝭ tāꝙ in duab⁹ colūpnis fūdatur tot⁹ nr̄ ꝓcessus postꝙ ei ꝯstat ꝙ de⁹ deliberauit ꝑposuit et intēdit ex sua sūma boītate ⁊ hoc ꝑ testimoniū īfallibile suaꝝ creaturarum dare talē hoīem et tm̄ hoīem nature hūane necesse est ꝙ hoc fiat et īpossibile est aliter esse. Ecce nūc habem⁹ summā fraternitatē summā securitatē hn̄di illum hoīnem quē tam longe quesiuim⁹ ac inuestigamus.

Quod necesse est ꝙ ille nouus homo taȝ preciosus detur hūane nature modo conueniētissimo.

Et qꝛ iam declaratum est ꝙ necesse est ꝙ iste hō sit postꝙ de⁹ deliberauit ⁊ oīa que deus facit operatur ad honorē sue ptā tis sapiencie et bonitatꝭ et ad vtilitatē creature rōalis et hoīs. Et iō necesse ē ꝙ det illū hoīeȝ nouū talē ꝙ sit honor sue ptāstatꝭ sapiēcie ⁊ boītatꝭ ⁊ sit sūma vtilitas nature hūane postꝙ ipe eīn apponit manus necesse ē ꝙ ita fiat. Et qꝛ istō est mai⁹ bonum qđ de⁹ possit facere nature hūane et necesse est ꝙ fiat mō cōuenientissimo cōgruentissimo ac sapientissimo et istomō de⁹ operatur vt declaratū fuit in tractatu de honore. Et iō possum⁹ arguere ꝙ sicut de⁹ p̄parauit istum mundū ꝑpter hoīeȝ et vt esset cōueniens ad suscipiendū hominem et etiā p̄parauit et disposuit corpus hūanum vt esset ꝓporcionatum ad suscipiendū aīam rō

nalem ad suā ymaginem creataȝ. Ita similiter preparabit et dispo- net naturā hūanā et hoīes vt sint ꝯuenientes ad suscipiendū istū ho minē. qm̄ quodāmō sicut primus hō se hēbat ad totū mūduȝ i quo susceptꝰ est. Ita aīa ad corpꝰ in quo suscipitur. Ita se hȝ iste hō ad totā naturā hūanā ⁊ ad homi nes qꝛ iste hō dȝ suscipi ab hoībꝰ et dari nature hūane. Et ideo sicͭ primꝰ hō erat super oīs creatu- ras. Ita iste hō opȝ vt sit sup oīs hoīes. Et ideo qꝛ natura hūana ď bet suscipere istū hoīem tāq̄ sum me indigēs. Ideo necesse est ꝙ ta liter disponatur ac preparetur na tura hūana ⁊ talit̄ deꝰ p̄mo dispo nat eam vt sit capax et apta ac cō uenies et sit in ea capatitas ad su scipiend̄ istuȝ preciosissimū hoīeȝ Et iō opȝ ꝙ hoīes cognoscāt pri- mo se sūme idigere isto hoīe ⁊ opȝ anq̄ deꝰ det istuȝ hoīeȝ ꝙ sit sum me desideratꝰ et expectatꝰ ab hoī bus tāq̄ summe necessariꝰ ac sum me bonꝰ qꝛ aliter nō esset capaci- tas in hoībus qꝛ apparet hoībus ꝙ esset superflꝰ. Et iō oportȝ p̄mo anq̄ veniat ꝙ sit ꝓmissꝰ a deo ⁊ re ueletur ac manifestetur vt hoīes cuȝ vera certitudine ac credulita te firmissima ipsū expectēt et desi- derent. Et iō necesse est ꝙ aliq̄ ho mines precedāt aduētum istiꝰ ho minis quibꝰ deꝰ reuelet et mani- festet istum hoīem et quibꝰ ꝓmit- tat etiā eū et per eos ꝓmittat cum toti hūane nature. Et iō oportȝ ꝙ deꝰ tales hoīes disponat ⁊ prepa ret vt sint apti et cōuenientes ad h̄ Et qꝛ ista dispositio ac preparatio dȝ esse successiua et paulatim pro cedendo de iperfecto ad ꝑfectum et de minori ad maius et semꝑ dȝ crescere donec sit facta prepatō su ficiens capacitas ac dispositō ad suscipiendū. Et iō oportet ꝙ deꝰ taliter disponat genꝰ humanuȝ ꝑ multa tēpora paulatim donec sit ī natura hūana cōpleta capacitas ad suscipiendū istum hoīem ⁊ sic licȝ ꝙ deꝰ cōtinue magis reuelet ipsum ⁊ maīfestet ⁊ ꝓmitat hoīes paulatim magis ac magis ipsū de siderare ⁊ sic fiāt magis ac magis capaces qm̄ tm̄ bn̄ficiū quo nlluȝ est maiꝰ reqrit vt ꝓmittatur ꝑus et credatur fide firma et ꝓmissum expectetur ⁊ expectatū differatur et dilatū āpliꝰ desideretur feruen cius amet̄ et ĝciosissime suscipiat̄. Et qꝛ i isto hoīe dīna natura dȝ as sumere humanitatē hoc dȝ fieri in muliere ꝟgine sine p̄re. Et iō opȝ ꝙ vna mulier sic disponat̄ a deo vt sit cōueniēs et apta atq̧ digna vt de ipsa assumat̄ illa preciosissīa caro et format̄ illud preciosissimū corpꝰ quod dȝ videri cuȝ deitate et cum ꝑsona filij dei in vnitate ꝑ sone. Et iō due sunt p̄parationes ī natura humana ad suscipienduȝ talē hoīem quo indiget ⁊ quē deꝰ

ꝑposuit dare. vna dispositō ꝛ ꝑpa
ratio est quo ad hoīes vt sint apti
ad suscipiendū illuz. Alia est quo
ad carnē assumēdum vt sit digna
vniri cū deitate. et iō ꝓpter istas
duas dispositiones ac ꝑparatiōes
fiēdas oportz ꝙ de⁹ assumat vnā
portionē et vnā partez de tota na
tura hūana ꝛ illa separet a tota na
tura huāna scz ꝙ assumat vnum
hoīem et ipm eligat ad hoc vt de
ipo nascatur mltitudo hoīm ꝑ cō
tinuā gñationem ꝛ gñatio sua mł
tiplicetur et ꝙ tales hoīes sint si-
gñi inter hoīes totius nature hu
mane vt scz de⁹ spāliter loquat re
uelet maifestet ac ꝓmittat aduen-
tum isti⁹ hoīs ꝑ istos toti nature
hūane et vt de istis ꝛ d gñe istoꝝ
nascatur illa sanctissima mulier et
virgo q̄ sit mater illi⁹ hoīs. Vñ si
deus ñ assumeret nec eligeret ali
quem spālez pplm ad oīa illa que
pertinēt ad aduētum illius hoīs
esset cōfusio et inordinatio in sum
mo opere dei quod fieri nō pōt.
Concluz est igr̄ postq̄ de⁹ propo
suit dare istum hoīem nouum ꝛ ꝑ
consequēs ꝙ necesse est ꝙ sit. opor
tet ꝙ de⁹ det illum eomō quo de-
cet et cōuenit ꝛ per cōsequens anq̄
ꝙ det illum ꝙ disponat gen⁹ hu-
manum ad suscipiendum eum cū
venerit.

Quod de⁹ iam dedit istuz ho-
minē nouū toti hūane nature.

Et qꝛ necesse ē ꝙ ille nouus
homo quo indiget oīs ho-
mo sit vł veniat in mundo postq̄
deus proposuit ipm dare Et ideo
necesse est ꝙ vel de⁹ iam ipsum d
derit vel adhuc dabit necesse est
vel ꝙ venerit vel ꝙ venturus sit.
Et quia ꝯclusum est ꝙ de⁹ de-
bet ipm dare eo modo quo decet
et cōuenit. Ideo exinde cōcludi
tur ꝙ iam dedit mūdo ꝛ ꝙ iam ve
nit. quoniā contra honorē sue sa-
piencie esset dare ipm mō in isto
tempore in quo natura hūana iā
ad nihillum deducta est: Vñ ne
cessario de⁹ dedit illum tempore
quo magis decebat et cōuenie-
bat dari mundo Itez postq̄ de⁹
deliberauit illū hoīem dari mun-
do ac toti nature hūane et per cō
sequēs ꝑmo debuit disponere na
turā hūanā ad suscipiend anq̄ da
ret vt dictū ē. Seqtur ꝙ totū tem
pus nature hūane diuidit i duas
ptes gñales scz in temp⁹ disposi-
tionis et ꝑparatiōis ac in temp⁹
susceptiois. Ac per ꝯñs in temp⁹
promissionis et in tempus ad im-
pletionis ꝓmissionis qꝛ ꝑmo dās
debuit illū ꝓmittere et postea ad
implere ꝓmissionem et dare. g̃ ista
duo tempora debent adinuicem
esse proportionata et continua et
vnum imediate debet sequi post
aliud nec debet esse tempus medi
um. Sed mō deus nō ꝓmitit istū
talem hoīem nec disponit naturā

humanam ad suscipiendum illuz. Un̄ nullꝰ pplus in mūdo p̄parat̄ ad suscipiēdum nec est dispositus ad suscipiendū nec pplus christianitatis nec populus saracenorū ḡ nullus pplus alius pōt esse nisi pplus iudeorum. sȝ modo deꝰ nō disponit nec p̄parat pplm iudeorum: ad suscipiendum talē hoiem et vt talis homo q̄ est melior q̄ p̄mus homo fuerit nascatur de genere illorum: ymo totaliter nūc de presēti pplus iudeoruȝ repugnat excellencie ac dignitati illiꝰ hois qm̄ pplus iudeorum est in derisuȝ ac obprobriū et vituperium totius mūdi in captiuitate aliorꝝ pplorꝝ sūt iudei sine capite sine terra ꝛ tn̄ alijs fuerūt in maxima dignitate et reputatione inter homines ꝛ ꝑ vniuersū mundum: et modo est totum oppositum et in tali statu fuerūt per mille annos et vltra. ergo sequitur ꝙ status eoruȝ qui est de p̄nti et tm̄ durauit repugnat totaliter illi hoi ac excellēcie eiꝰ qr tractrare sic iudeos sicut deꝰ mō tractat eos n̄ ē disponere illos ad suscipiend̄ talē hoieȝ nec vt assumat carnē de gn̄e illorꝝ magis em̄ erāt dispositi ante ꝑ mille annos et c̄. deus nihil mō operat̄ in pplo iudeorꝝ. ymo mille anni sūt ꝙ nihil operatꝰ est ꝑ quod disponat eos ad suscipiend̄ talem hoiem et vt d̄ genere illorꝝ nascatur. ergo cōcluditur ꝙ postq̄ deus nullū populum disposuit nec preparat ad susceptionē illius hois quē deliberauit dare mūdo cū inter ista duo tempora nō sit dare mediū. Sequitur de necessitate ꝙ tempꝰ dispositionis ac p̄parationis et ꝓmissionis dei p̄teritū est et ꝙ nūc sumꝰ in tp̄e ad impletionis ꝓmisse. ḡ sequitur ꝙ ille iam est datus hūane nature iam venit et iā deus dedit illum vel nullomō venturꝰ est nec deꝰ est daturꝰ illum. sȝ ꝓbatū ē ꝙ deus ꝓposuit dare. ḡ cōcludit̄ de necessitate ꝙ iam dedit. ḡ sequitur ꝙ aliq̄s fuit ppl̄s a deo electꝰ specialiter in quo deꝰ fecit oēs p̄parationes que pertinebāt ad susceptionē illius hois et vt ille hō susciperetur in mundo et vt assumeret carnam illā p̄ciosissimā de genere illiꝰ populi. Sequitur etiaȝ ꝙ ille populꝰ fuit antiquior inter omnes pplos et ꝙ cognoscebat deū. Sed nullꝰ populꝰ est talis nisi populus iudeorꝝ qui est antiquissimus inter oēs pplos mundi et semp coluit vnū deū verum. Un̄ populꝰ xp̄ianorꝝ est nouꝰ et etiaȝ populꝰ sarracenorꝝ magis nouꝰ: ergo nullꝰ alius populus pōt esse nisi populus iudeorꝝ. ḡ concluditur ꝙ in populo iudeorꝝ deꝰ fecit oīa illa que pertinebāt ad oīa illa q̄ deꝰ intēdebat dare et ꝙ de illo populo assūpta est mulier virgo d̄ qua imediate ille hō natꝰ est sine patre. ḡ sequitur ꝙ ille hō nouus

quo indiget ois homo quē de⁹ de liberauit dare toti mūdo est ō ge nere iudeoꝝ et de illo populo. Et sic cōcluditur ꝙ hūana natura hȝ iam de facto ac suscepit illū hoieȝ quo indiget qui est de⁹ et hō et ꝙ per consequēs iam adimpleta ē sa tisfactio et solutio pro toto hūano genere et oia impleta sunt quib⁹ hūana natura indigebat et ꝙ iaȝ iam liberator et saluator venit si cut promissum fuerat

Quod ihūs xp̄us a iudeis cru cifixus et occis⁹ est ille nou⁹ hō q̄ est deus et hō quem de⁹ delibera uit dare mundo.

Am ꝓbatum est in tractatu de honore ad logiū ꝙ xp̄us est ver⁹ deus et ver⁹ homo et ve rus filius dei. ḡ sequitur de neces sitate ꝙ ip̄e est illa persona īfinita et ille hō nou⁹ quo indigebat ois hō pro satisfactione īfinita et qui necessari⁹ erit nature hūane ⁊ quē deus ꝓposuerat dare et hoc claris sime apparet per oia v̄ba et facta sua et per totū ꝓcessum suū et per ea q̄ sūt secuta. vñ oēs cōditōnes et circūstancie q̄ necessarie erant ad satisfactionē hūane nature cō plete fuerūt in eo. Vñ ip̄e dicit se esse deū et hoiem. dicit se eē illum q̄ ꝓmiss⁹ erat adeo. dicit se venis se ad moriendū ꝓ oibus et ꝓ pec catis eoꝝ. dicit se mori volūtarie ⁊ de fctō volūtarie ac spōte mortu⁹ est et dedit seip̄m morti ⁊ sciuit ac p̄sciuit mortē suā et dicit aūq̄ mo riretur ꝓmisit remissionē oim pec catoꝝ et de facto remittebat pctā hoibus vocauit totū munduȝ ad indulgentiā et remissionē offensa rum cōtra deum. vocauit totū mū dum ad regnuȝ celoꝝ ad vitā eter nam. etiā ꝓmisit et p̄cepit in noie eius p̄dicari penitenciā ⁊ remissio nem peccatoꝝ. p̄dicauit etiā sem per cōtra peccata et illa redarguit et veritatē dicebat et tot⁹ su⁹ pro cessus fuit ac tota sua intencio de struere pctā hoim. ⁊ etiā post mor tem suā discipuli sui p̄dicauerunt eum resurrexisse a mortuis et p̄di cauerunt in noie ei⁹ remissionem peccatoꝝ per totū munduȝ. Iteȝ oia que sunt in ecclesia sua sunt cōtra peccata et ad destructioneȝ peccatoꝝ et hoc significat ꝙ ipse erat inimic⁹ et destructor peccato rum et criminū. ḡ oia ista arguunt infallibiliter ꝙ ip̄e est ille qui fecit ac soluit satisfactōnē pro pctis ho minum. ꝙ ip̄e est ille qui erat ne cessarius toti nature hūane. Si ñ esset ille nō pugnaret contra pctā nec destrueret ea nec posset qꝛ eēt lapsus sicut alij hoies et esset sub iectus peccato. Item etiā tot⁹ po pulus xp̄ian⁹ credit ip̄m esse ve rum hoiem et deum et esse veruȝ saluatorē hoim et ꝙ ip̄e mortuus est pro peccatis hoim et satisfecit per mortē suā et in tali fide viuit ⁊ perseuerat tota xp̄ianitas in noie

eius remittūtur pctā. Ergo si ihs xps nō esset ille verus homo qui satisfacere debebat pro pctis hominū. Sequitꜫ adhuc deus dz ipm mittere ac dare hoibus. Sz cum deus permittat regnare ihm xpm in mūdo in tali noie ꝛ permittat ꝙ tant⁹ ppl's secut⁹ fuerit ipm et sequatur sub tali noie ꝛ taz per longa tempora et ꝙ ei tā firmiter credatur. sequitꜫ ꝙ deus fecit ꝯtra seipm ac impedit se ipm quia disponit mund ad nō credend alicui alteri tali sicut ihūs xps creditꜫ qꝛ oportebit ꝙ ille quē mittet in mū dum faciat sicut iesus xpus et dicat se esse deum et hominez ac destruat peccata et impugnet et hoc etiam nō potest fieri quia ille quē mitteret si satisfaceret sic iesus xps iam ꝯueniret cuz eo doctrina sua et cum operib⁹ suis quia pugnaret cōtra peccata sicut ipse. Et oia ista sūt absurda. Item populus iudeoꝝ qui nūc est spectat adhuc illū hominez nouum promissum a deo et pplus xpianus credit illuz iam venisse ac promissum esse ad impletum et deus permittit iesuz xpm regnare sub nomine illo scilz tāꝗ ille qui erat promissus a deo et talis etiam creditur a pplo xpiano: sz cū deus deliberauerit ac ꝓmiserit dare illum toti nature hūane quia oms homines indigebāt eo et nō solum iudei: ideo deus faceret cōtra seipm ac impediret totum pplm xpianum ne susciperet illum ventuꝝ promissuz quia permittit illū regnare sub illo nomie: et sic deus permittendo ihm xpm regnare sub nomine promissi si ipse nō est nō disponit pplm de⁹ ad suscipiendū alium venturū. ymo totaliter impediret quod est impossibile et etiam de⁹ permitteret decipi totum pplm xpianum qui est et qui fuit sub noie sui promissi qꝛ oms xpiani crediderūt et credunt firmiter in ihm xpm tāꝗ in illum q̄ ꝓmissus erat a deo ꝑ ꝓphetas et patriarchas et multi iudei crediderūt ꝑmo ac ꝑdicauerūt ꝛ hoc deus nō pōt facere quia est cōtra honorem sue bonitatis et sue veritatis. sz iudei qui adhuc expectāt ipsuz ventuꝝ decipiūt seipsos qꝛ nolūt recipere ihm xpm qui venit sub honore ꝓmissi a deo: et iō nullus pretꜫ seipsos decepit eos. Itez etiā ipi nō sūt dispositi ad suscipiēdum ihm xpm. ꝑmo quia expectauit quē iam hñt. scdo qꝛ sūt in miseria ꝛ in captiuitate: et si recipiāt ihm christū erūt liberati. Et tertio qꝛ ipsi nō sūt dispositi ad suscipiendū aliū si veīret qꝛ nullū expectāt qꝛ iam nō credūt habere illū q̄ ꝓmissus est. ergo necesse est ꝙ ihūs christu⁹ sit ille q̄ ꝓmissus est a deo qꝛ aliter fieri nō pōt. Nō eñ pōt esse ꝙ postꝗ de⁹ ꝓmissit ipz mittere ꝙ ꝑmo ꝑmittat regnare in mūdo aliquē sub noie promissi ab eo

ꝙ sit deceptor ac mēdax. Et primo etiam si deus intēdit mittere aliū ꝙ ipe permittat ꝙ aliquis ali⁹ deceptor pmo veniat ⁊ pcedat ac regnet sub nomine pmissi a deo qm̄ ille impediret aliū venturum. g̃ necesse est ꝙ ille quē permittit pmo regnare sub nomine pmissi sit ille verus. g̃ impossibile est qm̄ iesus xp̄s a iudeis tradit⁹ crucifixus et occisus sit ille verus homo et de⁹ quem deus debebat dare mundo ad satisfaciendum p pctis et quo verissime natura hūana idiget cū ipa natura hūana nō idigeret nisi vt liberaret a pctis et offensis et culpis et haberet remediū ab eis vt: scꝫ haberet veraꝫ remissionem veniā et indulgentiaꝫ et vt haberet vitā eternā et regnum celoꝝ qꝛ ita erat vera indigentia nature humane. et ipse ihūs xp̄s nō fecit nisi destruere pctā et semp ad nihilare illa et quicqd ordinauit h̄ ꝯtra pctā et om̄s sui ministri ad h̄ semp laborauerūt scꝫ ad destruendū pctā et pmisit oibus hominibus sibi adherere volentibus remissionē oim̄ pctōꝝ ac vitā eternā ac regnuꝫ celoꝝ. g̃ verissime ipse est ille quo veraciter natura hūana indigebat. g̃ qꝛ ihūs xp̄s est ille homo et illa persona que erat necessaria p satisfactione: et de ꝯditōnibus et pprietatib⁹ illius hoīs qui erat necessari⁹ ad satisfaciendū p offensis et pctis hoiꝫ: et qm̄ ipse ē ille quē querebamus ac inuestigabam⁹ iō loquebamur de ipo ac si esset. Ergo postꝙ ihūs xp̄s est ille iam habem⁹ maximā cognitōem de ipo et scim⁹ ꝙ ipe est talis qualem demonstrauimus esse debere illum hoiem qui erat necessarius hoibus pditis ac lapsis. g̃ nō opꝫ illa reiterare sꝫ quilibꝫ potest applicare et ꝯcludere de ihū xp̄o affirmatiue et verissime.

Qualiter liber dei ꝯuenientissime habet duas partes.

Ex hoc rectissime apparet q̄liter liber dei iam probatus ꝯuenientissime debet habere duas ptes gñales q̄ sūt duo testamēta: scꝫ testamentū vet⁹ et testamētū nouū qm̄ de⁹ pmisit ihm̄ xp̄m et postea dedit eū: et ad ipleuit pmissū. Et iō primus liber dei est liber pmissionis et continet omnia illa que ptinent ad pmissionē christi et ad pparatōeꝫ et susceptionē Scd̄s liber d̄r liber ad ipletionis i quo ꝯtinent oīa illa q̄ ptinēt ad illā implectionem pmissionis. Et ābo isti duo libri faciūt vnū completū librū. et sic mirabilr̄ isti duo libri seu duo testamēta adinuiceꝫ copulant ⁊ pportionāt ⁊ se ꝯsecūt et vn⁹ sine alio nō pōt eē. qꝛ pmissio reqrit adimplectōeꝫ ⁊ adiplectio p̄suponit pmissionem et nō est dare medium inter ista duo. Et iō scd̄us liber seu scd̄m testamentuꝫ et nouum est liber veritatis: quia

veritas est qm quod pmittitur ad impletur de facto et exinde cōcluditur infallibiliter ꝙ ātiquum testamētum est a deo qm in illo promittitur hoībus saluator et nou⁹ homo pro satisfactōe ac liberatōe hoim ab obligatōne peccati vt pꝫ per suū processū modo per patriarchas modo per ꝓphetas. Sed solus de⁹ potuit facere ꝓmissionē et nulla creatura neqꝫ bona neqꝫ mala. Et etiam infallibiliter concluditur ꝙ nouū testamentuꝫ est a deo qꝛ ibi dicitur ꝙ illud qō promissum erat a deo iam impletum est iam factū est: Sꝫ nullus hoc potuit facere nisi solus de⁹ seu ex parte dei. Et etiam apparet mirabilis ꝯcordantia inter librū nature et librum scripture: quia creature dicūt et testificantur ꝙ de⁹ proposuerat ac deliberauerat dare taleꝫ hoīeꝫ hūane nature sicut ipa indigebat pro sua satisfactione vt iam ꝓbatum est: sꝫ in libro scripture deus ꝓmittit illuꝫ hoiem scꝫ in antiquo testamēto. et in nouo testamēto deus impleuit ꝓmissū et dat illū hoieꝫ promissū in ātiquo testamēto. et iō appet ꝙ oēs libri dei sūt de illo homine scꝫ ihū xpo. ymo quicqd de⁹ opatus est ꝯtra pctm̄ ꝑmi hois totū est ꝓ istuꝫ hominē nouū et totuꝫ respicit istum hoieꝫ qꝛ natura hūana nō indigebat nisi isto hoie scꝫ xpo. Et iō qꝛ iste hō exire debebat et extrahi de hūana natura ac suscipi in ea. Jō ꝯtinue opatus est in hoībus ꝛ circa hoies vt de ipa digne exire posset et digne in ea recipi nec cessauit opari donec ille hō factus fuit in hūana natura. Et cū iste hō deberet eē vnū solū toti hūane nature: sequit ꝙ qcq̄d de⁹ opat in hūana natura totū opatur ꝓpter istū hoieꝫ vsqꝫ ad aduentum.

De necessitate credendi fidem christianam.

Uoniā aūt iā declaratū fuit in ptib⁹ ꝑcedentib⁹ debitū credēdi: ymo obligatio credēdi fidē xpianā et hoc ꝓ creaturas ita ꝙ ois hō dꝫ credere fidē xpianitatis sꝫ nō semꝑ ad illud debitū addit necessitas credendi et ꝙ sūma necessitas est oī hoi credere fideꝫ xpianā alr necesse ē ꝙ pcat ꝛ pdat in eternū. Uñ ꝯclu ē ꝙ null⁹ hō pōt liberari ab obligatōne īfinita quā dꝫ ꝓ pctis et offensis nisi per ꝑsonā infinitā q̄ sit de⁹ et hō et ꝑ mortē ei⁹. Et qꝛ sola fides xpiana credit hoieꝫ deū et hꝫ talē personaꝫ que est deus et hō: scꝫ ihūs xps qui mortu⁹ est pro pctis. ꝛ sic in sola fide xpiana repentur verꝝ preciuꝫ quod debet ꝓ pctis. Et iō extra fidē xpianitat nō pōt fieri satisfactō ꝓ pctis nec pōt remitti aliquod pctm̄ qꝛ ꝑ ihm̄ xpm sola fit remissio pctōꝝ. Et ideo sequit ꝙ qcūqꝫ sūt ex̄ fidē xpianā et ex̄ xpꝫ necessario dāpnantur in eternuꝫ.

Quicũqȝ ḡ vult saluu⁹ esse añ oia opus et necesse ē vt teneat et cre dat firmiter fidē xpianā quā nisi quilȝ hō crediderit ineternū peri bit. Quicūqȝ ḡ nō crediderit fidē xpianā nec in ihm̄ xpm veniant ꝛ credāt. Et quicūqȝ iam credūt fir miter in eadē fide viuant ꝓm illā ac gaudeāt qꝫ sunt in vera fide et doleāt de alijs qꝫ sunt extra fidē. Et vt oiā clare videantur cogno scant oms̄ sil'p̄mo summā indi gentiam⁹ et necessitatē hūane na ture. quāta necessitate indiget scȝ tali hoie qui sit de⁹ et hō pro sua satisfactione. Scd̄o cognoscant qualiter oms̄ creature manifestāt nobis ꝙ de⁹ ex sua summa boni tate ꝑposuit ac deliberauit dare talem hoiem in mundo et nature hūane iuxta suā indigenciā. Et tertio videant qualiter de⁹ ꝓmi sit dare talē hoiem in antiquo te stamēto seu in primo libro dei. Et quarto videāt ꝙ oia verba facta ac opera ihū xpi et totū suuȝ pro cessum quē fecit ordinatissime et vitam suā et doctrinā suā et mor tem ac passionē et oia que secuta sunt per ordinē post mortē suam ꝛ qualiter nomē suum fuit exaltatū post mortē suā ac publicatuȝ per totam naturā humanā et ꝑ oms̄ pp̄los et gentes et quō ip̄e ordi nauit per apostolos ꝛ discipulos suos ecclesiā suā vniuersalē nouā in mundo ꝗ cois est oibus hoib⁹ volentibus ad eā venire ꝛ quō ec clesia ab ip̄o ordinata paulatiue creuit et augmētata est ac diffusa per vniuersum orbē ac mirabilissi me ordinata ac exaltata et digni ficata. Et videāt qualiter incepit et q̄liter ꝓcessit stat⁹ ecclesie ihū xpi. cognoscāt et videant etiā or dinationes cōstitutiones ac sacra mēta ꝗ ordinauit et instituit ihūs xpus in ecclesia sua per se ꝛ ꝑ apo stolos suos qm̄ oia sunt cōtra pec cata ꝛ ad delend̄ culpas offensas crimina et iniurias que sunt cōtra deum. Et oia que sunt in ecclesia sua sunt cōtra peccata hoim et cō tra lapsum corruptionē ac perdi tionē hois. Ita ꝙ tota intētio ec clesie ihū xpi est cōtra corruptio nem et lapsuȝ hūane nature ac su am perditionē ꝛ ad reducend̄ ho minē ad illud bonuȝ ꝓpter quod fact⁹ est scȝ ad vitā eternaȝ et ad eternū gaudiū et reuocare hoiem ab eterna tristicia pena et morte eterna Cognoscāt etiā oms̄ homi nes qualiter intētio ihū xpi ꝛ sue ecclesie est destruere ac erradica re totaliter radices et fundamēta oīm maloꝝ scȝ ꝓprium honorem ꝓpriam laudē et gl'iam ꝓpriā vo luntatē ꝓpriam ꝓpriuȝ ac p̄uatū amoreȝ que oia ista vt iam ꝓbatū est sunt iniciū oīm maloꝝ ꝛ perdi tiōis hūane nature ac diuisionis et inimicicie inter deū et hoieȝ ac inter ip̄os hoies. Et tota intentio

ihū xpi ac suoꝝ apostoloꝝ et discipuloꝝ ⁊ ecclesia sua est fūdata in honore laude et glīa dei ī amore vero et puro ac in vera obediētia ac ī oībus illis que pñt destruere in ipis hoībus ꝓpriam voluntatem ꝓprium honorē ꝓpriū amorem q: per ista tria sunt oīa mala ⁊ per ista hō est lapsꝰ perditꝰ ac corruptꝰ et dei inimicꝰ. Postq̄ g̃ predicata est per totū mūdū remissio peccatoꝝ pax inter deū et hoīem et oms̄ hoīes sūt vocati ad regnū dei signū ineffabile est ꝙ iam venit ille quī ꝓmissꝰ erat et ꝙ ipe est ille in cuiꝰ noīe hoc factum est et hic est ihūs xpus. Cognoscāt etiā oms̄ hoīes qualiter per vniuersuȝ orbē in noīe ihū xpi crucifixi per apostolos ꝑdicata tubicinata ⁊ ꝑ coniȝata est pax inter deū ⁊ hominem ac remissio ⁊ indulgenciā peccatoꝝ. Et in noīe ihū xpi ꝓmissa ē remissio peccatoꝝ ac vita eterna. Quicūq̄ igr̃ volunt clare videre claritatē cogitēt ac cognoscāt oīa predicta que sunt in facto et experientia et cognoscāt ꝙ ihūs xpus crucifixus est ille verꝰ ac nouꝰ homo qui est deꝰ et homo q̄ erat necessarius toti hūane nature queȝ deus ꝓposuerat ac promiserat dare hoībus et ꝙ oīa que ihūs xps fecit et que credūtur de ipo necessaria erant esse ac fieri pro hoībus et pro satisfactione ac liberatione cōpleta hūamane nature. Et sic indigebat hoīe vt oīa illa fierēt ꝑ ipa saluanda vt scȝ ihūs xpus sic nasceretur et cōciperetᷣ sic viueret et sic moreretur et sic resurgeret a mortuis et ad celos ascēderet ⁊ sic de alijs que operatꝰ est. Cōparemus g̃ fctm̄ et debitū scȝ fctm̄ ihū xpi scȝ qualiter fieri debebat satisfactio ac deliberatio nature hūane ⁊ q̄liter eē debebat q̄d facere debebat ille nouꝰ hō qui necessariꝰ erat mūdo et videbimꝰ clarissime ꝙ ihūs xpus est ille. postq̄ g̃ hūana natura et hoīes hn̄t de fctō talem hoīem ac tam ꝑciosū qui ē deus et hō et qui fecit oīa que erant necessaria hūane nature qui ē rex verꝰ et dn̄s super oms̄ hoīes qui est ita piꝰ ita benignꝰ ita bonꝰ ita māsuetus ac tāto amore pijssimo plenꝰ erga hoīeȝ ꝙ voluit dare vitam suam ac recipere mortē ꝓ peccatis et criminibꝰ eoꝝ. Sequanᷣ et ꝑcepta sua ac verbis suis adhereant ac credāt totaliter illi ac obediant et fiāt mēbra eiꝰ ac recipiāt sacramēta sua que ipe ordinauit qm̄ ipe dicit hoī oīa quibꝰ indigere pōt hō et hȝ oīa qm̄ est persona infinita q: est deꝰ et hō in quo est plenitudo oīs bonitatis oīs pietatis oīs virtutis caritatis et boni amoris oīs sapiēcie ac scie oīs meriti in ipo est om̄e bonum in ipo ē oīs potestas in ipo est om̄e dn̄iuȝ om̄e imperium incternū. Qui g̃ talem hoīem cōtempnit dignus est

eterna perditione. Ex hijs appa
rere potest quāte dignitatis et ex
cellentie sit esse xp̄ianus q: est eē
mēbrum tanti hois qui est de⁹ et
homo ⁊ qualiter p̄ualet vn⁹ xp̄ia
nus ver⁹ ꝙ̄ omnes hoies qui nō
sunt christiani q: illi sunt perditi.
Et per oppositū falsus christian⁹
et malus min⁹ valet ꝙ̄ omnes q̇
nō sunt christiani. Timere ergo
deb3 falsus christian⁹ et malus.
Et gaudere verus et bon⁹ christi
anus.

Qualiter iusticia dei et sua mi-
sericordia sūme concordant in sa-
tisfactione.

Uoniā autem dū cōsidera-
bamus iusticiā dei. ac pec-
catum et offensā hois videbat̄ ꝙ
mia dei periret. q: iusticia dei exi-
gebat infinitā satisffactionē ab ho
mine quā hō debebat et ad quam
obligat⁹ erat ꝓpter pctm̄ et offen
sam et q: hō solus et per se libera-
ri nō poterat ab ifinita pena quā
meruerat. et sic videbat̄ ꝙ de⁹ nul
lam miam ostēderat. Sed in veri
tate in ista satisffactiōe facta ꝑ mor
tem ihū xp̄i dei et hois est tā ma-
gna misericordia ꝙ maior cogita
ri nō potest et tm̄ cōcordat cu3 iu
sticia ꝙ magis cōcordare nō pōt
Uñ q: hō per se nō poterat solue
re deo istā infinitā satisffactionem
quā iuste d̄bebat nec aliter euade
re poterat magnā obligationē ad
penā eternā sibi debitā per iustici
am nec per cōsequēs euadere ma
nus ⁊ potestatē dyaboli. Ideo de
us ex sola sua et ꝓpria mia gratis
ac sine meritis ipius hois quoni-
am nihil meruerat hō nisi penam

Preuenit primo hoiem vt dein-
de liberaretur hō per iusticiam q:
si homo ex seipo nō habebat cum
quo faceret deo quod debebat ac
faceret iusticiā de seipo dādo de-
bitum de⁹ dedit hoi per miam cū
quo homo possit satisfacere ac sol
uere ei per iusticiā de seipo. Sed
illud tale hō nunꝙ̄ potuisset nisi
deus per suā puram miam tribu-
isset hoi vt ergo de⁹ placari poss3
ab hoie et hō haberet cū quo pla
caret deū et irā suā de⁹ dedit grat
hoi illd̄ quod hō debebat ex debi
to reddere deo dās hoi et toti na
ture hūane nouū hoiem qui esset
maior qui satisfaceret ꝓ hoie q̇ ha
beret ī se illd̄ per quod superaret
om̄e debitu3 quod hō soluere d3
qui cum nihil per se deberet sol-
uere ꝓ alijs q̇quid debebant. Uñ
soluere ñ habebāt dedit eis. quid
ergo pōt intelligi ac cogitari mise
ricordi⁹ ꝙ̄ istd̄ sc3 ꝙ de⁹ pr̄ dedit
hoi pctōri dāpnato eternis penis
⁊ nō hn̄ti. vñ redimat se accipe be
nignū meū sc3 ihm̄ xp̄3 sc3 deū ve
rū ac hoie3 ⁊ da ip̄3 ꝓ te. et ip̄e fili
us dei ih̄ūs xp̄s dic hoi tolle me
ac redime te ip̄3 hoc ei dicit qn̄ vo
cat hoies ad fidē xp̄ianam et tra-
bit vt veniant ad tantam gr̄am.

Et quid etiã iust⁹ põt cogitari q̃
vt ille diminuat om̃e debituz cui
datur p̃cium mai⁹ q̃ om̃e debitũ
dum tñ datur cum debito affectu
et comõ quo dari dz. Et sic hõ iu
stissime liberatur a sua obligatiõe
et satisfactione iusticie dei et de⁹
per iusticiã saluat hoiem ⁊ sic i ho
mine vera iusticia et tñ cũ. hoc est
ibi summa mia qꝛ deus dedit ipsi
hoi per suã solam miam illud cuz
quo hõ soluat deo quod debet et
cum quo tollitur iniuria et offen-
sa qua deus fuit iniuriatus

Hic ponitur comparatio inter
ihm̃ xp̃m crucifixũ et hoiem per-
ditum lapsũ et corruptum et qua
liter se habeant inter se et ostendi
tur que sunt illa que hõ perdit⁹
receperit.

Quoniam autẽ propter hoc
quia hõ erat perdit⁹ lapsus
corruptus ac deuiat⁹ indigebat
de necessitate nouo hoie qui essz
de⁹ ⁊ hõ qui mortẽ susciperet pro
hoie et quesiuim⁹ illũ talez homi
nem per longũ ꝓcessũ et finaliter
per dei gr̃am reperim⁹ eũ iam eẽ
et q hic ẽ ihũs xp̃us a iudeis cru
cifixus. Postq̃ g̃ ille hõ tam neces
sarius hoibus iam existit et ẽ. re-
stat modo videre qualiter hõ qui
est iam lapsus ⁊ corrupt⁹ recipiat
ab ip̃o oia illa quib⁹ indiget. Uñ
in ihũ xp̃o sunt oia illa quib⁹ hõ
corrupt⁹ indiget. Et iõ restat vt
homo restauretur ac reparetur õ
facto postq̃ iam medicina est pa
rata restat eã aplicare ad op⁹. qd
em̃ ꝓficit medicinã nisi aplicetur
infirmis. Quid valet panis esuri-
enti nisi comedat illũ. Uñ postq̃
ihũs xp̃us est ille hõ quo indigẽt
hoies perditi dat⁹ a deo. Ideo ẽ
summe cõueniẽs ac ꝓportionat⁹
hoibus quia venit ꝓpter hoiem
lapsum. Ideo ꝓportionatur ei in
oibus. Ideo ihũs xp̃us facit vnã
partẽ et oẽs alij hoies faciũt aliã
partem. Et iõ possum⁹ facere cõ
parationẽ inter ip̃m ex vna parte
et om̃s hoies ex alia parte. Uñ
tota natura hũana respicit xp̃z et
ip̃e respicit humanã naturã ⁊ ip̃e
se hz ad om̃s alios hoies sicut re
demptor ad captiuos sicut satis-
factor ad obligatos sicut saluator
ad debitores sic̃ redẽptor ad de
structores sicut reparator ad ani
hillatores sic̃ medic⁹ ad infirmos
sicut viuificator ad mortuos sicut
illumiator ad excecatos sicut du-
ctor ad deuiatos sicut plenus ad
vacuos sicut releuator ad lapsos
sicut reformator ad defformatos:
Et vt vno verbo oia ꝯcludamus
ip̃e est oia hoi lapso et perdito.
Et iõ qui nõ cognoscit se esse lap-
sum et perditum nõ cognoscit se
indigere xp̃o et pro nihilo repu-
tat eũ. Et qꝛ iam nos videm⁹ to-
tum lapsuz totã corruptionẽ et p
ditionem hois et statũ in quo est
et que sunt illa que defficiũt hoi q̃

debebat habere que ipsemet pdi-
dit et qualiter in hoie factū est cō
trariū debito. Et ideo si volumus
cognoscere que sit illa q̄ homo dz
recipere a xp̄o opz cognoscere to
tā idigētiā hois ⁊ totū deffectū ei⁹
Vn̄ homo ante omia indiget vt li
beret ab obligatione quez fecit,p-
pter pctm̄ q̄ est scd̄a obligatio de-
inde indiget adiutorio vt cōpleat
p̄mam obligatōnez naturalē quā
dz deo vt fctm̄ hois cōcordet cuz
debito: scz vt hō faciat quod dz ⁊
hoc liberare homiez et restaurare
scz liberare ip̄z totaliter a scd̄a ob
ligatione mala que est ifinita ⁊ iu
uare ip̄m ac dare ei adiutoriū ⁊ il
lud per quod ꝯpleat p̄mam obli-
gatiōnē q2 p̄ma obligatio deleri n̄
pōt nec destrui quia necessaria est
et in corruptibilis. Sic ḡ in istis
duab⁹ obligationib⁹ cōsistit tota
reparatio et restauratio hois per-
diti q2 eīm̄ homo nō soluit p̄mam
obligatōez ymo fecit totū ꝯtrariū
Ideo est malus iniust⁹ corruptus
et inimic⁹ dei et est ꝯtrari⁹ suo de
bito statu. Et impossibile est ꝙ hō
liberetur a scd̄a obligatione q̄ est
ꝑpter offensam nisi ꝯpleat p̄mam
quia scd̄a obligatio orta est propt̄
hoc: q2 homo nō soluit p̄mā: quia
si p̄ma solueretur. scd̄a nunꝙ esset
vt iā declaratū est ad plenū. Sic
ḡ homo necessario idiget vt iesus
xp̄s det sibi remediū i istis duab⁹
obligationibus vt scil3 satisfaciat

pro scd̄a et totalit̄ destruat̄ ac ad
nihilet̄ et det hoi adiutoriū vt cō-
pleat p̄maz q2 p̄ma nō pōt deleri
s3 semꝑ manet et homo ꝑdidit vo
lūtarie et spōte et reliquit adiuto-
riū quod habebat ad ꝯplēduz pri
mā obligationē ⁊ noluit tenere cū
potuisset s3 sua culpa perdidit. Iō
meruit vt nūꝙ sibi restituat̄ ineter
num ⁊ tn̄ remaneat obligat⁹ vt p̄
us et etiam q2 cū hō offēdit ac in-
iuriauit deuz. Et iō se obligat ad
infinitā penā. Et ideo ih̄us xp̄s ꝑ
suam mortem meruit hoi ista duo
scz liberationez a scd̄a obligatiōe
totaliter et ad iutoriū quod perdi-
derat ad ꝯplendū p̄mam et istud
adiutoriū nō pōt dari nisi a diuīate
vt infūdatur hoi de nouo sicut aī-
ma infūditur in corpore. Et ideo
iesus xp̄s inꝙtum homo meruit
hoi istud adiutoriū vt restitueret̄
ei et etiā meruit ipi hoi totalem in
dulgentiam absolutionē et veniā
a scd̄a obligotōe. Et inꝙtuz deus
ipemet dedit istud adiutoriū et in
fluit de nouo ⁊ dat indulgentiaz
ac veniā homi ⁊ soluit a scd̄a obli
gatione infinita. et sic totuz istud
quo homo indiget est in iesu xp̄o
deo et hoie et istud adiutorium q2
datur gratis hoi et nō per meritū
suū q2 homo lapsus nō meruit: s3
datur per mertum xp̄i quod voca
tur gratia q2 nō dat̄ ex debito ho-
minis lapsi: s3 per meritu3 homis
dei ꝙuis om̄e quod deus dat pōt

dici grã ꝛ sũma grã per excellenti am istud adiutorium dꝫ dici gra tia et sũma grã. Et qꝛ sine isto ad iutorio homo dicitur mortuus qꝛ nihil põt operari de illo qđ facere debet inq̃tuꝫ homo sicut corpꝰ si ne anima. Ideo istud adiutorium seu ista gratia dicit̃ vita hoĩs salꝰ hoĩs scđa ania homis. Et plus est dare istud adiutoriũ homi q̃ da re aiam ac restituere corpori mor tuo quia sine hoc homo est nihil ꝛ quasi hꝫ nõ esse. ꝛ hoc est viuifica re hoiem mortuuꝫ ac restituere vi tam mortuo et renouare ac reffice re hominẽ et refformare purgare et sanare recreare releuare lauare et facere hominem pulchrum et re ducere homieꝫ ad deum ac vnire hoiem cum deo et ad amiciciã su am. Et hoc est etiã facere hoieꝫ iu stũ bonũ rectũ et sanũ ac dignum regno dei. et hoc est restituere for mã filiatõis ac facere de nouo fili um dei ipꝫ hoiem ac regñare ꝛ re gnasti de nouo et per ꝯñs hoc est facere hoĩeꝫ heredẽ hereditat̃ dei. Hoc est etiã reformare formaꝫ fra ternitatis inter hoieꝫ. et hoiem qꝛ per istud adiutorium homo facit deo vt filius patri homo facit hoi vt frater fratri et soluit debituꝫ ac iũs filiatõnis ac fraternitatis. Et hoc est etiam cõuertere hominem ac reducere ipm de via erroris ad viam veritatis. Et hoc est illumi nare hoieꝫ in via eterni gaudij ac reuocare ipm a via eterne tristicie hoc est etiã liberare hoieꝫ a seruitu te pcti et vitioruꝫ et corruptionis carnis et ponere ipm in libertatẽ verã. hoc est etiam liberare hoieꝫ a iugo a captiuitate a criminibus sue ꝓprie volũtatis et ꝓprij bono ris ꝛ ꝓprij ac priuati amoris ꝛ po nere ipm in libertate in p̃ma volũ tate dei. Et hoc est etiam resoluere hoi suuꝫ bñ esse quod perdiderat ac liberare ipm a suo malo esse in quo erat. Et hoc est etiã restitueri hoi ipm dei amorẽ quẽ perdiderat et salutem propriam.

Qualit̃ istud adiutoriũ seu ista gratia est totũ bñ esse hoĩs et carẽ tia eius est totũ male esse.

T aũt istud adiutorium seu ista grã que restituitur hoi a deo ad ꝯplendũ et ad faciendũ oĩa que dꝫ inq̃tũ homo magis co gnoscat. Considerandũ est q̃ hõ a p̃ncipio dñ fuit factus a deo rece perat a deo esse: et etiã bñ eẽ ſꝫ nõ optime esse qꝛ hoc expectabat ad huc. Et per esse intelligitur sentire viuere ꝛ itelligere velle amare pos se ac oĩa illa q̃ ꝑtinent ad corpꝰ ꝛ aiaꝫ. Et per bñ esse intelligit̃ recte debite iuste scẽ ꝟtuose mẽsurate et regulate viuere. Et silr̃ p male itel ligit̃ indebite iuste tortuose vitio se ac imensurate viuere. Idẽ est q̃ dicere bene sic recte debite iuste sã cte ac ꝟtuose. Et iõ est dicere ma le sicut tortuose oblique iniuste ac

vitiose. Acceperat ergo primo homo a deo eē viuere sentire itelligere velle posse et etiā bñ eē bñ viuere bñ itelligere bñ amare bñ posse bene velle bñ amare seu quod id est recte debite iuste scē et v̄tuose esse viuere sētire ac itelligere amare velle et posse. Acceperat ergo bñ eē quo ad corpus et quo ad aiaz et istud bñ esse erat sua bonitas sua rectitudo sua iusticia sua sctitas et sua v̄tus sua regula et sua mensura q̄ erat adita supra esse et nō erat idē q̄ esse ymo poterat separari ab eē et poterat ip̄m esse expoliari ab ill' et remanere sine illis si vellet. Tn̄ in ptāte primi hois erat custodire ac seruare illud bñ esse sibi datum seu illā bonitatem rectitudinez iusticiam sctitatem ac v̄tutem. Et si primo custodisset ac bnasset homo suū bñ esse sibi datuz a deo tūc de bñ esse trāsiuisset ad altiorem gradum scz ad optime esse: sz primus homo nō seruauit nec custodiuit istud bñ esse nec ipsam bonitatez seu rectitudinem iusticiā v̄tutem et mensurā seu regulā sibi datā q2 fuit deo inobediens ingratissim9 et ideo pdidit suū bñ esse seu recte esse et remansit sibi solum esse viuere sentire intelligere velle amare et posse. Et sic remāsit hō nud9 et expoliatus q2 bene esse erat sua vestis et loco de bene esse iuste debite recte sancte ₇ virtuose habuit male esse oblique tortuose et vitiose. et sic fuit veste hudus et denudatus et fuit ppriis vestimētis expoliat9 et aliis indut9 et maxime quo ad animaz ₇ liberꝝ arbitriuz. Et sic primus hō expoliat9 sua bona veste sua bonitate sua rectitudine sua iusticia sua sanctitate et sua v̄tute fuit i eo malicia tortuositas seu obliquitas iiusticia et vicium et sic vt cognosceret suū male esse q̄tū ad aiaz remāsit. ergo hōi radicale scz ip̄z esse viuere sētire itelligere velle amare et posse q2 ista sūt radicalia et nō potuit ista destruere sz pdidit bonitatē istoꝝ ₇ suauitatez et fuit fctā vulneratio in eis et puersitas. Et iō hō adnihilauit se ip̄m q̄tū ad bñ esse. Et q2 bñ iuste debite recte sācte pulchritudie honeste virtuose esse est amabile placibile et acceptabile. Et p oppōm male esse tortuose obliq̄ iniuste indebite ihoneste vitiose turpiter ac difformiter esse est odibile ac displicibile. Jō hō fuit displicibil' ac odibilis deo ₇ nō acceptabilis q2 adnihilauerat in se suā pulchritudinē et acq̄siuerat turpitudinē ac difformitatē. si aūt hō nullū remediū habuisset de male esse tūc peruenisz ad pessimum esse. Ecce ergo gradus in hoīe scilz esse. bene esse et optime esse. vel per contrarium esse male esse ac pessime esse. Et ipsum esse est cōe ad oīa et remanet. Si ergo hō talis repiat q̄lem se fecit necessario tāq̄ nihil valens oīno

iudicabitur et imittet in igne eter nu. Et sic istud bn recte iuste sancte debite sane ac vtuose esse erat adiutorium datu hoi seu gratia data hoi cu quo adiutorio ho poterat reddere qcqd debebat deo et adimplere tota pma obligatone naturalez qdiu eni ho custodiuit ac suauit istud bn esse et recte esse tandiu factu cocordauit cu debito: sz statiz du homo perdidit suu bn ac recte esse seu sua rectitudine factu suuz fuit ptrarium debito et remansit ipm debitum et ipa obligatio vt pri cum impotentia adimplendi et faciendi qz homo perdiderat sua culpa istud bn esse ac recte esse cu quo poterat adimplere totu debitu. Ideo iustissime ab ipo requirebat deus vt faceret qd debebat et solueret suuz debitum nec excusabat: quia no poterat qz volutarie spote et sua culpa perdiderat et deus sibi semel dederat. si eni aliquid per violentia remouisset illud bn esse iuste excusaret ho qz no poterat facere qz n habebat adiutoriu cu quo faceret: scz gratiam pore a deo sibi datam. Et io ex istis verissime apparet q reformare reparare ac restaurare hoiez pditu no est aliud nisi reducere ipz ac pütere et mutare de male tortuose obliq indebite in iuste ac vitiose esse seu viuere intelligere velle amare et posse ad bene recte debite iuste sancte pulcherrime sane ac vtuose esse viuere sentire intelligere amare velle posse et remouere ab eo malitia tortuositate obliquitatez in iusticia et in honestate turpitudinem defformitatez et vitiu et restituere sibi bonitatem rectitudine iusticia sanctitatez sanitatez honestatem pulchritudine ac virtutem ppriaz: et hoc est magis facere q restituere aiaz corpori mortuo. Un corpus no perdit aiam q est vita sua volutarie spote ac culpa sua: sz homo perdidit talez bonitatem et rectitudine voluntarie et culpa sua. et ideo reddidit se dignu vt nuq reciperet nec de sibi restitueret. Et io in hoc manifestat suma dei bonitas qz vult restituere hoi indigno talem bonitatez et rectitudinem. et io hoc est magna gra ac purissima gra pcedes ex infinita dei bonitate ac mikicordia. Istam aut rectitudinem seu istud bn esse solus de pot dare ac restituere et ho no pot a seipo habere qz a principio ho no dedit sibi bn esse nec esse. g no pot p se recuperare. Sed qz de erat offensus ab hoie et iniuriat. Io necesse erat q de pmo placaretur ac iniuria tolleret et aliqs moriretur p hoie vt sibi daretur istud bn esse. Io deus dedit hoi xpm vt ipe pro hoie tolleret offensaz ac mereret pro hoie ista gram et istud bn esse seu adiutoriu denouo et sic duob indiget homo scz placare deum pro offen

sa ac tollere iniurias de medio vt recipiat bñ esse et ista duo sunt necessaria hoi et ꝙ recipiat ea a ihũ xpo et per ihm̃ xp̃m. et sic per ihm̃ absoluit homo ab offensa et debite iuste sancte ac virtuose esse restituitur ei ⁊ bonitas rectitudo iusticia virt⁹ et sanctitas et istis reparatur hõ ac restauratur per xp̃m. Et impossibile est aliquẽ hoiez recuperare istud bñ esse nisi per ihz christũ deũ et hoiem ⁊ per meritũ mortis. Et sic hõ recipit bñ esse a xpo et idulgentiã ac vltimate gratiã. et sic sunt tria bñficia scz indulgentia gr̃a et gl̃ia seu venia. bene esse et optime esse quia in istis tribus cõsistit perfecta sal⁹ hois. prima ẽ indulgentia ꝓpter offensã. scõm est gr̃a seu bñ esse. Et deinđ ad gr̃am et ad bñ esse sequit finaliter gl̃ia et optime esse qꝛ gratie đbetur gl̃ia. et omia ista emit ihũs christus hominibus per mortem suam et sanguinem suum.

Quod in hoie xp̃iano sũt tres res generales et distincte ꝑ quas recipit tres res distinctas scz corpus animam et bene esse.

Quoniam aũt ad cõplemẽtũ hois tria sunt necessaria scz corp⁹ aĩa rõnalis et bñ esse vel dicamus ꝙ duo scz esse et bñ esse. et ipm̃ esse comprehendit corpus et aĩam et aliud ẽ bñ esse qꝛ sicut corpus separatur ab aĩa sic aĩa et corpus possunt separari ab ipo bene esse quia vterqꝫ põt male eẽ. Sz tñ male esse corporis facili⁹ sentit ac cognoscitur ꝙ̃ male esse aĩe. Et iõ quia ista tria sunt realit distincta possum⁹ dicere ꝙ p̃mus hõ receperat tria a deo scz corp⁹ aĩam et bñ esse tanꝙ̃ ab vno et eodem imediate receperat ista tria. Sed q̃a p̃mus hõ perdidit istud bñ esse et remãserunt sibi corpus et aĩa. Ideo alij hoies gñati ab illo nõ recipiebãt nisi esse tm̃ scz corpus et aĩam et nõ recipiebant bene esse. Sed ista duo nõ recipiebant sicut p̃mus hõ q̃a recipiebãt corpus ab hoĩe et aĩam a deo. sed p̃mus hõ hoc totũ recipit immediate a deo. et iõ in quolz alio homine sunt et erãt due gñationes et duo patres scz p̃mus hõ et de⁹ In p̃ma gñatione quilz homo generat⁹ per cõem generationẽ recipit corp⁹ seu carnez a primo hoĩe mediate vel imediate. In scõa gñatione quilz hõ recipit imediate aĩaz a deo quia de⁹ ĩmediate ꝑ se solũ creat aĩam rõalem ꝙ̃uis tã corp⁹ ꝙ̃ aĩa totum sit a deo sz nõ eodẽmõ. Et sic oĩs hõ excepto primo hoĩe hz duos patres scz p̃mũ hoiem et deũ. et isti duo dant esse scz corp⁹ et aĩam. Sed in oĩ christiano est alia. tertia gñatio q̃a recipit bñ esse a xpo et loquor de bñ esse ꝙ̃tum ad aĩam et liberũ arbitrium. et ideo xp̃us est scõus pater. Et sic xp̃ianus hz tres genera

tiones distinctas. In prima reci-
pit carnē a primo hoie. in scđa re
cipit aīam a deo solo. Et in tertia
recipit bn̄ esse a christo q̄ simul est
deus et homo: et ista gn̄atio est vl
tima et ꝯpleta et sine ista hō nihil
est. Prima gn̄atio ē libidinosa tur-
pis et corrupta et per illaʒ homo
dampnatur quia recipiendo car-
nem recipit culpā corruptioneʒ ⁊
pctm̄. Et sic duo recipit hō in ista
gn̄atione: videlʒ carnem et corru
ptionē. Sʒ scđa gn̄atio q̄ est crea
tio aīe et infusio eius in carne ē sā-
cta mūda ac immaculata: sʒ qꝛ ca
ro est infecta ac maculata ⁊ corru
pta inficit et corrūpit aīam: sʒ ve-
nit tertia gn̄atio q̄ est sanctissima
in qua recipit bn̄ esse quod est to-
ta bonitas rectitudo ac pulchri-
tudo aīe et ista reparat aīaʒ et re-
ducit eam ad statū debitū et tollit
om̄eʒ corruptionē et maculā quā
aīa ꝯtraxerat, ꝓpter p̄maʒ gn̄atio-
neʒ et facit hoiem amicū et filium
dei et heređ regni celorū. Et ideo
ista tertia gn̄atio ꝯtrariatur prime
gn̄ationi qꝛ per primam caro dn̄a
batur et aīa subiecta erat carni cor
rupte et nullomō poterat resistere
Sʒ per tertiā gn̄ationeʒ aīa dn̄at
carni et caro subicitur et quia aīa
recipit suū bn̄ esse suā rectitudinē
ac fortitudineʒ per tertiaʒ gn̄atio
nem. Et sic aīa recipit regnū suuʒ
et caro perdit. Et etiaʒ per p̄mam
gn̄ationem homo erat totus car-
nalis et brutalis et bestialis. Et ꝑ
tertiam gn̄ationem hō fit spūalis
ratōnalis et diuin⁹. Item per pri-
mā gn̄ationeʒ hō perdidit simili-
tudinē dei ⁊ acquirit similitudinē
dyaboli et p̄mi hois corrupti. Sʒ
per tertiā in qua recipit bn̄ esse et
recuperat suā pulchritudinē ⁊ bo
nitatē hō recuperat similitudineʒ
dei quā ꝑdiderat. Item per p̄maʒ
gn̄ationeʒ in q̄ hō recipit carnem
hō acquirit radices oīm malorū.
Sʒ per tertiā in qua recipit et re
cuperat hō suū bene esse acquirit
radices oīʒ bonoꝝ. Et sic in oīb⁹
tertia gn̄atio est ꝯ̄ria prime et dat
hoi oīa ꝯtraria p̄me gn̄ationi. Et
ideo p̄mus hō et scđus homo: scʒ
xp̄s sūt ꝯtrarij quo ad gn̄ationes
et ideo p̄mus hō per gn̄ationem
suā q̄si adnihilat aīaʒ et dat nō es
se. Sʒ scđus hō xp̄s de⁹ et homo
per suā gn̄ationem dat esse aīe. et
ideo dicitur regn̄are aīam qꝛ anīa
tam semel erat creata a deo sʒ per
gn̄ationeʒ p̄mi hois erat perdita
et per tertiaʒ gn̄ationeʒ recreat̄ et
regn̄atur et regnascitur dū recipit
nouū bene esse et suā pulchritudi
nem. Item sicut in p̄ma gn̄atione
homo habʒ patrem et matreʒ. ita
etiaʒ in tertia gn̄atione que est cō
traria p̄me homo hʒ patrem ⁊ ma
trem: scʒ xp̄m deū et hoieʒ et ma-
trem: scʒ ecclesiam sponsā et vxo-
rem christi. Itē sicut p̄mus homo
per suā carneʒ corrūpit et dāpnat

om̄s filios suos. Ita sc̄dus homo
scz xp̄us per suā carnem soluit la
uat abluit et sanat. quia caro pri
mi hoīs est maculata et corrupta
et caro sc̄di hoīs īmaculata et pu
ra. Et iō sicut aīa ex societate cum
carne maculata p̄mi hoīs macu-
latur. Ita per ɔtrariū ex societate
sc̄di homis cū carne p̄mi hoīs aīa
mūdatur et purgatur. et sic caro ē
ɔtra carnem et generatio ɔtra ge
neratōez. Et sic apparet ꝙ oīs hō
xp̄ianus hz tres gn̄ationes. In p̄
ma recipit carnem. In sc̄da aīaz ⁊
in tertia bene esse. Sz alij hoīes
nō hn̄t nisi duas. et de tanto xp̄ia
nus excellit alios homīes de quā
to bn̄ esse excellit esse et male esse.

Quō in christianis sūt tres fra-
ternitates.

Exinde apparet ꝙ xp̄iani
hn̄t tres fraternitates gn̄a-
les quia primo sunt fratres qꝛ hn̄t
vnum patrez ex parte carnis gn̄a
lem scz p̄mū hominē in quo om̄s
fuerūt qn̄ ipse solus erat. Sc̄do sūt
fratres quia hn̄t vnū patrē ex par
te creatōis aīaꝝ gn̄alem scz deū.
Tertio hn̄t aliuz patrem ex parte
ipsi⁹ bene esse videlz christū deuz
et hoīem q̄ inq̄tū de⁹ est idem cū
sc̄do patre q̄tū ad deitatem: sz est
filius dei q̄tum ad personā. sz int
istas fraternitates tertia ē melior
nobilior quia in illa pater est de⁹
⁊ homo et in prima homo tantuz
et in sc̄da deus tm̄. ⁊ ideo sūme se
debent amare omnes christiani p̄
istam terciā fraternitatez qui hn̄t
talem patrem qui mortu⁹ est pro
eis et fudit suum sanguinem et re
surrexit a mortuis et viuit ineter-
num et ascendit ad celos et se-
det ad dexteram dei patris et ven
turus est iudicare omnes homi-
nes. Et iō ista fraternitas est ma-
gne nobilitatis ⁊ excellētie magnī
amoris ⁊ magne bonitatis et ma
xime vnitatis quia fraternitas orī
tur a paternitate. Et ideo quia nō
potest esse dulcior melior nobilior
maior et itimior paternitas q̄ ista
nec amorosior. Ideo fraternitas
que oritur ex illa est etiam talis.
Debent etiam se amare ꝑpter prī
mam fraternitatem que est ꝑpter
carnem. et etiam propter secūdaz
fraternitatem que est propter ani
mam. Et sic iste tres fraternitates
habent suos gradus sicut corpus
et anima et bene esse. Item tertia
fraternitas est infiniti precij quia
christus deus et homo emit eam
per suam mortem dando suam vi
tam infinitam per quam mortem
emit indulgentiam et totum bene
esse. Et ideo quia tantū costat ista
fraternitas que est propter bn̄ esse
debet cum sūma custodia custodi
ri ne violetur. Et ista tercia frater-
nitas fecit resurrgere ⁊ viuere ali
as duas p̄mas frn̄itates que erāt
mortue in hoībus. quia xp̄iani di
ligūt se ꝑpter istas fraternitates.

Et diligūt alios hoies qui nō sūt xpiani ꝑpter primā et scdam fraternitatē qꝛ ꝙuis caro sit corrupta in qua fūdat̄ pma fraternitas ac tñ qꝛ deꝰ fecit pmū hoiē fecit oms alios in ipo qꝛ oms erant in ipo ꝙtum ad carnē sꝫ nō ꝙtuꝫ ad aiaꝫ. Et iō ꝑpter istā vnitatē quā deꝰ fecerat debēt se oms amare ꝛ reputare quasi vnū hoiem licet pmus hō postea corrūpendo maculando et inficiēdo difformādo et deturpādo seipm in quo erant oms hoies corrūperit maculauerit infecerit deformauerit et ꝯturpauerit eos. Ubi ḡ nō ē tertia fraternitas ibi pma et scda mortue sunt: Iteꝫ ista tertia fraternitas ē fraternitas gr̄e qꝛ bñ esse est gr̄a ꝛ etiā christꝰ ē pater gr̄e sꝫ alie due fraternitates sunt nature.

Quod istō bñ eē seu ista gr̄a figuratur et exemplificatur in corpore hoīs.

T autem clariꝰ videamꝰ distintionē inter ipm esse ꝛ bñ esse seu inter aīam et bñ esse seu inter naturam et gr̄am qualiter nō sunt idē. ymo vnū pōt eē sine alio possumꝰ hoc declarare ad occulū in corpore hūano in quo est totū figuratū. Uñ in corpore hūano vidēmꝰ per experienciā ꝙ mēbra recipiūt esse et bñ esse et bñt eē ꝛ bñ esse ab vno recipiūt esse et ab alio bñ esse. Uñ cor epar et caput ifluūnt et dāt alijs membris ꝗcquid bñt. Epar eñ dat esse grossum et quasi corpus ipsis mēbris qꝛ mittit eis humores grossos ex quibꝰ mēbra sunt facta ꝛ ex quibꝰ nutriuntur et hoc facit per venas per quas mittit et dat sanguinē membris et hoc est quasi pmus hō qui dat carnē solum. Deinde cor mittit oibus mēbris calorē naturaleꝫ et spm̄ vitalē per queꝫ oīa mēbra viuūt et bñt esse et hoc per arterias. et ipꝫ cor est quasi deꝰ qui dat aīam corpori qꝛ sicut aīa viuificat corpꝰ ita ille spūs seu calor naturalis quē dat cor viuificat mēbra et iō est sicut aīa mēbri qꝛ sine tali spū et calore mēbrum esset mortuum nec esset mēbruꝫ. Deinde ipꝫ caput extūs altissimū super oīa mēbra mittit oibus mēbris sensum ꝛ motū per neruos et ipm caput est sicut xpus. qꝛ sicut sensus et motꝰ ꝑueniens ex capite ē totuꝫ bñ eē mēbri. Ita illud quod xpus dat et mittit est totuꝫ bñ esse aīe et hoīs Sic ḡ mēbrum ipsiꝰ corporis recipit tres res a tribꝰ ab epate humores. A corde vitā et a capite sēsum et motū. Sic cōformiter hō recipit a primo hoīe carnē a deo aīam et a christo deo et hoīe sensum et motū. i. totum bñ eē ꝛ gratiam Quod auteꝫ dāt epar et cor totū pertinet ad esse mēbri. Sed illud quod dat ipm caput ꝑtinet ad bñ esse mēbri scꝫ sensus et motus. Uñ mēbrum qd̄ perdidit sen

sum et motum tūc ꝑdidit suū bñ
esse in corpore hūano sȝ tñ ꝓpter
hoc nō ꝑdidit suū esse qȝ adhuc
viuit et recipit influēciā ab epate
et a corde sȝ nō a capite. Et sic vi-
dem⁹ per experienciā ꝙ mēbrum
pōt perdere suum bñ esse et nō ꝑ
dere esse. Sic hō pōt perdere suū
bñ esse et tamen remanet sibi esse
scȝ corp⁹ et aīa. Et sic videmus ꝙ
ꝙuis mēbrum nō recipiat sensū ⁊
motum a capite sic̄ esse paraliticū
Ac tñ semp recipit influenciā ab
epate et corde. Ita ꝙuis aliqͥs hō
nō recipiat sensum ⁊ motū seu bñ
esse a xpo tanꝙ a capite ac tñ sēp
recipit influenciā a deo quia con
seruatur in esse quo ad aīam et re
cipit bñficiuȝ creaturaꝝ quo ad
carnem. Et sic videm⁹ per experi
enciā ꝙ sensus et mot⁹ ē quasi su-
per additum supͤ esse mēbri et est
gratia quasi data a capite. Vñ vi
demus ꝙ mēbrum hȝ duos mot⁹
vnum de natura sua et iste mot⁹
est cadere deorsum vers⁹ terram ⁊
alium motū hȝ a capite scȝ motū
sursum ante et retro et iste motus
est supra naturā mēbri. Ita con
formit̄ homo hȝ duos mot⁹ quo
ad aīam scȝ liberꝝ arbitrium vnū
de natura sua et iste motus est ca
dere deorsum ad nihil ad nō esse
ad ꝓpriam voluntatem et elōga
ri a deo. Et alium hȝ a christo scȝ
moueri sursum ad deū et iste mo-
tus est supͤ naturam seu supͤ esse.

quia sicut est impossibile ꝙ mem-
brum moueat̄ sursum nisi per in-
fluenciā capitis. Ita est īpossibile
ꝙ liberꝝ arbitrium moueat̄ sursuȝ
ad deum nisi per influenciaȝ xpi
tanꝙ capitis et per istū motuȝ ad
impletur ipsa prima obligatō na
turalis. Et ꝙuis iste motus sit su
pra naturā liberi arbitrij ac tñ hō
debȝ ipm̄ habere ⁊ obligat̄ ad ha
bendum qȝ pͥmus homo accepe-
rat talē motum. Sed culpa sua ꝑ
didit. Sicut mēbruȝ corporis de
bet habere taleȝ motum vt possit
moueri sursuȝ. Sic ergo apparet
ꝙ aliud est esse ⁊ aliud est bñ esse.
et aliud est natura et aliud ē gr̃a.
Per istud exēpluȝ patet ꝙ oīs hō
qui nō recipit influenciā A xpo ē
sicut mēbrum sine sensu et sic mo
tu in corpore et iō quasi ꝓ nihilo
reputatur nisi inꝙtum pōt recipe
re. Sic ḡ se hñt xpiani ad christū
et xpus ad xpianos sic mēbra ad
caput et sicut caput ad mēbra et
adinuicē se hñt xpiani sicut mem
bra inter se aliter ñ sūt xpiani ve-
ri ꝙtum ad rem. Item sicut ē fra-
ternitas triplex inter mēbra. Ita i
ter christianos. prima fraternitas
mēbrorum est quia recipiunt nu
trimentū ab vno scȝ ab epate. se-
cunda fraternitas est qȝ recipiunt
vitam et spm̄ ab vno ⁊ eodē scȝ a
corde et ista est nobilior. et tertia
est quia recipiunt sensuȝ et motū
ab vno et eodē scȝ a capite et ista

est nobilissima. Et si ista tertia fraternitas defficiat omibus mẽbris vel aliquib⁹ sicut fit i paꝉitico tũc prima fraternitas nec scđa nihil valent. ymo sunt mortue qꝛ mẽmbra nõ iuuãt seipã inter se. Jta similiter sicut fraternitas tertia q̃ ẽ propter xp̃m si defficiat alie sunt mortue et homines nõ se iuuant inter se vt fratres.

Quod in hoĩe christiano ẽ vna noua obligatio maior q̃ prima.

Uoniã sicut tractatũ fuit in capitulo de obligatione prima obligatio q̃ fuit naturalis fuit tanta ex dare et accipere. Et ideo qꝛ de⁹ modo pl⁹ dedit hoĩ q̃ ante dederat qꝛ dedit ihm̃ xp̃m qui est de⁹ et homo vt mortẽ susciperet ꝓ hoĩe. et iõ de quãto plus valet xp̃us q̃ oms creature de tãto plus obligatur hõ ꝑpter xp̃m q̃ ꝑpter oms alias creaturas. Et qꝛ est infinita persona iõ homo obligatur ꝑpter xp̃ꝫ in infinitũ. Et qꝛ in hoc de⁹ manifestauit amorẽ infinitum erga hoĩem. Jdeo homo obligatur deo ad amãdum ip̃m sine mẽsura tam ꝑpter amorẽ suuꝫ tam ꝑpter xp̃ꝫ datuꝫ hoĩbus qui talis fuit vt vellet mori spõte pro hominibus. et iõ ista ẽ noua obligatio ⁊ maior q̃ prima qꝛ maius est bñficium sine mensura. Si ergo ꝯiungam⁹ istaꝫ obligationeꝫ cum prima tunc erit vna infinita obligatio qua nõ ꝑotest cogitari maior. Et sic ex obligatione infinita maior q̃ homo fecerat ꝑpẽ pctm̃ causata est vna obligatio infinita bona quã deus fecit qꝛ liberauit hoĩem ab illa infinita obligatõne mala per mortẽ ihũ xp̃i filij dei. prima obligatio naturalis fuit ꝑpter esse scꝫ ꝑpter corpus et aiam et propter totũ mundũ. Sꝫ ista obligatio ẽ ꝑpter bñ esse et ꝑpter xp̃m. prima obligatõ fuit qꝛ hõ fuit fact⁹ a deo de nihilo. Sꝫ ista obligatio ẽ qꝛ homo ẽ iterum fact⁹ de nihilo. Uñ duplex ẽ nihil scꝫ nihil negatiuum de quo deus fecit hoĩem primo. Et aliđ ẽ nihil ꝓuatiuũ qđ fecerat hõ qñ ꝑdidit bñ esse ꝓuando ip̃m et acquisiuit male esse seu maliciã obliquitatẽ iniusticiã vicium turpitudineꝫ ⁊ defformitatẽ que sunt nihil. et sic homo qñ ꝓuauit seip̃m de suo bñ esse cecidit in nõ esse seu in nihil ꝓuatiuum et defformatiuũ. Et iõ dum de⁹ extraxit hoĩem de isto nihil dando sibi bñ esse tũc fecit iterum hoĩem de nihilo. Et sic deus primo fecit hoĩem cũ nõ esset deinde reffecit eũ cũ perierat. Et iõ homo obligatur deo pro seipõ ꝓmo facto et etiã obligatur ꝓ seipso iteꝝ facto seu refacto et restaurato. et de quãto mai⁹ est reffice re q̃ primo facere ꝺ tanto magis obligatur pro seipõ restaurato q̃ pro seipso facto. Uñ maiorẽ amo-

rem et bonitatē ostendit de⁹ homi restaurendo et refaciendo ipm ꝙ ipm faciendo qꝛ primo anteꝙ eēt hō nō demeruerat vt fieri non deberet ⁊ sic nihil repugnabat vt fieret. Sed postꝙ hō fact⁹ fuit peccando et deo offendēdo meruit vt perderet illud, ꝑpter quod factus erat et istud propter quod factus fuerat. Et iō infinita fuit ista dei pietas benignitas et dilectō erga hoīem qñ cōtra meritum suuꝫ ipsum restaurauit et refecit quia demeritum hoīs repugnabat vt hoc fieri nō deberet. Et etiā qꝛ pro restauratione hoīs de⁹ voluit filium suum eternū deū eo fieri hoīem ⁊ per pñs frēm hoīm. Et in hoc dedit hoī et hūane nature suā dignitatem talē ꝙ nō potest magis dari et deifficauit hoīem et exaltauit ita ꝙ nō potest pl⁹ exaltari. et in hoc ostēdit ꝙtum dilexit hoīeꝫ qꝛ nō potest pl⁹ satiffacere nisi deus fieret hō. et ideo indigebat homo vt de⁹ fieret homo et ipe voluit h̄ facere pro homie et magis voluit ꝙ filius suus eternus fieret homo et moriretur ꝙ vt homo periret.

Et ideo vsq₃ ad vltimum de potēcia deus ostēdit amiciciā et amorem quem habebat erga hominē cū intanta necessitate et aliter adiuuit hominem. Et ipe fili⁹ dei factus homo etiam voluntarie et sponte et pie voluit dare vitā suā et seipsum mori propter homineꝫ et magis voluit mori ꝙ vt homo periret. Et sic deus magis obligauit hominem sibi sine comparatione restaurendo ꝙ primo faciendo sicut enī beneficia dei creuerūt et augmentata sunt. Ita obligatio erga deum creuit et augmētata est. Et ita homo. et ita homo bis debet seipsum deo et quicquid potest. Et postꝙ de⁹ dedit seipsum homi ꝙtum fieri potest et homo debꝫ dare seipm deo ꝙtum fieri potest. Et hoc homo facere nō potest scꝫ dare seipꝫ deo nisi adiuuetur per christum quia christus dat adiutorium homi vt det seipm deo ꝙtum fieri potest ⁊ adhuc quātūcunq₃ homo det seipsum deo millesies et millesies nihil est ad recompensationē beneficiorum dei. Et iō vt homo habeat quod reddat deo et retribuat pro oībus beneficijs acceptis sufficienter christus dedit seipsuꝫ homini et primo seipsum obtulit et dedit deo patri in cruce pro homine moriendo. Deinde iterum reddidit seipsum homini resurgēdo vt hō offerret et daret ipsum deo patri pro beneficijs acceptis offerēdo deo patri memoriā passionis et mortis christi filij sui et meritum suum et memoriam illi⁹ amoris infiniti queꝫ christus ostēdit in passione sua. Et sic christ⁹

necessariꝰ est hoi tam ꝓ obligatio ne que est ꝓ pctis tā ꝓ obligatiōe que est ꝓ bñficijs acceptis et vtra ꝙ est infinita. Et ideo xp̄s est oblatio et hostia ꝓ pctis nr̄is et oblatio pro bñficijs acceptis qꝛ nihͣ est acceptabile deo nisi xp̄s benignissimꝰ vel per xp̄m. Et ideo q̇cquid homo reddat deo nihil acceptatur: ideo nisi sit a xp̄o et cū memoria xp̄i qꝛ ipse solus inq̄tū homo est acceptabilis deo et alij propter ipm̄. Et iō vt hō sufficient correspondeat diuinitati ⁊ deo patri opꝫ ꝙ offerat seipsuꝫ scꝫ suū amorem et suā deuotionē q̄tum fieri poterit et hoc simul offerēdo xp̄ꝫ et sic homo per iesū christū hꝫ sufficientiā vt reddat deo omnia que reddere debet. Ex hijs apparet ꝙ homo xp̄ianus habet vnā nouaꝫ obligationē qua obligatur deo supra aliā obligatiōeꝫ p̄mā per quā oīs homo obligatur deo qꝛ hō xp̄ianus nō solū est factꝰ a deo ymo est redemptꝰ seu emptꝰ et preciuꝫ suū est infinitū per qd̄ est emptus scꝫ vita p̄sone infinite iesu xp̄i dei et hoīs que data est ꝓ sua liberatōne. Et ideo homo xp̄ianꝰ si deum offendat et iniuriet tūc facit maiorem obligatōeꝫ ꝓ pctō q̄ oms alij hoīes qui nō sūt xp̄iani qꝛ nō peccant nisi ꝯtra vnā obligationeꝫ sꝫ hō christianꝰ ꝯtra duas de quāto eīn obligatio ꝓ bñficijs acceptis est maior de tanto obligatio ꝓ peccato est maior. Et iō de tāto pcm̄ seu offensa xp̄iani excedit et supat pctā ⁊ offensas oīm alioꝝ de quāto obligatio sua pro bñficijs acceptis excedit obligatōeꝫ oīm aliorū. Et qꝛ excedit eam in infinitum de tanto etiā pcm̄ xp̄iani excedit pctā alioꝝ in infinitū. et iō ad maioreꝫ penā est obligatus q̄ alij sine mensura. Et iō sūme cauere dꝫ xp̄ianus ne offendat deum.

Qd̄ tota intentio scia cogitatio memoria et applicatio et studiuꝫ christiani dꝫ esse circa morteꝫ iesu christi filij dei.

Quia ad longū iam declaratuꝫ est ꝙ mors iesu christi filij dei erat illud per quod solum poterat fieri satisfactio liberatō redemptio et saluatio nature humane et eiꝰ restauratio. Et iō post q̄ talis mors iam fctā est comō quo fieri debuit et sustinuit eam iesus xp̄s q̇ est hō deus et filius dei. Et postq̄ in ipsa morte est tota virtꝰ restauratōnis hūane nature quia fuit infiniti meriti quod durat ineternū et ꝑ ꝯn̄s in ipsa morte xp̄i ē totū bonuꝫ hoīs et totius hūane nature. Sequit̄ ꝙ totum studiuꝫ hoīs xp̄iani etiā applicatio sue intentōnis cogitatōnis et memorie dꝫ esse circa mortē iesu christi. Et ꝙ tota scia xp̄iani dꝫ esse de morte xp̄i et de ꝓprietatibus cōditionibꝰ et circūstancijs eiꝰ. Et de necessitate et de sua v̄tute et natura.

Quid enim debet studere et scire xpianus nisi illud in quo est totum bonum suum et tota sua spes et totus thesaurus suus et omnes divicie sue. Et videre suam indigenciam et necessitatem Quid est thesaurus hominis nisi ipsum meritum. Et postquam in morte xpi est omne meritum hominis. sequitur quod totus thesaurus hominis est in morte xpi. Et quid etiam virtus hominis nisi meritum xpi. ergo cum in morte christi sit omne meritum. sequitur quod in morte christi est omnis virtus hominis. Qui ergo vult habere in se omnem virtutem et omne meritum et omne bonum recipiat in seipso mortem christi et portet eam in se et incorporet eam sibi. Sed quia mors christi transiit et meritum eius et virtus semper manet ineternum. et ideo mors christi non potest recipi in homine nisi per memoriam et cogitationem Et ideo quia mors christi est radix omnis meriti et omnis virtutis quando recipit in memoria et in cogitatione sua homo mortem christi tunc recipit virtutem et meritum mortis eius. Xpus ei recipit mortem suam de facto et realiter. Sed homo non potest eam recipere nisi in memoria et cogitatione. et ideo per memoriam mortis christi ipsa mors propria manet in hominibus. et quia meritum christi semper vivit et semper est licet mors sua non sit. Ideo qui habet in se memoriam mortis christi habet meritum et virtutem christi. et per memoriam christi homo facit mortem christi suam et incorporat eam sibi et unitur cum ea et tunc homo facit vivere mortem christi in memoria sua et talis memoria vivificat hominem et facit ipsum participem in merito christi. Ecce igitur ordinem mortis christi et eius premium. mors christi fuit causa meriti et meritum causa premij et totum hoc dedit xpus hominibus quia dedit eis meritum sue mortis et premium. ergo quia ipsa mors est radix premij et meriti. Sequitur quod qui non recipit et plantat in se radicem non recipit fructum scilicet meritum et premium. Et ideo memoria mortis xpi est radix ad recipiendum meritum et premium xpi. Et ubi est maior et fortior memoria ibi recipitur magis de merito et de virtute mortis. Et quia mors xpi data est toti humane nature et cuilibet homini liberatur sicut sol quia est communis omnibus. Et ideo quilibet homo potest eam recipere in memoria sua et unus non impeditur ab altero. Et sic omnes homines possunt insimul accipere meritum xpi recipiendo memoriam sue mortis. debet ergo laborare omnis homo xpianus ut fiat et permaneat in eo memoria mortis xpi quia per ipsam memoriam fit vera unio et ligatio inter christianum et xpm. Ecce tota sciencia xpiani inquantum christianus est et consistit ut cognoscat duas obligationes scilicet primam naturalem. et secundam que est pro peccato et cognoscat mortem christi quia ista sunt ligata inter se. Et quia ignorat ipsas obligationes totaliter ignorat xpm et memoriam eius quia nescit necessitatem xpi et mor

tis eius et iō credidit xp̄m esse superfluum et totū nihil et derisoriū dum hō cognoscit duas obligatōnes suas quib⁹ obligat̄ deo tūc fit in ipo p̄paratio ⁊ capacitas ad suscipiendū in se xp̄m et morte̅ suaꝫ et virtute̅ suā et cogit̄ ire ad xp̄m. Et quāto magis hō cognoscit suam necessitate̅ ⁊ indigentiā tanto magis recipit christū. Sicut em̄ cognoscēdo seipsū inq̄tū erat hō per ꝯparationem ad alias creaturas iuenit et cognouit deū ee̅ necessario. Ita sil̄r cognoscēdo seipsum inq̄tuꝫ laps⁹ ē et perdit⁹ inuenit et cognouit christuꝫ deuꝫ ⁊ hoīem certissime ee̅. Sicut em̄ homini inq̄tuꝫ hō necessari⁹ ē deus Ita hoī inq̄tuꝫ laps⁹ ē et perdit⁹ necessari⁹ ē deus hō. et hoc ē christus. Et sicut hoī inq̄tū hō necessarius fuit de⁹ creator. Ita hoī inq̄tuꝫ laps⁹ ē et perditus necessarius fuit de⁹ recreator et saluator ⁊ hic ē christ⁹. Et sic ē scia duplex ꝺ̄ hoīe. vna ē de hoīe inq̄tum hō ē et alia ē de hoīe inq̄tum lapsus ⁊ perdit⁹ ē. Et sil̄r duplex ē scia de deo ꝓportōnabiliter vna ē de deo inq̄tum est deus. et alia ē inq̄tuꝫ deus hō. Et ideo q̄a homo ꝑ cognitionem sui ipsius ascēdit ad cognitione̅ dei et tm̄ quātum cognoscit de seipso tm̄ cognoscit de deo Ideo qui ignorat seipsum inq̄tū ē laps⁹ ignorat deū hoīem videlꝫ christum. et iō sicut superi⁹ q̄n volebamus aliq̄d scire ꝺ̄ deo. arguebamus per naturā hoīs inq̄tum hō est. Ita mō si velim⁹ aliq̄d probare vel scire de christo deo et homine debem⁹ arguere per naturā hoīs lapsi ⁊ perditi. Nunq̄ igit̄ hō dꝫ recedere a seipso nec a cognitione sui ipsi⁹. et ita pōt considerare seipsuꝫ inq̄tuꝫ ē hō et inq̄tum est laps⁹ ⁊ inq̄tuꝫ ē reparat⁹ Et ideo duobus modis ē op⁹ dei videlꝫ op⁹ dei p̄mo factum de nihilo. scđo ē op⁹ dei reparatū et restauratum de lapsu et ꝑditione. Et finaliter et vltimo erit op⁹ dei glorificatum et cōsumatuꝫ. Et sic opera dei circa hoīem dicūtur ee̅ tria videlꝫ opera creationis op̄a restaurationis et op̄a glorificationis. Quia igr̄ mors christi ē tota cā restaurationis hoīs lapsi. Ideo homo laps⁹ et restaurat⁹ debꝫ applicare totuꝫ suū studiū circa mortem christi et cōtinue applicet eū sibi et recipiat virtute̅ eius in seipso. Sicut em̄ aliqua medicina vl̄ herba hn̄s virtutem nō ꝓficit infirmo nisi applicetur infirmo et ei vniatur. Ita mors christi nō proficit homi lapso nisi applicetur ei nec hō recipit virtutem de ea.

Quod q̄uis hō lapsus reparetur ⁊ curetur q̄tū ad bene esse aīe et q̄tum ad malum voluntariū tm̄ nō reparatur q̄tum ad bn̄ esse corporis et q̄tuꝫ ad malū quod erat inuoluntarium.

Eclaratum fuit superius ꝙ in homie lapso erat duplex malum scꝫ malū aie scꝫ liber arbitrij quod erat voluntariū et malū corporis qd̄ erat inuoluntarium. Primū maluꝫ erat malū culpe secūdū erat malū pene. Sicut enī hō habebat duplex bñ esse scilicꝫ corporis et aie. Ita hꝫ duplex male esse scꝫ corporis et aie qꝛ perdēdo bñ esse aie perdidit bñ esse corporis qꝛ sicut esse corporis erat ꝑpter esse aie. Ita bñ esse corporis erat ꝑpter bñ esse anime. Et sicut remansit esse aie. Ita remansit esse corporis declaratū fuit ꝙ ista duo mala seu istud duplex male esse cōtrariomō se habebāt in primis duobꝰ hoibus et in alijs descendētibꝰ ab eis qꝛ i pmis duobus malum volūtariuꝫ seu male esse anime fuit cā mali inuoluntarij seu male esse corporis. Sed i oībus alijs nascētibus ab eis per generationē libidinosam et corruptam malum inuoluntarium seu male eē corporis et carnis fuit cā mali voluntarij seu male esse aie seu liberij arbitrij. Quāuis autē christus remoueat et destruat ab homine lapso malum voluntariū seu malū esse anime et liberi arbitrij et restituat bñ esse anime non tamē remouet ab hoie nec destruit malum inuoluntarium seu male esse corporis. ymo remanet male esse corporis seu carnis cuꝫ bñ esse anime. Hoc autē ē valde cōueniens ꝙ in hoie remaneat malum inuoluntariū seu male eē carnis seu malum pene quod idē est propter mlt'a. Vñ homo nō cognosceret se esse lapsum et perditum si remoueretur ab eo malum inuoluntariū. seu malū et sic non cognosceret bñficium infinitū sibi datum et reputaret totū quasi nihil. Et ideo cōueniens est valde homini ꝙ remaneat in eo malum pene corporis ꝑpter bonum suum vt cōtinue cognoscat lapsū suum et qualis fuit vt sic cōtinue magis diligat christuꝫ et vniatur cum eo. Sed tñ christꝰ cōuertit totum illud malū in bonū homis ꝙtum ad aiam. Vñ sicut christꝰ per penā suam corporalē et mortem operatꝰ ē infinitū bonuꝫ pro hoibus et totū bonum eorꝫ. ita ꝙ mortē ⁊ penas cōuertit i maximū bonum. ita valde rōabile fuit vt i hoie etiā remaneret mors ⁊ pena Sed sicut mors et oīs pena corporalis fuit in xp̄o volūtarie et iō meritoria pro hoibus ⁊ fuit instrumentum liberationis hois. ita etiam mors ⁊ oīs pena corporalis fieret in hoie voluntaria et meritoria et esset instrumētum acquirendi merita. Sicut enī mors sua et oīs pena fuit summi meriti. Ita etiam mors hois et omnis pena corporalis voluntarie assumpta ꝑpter ipsum fieret magni meriti.

Si em̄ christus remoueret ab oi-
bus mortem et om̄s penas corpo
rales vt ñ possent pati iã; tolleret
hoibus occasionē merendi ac ac
quirendi merita q: ois pena volū
tarie et spōte assumpta ꝓpter deū
est meritoria et bona. Et iō ñ fuit
cōueniens ꝙ remoueret ab hoie
illud quod poterat esse instrumē-
tum ad faciendū bonū et honore;
dei. Nō igr̄ xp̄us remouit ab ho-
mine malū pene corporalis quod
erat inuolūtarium. Sed cōuertit
illud in bonū hoīs et facit illud
esse voluntariū vt sit meritorium
Et sic xp̄s malū voluntarium qđ
erat in libero arbitrio et in aīa fa-
cit inuoluntariū odibile et displi-
cibile hoi. et malu; inuoluntariū
quod erat in corpore et quod erat
terribile odibile fugibile et displi-
cibile hoī quid em̄ terribili⁹ mor-
te. facit et reddit volūtarie amabi
le hoī et apetibile. O ad mirabilis
est cōuersio ista. Et iō hoī xp̄iano
si ver⁹ xp̄ian⁹ ē mors et pena cor-
poralis ꝓpter xp̄m sūme amabilis
desiderabilis et acceptabilis quia
oīs hō xp̄ianus veraciter amat et
vl't imitari xp̄; qđ ñ poss; facere si
ñ pōt pati mortē corporalē ⁊ penā
sicut xp̄s. Quid em̄ rōnabilius vt
sicut christus sustinuit voluntarie
mortem et penā corporalē ꝓpter
hoīes ꝙ esset viceuersa hoīes su-
stineant mortē ac penā corporalē
propter ipsū voluntarie et sponte
vt hoīes habeant in seipsos et in
corpore exteriori illud per qđ pos
sint ostēdere amorē interiorē et af
fectum cordis erga xp̄;. quare cō
uenientissimu; fuit ꝙ remanerēt
in hoībus reparatis quo ad aīa;
pene corporales nō tñ vt regna-
rent et dñarentur sicut añ et time
rentur. nā om̄e quod timet̄ ab ali-
quo dñatur ei ⁊ regit sup̄ eū. Et iō
mors ⁊ oīs pena corporal' dñabat̄
hoī ⁊ regbat sup̄ hoīem q: timebā
tur ab hoīe. Sed in hoīe christia-
no mors ñ timetur nec aliqua pe
na corporalis. et iō nō dñatur ꝙ-
uis sit ī hoīe nec regnat. ymo subi
citur voluntati eius. Sed q: i cor
pore et in carne hoīs lapsi erat eti
am ꝯcupiscētia carnis inordina-
ta per quā caro erat corrupta ⁊ in
fecta et per quā caro dñabat̄ aīe ⁊
subiugabatur sibi totaliter ꝑ ista;
ꝯcupiscētiam aīa dāpnabat̄. Et
ideo ista voluptas carnis inordi-
nata et libidinosa erat ver⁹ inimi
cus aīe q: per ip̄m aīa erat corru-
pta et infecta ⁊ etiā ipsa caro pro
pter istam cōcupiscētiam erat ini
mica dei q: de⁹ creauit aīam mū-
dam. Et ista caro propter istā sū-
mam ꝯcupicētiam corrumpebat
et inficiebat aīam q: trahebat ip-
sam ad se sicut meretrix trahit vi-
ru;. Et ideo ꝙuis ista duo volup
tas et ꝯcupiscētiam carnis sit ini-
mica aīe et corūpāt aīam vt inimi
cetur deo Ac tñ nō debuit destrui

nec anihilari totalič nec deleri vt nullomō esset ymo ꝯueniens fuit ꝙ remaneret in alijs penis corpo ralib⁹ qm̄ postq̄ aīa recuperat su um bene esse et suā bonitatem rec titudinem et virtutem atq̄ suam fortitudinem et per ꝯñs liberatur a potestate ⁊ dñio carnis. Et ideo quia caro per istam ꝯcupiscentiā dāpnauerat aīam ꝯueniens est ꝙ talis īimicus remaneat et aīa vin dicet se de ip̄o inimico suo capita li et ꝯtinue ip̄m pugniat et capti uet et vincat et pugnet cōtra eum indesinenter qm̄ inimic⁹ mortalis nō dꝫ statim occidi sꝫ debꝫ lāgue re et paulatim destrui. Sufficit ei aīe ꝙ inimicū suū teneat sub pedi bus eius et dñetur ꝯcussiat et ver beret ip̄m ideo sufficit aīe habere adiutoriuꝫ vt dñetur inimico suo capitali. Item esset anima occiosa quodmodo nisi haberet inimicuꝫ cōtinuū cū quo pugnaret et se ex cercite et in pugna cōtinua cū ar mis sibi datis a xp̄o vt sic cōtinue pugnando acq̄rat victorias et me rita. Item etiam bonuꝫ est hoī vt cōtinue sentiat suū capitalem ini micum qui ip̄m dāpnauerat et sb̄ cui⁹ potestate erat ⁊ sic cognoscat gr̄am sibi factam et cognoscat se accepisse gr̄am et bn̄ esse et q̄tuꝫ valet cognoscat per experienciā ⁊ qualiter ab inimico suo liberatus fuit cui an̄ seruiebat ⁊ timeat deū offendere ne iteꝝ reuertač sb̄ ptā te talis inimici et tāte corruptiōis et semꝑ recordeč a quāta corrup tione et feditate aīa sit liberata ⁊ semꝑ gr̄as agat ne tradat obliuio ni. Couenies ḡ fuit ꝙ remaneat i hoīe reparato ꝯcupiscētia carnis nō tn̄ vt regnaret. et dñaretur sic ante sꝫ ꝓpter causas dictas. Et sic apparet qualiter xp̄us oīa mala hoīs cōuertit in bonū et ꝙ rema net malū aīe iuolūtariū et dat bn̄ esse aīe et malū corporis facit vo luntarium et meritorium.

Sequitur de sacramētis.

De forma et modo in quibus ibūs xp̄us dei filius et ver⁹bō vt ver⁹ medic⁹ et saluator dat bn̄ eē salutem et gr̄am et oīa necessaria hoī lapso vt hō recipiat de facto et de modo regenerādi et renouā di hoīem ⁊ eum incorporandi cū christo.

Uoniā autem laps⁹ ⁊ perdič tus indiget vt recipiat bene esse et curetur a suo malo esse. In digꝫ etiā vt recipiat indulgenciā et remissionē oīm peccatoꝝ et of fensaꝝ. Et null⁹ pōt dare nisi ies⁹ xp̄us vt iam declaratū est. Ideo specialiter opꝫ venire ad factum et ad mediū ordinatū et institutū a xp̄o i quo hō recipiat oīa sibi ne cessaria quo ad aīam. Uñ ip̄e xp̄s ordinauit in ecclesia sua modum et formā in quib⁹ ip̄e hō recipiet

bñ esse et salutẽ et hoc de facto re cipiet. vñ quia bene esse quod ho mo dȝ recipere a xpo est inuisibile scȝ ipa gr̃a que est bene esse et est ĩ uisibilis qm̃ est res spiritualis si= cut aia. Et ppter hoc xp̃s ordina= uit aliquas res corporales sensi= biles et visibiles per quas et in q̃ bus homo recipit adiutoriũ et bñ esse seu gr̃am suam ab eo videlicȝ recipiendo illas res corporales in se quequid sũt visibiles ⁊ hñt simi litudineȝ cũ illa gr̃a recipienda et quomodo significant eam et re= pñtant. Ita ꝙ xp̃s ordinauit et in stituit ꝙ homo reciperet suũ bene esse et suũ donum per res corpora les et visibiles tanꝙ per modũ in strumẽtoꝝ ⁊ noluit dare suã gr̃aȝ nec suũ donum nec tm̃ beneficiuȝ totaliter occulte sȝ in forma visibi li et manifeste. Nõ auteȝ ꝙ illud quod datur sit visibile in se nec vi deatur nec audiatur sȝ solũ videt̃ in illa re corporali ⁊ visibili sicut in modũ signi et cuiusdẽ ymaginis. Et iõ vt hõ possȝ cognoscere quid est illud quod recepit in aia osten ditur per modum et formaȝ reci= piendi et aplicandi tales res visi= biles ad ipm hoieȝ exteri⁹ incor= pore et per hoc hõ cognoscit et co gitat ꝙ sicut exterius et visibiliter fit ita ꝯformiter ipe dñs ies⁹ xpus incorporatur in aia ⁊ hoc fuit val de ꝯueniens hoi et ꝓportionatuȝ vt per talem modũ homo recipe= ret donum xp̃i. q: hõ debȝ cogno scere quid est illud quod recipit ⁊ modus cognoscendi ipius hoĩs ẽ vt per sensibilia corporalia et visi= bilia cognoscat inuisibilia et sp̃ua lia vt iam declaratuȝ fuit in scala nature. Et ideo sicut in scala natu re que consistit in rebus visibilib⁹ hõ ascendit ad cognoscenduȝ res sp̃uales: ita similiter de⁹ hoĩ lapso ordinauit quañ scalam in restau ratione sua vt per res corporales et visibiles hõ cognosceret res spi rituales et visibiles et nõ solũ hoc ymo suscipiendo tales res corpo= rales et visibiles visibiliter recipi= at res sp̃uales in visibilies inuisi= biliter. Et ideo ista scala vltima ẽ scala cognoscẽdi et recipiẽdi ipas inuisibiles res in hoĩe et nõ tm̃ co gnoscẽdi. sȝ scala nature est tm̃ sca la cognoscẽdi. ⁊ iõ ista scala vltia ẽ melior et vtilior et magis frutuo= sa hoĩ. Prima scala est nature ista scða scala est scala gr̃e. pma scala est scala creationis et ꝯditõis. sed ista scða scala est scala reparatõis et restauratõis scala vite ⁊ salutis Prima est hoĩs inꝙtũ hõ scða est hoĩs inꝙtũ laps⁹. Et iõ hõ inꝙtũ lapsus est: dȝ pmo ascendere per istam scalam ꝙ p scalaȝ nature q: hõ laps⁹ est in ꝓfũdissimo loco et ĩ fimo et distat in ifinitũ adeo et est inimic⁹ dei. et iõ pmo dȝ exire de illo loco ĩfimo et ascẽdere ad gr̃aȝ dei et ad donũ dei et auxiliũ ⁊ ad

tutoriũ dei et ad bñ esse qꝫ alit nõ
poterit ascẽdere scalã nature. Pri
mo deus ordinauit hoi pfecto ha
bẽti bñ esse scalã nature per quaꝫ
poterat faciliter ascẽdere et descẽ-
dere. Scdo ordinauit hoi q̃ ceci-
derat de bñ esse ad male esse et de
grã ad culpã de amicicia dei ad i
inimiciciã. scalã gratie p quã ascen-
derat ad bene esse ad gratiã et ad
amiciciã suã. ꝛ io hõ laps' nõ põt
inuenire deũ quã pdidit nisi ascẽ-
dat p scdam scalã. Et si per pmaꝫ
pmo vult ascendere et ire ad deũ
tũc frangit colũ suũ et hꝫ obstacu
lum et nõ iuenit deũ sꝫ magis in
uenit erroreꝫ ꝛ dyabolũ et maluꝫ
suũ: per pmam scalam nature seu
creaturaꝝ hõ ascendebat ad deũ
sꝫ per scdaꝫ ascẽdit ad deũ hoiem
Sic igit sicut duplex est stat' ho-
mis. Ita duplex scala fuit ordina
ta prima fuit a deo tm̃ scda fuit a
deo hoie scꝫ a xpo. Et io valde ra
tionabile fuit vt sicut deus qñ hõ
nundũ erat ordinauerat vt homo
ascenderet ad deũ per scalã visibi
liũ reꝝ et corporaliũ. Ita qñ fac-
tus est hõ et recepit corpus ordi-
nauit vt hõ ascendat ad eũ deũ et
hoieꝫ per scalã reꝝ corporaliũ. Et
sicut in seipso hꝫ quãdã scalam hu
manitatis ꝛ diuinitatis seu corpo
ris et aĩe in seipo. Ita etiam ordi-
nauit quãdã scalaꝫ reꝝ corporaliũ
ꝛ visibiliũ et grẽ sue vt hõ per res
visibiles ab ipo ordinatas ascẽde
ret ad grãm suã. Et sicut ipe i sca-
la sua hꝫ duos gradus scꝫ hũani
tateꝫ et diuinitatem et p hũanita
teꝫ ascendit ad diuinitatem et hõ
etiã per corpus ascendit ad aĩam
Ita ꝯfirmiter scala ab ipso ordina
ta hꝫ duos grad' scꝫ ipas res vi-
sibiles et gratiam suam et per res
visibiles ascendit ad grãm suaꝫ co
gnoscendũ et recipiendũ. Nõ em̃
est mirꝝ si xps ordinauerit ꝙ in re
bus corporalibus et visibilib' hõ
lapsus recipiat gratiã suã et suum
bñ esse perditũ cũ deus a pncipio
ordinassꝫ ꝙ hõ bñs iam bñ esse re
ciperet suuꝫ optimũ esse p res cor
porales scꝫ p lignũ scientie boni ꝛ
mali scꝫ ꝯseruãdo obediẽtiã de p
cepto dato sup ligno scie boni et
mali qd lignũ erat res corporalis
ꝛ visibil'. ꝛ io sic de' ordiauerat vt
hõ huãdo illã obediẽcia de illo li
gno accipet optĩe eẽ. ita etiã ordia
uit xps deus et hõ aliquas res vi
sibiles et corporales vt hõ recipi
endo illas res in se sicut ipse ordi-
nauit per obedientiã ꝛ ꝓpter obe
diẽtiã recipiat grãꝫ suã ꝛ bñ eẽ seu
donũ suuꝫ. sic ẽo ille res visibiles
ab ipo ordinate et institute hñt ta
leꝫ virtutẽ et efficatiã ex ordinatõ
ne sua ꝙ q̃cũqꝫ suscipiet eas debi
to modo recipiat grãꝫ suã q̃ signi-
ficat p tales res nõ ꝙ in illis reb'
ptineat talis grã sꝫ qꝛ ab ipso dat
oi recipiẽti p ordinatõeꝫ et istitu-
tõeꝫ suã ꝛ q̃si ex quod pacto q̃ aũt

cōtempnit tales res p quas dñs
ordinauit dare grām suā hoi. ppt
hoc tales sacrificanť et sacrātur p
verba sua que dicūtur in nomine
suo sup tales res corpales q̄quō
v̄ba etiā significāt illā grām susci
piendō. Et iō tales res corporales
et visibiles sctificate et cōsecrate p
v̄ba sua sūt sufficiens instrumētū
ad recipiandū grām et cōuenien
tissime v̄ba xpi debent addi cū re
bus corporalib⁹ q: sicut iaʒ decla
ratuʒ fuit in capitulo de v̄bis dei
duo tm̄ habem⁹ a deo creaturas
suas et v̄ba sua. et v̄ba sua habēt
omēʒ v̄tutem et deus per verbuʒ
suū creaturas fecit: et ideo verba
dei opantur sup creaturas visibi
les. Q: igr̄ tales res visibiles de=
bent representare illud inuisibile
quod dať et recipiť et hr̄e similitu
dinē cū eo q: aliter nō faceret ho=
mineʒ ascendere ad cognoscendū
q: etiā dñs iesus xp̄s istituit et or
dinauit tales res visibiles certas
ad significandum illud inuisibile
quod significatur ⁊ repn̄tatur per
ip̄as res. Et ideo q: verba magis
hn̄t aptitudineʒ ad significandō et
repn̄tanduʒ res inuisibiles q̄ ip̄e
res corporales q: hoīes vtuntur
v̄bis ad significandū et vadūt et
intrant ad aiaʒ et. ppter hoc signi
ficatio euidentior et magis mani
festa fit p v̄ba q̄ per ip̄as res cor=
porales: et iō vt significatio sit ple
na cōpleta et euidentissima claris

sima et determiāta certa verba de
bent addi cū reb⁹ visibilibus vt p
res visibiles ⁊ verba q̄ audiuntur
fiat vna cōpleta repn̄tatio vni⁹ et
eiusdē rei inuisibilis et sic homo ve
locius et forcius ascendat ad talē
significationem tanq̄ per scalam
ad illam rem cognoscendō et cogi
tandū vt simul videndo res ip̄as
visibiles et representātes et ordi=
natas a dño et audiēdo verba iō
significantia homo intelligat cla=
rissime q̄ est aliud inuisibile quod
debet recipere et quod dabitur a
dño ei et vt homo firmissime cre=
dat q̄ receperit grām inuisibilem
et illud quo indiget recipiendo ta
les res: ideo est ibi ordinatō et in
stitutio dñi nr̄i ihū xpi et volūtas
sua que ordinauit cōstituit et vo=
luit vt p tales res corporales ho=
mo susciperet grām suam et adiu
toriū suum et sūt etiam verba sua
ibi irrefragrabilia verissima. Et iō
tam sua ordinatio efficax q̄ sua v̄
ba que nō pn̄t esse falsa affirmant
hoīeʒ ad credendū q̄ ibi recipiet
grām inuisibilem qua indiget. Ec
ce igr̄ scalam firmissimā fixā ⁊ im
mobilem ad ascendendū Et quia
ista est scala cognoscendi ⁊ suscipi
endi seu habendi: et ideo ab vtro=
q̄ modo fit firmissima. Est ibi pri
mo plena significatio tam et par=
te reꝝ q̄ verborū vt hō ascendat
cognoscendo est etiā ibi ordinatō
efficax xpi et v̄ba sua vt hō ascen=

dat ad suscipiendū ⁊ credat firmis
sime ꝙ accipiet talē grām repñta
tam et significatā tam per res vi
sibiles ꝙ per verba. Quid ei ma
gis firmū magis solidū magis se
curū ꝙ ordinatō xpi et verba sua
quid em̄ fortius in regno qd ma
gis imutabile ꝙ regis ordinatō ⁊
iō talis ordinatio xpi et v̄bū suū
iponūt necessitatez nō tñ cogen
tem sꝫ volūtariaz vt hō recipiēdo
res tales visibiles a xpo ordiatas
debitomō recipiat talē grāz signi
ficatā ꝑ tales res et vt xps det ip
sā qꝛ ipse se obligauit dare ex sua
bonitate et volūtate sūma securi
tas qñ scꝫ ordinauit tales res vi
sibiles et fecit pactū cū sūma boi
tate et beignitate voluit eomō or
dinare quo magis hoib⁹ ꝯuenie
bat. Si ei de⁹ secrete in vētre ma
tris qñ corp⁹ est organisatū creat
et dat aiam rōalem sine petione
et postulatiōne tāto magis dabit
grām suā scꝫ iuisibilē si hō debito
mō recipiat res corporales ⁊ visi
les ab ipo ordinatas ad recipien
dum suā grām. vñ tā aia ꝙ grā i
mediate fluūt a deo ꝑ creatōnem
et sic ipe ordinauit qñ fecit hoiez
ꝙ quotiescūqꝫ corp⁹ esset disposi
tum ⁊ organisatū recipeꝛ aia rōa
lis quā ipse crearet. ita ordinauit
qñ restaurauit hoiem ꝙ qñ hō re
ciperet debitomō tales res corpo
rales ab ipo ordinatas reciperet
grā sua in aia quā ipse crearet. et
ideo sicut de⁹ nunꝙ defficit quin
creet ⁊ det aias. ita nunꝙ defficit
quin creet et det grām iuisibilē. ec
ce igr̄ modū ꝑ quē christ⁹ dei fili⁹
dat hoi lapso suuz bñficiuz ⁊ ad
iutoriū ⁊ facit ipsū ꝑticipē i meri
to suo et morte sua ⁊ icorporat hoi
nem sibi et facit ipsū suū mēbrum
et hō icorporatur ei et vniꝛ ei ⁊ fit
dedomo sua et de failia sua vidꝫ
per res corporales et visibiles ab
ipso ordinatas per q̄s hō signifi
catur vt sit su⁹. vñ si hō vlt̄ recipe
grām satisfactionis et redēptiōis
per christū et ꝙ mors christi que
oīa meruit sit sua necesse ē ꝙ ad
hereat et vniaꝛ christo et credat i
eū ⁊ opꝫ ꝙ ista credulitas ⁊ fides
occulta maifesteꝛ ꝑ signa exterio
ra et visibilia et iō debuerūt eē si
gna certa ⁊ deteriata visibilia per
q̄ hoies ꝓstarētur credere i chri
stum vt cognoscerētur hoies q̄ es
sēt mēbra christi sic ei necesse erat
hoi ⁊ ꝯueniebat vt ita satisfaceret
christ⁹ pro eo. ita cōueniebat hoi
vt ita vniretur christo ⁊ daretur ei
grā dei christi. Et qꝛ per tales res
corporales seu signa daꝛ grā i aia
et hō santifficatur et recipit bñ eē
Et etiam qꝛ christ⁹ ordinauit eas
Ideo ꝓpter hoc debēt venerari ⁊
honorari ⁊ dñt dici sacra ⁊ sancta
et sacramēta ꝙuis sint res corpo
rales et visibiles. ideō signāt res
sacras et sanctas et preparant ad
res sacras suscipiēdas ordinatas

a sanctissimo christo. quare nō in merito dn̄t dici sacramēta. et per ɔ̄ns scala ista est sacramentalis

Quod primū sacramētum qd̄ deus ordinauit ē baptismus seu ablutio in aqua et ē sacramētum regn̄ationis et renouationis i quo homo corruptus et perditus gignit regeneratur et renouatur in esse nouo spirituali et gratie.

Uoniā autē iam declaratū fuit in capitulo ꝛ tratatu de lapsu et corruptione hoīs in quo statu est hō lapsus ꝙtum ad aīam et liberū arbitriū. et iō opꝫ ꝙ hō totaliter muteť ab illo statu corrupto quo ad aīam et recipiat nouū esse vt recedat antiquum esse. qa necesse est ꝙ recipiat bn̄ esse et recedat male esse. Necesse est etiā ꝙ aīa faciat nouas operationes et relinquat antiquas et abluať a sua corruptōne a sua feditate ꝛ macula quā ɔ̄hit ex societate carnis corrupte necesse est etiā ꝙ fiat plena remissio oīs culpe ꝛ oīs peccati et ꝙ destruatur oīs obligatio ad penā vt scꝫ aīa sit talis ꝛ reputeť talis ac si nn̄ꝙ peccasset nec aliquā maculā huisset. Et ideo christus corespondet ad oīa ista que sunt inuisibilia et debēt fieri occulte in aīa ordinauit scꝫ vt exterius in corpore fieret ablutio et lauacrum per aquā elemētatam cū verbis expsse designātibus ablutionē et lauacrum in aīa. dicendo ego baptiso te in nōie patris et filij et spūssancti. quod ē idem ac si diceret ego te abluo et lauo. Ista igitur ablutio visibilis que fuit exterius in corpore sicut ordinatū est simul cum verbis institutis significāt ablutionē inuisibilē occultam et secretam quā christus facit in aīa. quequidem ablutio fit per nouā grām sicut per nouū bn̄ esse per quod receptū in aīa renouatur aīa et mūdatur et purificatur et fit totaliter amabilis et acceptabilis deo ac si nūꝙ peccatum fuisset in ea. et incorporatur atꝙ vniť cū deo xp̄o et tota passio christi efficitur sua ꝛ applicatur ei. Et ideo ista ablutio que fit in aqua eomō quo christus ordinauit vocatur sacramentum seu signū regn̄ationis hoīs quia hoc est regenerare hoīem et renouare qꝛ aīa recipit nouum esse spirituale quod ante nō habebat. Et ideo per istud sacramētum aīa intrat regnum celorū ꝛ hō efficitur filius dei et heres et coheres christi. Et ideo in isto sacramēto hō recipit nouum esse nouū nomē quia nominatur christianus qui sicut recipit a christo nouū esse. i. rem nouam per quā efficitur hō nouus Ita recipit nomē a christo. Et sic christus cōmunicat suam rem et suam grām. Ita cōmunicat suū nomē et sic homo innouatur quo ad rem et quo ad nomē. Et sic sacramentū baptismi est prima sca

la sacramẽtalis per quā homo lap
sus ascendit et est scala cognoscē-
di et suscipiendi inuisibile per vi-
sibile. Unde ipsa aqua et ablutio
et mod⁹ abluendi sūt id quod vi-
det. Et ideo sic corpus ꝓportiona
tur rei inuisibili ꝙtuȝ ad significa
tioneȝ et figuratōeȝ q: illud quod
videtur in sacramēto et signū et fi
gura illi⁹ quod nō videtur. ⁊ ideo
debem⁹ arguere de visibili ad inui
sibile. et iō sicut aqua per suā puri
tatem mūdat ⁊ purificat oīs ma
culas et infectiones corporales ⁊
totalit̄ lauat et ita significat ꝙ aīa
inuisibiliter mundatur et lauat̄ ab
oī macula et oī culpa et ab oī imū
dicia et totalit̄ efficit̄ noua et hoc
per aquā inuisibilē scȝ per gratiaȝ
nouā et nouū eē ē scōo spūale et si
cut per aquā abluitur totuȝ corp⁹
exterius: ita significat̄ ꝙ tota aīa
abluitur intus. Iteȝ sicut aqua
est clara et dyaphana et suscepti-
ua luīs: ita significatur ꝙ aīa int⁹
illuminat̄ et effugant̄ oēs tenebre
spūales. Item sicut aqua per suaȝ
frigiditatē refrigerat ita significat̄
ꝙ int⁹ refrigerat̄ ꝯcupiscentia car
nis que aīam inficiebat per calo
rem libidinosum. Item etiā signi
ficatur ꝙ aīa recipit refrigerium a
pena eterna ad quā erat obligata
Item sicut ablutio fit in capite et
deinde ad totū corpus: ita signifi
catur remissio plenaria et ablutio
oīm culpaꝝ et offensaꝝ et oīs ob
ligatōis ad penā eternā ita ꝙ iter
aīaȝ et deū nullū est obstaculū qđ
impediret aīam ire ad deū. et iō si
gnificat̄ aptio ianue ꝑadisi. Et sic
patȝ q̄liter sacramentuȝ baptismi
quod fit in aqua corporali et visi-
bili est scala ascendēdi ⁊ cognoscē
di iuisibile quo fit in aīa. Et q: nō
solū est scala cognoscendi sȝ etiaȝ
recipiendi et habendi. et iō hō su
scipiendo exteri⁹ formā baptismi
xp̄i seu ablutōeȝ aque ordinatam
a xp̄o q̄ est visibil̄ recipit int⁹ iuisi
bilr̄ in aīa totū illud iuisibile qđ si-
gnificat̄ ꝑ aquā visibileȝ et hoc de
necessē v̄tute ordinatōis xp̄i q̄ or
dinauit vt q̄cūq̧ recipet suū baptis
mū a xp̄o ordiatū recipiet totū illđ
quod significat̄ ꝑ baptismū. et sic
ꝑ baptismū visibile fit inuisibilr̄ in
corporatio et vnio cū xp̄o et pur-
gatio culpe remissio pene ⁊ apper
tio ianue celestis. et sic ī baptismo
ī quo fit gn̄atio noua ⁊ mutatō de
statu in statum et de statu ꝑ̄rio ad
statū ꝑ̄riū ⁊ ō male esse ad bn̄ eē et
de nō esse ad esse et de malo inuisi
bili ad bonū inuisibile. et ideo ibi
fit mutatio de morte ad vitā de te
nebris ad lumē ō seruitute carnis
et dyaboli ad libertateȝ dei Et sic
hō ꝑ baptismū perdit ⁊ acq̄rit ⁊ to
tum est inuisibile quod ꝑdit et ac
q̄rit̄. Et etiaȝ per baptismū homo
morit̄ et viuit q: aīa perdit statum
antiquū et vitā antiquā et desunt
esse quo ad illū statuȝ qui est stat⁹
peti et vicij et culpe et destruitur.

Et sic est ibi quedā mors quia anīa prius viuebat in vna vita et per baptismū moritur in illa vita et icboatur noua vita. et ideo homo per baptismū expoliatur et induitur quia expoliatur malo esse et quo ad vitam carnis et affectiones corporales et induitur bonū esse quod recipit a xpo. et sic aīa exuit quo ad antiquū primū hoiez et induit nouū hoiez scz xpm: et quia nemo pōt incboare vitam nouā priam prime vite in qua viuebat nisi relinquat primā totaliter. Et quia prima vita erat volūtaria. opz etiam quod scda vita noua sit volūtaria: et cū voluntas nō possit cogi. Ideo opz quod homo volūtarie relīquat et odio habeat vitā antiquā et ei displiceat et penitat ipm sic vixisse. et sic relinquitur penitētia in hoie adulto qñ recipit baptismū et opz vt displiceat mala vita pterita. Uñ quia in homine adulto est duplex culpa scz originalis et actualis quia peccauit per propriam volūtatem et consensuz et ideo opz quod habeat displicentiam actualiter quia debz recipere nouā vitaz et nouū esse auxilio. et iō opz quod per volūtatem propriaz et cōsensū adhereat se xpo et credat in eū: et iō in hoie qui vtit libero arbitrio requiritur fides propria et displicētia de mala vita sz in paruulo qui nō hz potentiā volendi neque consenciēdi et qui nō peccat per propriam volūtatem sz solū hz culpam originalē et totū malū venit sibi ab alio: et ideo nō reqrit quod hēat fidem propriam nec displicentiā sz sufficit ei fides aliena et quod alij credant pro ipō et cōsenciant et adhereant xpō pro ipō et qm̄ hō ante baptismuz et antequam viuat christo est sub ptāte dyaboli vt iam declatū est. et iō vt dyabolus expellat et sua potestas fit exorcism9 añ baptismuz et etiam fit cathecomini9 i. instructio de fide tāquam quedā preparatoria ad baptismuz Uñ quia in baptismo fit noua gñatio spūal et acquiritur noua forma. Iō debent oia illa precedere que preparāt et valēt ad illā formā recipiēdā

Qd sacramentum baptismi est scala ascēdendi et discendendi.

Icut aūt p sacramentū baptismi homo lapsus ascendit duob9 modis scz cognoscendo et suscipiendo grām inuisibilem ita quodmodo xps ascēdit hoiez lapsum in ipō sacramēto baptismi. in quo homo lapsus venit ad christū et christus venit ad hominem. Unde ista sūt ordinata inter se qsi quedē scala et cathena scz diuinitas xpi et hūanitas mors seu passio et baptism9 xpi. Uñ gratia xpi bñficium et donū suū fluit et descēdit a deitate seu diuinitate xpi originaliter et hoc per hūanitatē xpi virtute mortis et passionis sue in qua est infinitū meritū et infinita virtus et hoc est per batismuz

xpi. et dū hō recipit sacramentuȝ baptismi tunc gratia descendit ad hoīeȝ. et sic xps tangit hoīem per baptismū suū: et sic baptism⁹ ē vltim⁹ gradus istius scale in descēdendo et istomō xps descendit q2 donū eius descendit et induit homineȝ ex alto et q̄si totū induit q2 sicut exteri⁹ corp⁹ cooperit cū aq̄. Ita eq̄. intus induit totaȝ aiam cū sua gr̄a cooperit eam. et sic xps tāgit corp⁹ cū aqua sua et tāgit aiaȝ cū gr̄a sua. et sic tot⁹ homo tangit a xpo: et iō tam corp⁹ q̄ aia incorporant et vniūtur cū xpo. et iō totus hō efficitur mēbruȝ xpi: ⁊ per ɔn̄s hȝ partem in morte et passione xpi et in ꝟtute et merito passionis ei⁹ et hō baptisatur in morte et passione xpi ⁊ in sanguine eius q2 in ꝟtute ⁊ merito mortis xpi in qua est aspers⁹ sanguis ei⁹ donū et gr̄a descēdit ad aiam que lauat et ideo baptism⁹ est instrumentū passionis xpi. Sic igr̄ totū est xpi et gr̄a descendens et baptismus ꝑ quem gr̄a descēdit et mors et passio hūanitatis per cui⁹ ꝟtuteȝ descendit ⁊ diuinitas aqua gr̄a fluit vt a fonte et tāq̄ de fonte et etiaȝ homo efficitur ipsi⁹ xpi per baptismū: et sic nō in merito hō noiat christian⁹ et efficitur infiniti valoris et precij q2 tūc empt⁹ est infinito precio scȝ morte xpi ⁊ nō est sui ipsi⁹ ipe hō tūc: sȝ est ex christo q2 est membrum christi. et iō qui iniuriat et persequit christianū iniuriat et persequit christū. ⁊ qui honorat xpianuȝ honorat christū. Et ideo hō christianus dȝ reputare se esse xpi et nō sui ipsi⁹ et per ɔn̄s dȝ cogitare quāto et quali p̄cio est emptus et q̄tū est xpianuȝ et quāta gr̄a est esse christianū. Et iō sūme dȝ cauere homo ne tm̄ nomen poluat ⁊ deturpet ne discordet a christo nec ipsū offendat. Ecce igit cathenā mirabileȝ seu scalam immobilem firmissimā diuinitas christi imutabilis habūdantissima creās oia de nihilo et hūanitas christi i qua est infinitū meritū et infinita virtus, ꝓpter mortem ⁊ passioneȝ suā quodquidē meritū semꝑ durat et nūq̄ pōt euacuari et baptism⁹ in quo est ordiatio et institutio christi et preceptū recipiendi et omis hō qui recipiet illuȝ recipiet gr̄aȝ suā. et iō q2 ordinatio sua est imutabilis. ideo baptism⁹ semꝑ habȝ virtutē et efficatiam. et sic ista scala semꝑ manet fixa et immobilis Iō baptism⁹ fuit ordinat⁹ et nulla debȝ esse dubitatio quin hō recipiens aquā baptismalē recipiat donū et gr̄aȝ xpi et in ista scala nihil est visibile nisi baptismus cum suis ꝑtinentijs. Et iō homo qn̄ recipit baptismū xpi capitur et ligatur inuisibiliter per gr̄am sibi dataȝ cuȝ xpo inuisibili et eleuatur et q̄si suspenditur et hoc per mediū visibile scȝ per baptismū xpi. et iō sa-

cramentũ baptiſmi eſt q̃ſi homus
ꝑ quē chriſtꝰ piſcatꝰ ⁊ capit hoīes
et trahit ad ſe q: in hoīe eſt aliq̇d
viſibile et aliquid eſt occultũ. Ita
in baptiſmo eſt aq̃ viſibilis et ſu⸗
ſcipiendo aquaȝ exterius aīa intꝰ
capitur per gratiā et efficitur xp̄i
et ſic patȝ qualiter chriſtꝰ deſcen⸗
dit ad hoīeȝ per baptiſmuȝ et hō
etiā aſcendit ad ip̄m per ip̄m ba⸗
ptiſmuȝ et fit ibi quodō matrimo
niuȝ et quiō cōtractus et quoddē
pactuȝ et ꝓmiſſio iter xp̄m et aīaȝ
quia aīa ſuſcipit xp̄m in baptiſmo
volũtarie et etiā xp̄s ſuſcipit aīam
et induit et ornat eam veſtimētis
ſuis inuiſibilibꝰ et exuit et expoli
at eaȝ veſtimētis ſuis inuiſibilibꝰ
antiquis corruptis et in honeſtis
et iō in baptiſmo aīa efficitur filia
dei q: ē ſpōſa filij dei. et exinde ap
paret cũ q̃ta ſolēpnitate dȝ cele⸗
brari ſacramētuȝ baptiſmi et ſuſci
pi in quo fit tale matrimonium et
aīa ſuſcipit talē ſpōſuȝ imortaleȝ i
uiſibilē filiũ dei ⁊ filiũ virgis veꝝ
deũ ⁊ hoīeȝ oīpotenteȝ ſũme amā
bilem ſũme dulceȝ ſũme deſidera
bileȝ ſũme hoībus bonuȝ ſumme
ſapientē q̇ voluit ſpōte mori ⁊ cru
cifigi, ⁊ totũ ſuũ ſāguinē fũdere ꝓ
amore eius et lauare ip̄am aīaȝ in
mũdiſſimā vt ipſa fieret ſpōſa ſua
et liberaretur a patibulo dyaboli
et ne eſſet meretrix eius et a dam
pnatōe et perditōe eterna. Meri
to igiꝰ magna celebritas et ſolem

pnitas debet ꝯuari in tātis ſpōſa
libus tanti et talis ſponſi et meri⸗
to dȝ etiam aīa ꝯuare fidelitatem
verā et integrũ amoreȝ tali ſpōſo
et oīa que ei ꝓmiſit. Merito etiā
debȝ ſemꝑ recordari talis matri⸗
monij et oīm que ꝓmiſit et ſũme
cauere ne corrũpat tātum et tā mi
rabile matrimoniũ. Ex iſtis igitur
que dicta ſũt apparet qualiꝰ anīa
per baptiſmũ aſcendit nō ſoluȝ co
gnoſcendo per viſibile illud inuiſi
bile ymo etiā aſcēdit vſq; ad ma⸗
trimoniũ et nuptias filij dei xp̄i ⁊
fit ſponſa filij dei aſcēdit etiā vſq;
ad filiatōnē dei q: ſit filia dei aſcē
dit q: ſit digna eſſe amica dei vt ī
tret in regnuȝ dei ad ſocietatē an
geloꝝ. et tm̄ ante batiſmũ erat me
retrix dyaboli et dāpnata ineter⸗
num cũ dyabolo ⁊ malis angelis
Igiꝰ ſacramētum baptiſmi ē ſcala
aſcēdendi et deſcēdendi vt dictuȝ
eſt et lauacrũ regñationis puriſi⸗
cationis et mundificationis vt iā
ſuperius dictum eſt.

Quod ſcd̄ȝ ſacramētuȝ ē ſacramē
tum ꝯfirmatiōis per quod hō iaȝ
genitꝰ nouiter per baptiſmũ robo
ratur et augmētatur et ad ꝑfectā
etatē ducitur in eſſe ſpũali et gr̄e
et ꝯfirmatꝰ ad pugnāduȝ et ad no
mē xp̄i publice ⁊ audatꝰ cōfitēduȝ
et fit per vnctionē criſmatis in frō
te cum v̄bis ad hoc cōſtitutis.

Eclaratuȝ ē autē qualiter ꝑ
ſacramētuȝ baptiſmi hō re

cipit nouū eē spūale quo ad aiam et de nouo regnatur et renascitur & ē ppie natiuitas spūalis ipsius aie et qm̄ per visibilia et corpora lia ascēdim⁹ ad cognoscēdū inui= sibilia et spiritualia qr sensibilia et corporalia portā silitudinē & quā dam ymaginē rex spūaliū. et iō qr duplex ē vita in hoie scꝫ corpo ralis et spūalis & etiā duplex nati tas scꝫ corporal' & spūalis et etiaꝫ duplex eē & etas scꝫ aie & corporis et iō ex illis q̄ videm⁹ fieri in vita et etate & natitate corporali possu mus videre & arguere q̄d existat i vita etate et natiuitate spirituali. Et qr in vita corporali et visibili p̄ mo hō gnatur et incipit esse et vi= uere per generatōnē deinde p eta tem et natiuitatē accipit cremētū donec perueniat ad pfectā etatē et ad robur et ad pfectam ꝟtutē vt possit facere pfectas operatio= nes hūanas ꝑm corp⁹ Sic igitur p̄mo ē ibi gnatio deinde augmen tum corporale p quod hō deueit ad etatē perfectā. Sic g̃ pformit fit in vita spirituali ipsi⁹ aie qm̄ p̄ mo hō accepit vitā spiritualē & ge neratur quo ad illam. deinde opꝫ ꝙ recipiat augmētum vite spiritu alis et roboret et firmetur in tali vita vt pfecte possit operari opa= tiones que pertinēt ad vitam spi= ritualem. et ideo qr per baptismū homo recipit de nouo vitā spiri= tualem et incipit esse et est quedeꝫ generatio spiritualis necesse ē eti am ꝙ sit aliud sacramentum post baptismū in quo aia recipiat aug mētum vite spiritualis et in quo aia accipiat etatē perfectā robur & fortitudinē vite spiritualis. & ideo post sacramētuꝫ baptismi ordina tuꝫ ē sacramētuꝫ pfirmatiōis qd̄ ita se hꝫ ad baptismū sic augmen tum ad gnationē et sic baptimus est quedē spūalis gnatio vt hō vi uat in vita christiana. Ita etiā sa= cramētū cōfirmationis est quod= dem spirituale augmētum pmo= uēs hoiem in etatē spiritualē pfec tam. et iō ē sacramentū plenitudi nis scꝫ pficiēs illud quod datuꝫ ē prius in baptismo in quo dat ip= si aie grā et augmentum plenitu= do et robur dat in scōo sacramēto scꝫ pfirmationis. Vn̄ grā que dat in baptismo lauat aiam totaliter et ista ē sua ppria opatio. Sꝫ grā que dat in sacramēto pfirmatiōis roborat aiam et firmat. et ideo qr ista ē alia opatio distincta a pma necesse ē ꝙ sit illud sacramētuꝫ di stinctū a pmo vt oia fiāt ordinato mō. Si igr fuerit ordo debit⁹ i re= bus corporalib⁹ & i vita corporali mlto magis dꝫ eē ordo i vita spū ali cū idē dn̄s ordinauerit vtrāqꝫ vitā. Et ideo vbi noua operatō & nouus effectus in aia ibi debꝫ or dinari spirituale sacramētuꝫ. Vn̄ sacramēta sunt ad aiam cōplēduꝫ et pficiēduꝫ et christ⁹ per ipsa sa cramenta operatur in aia nostra

faciēdo in ea distinctas operationes ꝛ distictos effect⁹ p distincta sacramēta tanq̄ per disticta medicamēta et istrumēta distincta ꝛ instrumēta disticta scōm indigenciam aīe et ꝺm ꝙ ei cōuenit et expedit iuxta suā naturā ꝛ capacitatem vt oīa fiāt de gradu in gradū q2 oīa etiā ꝓpter hoīez fecit sic vt ꝙ fecit ꝺm ꝙ cognosit expedire magis hoī vt oīa fiant de gradu i graduz. Necessariū ē oī hoī vt recipiat grām cōfirmātem roborantem augmētantē et perficientem aīam in vita spūali quā recipit in baptismo de nouo qm̄ si hō post baptismū hz veire viuere necesse est ꝙ pugnet ꝯtra inimicos suos et cōtra iīmicos vite spūalis et fidei christiane tam visibiles q̄ iuisibiles occultos et maīfestos et hꝫ cum grā sibi data necesse ē etiā ꝙ cōfiteatur nomē ihū xp̄i publice et audater sine timore et sine verecūdia tanq̄ mēbrum ipius christi Et q2 ihūs xp̄s ē de⁹ et hō crucifixus ꝓ hoībus et dei fili⁹ equalis per oīa in deitate deo patri et sibi similis. et iō q2 cōfiteri publice coram hoībus ꝙ christ⁹ crucifixus de⁹ et hō est fortissima res ꝛ etiaz apparet derisoriū et maxie coram potētib⁹ iīmicis christi qui pn̄t arridere et dare occidere tormēta. et ideo ꝓpter istā cōfessionē fiendaz eomō quo fieri dz necesse fuit vt hō reciperet grām cōfirmātem vt sit cōstās ꝛ fortis tam in pugna q̄ in confessione nomis christi. Et qm̄ quodlz sacramētum est scala cognoscendi et suscipiendi iuisibile per visibile. et iō scut in sacramēto baptismi factū ē. ita fiat ꝓcess⁹ in isto sacramēto. vn̄ opz ꝙ i quo libz sacramēto visibile ꝓportionetur iuisibili quo ad significationē et reputationē. Et iō q2 crisma qd̄ est cōpositū ex oleo oliuaꝝ et ex balsamo est res visibilis in isto sacramēto et vnctio que fit exteri⁹ in frōte cum v̄bis significātibus operationē interiorē que fit in aīa que sunt ista. Signo te signo crucis cōfirmo te crismāte salutis in nomine patris et filij et spūssancti. Et ideo tam per oleum et balsamum q̄ per verba possumus arguere omnia illa que sunt in hoīne per istud sacramentum. vnde sicut videmus ꝙ oleum natat supra aquam et ascendit. Ita significatur ꝙ gratia que ꝯfertur in isto sacramento natat et ascendit sup gratiam que datur in baptismo ꝛ est superior quia illa datur ad abluendum animam et ista ad roborandum aut aumentendum et fortificandum aīam in pugna. Et etiam sicut oleū reddit aquā saporosam et sapidam. Ita significatur ꝙ per grām q̄ datur i hoc sacramēto hō recipit maiorē et dulciorem saporem in xp̄o et reddit magis saporos⁹ alijs hoībus in fama i

conuersatione in vita et in oibus suis operationib⁹. ita ꝙ ꝑ istã gratiam hõ efficit apt⁹ ad cõuersandum cũ hoibus. Item sicut oleuȝ extenditur et dilatatur magis ꝙ aq̃ qa modica gutta olei crescit ⁊ extenditur. Ita ꝙ oleũ significat cremẽtum et augmẽtum. Ita significatur ꝙ per grãm que datur in isto sacramẽto hõ xp̃ian⁹ extenditur et dilatatur exteri⁹ ad alios hoies per bonas operatiões et ꝑ cõfessionẽ nomis xp̃i et reddit nomen xp̃i amabile in cordib⁹ aliorum. et significatur etiã ꝙ per istã grãm homo accipit augmẽtũ spirituale et plenitudinẽ grẽ. Item etiã sicut oleũ est mũdum significat ꝙ in hoc sacramẽto mũdo datur grã per quã hõ hȝ conscienciam mũdam et opera mũda. Item etiam arbor oliua semꝑ hȝ vigorẽ et viriditatẽ et nũꝙ perdit ista neqȝ per frig⁹ neqȝ per calorẽ. Ita significatur ꝙ per grãm que ꝯfertur ĩ isto sactramẽto hȝ hõ semꝑ vigorem et viriditatẽ et ẽ fort̃ et cõstans in vita sp̃uali et per nullas tribulationes desistit a ꝯfessione nois xp̃i. Item etiã sicut oleũ ẽ linitiuum dulcificatũ et suaue. Ita significatur ꝙ grã sp̃us sãcti que datur in isto sacramẽto et linitiua dulcificatiua et suauis. Ita ꝙ facit hoiem leuẽ dulcẽ suauem ⁊ misericordem alijs in cõuersatione. Ita ꝙ in leuitate dulcedine ⁊ suauitate cõuersatur ĩter alios hoies tam bonos ꝙ malos. et iõ oleũ recte significat grãm sp̃us sancti q̃ ꝓprietates olei recte cõueniũt cũ gratia sp̃ussancti et cũ operatõnibus ei⁹. etq̃ cũ oleo admiscet balsamum in hoc sacramẽto. iõ significatur ꝙ sicut balsamũ hȝ ꝑciosũ odorẽ et est valde odorifeꝝ quem odorẽ mittit extra se. Ita silr̃ ꝑ gratiam que cõfertur in hoc sacramẽto hõ extra se emittit odoreȝ bone fame et bone vite ad alios hoies et abstrahit alios ad se ⁊ reddit nomen xp̃i odorifeꝝ alijs hoibus.

Apparet igr̃ qualiter ista vnctõ visibilis que fit exteri⁹ in corpore ꝑ crisma recte ꝓportionetur cũ vnctione inuisibili que fit interius in aĩa per grãm sp̃ussancti significãdo et repñtando. Et ꝙ ista vnctio fiat in fronte. Ideo significatur ꝙ in isto sacramẽto datur grã ad pugnanduȝ et ad cõfitendũ publice nomẽ xp̃i sine timore ⁊ verecũdia Vñ signũ fortitudinis ⁊ cõstancie ostenditur in fronte et etiã timor ⁊ verecũdia ostẽditur in facie ⁊ maxime in fronte ⁊ iõ ad significãdũ ꝙ per grãm que datur ĩ isto sacramẽto hõ xp̃ian⁹ accipit fortitudinem et robur ad pugnandũ et ꝙ perdidit verecundiã et timorẽ qñ erit necesse cõfiteri publice veritatem et dicere neqȝ ꝓpter ignominiam mort̃ xp̃i in cruce nec ꝓpter penã ⁊ ignominiã passionis vt scȝ

nõ formidet p cõfessione nois xpi si opus fuerit sustinere q̃tũcunq̃ penã et igomiã tanq̃ ver⁹ pugil vnct⁹ ad preliũ et tanq̃ strenuus miles xpi ferẽs in frõte signu3 sui regis et triũphale vexilu3 crucis eius. et iõ cõfirmatur cũ manu et crux impmitur frõti ad significan dum oia pdicta. Sic igr̃ hõ bap tisatus et xpian⁹ recipiẽdo talem vnctionẽ crismatis in frõte p mo dum et formã quib⁹ fieri d3 cum verbis supdictis. Cõfirmatur in aĩa int⁹ et roboratur et recipit gratiã inuisibilẽ per quã recipit augmẽ tum spũale et pueit ad pfectã eta tem spũalem vt sit plen⁹ xpianus et apt⁹ ad oia supdicta q̃ necessa ria sunt hoĩ xpiano si debeat viue re in hoc mũdo. Et sic pat3 dr̃a in ter sacramẽtum baptismi et sacra mentũ ɔfirmationis q2 sacramen tum batismi ẽ quedẽ mutatõ de ñ esse ad eẽ. Sed sacramentũ ɔfir mationis ẽ quodd̃ spũale augmẽ tum de esse iperfecto ad esse perfe ctum et de etate iperfecta ad pfe ctã et d̃ puero ad virũ. Et sicut se h3 augmentum ad gñationẽ. Ita se h3 cõfirmatio ad baptismum

Quod tertiũ sacramẽtũ ẽ sacra mẽtũ corporis et sanguis ihũ xpi qd̃ ẽ sacramẽtũ vnitat⁹ 7 cõicatõis et viaticũ refectiõnis 7 sacrificiũ oblatiõis in quo hõ xpian⁹ iã ge nit⁹ 7viuẽs p baptismũ i vita spũ ali 7 i esse gr̃e 7 roborat⁹ 7 augmẽ tatus p ɔfirmatione nutrit 7 ɔser uatur in eadẽ vita spũali ne deffi ciat in via 7 substẽtatur donec ve niat ad patriã et ad eternã gl̃iam et per quod vnitur christo 7 mem brũs ei⁹ per amorẽ 7 mutat 7 trãs format ieũ sic nutrimẽtũ i nutritũ.

Uoniã aũt vita spũalis cõ format vite corporali vt ia3 dictum ẽ. Ideo sic in vita corpora li reqritur pmo gñatio p qua3 hõ accipit vitã. scdo reqritur augmẽ tum per quod hõ ducit ad pfectõ nem vite. tertio reqritur alimẽtu3 p quod ɔseruatur in esse. Ita etiã requiritur in vita spũali pmo gñatio per q̃ hõ accipit vitã spũalem scdo requiritur augmẽtũ p qd̃ hõ ducitur ad pfectionẽ vite spũalis tertio requirit alimetum p qd̃ hõ cõseruatur in vita spũali. Et iõ sic in vita spũali oportuit baptismu3 esse qui est spũalis gñatio et etia3 ɔfirmatõ que ẽ spũale augmentũ Ita oportet esse vnũ sacramentũ quod sit spũale alimentũ et nutri mentum in quo hõ ɔsũmaret cõ pleatur 7 cõseruetur totaliter i bo no et in vita spũali. Et q2 iã decla ratũ fuit in tractatu de amore ad longũ qd̃ ẽ vex bonũ hoĩs. 7 de clratũ fuit q̃ amor dei ẽ totu3 bo nũ hoĩs et vita ei⁹ et de q̃ amore dei nascit vex gaudiũ et delecta tio v̈a tãq̃ fruct⁹ quo aĩa viuit. 7 etiã dictũ fuit q̃ finale ɔplemẽtũ hoĩs ẽ vt hoĩes vniãtur cũ deo p

amorē ⁊ iter se. Ita ꝙ vnꝰ diligat aliū sic seipm ⁊ oēs reputēt se tā ꝗ vnū hoīem nec aliter erit ꝯplemētum in hoībꝰ nisi sit tanta vnitas ꝙ diligāt se tanꝗ vnū. et hoc nō pōt fieri nisi sint ꝑmo vniti cū deo. Ita ꝙ quilꝫ ꝑmo vniatur cū deo et virtute illiꝰ vnionis vniātur inter se. ⁊ qꝛ ista perfecta vnio fit ꝑ amorē qui mutat et cōuertit amātem in amatū. ⁊ vnit amantē cū amato. Et iō necessariū ē hoībus xpianis vt habeāt vnū sacramentū in quo recipiāt amorē dei per quē vniātur inter se cotidie. Vñ quilꝫ christianꝰ ē mēbrūꝫ xpi per baptismū ⁊ oēs christiani faciunt vnū corpꝰ cū xpo. et iō sic mēbra hñt vnitatē cū capite et inter se. Ita christiani dñt hr̄e vnitatēꝫ cum xpo ⁊ inter se ⁊ nisi ꝑmo vniantur cū christo ꝑfecta vnione ñ pñt adinuicē vniri qꝛ vnitas mēbroꝝ suitur ab vnitate capitꝭ. ⁊ iō quilꝫ christianꝰ si vl't habere pfectam vnionē cū alijs hoībus xpianis necesse ē ꝙ ꝑmo habeat vnitatē cū christo. ⁊ ꝗto magis vniet̄ cū christo. tāto magis vniet̄ cum alijs xpianis. tūc aūt bō xpianus ꝑficit̄ cōplet̄ et nutrit̄ qñ vnit̄ cum christo ꝑ amorē christianꝰ ꝯuertitur ⁊ mutat̄ i christū ⁊ assimilatur ei ⁊ ꝑ ꝯñs vnit̄ cūꝫ oībus mēbris suis. vñ sic nutritio corporal' fit ꝑ calorē naturalē. Ita nutritō spūal' fit per calorē spūalē scꝫ ꝑ amorē.

Et sicut calor natural' ꝯuertit nutrimētum in rē nutritā et vnit. Ita amor cōuertit amātem in rē amantem ⁊ vnit. Sed tñ ꝯriomō fit nutritio spūalis ⁊ corporalis qꝛ i nutritione corporali nutrimētum cōuertitur in sbam rei nutrite. Sed in nutritione vite spūalis res nutrita ꝯuertitur in naturaꝫ rei nutrientis et nutrimēti ⁊ ip̄m nutrimentum nō mutat̄ sꝫ solū res nutrita. ⁊ cā diuersitatꝭ ē qꝛ res amāſ nutritur ō re amata qꝛ res amata est nutrimētum et cibꝰ rei amātis et cā huiꝰ est qꝛ amor ꝯuertit amātem in amatū qꝛ ista est sua natura vt iam declaratū est. Ideo res que amat cōuertitur in rē amatā et per ꝯsequēs in nutritione vite spūalis res nutrita mutat̄ ⁊ cōuertitur in rem nutrientem. et q̄a christꝰ deꝰ et hō est res amata et xpianꝰ est res amās. et iō seq̄tur ꝙ christꝰ ē nutrimētuꝫ spūale christiani ⁊ ꝙ christianꝰ ꝑ amorē conuertit̄ in christū et recipit formaꝫ silitudinē et naturā xpi ⁊ ip̄e xp̄s ñ mutat̄ sꝫ magis mutat ⁊ trāsformat i seipsū. vñ sic i nutrimēto corporal' vite ipsū alimētū expoliat̄ ⁊ ōnudat̄ a sua ꝓp̄a natura ⁊ forma et capit silitudinē ⁊ formā rei q̄ nutrit̄ sic panis recipit formā carnis Ita per cōtrariū i nutritione vite spūalis q̄ fit per amorē res nutrita expoliat̄ et denudat̄ a sua ꝓp̄a natura ⁊ forma ⁊ recipit silitudinē

et formã rei nutrientis. Sicut igr se hz nutrimẽtum ad rẽ nutritam in nutritione spũali vite q̃tuz ad transmutationẽ. Ita se hz res nutrita ad nutrimẽtuz in nutritione corporali. Sed tñ i nutritione spirituali tam res nutriẽs q̃ nutrita crescit sz aliter et aliter qꝛ xp̄ianꝰ qui est res que nutritur crescit i vigore cõfortatur ꝛ melioratur in se ip̄o qñ mutatur in xp̄m. Sed xp̄s nõ crescit in seip̄o nec recipit vigorem sz soluz crescit qꝛ fit vnuz corpus nouum in quo xp̄iani fiũt mẽbra et ip̄e caput et sic xp̄s crescit i mẽbris suis ꝛ totũ illud corpꝰ potest vocari xp̄s qꝛ ip̄e est caput et xp̄iani sunt mẽbra eiꝰ. Et sic xp̄us dum amatur mutat xp̄ianos in se ip̄m per amorẽ ꝛ tũc facit crescere corpꝰ suum nouũ. Et sic quilz xp̄ianus duz mutaꝛ a xp̄o per amorẽ fit veꝝ mẽbrum xp̄i. et qꝛ natura amoris est q̄ qñ res amans suscipit rem amatã tũc capitur ꝛ suscipitur a re amata. Ita q̄ res amãs per amorẽ capitur. et iõ duz xp̄ianus capit xp̄m per amorẽ tãq̃ suum nutrimẽtum et tunc capitur a xp̄o et xp̄us comedit et crescit q̄a suum corpꝰ crescit. Quia igitur p̱ amorẽ fit nutritio spũalis vite ꝛ p̱ amorẽ xp̄iani nutriuntur in xp̄o ꝛ fiunt vera mẽbra eiꝰ et trassformãtur in xp̄m ꝛ vniũtur ei ꝛ per p̄ñs inter se vniũtur p̱fecta vnitate. et ideo vt ista nutritio fiat cõtinue ꝛ vnitas ista cõseruetur et crescat ꝛ membra christi cõtinue nutriẽtur corpꝰ ꝛ sanguinẽ. Ideo christꝰ instituit ꝛ ordinauit spũale sacramẽtũ corporis ꝛ sanguinis sui i quo corpus suum veraciter ꝛ realiter cõtinetur ꝛ in quo ip̄emet est p̄ñs et in sua ꝓpria persona qꝛ ipse solus est veꝝ alimẽtum et nutrimẽtum spũalis vite. Et qꝛ i quolibz sacramẽto est visibile et inuisibile et quolibet sacramẽtum est scala cognoscẽdi et suscipẽdi. et iõ sicut in baptismo et cõfirmatione factuz fuit. ita faciamꝰ i isto sacramẽto ꝛ ascẽdamus de visibili ad inuisibile. Uñ sicut in sacramento baptismi res visibilis est aqua et ablutio p̱ aquã cũ verbis institutis. Et in sacramẽto cõfirmationis res visibilis est crisma seu oleũ et vnctio p̱ crisma cũ v̄bis ordinatis. Ita in isto sacramẽto res visibiles sũt species ꝛ nr̄a est panis ꝛ vinũ cũ verbis ordinatis a xp̄o. Deinde fit mãducatio visibilis sicut i baptismo fit ablutio ꝛ in ꝯfirmatõne fit vnctio. Sed est dr̄a inter ista res visibiles que sunt in isto sacramẽto ꝛ inter res visibiles que sunt in alijs duobꝰ qꝛ in baptismo aqua remanet aqua ꝛ in cõfirmatione crisma manet crisma. Sed in isto sacramẽto panis nõ remanet panis nec vinũ remãet vinũ qꝛ v̄ba illius sacramẽti sunt alteriꝰ cõditiones q̃ verba alioꝝ sacramẽto

rum qr verba alio℞ sacramētoꝛuꝫ significāt effectū et operatōem in uisibilem que fit intꝰ in aīa et non significāt effectū aliquem fieri in aqua nec in oleo. Sꝫ in isto sacra mēto v̄ba significāt effectū et ope ratōeꝫ inuisibilē fieri in ipsis rebꝰ visibilibꝰ scilꝫ in pane et in vino qr significāt trāsmutationeꝫ realē et veram panis in coꝛpus xp̄i ⁊ vi ni in sanguinē eius. Et iō sicut rea liter et v̄aciter dū v̄ba ꝓferunt̄ in alijs sacramētis fit effectus ⁊ ope ratio inuisibilis nouiter intꝰ ī aīa Ita ꝯformiter dū verba ꝓferūtur super res visibiles scꝫ sup panē et vinū fit effectus et operatio in pa n e et vino ꝯm ꝙ v̄ba significāt qr nō videt̄ maioꝛ ratio de v̄bis bap tismi ꝙ̄ de v̄bis istius sacramenti q̄n habeant efficatiā cum istud sa cramentum sit nobilius et maius Si igr̄ v̄ba que ꝓferunt̄ in sacra⸗ mēto baptismi quod est pꝛimum sacramentū hēant efficatiā et ho⸗ mo baptisetur intꝰ in aīa sequitur etiā ꝙ v̄ba istius sacramēti hēant efficatiā vt scꝫ panis mutetur in coꝛpus et carnem xp̄i verā ⁊ vinū in ver℞ sanguinē eius. et si bapti mus est ver℞ sacramētum necesse est ꝙ istud sit ver℞ sacramētuꝫ cū ideꝫ dn̄s oꝛdinauerit ⁊ instituerit Sed per experienciā apparet ꝙ batismus est verū sacramētuꝫ q̄a hō mutatur et renouatur in vita per ip̄m. Igitur et istud est veruꝫ sacramentum.

Probatio ꝙ verbā chꝛisti faci⸗ ant illud quod significant.

Uot autē verba chꝛisti faci ant quod significāt realiter et de facto hoc manifestat̄ sit. Opꝫ ei de necessitate ꝙ v̄ba crea toꝛis ascēdant per vnū gradū suꝑ verba creature et necesse est dare vnū gradum magis v̄bo dei suꝑ verbum hoīs. Sed verba homis sēper significāt aliquid. igit̄ verba dei aliquid dn̄t habere vltra signi ficationē scꝫ ꝙ faciant id quod si gnificāt aliter nihil plꝰ haberent ꝙ̄ verba hoīs quod est absurdissi mum dicere. Si igr̄ v̄ba hoīs ha beāt hāc virtutē scꝫ ꝙ significētet vltra hoc verba dei faciūt quod si gnificāt. Igitur v̄ba que ꝓferunt̄ in sacramētis significāt et faciunt quod significāt. seq̄tur igitur ꝙ v̄ ba chꝛisti que significāt suū coꝛpꝰ esse et existere in isto sacramēto fa ciunt ipsum existere ibi mutan⸗ do panē in coꝛpꝰ et vinum in san guinē. Item etiā verba hoīs sem per significāt et nō semꝑ est. ita in re sicut significat. ymo aliq̄n sunt falsa. Igitur opꝫ ꝙ verba chꝛisti dei et hoīs habeāt vnum graduꝫ magis scꝫ ꝙ sēper significēt et ꝙ sit ita in re sicut significāt ita ꝙ n̄ possint esse falsa ſꝫ semꝑ sint v̄ra et hoc ē necesse aliter nihil plꝰ ha berent verba chꝛisti ꝙ̄ verba puri

bois. Cū igitur ꝟba isti⁹ sacramē-
ti sint ꝟba xp̄i et nō puri hois seq̄
tur ꝙ semꝑ sint vera et ita eē sicut
significāt. Item etiā si creatura ha
beat ꝟtutem mutandi aliaꝫ crea-
turā in se vt caro mutat paneꝫ in
seipam quare etiam verba xp̄i nō
habebūt virtuteꝫ vt mutēt paneꝫ
in carneꝫ suā ⁊ vinū in sanguineꝫ
suū cū ipse xp̄s ordinauerit verba
certa et determinata ad hoc. Igit̄
necesse est ꝙ ꝟba xp̄i faciāt quod
significant ⁊ semꝑ sint vera maxie
cū ip̄e nō possit mētiri. Igr̄ in isto
sacramento necesse est ꝙ fiat vera
mutatio in pane et vino: vt sit ibi
verū corp⁹ et verus sanguis. Si
eñ dū ꝓferuntur verba in baptis-
mo fiat mutatio intus in aīa inui
sibilis et vere lauet̄ aīa multo ma-
gis dū ꝓferuntur verba xp̄i super
panē et vinū eomō quo ordinatū
est fiet vera mutatio in pane et in
vino q̄ sūt res corporales infime ⁊
corruptibiles. Ecce igr̄ drām iter
res corporales et ifimales corrup
tibiles et visibiles istius sacramē-
ti et alioꝝ sacramentoꝝ. Uñ alia
sacramēta sicut baptism⁹ et cōfir-
matio perficiūtur ⁊ ꝯplentur nō si
ne applicatione ad hoiem per se
Sꝫ istud hñ cōplet̄ et hoc valde
ꝯuenit qꝫ istud sacramentū est ali
mentū spūale et est refectio spūal'
et hoc fit ꝑ amoreꝫ et nihil magis
inflamat ad amorem q̄ p̄ntia xp̄i
realis. Deinde aūt applicatur ad
hoiem et hoc per moꝺ manduca-
tōis et potus ad moꝺ cibi et pot⁹
qꝫ hꝫ spēm cibi et potus mandu-
cat̄ et bibitur. Sic igr̄ in isto sacra
mēto sūt oīa ista p̄mo panis et vi-
nuꝫ. scđo mutatio panis in corp⁹
xp̄i et vini in sanguinem per ꝟba
⁊ vltimo est visibilis manducatio
et potatio et sūpsio realis isti⁹ sa-
cramēti et quia per visibile i sacra
mētis significat̄ inuisibile vt iā dic
tum est qꝫ illud quod videt̄ ē yma
go et signū illi⁹ quod nō videt̄ vt
ascendam⁹ de visibile ad inuisibi-
le. Unde in isto sacramēto est du
plex inuisibile vnū extra hoiem et
aliud intra hoiem qꝫ in isto sacra
mento fit duplex effect⁹ p̄mus est
in ip̄is rebus naturalib⁹ scꝫ in pa
ne et in vino. et scđus int⁹ in aīa
qꝫ necesse ē ꝙ ꝑ istud sacramētum
fiat in aīa aliqđ inuisibile et spūa
le sicut ꝑ baptismū et ꝯfirmatōem
et ꝙ hō intus in aīa recipiat rē in
uisibilē et spūaleꝫ sicut per baptis-
mū et ꝯfirmationē et ꝙ hō int⁹ in
aīa recipiat reꝫ inuisibilē qꝫ oīa sa
cramēta sūt ꝓpter hoieꝫ. Et iō hic
faciem⁹ duos ꝓcessus p̄mo de vi
sibili ad inuisibile quod ext̄ hoiem
est. et deinde ad iuisibile quod re-
cipitur int⁹ in hoie. vñ p̄mū visibi
le quod vbi videt̄ ē forma panis
et vini ⁊ iuisibile qđ int⁹ ꝯtinetur
ē corp⁹ xp̄i ⁊ sanguis ⁊ per ꝯñs to
tus xp̄s ver⁹ de⁹ ⁊ ver⁹ hō. et iō
significatur ꝙ sic panis ⁊ vinuꝫ q̄

sūt cibus et potus sūt plena refec
tio corporis ita ꝙ in cibo et in po
tu est cōpleta refectio. Ita silr cor-
pus xpi quod est inuisibile ꝯtinet
et sanguis ei⁹ ⁊ per ꝯns ipe xpus
est plena et cōpleta refectio aīe et
nutrimentū spūale. et sicut panis
et vinū sūt principal' sba nutrimē
ti corporal': ita significat ꝙ ipe ibi
dez extūs est principalis sba nutri
mēti spūalis. Vn̄ sicut i baptismo
aqua significat ablutōnem ita for
ma panis et vini significat refecti
onē et nutricōez: et sicut panis su
per oms cibos corp⁹ reficit et sub
stētat et vinū hoīez letificat et ine
briat: ita significat ꝙ caro xpi ibiō
extūs aīaz reficit et sbstentat spūa
liter sup omēz grām et ꝙ sanguis
xpi aīaz letificat atqꝫ inebriat ⁊ ꝙ
ipse xps totā aīam reficit substen-
tat letificat atqꝫ inebriat. et vt oīa
ꝯcludamus per formā panis ⁊ vi
ni significat ꝙ sicut se hn̄t panis ⁊
vinū respectu corporalis qcqd fa
cit panis et vinū in corpore totuz
hoc facit xps in aīa: et sic se hz ad
aīaz inuisibilr. Item etiā panis et
vinū aliud significāt qz vnus pa-
nis ꝯponit ex mult granis frumē
ti ⁊ fit vn⁹ panis ⁊ ex multis vni⁹
racemoꝝ fit vnū vinuz Ita silr ex
multis xpianis fit vna societas et
vnū corp⁹ in xpo: et ita per hoc si-
gnificat ꝟa vnitas xpianoꝝ inter
se et cū xpo ꝑ amorez. ita quod si-
gnificat ꝑ xpm ꝯtentuz in isto sa-
cramēto ꝟa vnio int omnes xpia
nos q debēt sumere istud sacramē
tuz. Et sic forma panis et vini sūt
signū et ymago vnitat xpianoruz
cū xpo et inter se. et sic per formaz
panis et vini significat duplex inui
sibile scz corp⁹ xpi et istud inuisibi
le ꝯtinet realit i sacramēto. ⁊ aliud
inuisibile est vnitas xpianoruz in
vno corpe et h est corp⁹ misticū ⁊
xps mistic⁹ et istud inuisibile non
ꝯtinetur sub forma panis et vini.
Sz sol⁹ xps verus qui est caput
vnitat isti⁹ et cā ista qua significa
tur ꝙ xpiani per istud sacramētuz
vniūtur intse et iō istud sacramen
tuz est ymago signū et misterium
vnitat societat pacis cōcordie ꝟe
amicicie et frnitatis. Ita ꝙ istō sa
cramentū ē ymago et signū ꝙ oēs
xpiani sūt vnū cū xpo ⁊ int se sicut
grana frumēti sūt vn⁹ panis. ⁊ iō
qz oms fideles xpiani sunt mēbra
xpi et ipse est caput oīm: seqtur ꝙ
oms xpiani sūt in isto sacramento
eodmō quo sūt vniti cū xpo nō ꝙ
ꝯtineātur realit ibiō et ꝑncipalit
sz qz significat ꝑ sacramētuz ratōe
vnitat. Et iō istud sacramentū est
sacramentū cōe oim xpianoruz et
cōicatōis et vbicunqꝫ fit et fiat re
ꝑntat oēs xpianos qz realr ⁊ vera
cit ꝯtinet illū q ē caput xpianorū
et caput semp respicit mēbra ⁊ mē
bra respiciūt capō. et qz vitas ista
nō pōt fieri nisi ꝑ amorem et dilec
tionem quia amor vnit et mutat.

Ideo istud sacramentuz est sacramentū amoris et caritatis. Sic igr̄ istud sacramentū est signū et ymago refectionis seu mutatōis spūalis que ꝯsistit in vera vnitate cuz xp̄o et mēbris eius et ꝑ ꝯñs in vo amore per quem fit vnitas vera. ⁊ quia in vera vnitate et refectione et amore est gaudiū et delectatio et leticia. Ideo istud sacramentū est sacramentū gaudij delectationis leticie et societatis. Et quia in isto sacramēto realiter cōtinet̄ ille qui est oīe bonū per mod̄ cibi et potus et alimēti. Jō est sacramentū oīs dulcedinis oīs bonitatis oīs perfectōis et oīs virtutis.

Quid significat transmutatō q̄ fit in pane et in vino.

Et quia in isto sacramēto ipse res visibiles scȝ panis et vinū realiter mutātur in corpus ⁊ sanguinez dn̄i nostri iesu xp̄i ⁊ nō remanēt: et in alijs sacramētis nō mutatur sicut aq̄ nō mutatur i ipso baptismo. ⁊ ideo significatur ꝙ istud sacramentū ē trāsmutatiuuz et ꝯuersiuum et per hoc sacramentū xp̄iani totaliter ꝯuertūtur ⁊ mutantur in xp̄m et sicut res coporales ꝯuertuntur in corpus xp̄i. Ita significatur ꝙ xp̄iani per istud sacramentū ꝯuertantur in naturam xp̄i et in diuinitatē et in suā voluntatem. et sicut ipse res corporales scȝ panis et vinū exaltantur et dignificant̄ in isto sacramēto tāta exaltatōe et dignitāte ꝙ nō pōt cogitari maior nec pn̄t plus ascēdere q2 transseunt in corp9 xp̄i glorificatū. Ita significat̄ ꝙ xp̄iani per istud sacramentū exaltantur et dignificant̄ tanta dignitate et exaltatōe qua nō pōt cogitari maior i hoc mūdo q2 efficiuntur diuini et deificant̄ q2 ꝯuertūtur in xp̄m qui est deus et homo et ꝯuertūtur in suā volūtatez. Et sicut ibi fit plena cōuersio panis et vini i corp9 ⁊ sanguinē xp̄i q2 nihil de substātia panis et vini remanet. Ita significatur per istud sacramentuz ꝙ sit plena ꝯuersio et mutatio xp̄iani i xp̄m. Ita ꝙ nihil remanet de ꝓpa volūtate nec de ꝓprio amore nec de ꝓprio sensu sȝ totuz quicq̄d est hois inq̄ztuz hō ꝯnertitur in xp̄m et sicut sb̄a panis et vini inuisibilr̄ et occulte ꝯuertitur et mutatur in corpus et sanguinē xp̄i et tn̄ figura et spēs panis et vini remanet exteri9 visibiliter tamq̄ signa ⁊ vestigia ⁊ ymago. Ita significat̄ ꝙ ꝑ istud sacramentū aīa xp̄iani inuisibilis ⁊ occulta que est tota sb̄a ei9 ꝯuertitur in aīaȝ xp̄i et in ei9 deitatē inuisibiliter et occulte et tn̄ corp9 remanet exteri9 visibiliter i sua figura et i sua natura. Ita ꝙ sicut panis exteri9 id apparet et tn̄ interius est mutat9 totalit̄ sicut hō ex parte corporis apparȝ id et tn̄ est totaliter mutat9 quo ad aīaȝ interi9: et sicut mutatio q̄ fit in pane ⁊

vino est intrinceca et fbalis et fũ-
damentalis et quasi cordialis. ita
significatur ꝙ per istud sacramen
tuз fit in hoie mutatio intrinceca
fbalis fundamentalis ⁊ cordialis
ita ꝙ cor hois mutatur in cor xp̄i
Sic igr̄ sicut xp̄s in hoc sacramē-
to trāsmutat et ꝯuertit in corp⁹ su
uз ipas res corporales ꝑ q̄buз su
um: ita trāsmutat in isto sacramen
to ipsas aias in seip̄m et sic trans-
mutatio corporal' rep̄ntat trāsmu
tatõeз spũalem. Et qꝛ etiā corpus
homis pōt meliorari sicut aia suo
mō. Jō etiā sicut panis qui est res
corporalis meliorat̄ tanta melio-
ratõe q̄ nō pōt fieri maior qꝛ tran
sit in corp⁹ xp̄i. Jta etiā significat̄
ꝙ corp⁹ xp̄iani melioratur ꝑ istō
sacramentũ tantũ q̄tuз meliorari
pōt in hoc mũdo. Jta ꝙ fit castuз
mũdũ puruз sctm̄ et obediens aie.
Jtem etiā ꝙ panis significat cor-
pus ⁊ sanguinē vinũ significat qꝛ
panis ꝑtinet ad carneз et vinum
ad sanguineз in quo est sedes aie.
Et iō significat̄ ꝙ sicut panis et vi
nũ meliorant̄ tanta melioratione
qua nō pōt cogitari maior in hoc
mũdo et per ꝯn̄s significat̄ ꝙ per
istud sacramētuз christian⁹ cōser
uat̄ et ꝑficit̄ et ꝑuenit ad vltimuз
ꝯplementũ bonitat̄ q̄tũ fieri pōt
in hoc mũdo. Ecce ḡ q̄liter duo sc̄
in isto sacramēto exteri⁹ q̄ signifi-
cant oia inuisibilia que fiũt xp̄ia-
no ꝑ istud sacramentũ scз panis ⁊
vinum visibiles et ipsa transmuta
tio que fit in eis

Quid significat realis mãduca
tio isti⁹ sacramēti visibilis.

I qꝛ oia sacramenta sũt ꝑp̄t
hoieз. et iō debent ad hoieз
applicari. Et iō hoc sacramentuз
ad hoieз dз applicari. sз sacrāmē-
tũ baptismi nō est sacramentũ ni-
si qñ actu applicat̄ ad hoieз lauā
do et etiā ꝯfirmatio vnguēdo istō
Sed sacramētuз anteq̄ applicet̄
ad hoieз iam est sacramētuз ꝯple
tuз in se et h̄ significat ꝙ hō ante
q̄ applicet̄ ei istud sacramētuз dз
habere summā deuotõeз et reue-
rentiā in sacramēto et añ dз cogi
tare misteria et significatões isti⁹
sacramēti. ita ꝙ p̄mo dз exitari to
tus hō intus et ex̄ ad amorē et de
uotõeз ex p̄ntia tanti sacramēti in
quo ꝯtinetur xp̄s deus ⁊ hō nr̄ re
dēptor et saluator ⁊ sũmus amic⁹
Et etiā qꝛ ĩ isto sacramēto fit ꝯuer
sio hois in xp̄m et ista ꝯuersio fit
ꝑ amorē ardētem et deuotionē. et
iō opз ꝙ p̄mo xp̄ianus calefiat ⁊
igniat̄ ꝑ ardens desideriũ vt sit ac
tu ꝯuersus in xp̄m et h̄ fit dũ cogi
tat p̄sentiaз realē xp̄i filij dei q̄ ex
infinita et dulcissima caritate vo-
luit mori ꝑ xp̄iana religione. Et iō
qꝛ in isto sacramento dз esse sũma
deuotio et pl⁹ sine ꝑparatione q̄
in alijs. Jō anteq̄ applicetur hōi
iam est sacramētuз. Et iō istud sa-
cramētuз iam hз virtuteз in hoie

ostēq applicet̃ ei realiter et dat vir
tutem inuisibilez et amorꝝ ardo=
rem et vnitatem: et si hō nō possit
ipm capere ex sola deuotione ope
retur in eo. Et tñ tm̃ operatur sup
posita cōgrua deuotione sicut qñ
realiter applicat̃ hōi. Sicut igit̃
alia sacramēta operant̃ in aīa ite=
rius inuisibiliter dū applicant̃. ita
etiam istud sacramētuz operat̃ in
hoie dū applicatur ei realiter. Et
sicut alia sacramenta hñt ꝓpꝛium
modū applicādi visibile in quo si
gnificat̃ operatio que fit interius
inuisibilis vt in baptismo ablucio
exterioꝛ est modus applicādi qui
significat ablutionē interioꝛē inui
sibilez in aīa. Ita istnd sacramētū
hꝫ suū ꝓpꝛiū modū applicandi vi
sibilē in quo significat̃ opatio inui
sibilis que fit interiꝰ in aīa et mo=
dus applicandi ad hoīez et susti=
nendi est per mādu catōez et pota
tionem. Ita ꝙ manducando susci
pit hō istud sacramētuz sicut lauā
do suscipit sacramētuz baptismi. ⁊
iō si homo suscipiendo aquā susci
piat gr̄am inuisibilez in aīa et do=
nū xp̄i inuisibile quod dat̃ in bap
tismo quātomagis suscipiēdo re=
aliter nō aquā ſꝫ ipm xp̄m deuz ⁊
homīez sub foꝛma panis et vini in
quo est om̄e bonū et aquo est om̄e
bonū et oīs gr̄a recipiet gr̄am suā
et donum suum. Et si suscipiendo
aquā que nō viuit neqꝫ sentit reci
pit hō gr̄am. Igr̄ multo magis su
scipiendo chꝛistuz sub panis et vi
ni foꝛma qui est viuēs in secula et
in eternū verus deus et verus hō
recipiet gr̄am. Et si etiam sustinen
do aquā coꝛruptibilez homo reci
piat gratiā chꝛisti multo magis su
scipiēdo xp̄z imoꝛtalez recipit gra
tiā eius. et in h̄ significat̃ ꝙ suscep
tio alioꝝ sacramētoꝝ p̄cedentiū
oꝛdinata est ad susceptionē istiꝰ sa
cramēti tāq̄ ad maximū sacramē=
tuz. Et iō in isto sacramēto hō reci
pit plenitudinez gratie q: suscipit
illuz qui est totū ꝯplemētum et q:
amoꝛ et caritas sūt plenitudo oīs
bonitat̃. et ideo in isto sacramēto
suscipit̃ amoꝛ et caritas q̇ sūt om̄e
bonuz. Quia igr̄ xp̄ianus suscipit
chꝛistū in isto sacramento mandu
cādo et trāsglutiendo ad moð ci=
bi coꝛpoꝛalis ponendo intꝰ in coꝛ
de et alia sacramēta suscipit exteri
us. et iō significatur et est signū et
ymago ꝙ ipse xp̄ianus dꝫ recipe
re chꝛistū in coꝛde sp̄ūalit̃ et ei dꝫ
vniri per fidē et amoꝛez et ꝑ istud
sacramētuz ꝯuertit̃ in xp̄m et i na
turā eiꝰ et ꝑ ꝯn̄s efficitur diuinꝰ.
Et significatur ꝙ chꝛistus ꝯuertit
chꝛistianū in seipsū et vnit ipsū cū
mēbꝛis suis magis incoꝛpoꝛat sic
igr̄ hō mādu cat et transglutit chꝛi
stum coꝛpoꝛaliter et ponit in coꝛ=
pus suū. Ita significat̃ ꝙ chꝛistus
comedit et trāsgluti sp̄ūaliter ipm
hoiem in suū coꝛpꝰ misticū scꝫ in
vnitatē et societatē suoꝝ mēbꝛoꝝ

scz in vnitatē et fideliū xpianoꝝ. Vñ ipossibile est ꝙ xps mutet igr ipse hō mutat ꝑ illam mādu catione q: in māducatōne de necesse fit mutatō. vt iā declaratū ē ꝙ mā ducatio et nutritio spūal fit modo ꝯrio māducationi et nutritōi cor porali q: in mādutōe et nutritōne corporali illud quod māducatur mutat et icorporatur in rē mādu cātez sz in manducatōe spūali fit eꝯrio q: illud quod māducat mu tat et icorporat rē māducātez i se ipsū. et iō xps dū māducatur mu tat et icorporat et vnit ipsū mādu cantē in seipsū sic nutrimētuz int9 in corpore vnit cū nutrito sic igr si cut hō suscipiēdo sacramentū bap tismi suscipit inuisibilr oīa illa q̄ si gnificātur per vba q̄ sūt in baptis mo et ꝑ illa visibilia. Jta silr hō su scipiēdo ꝑ manducatōez istud sa cramentū modo quo dz suscipit i uisibilr in aīa oīa illa q̄ significant ꝑ illa q̄ vidētur in h sacramento et hoc ꝑm mai9 vl minus ꝑm maio rez vl minorez deuotōez. Et iō q: istud sacramētuz est tam magnuz ꝙ supat oīa sacramēta. Jō dz trac tari et celebrari cū sūma solēpnita te et vā reuerētia honore et deuo tōne. Et iō vocatur eucharistia .i. bona grā q: in eo continetur ille a quo est omnis gratia.

Qd istud sacramētuz nō est so lū sacramentū ymo etiā est veꝝ sa crificiū et ꝑfectū placatiuū ⁊ sctifi catiuū per quod reddit deo laus et gloria et honor et omne debitū soluitur.

Uoniā supius declaratū est ꝙ mors et passio xpi sūt to ta satisfactio et totū preciū ꝓ obli gatōe hoīs et ꝙ in ea est oīs vtus et oē meritum et ꝙ ipsa mors et passio fuit veꝝ sacrificiū ⁊ oblatō pro pctis hoīm semel fctā q: xps dedit vitā suā infiniti ꝑcij volūta rie ꝓ hoībus deo prī vt iā declara tū est nec pōt esse aliud sacrificiū nec alia oblatio nec hostia placēs deo nc sufficiēs ad satisfactiēō deo ꝓ obligatōe. et iō quia ipa mors ⁊ passio transijt et remanet virtus eius in eternū et ipe dñs qui pas sus est surrexit et viuit ineternū. ⁊ iō ipsa mors et passio nō pōt ma nere nisi ꝑ memoriā vt est declara tuz q: illa q̄ semel facta sūt et trās seunt per memoriā solū viuunt et hñt esse. et iō memoria et radicatō mortis et passionis xpi cū deuoti one et vā fide est ymago et repñ tatio ve mortis et ve passionis q̄ fuit veꝝ sacrificium. Et iō q: ipsa mors et passio manet ꝑ memoriā in hoīb9 xpianis sequit ꝙ memo ria possionis cū vā deuotōe et cre dulitate est etiā sacrificiū et obla tio placens deo ⁊ satisfatiens pro oī obligatōe. vñ ꝑ talez memoriā hō facit totā mortez et passionem xpi suā et applicat eā sibi quia ꝙ uis mors xpi habeat virtutem ad

ſatiſfaciendo ꝓ oī debito tñ ñ ꝓficit
hōi adulto niſi applicet̃ ſibi ip̃a ꝑ
memoriā deuotionez et fidem. Et
quia ipſa mors chriſti eſt cōis om
nibꝰ ſimilimō ſicut ſol ⁊ quilz pōt
recipere eam totā ꝓ ſe vt iā dictuz
eſt. et iō quilibz hō pōt ipſaz mor
tem et paſſionē offerre ⁊ dare deo
per ſe ad ſatiſfaciendo et reddendū
deo ſiue ꝓ ꝑma obligatōe natura
li ſiue ꝓ ſcda que eſt pro offenſ et
pctīs. et ꝙuis ipſa mors et paſſio
chriſti ſit infiniti precij et virtutis
et ſemꝑ placet deo ⁊ ſit ei accepta
bilis. Ac tñ deus non reſpicit niſi
ꝙtitatem et magnitudinez memo
rie et deuotionis et fidei qꝛ tm̄ re-
cipit quilz de merito et ꝟtute paſ
ſionis ꝙtum habet de deuotione
quia tm̄ facit eam eſſe ſuā. Et deꝰ
nō reſpicit ꝙtitatem et magnitu-
dinez rei que offertur ei. ſz magis
reſpicit quātitatem et magnitudi
nez deuotionis ipſius offerentis.
Et ideo tm̄ ipſa paſſio proficit of-
ferenti ꝙtū hz de memoria et de-
uotione in ea et pro tanto deꝰ ac-
ceptat ⁊ hoc habz verū poſt ſacra
mentū baptiſmi quia in hoc ſacra
mēto baptiſmi chriſtꝰ applicat to
tam ſuam paſſionez hōi et dat eā
ſibi acſi ipſemet hō ſuſtinuiſſz eaz
Sz poſt baptiſmum ſi hō debeat
pro aliquo ſatiſfacere deo tm̄ ꝓfi-
cit ꝙtam habz deuotionez et me
moriā in ipſa paſſione et ꝙtū vnit
ſe cū ipſa paſſione. Sicut tm̄ ali-
quis de virtute ſolis in orto vel in
campo ꝙtum diſponit campū vl
ortū. et iō nihil ē magis neceſſari
um hoī ⁊ magis vtile ꝙ memoria
paſſiōis xp̄i cū ꝟa deuotiōe qꝛ ali
ter hoī adulto nihil ꝓficit chriſtꝰ
qꝛ chriſtꝰ nihil ꝓficit hoī niſi inꝙ
tū paſſꝰ crucifixꝰ ⁊ mortuꝰ ⁊ ibi ē
tota virtꝰ. Seq̇t̃ igr̃ ꝙ neceſſariū
fuit hoī hr̃e aliqd memoriale effi-
catiſſimū ad cauſandū memoriā
paſſionis xp̄i. ⁊ qꝛ nihil magis ef
ficax et ꝓpinquū ad memorādūz
paſſionē et mortē chriſti ꝙ pñcia
realis ip̄iuſmet chriſti paſſi q̄ facit
ip̄am mortē et paſſionē recētē ac
ſi maifeſtata eſſz. Et iō neceſſariū
fuit hoī iſtd ſacramētū corporis ⁊
ſanguinis chriſti ī quo ip̄emet chri-
ſtꝰ ē realiter vt eſſz memoriale cō
tinuū et efficatiſſimū ſue mortis ⁊
ſue paſſiōis vt ſic ꝑ talē memoriā
virtꝰ ſue paſſionis reciꝑetur ī hoī
bus et magis eis ꝓficeret̃ vt ſic ſē
per eſſet memoria ꝯtinua et recor
datō ſue mortis ⁊ ſue paſſiōis ſe-
mel facte vt tm̄ et tm̄ bñficiuz nū
ꝙ poſſet tradi obliuioni ſz ſemꝑ
ꝯtinua memoria ip̄iꝰ ī hoībꝰ chri
ſtianis et ideo iſtud ſacramētum
vt ſit magis memoratiuū paſſio-
nis xp̄i ⁊ reputatiuū ꝙuis ſit vnū
eſt tñ diuiſū ī corpꝰ et ſanguinem
qꝛ ſacramētū corporis ē ꝑ ſe ⁊ ſa-
cramētū ſāguis ē per ſe lz in cor-
pore ſit ſāguis ⁊ cū ſāguie corpꝰ
et ī vtrolz totꝰ xp̄s. Vñ ī paſſione

et in morte fuit sanguis effusus a corpore et ex corp⁹. et iõ seqtur ꝙ illud sacramētū ñ solū ē sacramētum sꝫ etiā sacrificiū et oblatio et hostia ē sacramētuꝫ inꝗtū iuisibiliter daꝛ gr̄a sб visibili spē. et ē sacrificiū. inꝗtū offerꝛ deo pro satisfactione toci⁹ hūane nature sꝫ est ꝗtum repn̄tat mortē et possioneꝫ xp̄i ē veꝝ memoriale ei⁹ q̄ sola fuit sacrificiū veꝝ puꝝ placitū ⁊ plenariū. et iõ oīa que sunt et fiunt in isto sacramēto et omis solēpnitas dꝫ repn̄tare illa q̄ in passione ꝑfecta fuerūt vt sicut ipm̄ sacramētū repn̄tat ipam passionē. ita oīa illa que sunt circa istõ sacramētuꝫ repn̄tāt illa q̄ facta fuerūt circa passionē vt sit cōpleta repn̄tatio passionis. Et sic apparet q̄liter xp̄us dedit istud sacramētū vt essꝫ sacrificiū oblatiōis et obligatiōis ⁊ sacramētum cōionis et viaticū refectionis et essꝫ cōpletū nutrimētū in esse sp̄ūali et gr̄e q̄ꝛ nutrimētuꝫ sp̄ūale et gr̄e cōplemētū in vnoq̄ꝫ xp̄iano fideli cōsistit et attēditur ī cōseruatione deuotionis et dilectionis erga deū et amoris ad deū et ad suum ꝓximū et in cōseruatōne dilectiōis ad seipm̄. et iõ q̄ꝛ deuotio a deū exerceꝛ ꝑ oblationeꝫ sacrificiꝫ puri placidi et plenaꝫ et placidā et dilectō ad ꝓximū exercetur per cōionē vnius sacramēti vnitiui et dilectō intra seipꝫ exercetur ꝑ refectionē viatici refectuꝫ

Et iõ dabit christ⁹ istõ sacramētū eucharistie hoībus vt esset sacrificium oblationis et sacramentum vnionis et viaticū refectiōis vt fideles christiani ābulātes per viaꝫ reficerentur in via ne defficerent quin possent peruenire ad suam propriam patriam.

De cōparatiōe carnis scōi hominis scꝫ christi ad carnē p̄mi hominis et ostēdiꝛ ꝙ sicē caro p̄mi homis ē venenosa et mortifera dās mortē aīe. ita caro christi ē salutisfera et viuificatia dās vitā anime

Uoniā autē istõ sacramētū corporis et sanguis christi ē nutrimētū sp̄ūale aīaꝝ ī quo v̄aciter cōtineꝛ v̄a caro christi. Et iõ seqtur ꝙ de⁹ dat in isto sacramento suā verā carnē ad māducandū tāꝙ veꝝ nutrimētū aīaꝝ. et iõ vt magis cognoscam⁹ q̄liter se habeat caro christi ad aīas opꝫ comparare ipm̄ carnē p̄mi hoīs ⁊ carnē scōi hoīs scꝫ christi. et q̄ꝛ caro christi ē scōa et caro ade ē p̄ma: iõ nō possem⁹ bn̄ cognoscere carnē christi nisi cōparem⁹ ipam ad carnē p̄mi hoīs. Et iõ cōsiderāduꝫ ē qualiter vtroq̄ꝫ se habeāt ad inuicem et q̄liter vtraq̄ꝫ se habeat ad aīas q̄ꝛ vtraq̄ꝫ respicit aīas q̄ꝛ caro ꝓpter aīam est. et videnda est natura et cōditio vtriusq̄ꝫ. Et q̄n scōs hō scꝫ christ⁹ est ꝯrius p̄mo. Ideo etiā caro christi ē ꝯria carni

primi hoīs et iste due carnes hn̄t ꝯ̄rias ꝓprietates ⁊ ꝯ̄rios effectus et operatiōes respectu aīe. Et iam declaratū fuit in tractatu de lapsu et corruptione hoīs q̄liter aīa cō-trahit ⁊ capit totū suum malū corruptionē et perditionē et mortē qꝛ sociatur et vnitur cū carne primi hoīs ḡnata libidinose turpiter ⁊ ihonoste et in illa societate est tota origo et fundamētum sui mali igr̄ necesse est ꝙ aīa ꝯ̄hat et capiat totum bonuʒ suū totā suā perfectōnem purificationē mūdiciem salutem reparationē et suā vitā ex so-cietate et vnione cū carne christi ꝯ̄ria que est ḡnata honestissime sine libidine per spm̄ sanctū de virgine. Vn̄ ꝯ̄ria ꝯ̄rijs curātur. Si eīm societas aīe et vnio cū carne corrupta et libidinose cōcepta sit cā toci⁹ mali aīe sic societas aīe ⁊ vnio cū carne nō libidinose cōcepta sʒ purissime sine viro ō virgine erit cā omīs boni ip̄ius anime.

Et si etiaʒ vnio et societas anime cuʒ carne immunda et inhonesta ⁊ corruptibili primi hominis dat mortē et om̄em maculā aīe multo magis vnio et societas ip̄i⁹ aīe cū carne mūdissima et honestissima xp̄i que est imortalis et deificata vnita cū deitate in vna p̄sona dabit vitā et om̄em mūdiciā ipsi aīe et si ipsi aīe iputetur pctm̄ ⁊ crimē p̄mi hoīs ꝓpter societatē et vnio-neʒ cū carne corrupta ei⁹ q̄to magis ipsi aīe cōicabitur meritū scōi hoīs scʒ christi ꝓpter societatem ⁊ vnionē cū carne eius sanctissima.

Si eīm aīa sit particeps pcti ipsi⁹ āde per canē. Ita etiaʒ efficit particeps meriti christi per carnē. itē si caro primi hoīs facta venenosā et mortifera cōicet et det morteʒ.

Nonne etiā caro christi salutiffe-ra dabit ipsi aīe vitā et salutem.

Sic ḡ sicut aīa ꝯ̄hit et capit om̄e malum ꝓpter carnē. Ita necesse ē ꝙ recipiat om̄e bonuʒ ꝓpter car-nem et si aīa debeat liberari ab oī malo quod aduenit ei ꝓpter car-nem p̄mi hoīs necesse ē ꝙ habeat societatē et vnionē cū carne scōi hoīs scʒ christi. Sic igitur caro christi ⁊ caro p̄mi hoīs ꝯ̄riomodo se habēt respectu aīaꝝ qꝛ caro primi hoīs per delectationē et libidinem dat et cōicat mortē oī aīe.

Sed caro christi per passioneʒ et asperitatē in cruce passa flagella-ta et tormētata cōicat et vitā dat omni aīe que vnitur cū ea. et sicut vna caro primi homis oēs aīas corrūpit. Ita vna caro scōi hoīs scʒ christi oēs aīas lauat mūdat et viuificat. et sic caro p̄mi hominis est archa oīm vicioꝝ petōꝝ ⁊ criminū ⁊ cōseruatō oīm maloꝝ. Ita caro christi ē archa oīm virtutū et thesauroꝝ sp̄ualiū ⁊ ꝯseruatō oīʒ bonoꝝ. Et sic sūt due arche. et sic prima caro sepat aīam a societate dei ⁊ vnit eā cū dyabolo, ita caro

christi superat aiam a dyabolo ꝛ vnit eā cū deo qꝛ sic in carne pmi bois latet dyabolꝰ. Ita in carne christi latet deitas. et iō aia qñ sociatˀ cū carne christi vnitur ꝛ sociatur cū deitate et sic dyabolꝰ p carnē ade capit aias. Ita christus p carnem sui ipsius deponit eidem et capit eas.

Quod duplex societas ē ipsiꝰ anime cum carne primi hominis et vtraqꝫ est mortalis.

Ue autē sunt societates aie cū carne ppria gñata libidinose pma ē naturalis cū aia creatˀ et vnitur carni ignorāte ipsa nesciente ꝛ ista nō ē volūtaria qꝛ nō est per ꝯsensū pprīū aie ꝛ p istā vnionē facit ipsa aia vnā psonā cū carne et per istā societatē q̄uis ipsa ñ cōsenciat nec aliqd sciat iputatur ei crimē pmi bois et fit particeps in eo iputatur imundicia turpis et ihonesta sic puella nutrita et sociata cū muliere meretrice reputatur imūda et fit infamata et ꝯhit maculā ex tali societate et refutabitur q̄uis ipsa ignoret. alia societas ē ipsiꝰ aie cū carne q̄ ē volūtaria et per ppriuꝫ ꝯsēsuꝫ scꝫ qñ ipsa aia hꝫ vsū liberi arbitrij et amat delectatiōes carnis et ꝯsēsit libidini et factˀ carnis et ei placꝫ inhonostas et turpitudo carnis et ista societas aie cū carne qꝛ est per propum cōsensum et per ppriam volūtatem occidit aiam et facit ipam turpissimā qꝛ aia debet habere odio oia vicia carnis et omēs suas turpitudines et qñ ipsa consentit carni et adheret per volūtatē tunc facit corruptionē carnis suāmet ꝛ tunc aia incurrit pctm̄ et crimen pprium et efficitur turpissima ihonestissima et maculatissima. Si ei ipsa nō ꝯhit maculā et imūdiciaꝫ et reputatur immūda per propriam societatem naturalem cū carne ipsa ignorāte multo magis cōtrahet maculā et reputabitur immūda per istā societatem voluntariā quā ipamet facit et ista societas est cōtra naturam quia per pmā societatem dat vitam carni et viuificat eam. Et postea per scd̄ā societatē ipa aia vlt recipere vitā a carne et nutriri a carne qꝛ aia recipit vitā ab illa re quā amat et in qua delectatˀ. et iō aia non recipit vitam tūc a carne quia hoc esset cōtra naturam sꝫ magis mortem voluntariā. Et ista scd̄a societas ē fortior ꝛ maior q̄ prima quia tūc anima vnitur cum carne scd̄m se totam et magis est anima vnita cum carne quando diligit eā quā vlt per voluntatē maiorē sequi q̄ cum re cū qua est vnita per naturam. Sic g̃ per primā societatem cū carne dat vitam carni et facit ipsam viuere et recipit morteꝫ ab ea ignoranter quia ppter istaꝫ societatē ieternū separabˀ a societa

te dei nisi mundet. Sz p scdaz so cietaté voluntariã et amorẽ sã ipa recipit suã refectionẽ et suã cõpla cenciã et delectationẽ cũ carne et sic recipit mortẽ voluntarie qz tal' delectatio ⁊ cõplacẽcia et talis re fectõ quã aia recipit volũtarie ⁊ p amorẽ et cõsensum cũ carne ẽ ve- nenosa mortifera et corrupta et p hoc aia incurrit penã eternã ⁊ do lorẽ et separat a societate dei. ⁊ qz per istas duas societates cuz car ne corrupta aia incurrit totũ ma lum suũ ⁊ mortẽ suã et perdit totũ bonũ suũ ⁊ vitã suam q̃ cõsistit i so cietate dei p voluntatẽ et amorez et id necesse ẽ si debeat liberari a tali morte et recipere vitã q̄ habe at societatẽ et vnionẽ cũ alia car- ne ɔ̄ria carni proprie et illa ẽ caro christi. Unũ de natura aĩe est semp habere societatẽ cũ carne. et si aia nõ põt habere societatẽ naturalez cũ carne ppria et corrupta vt cuz illa faciat vnã personã idiuiduaz et id restat q̄ cũ carne nõ põt ha- bere nisi scdam societatẽ que ẽ vo luntaria et per voluntatẽ amorez et pprium cõsensum sic em̃ sociat et vnitur cũ ppria carne christi qz talis vnio christi fit per liberũ ar bitrium et ẽ in ptãte sua sociari ⁊ vniri cũ illa carne cũ qua magis voluerit. Si igitur aia societur p voluntatẽ amorẽ et liberũ arbitri- um cũ carne christi amãdo volen do cõplacendo et delactãdo i ea et in suis virtutibus et conditõni bus tunc qz societas talis est p vo luntatẽ et etiam maior et principi or societas aĩe est ppria societas aĩe ingtuz est rõalis. ideo ipa aia mũdabitur purificabitur renoua bitur totaliter et reputabitur mũ- da sine macula qz talis est qualis est res cũ qua sociatur per amorẽ et voluntatẽ nec aliter põt mũda ri amaculis p̃me carnis et tũc aia habebit societatem cũ vtraqz car ne sz nõ eandẽ societatẽ qz cũ pri ma carne habebit solum societatẽ naturalem et cũ scda habet socie- tatem solum voluutariam p amo rem et cõsensuz et tunc anima da bit vitam carni proprie per p̃mã societatem vt recipiat vitaz a car ne christi per scdam societatez qz per illam vnietur et sociabitur cũ deitate que latet in carne christi ⁊ caro christi est caro dei et est ple- na diuinitate et per consequens i ea occultatum est omne bonum ⁊ sic societas prime carnis nõ pote rit inficere nec maculare ipaz ani mam q̃uis sit vnita cum ea p na- turam. Unde magis est ppria caro et magis propinqua ipsi ani me caro christi q̃ caro prima cuz qua facit personam et magis de- bet diligere eam sine compatiõe qz caro xp̃i fuit crucifixa verberata et mortua pp ter salutem aĩe et p pctis et culpis suis que euenerãt pp ter societatẽ sue carĩs corrupte

et liberauit eam a penis et dolori bus eternis ꝛ a morte eterna que debebatur ei ꝓpter societatē cum ꝑma carne sua mortiffera. ꝛ iō dꝫ ꝗtuꝫ poterit vniri et associari isti carni que totū bonum fecit ei ꝛ re linquere et odio habere illā carnē que tm̄ malū fecerat ei ꝛ facere co natur ꝗtum pōt. Et iō si ipa possꝫ deberet sociari et vniri taꝫ per na turā ꝙ per voluntatē cū carne xp̄i et habere ābas societates cū ea ꝛ totaliter relinquere suā carnē ꝛ fa cere vna personā cum ea. Sed qꝛ nō potest sociari ei nisi per volun tatem et amorē et nō per naturā. Ideo dꝫ ꝗtuꝫ pōt ad minꝰ socia⸗ ri et vniri ꝛ ligari cū ea per volun tatē ꝛ amorē vt ista societas vicat ꝛ supet aliā ꝛ quasi si nō essꝫ ꝓ ni⸗ hilo reputare primā secietatē vt si cut caro est nobilior ꝑma carne si ne cōparatione. Ita societas cuꝫ scd̄a carne superat societatē prime carnis. Que em̄ ē cōparatio car⸗ nis gn̄ate et cōcepte sine libidine d̄ virgine per manꝰ sp̄ussancti ad carnē gn̄atem libidinose de corru pta muliere per ↄcupiscēciā inor⸗ dinatā ꝛ iordinatissimā viri. Que cōparatio carnis filij dei q̄ ē vni⸗ ta eternaliter cū deitate ad carnē hois corruptā que hꝫ societatē cū neq̄ssimo dyabolo. Que etiā com paratio carnis icorruptibilis im⸗ mortalis iuisibilis sp̄ualis celestis glorificate iam ꝛ deificate ad car nem corruptibilē mortalē visibilē et putrefactibilē. Que etiā cōpa⸗ ratio carnis saluāt̄ redimēt̄ viuifi cantis mūdant̄ ꝛ lauat̄ oīs aias ad carnē dāpnātem mortificantē deturpantem ꝛ inficiētem aiam si bi cōiunctā. Que etiaꝫ cōparatio carnis liberātis aiam a pena eter naꝛ carnis virginalis incorrupte castissime ad carnē totaliter oppo sitam. Sic igit̄ ipa aia dꝫ fugere ꝗtum pōt societatem talis carnis sue et si nō pōt per naturā saltiꝫ ꝑ voluntatē et totalit̄ sociari ꝛ vniri cum alia carne perfectissima ꝛ qꝛ nō pōt naturaliter saltim per vo⸗ luntatē ꝛ amorē: Ergo sicut cōti⸗ nue et incessanter ē vnita cuꝫ car ne. ꝑma per naturā et societatem naturalē. Ita cōtinue et incessan ter dꝫ esse vnita cū scd̄a carne scꝫ christi per amorē ꝛ voluntatē vt si cut cōtinue ipa dat vitā naturalē sue carni per societatē naturalem Ita cōtinue recipiat vitā volunta riam a carne christi per societatē amorosam ꝛ voluntariā. Sic igit̄ aia hꝫ duas habitationes ꝛ duo habitacula qꝛ hꝫ duas carnes in quibus hꝫ habitare. Sed primaꝫ habitationē pōt cōtinue perdere et inuolūtarie. Sed scd̄am habi⸗ tationē nūꝙ pōt perdere si vl̄t q̄a nunꝙ pōt separari a carne christi inuoluntarie nec per coationeꝫ sꝫ solum per ꝓpriam voluntatē. Et sic aīa hꝫ eternū habitaculū i quo

eternaliter pōt habitare si velit. vt igr̄ aīa recipiat societatē ⁊ vni onem cū carne christi p̄ amorē ⁊ voluntatē et per p̄ūs recipiat vi= tam ⁊ delectationē et refectionē ab ipa et relinquat totaliter socie tatē ⁊ vnionē cū carne p̄ma ⁊ nul lomō refectionē nec delectationē mortiferā recipiat i ea. Jō xp̄s de dit carnē suā in sacramēto suo scʒ corpus et sanguinē vt ipa aīa mā ducet sbam sue carnis et bibat sā guinē suū per voluntatē et amorē et hoc inuisibili sub visibili forma reꝝ que cōuertūtur in carnē ⁊ sā guinē. Et q̄ꝛ ista societas dʒ eē cō tinua. ideo istud sacramētū dʒ cō tinuari ⁊ frequētari incessanter si ne interuallo temporis.

Quod sicut caro p̄mi hoīs per m̄ltitudinē et diuisionē est cā m̄lti plicatōis et diuisionis aīaꝝ. Jta caro xp̄i per suaʒ vnitatē ⁊ idiuisi onem est causa vnionis et indiui sionis animarum.

Et q̄ꝛ nō est nisi duplex caro primi hoīs vidʒ et caro xp̄i et vtrāq; est cōīs caro licʒ caro xp̄i descēdat de carne p̄mi hoīs sʒ tn̄ per talē modū q̄ nō potuit esse in fecta ⁊ iō est noua caro ⁊ ꝯ̄ria pri me carni. ⁊ iō q̄ꝛ vtraq; ē cōīs oī= bꝰ aīabꝰ ⁊ oīs aīa pōt sociari cuʒ vtraq; simul ꝑpter duplicē socie= tatē q̄ pōt habere oīs aīa. Et iō quia caro christi ē ꝯ̄ria carni p̄mi hoīs sicut caro p̄mi hoīs ē cā m̄l= titudinis aīaꝝ. Jta caro xp̄i ē cā vnitatis eaꝝ. Vn̄ caro p̄mi hoīs multiplicatur et diuiditur in infi nitas partes et portiones ⁊ semia tur sicut granū semiatur et iō mul tiplicatur sicut granū in agro. Et iō ad m̄ltiplicationē istius carnis multiplicātur aīe a deo qui creat tot aīas quot sunt portiones car= nis et si caro nō m̄ltiplicaretur n̄ m̄ltiplicarētur aīe q̄ꝛ plures aīe n̄ p̄nt vniri cū vna carne per natura lem societatē ac tn̄ oēs carnes m̄l tiplicate sunt vna caro ⁊ pro vna carne reputantur q̄ꝛ ab vna carne descēdunt per eundē modū. Et q̄ꝛ etiā qn̄ m̄ltiplicatur caro p̄mi ho= minis multipl̄r malū corruptō ⁊ i fectio. Et iō sicut caro illa m̄ltipli cata ē cā multiplicatiōis aīaruʒ. Jta etiā est cā diuisionis et separatō nis ipaꝝ aīaꝝ a deo ⁊ inter se q̄a ꝑpter talē societatē quā quelʒ aīa hʒ cū sua ꝑpria carne corrupta q̄ libet aīa diuiditur et separatur a deo ⁊ a qualʒ alia aīa per volūta= tem et amorē. Et iō caro est cā di scordie et diuisionis aīaꝝ a deo ⁊ inter se quia quelʒ hʒ suā ꝑpriaʒ carnē et quot aīe tot carnes. Et iō si quelʒ aīa per voluntatē et amo rem habeat societatē cū sua carne et nō solum per naturā necesse est q̄ ipe aīe inter se habeant diuisio nem litem et īimiciciā per volun= tatem q̄ꝛ non om̄s amant vnam

carnē et talis amor vt iam dictuȝ est .ē venenos⁹ et mortifer⁹ et iō ex tali amore necessario orit omne malum et nullū bonū. et qꝛ caro xp̄i nō pōt multiplicari nec diuidi sȝ semper ē vna realiter exn̄s in vno. ⁊ iō qꝛ aīe hn̄t societatem ⁊ vnionē cū ipa per voluntatem et amorē. Jdeo sequitur ꝙ ipa est cā vnitatis et ꝯcordie aīaꝝ. vn̄ oēs aīe pn̄t habere societatē ⁊ vnionē cum ipa ꝙuis nō sit nisi vna nec possit ml'tiplicari qꝛ talis societas et vnio ē per voluntatē et amoreȝ et nō per naturā ⁊ oms aie possūt amare vnā et eandem carneȝ scȝ xp̄i que crucifixa est ꝓ oībus animabus et vna nō pōt ipedire aliā et ideo oms pn̄t vniri simul et sociari cū ea per voluntatē et amorem et per ꝯn̄s oms insiml' et si essent infinite pn̄t recipere vitā a tali carne et refectionē. Et iō per talem societatem ⁊ vnioneȝ omnes aie efficiuntur vna anima et vni⁹ voluntatis vnius intentōnis vnius cordis et vnius amoris. Et sic per carnem christi vnicam multitudo animarū reducitur ad vnitatem. Et sic per carnem christi anime vniuntur inter se et cū deo per voluntatem et amorem. Et sic vna caro christi sufficit omnib⁹ animabus ad dandum eis vitaȝ. ⁊ quia cū carne christi ē vnica aīa eius et hoc per vnionē naturaleȝ quequidem anima est dignissima et sanctissima. Et ideo etiā omnes anime quādo sociantur i vna carne christi etiā vniuntur et habent societatem cum vna anima deificata. Et quia etiā est ibi deitas. Jdeo anime hn̄t societateȝ ꝑ carnem christi cū ipsa deitate. Et sic aīe sociantur et vniuntur cum carne christi et cū aīa xp̄i ⁊ cū deitate xp̄i q̄re merito oēs efficiūtur vna aīa. et sic xp̄s dando suā carnem aīabus dat suam aīam ⁊ suā deitatem insiml' ⁊ reducit omnes aīas ad vnam per suā carnē. Sicut igitur ꝑmo oēs anime exeunt et creantur ab vno et codē quia a deo et multiplicātur ad multiplicationem carnis et corrūpuntur Deinde iteꝝ reducūtur ad deum et mundantur per vnitatem carnis ⁊ caro est cā multiplicationis animaꝝ et causa vnitatis earum ⁊ est causa quare aīe exeunt a deo per creationem et cā quare redeunt ad deum et est cārum dampnationis aīarum et causa saluationis et causa mortis et causa vite earum. et sic oīa facit caro sȝ n̄ eadem caro conuenientissimum est et summe necessariuȝ igitur oi anime rōnali immortali ꝫm naturam vite et coniuncte carni mortali corrupte corrumpenti et mortem danti spiritualem vt ipa sociétur per amorem carni christi immortali purissime mundāti et dāti vitam spiritualem.

Conuenientissime etiã xp̃s i hoc sacramẽto nutrit cõseruat et vno modo dat carnẽ suaꝫ verã ad mã ducandum ⁊ vnit ⁊ sociat omnes aĩas cũ carne sua ⁊ substẽtat eas ⁊ nutrit ⁊ viuificat. Necessarium fuit igiť vt aĩe apropinquarẽt carni christi ⁊ ipa caro appinquaret eis tãta appinquatione qua nõ possꝫ cogitari maior ⁊ fieret pfecta societas et hoc nõ põt fieri nisi ipa caro sumatur realiter per modũ comestionis visibilis. ⁊ ideo necesse est ꝙ ipa caro christi veraciter sit cõtenta in isto sacramẽto p vita ⁊ substẽtatione mũdi. Ecce mirabilem scalã ⁊ cõpletissimam in hoc maximo sacramẽto in quo oĩa cõtinenť qm̃ est ibi p̃mo forma ⁊ species visibilis ⁊ sacramẽtalis panis est prim⁹ grad⁹ scale. deĩde sb̃ specie visibili est x̃pa caro christi inuisibilis ⁊ iste est scd̃us grad⁹ scale. Deinde in carne est sanguis christi inuisibilis ⁊ iste ẽ terti⁹ gradus scale Deinde in carne ⁊ sanguine christi est aĩa ei⁹ sanctissima ⁊ iste est quartus grad⁹ scale. Ultimo i carne sanguine ⁊ aĩa est tota deitas infinita psona filij dei ⁊ omia ista sunt realiť in isto sacramẽto ⁊ hoc pp̃ter carnẽ christi. Est g̃ vnũ visibile ibi ⁊ quattuor inuisibilia ⁊ ipa quattuor inuisibilia sũt vn⁹ christ⁹ qꝛ caro christi sanguis xp̃i aĩa christi ⁊ diuinitas xp̃i sũt ipe christ⁹ ⁊ vn⁹ christ⁹. igiť maxim⁹ mund⁹ ẽ christ⁹. Suscipiendo igr̃ spẽm visibilẽ suscipitur inuisibilis caro christi latẽs. Et suscipiendo carnẽ suscipitur sanguis in carne latẽs. Et sustinẽdo carnẽ et sanguinẽ suscipitur aĩa christi. Et suscipiẽdo carnẽ sanguinẽ ⁊ aĩaꝫ christi suscipitur diuinitas in eis latens Si igitur suscipiẽdo aquã baptismi exterius in corpore ex ordinatione christi suscipitur in aĩa tanta gr̃a. Igitur mł'to magis suscipiendo istud sacramẽtum int⁹ in corpore in quo suscipiũtur inuisibiliter oĩa p̃dicta suscipietur intus in aĩa gratia. Ecce igr̃ modicũ visibile ſꝫ maxia inuisibilia q̃a modicum ẽ quod apparet ſꝫ maximum ẽ quod latet. Ecce igr̃ videre possum⁹ qualiter ista tria sacramẽta scꝫ baptismus cõfirmatio ⁊ eucharistia faciũt iter se vnã scalam perfectã qꝛ de p̃mo ascẽditur ad scd̃m ⁊ de scd̃o ad tertiũ in suscipiendo et etiã quodlꝫ istoruꝫ ẽ i se scala ad ascẽdendũ de visibili ad inuisibile et ad sustinendum inuisibile per visibile.

Declaratio per exẽpla qualiť vna caro christi seu vnuꝫ corpus põt esse simul et semel in diuersis partib⁹ seu in diuersis locis vnũ et idem in numero.

Et quia vna ⁊ eadem caro christi est vita oĩm aĩarum et refectio ⁊ opꝫ ꝙ oĩs christiani adulti accipiant et mãducẽt istã

carnem in isto sacramento et cum omſs xpiani nõ sint simul in vno loco corporaliter. Et iõ necesse est ꝙ vna et eadẽ caro christi possit esse simul et semel in oibus locis mũdi qꝛ omſs xpiani indigent isto sacramento et debẽt sumere ipz. Unde qꝛ istud sacramẽtum est verissimũ vt ꝓbatũ est et christus instituit et ordinauit ꝙ omſs sumerẽt suã carnem in isto sacramẽto sicut ordinauit ꝙ omſs sumant aquã baptismi Ergo cũ istud nõ possit fieri scꝫ ꝙ omſs sumãt istud sacramẽtum nisi suuz corp⁹ quod ꝯtinetur realiter in isto sacramẽto sit simul et semel in plurib⁹ locis. Sequit̃ ꝙ necessario ita põt esse hoc est ꝙ sua caro eadẽ numero exñs est in multis et pluribus locis qꝛ hoc de necessitate reqritur ad hoc sacramẽtuz ꝓpter ordinationez suã qꝛ igr̃ hoc sacramẽtum est summe veꝝ ⁊ hoc requirit̃ ad hoc sacramẽtum scꝫ ꝙ corp⁹ xpi sit ꝯiunctũ et annexum de necessitate cuꝫ hoc sacramento Sequit̃ ꝙ ista caro xpi potest et ẽ realiter in plurib⁹ locis qm̃ si hoc nõ esset veꝝ nec sacramẽtuz esset verũ nec xp̃s esset verax quod est impossibile. Igitur ad certificandũ ꝙ ita est sufficit ordinatio ⁊ institutio christi qui nõ põt mẽtiri nec ordinare falsuz. Et etiã sicut est necesse ꝙ caro xpi vna nũo sit in plurib⁹ locis simul ⁊ semel. Ita est necesse ꝙ si forma seu sp̃es frãgatur et diuidat̃ ꝙ vna et eadẽ caro xp̃i tota sit in qualꝫ parte ⁊ tm̃ in vna sicut in altera quia caro christi nõ põt frangi nec diuidi in partes qꝛ glorificata est. Quomõ autem oĩa ista possunt fieri nõ est necesse scire sed sufficit scire ꝙ necesse est ita esse et ipossibile nõ esse ꝓpter veritatem sacramẽti quod hoc reqrit et ꝓpter ꝟitatem xpi qui ista sacramẽta ordinauit qui istud sacramẽtum nõ ordinasset si hoc fieri non possꝫ. Ad hñdum autẽ verã certitudinez et noticiã sufficientez sufficit scire ꝙ xp̃us ordinauit tale sacramẽtum et videre per experientiam opus et effectum sacramentum et cognoscere qualiter homo indiget tali sacramẽto et suam necessitatez et vtilitatem. sꝫ quomõ hoc possit fieri nõ est necesse scire. Sed sufficit ꝙ christ⁹ qui ordinauit sciat sicut sufficit infirmatio ꝙ medicus sciat et cognoscat medicinaz esse bonã quaꝫ ordinat et ꝙ senciat in se vel in alijs op⁹ talis medicine et ꝙ cognoscat se idigere ipa medicina nec requirit̃ ꝙ infirm⁹ sciat quomodo fit medicina aut qualiter põt fieri sꝫ sufficit ꝙ medicus qui ordinat sciat Sacramenta aũt nõ sunt ordinata vt hõ sciat et cognoscat quõmõ fiant sꝫ vt per ipa homo recipiat salutem gr̃am et auxilium a deo et postea ipa gr̃a suscepta iuuat hoiem ad cognoscẽdum ea et veritatẽ ipoꝝ

Ac tñ postq̃ homo est cert⁹ de vͣa
necessitate põt ad maiorez clarita
tez querere vltra ꝑ argumenta ad
magis cognoscenđ mirabilia que
sũt in sacramẽtis. Et ideo q꞉ in sa
cramento eucharistie sunt maiora
mirabiliã ⁊ altiora q̃ in alijs sacra
mẽtis q꞉ ibi vnũ corpus xp̃i est si⸗
mul et semel in plurib⁹ locis et eti
am tm̃ est in parua hostia sicut in
magna nec si diuidatur hostia ꝓ⸗
pter hoc diuiditur corp⁹ xp̃i et in
qualz parte est totus xp̃s. et ideo
magis difficile est intelligere istud
secramẽtum q̃ alia q꞉ oĩa ista ap⸗
parent ꝯtra sensum et nõ apparẽt
per experiẽtiam sensus. Sz tñ nõ
est mirꝫ si caro xp̃i ꝯiuncta insepa
rabili actu cũ diminutitate ascẽdat
ad istũ graduz et possit esse simlꝫ et
semel in diuersis locis q꞉ diuini⸗
tas est vbiqꝫ tota simul. et q꞉ caro
est vnita diuinitati. Ideo racione
diuinitatꝭ põt esse simul ⁊ semel in
pluribus locis sicut em̃ ratõne car
nis est in isto sacramẽto diuinitatꝭ
Ita diuinitas est causa quare ca⸗
ro põt esse in pluribus locis simul
et semel. Vñ hoc põt fieri in alijs
rebus q꞉ vna res multiplicatꝛ ⁊ est
tota simul ⁊ semel in plurib⁹ locis
Sicut em̃ v̱bum simul et semel ẽ
in plurib⁹ auribus ⁊ tm̃ est in vna
aure sicut in altͣa sz tñ nõ est eadẽ
vox in numero sz spẽ. Sic igitur
vna vox hoĩs simul est in plurib⁹
auribus tota eađ spẽ. Nonne igitꝛ
põt dari magis vnũ gradũ carni
xp̃i et corpori glorificato ⁊ ꝯiũcto
cuz deitate: vt scz vnũ et iđ nume
ro exñs possit esse ĩ plurib⁹ locis.
Item etiã videm⁹ q̱ vna dictio si
ue sit magna siue ꝑua semꝑ iđ si⸗
gnificatũ repñtat vt ista dictõ rex
siue sit ita magna siue parua sicut
tota terra vel sicut granũ milij tm̃
significatꝛ vnomõ sicut in alio. ita
q̱ magnitudo dictõis vel ꝑuitas
nõ variat significatũ nec ꝓpter h̃
q꞉ est maior habz maius significa
tum nec q꞉ min⁹ hz minus signifi
catum. Ita cõformiter q꞉ forma si
ue spẽs est sicut dictio significãs
et corp⁹ xp̃i est sicut significatum
Ideo neqꝫ parua forma neqꝫ ma
gna hostie aliq̇d variat q꞉ tm̃ ẽ in
parua hostia sicut in magna quia
hostia seu forma visibilis nõ ẽ ni
si signuz corporis xp̃i q̃uis ibi re
aliter cõtineatur corp⁹ xp̃i sz non
sicut locatũ in loco nec sicut vnũ
in vase sz sicut significatũ ĩ signo
et significatũ in dictione. Itẽ etiã
q̃uis ipa dictio mltiplicetur non
ꝓpter hoc multiplicatur significa
tum ymo semꝑ ẽ idẽ significatum
in se. ita q̃uis hostie mltiplicẽtur
in infinituz nõ ꝓpter hoc mltipli
catur corp⁹ xp̃i sz semꝑ manet idẽ
Et etiaz q̃ diu illa dictio retinebit
formã et naturam suã semꝑ habe
bit significatũ suũ. ita q̱ q̃ diu for
ma seu spẽs hostie retinebit suam
naturã semꝑ habebit int⁹ suũ cor

pus xpi qz tūc qn̄ nō remanet for ma hostie nō remanet amplius corpus xpi qz tūc nō remanet signum neqz significatū. Et ideo quelz ps hostie habet formaz et nomen hostie. Ideo in qualz parte hostie siue parua siue magna est tota caro xpi seu corpus. Item etiam hoc pōt declarari in speculo qz in speculo q̄tuncūqz magno z si esset ita magnum sicut totus mundus nō est nisi vna ymago hois vnius. et tn̄ si speculū frāgatur in ifinitas ptes in q̄lz pte apparebit tota ymago q̄ apparebat in toto speculo integro z tāta apparebit in parte vna sicut in alia. Ita silr si esset vnus panis ita magnus sicut totus mundus facta ɔsecratōe nō essz sō speciebus nisi vnū corpus xpi et vnus xps et si fierent mille partes vel plures in q̄lz essz verū et totū corpus xpi iō nūo. Sz in partibus speculi nō eadē ymago nūo esse pōt sz solum spē. q̄re opz dare magis vnū gradum corpori xpi scz vt iō nūo sit in pluribus partibus hostie. Preterea etiam declarari pōt qualiter corpus xpi totū integrū pōt cōtineri in tā parua q̄titate. Un̄ corpus xpi est factum spūale et trāsmutiuū in naturam aīe q̄tū fieri pōt qz sicut videmus q aīa nostra que est spūalis z sine quātitate trāsmutat illa q̄ recipit in se ad suā naturā z coīnodē suum et ad modū suū spūalez vt recipit istam literā. a. et tūc reducit cā ad spūalitatez. Ita q̄ q̄uis. a. scriptum sit corporale et magnū quā tū et longū et latū tn̄ qn̄ est in aīa nō est longū nec latū nec extēsum sz est totū simul ad modū aīe. Ita cōformiter corpus christi qz est glorificatū et reductū ad spūalitatez q̄tū fieri pōt qz diuinitas trāsmutauit aīaz xpi i suā naturā q̄tū fieri pōt. et aīa deificata cū diuinitate deificauit corpus z transmutauit in naturā suā et assimilauit ipsum sue nature q̄tū fieri pōt. et iō corpus xpi nō occupat locū nec ē pōderosū et pōt esse totū simul in pūcto sine modo extēsiōis sine modo lōgitudinis latitudinis et ꝓfunditatis et eomō sicut ipe xps vlt. et iō corpus xpi in h sacramēto nō occupat locū nec est modo pōderosi nc̄ extēsi nec lōgi nec lati nec ꝓfundi sz oms partes eius sūt simul. et iō totū simul pōt esse in quacūqz parua parte loci. Un̄ hoc videmus per experientiaz in rebus naturalibus corporalibus qz ymago rei corporalis q̄tumcunqz magna sit est tota simul nec est longa nec lata nec extensa nec ponderosa nec grossa nec spissa z tn̄ apparet esse sz nō ē Un̄ vna magna ecclesia ymo vna ciuitas in simul intrat per pupillam occuli que est similis puncto indiuisibili. Et homo de nocte videt illam totam ciuitatem in sompno cum propria sua forma z magnitudine sine diminutione

et tñ ymago illa que est intꝰ est q̄-
si punctus indiuisibilis quia itra
uit per pupillam occuli. Ita cõfor
miter cũ corpꝰ xp̄i sit magis sp̄ua-
le q̄ ymago ipsa que trãsit p̄ pu-
pillam põt esse totũ simul in pun-
cto et tñ habebit oẽs partes siml'
sine diminutione. Uñ quia corpꝰ
xp̄i est in isto sacramẽto ꝓpter ani
mã atrahendã ad se ⁊ vt aĩa viua
tur xp̄o per amorez. et ideo ibi dꝫ
esse modo incorporali cõuenienti
aĩe et nõ modo ꝯ̄rio. et ideo dꝫ eẽ
ibi modo sp̄uali ⁊ nõ modo corpo
rali nec q̄titatiuo nẽ locali nec oc
cupatiuo nec grosso qꝛ tũc discor-
daret ab aĩa et quoõmodo redu-
ceret aĩam ad moð corporalem et
naturã quãtitatiuã grossaꝫ et aĩa-
lez et ipsa aĩa in isto sacramẽto dꝫ
tota mutari in melius et in altiorẽ
naturam qꝛ est sacramẽtum trans
mutatiuũ. Et ideo nihil dꝫ esse in
isto sacramẽto repugnãs aĩe et na
ture sue. Ideo nullomõ ip̄a aĩa in
isto sacramento debꝫ cogitare nec
querere nec q̄titatez nec latitudi
nez nec lõgitudinem nec grossitu
dinez nec spissitudinẽ nec ponde-
rositatez nec extensiõez nec calo-
rez nec colorem nec saporez nec fi
guram. Et nota q̄ tu debes intel-
ligere pro forma in oĩbus superiꝰ
in isto capitulo positis figurã ⁊ in
ceteris si videas esse necessuꝫ nec
aliquid quod possit percipere aĩal
brutũ qꝛ oĩa ista sũt ꝯtra naturam
ipsiꝰ aĩe et ei nõ ꝯueniũt sꝫ solum
dꝫ querere et cogitare sp̄ualitatez
et illud p̄cipere quod v̄ba significãt
et nõ plꝰ qꝛ hoc quod videtur est
sicut vox et sonꝰ et id quod ibi cõ
tinet̃ est sicut significatio vocis et
ipsuꝫ significatũ nõ est longũ nec
latum nec ꝓfundũ nec q̄tuꝫ nec lo
catũ inq̄tum significatum. Sicut
igr̃ se hꝫ significatũ iq̄tuꝫ signifi-
catuꝫ ad sonũ vocis. sic se hꝫ cor-
pus xp̄i in isto sacramento ad for
mã et sp̄em que videtur. Et ideo si
cut significatũ inq̄tuꝫ significatũ
per sonũ vocis nõ significatur vt
quãtitatiuũ nec vt in loco nec lon
gũ nec latum et sic de alijs. sed tñ
vt corpꝰ. et sicut significatũ respi-
cit intellectũ et nullomõ sensum et
ipse sonus vocis respicit sensuꝫ qꝛ
significatũ tm̃modo p̄cipitur p̄ in
tellectũ. Et sonus tm̃modo p̄cipit̃
a sensu auditus et nõ p̄cipit signi
ficatũ. et ideo significatuꝫ est intel
lectuale et sp̄uale hꝫq꞉ moð intel
lectꝰ et nõ hꝫ moð sensus et ꝓpor
tionat̃ intellectui et non sensui. Et
ideo aĩal brutũ qꝛ nõ hꝫ intellectũ
sꝫ tm̃modo sensum nõ potest p̄ci-
pere significatũ sꝫ solũ percipit so
num vocis. Ita silr̃ corpꝰ xp̄i inq̄
tum est significatũ per sp̄em visibi
lez respicit tm̃modo itellectũ ⁊ nul
lomõ sensuꝫ ⁊ ip̄a sp̄es visibilis re
spicit sensũ visus et ip̄m corpꝰ xp̄i
tantũmõ p̄cipit̃ p̄ intellectũ et sen
sus visus tantũmõ respicit sp̄ez vi

ſibilez.⁊ iō corpꝰ xp̄i eſt ibi modo
ſpūali et hꝫ moō intellecꝰ et nō ſē
ſus et ꝓportionat̄ intellectui et nō
ſenſui. Et iō aial pōt ꝑcipere ſpēz
viſibilez ſꝫ nō corpꝰ xp̄i dei ꝯten-
tum. Sicut igr̄ aia facit diſtintio-
nez inter voces ⁊ ſignificatū ipſiꝰ
vocis. ita dꝫ facere diſtinctōez in
hoc ſacramēto inter ſpēz viſibilez
et corpꝰ chriſti iuiſibile. Et q̄ꝛ an-
teq̄ ibi eēt corpꝰ xp̄i in pane erāt
duo quoꝝ vnū ꝑcipiebatur ꝑ ſen
ſuz viſus et aliud per intellectum
qm̄ ſpecies panis ꝑcipiebat̄ ꝑ vi-
ſum tm̄ quā etiam ꝑcipiebat aial
brutū. Sꝫ ſb̄a panis ꝑcipiebatur
per intellectum.et iō aial brutum
nō pōt ꝑcipere ſb̄am panis iuiſi-
bilem.et ideo aliud eſt ſpēs panis
et aliud ſb̄a. Vn̄ in ſōpno et in ſpe
culo apparꝫ ſpēs panis hoīs lapi
dis ſotularis.et tm̄ non eſt ſb̄a pa-
nis hoīs lapidis et ſotularis. Ita
ꝯformiter in hoc ſacramēto eſt for
ma ⁊ ſpēs viſibilis que fuit panis
ſed nō eſt ſb̄a q̄ꝛ mutata eſt in cor-
pus et in carnē chriſti v̄tute v̄bo
rum ſignificantiū et facientiū talē
trāſmutatōez ⁊ remanet tm̄modo
ſpēs panis et nō ſb̄a. Iō ſicut ſb̄a
panis ſe habꝫ ad ſpēz panis ſic ſe
hꝫ quoōmodo et nō penitꝰ corpꝰ
chriſti ad ſpetiez panis. Et q̄ꝛ ſb̄a
panis ſolū percipiebat̄ per intel-
lectū ita etiaꝫ corpꝰ xp̄i ibiō exn̄s
loco ſb̄e panis percipit̄ ꝑ intellec
tū et nō ꝑ ſenſū. Et q̄ꝛ ſb̄a panis i

ſe ꝯſiderata inq̄tū percipit̄ ꝑ itel-
lectum nō eſt lōga nec ponderoſa
nec colorata nec viſibilis nec tāgi
bilis nec hn̄s ſaporez nec eſt ꝑce-
ptibilis ꝑ aliquem ſenſū corporeū
nec occupās locū ⁊ tota eſt inqua
libꝫ ꝑte vbi eſt forma panis et nō
eſt magis ſb̄a panis i magna quā
titate q̄ in ꝑua. Ita ſilr̄ ipꝫ corpꝰ
xp̄i quod eſt i loco ſb̄e panis nō ē
ſub modo corporis extēſi lōgi nec
lati nec ꝓfundi nec occupātis lo
cū et totuꝫ eſt in qualꝫ ꝑte vbi eſt
forma ſeu ſpecies et nō eſt magis
in magna quātitate q̄ in parua.⁊
iō eſt ibi ad moō ſb̄e panis i ſe cō
ſiderate et ꝓut percipitur per itel-
lectū. Et ideo ſicut ſb̄a panis inq̄
tū percipitur ꝑ intellectū hꝫ moō
intellectꝰ et hꝫ om̄s cōditiones ſu
perius dcās quia inq̄tū ꝑcipitur
per intellectū nō habꝫ quātitatez
nec extentōez nec eſt in loco.et ſic
de alijs. Sꝫ eſt ad moō ſignican-
ti reſpectu vocis et ꝓporcionat̄ in
tellectui. Ita ſimiliter in ſacramen
to corpꝰ xp̄i. Qui igr̄ vult itellige-
re quomō corpus xp̄i eſt in iſto ſa
cramento neceſſe eſt q̄ conſideret
ſb̄am panis purā ꝓut intellectus
percipit eaꝫ ⁊ inq̄tū ꝯparatur ad
intellectū q̄ꝛ ſb̄a panis ꝓut reſpicit
intellectū et percipit̄ ab intellectu
mutatur in corpꝰ chriſti et nihil q̄
poſſꝫ ꝑcipi per ſenſuz mutatur in
corpꝰ xp̄i. ſic igr̄ in pane ſūt duo
vnū quod ſolū percipitur ꝑ intel-

lectū ⁊ aliud quod percipitur per
sensū. Et illud quod percipit̄ per
itellectū mutatur in corp⁹ xp̄i tm̄-
modo et illud quod percipitur ꝑ
sensū remanet q꞉ istō sacramētum
est ꝓpter aiam et libeꝝ arbitrium
et nō ꝓpter sensꝰ. Et iō illud quod
percipitur per intellectū mutatur
tm̄modo in corp⁹ xp̄i et sb̄ illomō
per quē percipitur per itellectū et
ꝑ illū moō ꝑcipit̄ ꝑ quē significat̄
ꝑ vocē significantē q꞉ intellect⁹ ꝓ-
mo intelligit et postea per vocē si-
gnificat illō quod itelligit eomō et
q̄. sic igr̄ ipsa sb̄a panis sub illomō
quo est itellecta ⁊ significat̄ per vo
cez est illud quod mutatur in cor-
pus xp̄i. Ita sil'r in isto sacramēto
nō debz ꝯuerti in corp⁹ xp̄i nisi il
lud ꝑcise et tm̄modo quod perci-
pitur per intellectū per quem hō
dr̄t a brutis. Et oīa q̄ sūt in sacra-
mētis debent ꝓportionari aie iux̄
suū moō et inq̄tū intellectualis ē
et dr̄t a brutis. Et q꞉ corp⁹ xp̄i iaz
existit anteq̄ sb̄a panis ꝯuertatur
in ipz. et iō tota illa spēs que vide
tur est quasi quodō vestimentum
accidētale corporis xp̄i ⁊ ipsū cor
pus xp̄i est vestitum veste aliena
et ipsa forma panis que om̄ez ha
hebat modum accidētis et in he-
rentis et que sb̄stētabatur in ipsa
sb̄a panis recipit modū nouū no
biliorem q꞉ recipit modū sb̄e qui
sine cōparatione excedit modum
accidētis q꞉ ip̄a forma accidenta
lis et spēs per se existūt ⁊ in nullo
sb̄stētātur tanq̄ in sb̄o. Et sic oīa
dignificātur in isto sacramēto et
meliorantur et exaltantur q꞉ ipsa
sb̄a panis ꝯūtitur in corp⁹ christi
glorificatum ⁊ ipsa accidēcia q̄ vi
dentur recipiunt modū sb̄e et nō
pn̄t plus ascēdere. Et tota spēs et
forma que cōtinet oīa accidencia
fit vestis et idumētū corporis xp̄i
et ipsius xp̄i dei et hois que ē ma
ior dignitas. Et iō dz ipsa species
panis ⁊ vini cū magna haberi re
uerēcia et honore tāq̄ vestis ihū
xp̄i filij dei regis eterni. Et hec ē
maxia hūilitas et benignitas xp̄i
q̄ velit esse vestitus ista veste hu
mili et tm̄ descēdere ⁊ appinqua
re hoībus. Primo em̄ voluit fili⁹
dei indui veste carnis et hūanita
tis in vtero virginis et cū illa pa
ti et mori. et vlterius voluit vesti
ri et indui veste panis que est ife
rior vestis. Primo igitur iduit suā
diuinitatē veste carnis et deinde
induit suā carnem veste panis. ꝓ-
mam vestē fecit ꝑ se ipsū sz scd̄az
vestem fabricant homies. primo
igitur induit suā diuinitatē veste
carnis hūanitatis vt posset mori
et pati ꝓ hoīe. Deinde induit suā
carnē veste panis vt essz nutrimē
tum hoīs. Sic igr̄ in isto sacramē
to oīa sic exaltātur dignificātur ⁊
meliorantur multo igitur magis
ipsa anima ꝓpter quā istud sacra
mentum est ordinatū in isto sacra

mento exaltabitur dignificabitur et deificabitur.

Quartũ sacramẽtum est sacramentũ penitentie et est scđa scala hoīs. iterũ lapsi et spũale medicamẽtuꝫ per quod hō xp̃ianus q̃ ꝓpter offensã ꝯtra xp̃m commissaꝫ post baptismũ perdidit nouũ esse et vitam spũaleꝫ recuperat. Deiñ iterũ ipsam vitam perditam. et sic ei remissio ⁊ indulgẽtia fit et absoluitur ab obligatione infinita et lauatur ab omni macula et reconsiliatur christo.

Uoniam aũt dctm̃ est supius ꝙ vita spũalis assimilatur vite corporali. et ideo sicut in vita corporali ꝑmo est gñatio et scđo augmentũ et postea nutritio cõtinua Ita silr in vita spũali ꝑmo fuit necessaria gñatio spũalis et hoc erat baptismus. Deinde augmẽtũ spũale et hoc erat sacramẽtuꝫ ꝯfirmationis deinde ꝯtinua spũalis nutritio: et hoc erat sacramẽtum corporalis et sanguis xp̃i. Et ideo sic in vita corporali si hō haberꝫ vitã impassibilẽ: ita ꝙ nō possꝫ īfirmari sufficerent ista tria scꝫ gña augmentatio et nutritio. Similiter et in vita spũali si homo haberet vitam impassibilem: ita ꝙ nō posset infirmari sufficerẽt et tria supdicta sacramenta recipere: scꝫ sacramentum regñationis augmẽtationis et nutritionis. Sꝫ quia sicut homo pōt incurrere morbum corporalem ꝑiculosum mortalẽ et cõtagiosũ et mortaleꝫ per queꝫ pōt ꝑdere vitã corporalẽ. Ita etiã pōt īcurrere morbũ spũaleꝫ ꝑiculosuꝫ ꝑ quẽ possꝫ ꝑdere vitam spũalem qm̃ potest peccare ⁊ facere maluꝫ et ꝑ ꝯñs facere iniuriã deo. ⁊ sic ꝑdere gr̃am sibi dataꝫ in baptismo quia hō habet libertatem naturaleꝫ et liberũ arbitriũ et ipa gr̃a nō est de natura liberi arbitrij: qꝛ aliud est gr̃a ⁊ aliđ est liberũ arbitriũ vt dictũ est. et iđ potest relinquere gr̃am et facere cõtra ipsã et ꝑdere eã sicut membrũ sanuꝫ pōt ꝑdere sensũ et motũ et est simile de membro respectu capitis et de christiano respectu xp̃i nisi qꝛ mẽbruꝫ nō hꝫ liberũ arbitriũ. Sicut igr̃ membrũ pōt paliticari. Ita hō pōt paraliticari in spũali vita et maxime qꝛ hō xp̃ianus hꝫ viuere inter īimicos vite spũalis. ideo nisi pugnet fortiter necesse est ꝙ viuat. sꝫ non pōt vinci nisi volũtarie ⁊ nō cõtra suam voluntateꝫ. Et ideo quia homo christianus potest incurrere infirmitatem mortalem post baptismũ necesse est hōi medicamentuꝫ spũale et curatio ꝑ quã possit sanari si fuerit infirmus ad mortem et recuperare salutẽ perditam sicut medicina corporal' est necessaria post ꝙ hō inciderit ī morbũ ꝑiculosuꝫ Iđ penitẽtia ꝑatur medicamẽtum īfirmitatꝫ spũal' in hoīe ꝑ sacramẽta ad destruendum pctm̃ et offen

ſam cōmiſſam poſt baptiſmū ꝙ
uis ei autē reparationē baptiſmi
neceſſaria fuerit peītencia hoī ad
ulto ac tñ illa peītēcia nō erat ſa=
cramētuꝫ qꝛ erat inuiſibilis qꝛ ni
hil apparet ex̄ de illa peītēcia ⁊ i
oī ſacramēto opꝫ eē aliq̄ ſigna ex=
teriora q̄ ſignificēt reꝫ iuiſibileꝫ q̄
ſit int9 in aīa. Et qꝛ medicia inui=
ſibilis ip̄ius pcti ⁊ culpe cōtra de
um ē v̄a remiſſio et indulgēcia et
venia ex ꝑte dei qꝛ tūc v̄e deſtrui
tur pctm̄ ⁊ deletur qñ remittitur ⁊
daꝫ veīa ab illo ꝯtra quē fctm̄ ē qꝛ
peccatū ⁊ offenſa obligat offen=
dentē illi qui ē offenſ9 ⁊ cōtra quē
peccauit qꝛ talis nature ē ip̄a cul
pa qꝛ tot culpe tot obligationes ⁊
tot debita. Et qꝛ v̄a indulgencia
nō pōt recipi niſi culpa ⁊ offenſa
diſpliceat illi qui cōmiſit nec ali=
quis mereꝫ habere veniā niſi di=
ſpliceat ei malū feciſſe ⁊ offendiſſe
quē offendit qꝛ oīs culpa ē volun
taria. ⁊ iō nō pōt deſtrui nec dele
ri niſi per ꝯ̄rium ſcꝫ ꝙ ſic fuit vo=
luntaria ꝙ fiat inuoluntaria ⁊ di
ſpliceat. aliter ſemꝑ remanet ī ſuo
vigore ip̄a culpa. Et ſic duo ſunt
neceſſaria ad deſtructionē ipſius
p̄cti ſeu culpe cōtra deū vnū ē ex
parte dei offenſi ⁊ hoc ē remiſſio ⁊
venia. Et aliō ē ex parte hoīs offē
dentis ⁊ peccātis ⁊ hoc ē v̄a triſti
cia diſplicēcia ⁊ dolor de offenſa
cōtra deum. Niſi ei diſpliceat ho
mini deū offendiſſe ⁊ ō hoc triſte

tur et doleat nō pōt recipere idul
genciā ⁊ remiſſionē ō offenſa ⁊ qꝛ
radix peccati ē ip̄a volūtas. et iō
requiriꝫ ꝙ ponat hō in corde ſuo
nunꝙ offendere deuꝫ. Aliter nō
eſſet v̄a diſplicēcia. requiriꝫ etiam
ꝙ hō cognoſcat ſe offendiſſe deū
et malū feciſſe et peccaſſe ꝯtra de
um qꝛ aliter nō poſſꝫ ei diſplicere
nec poſſet dolere ſe offendiſſe de=
um. Req̄riꝫ etiā ꝙ hō habeat ſpeꝫ
recipiendi indulgenciā ⁊ veniā a
deo qꝛ aliter nihil ꝓficeret ſibi ta
lis diſplicēcia qꝛ ad hoc ordina=
tur. Si igitur qꝛ ex parte dei offē
ſi dꝫ dari indugenciā. iō ex parte
hoīs dꝫ eſſe capacitas indulgen=
cie. ⁊ iō dꝫ eſſe p̄paratio in hoīe ⁊
diſpoſitio ad ip̄am recipiendā.
Sicut eñ de9 dat aīam rōnalem
corpori capaci ⁊ diſpoſito ad reci
piendum eam qꝛ ſi corp9 nō eſſet
p̄paratum nō daretur ei aīa. Ita
neceſſe eſt ꝙ aīa p̄paretur ad idul
genciam recipiendā a deo. aliter
nō dareꝫ ei. Et qꝛ peccatū ſeu cul=
pa ē de directo cōtra deū ⁊ de9 ni
hil hꝫ contra ſe niſi pctm̄ vel cul=
pam qꝛ pctm̄ vł culpa offendit de
um ⁊ nihil aliud ē ꝯ̄rium deo niſi
pctm̄. et iō hō non ē dign9 nec me
retur recipere indulgenciā a deo
nec reuerti ad amiciciā ſuam nec
pōt niſi impugnet et odio habeat
ip̄m peccatum tanꝙ inimicū dei
principalē quod ſolū ē contra de=
um et totaliter diſplicet deo. quo

modo pōt eniʒ hō reuerti ad ami ciciam dei nisi totaliter displiceat ei pctm̄ et ipm fugiat et se custodi at cōtra ipm. Quo potest hō pla= cere deo si sibi placeat inimic⁹ su⁹ et iō necesse ē ꝙ si hō vult recipe= re indulgenciā a deo. ⁊ reuerti ad suā societatē ⁊ amiciciaʒ ꝑ oibus modis impugnet et odio habeat destruat ⁊ persequat̄ toto corde ⁊ ꝙtum poterit ipm pctm̄ quod so= lum ꝯriatur et inimicatur deo ⁊ ꝓ= pter hoc habeat odio q₂ est cōtra deum ⁊ displiceat ei et maxie dat hoi displicere pctm̄ q₂ ipemet fe= cit pctm̄ ⁊ culpam et ꝑpetrauit et ideo dʒ ipm impugnare ⁊ ꝑsequi corde ore et opere interius et exte rius. ⁊ iō dʒ ipm detestari ⁊ habe re odio in corde et accusare ore et verbo et operari cōtra ipm opere et facto aliter nō meretur habere indulgenciā a deo. et etiaʒ homo dʒ impugnare pctm̄ totis virib⁹ ⁊ ipm odio habere q₂ est inimicus suus ⁊ nullum aliū inimicū hʒ ni si pctm̄ q₂ obligat ipm ad eternaʒ penaʒ et separat ipm ab amicicia dei et a vita eterna. et iō tanꝙ cō tra inimicum suuʒ veꝝ dʒ homo omnibus modis esse contra pec= catum. et iō dʒ expellere peccatū de corde suo et accusare ⁊ vindica re se de ipo tanꝙ de suo inimico. Et q₂ etiam peccatum ē inimicus secretus ⁊ semꝑ etiam occultus ⁊ vult occultari et nūꝙ vult mani= festari q₂ talis ē naturā sua. ideo homo per ꝯrium debʒ ipm dete= gere maifestare et publicare ⁊ tūc homo impugnat ipm. aliter si ho mo teneat ipsum secretū in corde et nulli reuellet tūc nutrit ipsum ⁊ conseruat et facit quod ei conue= nit q₂ hec est natura mali volun= tarij et culpe ⁊ nunꝙ vult videri nec sciri. Et iō ista ē maxia iniuria et maximū vituperiū et maxia cō fusio ꝯtra ipsū pctm̄ scʒ vt releue tur et maifestetur et hō dʒ facere omne vituperiū ꝯtra pctm̄ ⁊ om nem ꝯfusionē que pateat ⁊ q₂ eti= am ipsum pctm̄ est deceptoriuʒ ⁊ fallendo intrat in hoiem. et iō dʒ accusari. et per ꝯñs dʒ iudicari ⁊ pugniri. et ideo homo dʒ ipsū po nere in iudiciū ⁊ petere sentēciaʒ ꝯtra ipsum ⁊ pugnitionē. Sic igr̄ apparet ꝙ ad ꝑfectā destructiōne peccati quod hō fecit nō soluʒ re quiritur displicencia interior i vo luntate seu odiū tristicia et dolor ymo etiam requiritur reuelatō ex terior manifestatō accusatō iudi= catio et pugnitio. et sic hō prepa= rat se ad recipiendum veniā et in dulgēciam a deo qñ facit oia ista Jta scʒ ꝙ detestetur ipsam culpā in aio et odio habeat ipsum ⁊ ver bo accuset et de facto deserat et ꝓ ponat nūꝙ intrare. Duo igitur i= uisibilia debent esse in destructio ne peccati. vnū ex parte dei scilʒ ipsa indulgencia ⁊ remissio et ali

ud ex parte hois pecãtis scz peni
tencia interior i corde q̃ ē displi-
cencia occulta et inuisibilis de of
fensa dei. ⁊ ista duo ꝓportionãtur
inter se. Et qꝛ in oi sacramēto inui
sibile maifestatur et repñtatur per
visibile et opz ꝙ illud quod fit ex
terius maifeste ꝓportionetur eis
que fiunt inuisibiliter interiꝰ i aīa
Jdeo sicut sūt duo inuisibilia ne-
cessaria ad destructionē ipsiꝰ cul-
pe vnū ex parte dei ⁊ aliud ex par
te hois qui offendit quoꝝ vnuz ē
ꝑparatorium et aliud recipitur ⁊
datur. Jta cōformiter in hoc sa-
cramēto sunt duo visibilia et ma-
nifesta exterius que correspondēt
duobus inuisibilibꝰ vnū visibile
exterius ē ad significandum inui
sibile interius ꝑparatoriū seu pe
nitenciā interiorē et inuisibilē ip
sius hois que est in corde. Et q̃a
verba et facta exteriora significãt
repñtant et exꝑmūt quod est oc-
cultū et inuisibile in corde. Et iō
verba et facta que hō facit ⁊ dicit
exteriꝰ per que significaꝛ ⁊ decla
ratur ꝙ hō q̃ peccat hz odio pec-
catum et ꝙ suuz cor recessit a pec
cato. Jtem istō visibile significat i
uisibile ꝑparatoriū ⁊ ex parte pec
cantis. Aliud visibile quod est et
apparet exterius est ad significã-
dum illud inuisibile quod facit de
us in aīa scz indulgenciā et remis
sionē peccatoꝝ et tale visibile est
ipsa absolutio que fit in hoc sacra
mento per verba exꝑsse significã
tia remissionē pcti et offense et in
dulgenciā. Uñ sicut in alijs sacra
mentis sunt duo exteriora scz res
corporalis et visibilis sicut aqua
in baptismo et crisma in cōfirma
tione et vltra hoc sūt v̄ba ordina
ta a christo q̃ significãt opꝰ iuisibi
le quod deꝰ facit intꝰ in aīa queq̃
dez verba ꝓportionãtur illi rei vi
sibili corporali Sic̄ i baptismo sūt
ista v̄ba. ego baptiso te. que respō
dent ꝓportionētur i isto sacramē-
to sunt duo exteriora vnū ē omīa
fctā ⁊ v̄ba q̃ dicit hō penitēs ⁊ sūt
sicut aq̃ in baptismo et vltra hoc
sunt v̄ba ordinata a xp̄o q̃ signifi
cant opꝰ iuisibile quod deꝰ facit ī
aīa queq̃dem v̄ba correspōdent
ꝓportionãtur v̄bis ⁊ fctis ipsius
penitētis ⁊ sūt ista. Ego absoluo
te. et ista correspondēt v̄bis ⁊ fac
tis ipsiꝰ peītētis qꝛ hō penitēs ꝑ
v̄ba et facta sua significãt cor suū
recessisse a pctō ⁊ sibi displicere of
fensa dei. Et per ista v̄ba. ego ab
soluo te significatur ꝙ deꝰ remisit
pctm̄ et offensam. ergo vt hō q̃ of
fendit essz securꝰ de remissione ⁊
indulgencia sua ⁊ nullomō dubi
taret xp̄s ordinauit modū penitē
di scz ꝙ doleat intꝰ d̄ offensa ⁊ ꝙ
exꝑmat exterius signa dolorum
ꝑ gemitꝰ lacrimas ⁊ plãtū ⁊ ꝙ di
cat et ꝯfiteaꝛ ore suo ipsã culpã ⁊
offensã et accuset eã. Etiã ordina
uit et istituit suū locūtenēñ seu vi-

carium loco sui corā quo ipse penitens dicat et cōfiteatur culpā suā et ostēdat signa doloꝝ cui dedit ptātem absoluēdi culpā noīe sui. Et iō quicūqꝫ offenderit christuꝫ et voluerit habere verā remissionem faciat sicut christꝰ ordinauit istō sacramētuꝫ penitēcie sic̄ alia sacramēta. et iō sicut alia sacramēta sunt vba ꝛ daꝛ in eis illud quod significatur ꝑ ipa. ita istud sacramentū ē sp veꝝ et daꝛ a christo illud qđ significatur per ipm scꝫ remissio ꝛ indulgēcia culpaꝝ et offēsaꝝ q̄ ꝯmisse sunt post baptismū. Et in hoc maīfestatur ifinita dei bonitas et clemēcia qm̄ vt hoīes qui eū offenderūt nō desperēt ꝓpter offensā ordinauit medicamētum sacramētuꝫ istud in quo possent redire iteꝝ et reuerti ad ipm et recipere indulgenciā et in hoc est maxia securitas qꝛ ipemet ꝯtra quē fit pctm̄ ordinauit modum quo possent hoīes placare ipsum et recuperare suā amiciciā et dedit formā et viā redeundi ad ipsum. et ideo istud sacramētū ē respectu christiani qui iterum lapsꝰ est post baptismū per quod iterū potest ascēdere ad christum i qua scala sunt tres gradꝰ scꝫ cōtrictō in animo cōfessio in verbo et satisfactio in facto et vltimo absolutō ꝛ sic hō ascēdit ad remissionē ꝛ indulgenciā. Et q̄a remissio et indulgencia offense nō potest fieri nisi etiā recipiatur gr̄a dei christi seu bn̄ esse perdituꝫ quia simlꝛ dū remittitur offensa et culpa datur gr̄a et absoluitur ab obligatione infinita ꝛ pena eterna. Et iō i isto sacramēto omnia ista simlꝛ fiūt scꝫ qꝫ restituitur gr̄a seu bn̄ esse et vita spūalis ꝑdita et fit remissio culpe et liberatur homo ab obligatione pene eterne et totuꝫ hoc fit virtute mortis et passionis christi quia dum hō recipit istud sacramentū tūc participat passionem christi et vniꝛ cū ea et eā recipit ꝑ se. Et iā declarum est qꝫ mors christi superat oīa pctā que pn̄t fieri ꝛ ideo satisfacit pro omibus pctis dū tn̄ homo vniatur cum ea. Vn̄ qꝛ sola mors christi pōt remittere pctā et obligationē ad penā eternam. Ideo quia in baptismo homo totaliter vnitur cū christo ꝛ ꝑ ꝯn̄s tota passio applicatur ei ac si esset tota sua et si ipse homo ipsaꝫ sustinuisset. et ideo ei fit plena remissio oīm peccatorum et tocius pene debite pro peccatis quia homo regeneratur et fit totus nouꝰ Sed quādo homo christianus. iteꝝ separatꝰ et diuisꝰ ē a christo ꝓpter offensaꝫ tūc etiā separatus est a virtute passionis et mortis christi et a merito et ꝑ ꝯn̄s ē obligatus ad penam eternaꝫ sic̄ ante baptismū. sꝫ i isto sacramento hō iteꝝ diuisꝰ a xp̄o vniꝛ cū xp̄o ꝛ ꝑ ꝯn̄s est ei applicatū meritū mortꝭ

⁊ passionis xpi et fit particeps in eo. et iō iterum remittetur ei pena si cut prius in baptismo. ⁊ iō istud sa cramentū est loco baptismi. Sed tn̄ in baptismo fit plena remissio oīs pene eterne et etiā tēporalis. sȝ in isto sacramento solū fit remissio pene eterne et absoluitur obligatio ad penā ifinitaȝ. sȝ adhuc manet obligatio ad penam tēporaleȝ qꝛ necesse est ꝙ hō sustineat aliquaȝ penaȝ ꝓpter pctā. Et hoc declarabi tur magis qꝛ aliter applicatur pas sio xpi hōi in sacramēto isto et aliter in baptismo et aliomō fit istud sa cramētuȝ et aliter aliud. qꝛ in sacra mēto baptismi recipitur aqua exteri or quē est aqua xpi sȝ in isto nō sūt nisi facta et vba ipius hoīs met. et iō scḋm modū quē hn̄t vba et facta exte riora et scḋm dispositōeȝ inuisibileȝ et interioreȝ in corde quā signifi cāt vba et facta exteriora scḋm hoc recipitur meritū mortis et passionis xpi. Uñ facta et vba exteriora in isto sacramēto sūt loco aque ī bap tismo in quo baptismo hō recipit alienū qꝛ aquā ad denotanḋ ꝙ ei applicatur aliena vtus gratis. et iō recipit in se illud quod p aquā si gnificatur que significat plenā et to taleȝ remissionē oīs pene qꝛ totuȝ abluitur. Sȝ in isto sacramento hō recipit in seipso ꝓprios actus et ꝓ pria facta et vba nihil alienū. ⁊ iō ꝓportionabiliter recipit vtutem iuxta capacitatem suorum actuū interiorum

⁊ exteriorum. Et iō qui magis dolet in corde et penitet et exterius osten dit planctus et gemitus et lacrimas ⁊ vbo et ore accusat ⁊ detestatur pctā sua magis recipit de vtute et me rito mortis ⁊ passionis xpi. Apparȝ igitur ꝙtū et qliter istud sacramētuȝ penitētie institutū et ordinatum a xpo vero medico spūali est verissi mū medicamētuȝ morbi spūalis qꝛ totaliter destruit et erradicat ipsum pctm̄ et ꝯriatur ei qꝛ per penitentiā interiorē et displicentiā destruitur radix pcti quē erat intus in corde per cōplacentiaȝ ⁊ volūtateȝ qꝛ ꝯpla cendo et volēdo intrauerat et per ꝯriū displicendo nolēdo tristēdo ⁊ odiendo necesse est ꝙ erradicetur et postea per ꝯfessionē ipm pctm̄ er radicatū euomitur ex tāꝙ malus hu mor et corruptus et venenosus ⁊ ma nifestatur et discoperitur et reuelatur. quequid reuelatio et ꝯfessio sūme ꝯriatur pctō et nature pcti quod semp de natura sua appetit totaliter oc cultari et tetigi et coopiri et nullo mō videri. Et iō quē ꝯfitetur et reuelat ipm maxime ꝯriatur ei ⁊ displicet ei tūc pctm̄ totaliter fugit tāꝙ ꝯfusū et nō hȝ locū in hoie nec intus nec ex qꝛ interius in corde ipugnatur et erra dicatur et ibi nō hȝ locū et exterius p vocē oris reuelatur. et sic necesse ē ꝙ fugiat tanꝙ ꝑditor falsarius et mēdax deceptor reuelatus ētissime ⁊ rectissie igitur xps ordiauit ꝯfessiōȝ pcti ad destruenḋ ipȝ qꝛ ō directo

est cõtra ipm et postea p satisfac-tionẽ et emãdam fit fctm̃ et opus cõtrariũ ipi pctõ. et sic corde ⁊ ore et opere destruitur ipm pctm̃ ⁊ sic vltimo cõuenientissime hõ absolui tur ab obligatiõe pene eterne de-bite pro pctõ et fit ei remissio duz sic ipugnauit pctm̃ et restituit om ne illõ quod pdiderat ppter pctm̃ et restituitur ei illud quod datum erat ei in baptismo. Et sic apparz ꝙ duo sunt sacramenta quasi duo medicamẽta que purgãt et destru unt ipa pctã tanꝙ malos et vene nosos humores scz sacramẽtum baptismi et sacramẽtuz penitẽcie et hoc per duos modos distictos scz per modũ purgationis qui fit per fluxũ ventris et per modũ vo mitus et hoc pportionat sic in me moria corporali q̃ nõ sũt nisi duo modi purgãdi malos humores õ corpore scz per ventrẽ inferi⁹ vel per vomitũ. Illa que fit per ven-trem incipit superi⁹ et venit de al to et tẽdit inferi⁹ sz vomit⁹ fit per cõtrarium. Ita similiter baptism⁹ venit de alto et tẽdit inferi⁹ quasi purgãs per ventrẽ inferi⁹. Et sa cramẽtum penitẽcie purgat p vo-mitũ. Et sic purgatio que fit p vẽ-trem inferius fit cũ minori violẽ-tia et fit leuius et purgat oms̃ hu mores malos. sz purgatõ que fit per vomitũ fit cũ maxia violentia Ita silr̃ purgatio que fit per bap-tismum fit cũ pauca violẽtia et fit leuiter. Sed purgatõ que fit p sa cramẽtum penitẽcie qui fit p mo dum voitus fit cum maxia violẽ-tia. Sic igr̃ qr illud quod fit exte-rius in sacramẽtis significat illud quod fit interi⁹ in aia. et iõ sic pec cata cõfetendo et dicẽdo euomũt extra. ita significatur ꝙ exeũt ani-mam et purgatur aia. ita ꝙ quã-do sunt cõfessa totaliter sũt ex ani mam ablutione pri⁹ facta.

Quod sacramẽtũ penitẽcie ordi natum a xpo fit per modũ volun tarij iudicij particularis et secreti in quo idez est accusãs ⁊ accusat⁹ seu actor et reus et testis et re⁹ ve re accusat⁹ vere est absolut⁹ ⁊ ꝙ-tomagis fuerit vere accusat⁹ tan to magis erit excusatus.

Ad habendum autẽ maiorẽ euidẽciã de sacramẽto peni tencie cõsiderandũ est qualit du-plex ordo est scz ordo nature ⁊ or-do iusticie seu ordo iudicij seu iu-diciarius. et isti duo ordines oĩa claudũt quia q̃ recedit ab ordine nature necesse est ꝙ cadat in ordi ne iusticie. Et hoc iam declaratuz est in tractatu de reparatiõe quali ter prim⁹ homo qr recesserat ab or dine nature statim cecidit in ordi nem iusticie ⁊ punitiõis qui si iste ordo iusticie nõ esset ppter maluz et pctm̃ esset vniuersuz inordina-tum quod fieri nõ põt. Et iõ sicut ante baptismũ cõsideram⁹ duos status in hoĩe scz statum pmũ et

perfectū in quo hō fuit creat⁹ et
statum laps⁹ in quo hō volūtarie
per seipm̄ cecidit. ita silr̄ post bap
tismū ꝯsideram⁹ duos stat⁹ hoīs
Prim⁹ status est bon⁹ et sanus in
quo hō post baptismū ē restitut⁹
et renouat⁹ et iste stat⁹ correspon
det pm̄o statui primi hoīs q̄ erat
perfect⁹. Scd̄s status ē status
lapsus in quo hō cadit post statū
baptismi. Sicut em̄ pm̄⁹ hō ceci
dit a primo statu suo ꝑpter offen
sam in statū laps⁹. Ita silr̄ hō xp̄ia
nus pōt cadere a statu nouo bap
tismi et hoc ꝑpter offensam et iu
riam. Et iō opꝫ ꝯpare istos duos
status p⁹ baptismū ad duos sta-
tus añ baptismū. ⁊ sic erūt quattu
or status in hoīe seu in natura hu
mana. Sicut igr̄ hō ante baptis-
mum recessit a statu primo in quo
de⁹ ipm̄ creauerat et cecidit in or
dinem seu in man⁹ iusticie et fecit
obligationē ad penā eternā et eti
am cecidit in pugnitionē tēpora-
lem. Ita ꝯformiter qñ hō xp̄ian⁹
renouat⁹ et regñatu⁹ ī baptismo
per grām xp̄i sine suis meritis re
cedit ab illo statu bono ī quo xp̄s
eū per suā grām renouauit neces-
se ē ꝙ cadat in ordinē iusticie ⁊ iu
dicij et facit obligationē ad penā
eternā et etiā obligat᷑ ad penā tē
poralē et videt᷑ etiā ꝙ de tāto ma
iorē obligationē causat ⁊ maior pe
na ei debetur de quāto status iste
in quo fuit renouat⁹ cū maiori di
ficultate ē fact⁹ ꝙ status pm̄i ho
minis qr iste stat⁹ fuit etern⁹ ꝑpt̄
mortē dei hoīs ⁊ stat⁹ primi hoīs
fuit fact⁹ sine labore sine difficul-
tate. et iō de tāto videt᷑ hō magis
culpabilis et reus et pctōr qñ per
didit voluntarie talē statū cū ma
xima difficultate fctm̄ qr ibi cōiū
gitur maxia magnitudo. Uñ faci
liter fuit hō factus a principio sꝫ
cū maxia difficultate fuit repara-
tus et iō qui volūtarie perdit istū
statum grauissime peccat et maxi
mam pugnitionē meret᷑. Itē etiaꝫ
qr qñ hō xp̄ianus perdit suum sta
tum et cadit ab eo voluntarie pec
cādo nō solū offendit deū creato
rem. ymo etiā redēptorē sic dupli
cat᷑ offensa. Etiam offendit totaꝫ
societatem xp̄ianoꝝ qui sunt vni
ti cū christo et sic offendendo chri
stum offendit oīa mēbra xp̄i ⁊ to-
tum corp⁹ xp̄ianoꝝ. et sic iniuria
que fit post baptismi statum gra-
uissima ē et per ꝯñs xp̄ianus obli
gatur ad maiorē penā et pugnitō
nem ꝙ ante baptismū. Uñ añ ba
ptismū hō offendit deū sꝫ si p⁹ ba
ptismū hō offendat deū offendit
ipm̄ deū fctm̄ hoīem et crucifixū
pro hoīe de quāto de⁹ magis pro
pinqu⁹ fact⁹ est hoī de tāto iniu-
ria est malignior crudelior et pe-
ior et etiā añ baptismū hō ꝑpter
offensam obligatur deo creatori
suo. Sed p⁹ baptismū ꝑpter offē
sam hō obligatur deo hoī creato

ri et redēptori. Ite3 sicut ad repa
randū hoiem de primo lapsu ne-
cesse fuit deum hoie3 mori q3 pec
catum nō pōt destrui nisi p mortē
dei hois. Et sicut hō xpianus p9
baptismū qñ peccat indiget si de-
beat sanari vt de9 homo moriatur
iterū p eo hoc est q̄tū ē in eo et sic
necesse erit xp̄m mori cothidie p
pctis hominū. Sed q3 xp̄s deus
et hō semel mortuus ē āplius mo
ri nō pōt q3 fact9 est imortalis et
sua mors tm̄ valet semel facta ac
si cothidie fieret. Et iō si debeat
hō lapsus post baptismū liberari
a pctis necesse ē q̄ renouet. iterū
mortē filij dei in seipso et hoc per
memoriam deuotionē et fidē. Ut
igr̄ clare intelligam9 repationem
istā necesse est cōpare lapsum istū
scd̄m et primū statū regñationis
hois ad statum creatiōis et p̄me
ꝯdictiōis ei9 et reparationē scd̄a3
ad reparationē primā. Uñ prim9
hō habuit duos stat9 sc3 statum
perfectū in quo de9 ip̄m p̄mo fe-
cerat et statū lapsu3 in quo ppria
voluntate et culpa ceciderat. Et
alij hoies habuerūt istum statum
laps9 quē statū receperūt ab eo q3
per ip̄m et in ip̄o alij fuerūt lapsi
s3 quil3 postea volūtatē augmēta
uit suū lapsū faciēdo sp pctā et au
gēdo culpas. 7 iō q3 in p̄mo lapsu
hoies vn9 p9 alium sunt lapsi de
necessitate magis labūt̄ et peccāt
et augmētant lapsu3. ideo regña
tur 7 renouatur gratis per baptis
mum. q3 si est puer nō necesse nisi
q̄ aliquis credat pro ip̄o in xp̄m
et cōsenciat qui totū lapsū accepit
ab alio nec aliq̄d addidit d̄ pprio
Sed si ē adult9 necesse ē q̄ habe-
at fidē propam et cōsensu3 ppriū
et q̄ displiceat ei vita p̄terita lap-
sa s3 nō op3 q̄ portet aliquā penā
exteri9 nec cōfiteat̄ nec faciat plā
tum nec luctu3 q3 q̄uis ppria vo
luntate pctāuerit ac tñ quodāmō
d̄ necessitate peccauit ppterea q3
habebat naturā lapsā et ip̄am ne
cessitatē p aliū receperat. 7 iō pri
ma repatō hois p baptismū fit gr̄a
7 sine penitēcia exteriori s3 sufficit
fides ppa et iterior peītēcia seu di
splicēcia 7 applicat̄ ei tota mors 7
passio xp̄i gr̄a ad satisfaciend̄ p oi-
b9 pctis suis q̄ d̄ necessitate fecit
q̄uis volūtarie fecerit ac si ip̄e su
stinuisset p se ip̄o mortē illā 7 sic si
cut de9 gratis fecit hoiem qñ nō
erat ita grat̄ receperat ip̄m qñ la
psus est. Sed qñ hō nō erat non
requirebatur pprius ꝯsens9 vt fie
ret. Sed q3 hō qñ est lapsus et re
parand9 existit iam est. et iō neces
se est q̄ ip̄e ꝯsenciat et velit repa-
rari si adultus sit q3 nihil d3 fieri i
hoie contra suam voluntate3 nec
d3 repari ꝯtra liberū arbitriū. Et
ideo ad reparādu3 hoiem requi-
ritur pprius consensus sed ad fa-
ciendum hominem primo non re
quirebatur quia non erat.

Sic igr̄ ad primā reparationē requiritur fides et credulitas ī xp̄o reparatore suo et displicētia de vita preterita sine alia satisfactione et penitēcia exteriori et totū ei remittitur gratis ac si nūq̄ pctm̄ fecisset in eo et hoc q2 ab alio habuit lapsum et necessitatē peccandi. Sed postq̄ hō per baptismū ē regeneratus et restaurat⁹ et reparatus et reformat⁹ de p̄mo lapsu in quo erat per aliū et nō per seipm̄ si cadat et labatur vlteri⁹ in pctm̄ et offensam dei et per p̄ns in obligatione pene eterne nō sic facilit̄ pōt reparari et resurgere de ipo lapsu scdo sicut de primo q2 in isto lapsu post baptismū hō xp̄ianus cadit sua ꝓpria voluntate et sua ꝓpria culpa et nō de necessitate q2 iste cas⁹ seu laps⁹ scdarius nō venit ei ab alio sicut laps⁹ p̄mus q̄a iam erat restaurat⁹ a primo lapsu per baptismū. et iō poterat stare et perseuerare in illo si velet. et ideo si cader3 totaliter iputetur ei et ipemet est in culpa et nō alius et ipe laps⁹ est sicut laps⁹ p̄mi hominis in ꝓpa persona q2 p̄m⁹ hō habuit p̄mo statum pfectum ⁊ poterat stare in illo si voluisset. et sic p̄mus hō in psona sua habuit status duos. sc3 statu3 pfectū et statum lapsū. Ita iste cadit post baptismu3 duos h3 stat⁹ p̄mū sc3 bonum et sanum in quo stare poterat si voluisset et statū lapsū i quē cecidit p se s3 in hoc est dr̄a q2 p̄mus hō nō habuit iteri⁹ aliquod inclinās nec instigans ad cadendum s3 solum exteri⁹. Sed homo xp̄ianus h3 aliquid instigās interius ad cadendū et peccandū sc3 ꝓpam carnē et etiam h3 aliquid īstigans exteri⁹ sc3 dyabolū inuisibiliter. et iō q̄tum ad hos casus lapsus post baptismum est magis venialis et min⁹ culpabilis et nō tm̄ punibilis nec iputabilis sicut lapsus p̄mi hoīs in ꝓpria psona sicut igitur q2 hō xp̄ianus cadit a statu suo hō post baptismū p se l3 alio instigante s3 nō cogente nec de necessitate et poterat in illo stare si velet. et iō nō ita faciliter ⁊ leuiter pōt resurgere et restaurari d̄ isto lapsu scdo sicut de primo qui restauratus erat q2 iste lapsus totaliter est suus. ⁊ iō necesse est pl⁹ faciat homo si vult resurgere et reparari de ipo lapsu q̄ qn̄ voluit resurgere de primo lapsu q2 non sunt equales isti duo lapsus nec equaliter iputabiles aut pugnibiles. Et iō q2 qn̄ homo voluit resurgere de p̄mo lapsu per baptismu3 necessaria fuit et fedes ꝓpria ⁊ cōsensus et displicēcia seu penitētia interior de vita preterita et passio xp̄i supplebat totū residuū quod homo debeat Ideo si vult resurgere et restaurari de scdo lapsu necessaria fuit et penitēcia interior ⁊ exterior Si em̄ requiratur penitē

cia interior in primo lapsu sequit q pro isto lapsu scdo vltra hoc requiritur penitēcia exterior cū merito mortis ⁊ passionis xpi. Ergo ad reparādum hoiem de scdo lapsu necessaria ē penitēcia interior et exterior et passio christi. Et q2 i penitēcia exteriori op3 q sit pena et pugnitō fm naturā et quātitatem pcti et op3 q hoc fiat per iusticiā et iudiciū q2 hō cecidit in ordinē iusticie sicut pm9 hō quādo peccauit quia pctm̄ de natura sua est punibile et iudicabile ⁊ ei debetur pena et pugnitō ⁊ hoc ō claratū est ad longū in capitulo de cōparatione hois per liberu3 arbitriū q2 hois de natura sua sūt remunerabilia vel pugnibilia et ideo requirūt iudicē qui exaīabit ea et retribuet vnicuiq3 quod ei debet. Et iō op3 q pctm̄ seu culpa pugniatur iuxta suā naturam q2 aliter esset inordinatō i vniuerso si nō daretur ei pena debita. Et ideo necesse est q pctm̄ seu culpa debita veniat in iudiciū. Uñ peccatū inqꝫtum respicit deū infinitum et eternū cōtra quē fit tūc requirit penā infinitā et eternā qa offensa ē infinita. et iō per iusticiam d3 pugnitio esse īfinita. Sed inqꝫtum pctm̄ respicit ipm hoie3 qui peccauit tūc ñ debetur ei pugnitio infinita. Uñ pctm̄ ideo est pctm̄ q2 est voluntariu3 et inordinatum. Et iō q voluntas ē inordinata nec talis inordinatō ē infinita s3 finita. iō nō debetur ei pugnitio, pter hoc infinita nec eterna. Uñ in pctō tria possum9 cōsiderare pmū est offensa et iniuria seu ɔtent9 dei seu aduersio a deo scdm est ipm malu3 op9 quod in se est inordinatū et fieri nō deberet. et tertiū est q2 est voluntariu3 et est ibi pprius ɔsens9 et per cōseques delectatio et cōplacencia in malo quod ē cōtra deū. qꝫtum ad primū debetur pctō seu culpe pena infinita qꝫtu3 ad scdm ⁊ tertium nō debetur ei pena īfinita s3 finita et tēporalis. Quādo igitur pctm̄ fctm̄ est ista duplex pena ⁊ pugnitō debetur ei vna expte dei offensi et alia ex parte ipsi9 pcti i se. Sed quia pena ⁊ pugnitō correspōdent culpe. Ideo ta3 diu remanet culpa qꝫdiu remanet pena q2 culpe debetur pugnitō. Et ideo si culpa sit ppetua necesse ē q pena sit ppetua. ⁊ si culpa sit tēporalis pena d3 esse temporalis. Et ideo q2 culpa iō est culpa q2 ē voluntaria et placēs. et iō nō potest destrui nisi per suum ɔ̄triū sc3 q fiat inuoluntaria et displiceat inqꝫtum culpa est tūc morit si cū culpa est talis q ñ displiceat manebit in eo in ppertuū. Et iō tunc pena ei debita necessario erit ppetua q2 inqꝫtū ineternu3 culpa d3 esse sine sua ppria pena ei debita Sed si culpa inqꝫtū culpa est di-

ſpliceat hoī tunc deſtruitur culpa in eo et per ꝯñs pena nõ debetur ei. Ulteri⁹ ꝓ culpa niſi tm̄ pena q̄ ꝯuenit tali culpe quia iaȝ lucrat⁹ fuerat penam poſtq̄ culpa facta erat. Et ſic q̄uis homi diſpliceat culpa inq̄tū culpa eſt nõ tn̄ liberatus a pena que culpe debebať ſed ſoluȝ liberatur ab hoc q̄ nõ puniť in perpetuuȝ pro illa culpa q꞉ deſtructa eſt. Sic igr̄ q̄uis culpa ſit finita põt tn̄ habere penā ꝑpetuā ſi ipa culpa ſit perpetua. Siľr culpa inq̄tū eſt offenſa et ꝯtemptus dei et aduerſio a deo q꞉ eſt infinita dȝ hr̄e penam infinitaȝ et ſi dȝ deſtrui opȝ q̄ diſpliceat hoī inq̄tum eſt dei offenſa et iniuria et ſb̄ illa ratione. Aliter ſemꝑ manȝ ipa offenſa: et ſi cupa diſpliceat hoī in q̄tū eſt culpa ſeu iordinatio voluntaria ſeu difformitas et turpitudo et nõ diſpliceat ei inq̄tum offenſa dei adhuc remanet culpa q̄tū ad deū et ei debētur pena infinita. et q꞉ offenſa dei eſt infinita ⁊ de⁹ eſt infinite bon⁹ q꞉ ſua bonitas eſt infinita. et iō ipſa culpa inq̄tū ē dei offenſa eſt ꝯtra bonitatē infinitaȝ Et iō ſi talis culpa debeat deſtrui inq̄tū eſt dei offenſa requiritur diſplicentia infinita. Et etiaȝ iniuria dei q꞉ honor ſuus infinit⁹ eſt leſ⁹ requirit emendā infinitam q꞉ nõ ſufficit diſplicentia de offenſa niſi reſtituatur illud quod eſt leſuȝ. Et q꞉ homo nõ poteſt habere diſplicentiam infinitam nec poteſt facere emendam infinitam aut ſatiſfactōeȝ. Et iō ipoſſibile eſt q̄ hō poſſit per ſe deſtruere culpā inq̄tum eſt offenſa dei q̄tumcūq̄ diſpliceat ei. et iō neceſſaria eſt hoī mors xp̄i que eſt infiniti p̄cij vt iā declaratum eſt. Et iō ipſa mors xp̄i cuȝ diſplicentia hoīs deſtruit culpam inq̄tū eſt offenſa dei. Sic igiť hō in ſcdo lapſu ſi vult reſurgere neceſſe eſt q̄ habeat diſplicentiā de culpa duobus modis ſcȝ inq̄tuȝ eſt culpa et inq̄tum eſt offenſa et inq̄tū eſt offenſa dei ꝑ morteȝ xp̄i tollitur totaliter et deſtruiť offenſa dei et ſit plena ſatiſfactio ⁊ emēda de ipa culpa inq̄tuȝ eſt culpa et offenſa dei. Sȝ adhuc remanȝ pena et punitio pro culpa inq̄tū culpa eſt et inq̄tū iordinata et voluntaria. Et q꞉ iſta pena eſt finita Ideo homo põt ſuſtinere iſtaȝ penam per ſe et dȝ ſicut etiam per ſe cecidit in culpā cū poſſet ſtare q꞉ iuſticia hoc requirit. et ideo ei debetur pena tp̄alis ꝓ ipa culpa iuxta quantitateȝ culpe nč ipa mors xp̄i debȝ ſatiſfacere ꝓ ipa pena q̄uis poſſet quia homo poteſt eā tolerare et debet poſtq̄ ꝑ ſe cecidit ī culpam. Et ideo q꞉ talis punictio ſeu pena dȝ correſpondere culpe ⁊ ꝓporcionari. ideo neceſſari⁹ eſt ordo iudiciari⁹ ſeu iuſticie in h̄ mundo in quo ipa pctā ſeu culpe examinentur iudicentur et debite pu

niunt. puniũtur ſm q̄ eis ꝯuenit ne ſit inordinatio in vniuerſo quia pctã recte ordinatur qñ recte puniuntur pena que eis debet. Et qꝛ pctã ſũt duplicia quia aliqua ſunt publica et aliqua occulta. et iõ etiam eſt neceſſarius duplex ordo iuſticie ſcꝫ publicus et occultus et ꝑ ꝯñs duplex iudiciũ ⁊ duplex punicio ſcꝫ publica ⁊ ſecreta qꝛ pctã publica ſũt offenſa publica ⁊ faciunt ſcandalũ publicũ. et ideo de natura ſua requirũt pugnitõem publicam. et quia pctã ſecreta et occulta nõ pñt puniri nec iudicari nec examinari niſi reuelentur ⁊ manifeſtent. et ideo neceſſaria eſt cõfeſſio peccati. et iõ neceſſarium eſt ſacramentũ penitentie pro pctis occultis in quo fiet iudiciũ ſecretũ de pctõ et examinatio ſecreta. ⁊ iõ penitentia exterior requirit cõfeſſionem peccati et punitionem debitam. Et qꝛ homo qui vult reſurgere de ſcdo lapſo oportet q̄ voluntarie faciat oĩa que ſũt neceſſaria ad deſtruendũ pctm̃. et ideo opꝫ q̄ penitentia interior ſeu diſplicẽtia et cõfeſſio et etiam pena ſeu punitio fiant voluntarie aliter nihil ꝓficerent. Debet igitur ipa diſplicentia eſſe volũtaria et etiam ꝯfeſſio et pena. Aliter q̄uis ſuſtineret om̃em penam et nõ voluntarie adhuc remaneret hõ obligat⁹ ad penam. et qꝛ confiteri peccatum eſt pudor et pena. ideo etiam in ꝯfeſſione fit queda punitio pcti. et ideo q̃to ipa ꝯfeſſio erit magis accuſatoria et cũ maiori pudore tanto magis ſatiſfacit ꝓ pena culpe. et iõ iſta ꝯfeſſio eſt voluntaria et nõ coacta qñ homo accuſat ſe ipꝫ volũtarie et ponit ſe ĩ iudicio et quãto magis h̄ facit tanto magis punit pctm̃ et ſe ipm. et iõ magis placet deo et ꝑ ꝯñs magis excuſatur apud deũ. Sic igit̃ patꝫ q̄ ſacramentũ penitẽtie eſt ordinatũ ꝓpt̃ ſcdm lapſum et h̄ ꝑ modũ iudicij ꝑticularis in quo hõ dꝫ ſe ipꝫ accuſare. Et qꝛ iſtud ſacramentum põt eſſe neceſſariũ oĩ hõi qꝛ quilꝫ põt cadere in pctm̃ poſt baptiſmũ iõ cũ hoĩes ſint ſepati ꝑ multa loca Jõ neceſſarij ſũt plures iudices a deo ordinati q̃ habeant ptãtem iudicãdi ꝑ ſciam et auctoritatẽ. et iõ qꝛ iſta auctoritas ⁊ ptãs iudicãdi dꝫ eſſe ordinata. Jõ neceſſe ẽ q̄ in vno hoĩe ṕmo ſit tota ptãs vniuerſal̃ et ille poſſit cõicare alijs et ꝯſtituere alios iudices ꝑ totũ mũdũ vt hoĩes lapſi poſſint reſurgere et reſtaurari. Patꝫ etiã q̄ ſicut eſt duplex lapſus. Jta etiã eſt duplex mod⁹ reſurgẽdi ſcꝫ ꝑ baptiſmũ. et ꝑ ſacramentũ penitentie et q̃liter pl⁹ opꝫ q̄ hõ operetur ad reſurgendũ de ſcdo q̄ de ṕmo et quõ alit̃ opatur baptiſm⁹ et alit̃ ſacramentũ penitẽtie qꝛ baptiſm⁹ opatur ꝑ modũ gr̃e. Sꝫ ſacramẽtũ penitentie ꝑ modũ iudicij et iuſticie.

Quod sic in pmo lapsu remanet aliquid ppetuū et indelebile de primo statu creatiōis. ita i scōo lapsu remanet aliqd ppetuū ⁊ indelebile de statu regnationis.

E qꝛ scōs lapsus hois post baptismū cōparat ad pmū lapsū post statū creatiōis. ⁊ iō sic in primo lapsu remāsit in homie ymago ppetua creatoris q̄uis fuerit difformata qꝛ remāsit liberuꝫ arbitriū in quo sp est ymago naturalis creatoris indelebilis licꝫ nō remāserit silitudo sꝫ dissilitudo Jta igitur hō lapsꝰ retinuit aliqd et aliquid pdidit similitudinē creatoris et retinet suā ymaginē naturalē indelebilē et ppetuā q̄ destrui nō pōt per quē hō lapsꝰ habuit fundamētuꝫ et spē resurgendi et p quē iteꝝ potuit reuerti ad silitudinē dei qꝛ si ymago ñ remāsisset nō potuisset reparari. Jta cōformiter in scōo lapsu remanet in hoīe ymago perpetua vl̄ sigilluꝫ xp̄i saluatoris ⁊ redēptoris q̄uis sit deffoꝛmata. Jta q̄ hō in scōo lapsu aliquid retinet de statu baptismi et regnationis scꝫ ymaginē xp̄i pertuā indelebilē seu sigilluꝫ suū. indelebile impssuꝫ in aia qō destrui nō pōt. Jtem aliquid perdidit qꝛ perdit similitudinē christi necesse ē eīn q̄ sicut i pmo lapsu remanet ymago perpetua creatoris. ita in scōo lapsu remaneat ymago xp̄i redēptoris. et iō illud signum seu caracter remanēs de xp̄o post baptismū ē fundamētuꝫ spei vt hō possit iteꝝ redire ad silitudinē xp̄i ⁊ amiciciā qꝛ si nihil remaneret in hoīe de xp̄o nō haberet fundamētuꝫ spei resurgendi. Sicut brachium cadit in lapsuꝫ et paraliticatur verū ptñ remanet aliquid ppetuū de capite scꝫ nerui et aliquid perdit scꝫ sensum et motū. Et si nerui destruerent̄ ap̄liꝰ brachium restaurari nō possꝫ nec posset recuperare sensū et motuꝫ Jta pformit̄ si hō in scōo lapsu nihil retineret de xp̄o qui ē caput ñ possꝫ resurgere. Et iō sic i brachio sp remanēt nerui fundamentales qui ligāt brachiū cuꝫ capite. Jta silr̄ in hoīe lapso remanet ymago xp̄i seu caracter tanq̄ fūdamētū ligās aliq̄liter hoīeꝫ cuꝫ xp̄o capite suo. ⁊ iō pōt eē sp spes resurgēdi

Quod sic baptismꝰ reliquit reliquias pmi lapsꝰ in carne. ita sacramētum penitēcie relinquit reliquias scōi lapsus in aīa.

Jctum est superius q̄ sacramētum baptismi oꝛdinatuꝫ fuit cōtra pmuꝫ lapsuꝫ ⁊ sacramētuꝫ penitēcie ꝯtra scōꝫ ⁊ q̄ qñ hō vult resurgere de primo lapsu sufficit ei penitēcia interioꝛ scꝫ displicentia vite p̄terite et fides et totū residuum operatur baptismꝰ per passionē xp̄i scꝫ plenā remissioneꝫ ois culpe seu offense et ois pene

debite pro culpis propriis et offen-sis. Et quando homo vult resurgere de lapsu scdo plus debz facere de proprio suo quia plus fecerit de malo quia nō sufficit ei penitentia interior sz etiam exterior scz confessio satisfatio seu emenda et temporalis punitio et totū residuū operat passio xpi scz remissionem offense et pene eterne debite. Sz relinquit penā temporalez debitā vt dictuz est. et ideo plus opatur baptism⁹ quam sacramentū penitentie quantū ad passionez xpi. ideo plus facit passio xpi in baptismo quam in sacramēto penitentie qz in sacremēto baptismi tota passio applicat baptisato ac si ipsemet sustinuissz vt totaliter innouet et hoc nō fit i sacramēto penitentie. Et silr per cōtrariū plus opatur hō per se et de suo proprio i sacramēto penitentie quam in sacramēto baptismi qz vterqz laps⁹ ita reqrit vt scz pl⁹ opetur de se et de proprio hic quam ibi tn̄ vtrobiqz de necessitate opatur passio xpi qz sine morte xpi nō potest fieri remissio ymo vtrobiqz soluit infinitū debituz. Et idō sicut proportionalr se hz baptism⁹ ad pmū lapsū ⁊ sacramētuz penitentie ad scdz lapsū. Idō sicut baptism⁹ relinquit aliqs reliquias in carne de pmo lapsu qz relinquit ɔcupiscentiā carnis seu fomitē pcti ɔtra quē dz aia pugnare quamdiu est in carne. Sz in aia nō relinquit relinquias pcti qz totam eā mūdat et lauat et armat eam contra ɔtra cōcupiscentiā carnis viciosaz vt nō dn̄etur nec regnet. ita ɔfirmiter sacramentū penitētie relinquit in aia reliqas scdi laps⁹ qz relinquit reliquias pcti scz quasdā disposicōes et maculas et proptitudinez ad peccand que erāt gn̄ate in aia per opatōes pcti qz quelz opatio bona vel mala relinquit in aia suā silitudinez per quam ad ipam opacōez silr inclinatur ⁊ habilitat vt ad operand bonū vl' malū et aliqn̄ gn̄atur ɔsuetudo pecandi volūtaria. Un̄ p⁹ peccatuz seu malū opus duo remanēt ⁊ tn̄ operatio transit et nō remanet. Unuz est offensa dei et exinde seqtur obligatio ad penā eternaz et tēporalem. Aliud quod remanet est dispositio et inclinatio ad sequend similez operatōez qz actus hūani ⁊ opationes hoīs hn̄t istam ɔditionē quam semp relinqt suas silitudies i hoīe et exinde iteratōez ⁊ remanz cōsuetudo vsus et habitatio ad faciend volūtarie siliez operatōnez malam et ista dispositio seu iclinatio vel hituatio est iniciuz corruptōis in aia gn̄atum ⁊ hoc vocatur reliquie peccatorum. Un̄ in peccato duo sūt de necessitate scz aduersio a deo seu ɔtempt⁹ dei ⁊ relinquere deū. et aliud est ɔuersio inordinata ad volūtariā operatōez ɔtra volūtatez dei scz qz hō relinqt deum et ɔuertit se ad propriam volū-

tatem et ppõnit suã voluntatem voluntati dei. et ideo propter primuz fit offensa dei. et ppter scõm scz ppter ꝯuersionez inordinataz et volũtariam ad bonũ creatũ generatur et fit dispositõ ꝛ inclinatõ viciosa in aia ꝛ hoc totũ insimľ vocatur pctm̃ mortale q: separat hominẽ a deo q: est vita aie. et ideo occidit aiaz statim et obligat eam ad penam eternã et nõ ppter hoc quia ꝯuertit se homo ad bonũ creatuz et ad suã volũtatez ppriam. sz propter hoc q: relinquit deũ et ꝯtempsit suũ mãdatũ. Si aũt homo ꝯuertatur ad creaturas et ad suã volũtatez inordinatã ꝛ plusꝙ̃ debeat absqꝫ deliberatõe et nõ ppter hoc dereliquat deũ tũc ẽ peccatũ veniale et nõ mortale et tunc fit in aia quedã dispositio ꝛ inclinatio ad malũ sz nõ propter hoc totaliter recedit a deo licet nõ tm̃ adhereat deo. et si tales actus multiplicenť generabũt maiorẽ inclinatõez et finaliter separabũt hoiez a deo et fiet mors aie ꝛ pctm̃ mortale q: ꝯuertent hoiem totaliter ad creaturã: et homo totaliter relinqt deũ. et iõ lnido respectũ ad deum nõ variãtur pctã nec diuersificanť q: istomõ pctm̃ nõ est nisi euersio a deo et ꝯtemptus dei. Sz lnido respectũ ad bonũ creatũ diuersificanť. ꝛ ideo sũt septez pctã mortalia in gñali et tm̃ ꝯueniunt in vno q: quolz est euersio a deo et ꝯtemptus dei. Sic igř sacramẽtuz penitentie q: est ordinatũ ad destruendũ pctm̃ inqꝫtũ est euersio a deo ꝛ offensa dei et inqꝫtũ obligat ad penaz eternã de virtute sua destruit culpã et offensaz dei et euersionẽ a deo et penã debitam propť hoc eternã sz nõ destruit inclinatõnez et dispositionẽ relictã post pctm̃ ꝑ ꝯuersionem ad creaturas nec penam debitã propter talẽ inordinatam ꝯuersionez sz tñ diminuit talez dispositionẽ et inclinatõem vt ñ dñetur ꝛ regnet ꝛ dat adiutoriũ et auxiliũ aie ad pugnandũ ꝯtra talem inclinatõez occisam et ad destruendũ eaz paulatim sicut hõ per seipm gñat ipam in seipo paulati Et sicut baptismus scindit ab aia oĩs reliquias tales et totaliter remouet sz relinqt in carne lõge ab aia inclinatõez viciosã ad malũ licz eam aliqꝫliter scidat sz nõ totaliter sz sacramẽtuz penitentie nõ scidit ab aia totaľr reliqas et superfluitates relictas ꝑ pctm̃ licz diuidat ꝛ aliqꝫliter scidat sz nõ totaľr q: nõ ordinať nisi ad culpã et offensam dei et ad penã eternã tollẽdam.

Qđ post sacramẽtuz penitẽcie dꝫ hõ sumere sacramẽtũ eucaristie ad nutritõez vite spũalis recupate ꝛ ad remouendũ ꝛ purgãdũ reliqas pctõꝝ relictas post peĩtẽciaz.

C quia sacramẽtuz penitencie restituit hoiem ad vitam spũalem ꝑditaz et reliquit reliqui

as pctōꝝ et etiā reliquit hoīez ob
ligatū ad penā tēporalez. Et ideo
qꝛ sacramētuz corporis xp̄i est or⸗
dinatū ad nutriendū hoīez in vita
spūali et ad ꝑficiendū ip̄m. Ideo
post sacramētuz penitēcie in quo
hō resurgit ꝺ scđo lapsu et de mor
te recuperat vitā ꝑditam et est re⸗
cōsiliatus xp̄o dꝫ iterū sumere ip⸗
sum sacramētū corporis xp̄i ⁊ nō
ante dū existit in lapsu ⁊ in morte
qꝛ nutrimētuz p̄supponit vitā pre
existentem sicut em̄ homo mortꝰ
nō dꝫ nutriri: ita hō exn̄s in scđo
lapsu et qui ꝑdidit vitaz spūalem
nō dꝫ nutriri. et sic magna iniuria
fieret nutrimēto si daret̄ mortuo.
Ita sine ꝯparatione fieret maior i
iuria sacramēto corꝑis xp̄i in quo
ꝯtinetur totꝰ xp̄s si daret̄ hōi mor
tuo in vita spūali. Et iō talis ñ nu
triretur ymo magis mors spūalis
augmētaret̄ ⁊ culpa cresceret ⁊ in
iuria et sūme noceret hōi sumenti
qꝛ talis homo tenet maximū iimi
cum xp̄i in corde suo occultuz et
amat scꝫ ip̄m pctm̄ quod soluz est
cōtra deum. et ideo si talis capiat
xp̄m in seip̄o facit ita magnū scan
dallum ac si velet occidere xp̄m si
cut si aliq̇s reciperet regem in do⸗
mo sua in qua teneret inimicū ca
pitalez regis occulltū. etiā hoc es⸗
set ꝯtra significatōez ip̄ius sacra⸗
mēti qꝛ est sacramētuz vnitatis et
pacis sꝫ tal̄ qui est in lapsu est di⸗
uisꝰ a xp̄o et seꝑatus ꝑ amorem ⁊
volūtatez. et sic nō acciperet sacra
mētuz ꝓ se sꝫ ꝯtra se. et iō acquire
ret magnū tormentuz siue crucia
tū qꝛ accipet illō quod est ꝯtra se.
Dꝫ igr̄ hō lapsꝰ p̄mo resuscitari a
morte spūali et redire ad vitā ⁊ re
cōsiliari xp̄o et vniri ꝑ amorē sicut
em̄ hō an̄q̄ surrexit de p̄mo lapsu
ꝑ baptismū nō debꝫ sumere sacra
mētuz corꝑis xp̄i. Ita etiaz nō dꝫ
capere si post baptismū ceciderit ni
si surrexerit p̄mꝰ de scđo lapsu. sic
igr̄ post sacramentuz penitētie dꝫ
hō sumere sacramētū eucaristie vt
nutriat̄. Ita etiaz qꝛ purgatō fit ꝑ
calorē ⁊ ignē ⁊ ignis ⁊ amor spūal̄
purgāt macl̄as spūales et qꝛ ĩ aīa
post peītētiā remanēt reliq̇e pctō
rū scꝫ iclinatōes et dispositōes vi
ciose q̄ ipediūt aīam nc totalr̄ ten⸗
dat ĩ xp̄m et aliq̄lr̄ obtenebrāt. Et
qꝛ sacramētū eucaristie ē sacramē
tū amoris in quo augetur amor ⁊
ignis spūal̄ ⁊ dat̄. iō sacramētū eu
caristie purgat aīaz ab oībꝰ reliq̇s
pctōꝝ et ꝯburit et ꝯsuit totū et re
mouet oēs dispositōes et iclinatō
nes aīe ⁊ dat aīe habilitates ⁊ dis
positōnes ad oppositū. et sic aīa
purgat̄ illuiat̄ et ꝑficit̄. et iō etiaz
ꝓpter istas reliq̇as tollēdas dꝫ hō
sumere post penitentiā sacramētū
eucaristie. Itē etiā qꝛ ꝑ sacramētū
eucaristie hō vnit̄ magis et incor⸗
pat̄ xp̄o et ꝑ ꝯn̄s magis vnit̄ pas⸗
sioni et morti xp̄i q̄ satisfacit ꝓ om
nibꝰ peccatis et etiam fit homini

remissio penarum debitarum secundum maiorem vel minorem devotionem ad xpm et ad mortem eius. Et sic illud quod sacramentum penitencie non potuit complere complet sacramentum eucaristie et sic sacramentum eucharistie reducit hominem post penitenciam ad puritatem baptismi et sic sacramentum eucharistie et sacramentum penitencie faciunt tantum in secundo lapsu sicut baptismus in primo. Et ideo quia post baptismum homo potest frequenter et frequentissime cadere in peccatum et esse lapsus propter hoc homo debet se excercere continue in istis duobus sacramentis quia per sacramentum penitencie quantumcumque et quociescumque homo ceciderit post baptismum per culpam et offensam contra deum commissam potest se ipsum resurgere et levari a lapsu et recuperare vitam perditam et amiciciam veram et divinam. Et per sacramentum eucharistie potest resumere vires spirituales et fortitudinem. et ideo ista duo sacramenta debent frequentari quia nullus potest sumere sacramentum baptismi nisi semel sicut homo semel fuit creatus et perfectus et non bis et homo semel est generatus et non bis. Ita solum semel debet esse regeneratus et non bis et maxime quia in sacramento regenerationis homo recipit in anima ymaginem seu caracterem xpi indelebilem. et ideo reiterari non debet. Et ideo sacramentum penitencie et sacramentum eucharistie insimul iuncta supplent vicem baptismi. et sicut homo post baptismum statim moritur et transit ad regnum celorum Ita etiam si homo excercitet se in sacramentis penitencie et eucharistie tantum purificabitur quod sine pena transibit ad regnum celorum.

Quod etiam tribulatio afflictio seu pena corporalis voluntaria cum amore xpi purgat animam a reliquis peccatorum et satisfaciat pro penis debitis et custodit animam ne inficiatur et cadat et unit eam cum domino iesu christo.

Voniam autem dictum est quod sacramentum penitencie relinquit in anima reliquias peccatorum scilicet inclinationes et dispositiones viciosas que inclinant animam ad res corporales et delectationes mundanas et impediunt animam ne totaliter uniatur cum xpo per amorem. Ideo contrariatur anime et bono suo quia totum bonum anime est uniri xpo per amorem et quanto magis unietur magis perficiet et meliorabitur et totum suum malum est quod separetur et dividatur a xpo et uniatur cum carne et cum rebus creatis per amorem quia tunc inficitur tunc peccat tunc offendit tunc maculatur. Et ideo omne illud quod facit animam recedere et retrahi a delectationibus carnis et consolationibus mundanis et ab amore inordinato creaturarum valet ad purgandum animam et ad mundandum eam quia anima non offendit deum nisi quia vadit ad creaturas et delectatur in eis inordinato et relin

quit deū. Et ideo oia illa que va-
lent ad hoc vt scz aia recedat a de
lectationibus creaturaꝝ viciosaꝝ
purgant aiam. Et iō qꝛ tribulatio
et afflictio carnis et mūdi et pena
corporalis faciūt hoiem recedere
a delectatōnibus et cōsolatōnibꝰ
carnis et mūdi vt aia nulla delec
tationem nec cōsolationē recipiat
nec in carne nec in mūdo. et iō se-
qtur ꝙ ipa tribulatō sūme valz ad
purgandū aiam et purificanduz
ab oibus reliquijs pctōꝝ et incli
nationibꝰ et delectationibꝰ vicio
sis ⁊ hoc sil'cū amore et morte xpi
qꝛ amor ligat aiam cū xpo ⁊ tribu
latio exterior et afflictō que sentit
facit aiam recedere et fugere a cō
solatōnibus delectatiōibus et de
siderijs carnalibus. Sic ḡ amor
christi exñs in aia in vna parte et
tribulatio seu afflictō in carne et i
mundo ex alia parte purgāt aiaz
ab oibus talibus dispositionibus
inclinatōnibꝰ ⁊ affectōnibꝰ vicio
sis que ipediebāt aiaz qꝛ duz aia
sentit tribulationē et afflictionem
tristiciā et desolationē in carne et
in mundo et nulla requiē nec de-
lectatōnē ibi inuenit tūc amor xpi
exñs in aia vnit eā ⁊ ligat magis
cum xpo et purgat ipam aiam to
toliter et ipe amor excitatur viui-
ficatur ⁊ fortificatꝰ in se tāꝙ ignis
et iō purgāt ab aia quicquid ē ibi
ꝯriū ei et expellit omēz amorē ꝯri
um et oēs affectiōes ꝯrias que i-
pediebāt aiam vt totaliter vniret
cū christo p amorē et voluntate ⁊
tūc necesse ē ꝙ aia totaliter vnia-
tur cū christo p amorē et volunta
tem et tūc necesse est ꝙ aia totali
ter ampletatur christū. ⁊ iō ipa tri
bulatō ē tanꝙ mallēs siue martel
lus pcutiēs aiam ⁊ fatiēs ipaz in
trare in christū p amorē remouēs
ab aia omēz rubiginē et ē etiā for
nax cū follibꝰ ⁊ amor christi ē igis
incēsus et inflamatꝰ in fornace tri
bulatōnis ⁊ iō insil'decoqūt aiaz
et purgāt eā ab oī macula et ifec-
tione contraria per amorē carnis
⁊ mūdi. ⁊ iō tunc amia fortiter ro
boratur fortificatur et illuīatur et
pficitur et vnitur magis cuz chri
sto ⁊ fit vnū cū eo ⁊ p ꝯñs purgatꝰ
ab oī macula viciosa que eā lesit ⁊
inflamatur qꝛ christus habz ignē
in seipo refringibilē purificatiuū
mūdificatiuū. Vñ ad faciliter pu
rificādū aiam nō sufficeret amor
christi nisi iuuaretur a tribulatiōe
qꝛ aia hz liberꝝ arbitriū ⁊ nō cogi
tur ire ad christuz nec recedere a
delectiōibꝰ carnis ⁊ mūdi. ⁊ iō qꝛ
ipe delectatōnes ligāt aliqlit aiaz
cū carne. ⁊ iō necessaria ē ipa tri-
bulatō rōne libertat aie vt cogat
ipaz exiter vt voluntarie reliquat
oms delectatōes ꝯrias ⁊ vadat ad
christū. Itē etiā nō solū tribulatio
est necessaria ad purgādum aiam
ab affectiōibꝰ viciosis. ymo etiaz
necessaria ē ad tenēduz aiam iam

obligatã et ligatã et vnitã cũ xp̃o ne recedat ab ipso et cadat et moriatur sꝫ forti⁹ ꝯtinue vniatur ꝑ amorẽ. ⁊ sic sic̃ tribulatõ necessaria ẽ oĩ xp̃iano siue indigeat purificatione siue nõ. Et iõ qꝛ tribulatio ẽ tam bona tã vtilis tã medicinalis tam necessaria oĩ christiano vt sine ipa null⁹ ꝑfecte possit vniri cũ xp̃o per amorẽ. Sequitur ꝙ sicut xp̃s ordinauit sacramẽta ad salutem xp̃ianoꝝ. Ita ordinauit tribulationes ad purgationẽ aĩaꝝ. Ita ꝙ sicͨ sacramẽta sũt necessaria ita tribulatõ est necessaria. Et ꝙ̃diu durabunt sacramẽta etiaꝫ durabit ⁊ tribulatõ. Vñ qꝛ in hac vita xp̃iani ꝑparentur ad aliã vitã eternã. ⁊ ideo necesse ẽ ꝙ tribulatõ sꝑ maneat in hac vita. Vñ necesse est ꝙ fornax cũ follib⁹ sempꝛ maneat et ignis incẽsus inflamatus. ⁊ iõ sicͨ necesse ẽ oĩ xp̃iano recipere sacramẽta ita ⁊ tribulationes ⁊ qui refutat tribulatiões tal' separatur a xp̃o ⁊ elongat'. Ita etiam est necesse ꝙ duꝫ magis pctã multiplicant' ꝙ tribulatõ ⁊ sacramẽta mľtiplicẽtur magis ⁊ fortificentur qꝛ maioꝛ purgatõ ẽ necessaria. Et sic xp̃s tã ꝑ sacramẽta ꝙ̃ ꝑ tribulatões cõplet ⁊ ꝑfert salutẽ aĩaꝝ. et qꝛ tribulatio ẽ pena. iõ si voluntarie sustineat' satisfacit pro penis debit' ꝓ culpis qꝛ oĩs pena volũtaria ẽ satisfactia. iõ cũ homo post scõꝫ lapsũ qñ resurgit per sacramẽtum penitẽcie remanet ligatus ad penã tẽpoꝛalẽ ꝯm quãtitatem criminis et q̃litatẽ culpe et grauitatem si voluntarie sustineat tribulationẽ ⁊ penã corpoꝛalẽ tũc satisfacit ꝓ pena ei debita et hoc ꝯm ꝙ magis vel min⁹ volũtarie eam sustinet. Si aũt hõ nõ sit obligat⁹ ad penã tẽpoꝛalẽ tũc sustinẽdo tribulationẽ et afflictionẽ volũtarie ꝓpter xp̃ꝫ acquirit merita. ⁊ sic tribulatõ ẽ bona ad purgandũ aĩaꝫ et satisfaciendũ ꝓ culpis et acq̃rẽdum merita et ad viuẽduꝫ ⁊ ligãdum aĩam cũ christo ⁊ ad separãdum eã a delectatõnib⁹ ⁊ ꝯsolationibus mũdanis ⁊ carnalibus que ꝑ̃riãtur aĩe et eã occidũt q̃re summe amabilis dꝫ esse tribulatio omni christo.

Quod si aĩa post sacramẽtũ penitẽcie exeat a coꝛpoꝛe cũ reliq̃s peccatoꝝ ⁊ sine cõpleta satisfatõne ꝓ culpis necesse ẽ eã purgari ⁊ pugniri in aliquo loco tã diu donec fuerit cõplete purgata ⁊ fuerit pena persoluta.

T qꝛ aĩa põt exire de coꝛpore suo nõ purgata a ꝑ̃dictis reliquijs pctõꝝ q̃ remanent post sacramẽtũ penitẽcie etiã absq꜄ ꝑsolutiõe penaꝝ ꝓ culpis debitis. Et iõ cũ ꝓpter hoc ipa aĩa ĩpediatur ne totalit' possit vniri cũ deo ꝑ amorẽ qꝛ necesse ẽ ꝙ ipa aĩa nihil habeat extneũ a deo sꝫ ꝙ sit tal' q̃l'

exeũt a deo i sul creatiõe sine ma-cula sine ifectiõe sine aliq̃ mala in clinatiõe. ⁊ iõ q̃cquid aia addit i seipa. postq̃ creata est vsq; ad exi tum corporis cõuersando cũ crea turis quod ꝯtrietur deo est necesse q̃ totum purget ⁊ renouetur. ⁊ iõ q: amauit carnes et res corpora-les ordine inordinato ⁊ plusq̃ de bebat ⁊ per ꝯñs est imbibita tali amore ⁊ delectatiõe necesse est q̃ anteq̃ possit vniri deo vltima et cõpleta vnione q̃ purgetur com pleta purgatione et nihil remane at de extneo. Itez etiã q: culpe de betur cõpleta punitio vt iam de-claratũ est. Ideo aia que ñ porta uit debitã punitionẽ ꝑ pctis suis necesse est q̃ puniatur q: hoc exi-git iusticia dei anteq̃ sit digna hñ di cõsorcium cũ deo q: sine debi-ta satisfactõne aia nõ dꝫ saluari. ⁊ q: aia que exit de corpore exit de cura misericordie ⁊ cadit in curiã iuris ⁊ iusticie dei. Ideo necesse ẽ q̃ puniat᷑ post hanc vitã ſm rigo rem diuine iusticie. Et q: iusticia dei est summa q: nõ potest cogita ri maior cum sit iudex iustissimus ⁊ summe punitiuꝰ maloꝝ q̃a in summo hꝫ odio omne malum er-go sequitur q̃ mala que deꝰ pu-nit post hanc vitã per suã iusticiã punit tãta punitione q̃ nõ potest cogitari maior ⁊ cũ tanto rigore ⁊ tanta seueritate q̃ nemo possꝫ co gitare. Ideo aia que nõ sustinu-it penas debitas in corpore dum erat in misericordia dei postq̃ in-cidit in manꝰ iusticie puniet᷑ tan-ta punitiõe quã nemo põt cogita re. ⁊ iõ sequitur q̃ tã ꝑpter puni-tionẽ q̃ ꝑpter purgationẽ necesse est esse aliquod purgatoriũ ⁊ puni tiuuꝫ aiaꝝ nõ eternaliter ſꝫ tẽpo raliter. ⁊ sicut in hoc mundo dum aia ẽ in corpore purgatur per tri-bulationẽ et afflictionẽ et hoc insi mul cũ amore xpi. Ita etiã opꝫ q̃ amor extñs in aia ⁊ tribulatio siue afflictio purgent aiam a reliquijs pctõꝝ post aie exitum a corpore Ideo opꝫ q̃ sit aliqua res puniti ua et dolorosa. in qua aia purgã-da tm̃ senciat õ dolore q̃tũ sencijt de delectatõne extnea cõtra deuz et q̃ tm̃ penetret dolor in visceri-bus ⁊ medullis aie. Et q: purga-tio fit per ꝯriũ. ideo aia nõ indigꝫ purgari nisi ab amore rerum mũ danaꝝ qui penetrauerat eaz per delectationẽ quia per talem amo rem extneuꝫ aia est dissimilis deo et ideo ſm q̃ amor reꝝ mũdaruꝫ magis penetrauerit aiam ⁊ eius medulas scđm hoc difficiliꝰ pur gabitur. Ista autem purgatõ ⁊ af flictio necesse est q̃ fiat per ignez naturalem vt iam declaratum fu it in capitulo de eterna iusticia.

Si igr̃ amor xpi extñs in aia exi-tatus ⁊ adiutꝰ a tribulatiõe ignis ⁊ adolose sensibili purgabit ipam sicut aurum purgatur ab igne et

ipa ꝯpleta purgatõe aĩa nullũ do lorẽ sentiet qꝛ nihil hẽbit de extra neo neqꝫ cremabili. Meliꝰ est igr̃ hoi purgare pctã ⁊ sustinere penã debitam pro pctis dũ viuit in mũ do q̃ ꝙ purgarẽtur ⁊ punirẽtur in alio per rigorem diuine iusticie qꝛ necesse est ꝙ hic vl' ibi puniãtur ⁊ purgẽtur pctã volũtaria in hac vi ta per penitẽtiam et sacramenta ⁊ tribulatões vel in alio mũdo ꝑ iu sticiam dei qꝛ pctm̃ nõ põt rema⸗ nere ipunitum et opꝫ ꝙ eternalit' vl' temporaliter puniat' eternalit' in inferno. temporaliter in h̃ mun do vl' in loco purgatorij. Sic igit' necesse est ꝙ hõ portet penã debi tam ꝓ pctis que cõmisit post bap⸗ tismũ vel in hoc mũdo vel in alio sꝫ aliter hic et illic. Quis em̃ aie re cedãt de hoc mũdo cum reliquis pctõꝝ et sint obligate ad sustinẽ⸗ dũꝫ penas ꝓ culpis ꝓpter iustici am ꝯplendõ et tñ oia illa que vale bant eis dũ erant in mũdo ad pur gandõ pctã et ad satisfaciendõ ꝓ cul pis valent etiã eis si fiant ꝓ eis in hoc mũdo ꝑ alios q̃ viuunt: sꝫ nõ tm̃ q̃tum valuissent si fuissent fctã ꝑ se ipos qꝛ em̃ sũt mẽbra christi. ⁊ ideo possunt recipere influẽtiaꝫ a passione xp̃i et a mẽbris xp̃i qꝛ taꝫ ille aie q̃ omẽs xp̃iani viuẽtes sũt vnũ corpus et membra vnius ca pitis. et ideo possunt se iuuare ad inuicem. et ideo mẽbra xp̃i viuen tia scꝫ xp̃iani viuẽtes possunt satis facere ꝓ pctis et culpis illaꝝ aia⸗ rũ si faciant pro eis illa que valẽt ad satisfaciendõ quia hoc nõ derro gat diuine iusticie. Quis igr̃ ipse aie nõ possint se iuuare ac tñ pos⸗ suut iuuari per alios ⁊ debita que debebãt possunt solui ꝑ alios ami cos et eis ꝯiunctos et ꝑ singulos qm̃ q̃uis puniant' per iusticiã dei tñ sũt in amicicia dei ⁊ in eiꝰ amo re. Et ideo quicq̃d fiat pro eis de us acceptat ⁊ recompensatur pro debito quod debebant.

Que sũt illa que possunt duce⸗ re hoiem lapsuꝫ vt currat volũta⸗ rie ad sacramentũ penitentie.

Quoniã autem homo lapsus post bapsmuꝫ nõ potest sal⸗ nari nisi per penitentiam volũta⸗ riam et homo ratõe sue libertatis non põt cogi ad penitentiaꝫ que etiam nihil proficeret nisi volun⸗ tarie currat ad penitenciã ⁊ quã⸗ to magis voluntarie curret ad pe nitenciã tanto magis ei ꝓficiet. Ideo valde vtile est homi cõgre gare insimul omia illa q̃ possunt adinuicem inducere ad peniten⸗ ciam. Sequit' p̃mum inducti⸗ uũ ad penitenciã principiũ autẽ quod inducit ad penitenciã est qꝛ summe placet deo ipa penitẽcia quia deꝰ habꝫ odio omne pctm̃ et nihil aliud hꝫ odio qꝛ nihil ali ud est contra ipsum nihil ei est re belle repugnans et inobediens nisi peccatum. Et ideo sequitur

de necesse quod ille sūme placꝫ deo q̄ toto corde toto ore et toto opere īpugnat pctm̄ ⁊ destruit quantū in eo est quia destruit ⁊ impugnat verꝫ inimicū ipius dei sicut sūme placet hōi cuilibꝫ qn̄ quis impugnat inimicū capitalēꝫ eius ⁊ maxime cōplaceret aliquis miles alicui regi si occideret inimicū capitalēꝫ regis ꝓpter amorē regis. Si igr̄ hō per penitētiaꝫ hꝫ odio toto corde et totis viribus ipm̄ pctm̄ et ei displiceat ꝓpter hoc q᷑ est ꝯtra deuꝫ et ipm̄ accusat ore et opere et persequit̄ et totis virib⁹ cōpellit ipm̄ a se exire eo q᷑ est ꝯtra deū necesse est quod talis cōplaceat deo. Et iō ipsa penitentia est sacrificiuꝫ deo acceptabile et sūme placens deo ymo nullū mai⁹ sacrificiū nulluꝫ maius placitū pōt facere hō deo d̄ seipo et ꝓpijs actib⁹ quam istō ymo hoc pmū sacrificiū quod hō dꝫ facere et dare deo de seipso. et ideo deus statim adiuuat hoiem si ipse querat adiutoriū ꝯtra pctm̄ iimicum dei. Quomō em̄ de⁹ denegaret auxiliū hōi qui vult īpugnare inimicū ei⁹ ymo armabit ipꝫ suis armis. Un̄ quamuis pctm̄ sit inimic⁹ dei tn̄ de⁹ nō destruet ipm̄ nisi hō cōsentiat et velit quia hō volūtarie recipit eū. et ideo nō pōt exire nisi volūtarie expellat ipꝫ de seipso. Item etiā nō solū homo cōplacet deo ymo hoibus aicis dei qui sūme gaudent de hoc. et sic homo simul acquirit amiciciā dei et oīm amicoꝝ suoꝝ. Igit̄ melius et hōi habere et acquirere amiciciaꝫ dei ⁊ oīm amicoꝝ dei quam hr̄e amiciciā pcti iimici dei q᷑ pctm̄ est summa turpitudo sūma difformitas ⁊ malicia ⁊ odibile in sūmo et nullomō amabile sꝫ vituperabile. Et deus est sūma pulchritudo sūme bonus sūme amabilis et nullomō odibilis. et sic maxima est dr̄a inter deū et pctm̄. Ulteri⁹ etiaꝫ sūme placet deo penitentia q᷑ hō per penitentiā saluatur et restauratur qui erat ꝑditus in eternuꝫ per seipm̄. et iō deus gaudet ⁊ cōplacet qn̄ sua creatura suū opus quod ꝑdiderat saluat̄ et restauratur et etiā oēs amici dei sūme gaudēt de hoc et letātur quia boni sūt et gaudēt de bono. Si igr̄ ꝓpter tm̄ placitū et tātam cōplacentiam quā de⁹ ⁊ oēs amici eius capiunt in penitentia. Debꝫ igitur homo conari totis virib⁹ ad faciend̄ penitentiā de peccatis et criminib⁹ suis.

Sequitur aliud inductiuū ad penitentiam veram.

Item aliud quod pōt inducere hoieꝫ ad penitentiā est visio dei quia scꝫ deus videt volūtateꝫ hois ⁊ videt qualiter ipe hō tenet in se ipo in⁹ sua domo ꝓpria in corde suo ī secreto suo in illo qd̄ meli⁹ hꝫ inimicū dei capitaleꝫ et illud quod deus in sūmo hꝫ odio et ei displicet et nō solū tenet ymo

deffendit ipz nutrit custodit aug mentat et inducit ipm inimicum dei in domū suā voluntarie spōte et sine coactione. ymo quod pei⁹ est facit ipm q₂ ante nō erat et co gitat semper quō ipm multiplicz et oia ista de⁹ ꝯtinue vidz. Debz igr̄ hō in summo timere ꝙ scz nō teneat in seipo nec nutriat et cu stodiat inimicū dei creatoris sui ⁊ xp̄i redēptoris ipso vidēte p̄nte ⁊ sciente q̄uis em̄ sibi videaṫ ꝙ de us ipm nō videat nihil inuisibile est deo nec occultū. Quis em̄ au sus esset tenere et custodire et nu trire in domo sua iimicū regis ca pitalē ⁊ ꝙ res sciret ⁊ videret hoc. Quis em̄ esset aus⁹ facere talē in iuriam tm̄ cōtemptū talē offensā regi. Quis nō deberet timere vin dictā regis. ymo etiā quis essꝫ au sus solum cogitare ꝙ velet recipe re inimicū regis in domo sua re gem sciente talē cogitationē. quis esset aus⁹ habitare in regno et in ciuitate et ꝙ teneret in domo sua inimicū regis rege sciēte. Et quis esset ausus intrare domū regis et portare secū inimicū regis de pi ctum corā rege. Et quis etiā esset ausus recipere et viuere de bonis regis et ꝙ teneret inimicū regis i domo sua et seruire ei rege sciente Ergo postq̄ hō cognoscit ꝙ pec catum quod ipe tenet in se est ini micus dei capitalis et ꝙ de⁹ scit hoc et videt sꝫ nō statim expellit ipm de seipo et de toto corde suo ore et opere facit deo maximā in iuriam et offensam et maxim⁹ est cōtemptus dei in hoc et per p̄ns stat in magno periculo et in maxi mo adbuc ꝯtinue nisi ipm subito expellat de corde suo postq̄ scit ⁊ cognoscit ꝙ inimic⁹ dei est et deo summe displicet q₂ periculū ē ne de⁹ faciat repēte vindictaꝫ. ymo est mirū quō de⁹ sustinet. et ideo qui nō timet hoc periculū perdi dit sensū. Et ē ista sūma dei boni tas qua nō pōt cogitari maior q̄n sustinet hoiem qui sustinet suum i imicum capitalē in domo sua ⁊ h̄ viuēdo in terra sua et de bonis su is. Et ꝓpter tantā pacienciā et su stentationē apparet ꝙ de⁹ nō vl't hoiem perire sꝫ expectat ipꝫ vt ve niat ad penitenciā et saluetur nec potest esse alia causa quare hoc faciat nisi ꝙ si ipe homo nō veni at ⁊ deus tantū fuerit expectans maius periculum et maiorē vin dictam incurrat q₂ cōtempnit tā tam dei bonitatē. Debet igiṫ ho mo et ꝓpter tantū et maximuꝫ pe riculum in qno est cōtinue existēs et ꝓpter tantā bonitatem dei nō tenere inimicum dei capitalez ne subito veniat vindicta et ira dei supra ipm propter contemptum dei creatoris sui.

Sequitur aliud iudicium seu incitatiuum ad penitenciam.

Reterea aliud est quod ho-
minem deb3 incitare vt cur
rat ad penitenciam sc3 pugnitio
peccati. Vñ iam ꝓbatum est ꝙ
impossibile est aliter eē qm̄ oīa fa
cta verba cogitatiões et operatõ-
nes hoīs iudicentur et recipiant
debitā remuneratōnē boni vl' ma
li et de necessitate oīa opera hoīs
malefacta et om̄s male cogitatio
nes et pctā de necessitate op3 ꝙ
puniātur q2 nō possunt remanere
impunita. Et iō si hoc mūdo nō
puniātur necesse est ꝙ puniātur i
alio per iusticiā debitā. ⁊ ideo bo
nitas dei ordinauit ꝙ pctā in isto
mundo puniātur per penitenciā
et ordinauit suos iudices in hoc
mundo loco sui qui iudicēt et cor
ripiant peccata et puniātvt i hoc
mundo fiat iudiciū de ipīs ⁊ si re
seruantur in alio mūdo fiet iudici
um ad cōdempnationē et vindic
tam. Et ideo si hō nō vult i hoc
mundo faceret penitenciā et iudi
cium de peccatis suis necesse ē ꝙ
post hanc vitā eternaliter punia
tur. et ideo vel in isto mūdo vel i
alio necesse est ꝙ pctā puniātur.
Item etiā iam declaratū est in ca
pitulo de eterna tristicia quot et
quanta mala incurrat aīa que nō
saluatur. Et cum aīa sit immor-
talis ineternum cruciabit. De-
bet igitur currere hō ad sacramē-
tum penitencie vt eternā tristiciā
et penam nō incurrat ad quā de
necessitate deueniet si non faciat
penitenciā. Si igitur homo nō
vult venire ad penitenciā et iudi
cium dei in hoc mūdo in alio ve
niet velit aut ñ. Veniat igit' ad iu
diciū secretū volūtarie corā iudi
ce a deo ordinato et confiteatur
peccata sua et accuset in veritate
coram eo vt euadat iudiciu3 eter
ne dampnationis.

Sequitur aliud inductiuum
ad penitenciam.

Reterea aliud quod debet
incitare homine3 ad penitē
ciā est certitudo infallibilis mor
tis et incertitudo diei mortis qui
em̄ securissim⁹ est ꝙ moriet et in-
certissim⁹ qñ morietur nec est ipo
testate sua ꝙ viuat per vnam ho-
ram nec ꝓlongare vitā suam per
vnā diem. Sed vita sua ē in ma
nu alterius quomō ergo potest re
manere in tanto periculo damp-
nationis eterne per vnā horam ⁊
incurrendi. Ita faciliter eternam
tristiciam et eternā penā. Cum
igitur hō. Ita faciliter possit euita
re tanta mala que finē nō habent
per sacramētum penitencie quod
tam faciliter fit vt volendo et lo-
quendo quid enim facilius ꝗ̄ ve
le et loqui ibi enim nullius est la
bor nulla fatigatō nolendo enim
peccatum ⁊ loquēdo pctm̄ destru
itur et remittit' eterna pena ⁊ eua
dit hō tristiciā q̄ finem nō habet

Stultissim⁹ igitur est hō qui voluntarie vult stare in illo periculo quo maius cogitari nō pōt cum possit ipm̄ vitare. ita faciliter quo facilius nō pōt cogitari ⁊ securus nō de die crastina nec hȝ in potestate sua viuere per vnam horam vel minus.

Sequitur aliud inductiuum ad penitenciam.

Tem etiā aliquid quod dȝ inducere hoīem ad penitenciā ē mors xp̄i et sanguis ei⁹ qui effus⁹ fuit pro pctīs toci⁹ mundi. Vn̄ mors xp̄i superat oīa pctā q̄ fieri pn̄t vt declaratū est. et iō clamat sanguis xp̄i ad oēs peccatores vt veniāt ad penitēciaȝ ⁊ recipiant virtutē et influenciā ei⁹ qꝛ nō est effus⁹ nisi pro pctīs ad lauandum pctā. et iō qui cōtempnit sanguinem xp̄i et nō vult lauare peccata sua in sanguine suo dū viuit in hoc mundo necesse est ꝙ dāpnetur et maxie xp̄ianus qui iam empt⁹ est semel p̄cio sanguis xp̄i sine cōparatione pl⁹ dāpnabitur ꝙ oēs aliȷ̄ si cōtempnat sanguinē tam p̄ciosum Quicunqꝫ igit̄ vult fugere penas et ꝑuenire ad eternam vitam dū adhuc viuit ī corpore et pōt facere penitēciā currere dȝ ad sacramētum penitēcie vt in ꝑpertuuȝ viuat. Conari igitur dȝ hō dum temp⁹ hȝ et pōt vt expella de se ipo de domo sua et de corde suo inimicū suum ꝓpriuȝ et inimicum capitalē sui creatoris ⁊ mortalē inimicuȝ oīm creaturaꝝ scȝ ipsum peccatuȝ ne ī morte cū eo inueniat̄ qꝛ cū eo iudicabitur ad ignē eternū et peribit釋 internū. Qualiter pōt hō tollerare nec sustinere nec in agro nec in orto nec in domo nec in camera nec in corpore nec min⁹ ī secreto cordis sui suum ꝓpriuȝ inimicū et inimicuȝ dei ⁊ oīs creature per vnū momētum et nō soluȝ tollerare sȝ quod peius ē diligere ⁊ amare. ꝙ diu ei hō tenet pctm̄ in corde tam diu n̄ hȝ ipȝ odio. Quomō potest hō tenere et diligere inimicū suum scȝ peccatū per quod perdit vitā eternam et infinita bona et acquirit eterna et infinita tormēta et ꝑpetua mala per que ꝑdit eternū gaudium ⁊ acquirit eternam tristiciā Quomodo pōt homo tenere peccatum et diligere ꝓ quo destruendo oportuit deū fieri hoīeȝ ⁊ mori. Quomō potest hō sustinere seipm̄ esse maluȝ qui nō vl̄t nec potest sustinere res suas esse malas corruptas nec maculatas. Quomodo pōt sustinere et vele seipsū esse malū et corruptū qui oēs alias res vult habere bonas scȝ bonam domū bonum agruȝ. etc̄. Quomodo igitur nō iudicabitur et cōdempnabitur iste hō iustissime qui cōtempnit sanguinē filiȷ̄ dei effusum ꝓ eo et mortē suam ⁊ cōculcat et ꝓ nihilo reputat qui

dimittit maxima bona aie et q̄rit corruptibilia corporis. querit bono ꝯmutabilia qui querit trāsito ria et dimittit eterna. q̄ querit terrena ⁊ dimittit celestia. qui querit aliena bona et dimittit sua ꝓpria. Quid em̄ turpi⁹ quid peius. quid abhoiabilius. quid magis inordinatū ꝙ̄ homo qui hꝫ aiam immortalem et ponit spem suā in transitoria mortali corruptibili in re viuente per momētum. Cur etiā nō iudicatur iste homo iustissime qui tm̄ diligens est et tm̄ laborat in rebus extra se et est negligentissim⁹ circa se et seipsuꝫ dimittit pire qui reparat ea que sūt extra se et relinquit destruere que sūt intra se q̄ recte et pulcherrime ordinauit ea q̄ sūt ex̄ se et ea que sunt intra remanet ꝯuersa sine ordine qui est diligentissim⁹ ad corrigenduꝫ deffectus oīm aliaꝝ reꝝ vt sint optime et perfecte et est negligentissimus emendare suos proprios deffect⁹ vt sit bon⁹ et ꝑfect⁹ qui visitat cōtinue sua bona exteriora ne d̄struantur et seipm̄ quem sup̄ oia exteriora dꝫ diligere dimittit deffectibus plenū. qui vult ꝙ oia alia reddant sibi debitū et iusticiaꝫ et ipe sibimet ipi nō reddit debitū et iusticiam qui vult ꝙ oia alia sibi proficiant et nō noceāt et ipe sibimet nō vult ꝓficere qui tm̄ laborat circa omnes res suas vt recte faciāt opa sua et circa seipꝫ nō studet vt recta sint opera sua. Qui est diligētissim⁹ ad cognoscenđ oia alia ex̄ se et seipm̄ nō curat cognoscere. qui est supra omia alia et ꝓpter quē facta sūt oia. cogitꝫ igr̄ homo ꝙ sicut ipemet facit de reb⁹ suis sibi subiectis et exterioribus qn̄ sūt in vltimo: in vtiles et corrupte ꝙ eas destruit et ponit in igne ꝙ sil̄r faciet ille qui est sup̄ se de ipo si sit inutilis et corrupt⁹. Et ꝙ sicut hō ꝯdempnat̄ et refutat oms̄ res ex̄ se que sūt corrupte maculate et inutiles. Ita ille qui est supra se cōdempnabit ⁊ refutabit eū si sit corrupt⁹ inutilis ⁊ maculat⁹. Sicut em̄ ipse homo vult eligere res alias ꝓ se bonas puras sinceras dignas et nō maculatas. Ita ille q̄ ē supra cuꝫ sit nobilior vult hr̄e pro se res bonas puras et nō maculatas. Curat igr̄ homo ad reponendū pctā sua et ad mūdanđ et purificanđ ⁊ ad lauanđ se ad sacramētum penitentie anteq̄ꝫ diffinitiua snia feratur ꝯtra se currat ne i alio mundo sit ei male.

Quintum sacramētuꝫ est vltima vnctio. ⁊ vltimū medicamētū in qno datur gr̄a per quaꝫ hō delapsu reparat⁹ exiēs de hac vita tendēs ⁊ transiēs ad finalē gl̄iaꝫ disponitur ꝑparatur ⁊ ordinatur ad perfectam sanctitatē ⁊ spūaleꝫ vigorem ⁊ destruit pctā venialia ⁊ currat infirmitatē ⁊ langorē seu debilitatē spūalem ex pctō relictā

⁊ alleuiat infirmitatem corporalē si infirmo expediat.

Uoniā aūt hoīem necesse ē mori ⁊ exire de hac vita ⁊ qꝛ aīa ordinata est finalr̄ ad eternaȝ gloriam quā hēbit amādo deū toto corde et adherendo sibi totalr̄ per volūtateȝ et recedendo totalr̄ ab oī alio amore. Et qꝛ aīa exn̄s i carne corrupta trahit̄ a carne mlꝫ tociens et inclinat̄ ad eā qꝛ hꝫ cōuenientiā cū ea et ideo cū aīa p̄riatur et efficitur honesta et īcurrit pctā venialia velit aut nolit et aliq̄liter maculat̄ et ipeditur ne totaliter tēdat in deū per amoreȝ dum aīa ab ip̄a carne trahit̄. Et iō quia aīa dꝫ transsire de vno statu in alium statū et opꝫ ꝙ vadat immediate ad deū vel ad purgatoriuȝ vel ad infernū. et ideo sequit̄ ꝙ indiget nouo vigore ad fortiter amādō et ad totaliter vniendō se cuȝ deo ꝑ amorē. Et iō indiget noua gratia et nouo adiutorio ad faciliter ⁊ celeriter euolandō ad deū per totalē deuotioneȝ surſ̄ tendendo vt ip̄a totalr̄ eleuetur in deū et etiā si vadat ad igneȝ purgatorij ad purgādū indiget vigorari vt facilꝰ sustineat dolorem ignis donec̄ sit purgata. Un̄ duo sūt qui possūt aīam ip̄edire et agrauare vt nō sit facilr̄ apta et p̄parata volare ad deum. Unū est quedō derelicta debilitas ex pctō. Q̄uis em̄ aīa sit purgata a pctō mortali ac tn̄ manet quedō debilitas in ea et quedeȝ infirmitas sp̄ūalis. Sicut in infirmitate corporali q̄uis sit curata remanet q̄deȝ debilitas in corpe. Aliud aūt est quod agrauat animā ⁊ atrahit deorſ̄ et aliq̄liter retrahit a deo et est pctm̄ veniale qꝛ oīs culpa siue mortalis siue venial̄ elongat aīaȝ a deo. Sȝ culpa mortal̄ totaliter elongat a deo ſȝ venial̄ minorat ⁊ diminuit amoreȝ. Et ideo indiget aīa vt nullā culpā senciat vt totaliter euolet ad deū. Et ideo qꝛ per sacramenta visibilia debꝫ ip̄a aīa curari sanari et perfici et recipere gr̄aȝ est ordinatū vltimū sacramētum ad aīam ꝑficiendam et sanādam ab oī langore ⁊ debilitate spirituali in quo fiet ei remissio omīs pcti venialis quo ad culpaȝ ſȝ nō quo ad penam vt ip̄a aīa exonerata a culpis venialibus et alijs seq̄lis q̄ dep̄mūt ip̄am deorsū velocīꝰ et facilꝰ transseat ad celū et cōsequatur saluteȝ eterne iocūditatis et hoc per deuotionē leuantem tā surſ̄ et per ꝯuersionem mentis ad deū. quodquidō sacramētuȝ est per modū medicatōnis corporal̄ sicut sacramētum baptismi per modō ablutionis corporal̄ sicut aūt ī alijs sacramentī per visibile significat̄ inuisibile et per illud quod videmꝰ exterīꝰ illud inuisibile quod fit interīꝰ in aīa. Jta in isto sacramento extremo visibile quod apparet et fit exterīꝰ est vnctio olei sacrati ꝑ

mod medicatõnis z curatõnis cor
paralis in septem ptib9 corporis
determinat sc3 in occulis aurib9
naribus manib9 labijs pedib9 et
lumbis et hoc fit simul cũ verbis
depcatiuis et dat solũ adult z po
stulantibus et hoc solum in peri=
culo mortis. Et qꝛ in oi sacraméto
visibile pportionat inuisibili. Et iõ
considerand est qualiter in hoc sa
craméto fit talis pportio. Vñ sicut
exteri9 fit quedam medicatio i cor
pore per mod vnctionis cu3 oleo
quod est curatiuũ vulnez. Ita si
gnificat q interius in aïa sanat et
curat per grãm que ei dat et vngi
tur vt facili9 transseat ad celũ. Et
quia aïa cõtrahit infirmitates spi
rituales in corpore et pctã venia=
lia et spãliter per illas septem par
tes supradictas offendendo deu3
in quibus est radix infirmitat spi=
ritualis. Ideo fit vnctio in ill' sep=
tem pdictis locis ad significand q
aïa disponitur et pparatur p hoc
sacramentu3 ad plenitudinem sa
nitatis per distinctõe3 et curatio=
nem ois pcti venialis quod per il
las septe3 partes cõmittitur. Ite3
in hoc sacraméto est oleũ simplex
et nõ mixtum sicut in baptismo a
qua et in pfirmatõe crisma. Ad si=
gnificand q sicut oleum est nitidũ
de se que significat sanitatem et p
istud sacramentũ cõsciencia bois
fit munda totaliter q nulla culpa
maneat in ea et hoc per grã3 que
datur. et iõ hic nõ amiscetur balsa
mũ cũ oleo sicut in pfirmatõne qꝛ
pfirmatio datur ad agonizand et
pugnand publice z ad' puersand
inter alios homies vbi requiritur
odor bone fame que significat p
baptismũ s3 hoc in exitu et in trã
situ ad celũ sufficit z requiritur bo
na et nitida psciencia q significat
p oleũ simplex racõe sue nitidini=
tat ẽm quã iudicat iudex celestis
Item qꝛ p istud sacramentũ fit cu
ratio a pctis venialib9: et hoc per
grãm leuanté aïa3 sursũ per deuo
tioné nõ dat. Ideo puulis qui nõ
peccant venialiter nec pñt hre de
uocõe3 leuatem sursu3 que curat
pctã venialia. Item etiã in hoc sa
craméto requirit deuotio sursũ le
uans aïa3. et iõ nõ debet dari nisi
postulantib9 qui per deuotõnem
eleuant. Item etia3 nõ dat nisi in
firmis qꝛ hoc sacramentu3 fit per
mod curatõis corporalis q signi=
ficat spũale3 curatõne3. et iõ si nõ
ess3 infirmitas corporalis nõ esset
correspõdentia. Vñ quis per talé
vnctõe3 nõ curet ifirmitas corpo
ral' nõ est ppter h falsũ signum qꝛ
talis vnctio nõ dat ad curatõne3
corporalé s3 ad significand curati
oné spũale3. Ita q significet q sic
exteri9 in corpore dat vnctio cor=
poral' ipi corpori ifirmo. Ita pfor=
miter datur interi9 vnctio spũalis
ipi aïe existi infirme. Et iõ illa cu=
ratio semp fit que significatur. sed

corporalꝭ nō fit nisi per aliqñ acci-
dēs. Uñ qꝛ istud sacramentum fit
ad eleuanđ aīaȝ ad deū per deuo
cioneȝ in qua aīa recipit vigoreȝ
et eleuatur et letificatur. Et qꝛ aīa
regit corpus: iō multociens fit re-
pressio molestiaꝝ corporalium qꝛ
aīe alleuiatio redūdat ad releuan
dū corpꝰ. Et ideo licȝ istud sacra-
mētuȝ sit institutū ad curatōem et
alleuiationem infirmitatꝭ spūalis
scȝ pcti venialis qꝛ pctm̄ mortale
ē magis mors ꝙ̄ infirmitas et pe
nitentia q̄ destruit ipm̄ est magis
suscitatio ꝙ̄ medicatio ac tñ p ac-
cidens valȝ ad alleuiatōeȝ infir-
mitatis corporalis et hoc ex tollē-
do quođmō aīam que regit corpꝰ
et sanando et vigorando in bono
et exhonerando a malo et hoc fit
qñ infirmo expedit magis viuere
ꝙ̄ mori ad cumulanđ maiora me
rita et augmētenđ ea ⁊ pctā dimit
tendo et repellēdo. Sicut em̄ spi-
ritus et aīa tristis desiccat et cōsu-
mit corpus. Ita aīa leta viuificat
et releuat a doloribus suis. Et sic
ex oībus istis apparȝ magna dr̄a
et diuersitas inter extremaȝ vncti
onem et ꝯfirmationem que fit silꝛ
per vnctōeȝ qꝛ cōfirmatio p̄parat
et ꝯfirmat aīam ad melius agoni
ȝanđ et pugnanđ ꝯtra hostes visi
biles. Sed extrema vnctio ad ce-
lerius transire et euolare ad celuȝ
in regnū eternum. Licȝ etiam dis
ponat aīam ad forcius resistendū
cōtra inimicos visibiles et occul-
tos. Item etiam qꝛ sacramentū cō
firmatōis fit in oleo mixto cū bal-
samo. sȝ istud sacramētuȝ fit i oleo
puro. Item etiaȝ est dr̄a in forma
verboꝝ qꝛ illud fit in v̄bis indica
tiuis sȝ istđ fit in v̄bis d̄precatio
nis: et per hoc etiā differt ab alijs
sacramētis que fiūt in forma indi
catiua. Uñ in isto sacramento ma
gis ꝯuenit ꝙ v̄ba habeant modū
deprecatiuuȝ ꝙ̄ indicatiuū, ꝓpter
multa. ꝑmo qꝛ suscipiēs hoc sacra
mentū est destitutꝰ suis ꝓprijs vi
ribus. Uñ indiget reuelari et sub
leuari per dep̄cationeȝ. scđo quia
aīa curatur per deuotioneȝ et ele
uatōeȝ sursum ad spūalia q̄ est ꝓ-
pria curatio pcti venialꝭ quod de-
orsuȝ trahit. Et ideo illud quod su
per oīa excitat aīam ad hoc est de
p̄catio seu orō. Ideo conuenit eis
modus dep̄catiuus. tertio qꝛ datꝭ
hoc sacramentū exñtibꝰ in exitu
et recedentibꝰ ab alijs xp̄ianis et
in manu solius dei requiescunt et
deo cōicantꝭ per dep̄catōem ꝙ̄uis
em̄ hoc sacramentū in modo dep̄
catiuo detur tñ in se habet certitu
dinē. Ita ꝙ semꝑ ꝯfertur illud qđ
significatur per tale sacramentū ⁊
per v̄ba nisi sit ipedimentū ex pte
recipientis et hoc si hēat vnctōeȝ
in se et nō credat. Item etiam ꝯfir
matio et extrema vnctio differunt
qꝛ ꝯfirmatio fit in fronte. hoc aūt
sacramētuȝ fit in septeȝ partibus

corporis. Item ꝯfirmatio fit in tẽpore sanitatis. Hec aũt vnctio in tẽpore egritudinis. Item ꝯfirmacio datur nõ solũ adultis sꝫ etiã puul' hec aũt extrema vnctio solũ adult'.

Sextũ sacramentũ est ordo ꝑ quod cõmittit' et datur certis ꝑsonis auctoritas et ptãs intellectualis indelebilis et permanẽs dispẽsandi distribuendi ministrandi et dandi sacramẽta salutis noie ⁊ vice xpi oibus hoibus.

Quoniam aũt iam declaratũ est de quinqꝫ sacramẽtis ordinatis ad dandam vitam spũalem hoibus lapsis perditis et mortuis ⁊ ostensuꝫ est q̃liter baptism⁹ regñat et eleuat a ꝑmo lapsu: ꝯfirmatio corroborat ad pugnanđ eu charistia nutrit. Penitẽtia iteꝝ releuat a scđo lapsu si cõtingat ⁊ extrema vnctio purgat totaliter a venialibus pctis sanat et vigorat et preparat vt homo sit aptus intrare faciliter in regnuꝫ celoꝝ. Et sic ista quiqꝫ sacramẽta sũt necessaria cuilꝫ hõi si vult saluari vel saltim aliqua sũt necessaria et aliq̃ cõueniencia et vtilia sꝫ nõ semꝑ necessaria. Sicut aũt ista sacramẽta sũt necessaria cuilꝫ hõi lapso vt suscipiat ea. Ita etiaꝫ est necesse ꝙ sint alique ꝑsone siue ꝙ ꝑfecto inueniantur hoies qui habeãt ptãtem et auctoritatẽ dandi et ministrãdi ipsa sacramẽta. Et q: oia sacramẽta sũt xpi et ab ipo habeãt omẽꝫ virtutem. Jđ opꝫ ꝙ talis auctoritas ministrandi detur a xpo cui⁹ sunt ipa sacramẽta q: nullus põt dare ministrare nec tractare nec dispensare res alicui⁹ dñi nisi de licentia et auctoritate spãli cõmissa illius cuius sũt nec hñt vigoreꝫ quicq̃d factum estꝫ. Sic igr̃ necesse est ꝙ ptãs seu officiũ dandi et ministrãdi sacramenta cõicetur ⁊ det' spãliter aliquib⁹ ꝑsonis spãlibus ⁊ nõ oibus indifferenter. Sic igr̃ xpus ordinauit ipa sacramẽta vt hoies ea suscipiant. Ita necesse est ꝙ ordinauerit personas que ministrẽt ipa sacramẽta. et sic necessaria est ptãs in terra in hoib⁹ discernẽdi ipsa sacramẽta nomie christi. et sic duo sunt necessaria hoib⁹ in terra viuentibus. Primuꝫ est ipa grã ꝑ quam hoies generantur ⁊ saluant' et perficiũtur vt sint apti ad intrãdum regnũ celoꝝ. et quia ipa grã dat' per sacramẽta visibilia. Jđ est necessarium scđm scꝫ auctoritas ⁊ ptãs ministrandi et tractandi ipa sacramẽta. et iđ in istis duob⁹ est totũ ꝯplementũ ois salutis. Sicẽm in gñatione hoĩs cõcurrit homo et etiã deus ita ꝙ hõ ad ministrat corpus et de⁹ creat aĩaꝫ ⁊ insimul ꝯcurrũt ad gñationem hoĩs Ita ꝯformiter ad regñanđ ⁊ reparanđ hoiem ꝑ sacramẽta q̃ sũt res corporales deus ꝯcurrere dicit' et hõ scꝫ vt hõ ad ministret corporale ⁊ visibile ⁊ deus erat ipaꝫ grãꝫ

quia sacramētuz est sicut corp⁹ et gr̄a sicut aīa. et iō sicut in gn̄atiōe hois hō administrat totum illud quod est corporale ⁊ visibile ⁊ de⁹ illud qd̄ est inuisibile scʒ aīam rōalem. Ita i gn̄atione ⁊ reformatōe hois homo administrat totū illud quod ē corporale ⁊ visibile scʒ ipʒ sacramentū ⁊ deus dat totū illud quod est inuisibile scʒ ip̄am gr̄am Ita q̄ sicut hō generat̄ ab hoīe p̄ misteriū corporis quasi p̄ quodd̄ officiū a deo ordinatum. Et sicut ptās ministrādi corp⁹ data ē hōi s; ptās creandi aīaʒ nō potuit dari q: soli deo ꝯuenit. Ita ptās ministrandi sacramētum vibisile dari debuit hōi. s; ptās creandi gr̄aʒ n̄ potuit dari nec cōicari hoī q: soli xp̄o ꝯuenit inq̄tū de⁹ est Sic igr̄ ꝯuenientissimū est officiū et ptās ministrandi ip̄a sacramēta corporalia visibilia qd̄ cōicatur hoībus Et etiā q: maior vnitas ⁊ amor generat̄ inter hoīes ꝓpter hoc quia vnus gn̄atur ab alio q̄ si quilʒ hō totalr̄ fieret a deo. Ita similr̄ maior vnitas amor ⁊ dilectio gn̄atur inter hoīes si vn⁹ regn̄et̄ ab alio misterialr̄ et recipiat sacramentū ab alio in quo recipiet vitā sp̄ūalem a xp̄o. et ideo q: vita sp̄ūalis cōsistit in vnitate et caritate: ideo ꝯuenientissime ordinari debuit vt homies vice xp̄i ad ministrarent sacramēta salutis hoībus vt magis vniti fierent int̄ se.

Qd̄ per istā auctoritatē seu potestātez ꝯstituit̄ ⁊ fit p̄latura ⁊ ordo ⁊ sup̄ioritas ⁊ inferioritas.

T q: oēs xp̄iani qui sūt mēbra christi ꝯueniūt in suceptiōe sacramētoꝝ q: oēs indigent et oībus sūt necessaria q: oēs idigent vita sp̄ūali. ⁊ ideo in hoc sūt oēs equales nec vn⁹ est superior nec dignior altero q̄tū ad hoc. s; q: vt iam dictum est necessaria est auctoritas ⁊ ptās ista sacramenta administrandi cōicatur aliquib⁹ xp̄ianis. ⁊ iō q: auctoritas ⁊ ptās talis est dignitat̄ ⁊ honoris ⁊ eleuat tales personas de vno gradu sup̄ oēs alias personas q̄ nō hn̄t talem ptātem nec auctoritatē eis cōmissam ⁊ ponit eas in honore ⁊ dignitate. Sicut etiā homo q̄ generat aliū ministrando corp⁹ ꝯstituitur in aliquo honore sup̄ illū q̄ gn̄atur ⁊ dicit̄ pater ei⁹ cui debet̄ honor. ⁊ iō de necessitate fit dr̄a ⁊ distinctō ꝓpter talē auctoritatē ⁊ ptātē it̄ xp̄ianos fideles ⁊ iter mēbra xp̄i ⁊ etiam quedd̄ superioritas ⁊ inferioritas ⁊ vn⁹ fit maior alt̄o ⁊ superior ⁊ per ꝯn̄s gn̄atur ordo p̄eminentia ⁊ p̄latura quia vbi superioritas ⁊ inferioritas necessarius est ordo. ⁊ iō talis ptās ⁊ auctoritas arguit ordinē q: d̄ necessitate facit iter xp̄ianos sup̄ioritatē ⁊ inferioritatez. Sicut em̄ xp̄iani eleuātur super nō xp̄ianis de vno gradu. Ita xp̄iani hn̄tes talez ptātem ⁊ auctoritatem sup̄ alijs xp̄ianis nō hn̄tibus talem auctoritatē

de vno gdu. Et sic inter xpianos est ꝯueniencia ⁊ dr̃a ⁊ ratione cō ueniencie est equalitas ⁊ rōe dr̃e est in equalitas supioritas ⁊ inferi oritas. Qui aũt habent ptātē pl⁹ hñt ꝙ qui nō hñt et totũ est a xp̄o sicut aũt oīa membra corporis hu mani ꝯueniũt in vna vita ⁊ calo re naturali per quem oīa viuũt sꝫ postea drñt ꝑ diuersas ptātes q̃s hñt ⁊ officia. ⁊ sic fit inter fideles quia oms̄ ꝯueniunt ꝙtũ ad quali tatē sꝫ distingũt ꝙtum ad ptātē ⁊ officiuꝫ. Et quia talis dr̃a ⁊ di stinctō necessaria est inter fideles xpianos. Ita ꝙ opꝫ ꝙ aliquis re cipiat sacramēta ⁊ nō hēat ptātē dandi. Et aliqui sũt qui etiã reci piunt ꝑmo ⁊ etiã hñt ptātē dãdi alijs. Et iō ꝺ necessitate sũt due ꝑ tes inter xpianos ⁊ quasi due gen tes disticte scꝫ laycalis ⁊ clerical̃ ⁊ sic tota ꝯgregatio xpianoꝝ diui dit̃ in partem laycalē ⁊ clericalē et pars clericalis est superior ⁊ di gnior. et iō maxime est magis pro pinqua xp̄o ⁊ magis silis quia in sil̃ clerici hñtes ptātem cōcurrunt xp̄o ad vnuꝫ corpus qꝛ xp̄us dat grām inuisibiliter ⁊ clerici qui sũt ministri eius dant sacramenta vi sibiliter. ⁊ iō sũt coadiutores chri sti. et ideo sunt magni honoris ⁊ magne dignitat̃ ipi mistri xp̄i.

Qꝺ ista potestas inuisibilis et spiritual̃ datur per sacramentũ vi sibile et manifestum signum sicut gratia dat̃ in alijs sacramētis.

Et qꝛ ista ptās mistrandi est necessaria ⁊ ponit distinctō nē iter xpianos ⁊ mēbra xp̄i ⁊ sepat teles ꝑsonas ab alijs et eleuat eas i dignitate ⁊ in gradu. ⁊ iō sic in alijs sacramētis ꝑ visibile dat̃ i uisibile ⁊ ꝑ aliquod signũ manife stuꝫ exteri⁹ appens dat̃ interi⁹ in aīa ipm inuisibile occultũ ⁊ nō ap parēs. Ita ꝙ illud qꝺ exteri⁹ fit si gnificat illud qꝺ interi⁹ fit. Ita ꝙ exteri⁹ sũt res corporales ⁊ verba audibilia q̃ significāt illud qꝺ ite rius recipit̃. Et iō necesse ē etiã ꝙ tal̃ ptās dispēsandi ⁊ dandi sacra mēta cũ dat̃ ꝙ det̃ aliqꝺ signũ ma nifestũ ꝑ aliq̃ ṽba q̃ significāt talē ptātē sic in baptismo ꝑ aquã visi bilē ⁊ ꝑ ṽba insimul ꝯiũcta dat̃ ab lutio in corpe ⁊ in aīa grã. et iō ne cesse ē ꝙ sit sacramētũ ordis sic sa cramētuꝫ baptismi i quo dat̃ ptās ꝑ quã fit grad⁹ inter xpianos ⁊ or do ⁊ sřioritas iter xpianos. Uñ qꝛ tales ꝑsone debēt separi ⁊ distigui ab alijs ꝑsonis ꝯuenietissimũ ē ꝙ ħ fiat ꝑ aliq̃ signa maifesta. Si ei ordinatũ ē ꝙ hō de ñ xpiano fiat xpian⁹ ⁊ ꝯstituat̃ in esse xpiano ꝑ aliqꝺ signũ maifestũ. Ita ꝯgruuꝫ ē ꝙ xpian⁹ ꝯstituat̃ i tali gdu ptā tis sup alios ꝑ aliq̃ signa maifesta et iō ista ptās tradi debuit ꝑ moꝺ sacramenti. Et qꝛ ista ptās est res spũalis et nō corporalis: iō debet poni in aīa intus. Ideo necesse ē ꝙ quando datur talis potestas

Per sacramentū aliqđ esse inuisibi
le aliō ꝙ ipsa grā et est aliquod si
gnum seu sigillū impssuʒ quod di
citur caracter spūalis ⁊ tale signū
spūale impssuʒ in aīa est ipa ptās
spūalis colocata seu fūdata in tali
signo seu caractere. Unde necesse
est ꝙ tales ꝑsone q̄ recipiūt talem
auctoritatē ⁊ ptāteʒ magis assimi
lanť xpo ꝙ alie ꝑsone et distincto
modo. Et qꝛ alij xpiani assimulanť
xpo per grām. et etiā iste ꝑsone cū
etiam receperint alia sacramenta
et opʒ ꝙ vltra grām que dať oībꝰ
per alia sacramēta recipiāt aliq̄d
aliud inuisibile in aīa ꝑ quod ascē
dant et eleuenť super alios modo
spāli etiaʒ assimilenť xpo. Et ideo
in isto sacramēto ordinis impmiť
aliquid in aīa quod nō est ipa grā
que renouat hoīem lapsū. et ideo
q̄uis ꝑsona talis ꝑdat gratiā sibi
datam per alia sacramenta nō ꝓ-
pter hoc perdit illud inuisibile seu
illam potestatem inuisibilem que
datur in isto sacramēto quia talis
potestas nō est ipa gratia sʒ distin
gitur et sūt due res spūales ⁊ vna
potest esse sine alia. et ideo neqꝫ ꝑ
peccatum neqꝫ per offensaʒ neqꝫ
per lapsum xpianus qui semel ac
cepit talem potestatem. et auctori
tateʒ vllomdo perdere potest nec
est in ptāte sua amittere nec anul
lare talem caracterem. et ideo talˀ
caracter est indelebilis et perma-
nens ineternum q̄diu aīa erit. et
iō est perpetuꝰ. Qui igiť accipit
sacramētū ordis accipit rem spi
ritualē indelebilē et inuariabilem
et semper manentem sicut aīa.

Quod bonitas aut malicia nō
diminuit nec mutat talem pote-
statem ministrandi sacramenta ⁊
cetera.

Hoc aūt conuenientissimuʒ
est ꝙ scʒ talis ptās seu cara
cter indelebilis sit et permanens
etiam si grā destruatur. Un̄ cum
talis potestas ⁊ auctoritas mini-
strandi ipa sacramēta datur illis
quibꝰ datur nō propter seipos sʒ
ꝓpter alios et nō ꝓpter illos qui
hn̄t talem ptātem. ⁊ ideo si tales
ꝑsone que hn̄t talē potestatē pos-
sunt perdere suā bonitatē et grati
am et pn̄t effici mali necesse est ꝙ
q̄uis perdāt bonitatē et grām ꝙ
nullomō perdāt talem potestateʒ
seu auctoritatem. Un̄ qꝛ necesse
est ꝙ hoīes recipiant sacramen
ta ad eoꝝ salutē quia ita ordina-
tum est et ita etiā necesse est ꝙ ali
quibus ꝑsonis detur potestas mi
strandi et dandi ipa sacramēta et
hoc per sacramētum ordinis. ⁊ iō
necesse est ꝙ bonitas seu malicia
ministrandi qui hʒ potestateʒ nihil
addat vel diminuat de potestate
eius qꝛ ipa bonitas frequēter pōt
perdi et recuperari. ⁊ iō fieret ma
ximum nocumētuʒ detrimētum ⁊
dampnū oībus alijs recipientibꝰ

ipsa sacramēta si talis potestas de
strueretur ꝑpter maliciā persone
⁊ malicia mīstri ꝑiudicaret ⁊ noce
ret saluti alioꝝ quod fieri nō de-
bet et etiā nullus ē cert⁹ de boni-
tate vel malicia alteri⁹. et sic sem-
per esset dubiū recipiēs sacramē-
tum reciperet veꝝ sacramētum si
requireret̄ bonitas mīstri sacramē
toꝝ. Cum autē talis potestas mi
strandi nō sit nisi auctoritas mini
strandi ip̄as res exteri⁹ visibiles
et verba audibilia q: christus dat
grām inuisibilē in ip̄is sacramētis
Et iō postq̄ mister nihil dat inui-
sibile in aīa nec pōt: seq̄tur q̄ bo-
tas vel malicia mīstri nihil facit
ad vtilitatem sacramēti dū tn̄ fa-
ciat sicut xp̄s ordinauit fieri. Vn̄
nō est nisi coadiutor et coopatur
xp̄i exterius. Sicut em̄ siue bon⁹
siue mal⁹ sit hō nihil variat ad ge
nerationem q: etiam de⁹ dat ani
mam corpori siue sit generatū ab
homie bono vel malo. Ita q̄ bo-
nitas vl' malicia hois nihil impe
dit q: deus animā semper dat.
Ita bonitas vel malicia mīstri ni
hil impedit q̄m xp̄us det semper
grām in sacramētis quia sacramē
tum est sicut corp⁹ et grā sicut aīa
Sicut igitur de⁹ nō denegat ani
maꝫ corpori generato a malo ho
mine. Ita nō denegat aīaꝫ sacra
mento admistrato a malo mistro.
Vn̄ sacramēta sunt ipsius christi
qui ea ordinauit et nō mīstri. ⁊ iō
nihil pōt mutare bonitas vel ma-
licia ministri. Et q: aliud est po
testas et aliud grā. Ideo q̄uis ali
quis perdiderit grām sibi datam
in baptismo ⁊ sit i scdo lapsu pōt
recipere sacramētum ordinis ⁊ ꝑ
ꝯn̄s potest recipe talē potestatem
spiritualem et caracterē impssum
quia nō ꝑsupponit grām seu bo-
nitatem ꝑsone de necessitate sꝫ so
lum requirit̄ de necessitate q̄ sit
christian⁹. Et sic apparet q̄ ꝑ ta
lem ptātem acceptam null⁹ effici
tur melior altero rōne auctoritat̄
accepte. Sed q̄m talis persona q̄
recipit talē et tam excellentē po-
testatem admistrandi et dispēsan
di tam sanctissimas res sicut sunt sa
cramēta debꝫ superare alios i bo
nitate sic superat in auctoritate et
potestate q: talia sacramēta n̄ pos
sunt digne et meritorie ex pte vtri
usq̄ persone mistrari nisi persona
ministrās et cui mistratur habeāt
bonitatē. Et iō q̄uis sacramētum
ordinis sit istitutū p̄ncipaliter ad
dandū ip̄am potestateꝫ spiritua-
lem tn̄ ex cōsequēti dat etiā grām
sicut alia sacramēta sine qua grā
nō potest illa ptās digne mistrari
Si igitur persona recipiēs sacra
mētum ordinis habeat grām que
datur in alijs sacramētis tūc au-
getur et crescit in isto sacramēto
⁊ datur copiosior. Si autē nō ha
beat grām sed est in pctō mortali
scienter tūc nullam grām recipit

s3 auget culpam ⁊ solū recipit potestatem que nō requirit bonitatē de necessitate nec grām. Nemo igr̄ volēs recipere sacramēta salutē intromittat se de bonitate vl' malicia ministri qui distribuit ⁊ ministrat sacramēta s3 solum recipiat ipsu3 sacramētum ⁊ virtutē eius et illꝰ qui ordinauit ⁊ istituit sacramēta Nemo credat ꝙ plꝰ recipiat a bono ministro ꝙ̄ a malo de virtute sacramēti q2 minister nullā ꝟtutē dat illi sacramēto s3 ille qui ordinauit ⁊ instituit ⁊ in cuius noīe sacramētum recipitur. Quid em̄ facit boītas apotecarij in administratione medicine. Si em̄ medicina est de se bona et h3 virtutē nihil īpedit bonitas aut malicia ministrantē suf ficit ꝙ administret vt debet et sicut est ordinata.

Quod ptās spūalis seu sacramētum ordīs ꝑmo et ꝑncipaliter respicit ꝑcipalissimū ⁊ maximū sacramētum quod ē corporis ⁊ sanguis christi et ad illō ordinatur.

Quoniā autē necessaria ē potestas dispēsandi et ministrādi sacramēta ⁊ ad dandū talē ptātem ē ordinatū sacramētu3 ordīs Et q2 ista ptās est ꝑpter ipa sacramēta. et iō ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter d3 respicere ꝑcipalissimū ⁊ maximū sacramētum. Vn̄ ꝑcipalis gradꝰ et maxie potestatē et respectu ꝑncipalissimi et excellentissimi sacramēti et ab illo sacramēto debet illa potestas denoīari tāꝙ̄ a digniori ⁊ nobiliori. Et q2 sacramētum corporis et sanguīs christi est ꝑncipalissimū maximū ⁊ dignissimū sacramētum vt iam declaratū est q2 in eo cōtinetur totꝰ christꝰ deꝰ et hō. ⁊ ideo sequitur ꝙ sacramētum ordinis ꝑmo et ꝑncipaliter ⁊ de directo respicit ptātem q̄ hoī datur supra sacramētu3 corporis et sanguis christi ⁊ ꝙ ꝑpter istud sacramētum principaliter sacramē tum ordinis est institutū. et quia gradꝰ illius potestatis ē vltimus Ideo institutū est ꝙ d3 fieri propter nobilitatē talis gradus sup alios gradus. Ita ꝙ d3 ꝑcedere oēs alie potestates iferiores gradatim ordinate q2 cōgruum ⁊ dignum est vt qui d3 ascēdere ⁊ eleuari ad tātam potestatem at3 talē ascendat per gradꝰ. Si ei tinctor diuisim vult ponere in pāno crudo nobilissimū colorē vltimū primo ponit in pāno alios colores minꝰ nobiles ⁊ gradati3 ascēden do donec pannꝰ sit dignꝰ recipere vltimum colorē ⁊ nobilissimum ꝙ̄to magis ille qui deb3 recipere potestatem ministrandi sacramētū corporis ⁊ sanguinis christi deb3 ꝑmo recipe alias potestates minus nobiles ⁊ inferiores gradatī ascendendo donec sit dignꝰ recipere talem gradū potestatis ⁊ auctoritatis. Et ideo ꝑmo sunt sex

gradus ordinati et sex ptātes seu officia anteq̄ perueniatur ad gradum potestatis sup sacramētū corporis et sanguis christi qz dignitas ꝛ solēpnitas illius admistratōnis ꝛ dispāsationis requirit tot officia ꝛ tot ptātes distinctas. et iō sacramētum ordinis cōtinet septem gradus ordinatos et septē gradus seu officia ordinata que oia ordinātur ad vnum sacramētū scz corporis et sanguis christi. Et iō q̄uis sint septem gradus tn̄ omnes sunt vnum sacramētum ordinis qz semper sex p̄mi ordinātur ad septimum ꝛ septimus immediate ordinatur ad sacramētum corporis et sanguis christi. et iō p̄mi sex gradus sunt submistrantes ꝛ subseruientes sicut em̄ in homie sunt potestates in aia per gradus ordinate vt fuit declaratum in capitulo de obligatōne. Ita q̄ sunt ptātes infime medie ꝛ sūme qz ibi sūt potestates vegetatie ꝛ sensitiue ꝛ vltimo dignitas ꝛ potestas supma liberi arbitrij ꝛ q̄ oms inferiores ptātes sunt ppter liberū arbitriū Ita silr est in ptātibus spūalibus ita q̄ sunt ibi ptātes infime deinde medie et vltimo est supma potestas ad quaz oms ordinātur.

Iste potestates spūales multiplicantur et distinguntur per respectum ad sacramētū eucharistie. qz sacramētum ordinis ordinatur ad sacramētum eucharistie quod est sacramētū sacramētorū. vñ ppi quissima ꝛ pcipal ptās ꝛ cōsecratio siue cōtractio illius sacramēti et ista ptās est ordo sacerdotalis seu sacerdocium. Alie ptātes sunt ad ordinandum aliquod misterium in isto sacramēto. ita q̄ icorporāt ptāti sacerdotali ꝛ hoc vel inordine ad ipm sacramētum vel in ordine ad suscipientes ipsum. Et iō scdm quod acquiritur perfectō ꝛ cōplemētum ipsius officij ꝛ misterij scdm hoc multiplicātur ipe potestates spūales. Nam oportet aliquos mistrare quasi a remotiori et aliquos a ppinquiori ꝛ aliquos de pximo ꝛ nihil pficit in tāto misterio quod nō dz eē summe ordinatum. Et iō sunt septem potestates spūales ordinate ad vnum sacramētum eucharistie seu septem gdus ordinis. p̄mus ē incipiendo ab infimis gradus in hostiarijs seu gradus p̄mus est potestas hostiarij. scōus est potestas lectoris. tertius est ptās exorciste. quartus ē potestas acoliti. quintus est officium sbdyaconi. sextus ē ptās seu officiū dyaconi. septimus ꝛ vltimus ē ptās seu officiū sacerdotis. ꝛ quilz istorū graduū hz potestatē distinctam et suā opationē ppriā q̄ respicit sacramētū eucharistie mō ordinato. sz qz tales psone q̄ recipiūt tales ptātes spūales assumūt de alijs ꝛ eleuant sup alias psonas ꝛ iō oportet q̄ p̄mo fiat quedē dis

unctio visibilis vt tales persone discernātur ab alijs. et iō pmo an te oia precedit tonsura in capite ad distinguendū. Et sic apparet qualiter pars clericalis eleuatur per grad⁹ ordinatos sup̄ partem laycalē. et sic est ibi pmo ordo su= perioritatis et inferioritatis inter partē clericalē et laycalem per ta= lem ptātem. Deinde in ipa parte clericali fit superioritas ⁊ iferiori tas per grad⁹ ordinatos ⁊ distin ctos et iō pars clericalis est ordi= nata in se ⁊ infra se per talē ptātē spūalem. Et iō recte sacramētum in quo datur ipa ptās spūalis di citur sacramētum ordinis qꝛ pmo ordiat duas ptes gñales i christia nitate scꝫ laycalem et clericalē. Et scđo etiam ordinat ipam partem clericalem in se dando distinctos grad⁹ potestatis. Et iō istud sacra mentum ordinis ē ordinatum di= stinctiuum et potestatiuuꝫ.

Cōparatio istaꝝ ptātum spūa lium et ordinum ad ordines alia rum rerum.

Possum⁹ em̄ cōparare ordi= nem ptātum spūaliuꝫ ad or dines aliaꝝ reꝝ vt magis cogno scantur. Uñ sicut videmus ꝙ po testates naturales que sunt in ho mine duob⁹ modis reperiūtur scꝫ piūctim et diuisim qꝛ ptātes vege tatiue reperiūtur i arborib⁹ ⁊ plā tis et ibi nō sunt ptātes sensitiue nec ptās liberi arbitrij. ⁊ silr ptā= tes sensitiue reperiūtur in aialib⁹ et ibi ñ reperiūtur ptātes liberi ar bitrij. Et in hoie reperiūtur om̄s ptātes insil' piuncte ⁊ ordinate et nulla defficit. ita ꝙ totū cōplemē tum est in homie nec aliqua ptās maior pōt ei addi qꝛ in ptāte libe ri arbitrij est stat⁹. Ita cōformiter iste ptātes spūales seu officia q̄a sunt ꝓpter hoiem et debēt cōfor= mari ad hominē et reperiūtur cō iunctim ⁊ diuisim. Et reperiuntur persone in quibus solū est tōsura clericalis et nō pl⁹ ⁊ etiā sunt per sone in quib⁹ est ptās subdyaco= nat⁹ et nō plus. ⁊ vltra ē etiā dya conatus in aliquibus ⁊ nō plus. Sed vlteri⁹ om̄s iste ptātes insi= mul sunt cōiuncte in sacerdote et hec est ptās sacerdotalis quasi cō plemētuꝫ ⁊ cōsummatō oim. ⁊ sic in sacerdote est totū cōplemētum sicut in homie. Sicut igr̄ ptās li= beri brbitrij se hꝫ ad alias ptātes naturales sic se hꝫ ptās sacerdo= talis quodāmodo ad alias inferi ores. ⁊ sicut sup̄ liberꝝ arbitrium nō est alius grad⁹ ptātis natural' Ita supra gradū potestat' sacer= dotalis nō est alius grad⁹ pote= statis spūalis. ⁊ sicut om̄es pote= states inferiores naturales sūt ꝓ pter ptātem liberi arbitrij ⁊ seruī= unt ⁊ mistrant mediate vl' imedia te ipi ⁊ per quedā ordinē. Ita oēs ptātes spirituales inferiores sunt propter potestatem sacerdotalē ⁊

ei seruiunt ꝛ mistrant mediate vel imediate. ꝛ sicut ptãtes naturales inferiores nobilitãtur in hoie qñ sunt coiuncte cum libero arbitrio quod est dignissimũ in natura. ita ꝙ sint magis excellẽtes ꝙ dũ sint separate a libero arbitrio in alijs reb⁹. Ita cõformiter iferiores potestates spũales nobilitãtur in sacerdote qñ sunt coiuncte in ptãte sacerdotali. Itez sic ptãtes inferiores naturales scʒ vegetatiue ꝛ sẽsitiue ñ ordinãtur ad deũ imediate nec vniũtur cũ deo immediate nec loqũtur cuʒ deo sʒ ordinãẜ ad deum mediate libero arbitrio.

Sed ptãs liberi arbitrij imediate ꝛ sine aliquo medio ordinaẜ ad deũ ꝛ vnitur cuʒ deo imediate et cũ deo loquiẜ imediate. Ita ꝙ iter deũ ꝛ libeꝝ arbitriũ nulluʒ cadit mediuʒ. Ita ꝯformiter ptãtes spirituales inferiores nõ ordinãtur imediate ad sacramentũ eucharistie in quo est christ⁹ ver⁹ de⁹ nec cum ipo sacramẽto vniũtur imediate sʒ ordinanẜ ad ipm mediate ptãte sacerdotali. Sed ipa potestas sacerdotalis imediate ordinatur ad ipm sacramẽtum eucharistie ꝛ vnitur cũ deo. ꝛ per ꝯñs cũ christo. ꝛ inter ptãteʒ istã sacerdotalẽ ꝛ sacramẽtum eucharistie nullum est mediũ. Et sic libeꝝ arbitrium est ꝓpinqssimũ deo per naturam. Ita sacerdos per ptãtem sacerdotalẽ. Et sic ꝗuis libeꝝ arbitrium sit difformatũ per maliciaʒ ac tñ semper ẽ ꝓpinquũ deo ꝑ naturam. Ita ꝗuis sacerdos sit difformat⁹ per maliciã tñ sp ẽ propiquus dicto sacramẽto eucharistie per ptãteʒ sacerdotalẽ q̃ sẽper manet ꝛ sicut libeꝝ arbitriũ ẽ imortale ꝛ sẽper durãs sic potestas sacerdotalis semper durat i hoie ꝙ diu viuit hõ. Item etiã sic oms creature inferiores in quib⁹ sunt oẽs potestates naturales iferiores reducuntur ad deũ mediãte hoie qm imediate est coiunct⁹ deo per liberum arbitrium. Ita ꝙ hõ ẽ medi⁹ inter deũ ꝛ oẽs creaturas per naturam. Ita oĩa que sunt infra sacerdoteʒ ꝛ oms grad⁹ inferiores et etiã pars laycalis reducũẜ ad sacramẽtum eucharistie ꝛ per cõsequẽs ad deũ mediante sacerdote qui est coiunctus imediate isti sacramẽto in quo ẽ de⁹ ꝛ hoc per potestatẽ sacerdotalẽ. Ita ꝙ sacerdos est medi⁹ per suã potestatem inter christũ q̃ est in ipo sacramento ꝛ oẽs alios inferiores. Et sicut in hoie cõtinẽtur oẽs creature inferiores ꝛ hõ hʒ cõuenientiam cuʒ oibus: ꝛ ideo reducit oẽs creaturas ad deũ. Uñ in se cõtinet naturam elemẽtoꝝ arboꝝ ꝛ aialiũ. Ita cõformiter in sacerdote cõtinenẜ oẽs grad⁹ inferiores ꝛ infima ps christianitatis. ꝛ cũ oibus hʒ conueniẽciam ipe sacerdos qꝛ cõtinet in se primã partẽ laycalẽ qꝛ ꝓmo

fuit layc⁹ sicut alij ⁊ retinet i se totum illud ꝙ in illo statu recepit. ⁊ etiã cõtinet in se oms grad⁹ inferiores. ⁊ iõ sacerdos quasi i se oia cõtinẽs reducit oia ad deũ i sacramẽto eucharistie ⁊ ibi oia cõiungit et sic ptãs liberi arbitrij ex natura sua ẽ supra oms ptãtes naturales ita ptãs sacerdotalis ex natura sua ꝓpria eo qꝛ est talis est super oms alias ptãtes spũales. Et sicut est vn⁹ sol⁹ hõ ꝑm⁹ quẽ de⁹ fecit primo per man⁹ suas ⁊ per illum fecit ⁊ multiplicauit alios homines in natura. Ita silr nõ ẽ nisi vn⁹ primus sacerdos quẽ de⁹ ꝑmo fecit per manus suas et per illum fecit alios sacerdotes et multiplicauit et iste hõ ẽ xp̃s qui ẽ primus et sol⁹ ver⁹ sacerdos qui immediate est cõiunct⁹ cũ deitate. Sic igr̃ quodẽmõ sicut se hꝫ i natura ptãs liberi arbitrij ad oẽs res inferiores et ad deũ sic se hꝫ sacerdos per ptãtem sacerdotalẽ i christianitate ad oms inferiores ⁊ ad sacramẽtum eucharistie in quo ẽ deus. Sicut em̃ hõ respicit deũ i natura. ita sacerdos sacramẽta respicit in quib⁹ est de⁹. Item etiaꝫ alia cõparatio põt fieri ad christianũ qui respicit colores qꝛ sic colores reperiũtur duob⁹ mõis scꝫ cõiunctiꝫ et diuisim qꝛ tinctor qñ vult ponere vnum colorẽ nobilissimuꝫ in aliquo pãno ꝑmo ponit alios colores min⁹ nobiles et inferiores per suos gradus et paulatim pãn⁹ recipit colores semꝑ ascendẽdo ad nobiliorẽ colorem donec deueniat ad vltimũ colorẽ et ibi ẽ finis. et ꝙuis oẽs illi colores insil'sint cõiuncti in vno pãno ac tñ sunt etiã diuisi in plurib⁹ pãnis. ita ꝙ vn⁹ pãnus hꝫ tm̃ vnuꝫ colorẽ et ali⁹ aliũ et sic õ alijs. Ita quodẽmodo fit in ptãtibus spũalibus ordinatõ que datur i sacramẽto ordinis ordiatio et sꝑ ascendẽdo õ vna ptãte ad aliã donec deueniat ad sacerdociũ qui est vltim⁹ ordo. Sic igr̃ pꝫ qualiter ordo ptãtũ spũaliuꝫ ꝯformatur quodẽmodo ordinibus ptãtum naturalium q̃ sunt in hoie et etiã ordinibus aliaꝝ reꝝ. Vñ qꝛ oia sũt ꝓpter hoiem et etiã fiũt in hoie cõuenieñs est ꝙ oia ꝓportõnãtur hoi et si ordo est in reb⁹ naturalib⁹ cõueniẽs est ꝙ sit in reb⁹ spũalib⁹ q̃ sunt ꝓpter aiam rõalem de cuius natura est ꝓpe cognoscere ordinẽ et oia agere et ipa bñ ordinare ordinate.

Quod sic ptãs spũal'sacerdotis respicit ꝑncipalit sacramẽtũ eucaristie. ita etiã per ꝯñs scõario respicit sacramentũ penitẽcie.

T qꝛ sacramẽtum ordinis i quo datur potestas spũalis respicit ipa sacramenta et ad ipsa ordinatur et opꝫ ꝙ talis ptãs detur ꝫm ꝙ ipa sacramẽta exigunt ⁊ requirunt. Et iõ qꝛ iam dictum est

in sacramēto penitencie ꝙ illud sacramētum fit per modū iudicij particularis et secreti ⁊ ꝙ ibi est necessarius iudex qui audiat peccata et discuciat discernat et iudicet ⁊ hoc de necessitate requirit illud sacramētū. Et qꝛ nullꝰ potest iudicare nec exercere opꝰ iudicandi nisi receperit ptātem ab illo cuiꝰ sūt illi qui peccant. et ideo necessaria est ptās iudicādi pctā et absoluendi ꝓpter sacramētū penitencie. Vñ cum declaratū sit ꝙ nullꝰ dꝫ recipere sacramētuꝫ corporis christi qui sit i lapsu scđo qꝛ opꝫ ꝙ ꝑmo resurgat ⁊ recipiat vitam ⁊ hoc nō pōt fieri nisi per sacramētum penitēcie. et sacramentuꝫ penitēcie ñ pōt fieri nisi sit aliquis qui habeat ptātem ⁊ auctoritatē iudicādi peccata ⁊ absoluēdi. ⁊ iō cōcluditur cuꝫ necessitate ꝙ talis ptās iudiciaria detur i sacramēto ordinis. Et qꝛ ista ptās est colligata cū ptāte dispensandi sacramētū eucharistie eo ꝙ hoīes ñ pñt recipere tale sacramētū nisi absoluētur ꝑus a pctis. ⁊ iō sicut sacerdos per sacramētuꝫ ordinis recipit ptātem sup̄ sacramētū eucharistie ita recipit potestatē sup̄ sacramētuꝫ penitēcie qꝛ ad vnaꝫ sequitur alia. Et sic sacerdos recipit ptātem iudicādi et absoluēdi et talis ptās vocatur clauis q̄ aperit hoī lapso vt intret ad sacramētum corporis xp̄i vt ip̄m recipiat et per ꝯñs introducit hoīem in societate fideliū xp̄ianoꝝ ⁊ in amiciciā xp̄i ⁊ ꝑ ꝯñs i regnū celorum qꝛ antea erat ex ꝑ pctm̄. Sic aūt sacerdos sic talis ptāś respicit sacramētū eucharistie ⁊ ex ꝯseq̄ti sacramētū penitēcie. Itē etiā respicit oīa sacramēta q̄ purgāt peccata sic ē sacramētuꝫ baptismi qđ cōcordat cū sacramēto penitēcie vt declaratuꝫ fuit sꝫ nō reqritur tāta ptās in sacramēto baptismi sic in sacramēto penitēcie qꝛ illud nō fit per modū iudicij sꝫ sufficit admistrare aquā cum v̄bis ordītis et nō opꝫ ibi iudicare nec audire pctā illiꝰ q̄ recipit aquā baptismalē. Sed in sacramēto penitēcie necesse ē ꝙ hō s̄bmittat se totaliter ptāti sacerdotali q̄ ē ptās iudicandi ⁊ absoluēdi vl' etiā refutādi. ⁊ ideo in isto sacramēto admistrando requiritur sp̄ūalis ptās q̄ nō requiritur in sacramēto baptismi. Itē etiam qꝛ sacramētuꝫ extreme vnctionis purgat pctā. ⁊ ideo etiā ex ꝯñti sacerdos recipit ptātē admistandi illđ sacramētum ⁊ sic sacerdos ꝑ sacramētuꝫ ordinis recipit ptātem admistrandi dispensandi ⁊ ꝯferēdi sacramētū eucharistie ꝑncipaliter qꝛ ad illud ordinatur et ex ꝯñti sacramētuꝫ penitēcie baptismi ⁊ extreme vnctōis

Quod admistratio sacramenti ordīs reqrit excellēciā ⁊ ꝑeminenciā ptātꝭ sup̄ ptātem sacerdotalē.

Uoniam autem ordo est sacramentum sicut alia sacramenta. et ideo sicut fuit necessaria potestas et auctoritas dispensandi et administrandi alia sacramenta et propter hoc institutum est et ordinatum sacramentum ordinis in quo daretur talis potestas Ita etiam de necessitate oportet quod sit potestas dispensandi ministrandi et conferendi ipsum sacramentum ordinis quia aliter non esset sacramentum et talis potestas oportet quod habeat excellenciam preminenciam et dignitatem super potestatem que datur in sacramento ordinis et ideo necesse est quod fiat ascensus et eleuatio vlterius super sacerdotem siue sacerdotalem potestatem que fuit vltima in sacramento ordinis. et sic oportet quod sit superioritas et inferioritas vlterior. Et ideo sicut omnes christiani primo conueniunt in susceptione sacramentorum. et in hoc erant equales et postea ex illis eleuantur aliqui vt recipiant potestatem administrandi sacramenta et tales sunt sacerdotes. Ita conformiter oportet quod ex sacerdotibus qui sunt equales per sacramentum ordinis eleuantur aliqui superius super alios sacerdotes qui habent potestatem conferendi et administrandi sacramentum ordinis. Sicut enim ille qui recipit potestatem sacerdotalem et eleuatur supra alios necesse est quod sit christianus. Ita ille qui eleuatur super sacerdotes et arripit potestatem conferendi sacramentum ordinis in quo datur potestas sacerdotalis oportet quod sit sacerdos. Ecce igitur ordinem rectum scalam ascendendi quia primo homo eleuatur de primo lapsu in quo est tota natura humana per sacramentum baptismi et alia sacramenta in quibus datur gratia et fit christianus et ista est prima eleuatio et radicalis et est quedem superioritas et dignitas christiani super non christianum quia non christianus adhuc est in lapsu vniuersali tot nature humane et christianus iam eleuatus est et resurrexit. Deinde christianus eleuatur vlterius et recipit sacramentum ordinis et fit sacerdos et recipit potestatem sacerdotalem et hec est eleuatio secunda. et secunda superioritas quia christianus ordinatus ascendit super christianum non ordinatum. Et quia oportet quod aliquis sit qui habeat potestatem et auctoritatem dandi sacramentum ordinis et ordinandi sacerdotem et sic necessaria est potestas auctoritas quod excellens potestatem et auctoritatem sacerdotalem simpliciter. Sic igitur sicut sacerdos immediate respicit christianos non ordinatos seu partem laycalem. ita potestas et auctoritas que excedit potestatem sacerdotalem immediate respicit sacerdotes. Et quia nullus christianus potest eleuari ad sacerdocium nisi per sacramentum ordinis et non potest recipere sacramentum ordinis a seipso sed ab aliquo et nullus potest dispensare nec conferre sacramentum ordinis alicui christiano nisi habeat potestatem et auctoritatem conferendi illud sacra-

mentū ptātiuū ꝛ ordinatiuum ꝛ distinctiuū eleuatiuū et dignificatiuū: et null⁹ pōt habere talē ptā-tem ꝛ auctoritatē a seipo nisi receperit ipam immediate a xpo cui⁹ sūt oīa sacramenta. et iō sequit̄ de necessitate vel ꝙ ipse xpīmet in ꝓpria persona ꝯferat sacramentum ordinis ꝛ constituat sacerdotes et dat eis potestatem sacerdotalē vł ꝙ ꝯstituat et ordinet aliquē vicariū loco sui cui det ptātē ꝛ auctoritatē suā scʒ ꝯferendi sacramentū ordinis et ꝯstituendi sacramētum ordinis per vniuersū mundū. Et q̄ xp̄s nō debuit remanere in terris sʒ ascendere in celū nec debuit cōuersari intra hoīes post suam resurrectōē. et ideo necessarium fuit ꝙ ipe ordinauerit et cōstituerit p̄mū sacerdotem seu p̄mos sacerdotes in terris cui siue q̄bus dederit ptātem ꝛ auctoritatem cōferendi ꝛ distribuendi sacramentū ordinis ꝛ per ꝯñs ordinādi et ꝯstituēdi alios sacerdotes in terra. ita ꝙ in p̄mo ipo sacerdote seu in ipis si plures fuerint a xpo immediate ordinato vel ordinat̄ nō solū sit etiam auctoritas seu ptās sacerdotalis que est ptās super sacramentū corporis xp̄i et ptās iudicandi ꝛ absoluendi: ymo etiam est ptās excellentior ꝛ magis ampla et extensa sʒ ꝯstituēdi et ordinandi alios sacerdotes loco sui ꝑ sacramentū ordinis. et sic patʒ necessitas ponendi p̄mū sacerdotē seu p̄mos a xpo imediate ordinatum seu ordinatos q̄ aliter null⁹ sacerdos possʒ ordinari neqʒ per ꝯñs sacramēta salutis possent dispēsari ꝛ sic passio xp̄i ꝛ mors sua et redēptio essent frustra q̄ per sacramēta datur ꝛ cōicatur passio christi hoībus vt declaratū est ꝙ̄ uis aūt christus ordinauerit ꝛ cōstituerit plures sacerdotes imediate per ipm ac tñ debuit cōstituere vnū sacerdotē vicariū suum q̄ haberet p̄eminēciam et excellenciam sup̄ alios nec aliter christianitas nec societas christianoꝝ essʒ vna nec regulata nec ordinata nē fundata in vnitate sʒ in pluralitate ꝛ diuisione et per cōsequens in debilitate et nō in fortitudine q̄a vnitas est cā oīs fortitudinis ꝛ diuisio cā oīs debilitatis. Et cū christus sit sapientissim⁹ nō potuit fūdare christianitatē et societatem christianoꝝ in diuisione sʒ in vnitate. Sic igr̄ si christ⁹ ordinauerit plures sacerdotes necesse ē ꝙ ordinauerit vnū p̄ncipalē qui haberet excellenciā et preeminēciā super alios qui esset caput et princeps alioꝝ qui singulariter et specialiter repñtaret personā suam ꝛ esset loco sui ꝛ esset quasi ipsemet post ꝙ̄ ipemet debebat ascendere in celū et nō habitare inter hoīes Sic igit̄ ꝓbata est necessitas ponēdi vnū primuʒ sacerdotē vicari

num immediatum christi qui sit caput xpianitatis et societatis christianorum q repñtet personam ipsius christi in terris.

Qualiter excellentia ptãtis et auctoritatis sit in isto pmo sacerdote siue presbitero.

Et qr ipse pmus sacerdos nõ solũ est sacerdos: sz est pmus & vicarius christi repñtans psonaz christi. & iõ nõ solũ hz ptãtez sacerdotalez q est ptãs sup corpus christi & ptãs iudicandi & absoluendi pctã hoim. Sz etiam hz istaz ptãtem per excellentiaz & in sũmo. ita q nõ põt esse maior. Et iõ opz q hẽat ptãtem vniuersalez pferendi & dispẽsandi sacramentũ ordinis oibus gñaliter & pstituendi & ordinandi sacerdotes p vniuersũ mũdũ indistincte. & etiã opz q hẽat iudicandi ptãtem vniuersalem ideterminatã sine mensura & absoluẽdi. Et iõ opz q hẽat ptãtez iudicãdi & absoluendi omĩa pctã & crimina oim christianorum sine aliq determinatõe & limitatõe. et sic necesse est q sua ptãs sit vniuersalis nullomõ coartata limitata nec mẽsurata eo q est pma imediate a deo xpo collata per modũ vicariatus & vicegerẽtis in terris qr talis dz esse prima ptãs & talis est necessaria vt sit plena & nihil ei defficiat. Et quia potestas sacerdatalis est duplex qntuz ad opus scz potestas supra sacramentũ corporis et sanguis christi et ptãs iudicandi & absoluẽdi peccata in sacramento penitentie seu ptãs iudiciaria seu iudicialis. Et iste due ptãtes qmuis sint i vna radice vel sint colligate tñ drũt quia pma ptãs scz sup sacramẽtum corporis et sanguis xpi nõ põt crescere nec diminui nec pncipalior vnus q alius & de ista ptãte oms sacerdotes sũt equales in ipsa. Et ideo quo ad ipsam ptãtem pmus et sũmus sacerdos vicarius christi nõ hz maiorez ptãtem q alij sacerdotes ordinati ab eo vl pmo sũt oms ei equales in ista ptãte. Sed ipe hz plus in hoc q hz ptãtem pferẽdi sacramentũ ordinis in quo datur ptãs talis nec ipe dat talẽ ptãtem sz xps immediate in ipso sacramẽto ordinis qr talis ptãs est caracter impressus in aĩa vel fundatur in tali caractere sacerdotali & nullus põt aliqd iprimere i aĩam nisi xps Et ideo ptãs sacerdotalis sup corpus christi immediate descẽdit a christo & nõ a pmo sacerdote q cõfert sacramẽtum. et iõ sup sacerdotalem ptãtem nõ est alia ptãs nec alius gdus ptãtis qntum ad sacramentũ corpis xpi. Sz solũ pmus sacerdos hz istam ptãtem cũ maiori ampliatõe et extentõe inqntuz hõ põt cõferre sacramentuz ordis in quo confertur talis ptãs. Sed qntũ ad scdam ptãtem iudiciariã que etiam colligata est cuz prima ptãte et insimul datur ei maxia dis-

tātia q2 ista ptās pōt crescere ⁊ di
minui restringi ⁊ coartari ⁊ ampli
ari ⁊ est maior et minor et nō quo
ad radicem q2 ista ptās datur ime
diate a christo ꝑ caracterem sacer
dotalē q2 colligata est cū ꝑma sed
solū ꝙtū ad vsū ⁊ excerciū q2 ista
ptās iudicādi et absoluēdi nō pōt
opari nec exire in op⁹ nec in vsu3
nisi habeāt hoīes sibi subiectos q̄
possunt iudicari ⁊ absolui et reci-
pere operationē talis ptātis. Sic
igr̄ ista ptās ꝙtu3 ad vsū requirit
hoīes sup̄ quos operet̄. S3 ꝑma
ptās sacerdotal' nō requirit hoīes
sup̄ quos operet̄ s3 solū materiam
sc3 panem ⁊ vinū q2 talis ptās n̄
excercetur circa hoīem imediate
nisi inꝙtū administrat̄ ei sacramē
tum. Sic igr̄ in ptāte sacerdotali
sc3a q̄ est ptās iudicādi ⁊ absoluē
di duo sūt ꝯsideranda sc3 ipsa po
testas ⁊ ipē act⁹ siue exit⁹ in actū
⁊ ꝙtū ad ipam ptātem in se est eq̄
litas in oībus sicut in ꝑma ptāte
S3 ꝙtū ad vsu3 requirit hoīes q̄
iudicentur et absoluant̄ et pctā q̄
iudicentur ⁊ absoluant̄. et ideo q2
ꝑmo sacerdoti vicario xp̄i est ꝯces
sa ꝑmo vniuersalis ptās iudicādi
⁊ absoluēdi oēs hoīes et oīa pctā
⁊ crimina. et ideo ipē h3 ista3 po-
testatem ꝯpletam ⁊ ꝑfectam ⁊ h3
vsum ꝯpletū et ꝑfectum ⁊ ptātem
excercēdi ad oēs hoīes. et iō oēs
christiani sūt ei soli subdicti ꝙtu3
ad ista3 ptātem ⁊ a nullo alio pn̄t
iudicari nec absolui. et ideo vsus
istius ptātis est in eo plen⁹ ⁊ com
plet⁹. et ideo necesse est ꝙ si sacer-
dotes qui receperunt potestatem
iudicandi et absoluēdi ꝑ sacramē
tum ordinis debeāt vti sua ptāte
circa hoīes ⁊ iudicare ⁊ absolue-
re ꝙ iste ꝑmus sacerdos cui sbiec
tisūt oēs xp̄iani quo ad ptātē iudi
ciariam subiciat et hoīes ⁊ deter-
minet in quos possit excercere suā
ptātem q2 aliter nullus sacerdos
poterit iudicare nec absoluere ali-
quē hoīe3 in terra q2 nō oēs sunt
ꝑmi sacerdotes. ꝙuis igr̄ nō cōfe
rat ptātem iudicandi nec absoluē
di q2 christ⁹ hoc facit tn̄ ipē deb3
dare ptātem sup̄ tales hoīes quia
ipē est iudex vniuersalis oīm chri
stianoꝝ. ⁊ ideo ista ptās iudicādi
et absouendi pōt esse maior ⁊ mi-
nor et magis ampla vl' restricta se
cūdum ꝙ plures vel pauci sūt sb-
iecti tali ptāti et etiam quo ad ip-
sa peccata maiora vel minora ⁊ ꝙ
tum ad istam ptātem iudicandi ⁊
absoluendi semper supra ptātem
sacerdotalem est ptās primi sacer
dotis ⁊ summi qui potest totaliter
impedire vsum vel dare homines
qui subiciātur ptāti sacerdotali se
cundū ꝙ voluerit ⁊ ꝯsistit in volū
tate sua. Sic igr̄ ꝑm⁹ ⁊ sūmus sa
cerdos vicarius xp̄i in terra hab3
in se ptātem sacerdotalem ⁊ hab3
in se ptātem ꝯferendi sacramētu3
ordinis vniuersaliter ⁊ ordinandi

quos voluerit ꝛ hꝫ vniuersalē po
testatē iudicādi et absoluendi sup̄
oēs xp̄ianos idistincte ꝛ in eo est
radicata ꝛ plantata ista ptās ꝛ ip
se pōt distribuere xp̄ianos p̄ plu-
res partes ꝛ dare alijs sacerdoti-
bus ab ipo ordinatis certā porci-
oneꝫ hoīm xp̄ianoꝝ in quo quilꝫ
sacerdos exerceat suaꝫ ptātem ꝛ
talis ptās iudicādi et absoluendi
recepta a p̄mo sacerdote vocatur
ptās iurisdictōis seu iurisdictō qꝛ
nullus alius sacerdos hꝫ ptātem
absoluendi et iudicandi aliquem
xp̄ianum nisi talis fuerit sibi data
ab ipo vicario xp̄i cuiꝰ est tota et
cōpleta ptās iurisdictōnis. Et sic
apparet ꝙ duplex est ptās scꝫ po
testas ordīs que datur in sacramē
to ordinis ꝛ ptās iurisdictōis. pri
ma imediate descendit a xp̄o ꝛ nō
a p̄mo sacerdote: sꝫ scd̄a descēdit
a xp̄o ꝛ dat̄ p̄mo sacerdoti vicario
eius. et vlteriꝰ ipse vicarius distri
buit illam quibꝰ vult et sicut vult
qꝛ est sua ꝛ tota ei data ē ptās. Et
sic sacerdos ordinatꝰ per sacramē
tum ordinis recipit ptātem ordīs
sꝫ nō ptātem iurisdictōnis. Sꝫ qꝛ
p̄mus sacerdos ꝛ vicariꝰ xp̄i non
pōt esse per vniuers̄ mūdū ꝛ neces-
sariū est ꝙ vbiqꝫ sint sacerdotes q̄
administrēt sacramēta ꝛ iudicent
et absoluāt christianos de peccatis
suis. Et iō qꝛ ipse hꝫ ptātem vniū-
salem sibi datam. iō pōt distribue
re ꝛ dare partē sue ptātis alijs sa
cerdotibus et distribuere eis scd̄ꝫ
portioneꝫ xp̄ianitatis qui loco sui
exerceant ptātem iurisdictōis et
etiā p̄ferant sacramētuꝫ ordinis ꝛ
multiplicēt sacerdotes q̄ habeant
ptātem dispensandi sacramenta i
mediate. Et tales sacerdotes ime-
diate recipientes ptātem iurisdi-
ctōis ꝛ ptātem dandi et dispensā
di sacramētuꝫ ordinis ab ipso pri
mo ꝛ sūmo sacerdote vocātur ep̄i
qꝛ sūt imediate sup̄ sacerdates sim
plicem ptātem hn̄tes. Sicut igit̄
necessariꝰ est p̄mo sūmꝰ sacerdos
scd̄o sūt necessarij sacerdotes ep̄i
qui hn̄t partem iurisdictōis ꝛ ptā
tem administrandi sacramētuꝫ or
dinis ꝛ ordinandi sacerdotes ali-
os. et necessarij sūt sacerdotes sim
plices q̄ immediate ministrēt alia
sacramenta xp̄ianis. Et necessarij
sūt tres sacerdotes vt sit cōpletuꝫ
scꝫ simplex sacerdos magnꝰ sacer
dos ꝛ sūmus sacerdos. Ita ꝙ sim
plex sacerdos accipit a magno sa
cerdote sacramentū ordinis scilꝫ
ab ep̄o ꝛ p̄tem sue iurisdictōis ꝛ i-
mediate respicit pplm ꝛ ei admi-
nistrat sacramēta. Sꝫ magnus sa
cerdos respicit suā ptātem a sūmo
sacerdote. ꝛ iō simplex sacerdos ē
superior q̄ pars laycal' et magnꝰ
sacerdos q̄ simplex sacerdos. Et
sūmꝰ sacerdos. sacerdos sacerdo-
tum est: ꝛ est supior q̄ magnus sa
cerdos seu episcopus episcopoꝝ.
Et sic per sacramētuꝫ ordinis p̄sti

tuitur mirabilis ordinatio in chri
stianitate que dȝ esse ordinata ʒm
ptātem iudiciariam. Sic igiť hec
potestas iudiciaria scȝ iudicādi ⁊
absoluendi que est ptās iurisdic-
tionis ꝙtum ad vsum primo ꝯces
sa et totaliter et plenarie data vni
videlicet sūmo epo et sūmo sacer-
doti cui collata est tanꝙ sūmo ca
piti ptās vniuersalis et deinde di
uiditur in partes. Ita ꝙ diuidiť in
episcopos magnos sacerdotes ⁊̄
inde descēdit in sacerdotes simpli
ces q̄ presbiteri vocātur et hoc ab
vno capite. Et iō lȝ qlȝ sacerdos
hēat potestatē ordīs et clauē que
est iudicandi et absoluēdi tñ vs⁹
sue potestatis tm̄mō se extēdit ad
illos q̄ sibi sūt subiecti ordinate.
Et qꝛ potestas admīstrandi sacra
mēta ē indelebilis et ꝑpetua in se
sic ꝓbatū ē de potestate sacerdota
li lȝ potestas iurisdictōis possit ꝑ
di. Et iō sic sacerdos nō pōt ꝑde-
re potestatē sacerdotalē sibi colla-
tam in sacramēto ordinis. Ita eti
am nec epūs qui est supra sacer-
dotem nullomō pōt perdere po-
testatē cōferendi sacramētū ordīs
qꝛ est ei essencialis adiūcta et an-
nexa cū ptāte et gradu sacerdota
li nec ista potestas ē ptās iurisdi-
ctionis nec cū tali potestate īpmi
tur in aīa ali⁹ caracter sup̄ carac-
terē sacerdotalē qꝛ ille ē vltimus
caracter. Vñ prim⁹ sacerdos īme
diate ordinať a christo seu ꝑmi sa
cerdotes qui hēbant potestatē ad
mistrandi sacramētū ordīs ꝓpter
talē potestatē nō habebāt alium
caracterem in aīa nisi sacerdotalē
Est siľr dicendū de alijs sacerdoti
bus q̄ recipiunt potestatē cōsecrā
di ordines. nō igiť datur alijs ali⁹
caracter sȝ ipe caracter sacerdota
lis p̄us exñs quodēmō crescit in
potestate et dilatať āpliatur et di
gnificatur. vñ sacerdotalis ptās
est sic ptās liberi arbitrij sup̄ quā
nō est alia aliqua potestas natu-
ralis. Sed sic libeꝝ arbitriuȝ pōt
crescere et dignificari per scias et
virtutes artes et officia et ꝓpter
hoc vnū libeꝝ arbitriuȝ ascēdit su
pra aliud et nō naturaliter nec ra
dicaliť. ita possum⁹ dicere cōfor-
miter ꝙ ꝙuis ptās sacerdotalis
sit vltim⁹ grad⁹ radicabilis in po
testatib⁹ spiritualib⁹ que dať ꝑ sa
cramētuȝ ordīs ac tñ pōt crescere
et āpliari ⁊ dignificari vt sic pote
stas sacerdotaľ se extēdit ad alia
sacramēta. Ita se extēdit ad sacra
mētum ordīs. ita ꝙ nō sit alia po-
testas noua sȝ prima magis āplia
ta et dilatata ē. ⁊ iō sic potestas sa
cerdotalis ē īdelebilis. ita ⁊ ptās
episcopalis q̄ radicatur ī potesta-
te sacerdotali. itē etiaȝ sic potestaſ
episcopalis se extēdit sup̄ sacerdo
talē ad cōferēdum sacramētuȝ or
dīs qō ē potestatiuuȝ qꝛ in eo dať
potestas. Ita etiam se extēdit ad
sacramētum cōfirmatiōis in quo

dat p̄b̄ris ⁊ oib⁹ alijs potestas pugnandi publice ɔtra inimicos xp̄i et ē q̄si officium sp̄ūale. et iō q: ibi reqritur maxia ptās magna infirmitas et magnū robur tale sacramētum d3 admīstrari ⁊ dari nō p simplicē sacerdotē q̄ h3 ptātē3 simplicē s3 per magnū sacerdotē episcopum q̄ h3 potestatē et excellēciā ⁊ h3 potestatē sup̄ ptāte3 quo ad sacramētu3 ordis quod ē potestatiuu3 et quo ad sacramētu3 cōfirmationis ⁊ sic duo sacramenta dn̄t admistrari a solis magnis sacerdotibus sc3 episcopijs.

Epilogatio.

Jc igit̃ appet ex oib⁹ sup̄dictis quō ps clericalis ē excellēter ordiata regulata ⁊ disposita p mirabiles grad⁹ q̄si p mirabilissimā scalā ab infimis ad sup̄ma ascēdendo et descēdendo a sup̄mis ad ifima. qm̄ p̄m⁹ ascens⁹ ē tōsura clericalis. scd̄us ē psamistatus et isti duo nō sunt ordies sed sūt p̄paratorij ad ordines. tertius est hostiari⁹. quart⁹ est lectoriat⁹ quint⁹ ē exorcistat⁹. sext⁹ ē acolit⁹ septim⁹ ē sb̄diaconat⁹. octau⁹ est dyaconat⁹. nou⁹ ē sacerdociū seu p̄sbiterat⁹ ⁊ hic ē finis i ordinibus Sed p modū supplemēti suppoit̃ istis ordinib⁹ sacris episcopatus patriarcat⁹ ⁊ papat⁹ aq̄bus sacri ordines fluūt ⁊ dispāsantur et sic decim⁹ ascēs⁹ ē episcop̄atus ⁊ vn̄cui⁹ patriarchat⁹ et vltim⁹ papatus in quo est sūmus sacerdos. et q: potestas p excellēcia3 q̄to magis descēdit tanto magis dilatat̃ ⁊ quāto magis ascēdit tāto magis diminuitur sicut etiā fit i scala nare q: quāto magis ascēdit tēdit ad vnitatē. et iō plures sūt ep̄i paucio res archiep̄i paucissimi patriarche et vn⁹ pater patrū qui merito papa vocatur tanq̄ vn⁹ p̄mus sūmus sp̄ūalis pater oīm patrum. ⁊ ideo oīm fidelium christianoꝝ p̄nceps principu⁹ caput indiuisum pōtifex summ⁹ xp̄i vicari⁹ fōs origo et regula oīm p̄ncipatuū sp̄ūalium i christianitate a quo tāq̄ a summo deriuat̃ ordiata ptās vsq3 ad ifima mēbra xp̄ianitat̃. Ecce igr̄ qualiter ps clerical' eleuat̃ mō ordinato et mirabiliter sup̄ parte3 laycalē. Sic igr̄ per tonsurā clericalē i qua fit quedē eleuatō aliqs est honorād⁹ mlto magis dn̄t honorari qui pl⁹ eleuātur p sacramētum ordis s̄m suos grad⁹ ⁊ multo magis ep̄s. et sic ascēdendo. et sic appet q̄liter per vnū sūmu3 sacerdotē tota xp̄ianitas ē in se ordiata et colligata et fortissime vnita. Et qm̄ ista ptās que fit vniuersalit̃ p̄mi et sūmi sacerdot̃ ē sp necessaria toti christianitati tāq̄ p̄ma isluēs in oīs ptātes ab ip̄a deriuatas. Et iō q: p̄rim⁹ sacerdos poterat

mori et ptās istat erāt sibi data ñ ppter seipm sʒ ppter alios. et ideo sic debuit sibi dari a christo tal' potestas vt possʒ trensire i aliū post ipm et hoc fuit necesse. Et ideo qꝛ ista ptās solum depēdʒ a christo i quo erat suscepta et nō ab alijs et tota erat ipsi⁹ primi sacerdot' immediate ordinati a christo. seqtur ꝙ taliter fuit tradita ei ꝙ ipe habuit potestatē et auctoritatē ordinandi et disponēdi de ipa ptāte ꝭm modum et formā qliter trāsiret i aliū post ipm et relinqret eā toti christianitati qꝛ postꝙ semel sibi data fuit potuit ordinare de ea sicut voluit ad vtilitatē christianitat' et cōmod̄ qꝛ ppter hoc data fuit. ⁊ iō potestas ista vniuersalis nō pōt perdi sʒ sp manet i xpianitate radicalit' sicut prim⁹ sacerdos cui⁹ erat ordinauit. Et sic apparet ꝙ ptās spiritualis durabit et pmanebit ꝙdiu christianitas durabit. ⁊ qꝛ xp̄s est imortalis exn̄s sp vn⁹. et iō ea que ipe ordinauit sp pmanebūt. ⁊ iō xpianitas ab ipo ordiata per sua sacramēta et suū primū sacerdotē vicariū ei⁹ ⁊ per alios pmos sacerdotes vnitos cū primo sacerdote vicario suo sp durabit ꝙdiu mundus durabit qꝛ perire nō pōt nisi xp̄s pereat quod fieri nō pōt. Ipe em̄ est sacerdos summ⁹ inçptū hō nō descēdens ab alio sacerdote sʒ immediate a deo et manet in celū ineternum qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

De cōparatione partis clericalis ad partem laycalem.

Uoniā aūt dictū ē ꝙ tota xpianitas de necessitate patit' ⁊ diuiditur in duas ptes gn̄ales scʒ in partē clericalē et laycalē seu in partē dantē et admistrantē sacramenta et in partē suscipientēʒ ista ꝙ iste due partes distingūtur per dare et accipere ⁊ per hoc pars q̄ dat ē nobilior ꝙ illa que accipit. ⁊ qꝛ pars clericalis ē ordiata i se pulcherrime et mirabilissime tāꝙ pulcherrima gerarchia gradatim ordinata. et iō necesse ē etiā ꝙ pars laycalis sit in se ordiata suomō. vn̄ iste due partes faciūt vnā eccliaʒ et vnū corp⁹ et q̄si vnū hoiem. Et iō qꝛ vna ē superior alia iferior vna dās et alia recipiēs ⁊ insil' se hn̄t sicut corp⁹ ⁊ aia qꝛ sicut ex corpore et aia fit vn⁹ hō ita ꝙ corp⁹ ē pars iferior ⁊ aia superior ⁊ corp⁹ recipit ifluenciā ⁊ aia ifluit ei ⁊ dat corpori vitā. et iō sic se hʒ aia ad corpus sic se hʒ pars clerical' ad partem laycalē qꝛ fit quasi vn⁹ homo maxim⁹ ex parte clericali et laycali. et qꝛ sicut aia est in se ordinata per suas potestates vt iam declaratū fuit. ita ⁊ iā suomō corp⁹ est ordinatum in seipo per sua mēbra et organa visibilia. Et ideo etiam necesse est ꝙ sicut pars clericalis

est i seipa mirabilr ꝛ pulcherrime ordinata per mirabilez gerarchiã Ita etiaz pars laycalis sit in se ordinata suomõ ꝛ pporcionaliter p suam gerarchiam. Et qꝛ pars clericalis est ordinata in seipsa p potestatem spiritualem que cõstituit in ea multos grad? vt declaratuz est. Ita etiaz pars laycalis dz esse ordinata in seipsa per potestatem corporalem seu tẽporalem qꝛ sicut est ptãs spiritual'. Ita etiaz est potestas corporal' seu tẽporalis. qꝛ sicut est aia ita est corp?. et sicut sũt bona que recipit aia in se. Ita sũt bona q̃ recipit corpus in se. ꝛ sicut aia hz suã vitam spũalem. ita corpus hz vitam corporalẽ. Due igr̃ sũt vite vna terrena ꝛ alia celestis. vna corporea et alia spũalis vna qua corp? viuit ex aia ꝛ alia q̃ aia viuit ex deo. Et vtraqꝫ habz suum bonũ quo nutritur ꝛ vegetatur vt possit subsistere ꝛ permanere. vita aũt terrena seu corporalis nutrit' bonis terrenis et vita spũalis nutrit' bonis spũalibus: Ad vitaz terrenaz ptinent oĩa que sũt terrena ꝛ ad vitaz spũalem pertinent oĩa que sũt spũalia. Et iõ sicut fuit necessaria ptãs spũalis administrãõ bona spũalia scꝫ ipa sacrameta in quib? ꝯsistit vita spiritualis. Ita est necessaria ptãs terrena ꝛ secularis administranõ bona terrena. Et sic fuit necessaria ptãs siue iurisdictio spũal' ita est necessaria potestas iurisdictõis tẽporalis. Et iõ sicut ps clerical' est ordinata p potestatem spũalem. Ita pars laycalis est ordinata p ptãtem terrenaz ꝛ sicut spũalis ptãs habz multos gradus ꝛ multos ordines ptãtuz et tñ omẽs sũt sub vno capite. Ita ptãs terrena hz suos grus ꝛ oms hñt vnũ caput scꝫ ptãtem regiam vel imperialem. Quanto aũt vita spũalis ẽ dignior ꝛ q̃to aia est dignior q̃ corp? tanto ptãs spũalis precedit ꝛ excellit terrenã seu secularem ptãtem in honore et dignitate. Et sicut aia nõ fecit corp? sꝫ de? fecit tam aiam q̃ corp?. sicut aia regit corp? ita spũal' ptãs dz regere corporalẽ nec ptãs spũalis instituit corporalẽ sꝫ de? imediate ordinauit et instituit eã ꝛ sic corpus ẽ ppter aiam ꝛ ad ipam ordinatur. Ita ptãs terrena ẽ ppt' potestatẽ spũalẽ et sicut corp? est subiectum aie. ita ptãs terrena dz eẽ subiecta spũali. Ex hijs oĩbus apparẽt tres esse mirabiles ordines in mũdo p̃mo ordinẽ nature q̃ iã in principio libri isti? poitus est qui ẽ ordo creaturaꝝ et alij duo ordines sũt in natura hũana ꝛ in xpianitate per duas ptãtes. scꝫ ordo ptãtis spũalis et ordo ptãtis corporalis seu temporalis. Et de tanto ordines isti duo excellũt ordinẽ nature de quãto hoĩes excellũt alias creaturas qꝛ isti duo ordines fundãtur in hoib? in ordi-

ne autē nature de quāto vna crea tura eleuatur sup aliā de tāto hō eleuatur sup oīs creaturas. sed in istis duob⁹ ordinibus hō ele- uatur sup hoiem et pplus sup po pulum et gēs supra gentē. Si igr̄ mirabilis est mund⁹ pter mira- bilē ordinē nature multo magis mirabilis ē ipa christianitas seu ecclia pter duos mirabiles ordi nes duaꝝ ptātum. Compara igr̄ istos duos ordines adinuicē ꝛ vi debis excellenciam eoꝝ.

De cōparatione duaꝝ pote- statum inter se.

Et qꝛ potestas tēporalis seu corporalis que respicit ꝛ or dinauit partē laycalē est tāq̄ cor pus et ptās spūalis que respicit et ordinat partem clericalem ē sic aīa. Et ideo sicut de⁹ primo fecit corp⁹ q̄ aiam qꝛ primo corp⁹ pre paratur ad reparationē aīe et vl- timo aīa recipitur in corpore et iō ipm perficit et informat et viui- ficat. Ita cōformiter potestas ter rena seu secularis pus fuit in ter ra q̄ spūalis et de⁹ primo ordina uit ipam qꝛ erat tanq̄ corp⁹. et iō debuit precedere vt pparetur ad receptionē potestatis spūalis sic corpus ad aiam. Et iō per multa milia annoꝝ fuit ptās terrena in mūdo et cōtinue paulati dispone batur et pparabatur. et qn̄ fuit di sposita et preparata ad recipiend potestatē spūalē tunc venit xps in mundū ordinans potestatem spūalem et tūc potestas terrena erat per vniuersum mūdum ordi nata et habebat suū caput in ma- iori ciuitate toci⁹ mundi scꝫ in ro ma. et ideo in illa ciuitate in qua terrena ptās habebat suū caput. Ibi ptās spūalis recepta fuit ꝛ col locata et ipa ptās ibi posuit suuꝫ caput et subiugauit sibi ptātē ter renam. Oportuit aūt q potestas spūalis poneret suū caput in ma- iori ciuitate toci⁹ mundi. ꝛ sic po testas terrena recepit spūalem sic corpus aiam et quasi fecerūt vnū hoiem nouum. et iō insil' sunt mix te per totam christianitatē ꝛ vna iuuat aliā. Un̄ postq̄ potestas terrena que primo erat nō fuit de structa per aduentū ptātis spūa- lis ſꝫ est sibi subiecta et seruiēs si- gnum est q ptās tēporalis a deo erat qꝛ si a deo nō fuisset destruc- ta fuissꝫ nec mixta suissꝫ cū spūali Et ideo sicut aīa viuificat et ifor- mat corp⁹. Ita potestas spūalis vltimo veniēs tanq̄ nobilior ꝛ ex cellentior et tanq̄ forma et aīa ei⁹ viuicat et informauit ꝛ reduxit eā ad deum sicut aīa reducit et ordi nauit corp⁹ ad deū. Si igr̄ terre- na ptās separet a spūali ptāte tūc necessario ē mortua ꝛ sepata a deo totaliter et est corp⁹ sine aīa. Ca ueant igr̄ terreni pncipes qualr̄ pdecessores eoꝝ quoꝝ ipsi sūt suc cessores fuerūt subiecti et obediē-

tes potestati spūali. Cogitēt quali ter caput potestatis terrene scʒ romanum imperiū subiectuʒ fuit capiti ptātis spūalis p mille annos ⁊ vltra. Timeant igitur oēs christiani qui nūc sūt maiores ⁊ minores christum cuius vicarius subiugauit sibi oēs potestatem terrenam. Timeant oēs principes christiani qꝛ eoꝝ predecessores q̄ fuerūt excellētiores ⁊ maiores sbiecerūt colla sua vicario eius et ei tanq̄ veri subditi seruierūt. Quis igitur ausus est persequi ecclesiaʒ xpi. Cogitēt oēs christiani q̄ christianitas nō erat aliq̄n ⁊ qualiter incepit ⁊ creuit ⁊ ad sūmam altitudineʒ deuenit. qualiter perseuerauit ⁊ continue pmansit. Timeant igitur christiani filiū dei sicut predecessꝰ sui fecerūt honorēt eū sicut predecessores honorauerūt videant magnitudineʒ ⁊ excellentiam predecessoꝝ ⁊ paruitateʒ coruʒ ⁊ cognoscant q̄ nihil sūt in respectu eoꝝ. Sic igitur illi qui tam excellentes fuerūt timuerunt xpm ⁊ ei obedierūt ⁊ crediderunt ⁊ fideles fuerunt et eū tantum honorauerunt. Multo magis igr̄ qui nunc sūt cū nihil sint respectu illoꝝ debēt magis timere christuʒ ⁊ ei obedire ⁊ credere ⁊ eū honorare ⁊ suo vicario subditi esse. Cognoscāt etiam oēs gētes ihm xpm esse verū filium dei cuiꝰ ptās ⁊ principatꝰ durauit per mille annos ⁊ vltra et durat in maiori ciuitate totiꝰ mūdi q̄ dn̄abitur vniuerso orbi i qua erat caput terrene ptātis.

Septimuʒ ⁊ vltimū sacramentum est sacramentum matrimonij quod est ꝯiunctio iseparabilis viri ⁊ mulieris introducta per liberū cōsensū aioꝝ ex parte vtriusq̄ expssum p v̄bum vel aliquod signū ⁊ est institutuʒ vt sit officiū sacramētuʒ ⁊ remediuʒ. officiū ad multiplicand̄ sacramētuʒ ad significādū ⁊ remediuʒ ꝯtra pctā.

Quoniam auteʒ deꝰ nō fecit oēs hoies simꝉ sicut fecit angelos in simul. Sʒ solū fecit primuʒ hoieʒ ⁊ pmaʒ mulierē imediate p se sine adiutorio alteriꝰ et ordinauit q̄ hoies multiplicarētur i terra p mod̄ gn̄ationis ⁊ ppagatōnis. ita q̄ vnꝰ descenderet ⁊ gn̄aref ab altero vt sic maior essʒ vnitas et amor inter hoies vt sic se reputarent quasi vnuʒ hoieʒ duʒ viderent se oēs descendisse ab vno homine. et sic modus gn̄andi essʒ signuʒ vnitatis ⁊ societatis. Et qꝛ totuʒ principale bonuʒ hominis est vt habeat ꝯiunctionem ⁊ societatem cuʒ deo qꝛ per talem societatem homo recipit vitaʒ a deo ⁊ totum bonuʒ suuʒ. Ita q̄ vita hominis cōsistit in societate vt iā dictuʒ est. Et iō quia ista societas hominis cum deo est occulta inuisibilis ⁊ spūalis ⁊ est finis ⁊ cōplemētum hominis debuit significari fi

gurari ⁊ repn̄tari ꝗ̄tuȝ fieri potu-
it per res sensibiles et visibiles vt
semper homo haberet aliquod si-
gnuȝ manifestū visibile per quod
repn̄aret̄ ⁊ significaretur ei cōiun
ctio quā debȝ habere cuȝ deo per
amorem tanꝗ̄ per suum ꝓ̄ncipale
bonuȝ. ⁊ ideo qꝛ ꝯiunctio ⁊ socie-
tas inuisibilis debȝ significari ⁊
figurari per cōiunctōeȝ visibilem
que essȝ istud signū repn̄tans istā
cōiunctōeȝ spiritualē ideo debuit
esse ꝓpinquissimuȝ ipi hōi. ⁊ ideo
ordinauit deus ꝙ nō solum genꝰ
humanum per ḡnationem multi-
plicaretur sȝ taliṫ ⁊ tali modo mlti-
plicaret̄ ⁊ cresceret vt modꝰ gene-
randi ⁊ multiplicandi essȝ signuȝ
visibile figura ⁊ representacio istiꝰ
cōicatōnis ⁊ societatis spiritualꝭ ⁊
inuisibilis quam hō semꝑ dȝ ha-
bere cum deo per amorem in quo
ꝯsistebat totus status hoīs. Et iō
ordinauit deus ⁊ instituit vt ꝓpa
gatio ḡnatio ⁊ mltiplicatio hoīm
fieret per cōiunctioneȝ viri ⁊ mu-
lieris ꝗ̄quiꝯ cōiūctio essȝ indiui-
dua ⁊ singularis ⁊ h̄ est matrimo-
niū. Et iō a ꝓ̄ncipio fecit ꝓ̄muȝ vi
ruȝ ⁊ ꝓ̄mā mulierē ⁊ nō plures vi
ros nec plures mulieres sȝ vnicā
⁊ singulareȝ mulierē vni viro ꝯiū
ctam ⁊ voluit ꝙ ista ꝯiūctio esset i
separabilꝭ ⁊ indissolubilꝭ. et iō istud
matrimoniū fuit ordinatū a deo ī
ꝓ̄ncipio nature hūane ad duo scȝ
vt essȝ in officiū ḡnandi ⁊ mltipli
candi hoīes ⁊ vt essȝ signū ⁊ sacra

mētuȝ repn̄tans ꝯiunctōeȝ iuisi-
bileȝ ⁊ spūalem aīe cū deo ꝑ amo
rem liberaleȝ ⁊ spōtaneam. Vn̄ a
ꝓ̄ncipio deꝰ fecit duas ꝯiuncōes
mirabiles in hūana natura. ꝓ̄ma
fuit qn̄ ꝯiūxit aīaȝ rōnaleȝ cū car
ne seu cū corpore ⁊ ista fuit natu-
ralꝭ ⁊ nō ꝑcessit ꝯsensus qꝛ ipsa ne-
sciebat eo qꝛ nūꝯ erat. sȝ deꝰ ꝯiū-
xit aīam cū corpore et istud fuit ꝓ̄
mū matrimoniū. Aliā vͦo ꝯiūctio-
neȝ fecit deꝰ in hūana natura qn̄
ꝯiunxit mulıereȝ cū viro in vna so
cietate iseꝑabili. ⁊ ista societas fu
it maior et nobilior ⁊ ista fuit volū
taria liberalꝭ ⁊ nō naturalis et per
primū ꝯsensuȝ viri ⁊ mulieris ⁊ ꝑ
amoreȝ vtriusqȝ ⁊ prima societas
erat signū ⁊ repn̄tacio istiꝰ ꝯiūcti-
onis qꝛ sic̈ aīa est suꝑior ⁊ maior ⁊
dignior ⁊ caro est iferior. Ita vir ē
maior suꝑior ⁊ dignior et mulier ī
ferior. Et sicut vna aīa fuit ꝯiūcta
cū vna singulari carne et nō cum
pluribus. Ita vnꝰ vir cum vnica
mulere ⁊ nō cū pluribꝰ. Et sic ꝓ̄ma
ꝯiūctio n̄ potat destrui nisi ꝑ mor
tē. ita nē ꝯiūctio viri ⁊ mulieꝝ nō
potat destrui nisi ꝑ mortē. sic igr̄ ꝓ̄
ma societas q̄ fuit ī hūana natura
radicalꝭ ⁊ fūdamētalꝭ scȝ aīe cū car
ne significabat ⁊ repn̄tabat scꝺam
societatē ⁊ ꝯiūctōeȝ q̄ erat ī hūana
natura q̄ erat viri ⁊ muleris ⁊ ista
scꝺa figurabat et repn̄tabat tertiā
cōiunctionē seu socitatem que est
anime cū deo seu humane nature

cuȝ deo ⁊ ista est maxima oim̄. Et sic ambe societates que erāt in humana natura erant ꝑpter tertiaȝ que erat hois cum deo.

De comparatione istaꝝ societatū inter se.

Et qꝛ iste tres societates sūt ordinate inter se et vna ascēdit sup̄ aliā in dignitate ⁊ nobilitate quasi per quādā scalā et vna rep̄ntat aliam. ⁊ iō cōparemus eas adinuiceȝ. Vñ due p̄me que sunt infra naturā hūanam sūt ꝑpter illam que ascendit sup̄ hūanam naturā. In p̄ma em̄ ꝯiūctōe et societate corpus ascendit ad aiaȝ ⁊ cōiungit̄ cū ea naturalr̄. In scđa societate mulier ascendit ad viꝝ ⁊ cōiungit̄ cū eo per liberꝝ arbitriuȝ ⁊ cōsensum. Et qꝛ mulier hȝ carneȝ et spm̄ seu aiam ⁊ vir etiaȝ ibi. Iō fit duplex ꝯiūctio seu societas scȝ aie cū aia ⁊ carnis cū carne qꝛ aia viri ꝯiungit̄ cū aia mulieris ⁊ eꝯuerso per amorem ⁊ consensꝰ et caro viri cū carne mulieris. Sed in tertia societate tā vir q̄ȝ mulier cōiungit̄ cū deo ⁊ nō solū vir et mulier sȝ tota hūana natura debȝ cōiungi cū deo quia ꝑpter hoc facti sūt. Sicut igr̄ in p̄ma ꝯiunctōne et societate que est aie cū carne ipsa caro viuificatur exaltat̄ ⁊ nobilitat̄ per societatem cū aia racōali Ita ꝙ ex seipā nō habȝ vitā ymo est nihil. Et sic etiam in scđa societate ipā mulier viuificat̄ fortificat̄ et exaltatur per societatem cuȝ viro. Ita etiam significatur ꝙ tā vir q̄ȝ mulier et tota societas seu congregatio hoim̄ viuificantur nobilitātur ⁊ exaltātur per societatem ⁊ ꝯiunctionem cū deo. ⁊ sicut tota caro est cōiuncta cū aia ⁊ tota mulier cum viro. Ita tam vir q̄ȝ mulier qui faciūt vnam societatē ⁊ vnā congregationeȝ debent coniungi cū deo per amorem ⁊ per ꝯsequēs tota cōgregatio viroꝝ ⁊ mulieruȝ Sicut aūt in hūana natura fuerīt due societates seu ꝯiūctōes. p̄ma aie cū carne que faciūt vnaȝ personam indiuiduam. et scđa mulieris cū viro qui faciunt vim amorē et societatem inseparabilem. Ita significatur ꝙ due erant ꝯiunctiones possibiles humane nature cū deo: vna ad modū aie cum carne per vnionē personalem. Ita ꝙ deus ⁊ homo cōcurrent in vna persona ⁊ alia erat ꝑ amoreȝ ⁊ voluntateȝ nec aliter pōt hūana natura ꝯbinari aut ꝯiūgi cū deo nisi istis duobꝰ modis. Et q̄m filiꝰ dei est vnitꝰ ꝑsonaliter cū hūana natura et iō ꝯpleta est societas que se hȝ ꝑ modū vnionis aie cū carne. Et qꝛ xp̄s deꝰ et homo in vna persona vlterius cōiunxit ⁊ vniuit sibi xp̄ianitatē que est vna societas ⁊ vna ꝯgregatio oim̄ christianorum que vocatur ecclesia que habȝ meduȝ vnitatis ⁊ veram vnitatem q̄ntum fieri potest: q̄a tota christianitas

est cōiuncta cū vno sūmo sacerdo te vicario christi: ꝛ iō tota ecclesia h3 modū mulieris seu vxoris et christ⁹ h3 modu3 viri que tota ecclesia est quasi vna persona ꝛ christus alia persona et est ibi matrimonium sic inter primū viꝝ ꝛ primā mulierē. Sicut igit in primo statu hoīs añ lapsum erat cōiunctio et societas viri et mulieris cū deo mūdum incarnato ꝛ ista erat per amorē. Ita ꝙ ibi erat ecclesia et congegatio hoīm. Sed modo in reparatiōe facta ē cōiunctio et societas christianitatis seu ecclesie cū filio dei facto hoīe et incarnato et sic modo due sūt ꝯiūctiones seu due societates. prima est filij dei cū hūana natura et cū humanitate sua ꝓpria et singlari. et scōa societas est christi dei ꝛ hoīs cū tota christianitate q̄ est sua ecclesia ꝛ est tota sua ꝛ ista est maxima cōiunctio ꝛ maxia societas q̄ possit esse qꝛ maxim⁹ christ⁹ de⁹ ꝛ hō est maxia ecclesia. Et sunt ibi due vxores prima vxor est hūanitas filij dei. et scōa est ecclesia que est vxor christi dei ꝛ hoīs. Uñ ecclesia semper se h3 ad modū ꝑme mulieris qꝛ sic prima mulier descē dit de viro et fuit formata de viro Ita tota ecclesia d̄scēdit a christo ꝛ ē formata de christo qꝛ tota christianitas est reuocata ꝛ restaurata per sacramēta christi q̄ hñt totā virtutē a passione christi ꝛ amore. et ideo recte tota christianitas seu ecclesia ē vxor ꝛ mulier seu sponsa christi. Et iō istud matrimoniū christi et ecclie sue recte figuratur per matrimoniu3 viri ꝛ mulieris qꝛ sic vir et mulier hñt cōformitatem in natura. Ita christ⁹ ꝛ sua ecclesia hñt cōformitatē i natura q̄a christ⁹ h3 carnē hūanā sic ecclia. ꝛ ideo ē ibi duplex societas vna per amorē et dilectiōem ꝛ alia ꝑ cōformationē carnis sic mulier et vir hñt societatem per amorem et per societatem carnis.

Quod sacramētū matrimonij est antiquum et etiā nouū sacramentum.

T qꝛ matrimoniū ꝓpt boc ē sacramētu3 qꝛ est signū ꝛ q̄a significat aliquā rem sacrā sacratam inuisibilē et spūalem. Et quia nobili⁹ et mai⁹ et principali⁹ sine cōporatione est illud quod significat qꝛ signu3 est ꝓpter significatū et nō ecōuerso. et ideo sine cōparatione nobilior est illa cōiunctio spūalis que significat per matrimonium ꝙ ipm matrimoniu3. Et quia ipm matrimoniū est institutum et ordinatū ad significandu3 et repñtandū cōiunctionē ꝛ vnionem spūalem que fit et fieri d3 inter hūanam naturā seu aiam ꝛ deum qꝛ vtraqꝫ est voluntaria per liberum cōsensum. Et iō qꝛ cōiunctio aliter fuit a principio nature hūane in statu perfecto et aliter i

reparatione post lapsū q: a princi pio natura hūana ꝯiūgebatur so lum per amorē et cōsensum liberꝝ. Sed post lapsum in reparatione facta ē noua cōiunctio inter deuz ⁊ naturā hūanam q: persona filij dei sibi cōiunxit naturā hūanam in vnitate persone et fact⁹ est de⁹ hō qui est christ⁹. Et vlteri⁹ ipse christ⁹ de⁹ homo cōiunxit sibi no uam societatē q: formauit eccliaz seu christianitatē totā nouam per sacramēta et abluit et lauit. Et sic facta est noua cōiunctio spūalis i ter christuz et suā nouā ecclesiaz et sic sunt tres cōiunctiōes spūa les. Et iō postꝙ matrimoniū fuit ad hoc principaliter institutū ad significandū primā cōiunctionez spūalem. Ita etiā de nouo debuit institui et ordinari ad significādū nouā ꝯiunctionē inter personā fi lij dei et hūanam naturā quā assū psit. ⁊ ꝯiunctionā nouā inter chri stum et eccliam nouā q: vtraqꝫ ē voluntaria et ꝑ ꝯsensum liberꝝ et vtraqꝫ est ad modū matrimonij. Et iō matrimoniū est antiquū ⁊ ꝓ mum sacramētuz et ē etiā nouum sacramētū sicͭ baptim⁹ et alia q̄a dignū est ꝙ ista cōiunctō noua fa cta in repatione significetͬ et repñ tetur sicͭ illa antiq̄. Et sic matrimo niū ē sacramētū christi sicͭ alia q̄si innouatum ad nouā significatio nē. et sic ꝯiūctiones spūales repñ tantur ꝑ matrimoniuz scz ꝓma q̄ erat hoīs cū deo per amorē soluz et alie due noue scz filij dei cū na tura hūana quā assūpsit et xpi cū ecclia sua quā formauit. vñ i vtra qꝫ ꝯiūctōe ē vnio duoꝝ vni⁹ agētꝭ et influentis et alteri⁹ vt patiētꝭ ⁊ suscipiētis ⁊ hoc ꝑ vinclm amoris quod ꝓcedit ex mera volūtate et iō recte significatͬ ⁊ repñtatͬ vtraqꝫ istaꝝ ꝯiūctionū spūaliū per matri moniū q̄ð ē ꝯiūctio duaꝝ ꝑsona rum quaꝝ vna ē sicͭ agēs ⁊ influēs scz virilis sex⁹ et alia sicͭ patiens ⁊ suscipiēs que est muliebris sexus et hoc ex mutuo ꝯsensu volūtatis. Et iō videtͬ ꝙ sacramētū matrimo nij est magnū sacramētuz propter istas ꝯiūctiones spūales q̄s repñ tat et significat spūaliter ꝓpͭ tertiā cōiunctionē et vltimā q̄ ē christi ⁊ ecclie. Vñ illa rectissime repñtatͬ i matrimonio q: sicͭ in matrimonio est duplex ꝯiūctio vna ꝑ amorē q̄ est cōpleta. Alia est corporis q̄ seq̄ tur ex ꝓma ⁊ ibi ē tota cōsumma tio matrimonij. Ita silr̄ i christi cō iunctiōe ⁊ sue ecclie sūt due ꝯiun ctiōes vna ꝑ amorē ex vtraqꝫ pte ⁊ alia ꝑ ꝯformitatez ⁊ silitudinez nature q: christ⁹ et ecclia sua hñt cōformitatē carnis et sic sunt due magne ⁊ maxīe cōiunctiones.

Q̄ð matrimoniū iḡtuz ē sacra mētum xpi dat grām et adiutoriū spūale ꝯtra carnalē ꝯcupiscenciā et ad operandum illa que sunt ne

cessaria in matrimonio.

Et quia matrimonium est sacramentum christi sicut alia sacramenta et ideo oportet quod sicut alia sacramenta dant certam gratiam et spiritualem et aliquod adiutorium spirituale sicut homo indiget ita etiam sacramentum matrimonij dat certam gratiam et adiutorium spirituale sicut indiget homo in hijs que sunt necessaria ad matrimonium. unde cum in matrimonio detur homini facultas et potestas utendi uxore sua ad procreationem prolis et hoc ex diuina institutione datur etiam ibi gratia cum qua conuenienter illud fieri possit sicut dictum fuit in sacramento ordinis et in illis qui digne sumunt sacramentum matrimonij in fide christi et recta intentione ut scilicet uniantur ex consensu homini amoris ad procreandum prolem ad dei seruicium. tales recipiunt gratiam in matrimonio que adiuuat eos contra concupiscenciam carnalem. et per talem gratiam anima subleuatur a corruptione et concupiscencia inordinata libidinis ut sit ibi copula singularis copula utilis et copula inseparabilis. et quia ista sunt accidentia in matrimonio ut sit perfectum et sanctum. et sic ex ista gratia datur remedium contra inordinationes concupiscencie et nascitur triplex bonum matrimonij. Unde ipsa carnalis concupiscencia inclinat ad multas mulieres quia luxuriosus non est contentus de una. et ideo in matrimonio datur gratia homini ut uni soli uxori velit coniungi et sic inclinatio ad multas mulieres tollitur per copulam singularem. Concupiscencia etiam inclinat ad delectationem et non ad utilitatem fructus vel prolis. et luxuriosus non querit nisi satisfacere concupiscencie sue. et ideo in matrimonio datur gratia et adiutorium ut non cognoscat uxorem nisi propter prolem. et sic talis inclinatio tollitur per copulam utilem et fructuosam. Item etiam concupiscenciam carnalis post impletionem generat fastidium. unde luxuriosus postquam cognouit unam respuit eam et vadit ad aliam. et ideo in matrimonio datur gratia et adiutorium ut semper vellit esse cum una. et sic tale fastidium tollitur per copulam inseparabilem. Et ulterius ex copula singulari nascitur bonum fidei ut ad aliam non accedat et ex copula utili sequitur bonum prolis et ad bonum ordinatum est matrimonium in quantum est officium nature Et etiam ex copula inseparabili oritur bonum sacramenti quia talis copula et coniunctio inseparabilis est sacramentum coniunctionis spiritualis iam dicte. et sic tria bona nascuntur ex matrimonio scilicet fides seu fidelitas, proles et sacramentum. et sic matrimonium prestat remedium contra concupiscenciam qua per gratiam que in eo datur reprimit concupiscenciam carnis in sua radice et non fit magna. et etiam per illa tria bona que sunt in matrimonio ipsum matrimonium honestat ipsam carnalem concupiscenciam ut scilicet actus qui propter concupiscenciam creat turpitudinem sit honostus quia illa bona cooperiunt illam turpitudinem illius actus qua

alis esset turpissimus et in excusa
bilis et nullomō licitꝰ. Ita ꝙ illa
tria bona vel vnū illoꝝ excusat co
itum vt nō sit pctm̄ quod alis esſz
pctm̄ et sic matrimoniū dat reme-
dium vt nō sit pctm̄ quod esſz pec
catum qꝛ plꝰ hn̄t illa tria bona de
honestate et bonitate ꝙ opatō il-
la habeat de turpitudine et inho
nestate. Item etiā matrimonium
dat remediū cōtra ardorē cōcupi
scencie et om̄s eiꝰ corruptiones q̄
sequerētur si matrimoniū nō esset
quia dū hō satisfacit cōcupiscēcie
in actu matrimoniali tūc ipa ꝯcu
piscēcia nō ita incitat sꝫ remittit
feruor libidinis qꝛ multi vrerētur
per ꝯcupiscēciā nisi haberēt vxo-
reꝫ quā cognoscēdo euadūt ardo
rem et adustionē carnis et sic ma
trimoniū liberat a peccato quod
alis ꝯmitterētur. et sic apparet ꝙ
in matrimonio tria ꝯsiderātur scꝫ
signum seu significatō seu sacram̄
tum officiū et remediuꝫ. et ꝙtum
ad significationē duplex ē signifi
catio qꝛ significat cōiūctionē chri
sti et ecclesie sue per amorē et con
iunctionē ⁊ cōfirmationē nature.
et silr̄ duplex est officiuꝫ in matri
monio. vnū est per mutuā nutri-
tionē viri et mulieris qꝛ adinuicē
se sonēt nutriunt et iuuāt. ⁊ aliud
est officium ad ꝓcreandū ꝓlem.
Similiter est duplex remedium
vnū ꝙtum ad fluxū cōcupiscēcie
vt scꝫ hō nō intēdat nec inuideat
om̄cꝫ mulierē. Aliud remediū est
ꝙtum ad inordinationē vt scꝫ nō
cognoscat mulierē rōe libidinis ⁊
delectatōnis nec sine affectu ma
trimoniali sꝫ amore ꝓlis. ⁊ sic sūt
duo significata duo officia duo re
media. sꝫ primū significatū et pri
mum officiū ⁊ primū remedium ē
in sacramēto matrimonij ꝙtū ad
cōiunctionē aīoꝝ. sꝫ scdm̄ signifi
catum et scdm̄ officiū ⁊ scdꝫ reme
dium sūt in sacramento matrimo
nij ꝙtum ad cōiunctionē corpoꝝ.
Sicut āt in alijs sacramētis ē ali
quid visibile seu sensibile exterius
apparēs et aliquid inuisibile qđ si-
gnificatur. Ita similiter in isto sa
cramēto qꝛ aliter nō esset sacramē
tum. Et iō in isto sacramēto sūt v̄
ba et signa exteriora seu actus et
operationes exteriores loco rerū
corporalium que sunt in alijs sa-
cramētis sicut in baptismo ablu-
tio aque. et iō istud sacramētuꝫ fit
sicut sacramētum penitēcie i quo
nō poitur aliqua res corporalis.
sicut ḡ v̄ba exterius dicta a viro ⁊
a muliere per que significat ⁊ de-
claratur cōsensus interior amboꝝ
sunt totū illud qđ ꝑmo apparet i
matrimonio et ipse cōsensꝰ inter-
ior ē illud qđ primo significatur i
matrimonio sic cōfessio significat
cōtritionē et displicēciam interio
rem in ipo sacramēto penitēcie. et
deinde causatur inter viꝝ et mu-
lierem vinculū obligatoriū inuisi

bile et spūale et cōiunctō que est nunq̄ dissolui pōt et hoc ex ordinatione diuina q3 deus matrimoniū instruxit ꝓpter significatōe3 spūalis ꝯiunctōis. Et istud vinculum obligatoriū causatu3 ꝓpter mutuum ꝯsensū viri ⁊ mulieris expressu3 ⁊ declaratū per v̄ba exteriora vtriusq3 vel per signa alia est proprie matrimoniū sc3 causat matrimoniū. et sic sūt ibi tria per ordinē sc3 v̄ba exteriora significancia et ipe ꝯsensus liber spontane⁹ ⁊ mutu⁹ viri et mulieris ⁊ ip̄m vinculū obligatoriu3 indissolubile ⁊ infrangibile ⁊ tale vinculū est sacramentum ⁊ significat ꝯiunctōem spūalem inter deū et aīam et inter filium dei et hūanam natura3 sibi ꝑsonaliter copulatā et īter christu3 et ecclesiam. Et ideo ꝓpter talem significationē causatur tale vinculum indissolubile. Et vlteri⁹ ex tali vinculo obligatorio ꝑ quod vir transit in ꝑtātem mulieris et mulier in ꝑtātem viri q̄tū ad corpus sequitur vltima ꝯiunctio q̄ est copula carnalis. et ideo ꝓpter illam obligatōe3 vir tenetur reddere debitum mulieri et mulier viro. et sic apparet qualiter ꝯsensus volūtari⁹ per v̄ba expressus causat perpetuam obligatōnem ex dei ordinatione. Item etia3 apparet q̄ in matrimonio possūt semꝑ esse duo bona sc3 fides et sacramentum q̄uis semꝑ nō sequaẗ ꝓles et fruct⁹. Vn̄ semꝑ pōt eē ibi fides ⁊ fidelitas ꝑter solutōe3 debiti. etiā semꝑ est sacramentum ⁊ signu3 cōiunctionis spiritual' ymo ꝯiunctionū spiritualiū iam dictaꝝ.

Qō sūme timere debet. oīs xp̄ianus ne violet matrimonium nec suum nec alterius.

Et q3 ip̄m matrimoniū ē tm̄ sacramētum et tā magnum et ē institutū et ordinatū ad repn̄tandum et significādu3 tam magnas et tā sanctissimas cōiūctōes spūales superi⁹dictas cauere dn̄t om̄s illi qui sūt ī mr̄imonio ne turpent vel violēt tm̄ sacramētum a deo ordiatū q3 qui violat et deturpat signū facit iniuriā rei q̄ significatur per signū ⁊ illi qui instituit tale sacramētu3 sigc sinū. Et que maior iniuria q̄ iniuriare cōiūctōnem filij dei cum hūana natura in vna persona que ē sūme honoranda et cui⁹ cōiunctionis ip̄m mr̄imoniū ē signū. ⁊ que maior iiuria q̄ iniuriare cōiunctionē christi et eccl'ie cui⁹ matrimoniū ē expssum signū qui em̄ istas cōiunctōes cōtempnit et iiuriat dign⁹ est maxia vindicta inhonorat em̄ hūanitatē christi personā filij dei ⁊ totā ecclesiam et sis' carnē dei. Caueāt om̄s hoīes ne violēt et deturpēt matrimoniū alteri⁹ querēdo vxorē alterius. Cogitet hō q̄tum vitupat et inhonorat christum qui hoc fecit

honorandum est igitur ipsum matrimonium propter xpm.

Coparatio xpi ad ecclesiā sicut viri ad vxorē & sposi ad sposam.

Et q2 xps se habet ad ecclesiam seu xpianitatez sicut vir et sponsus ad vxorem et sposaz. et ideo sicut quilz bon9 sponsus amat suā sposaz amore casto bono & puro et singulari & econuerso sposa bona sposum. Ita similr xpus diligit ecclesiā amore castissimo purissimo & mūdissimo & etiā eccelesia amat ipm et iste amor est immortalis et perpetuus et sicut sponsus ver9 & bon9 amat decorat & pulchrificat sposam suā quātum pōt iux bonorem suū. Ita xps ornat ecclesiā oi ornamento et corporali & spūali & int9 & ex q̄tū fieri pōt iux honorē suū. Et sicut bonus sposus nō permittit suā sposaz errare nec deuiare. Et sicut sposus deffēdit suā sposam, Ita xps ecclesiā suā. Et sicut bona sposa amat et timet & honorat suū sposum sic et ecclesia xpm Et vt oia concludam9 sicut in omnib9 se hz bon9 sponsus ad bonā sposam sic xps veraciter et cōplete se habet & habebit continue ad suam ecclesiam. Et q2 sponsus est immortalis: ideo sponsa erit imortalis. Et sic omnibus modis erit proporcio.

Eclaratum est igitur de modo & forma in quibus iesus christ9 dei filius et verus homo tāq̄ verus medic9 et saluator dat bene esse grām et salutez oi homini lapso & qualiter homo de facto recipit et qualiter virt9 passionis et mortis christi applicatur homi et etiā de mō regnandi renouādi & icorporādi hoīez cū xpo & manifestū q̄lit christ9 operat circa hominem renouanō perficienō & cōplendum per res visibiles & sensibiles que sūt sacramēta et q̄ virt9 salutiffera deriuatur & descēdit a diuinitate que est in christo p ei9 humanitatem in ipsa sacramenta Ita q̄ ipsa sacramenta visibilia sunt instrumenta christi per q̄ tangit hoīem et applicat suā virtutez hōi indigēti et virt9 passionis ei9 copulatur hoībus et q̄ ipsa sacramēta sūt q̄dem memorabilia passionis significantia passionem p̄teritam q2 ipsa passio operat in hoībus p memoriā eius. Et ideo christ9 īpleuit ecclesiā suā & xpianitatē suis memorialib9 et virt9 passionis sue q̄ ē trāsacta semp manet

et saluat hoies. Declaratū est etiā quomō ista sacramēta sūt ordinata ⁊ instituta scōm necessitatē hominis cui sacramenta debent applicari et ꝙ quinqꝫ: pma sacramēta scꝫ baptisin⁹ confirmatio extrema vnctio eucharistia et penitentia respiciunt indigentiaꝫ cuiuslꝫ hois in se principaliter inqꝫtuꝫ est singularis persona. sed duo vltia scꝫ ordo et matrimonium ordināt ur ad alteruꝫ. Ita ꝙ ille q̄ recipit ea recipit pncipaliter pꝑter alios ⁊ nō pꝑter se quia ad hoc ordināt ur quia sacramentum ordinis ordinatur ad multiplicationem spiritualem xpianoꝝ et ecclesie ipsi⁹ et ad multiplicanō et renouandū in esse spūali quia per ipm datur potestas administrandi sacramēta. Sꝫ matrimonium ordinat̄ ad multiplicationem naturalē ⁊ corporalem fideliū xpianoꝝ et ad renouanō ⁊ multiplicanō in esse nature vnde sicut in natura hominis sunt quedem vires ⁊ v̄tutes ordiate ad ꝯseruatiōeꝫ ꝑsone indiuidue. Et queō ad ꝯseruationeꝫ spēi. Sic silr in spūalibus: quinqꝫ sacremēta sūt ad gratiam conferē dam et perficiendam circa ipsam personam. Sed ordo et matrimonium sunt ad conseruanduꝫ ⁊ perficiendam ecclesiam. Et ideo quia ista duo respiciunt multitudinem et alia quinqꝫ respiciunt personā singularē sicut multitudo sequitur vnitatem ita ista duo sacramenta sequunt̄ alia quiqꝫ. Et vltimo ponitur sacramentum matrimonij quia modicum habet de spiritualitate nisi qꝫtum ad significatuꝫ qꝛ in hoc est maximum sacramētum Declaratū est etiam qualiter duo sunt effectus sacramentoꝝ qui remanent in homine recipiente scilicꝫ gratia et caracter seu signum indelebile. Et sic ex omnibus apparere possunt numerus ordo sufficiencia et comparatio sacramentorum. Et sic apparet qualiter ipsa christianitas et ecclesia

xp̄i est munita armis ꝛ medicamentis spūalibus. Ita ꝙ nihil ei deffi ciat in aliquo. Et totū bonū ecclesie et xp̄ianitatis et totꝰ thesaurꝰ eius cōsistit in sacramētis ꝛ totuꝫ exercicium eius est in vsu sacramētoꝝ. Et sic ipsa xp̄ianitas ꝛ ecclesia ꝓtinet in se totā ṽtutem xp̄i ꝑ ipsa sanctissima sacramēta. ꝛ ideo est habūdantissima plenissima et dictissima in rebꝰ spūalibꝰ. Et ita apparet ꝙ ipsa sacramenta sūt bona p̄ncipalia ipiꝰ xp̄ianitatis ꝛ ecclesie xp̄i et oīa alia sūt minꝰ p̄ncipalia ꝛ quasi accidentalia ꝛ accessoria ꝛ quasi quedā ornamēta vł sbstentamenta. Vn̄ xp̄ianitas a xp̄o dicitur ꝛ diriuatur. ꝛ iō bona que xp̄s ei dedit sūt p̄ncipalia sic sunt sacramēta in quibꝰ dedit seipsum ecclesie eiꝰ. Sꝫ alia bona ecclesie danť ab hoībus ꝛ ideo cauendū est et sūme fugiendū ne bona xp̄ianitatis ꝛ ecclesie ꝛ alia bona minus principalia data ab alijs q̄ sūt nihil ꝛ q̄si accidētalia reputenť p̄ncipalia ꝛ maiora. O quanta iniuria essꝫ facere ista ꝓtra xp̄m. O quantꝰ ꝓtemptꝰ. O quāta inordinatio ꝛ cecitas ꝛ deuiatō. Cauere igr̄ debemus sūme minister ecclesie a tāto malo ꝛ tanta iniuria: Et quid etiā significaret hoc nisi reputare corpus magis p̄ncipale et aīam minus p̄ncipalem ꝛ ponere corpus sub aīam ꝛ mortale sup̄ imortale ꝛ corporale sup̄ spūale et visibile supra inuisibile. Ecce igr̄ hoc est totum ꝑuertere ordinē xp̄ianitatꝭ et ecclesie xp̄i q̄tum est in se: quō igr̄ talis minister q̄ hoc faceret cōcordaret cū xp̄o cuiꝰ est minister cuiꝰ bonoruꝫ ipse dispensator quō essꝫ dignꝰ dispensare ꝛ ministrare bona xp̄i p̄ncipalia q̄ ꝓ nihilo reputat. Sint igr̄ soliciti ꝛ intenti oēs ministri ecclesie vt honorēt sacramēta xp̄i quoꝝ sūt dispēsatores ꝓpter quod sūt in honore vt perueniāt cū eo ad regnū suū in eternū. Et sic est finis et complementum sacramentorum.

De iudicio vniuersali et resurrectione gn̄ali ostendiť ꝙ iudiciū vniuersale est venturꝝ de necessitate cū resurrectione gn̄ali in quo omēs hoīes ꝛ tota natura hūana resurgēt cū ꝓprijs corporibꝰ ad recipiendū punicaꝫ complerā ꝛ finalem retributionem ꝛ suū finale cōplemētum ƀm verā iusticiam.

Voniā aūt iste liber seu ista scīa est de hoīe vt in principio libri dctm̄ est. Iō opꝫ tractare in isto libro oīa illa que pertinent ad hoīeꝫ de principio vsq; ad finē ꝛ totum ꝓcessum ipsius hominis seu humane nature. Et quia iā data est in isto libro cognicio sufficiens de hoīe et ostensum ꝙ homo factꝰ est a deo ꝛ ꝙ ꝓpter ipsū facta sunt oīa et qualiter homo obligatur deo ꝛ ad ꝙ homo ingr̄tū est

talis nature q̄ est premiabilis de
suis operib⁹ et ostensum est totuz
debitū hois. et visū est etiam qua
liter hō fuit lapsus a suo p̄mo sta⸗
tu et qualiter facta est repatio. Et
ostensum est qualiter per sacramē
tuz homo surgit de lapsu sanatur
et reducitur ad statū perfectuz vt
possit operari et facere opera que
debet facere si vult. Sic igit̄ duo
opera que deus est operat⁹ circa
hoiem iam p̄cesserūt. scȝ opus cō
dicionis et restauratōis seu repa⸗
rationis. et ideo nō restat nisi ter⸗
tium opus glorificationis ⁊ p̄mia
tōnis seu finalis retributōis quia
tria opera sūt dei circa hoieȝ. scilȝ
opus ꝯditōis opus restauratōis
et opus glorificatōis et etiā inclu
ditur in ipis opus gubernatōnis
Ipse em̄ homo est opus dei vnuȝ
ꝓpter qō fecit oīa alia opa ad cu⸗
ius salutem et vtilitatem sua ꝓui⸗
dentia semp apparet manifeste es
se intēta. Et iō ipossibile est q̄ de⁹
relinq̄t hoiem incōpletum ⁊ quin
ꝯpleat oia opera sua que sūt com⸗
plenda circa hoiem s̄m q̄ natura
hois requirit. postq̄ em̄ incipit et
cōtinuat opȝ q̄ ex bonitate sua cō
pleat. Et q: homo est talis nature
sue volūtatis libere et spōtanee q̄
nullomō pōt cogi sȝ operatur libe
re et est dn̄s suoꝝ operum et hoc
nō habent alie res inferiores que
operant̄ ex necessitate. Et ideo iā
cōclusum fuit superius in quodeȝ
capitulo de cōparatione hois ad
alias res penes libeꝝ arbitriū q̄
opera hois hn̄t talem naturā sup
opera aliaꝝ reꝝ q̄ sūt remunera⸗
bilia et eis debetur retributio. ita
q̄ homo talr̄ fact⁹ est q̄ p sua pro
pria opa dȝ acquirere retributio⸗
nē ⁊ suū finale ꝯplemētum. Ita q̄
p̄us dȝ mereri et lucrari ⁊ post⸗
ea dȝ fieri retributō ⁊ dari merces
p iusticiā. ita q̄ hō est talis natu⸗
re q̄ dȝ recipere suū ꝯplemētuȝ ⁊
suū finale bonū per iusticiā ⁊ per
merita et ei dȝ dari p modō corone
p̄miationis ⁊ solutōis ⁊ iuste retri
butionis q: alr̄ nō sufficeret homi
Et iō ibidō cōclus̄ fuit q̄ necesse est
q̄ opa hois iudicētur distuciant̄ ⁊
v̄aciter recipiant quod eis debet̄
s̄m v̄am iusticiā. ⁊ iō vt nō oporte
at hic reitare oia illa que dicta sūt
ibi i illo copitulo recurrendō ē ad il
lud capitulū q: est fūdamētum et
radix isti⁹ partis. Et iō iam est fir
mū ⁊ ipossibile alijs esse q̄n fiat iu
diciū veꝝ et discutio de operib⁹
hois siue bonis siue mal̄. et iō nō
restat declarare nisi q̄lit̄ fiet iudi⸗
ciū illud ⁊ tal̄ discutio ⁊ q̄liter fiet
ista retributio remuneratō ⁊ solu⸗
tio. itē etiā iā declaratū ē in capitu
lo de gaudio ⁊ t̄sticia q̄lit̄ necesse
erit q̄ quelȝ aia recupet corp⁹ su
um ꝓpriū ad cōplemētū gaudij vl̄
tristicie ⁊ sic ꝓbata ē resurrectō cor
poꝝ. ⁊ iō nō restat ꝓbare nisi q̄lit̄
fiet. Et q: istō erit vltimuȝ op⁹ dei
circa hūanā naturā et erit ꝯsūma

tio toti⁹ hũane nature ⁊ ꝑ ꝯñs to
cius mũdi qui factus est ꝑpter ho
mie3. et ideo oportebit ꝙ ista retri
butio final' q̃ erit ꝯplemẽtum oim
fiat eomõ quo cõuenit hoi ⁊ deo.
Uñ istõ op⁹ solũ erit op⁹ dei siue
adiutorio alicui⁹ creature et ipa
hũana natura ẜm ꝙ opata fuerit
solũ recipiet retributõe3 ⁊ solutõe3
sibi debitã. et iõ mod⁹ faciẽdi istã
finalem retributõe3 et solutõe3 si
bi debitã oportebit ꝙ sit iux̃ natu
ram ipsoꝝ opeꝝ bonoꝝ ⁊ maloꝝ
et ẜm ꝙ eis cõuenit q: necesse ẽ ꝙ
bona opera et mala habeãt suum
ꝯplemẽtu3. Et q: bonis operibus
debet̃ honor laus et gloria. Et ma
lis operib⁹ ðbet̃ verecũdia ꝯfusio
et dedecus vituperiũ et obꝓbriu3
et iõ oportebit ꝙ bona opa ⁊ me-
ritoria que sũt facta ꝑpter deũ re-
cipiãt tm̃ honore3 tãtam laude3 ⁊
tantã gloriam q̃ nõ possit cogitari
maior et mala opera et culpabilia
que sũt facta ꝯtra deũ recipiãt tã
tam ꝯfusionem qua nõ possit co-
gitari maior et per ꝯñs hoies qui
fecerũt ipa opa bona vel mala re-
cipient laudẽ vl' ꝯfusione3. et ideo
ꝑpter hoc necesse est ꝙ fiat iudici
um vniuersale in quo sil' sint oms
hoies et oms angeli et ois creatu
ra hñs intellectũ et racõem et ipe
deus vt oia bona opa vl' mala vi-
deant̃ et cognoscant̃ ab oibus cla
re et lucide vt sc3 ille qui fecit ope
ra bona vel mala videat ipa claris
sime et etiã oms alij videãt ꝙuis
em cuil3 hoi statim et prompte sit
certa cognitio de sua dampnatõe
vel pmio nõ tñ est oibus notũ. Iõ
ista ẽ maior laus vel cõfusio q̃ põt
esse. hoc aũt nõ potest eẽ nisi in iu
dicio vniuersali in quo erit de⁹ et
tota hũana natura et angelica. Et
ideo necesse erit ꝙ ꝑpter hoc qui
l3 portet oia opa sua scripta in se-
ipso et in sua cõscientia ⁊ ꝙ ipe cõ
sciẽcie et corda hoi3 clarissime ab
oibus cognoscant̃ vt sic boni reci-
piant vniuersalem ⁊ gñalem lau-
dem et honorem ⁊ mali recipiant
gñalem et vniuersalem ꝯfusione3
Nec aliter bona opera ⁊ mala ha
berent suũ ꝯplementũ et etiã hoc
sũme ꝯuenit opibus malis q: pro
pria punicio maloꝝ opeꝝ est ipa
ꝯfusio q: homines magis timent
confusione3 ꝙ aliquid aliud quia
etiam pena ignis cõpetit aĩabus
quia etiã possunt sentire dolore3
sicut homo s3 nõ possũt sentire cõ
fusione3. Et ideo hoc solũ ꝯuenit
hominibus ⁊ rebus rationalibus
et ideo vellent magis hoies pati
penam doloris ꝙ recipere confu-
sionem. et ideo etiã quia ipa mala
opera sũt talis nature ꝙ semp vo
lunt occultari et nullomodo vide
ri nec cognosci. ⁊ ideo ꝑpria puni
cio est ꝙ publicent̃ manifestentur
vt recipiant confusionem et vere-
cũdiam. Et ideo q: ipsa mala. ma-
la opera debent puniri et recipe-

re suã ꝓpriam retributionē in sũ mo et hoc nõ possꝫ fieri nisi fiat iudiciũ vniuersale in quo recipiant vniuersalem confusionem. Vñ si ista publica cõfusio et gñalis non fieret mala opera et pctã nõ punirent ad suũ cõplementũ nec de daret eis vltimã retributõeꝫ. Vñ nihil magis abhorrēt et timēt mali hoĩes ꝙ confusionē ⁊ nihil magis ꝯtra volũtatem eoꝝ. et iõ magis vellēt puniri quacũq; alia pena ꝙ comparere corã deo ⁊ coraꝫ oĩbus hoĩbus et angelis. Et quia super oĩa homĩes vellent ꝙ secreta cordiũ nõ cognoscerent et cogitatões eoꝝ quia nihil magis vult homo malus abscondere ꝙ consilium secretũ sui cordis et intencionem malã ⁊ falsã et dolum exñteꝫ in corde. et ideo ꝑ necessariũ erit ꝙ cõsilia secreta cordis et male cogitatões ⁊ intentões ⁊ doli ⁊ fraudes que erant occulte publicētur et manifestantur tanta manifestacione tãta claritate ꝙ nõ possit esse maioꝛ vt sic fiat publica cõfusio et tãta qua nõ possit esse maioꝛ vt sicut in secreto cordis dilexerũt ꝓprium honorem secrete et ꝓpriam laudem ꝯtra honorem dei. Ita secreta cordis manifestent oĩb⁹ ad eoꝝ confusionem. Sicut enĩ dictum est de operibus malis et consilijs cordiũ. Ita silr dicenõ est de operibus bonis et intentionibus Vñ illud quod est cõfusio maloꝝ operꝫ est laus gloria et honor bonoꝝ operꝫ quia sic publicatio bonoꝝ operꝫ est causa laudis honoris ⁊ glorie. Et iõ sicut operib⁹ malis ⁊ cogitacionib⁹ debet publica confusio tanta qua nõ possit cogitari maioꝛ. Ita etiam bonis operibus ⁊ bonis intencõibus debetur publica laus et tanta ꝙ nõ possit esse maioꝛ. Vñ tam boni ꝙ mali laudabũt bona opera et approbabunt ⁊ vilipendent vituperabunt et abhorrebunt omnia mala ⁊ in se ip̃is et in alijs quia omẽs recte iudicabunt et laudabunt quod laudendum est et vituperabũt quod vituperanõ est et vtentur ratione. Sic igitur publica confusio ⁊ publica laus publica approbatio et publica reprobatio de necessitate concludunt ꝙ iudicium vniuersale fiet in quo simul omnes homines compareãt cũ omnibus suis operib⁹ et cogitacõibus. Vlteri⁹ etiam quia no sũt nisi duo iudicabilia scꝫ bona et mala que sũt contraria inter se. Et ideo q2 duo contraria magis cognoscũtur videnẽ et manifestantur qñ sũt insimul ⁊ vnũ p̃ncialr iux aliud vt sic clarissime vnũ ꝓpter aliud magis manifestetur necesse erit ꝙ semel oĩa bona opera simul ꝯiungantur p̃ncialiter ⁊ videanẽ vnũ iuxta aliud vt sic per talem approximationeꝫ ipsa mala appareant magis vituperabilia et abhominabilia et ipsa

bona appareāt magis laudabilia vt sic publica ɔfusio sit maior ꝓpt publicā laudē. Et publica laus sit maior ꝓpt publicā ɔfusionē ⁊ vnū augmētat aliō. sic igr̄ natura bonoꝝ opeꝝ ⁊ natura maloꝝ de necessitate ɔcludūt ⁊ reqrūt iudiciū vniuersale oī hōi insimul. et iō necesse ē ꝙ de⁹ correspōdeat eis iux coꝝ naturā alr̄ vniuersū nō possꝫ eē ɔpletū q: h deficeret quod fieri nō potest scꝫ ꝙ aliquid deficiat in vniuerso

Sequūtur alie racōes q̄ ꝓbāt h iō et alia fūdamēta ex pte hoīs.

Preterea natura gaudij ⁊ natura tristicie ɔcludūt iudicium vniuersale eē vētuꝝ. Vñ necesse est ꝙ bonoꝝ gaudiū sit tm̄ ꝙ nō possit esse maior ⁊ maloꝝ tristicia sit tāta q̄ nō possit eē maior ⁊ h loquēdo de gaudio et tristicia q̄ veniūt ex̄. ⁊ iō q: boni gaudebūt magis eo q: sua opa videbūt et appbabunt punice corā deo ⁊ hūana natura tota ⁊ coraꝫ oib⁹ āgelis q̄ si h nō fieret. Et etiaꝫ mali magis tristabūt de publica ɔfusione. ⁊ iō ad ɔplemētuꝫ gaudij ⁊ tristicie necesse ē ꝙ fiat iudiciū publicum et vniūsale corā hoib⁹ ⁊ oib⁹ angel̄.

Alia ratio.

Preterea hūana natura ē vna ⁊ nō due ⁊ tota est iudicabil̄ p iudiciuꝫ retribucōis et totalr̄ est vn⁹ iudex scꝫ de⁹. Et iō toti hūane nature ɔuenit iudiciū retribucōis ɔpletū et finale et cōe vt simul tota iudicet et nō fiāt duo iudicia ſꝫ vnū de oībus simul. Vñ cū oēs hoīes sint p̄miabiles vel punibiles p iusticiā cū sint eiusdē nature ɔuenit valde ꝙ fiat vnū iudiciuꝫ gnāle in quo simul sit tota hūana natura q: p finaleꝫ retributōeꝫ tota hūana natura cōplebit ⁊ sūmabit. et ideo tota simul dꝫ ɔsūmari ⁊ cōpleri q̄tū ad vltimū ɔplementū. et ideo final̄ et cōpleta retributio ē vltima forma cui nihil āpli⁹ addet nec diminuet. Vñ valde iracōale esset ꝙ quilꝫ hō p se separatū cōpleret sine alio ⁊ reciperet suā vltimā retributōeꝫ siue i bono siue in malo q: q̄uis vn⁹ hō sit p̄or altero q̄tū ad gnātioneꝫ ⁊ vn⁹ moriat p̄us q̄ ali⁹. Jta ꝙ nō oēs insil̄ generent nec in simul moriant tn̄ nō ꝓpter hoc vn⁹ dꝫ p̄us iudicari iudicio finali q̄ al̄ nec ɔsūmari nec ɔpleri q: ista p̄oritas vl̄ posterioritas non est alicui a seipso ſꝫ ab alio nec aliq̄s ꝓpter istam p̄oritateꝫ vl̄ posterioritateꝫ meret vl̄ demeret q: null⁹ meruit vel demeruit q: esset p̄or vel posterior. ⁊ ipa retributio final̄ cuiuslꝫ dꝫ fieri ſm ꝓpria merita vl̄ demerita. et sic postq̄ p̄oritas vl̄ posterioritas nihil facit ad retributōem cū oēs hoīes sint vn⁹ nature ⁊ sūt iudicabiles iudicō retributōis ⁊ ab vno ⁊ eoð iudice q̄ finalr̄ vnicuiq; pōt dare insimul suā retributōem fina

lez.sequit̃ q̃ tota hũana natura ⁊
quelz eius pars in sil' dz iudicari
finali iudicio retribucõis nec vna
pars debz pcedere aliaz nisi sit ali
qua causa singulariter et pꝛogati-
ua spũalis. Un̄ opoꝛtz q̃ tota hu-
mana natura semel sit tota cõgre-
gata et tota videat seipam in ꝓpa
foꝛma qꝛ postq̃ p iudiciũ retribu-
cionis dz diuidi in duas ptes an-
teq̃ finaliter iudicet̃: necesse est q̃
pus ꝯiungat̃ vt sit tota simul quia
diuisio seu particio psupponit ali
quã vnionez. Et quia tota hũana
natura nũq̃ potuit esse simul et in
ꝓpꝛia foꝛma tẽpoꝛe meriti ⁊ gñati
onis cõueniens est q̃ tota sit siml'
tempoꝛe pmij ⁊ retribucõis vt ille
due ptes gñales que fient de hu-
mana natura semel adinuicem se
videãt pñcial' et p talẽ separatio-
nem vt vna ps scz bonoꝛuz sũme
gaudeat et alia scz maloꝛuz tristet̃
et in eternuz tota bonoꝝ recoꝛdet̃
de miseria maloꝝ ad eoꝝ gaudi-
um et leticiã et pars maloꝝ ꝯpũ-
so ad eoꝝ ꝯfusionez et tristiciam
quod nõ fieret nisi oẽs mali semel
viderent ad occulum omnes bo-
nos et boni viderent omnes ma-
los. Un̄ notitia per experienciam
est perfecta noticia et talis cogni-
tio nõ defficiet imperpetuũ bonis
et malis. Opz igitur q̃ tota hũa-
na natura semel sit cõgregata insi
mul et postea diuidat̃ qꝛ mali ma
gis cruciabũtur in se ipis et boni
magis gaudebũt q̃ si hoc nõ fie-
ret. Sic igitur ex parte nature hu
mane cõcluditur q̃ opz q̃ vnũ iu
diciũ gñale fiat de tota natura in
simul et ita ꝯuenit nature huma-
ne et operibus eius.

Quod iudiciũ vniuersale toci⁹
humane nature requirit resurrec-
tionẽ generalẽ insiml' omnium ho
minum.

Et qꝛ natura humana dz cõ
summari p finalẽ retributio
nez. et ideo est iudicabilis iudicio
retribucõis: et ideo eomõ dz fieri
vltima retributio q̄ ꝯuenit nature
hũane. et ideo quia ad humanaz
naturam ptinent coꝛpus et aĩa qꝛ
est ꝯposita ex natura coꝛpoꝛali et
spũali qꝛ tres nature sũt in vniuer
so vt declaratũ fuit in capitulo de
natura angelica scz coꝛpoꝛalis tm̃
et natura coꝛpoꝛalis ⁊ spũalis insil'
et ista ẽ hũana natura. Igr̃ ad hu
manã naturã ptinẽt due nature scz
coꝛpoꝛal' ⁊ spũal'. i. coꝛp⁹ ⁊ aĩa. Igr̃
postq̃ ipa est iudicabilis et pmia
bilis et dz recipere finalẽ retribu-
cõez et dz ꝯpleri necesse est q̃ iu-
dicet̃ tam in coꝛpoꝛe q̃ in aĩa siml'
qꝛ aĩa ñ ẽ hũana natura nec coꝛp⁹
tm̃ sz vtrũqꝫ insil' cõiunctum: et iõ
qꝛ hõ est iudicabilis necesse est q̃
aĩa remittatur coꝛpoꝛi vt hõ iudi-
cetur et recipiat finalẽ retributio-
nem. Un̄ hõ meruit vel demeruit
nõ in coꝛpoꝛe tm̃ nec in aĩa tm̃ sz ĩ
vtroqꝫ simul. Igitur sil' in coꝛpoꝛe

et aĩa dʒ iudicari ⁊ p̄miari vel pu
niri finalit̃ et in corpore et in aĩa si
mul dʒ recipere suã vltiaʒ retribu
tionē q̄uis em̄ aĩa stati duʒ exit a
corpore vel p̄miatur ĩ celo vel pur
gatur ĩ purgatorio vel dãpnatur ĩ
ĩferno tm̄ nõ est cõpleta retributio
nec finalis nisi aĩa remittatur cor
pori q̄ꝛ aĩa nõ est hõ nec corpꝰ est
hõ. ⁊ q̄ꝛ iudiciũ vniuersale retribu
tionis in quo dʒ eē finalis retribu
tio fieri dʒ simul de tota hũana na
tura sequitur ꝺ necessitate ꝙ tota
hũana natura resurget ĩ corpore ⁊
ꝙ queliʒ aĩa recuperabit corpꝰ ꝓ
prium. Vñ opʒ ꝙ quilʒ hõ qui ē
pars hũane nature cõpareat in vl
timo et finali iudicio quod respi
cit totã naturã hũanã et totaʒ cõ
munitatē et totam vniuersalitatē
hoĩm inq̄ntum sunt hoĩes vt sic to
ta natura hũana cõpleta sit cũ oĩ
bus suis partibꝰ et siml̃ et nihil de
ficiat ꝺ hũana natura. Igitur insi
mul colligata sunt resurrectio gñā
lis et iudicium. Itē etiã hoc idē re
quirit cõplemētum vniuersi qꝺ cõ
stat ex tribus naturis scʒ ex corpo
rali tm̄ et sp̄uali tm̄ ⁊ ex natura cõ
posita ex vtraq̄ȝ. ğ cũ natura cor
poralis tm̄ maneat ineternũ et na
tura sp̄ũalis tm̄ maneat internum
necesse est ꝙ natura cõposita ex
vtraq̄ȝ maneat ineternũ. et q̄ꝛ ĩ na
tura hũana sit separatõ istãꝝ dua
rum naturaꝝ ꝑ mortē seq̄tur ꝙ in
vniuersali et finali retributõe in q̄
õia cõplebũtur q̄ꝙ tota natura hu
mana reitegrabitur tã in corpore
q̄ꝙ in aĩa sʒ nõ in eodē statu sʒ ſm
exigenciã meritoꝝ et demeritoꝝ
q̄ꝛ hoc requirit ordo vniuersi. Igr̃
ordo et cõplemētum totiꝰ vniuer
si requirit ꝙ fiat vniuersal̃ retribu
tio et cõpleta oĩm meritoꝝ et de
meritoꝝ vt nihil remaneat ĩpuni
tũ nec irremunitũ vsq̄ȝ ad minimuʒ
ordo ⁊ etiã ꝯplemētũ vniuersi req̄
rit ꝙ sint tres nature iã dicte. Igr̃
ex istis cõcluditur gñalis resurrec
tio hoĩm bonoꝝ et maloꝝ et post
q̄ꝙ aĩa manebit ineternũ necesse ē
ꝙ cordꝰ suũ maneat ineternũ siue
in bono siue in malo q̄ꝛ vtrũq̄ȝ est
ad decorē et pulchritidinē vniuer
si q̄ꝛ totũ erit ſm rectũ iudicium et
iusticiam in qua cõsistit decor et
pulchritudo vniuersi. Vñ nõ põt
esse ꝙ pars aliq̄ hũane nature re
maneat ineternum et alia nõ q̄ꝛ ē
vna natura. et iõ vel tota dʒ rema
nere vel nihil de ea. Et iõ postq̄ꝙ
aĩa remanet ꝑpetuo necesse ē etiã
ꝙ corpꝰ remaneat ꝑpetuo nec po
test esse ꝙ aliqua aĩa recuperet su
um corpꝰ ⁊ aliqua nõ q̄ꝛ ordo vni
uersi req̄rit ꝙ tota hũana natura
remaneat inetetnũ tm̄ in corpore
⁊ aĩa. Et iõ q̄uis pueri nõ eēnt iu
dicabiles q̄ꝛ nihil demeruerũt ex
ꝓpria culpa nisi ex culpa aliena q̄
ĩputatur eis nisi sint baptizati. ac
tm̄ ꝓpter cõplemētum vniuersi ne
cesse erit eos resurgere quia nõ so

lum iudiciū gn̄ale requirit resurre ctionē oim hoim. ymo etiā ordo et complementum vniuersi.

Alia ratio.

Tem etiā iaꝫ declaratū ē in capitulo et tractatu ō lapsu ꝙ hūana natura in primo statu ꝑfecto fuit fctā īmortalis. Sꝫ mors ītrauit ꝑpt̄ culpā penā ⁊ punitōeꝫ primi hoīs vt declaratū est. ita ꝙ si primus hō nō peccassꝫ nūꝙ aīa fuissꝫ separata a corpore ⁊ aīa realiter et finaliter fuisset remunerata in glīa. et ideo intēcio dei erat ꝙ hūana natura sil'in corpore et aīa maneret ineternū. Ergo cū humana natura nō obstāte ꝙ mors intrauerit ꝑpter pctm̄ debeat recipere vltimā mercedē scōm merita vel demerita. seqtur ꝙ reintegrabitur ī corpore et aīa qꝛ istomodo de⁹ ordinauerat ꝙ in corpore et aīa eternaliter remuneraret̄ vl' puniretur. vn̄ postꝙ de⁹ nō destruxit naturam hūanam sꝫ fecit eaꝫ multiplicari vt ad occuluꝫ ptꝫ. sequit̄ ꝙ ip̄e vult ꝙ ō natura humana fiat illud quod ip̄e finaliter ordinauit. Et iō ꝑpter primā ordinationem dei opꝫ ꝙ tota hūana natura sil'in corpore et aīa recipiat suā vltimam mercedem etc̄.

Alia ratio.

Reterea cū iaꝫ declaratū sit ꝙ opꝫ ꝙ resurrectio fiat cū nos videam⁹ ad occulū ꝙ hoīes moriuntur et tn̄ nō resurgūt qꝛ vidēmus corpora eoꝝ remanere in terra signū ē ꝙ spectatur resurrectio gn̄alis oim insimul postꝙ oēs debent resurgere.

Alia racio.

Tem vel null⁹ resurgeret vl' om̄s resurgent. Igr̄ si aliqs resurrexerit iam argumētum est ꝙ om̄s resurgēt. Sed iam resurrexerit xp̄s ver⁹ hō q̄ fuit vere mortu⁹ Igr̄ etiam oēs resurgēt qꝛ resurrectio debetur nature hūane nec est īpossibile postꝙ iam fctm̄ est sicut em̄ vn⁹ potuit resurgere. Ita etiaꝫ om̄s per eā virtutē qua ille resurrexit poterūt resurgere. Sed ꝙ iā xp̄s qui fuit verissime mortuus resurrexit a mortuis ⁊ viuat ī corpore et aīa in eternū hoc certissimuꝫ est et nō dubiuꝫ qꝛ si xp̄s nō resurrexerit a mortuis sꝫ adhuc est mortuus quero vn̄ venit tota xp̄ianitas que an̄ nō erat que tota fūdatur in xp̄o et radicatur et in nomine christi est fundata que tota credit in christum et in nomine christi facit oīa. Si ei christus adhuc est mortuus cū fuerit ita crucifix⁹ et ab inimicis suis occisus et fuerit summe pauper nihil hn̄s ī hoc mūdo quero quis hoiꝫ aus⁹ fuissꝫ

predicare ip̄m post mortem suam queso quis predicasset ipsum per totum mundū cū tanta fortitudine quis fuisset ita stultus. ḡ cū nos videamus ad acculū ipsam christianitatem sic fundatā sic ordinatā sic regulatam et sibi totaliter obedientem et sciam⁹ verissime fuisse mortuum et sepultū sic cōparem⁹ omnia illa que secuta sunt post ad ip̄am mortē impossibile est eē ꝙ ip̄e adhuc sit mortuus qꝛ nisi ipse met fecerit omnia illa que secuta sunt mortem suā null⁹ ali⁹ fecissꝫ Si enī granum frumēti quod ponitur et sepellitur in terra totaliter moriatur et nō reuiuiscat tunc nihil ampli⁹ apparet de eo super terram nec se multiplicat. Si autem sequatur multiplicatio signum est ꝙ granum reuixit et viuificatū est Ita similiter postꝙ xp̄s vere mortuus fuit et sepultus si nō reuixit ineternum nec in eo sit virtus per quā resurgeret. sequitur ꝙ nulla multiplicatio secuta est mortē suam. Sed cū ad occulū videam⁹ christum fuisse multiplicatum in infinitum post mortem suam et conuertisse infinitos homīes totalit̄ ad se ipsum ad suam fidem ad suū amorem ad moriendum pro ipso sequitur ꝙ ipse verissime. Iterum factus est vnius et resurrexit. hoc nōn potuit fieri nisi in eo esset virtus aliqua sꝫ nō humana q̄a corpus nō potuit se ipsum facere viuū nec anima potuit suscitare corpus suum. Igitur sequitur ꝙ ibi erat virtus dei que hoc fecit. Igitur virtus diuino suscitauit christū a mortuis. Igitur deitas erat cum corpore. Sic igtur postꝙ de facto iam christus resurrexit a mortuis. sequitur ꝙ oīs homies resurgent eadem virtute et potenciam per quā ipse resurrexit sꝫ nō in eodē statu sꝫ mēbra sua scꝫ christiani fideles resurgent sibi similes et oīs alij qui fuerunt ei cōtrarij resurgent ei dissimiles quare seq̄tur ꝙ resurrectio generalis erit. Cum igr̄ causa ⁊ rō quare resurrectio fieri maneat q̄uis homies moriantur q̄tuꝫ ad corpus. Sequit̄ ꝙ deus ad quem pertinet facere illam resurrectionem corporū facit eam loco et tempore congruis et opportunis. Unde virtus ⁊ causa resurrectionis ex parte nature humane seu hominis est ip̄m meritum vel demeritum quod fctm̄ est per animam simul cum corpore. et etiam complemētum vniuersi. Et ideo q̄uis homo moriatur semper remanet causa resurrectionis. Et ideo necessario opotet ꝙ resurrectio corporum fiat quia aliter esset vacuum in vniuerso.

Argumentum quod erit ꝙ de terra iterum formentur eadē corpora que prius erant.

q Aūt de terra possint formari
illa eadē corpora q̄ pri⁹ erāt
in sil' et hoc iā pat3 et pōt maifesta
ri per illa q̄ iā fctā sūt. Certū ē ei q
de⁹ a principio formauit īmunera
biles spēs creaturaꝝ de vna ⁊ ea
dem terra q: oēs spēs arboꝝ her-
baꝝ aīaliū ⁊ corpora hoīm forma
ta sūt de vna et eadē terra. si igr̄ h
potuit fieri q̄re fieri nō poterit de
eadē terra sie ō pluib⁹ ex q̄b⁹ cō-
positū erat quodl3 corp⁹ hūanu3
iteꝝ fiat idē corp⁹. ita q ql3 corp⁹
fiat de suis ꝓpriis pulueib⁹ i qui
bus resolutū fuit et hoc per poten
ciā virtutē ⁊ volūtatē dei maxie q:
iusticia hoc reqrit. ita ei possibile
est q corp⁹ hūanu3 qd̄ semel fuit
Iteꝝ fiat de suis ꝓpriis pluerib⁹
sic qn̄ nō erat formatū fuit de terra
et si possibile fuit tot corpora hoi3
qn̄ nō erāt fieri q̄re nō erit possibi
le illa eadē corpora postq̄ sel' fue-
runt. Iteꝝ refieri per manū dei et
reformari et si fieri potuit q aliq̄
corpora essent icorruptibilia sicut
sunt corpora celestia q̄re fieri n̄ po
terit vt etiā corpora hoīm fiāt icor
ruptibilia per manū dei. si igr̄ de⁹
fecit mundū et hoīe3 qn̄ n̄ erat ex
sola bn̄placito sua q̄re etiā n̄ refor-
mabit corpora hūana. Iteꝝ iusti-
cia reqrēte et merit ⁊ demerit etiā
hoc requirētib⁹ ⁊ clamātib⁹ et or-
dinē vniuersi hoc reqrente. igr̄ vi-
detur q īpossibile ē qn de⁹ faciat
resurrectionē gn̄alē oīm corpoꝝ3
hūanoꝝ postq̄ iusticia merita et
demerita et cōplemētum vniuersi
h reqrāt et ipm nō pōt negare se-
ipm qn faciat q: ita ei cōuenit.

Quod iudiciū vniuersale cum
suis cōditionib⁹ oñditur de neces
sitate eē futuꝝ ex pte honoris dei

Eclaratū ē āt q iudiciū vni
uersale cū resurrectiōe gn̄ali
est ventuꝝ i vniuerso ⁊ hoc ex pte
nature hūane q: ita ꝯuenit ei. sed
nūc oñditur hoc idē ex pte hono-
ris dei q de necessitate fiet. vn̄ ne
necesse ē q iudiciū retributiōis fi
at siue in gn̄ali sie in pticulari ⁊ h
ē radix. Si ei de⁹ ex sua bn̄placito
nllo reqrente fecit hūanā natura3
cū nō esset mlto magis facit debi
tam retributiōem et hoc q: merita
vl' demerita hoc reqrūt et clamāt
et totū vniuersū clamat. et iō qua
si coact⁹ et reqsit⁹ op3 q de⁹ faci
at iudiciu3 retributiōis et tribuat
vnicuiq3 illud qd̄ ei debetur ⁊ cō-
pleta retributōe inetetnu3 tal' ma
neat et null⁹ ali⁹ nisi de⁹ pōt face
re finalē retributiōem q: null⁹ nisi
de⁹ pōt correspōdere merit vl' de-
meritis nec pōt esse talis iudex re-
tributiōis. Et q: iudiciu3 final' re-
tributōis ē op⁹ soli⁹ dei ex se vt iā
declaratum ē i capitulo de honore
dei et q̄cquid de⁹ opatur extra se
totu3 operatur ad suu3 honorē et
ad suā laudē et gl'iam. et iō q: iudi
cium finalis retributionis est vlti
mum op⁹ dei circa naturā huma

nam qꝛ ibi fit totuꝫ cōplemētum.
et ideo opꝫ ꝙ in suo vltio ope deꝰ
operet̃ maifestādo honorē sue ptā
tis sue sapiēncie sue iusticie ⁊ recti
tudis. Vñ dare vnicuiq; qđ suuꝫ
est. est opꝰ ptātis sapiencie et iusti
cie. ⁊ iō necesse ē ꝙ fiat ad tātā lau
dem honorē et gl̃iam sue ptāť sue
rectitudinis et iusticie ꝙ nō possit
maioꝛ esse. et iō opꝫ ꝙ in tali ope-
re iudiciali maifestetur ĩ sūmo sua
maiestas ptās sua sapiēcia et suā
maxia iusticia ⁊ rectitudo ꝟitatis
hoc aūt nō fieret si de quolꝫ hoie
tm̃ fieret iudiciū particulare et se-
cretuꝫ. et iō necesse ē ꝙ deꝰ faciat
iudiciū vltimū finalis retributōis
corā oi creatura q̄ poterit cogno-
scere ⁊ iudicare et ois creatura te
stetur ⁊ cognoscat suū iudiciū esse
rectissimū ⁊ oēs cognoscāt rectitu
dinē sue iusticie. ⁊ iō necesse ē ꝙ fi
at iudiciū vniuersale in quo ꝑ̃nci
paliť ois creatura rōalis erit vt vi
deat ⁊ clarissime cognoscat iudici
um dei eē verissimū. et qꝛ istđ iudi
cium dꝫ eē honoꝛabilissimū ⁊ per
fectissimū vt nihil defficiat de hijs
q̄ pertinēt ad iudiciū. Ideo opoꝛ-
tebit ꝙ in isto iudicio fiāt manife-
stissime declaratiōes oīm meritoꝝ
et demeritoꝝ et etiā ferātur sentē
cie irreuocabiles ꝓm exigenciam
meritoꝝ et demeritoꝝ et finaliter
fiāt iustissime retributōes ꝑmioꝝ
et stipēdioꝝ qꝛ iudiciū finale req̇
rit ista vt in declarationibꝰ meri-
toꝝ maifestetur auctoꝛitas et sum
mitas ptātis et maiestať ⁊ ĩ iustis
retributōibus stipēdioꝝ maifeste
tur plenitudo sue iusticie et boni-
tatis. Et qꝛ radix retributiōis et re
munerationis est ītēcio occulta in
corde cuiuslꝫ et ꝓm talē intēcionē
dꝫ fieri iudiciū et retributō. ⁊ ideo
vt appꝛtissima et lucidissima decla
ratio meritoꝝ et demeritoꝝ sic ne
cesse est ꝙ coꝛda et itāciones ⁊ cō
silia secreta coꝛdiuꝫ clarissime ma
nifestētur videantur et cognoscā-
tur ab oibus. ⁊ iō necesse erit ꝙ cō
sciencia secreta cuislꝫ nō solū sibi
met sit maifesta. ymo etiam oibus
alijs. et sic opoꝛtebit ꝙ liber vniuſ
cōsciencie et cuiuslꝫ apiatur et ois
merita vl' demerita in ꝯsciēcia cu
iuslꝫ clarissime et maifestissime co
gnoscātur. Et sic necesse erit ꝙ oia
opera et facta cuiuslꝫ scripta sint
in ꝯsciēcia vt sic qlꝫ cognoscat tā-
ta certitudie tāta veritate oia ope
ra ⁊ fctā tā ꝓpꝛia ꝙ̃ alioꝝ ꝙ ñ pōt
esse maioꝛ certitudo. et iō qꝛ nihil
magis certum ē cuiuslꝫ ꝙ̃ ꝯsciēcia
ꝓpꝛia qꝛ nihil est ei magis pñs et
ideo opoꝛtebit ꝙ ĩ cōsciencia relu
ceant oia opera facta et intēciōes
vt sic fiat appertissima delaratio
oim meritoꝝ et demeritoꝝ. et sic
oms iudicent' et clarissime verita
tem equitatē ⁊ rectitudinē iuditō
rum dei vt scꝫ quilꝫ cognoscat ꝙ
iustissime ē remuneratꝰ ꝓm sua me
rita vel demerita. et nō solū de se-

ipso sꝫ de quocūq₃ alio. Et qꝛ i isto
iudicio opꝫ ꝙ feratur sentēcia fi-
nalis iuxta exigenciā meritoꝝ vel
demeritoꝝ et qꝛ nō poterūt eē ibi
nisi due partes scꝫ bonoꝝ ⁊ malo
rum. et iō necesse erit ꝙ sint due sē
tencie vna cū bonis et alia cū ma
lis qꝛ istud iudiciū fiet ad honorē
et gl'iam ptātis et maiestatis dei ⁊
ideo oportebit ꝙ fiat cū tāta solēp
nitate et magnificentia ꝙ ñ possit
cogitari maior. et qꝛ honor ptātis
est ꝙ timeatur ab oībus et maxie
potestatis iudiciarie q̄ de se impor-
tat terrorē et timorē. ⁊ ideo oporte
bit ꝙ iudex ondat in ipo iudicio
vniuersali tātam ptātem tantā ma
iestatem ꝙ nō possit magis maife
stari. et iō necesse erit ꝙ in illo iudi
cio fiāt oia illa que pñt facere illā
potestatē timeri qꝛ deꝰ est summe
timendꝰ et maxie inq̄tum iudex
et iō opꝫ ꝙ in summo iudicio ap-
pareat vt sūme timendꝰ tanq̄ iu-
dex vt sic oīs creatura in summo ti
meat ipꝫ tanq̄ iudicē quia iudex
inq̄tum iudex timeri debꝫ. ⁊ ideo
summꝰ iudex sūme timeri debꝫ et
maxime quādo iudicat principa
liter. Et ideo tale iudicium erit ne
cessario summe timēduꝫ sūme ter
ribile. et ideo qꝛ tale iudiciuꝫ fiet
vt fieri debꝫ vt nihil possit deffice
re de hijs que pertinent ad iudi-
ciū ꝑpter hoc et añ iudicium ⁊ in
ipo iudicio oportebit ꝙ sit sūmꝰ
timor summus terror summꝰ tre-
mor vt non possit esse maior quia
ita requirit potestas et maiestas
tanti iudicis. Et etiam hoc requi
rit contemptus ipsorum maloruꝫ
hominum qui cōtempserunt deū
et nō timuerunt eum offendere vt
scilicet tunc in summo timeant ip
sum tanq̄ iudicem. ⁊ ideo omnes
culpabiles tunc tantum timebunt
in iudicio vniuersaliter ꝙ cogita
ri non pōt. Sed boni quia timu
erunt eum offendere et sencient se
ipsos sine culpa. Ideo q̄uis ti
meant ipsuꝫ tunc tamē propter ta
lem timorem nō affligentur quia
securi erunt de eorum saluatione.
Sic igitur considerando honorē
dei et opus iudicij finalis poteri-
mus concludere oēs conditiōes
que debent esse in vltimo iudicio
quia necesse erit ꝙ fiat ad summū
honorem laudem et gloriam diui
ne maiestatis qꝛ istō erit perfectissi
mum opus dei et vltimuꝫ. ⁊ ideo
oportebit ꝙ sit honorabilissimum
et excellentissimum et solempnissi
mum et summe manificum super
omnia opera que fieri possūt ma-
xime quia iudicium importat ho
norem de natura sua et super om-
nia opera pertinet ad honorem.
Et ideo quia deo conuenit maxi-
me honor et per consequēs maxie
cōuenit ei facere iudicium quia ē
opus honoris. Et sic honor dei
de necessitate ꝯcludit iudiciū vni

uersale eẽ ventuꝝ et etiã cõcludit oẽs cõditiones illius iudicij.

Quod autoritas infallibil' libri scripture seu libri dei etiã dicit iudiciũ vniuersale esse futuꝝ cui in sũmo ẽ credendum.

Et q2 iã declaratum fuit ꝙ duo sũt libri sc3 liber crature et liber scripture ⁊ vterq3 est dei et ãbo correspõdẽt. Et iõ q2 iã ꝓbatũ est ꝙ liber scripture sc3 biblia ẽ lib dei. ⁊ ideo q2 liber scripture i vtroq3 testamẽto dicit et afirmauit iudiciũ vniuersale eẽ vẽtuꝝ et dicit formã et modũ q̃liter fiet ⁊ q̃s erit iudex vniuersalis oĩ3 qm̃ nouũ testamẽtũ dicit et affirmat ihm̃ xp3 qui ẽ de⁹ et homo et ver⁹ fili⁹ dei vt iã ꝓbatum ẽ ⁊ declaratũ esse verum iudicẽ vniuersalẽ oĩm et ipse loquit' de seipso dicẽs se eẽ talẽ iudicẽ ventuꝝ in fine mundi ⁊ iudicaturꝝ om̃s hoĩes et ꝙ resusitabit ⁊ faciet om̃s resurgere et ꝙ redd3 vnicuiq3 iuxta opa sua siue bona siue mala. Sic igr̃ ta3 ex testimoĩo libri creaturaꝝ q̃ nõ mẽciũtur tã ex auctoritate ĩfallibili libri scripture q̃ est auctoritas dei et filij dei que in ĩfinitũ certior ẽ oĩ rõe ꝯcludit iudiciũ vniuersale eẽ absq3 dubio vẽtuꝝ et gñale3 resurrectõnem omnium hominum:

De ꝑparatiõe illi⁹ diei iudicij ad oẽs alios dies ꝑcedentes.

Et q2 dies iudicij erit vltĩa dies et finis oĩm dieꝝ ⁊ ĩ illa die oĩa opa fctã ĩ alijs dieb⁹ ꝑcedẽtib⁹ ab ĩitio mũdi ꝯgregabũt' et apparebũt insimul et recipient suã mercedẽ. ⁊ ideo illa dies comparatur ad alios dies ꝑcedẽtes sic vniuersale ad particulare sic totũ ad partes q2 illa dies iudicij erit dies vniuersalis et cõtinebit in se om̃s dies ꝑcedentes in virtute q2 om̃s sunt pars. Et q2 oĩa opera facta a principio mũdi in oĩbus diebus ꝑcedentib⁹ vsq3 ad illam diẽ cõgregabuntur in illa die et simul erũt et apparebũt siml' discuciendo. et iudicabũtur et p̃miabuntur vel ad bonũ vel ad malum et quicq̃d dispersu3 et diuisũ factũ est in oĩbus diebus totum siml' erit ĩ illa die. Et iõ illa dies iudicij erit maior sola ꝙ om̃s alij ꝑcedẽtes ⁊ valebit tm̃ sic om̃s dies q2 oĩa opera alioꝝ dieꝝ erunt in illa die. Et etiam q2 deus in illa die tm̃ vl' pl⁹ opabitur q̃tu3 alijs dieb⁹ ꝑcedẽtibus q2 sic' resusitabit ⁊ reficiet in illa die oẽs hoĩes quos diuersi in alijs dieb⁹ a ꝑncipio mũdi fecit ⁊ faci3 eos imortales q̃tũ ad corp⁹ li3 nõ ĩ eodẽ statu s3 ꝑm merita vl' demerita. et iõ illa dies erit sola ipsius dei q2 sol⁹ de⁹ opabit' in illa die et hoĩes nihil operabũtur q̃a alij dies ꝑcedẽtes fuerũt dies hominũ q2 fuerũt dati hoĩb⁹ ad operandũ et illa dies tota erit dei q̃a nl'lũ op⁹ fiet ĩ illa die fiet nisi op⁹ vltimũ dei ⁊ oẽs creature cessabũt opari. ecce igr̃ diuisionẽ dieꝝ ⁊ discussionẽ q2 vltima dies erit dies

dn̄i et om̄s alij dies sunt dies hoi num et hoc ꝑpter opera. Et q: illa dies erit soli⁹ dei. ideo erit maxīa dies nobilissima et solēpnissima. ⁊ ideo etiā quia illa dies erit tota ip sius dei sicut alij dies hoīs sic ho- mines vsq; ad illā diem operabū tur et ampli⁹ nihil operabūtur sȝ solum recipiēt mercedē suoꝝ ope- rum. Item etiā post illā diem de⁹ nihil operabitur q: illa erit sua. et iō necesse erit ꝙ oīa opa sua clau- dantur in illa die. et iō necesse erit ꝙ in illa die de⁹ ostēdat opera sue ptātis sue sapiencie bonitatis ⁊ iu sticie in sūmo q: ampli⁹ nil opera bitur. Et iō oportebit ꝙ tūc in illa die operetur tm̄ ꝙtū fieri poterit ad honorē laudem et gliam sue sū me ptātis et maiestatis et sue sum me sapiencie ⁊ iusticie. ⁊ sic in illa die necesse erit ꝙ de⁹ ostendat suā gliam suā magnificēciam et suam magestatē in operib⁹ suis et ostē- dat se eē dn̄m iudicē oīm. Et iō q: illa dies erit soli⁹ dei et oīa opera dei claudētur in illa die sicut ope- ra hominuȝ clausa erūt oportebit ꝙ in illa die fiant opera summi ti- moris et opera sūme vindicte ⁊ sic dies illa iudicicij erit perfectio et cōsummatio et cōplemētum oim dieꝝ. Et iō om̄s dies respiciunt ⁊ currūt ad illam diē quasi ad suum cōplemētum q: om̄s dies recipi- unt in illa die suas remuneratōes et mercedē. et iō om̄s dies p̄ceden tes essent frustra et vani nisi veni- ret illa dies. et iō om̄s dies quasi naturaliter expectant illaȝ diē. Et sicut lapis appetit centuȝ et om̄s partes terre tendūt ad vnū centū Ita oēs dies ad tendūt illā diē tā ꝙ ad suā quietē quia illa dies erit gn̄alis finis oīm dieꝝ et primum et retributio oīm dieꝝ. Sicut igi tur op⁹ dei erit cōplemētum ope- rum hoīs. ita illa dies erit cōple- mentum alioꝝ dierum.

De memoria illius diei vltime

Et q: opera oīm dieꝝ respici unt op⁹ illius diei et expec tant q: necesse est ꝙ oīa opera pre cedenciū dieꝝ cōiungantur cum opere illius diei sicut corp⁹ cū aīa et materia cū forma q: opera pre- cedenciuȝ dieꝝ sunt opa meriti vł de meriti et op⁹ illi⁹ diei erit op⁹ retributionis munerationis et re- muneratiōis et apꝓbationis vł re ꝓbationis et iō de necessitate ope ra oīm dieꝝ apparebūt in illa die quia aliter essent vacua. vt scȝ iu- dicentur et discuciētur et recipiēt mercedem eis cōuenientem. et iō memoria illi⁹ diei esse dȝ cōtinua in oībus hoībus qui debēt opera ri et sunt operatores oīm operum que in illa die apparebūt quia illa dies erit ꝑpter opera hominū ad dandum cōplemētum eis. Et iō cuȝ op⁹ cuiuslȝ respiciat op⁹ illi⁹ diei dȝ illa dies cōtinue eē in me- moria et in opere cuiuslȝ diei. Vn̄ cū hō sit liber ad operādum bonū vel maluȝ et nō operetur de neces

litate ꝛ magis inclinatur ad malū ꝙ̄ ad bonū necessaria est in eo con tinua memoria illiꝰ diei vt excitet᷑ vsqꝫ ad vltimū de potēcia ad ope randū bonuꝫ ꝛ ad fugiēduꝫ malū vt sic continua memoria illius di ei expellat ad se omem negligēnci am et generet in eo maximā dili‑ genciā. Et sic memoria illiꝰ diei ē stimulꝰ pungēs hoiēꝫ ad bñ ope randū. vbi aūt nō ē memoria illiꝰ diei nō pōt esse bonū opꝰ sꝫ malū Ois em̄ artiffex et operariꝰ dū co gitat ꝙ opera sue artis veniēt in iu dicium illud et ad examē tūc ope‑ ratur meliori mō quo pōt. sic hō si cogitet illum diē in quo oia ope‑ ra sua iudicabūtur operabit᷑ melio ri mō quo poterit aliter erit piger et negligēs. et magis sine cōpara tione dꝫ esse diligēs vt meliori mō quo poterit operetur qꝛ opera sua exaīabuntur ꝑ quecūqꝫ scꝫ per sū mū iudicē qui errare nō pōt. et sic memoria illiꝰ diei est maxīe influ encie et maxīe virtutis ad bñ ope randum et ꝭm ꝙ erit maior vel mi nor memoria ꝭm hoc meliꝰ et ma gis vel minꝰ influet. Si autē nul la sit memoria nihil īfluet ꝛ sic nul luꝫ opꝰ erit bonū. Itē etiā illa dꝫ esse in ꝯtinua memoria qꝛ erit ma xima dignissima et solēpnissima inter oms dies et erit dies dñi pu ra. et iō est digna vt habeatur icō tinua memoria aliter est maximꝰ cōtemptꝰ dei nisi hō ꝯtinue recor detur de illa magna die sua et de illo opere maximo suo quo faciet in illa die circa totū hūanuꝫ genꝰ Sic igitur ꝓpter maximā vtilita‑ tem ad fugiēduꝫ cōtemptū dei ne cessaria est cōtinua memoria illiꝰ diei. Sūt autē tres ꝑncipales di‑ es q̄ dñt manere in memoria hois scꝫ dies natiuitat᷑ eiꝰ ꝛ dies mort᷑ eiꝰ et dies iudicij que ē finis. Isti tres dies claudūt omēꝫ hoiēꝫ ꝛ se hñt ꝓportōnent᷑ qꝛ añꝙ̄ sint isti di es sunt icertissimi et nullꝰ ē certꝰ de eis donec sūt. Nullꝰ ē certꝰ de die natiuitat᷑ nisi qñ natꝰ est. Iteꝫ sicut nihil cerciꝰ morte. Ita nihil incerciꝰ die mortis. Ita nihil cer‑ ciꝰ dꝫ esse hoi ꝙ̄ iudiciū et nihil in certius ꝙ̄ dies et hora eius.

De finali executiōe iudicij ꝛ ge nerali separatōe bonoꝝ ꝛ maloꝝ

Acto autēꝫ et completo iu‑ dicio vniuersali tunc necesse est ꝙ fiant due cōgregationes et due societates ex tota hūana natu ra et oms boni faciāt vnā societa‑ tem et agregationē et oēs mali fa ciant suā et sic erūt due societates opposite adinuicē. Et qꝛ etiā natu ra angelica iam a ꝑncipio mundi fuit diuisa in duas societates op‑ positas vt iam declaratū est. ꝛ q̄a primꝰ angelꝰ qui recessit de celo est caput oīꝫ maloꝝ angeloꝝ qui sunt mēbra eiꝰ et oms hoies mali sunt incorporati cū dyabolo ma‑

gno et facti sunt mēbra eius vt de claratuz ē. Et om̄s hoīes qui non sunt mēbra xp̄i de necessitate sunt mēbra dyaboli. et iō sil'et semel to ta illa societas tam maloꝝ ange loꝝ q̄ maloꝝ hoīm descendet ad locū ꝓprium sibi ⁊ couenientem scȝ ad centū terre. vbi est infer⁹ vt in eternuȝ puniātur ibi et tormētent. In qua societate p̄m⁹ angel⁹ erit caput et p̄nceps ⁊ sic oēs mali ho mines tam in corpore q̄ in aīa et naliter cruciabūtur vt iam decla ratum fuit in capitulo de tristicia ad plenū. et sic tam mali angeli q̄ mali hoīes habebunt eternaliter vnum et idē caput. Sicut aūt ma li angeli et mali hoīes faciūt vnū corp⁹ et vnā societatē. Ita boni angeli et boni hoīes faciūt aliā so cietatem et aliud corp⁹ vbi xp̄us erit caput. Sed sicut prim⁹ angelus cum tota societate sua tam ange loꝝ q̄ hoīm descēdet ad suā ciui tatē īfra terrā. Ita xp̄s cū tota sua societate tā bn̄oꝝ āgeloꝝ q̄ hoīȝ glificatoꝝ in corpore ⁊ aīa ascēdȝ ad suam ꝓpriā ciuitatē celesteȝ in sācto loco celi vbi oīa illa gaudia erunt que declarata sunt in capi tulo de gaudio Sic ergo hoīes adhe rentes dyabolo eternā tristiciā pa cient et cruciabuntur cum eo. Et hoīes adherētes xp̄o ieternū gau debūt cū eo ⁊ cū angelis ei⁹ i celo Ad quod gaudiū nos producere dignetur ihūs xp̄s fili⁹ dei et virgis gliose qui viuit et regnat de⁹ bn̄ dictus in scl'oꝝ secula Amen.

Et sic explicit liber creaturaruȝ seu liber de hoīe ꝓpt' quē sūt alie cre ature icohat⁹ ⁊ icept⁹ ē a reuerā do raymōdo sebeide i artib⁹ ⁊ me dicina mgr̄o ⁊ i sacra pagina egre gio ꝓfessore regēte i alma vniuer sitate studij tholosani. Anno dn̄i m. cccc. xxxiiii. et ꝯplet⁹ ⁊ teriat⁹ i eadē vniuersitate. Anno dn̄i. M. cccc. xxxvi. xi. die mensis februa rij que fuit dies sabbati ad gl'iam laudē et honorē sanctissime trini tatis et gl'iosissime virgis marie ma tris dn̄i nr̄i ihū xp̄i filij dei ⁊ ad vti litatē oim xp̄ianoꝝ alioꝝ hoīm.

A.4.5.

Incunabule + Ciz

(1)

4-2-4

94 [illegible]